Rostocker Dokumentenserver
Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.
Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Johannes Leusden

H Kain Diathk : cum versione Latina Ariæ Montani, in quo tum selecti versiculi 1900. quibus omnes Noui Testamenti voces continentur, asteriscis notantur : tum omnes & singulæ voces semel vel sæpius occurrentes, peculiari nota distinguuntur

Gothae: Svmtv Heinrici Hanschii, M DCC XII

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491

Druck Freier Zugang

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0002
DFG

Script. sacra.
a.) 2. Tim. III. 15–17.
b.) 2. Petr. I. 19–21.
c.) Jac. I. 18–21.
d.) Apoc. I. 3.

Ordo Lectionis
Matth.
Pauli Ep. prior.
Marc.
Pauli Epist. mediae.
Luc.
Pauli Epist. ultimae
Joh.
Epist. Catholicae
Acta apostolorum,
Apocalypsis.

Johannis
a) Luc. I. 57–80
b) Jes. XL. 1–5.

Deus.
a.) Joh. IV. 24.
b.) 1. Joh. I. 5.

Epistolae Pauli
I. Priores, scriptae ante captivitatem Rom. I.
(1.) ad Thessalonicenses (2.) Cor. (3.) Gal. (4.) Rom.
II. Mediae, tempore captiv. I. scr. Romae et alibi in Italia, ad
(1) Philem. (2.) Coloss. (3.) Philipp. (4) Hebr.
III. Ultimae, scr. partim in itinere extra Italiam, partim Romae in vinculis ultimis, ad
(1.) Titum, (2) Ephes. (3.) Timotheum.

1 Kurzf. 2 Karten

F. b — 3050.

- Dom. IV. Trinit.
a.) Luc. VI. 36–42.
b.) Rom. IIX. 18–23.

~~Dom. V.~~

- ✠ Maria Heimsuch.
a.) Luc. I. 39–59.
b.) Jesa. XI 1–5.

- Dom. V. Trinit.
a.) Luc. V. 1–11.
b.) 1. Petr. III. 8–15.

- Dom. VI. Trinit.
a.) Matth. V. 20–26.
b.) Rom. VI. 3–11.

- Dom. VII. Trinit.
a.) Marc. IIX. 1–9.
b.) Rom. VI. 19–23.

- Dom. IIX. Trinit.
a.) Matth. VII 15–23.
b.) Röm. IIX. 12–17.

- Dom. IX. Trinit.
a.) Luc. XVI. 1–9.
b.) 1. Cor. X. 6–13.

- Dom. X. Trinit.
a.) Luc. XIX. 41–48.
b.) 1. Cor. XII. 1–11.

- Dom. XI. Trinit.
a.) Luc. XIIX 9–14.
b.) 1. Cor. XV. 1–10.

- Dom. XII. Trinit.
a.) Marc. VII. 31–37.
b.) 2. Cor. III. 4–9.

- Dom. XIII. Trinit.
a.) Luc. X. 23–37.
b.) Gal. III. 15–22.

- Dom. XIV. Trinit.
a.) Luc. XVII. 11–19.
b.) Gal. V. 16–24.

- Dom. XVI. Trinit.
a.) Luc. VII. 11–17.
b.) Eph. III. 13–21.

- Fest. Michael.
a.) Matth. XIIX. 1–11
b.) Apoc. XII. 7–12.

- Dom. XVII. Trinit.
a.) Luc. XIV. 1–11.
b.) Eph. IV. 1–6.

- Dom. XV. Trinit.
a.) Matth. VI. 24–34.
b.) Gal. V. 25–VI. 10.

- Dom. XIIX.
a.) Matth. XXII. 34–46.
b.) 1. Cor. I. 4–9.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0005
DFG

- Dom. XIX. Trin.
a.) Matth. IX. 1 – 8.
b.) Eph. IV. 22 – 28.
- Dom. XX. Trinit.
a.) Matth. XXII. 1 – 14.
b.) Eph. V. 15 – 21.
- Dom. XXI. Trinit.
a.) Joh. IV. 47 – 54.
b.) Eph. VI. 10 – 17.
- Dom. XXII. Trinit.
a.) Matth. XVIII. 23 – 35.
b.) Phil. I. 3 – 11.
- Dom. XXIII. Trin.
a.) Matth. XXII. 15 – 22.
b.) Phil. III. 17 – 21.
- Dom. XXIV. Trinit.
a.) Matth. IX. 18 – 26.
b.) Col. I. 9 – 14.
- Dom. XXV. Trinit
a.) Matth. XXIV. 15 – 28.
b.) 1. Thess. IV. 13 – 18.
- Dom. XXVI. Trinit.
a.) Matth. XXV. 31 – 46.
b.) 2. Petr. III. 3 – 13.

- Dom. XXVII. Trinit.
a.) Matth. XXV. 1 – 13.
b.) 1. Thess. V. 1 – 11.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0006
DFG

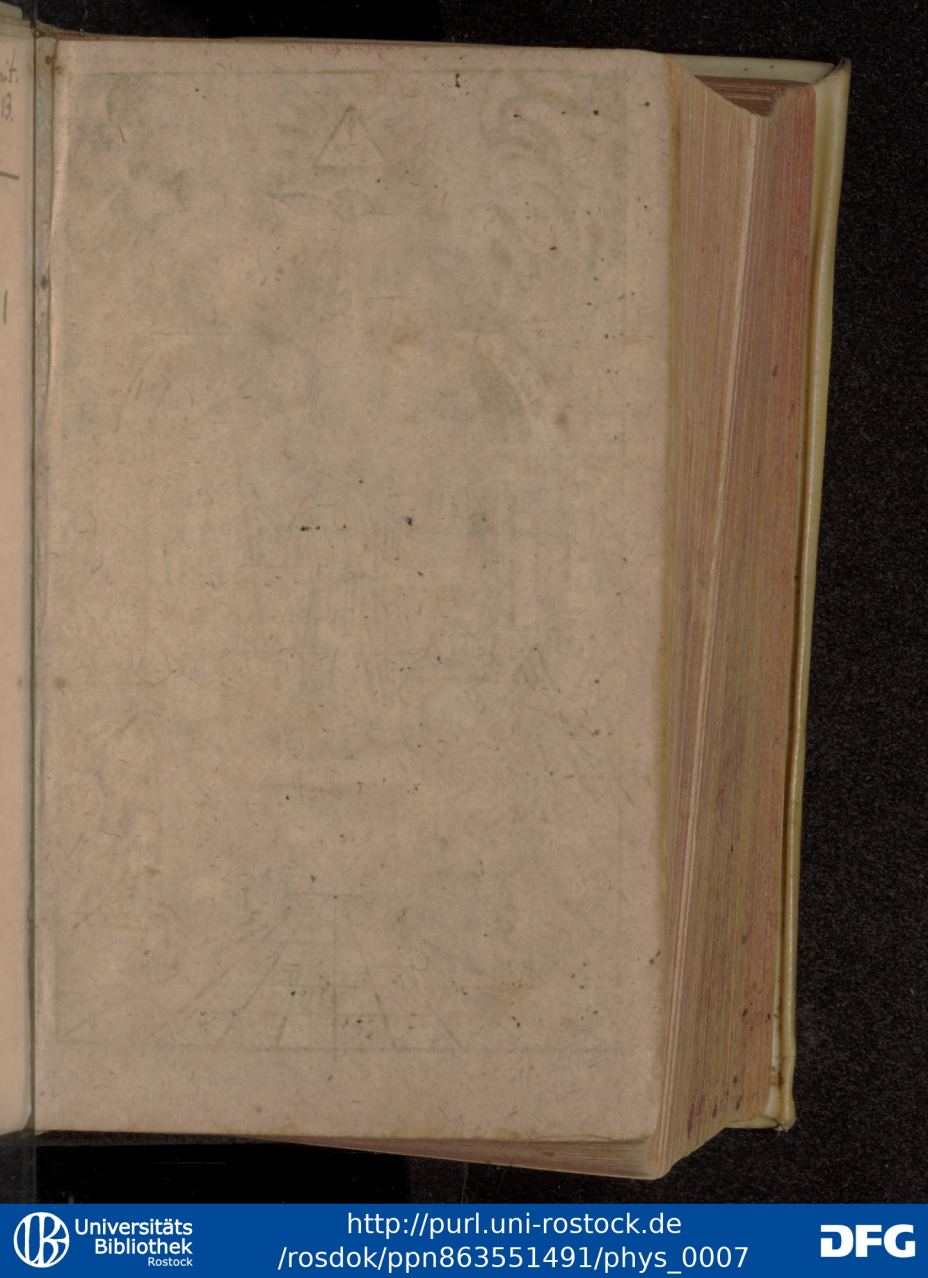
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de
/rosdok/ppn863551491/phys_0007
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0008
DFG

Η ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ.

NOVVM

TESTAMENTVM,

cum versione Latina

ARIÆ MONTANI,

in quo tum selecti versiculi 1900. quibus omnes Noui Testamenti voces continentur, asteriscis notantur;

tum omnes & singulæ voces semel vel sæpius occurrentes, peculiari nota distinguuntur,

AVTORE

IOANNE LEUSDEN,

PROFESSORE.

Accedit

NOVA PRAEFATIO, ET APPENDICIS

LOCO TABVLÆ

CHRONOLOGICÆ, GEOGRAPHICÆ,

nec non

QVÆ NVMMORVM, PONDERVM ET MENSVRARVM,

in Nov. Test. memoratarum, notitiam exhibent.

GOTHAE,

SVMTV HEINRICI HANSCHII,

M DCC XII.

Universitäts Bibliothek Rostock

http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0009

DFG

PRAEFATIO.

I. *Studii in ornando & illustrando N. T. codice collocandi causſæ:* II. *ratio & ſpecimina duplicis generis: unum, quo integritati codicis conſulitur;* III. *alterum, quo ad legentium uſum & captum reſpicitur: quo nomine Leusdeniana editio commendatiſſima:* IV. *præſentis iteratæ editionis Io. Leusdenii occaſio, adiutores, & pretia:* V. *acceſſio: Pritii, Maii, Franckii merita de ſtudio N. T. & recta conſilia de ſalutari eius tractatione.* VI. *Ad eandem cohortatio.*

I.

QVibus cœleſtia munera, quæ generis humani ſervator, CHRISTUS JESUS, ſuis præſtat cultoribus, (*a*) GRATIA nimirum, & VERITAS, cordi ſunt, iis non poteſt non commendata eſſe tabula, quæ tantorum mune-

(*a*) Ioh. I, 17.

rum autorem repræsentat, atque hujus *faciem glorioſam*, & (*b*) *plenam gratiæ & veritatis* vivis coloribus depictam exhibet, & offert, non ad intuendum ſolum; ſed & pernoſcendum penitus & concipiendum interiore animi complexu cum repræſentati imagine (*c*) vivam ejusdem indolem, virtutem, ſenſum, ſpiritum, percipiendumque, quos *interior* affert (*d*) *cognitio*, fructus ſalutares, *promiſſa* (*e*) *dona* cœleſtia, *maxima & præſtantiſſima*. Talis profecto tabula eſt ſacratiſſimus NOVI FOEDERIS codex, qui CHRISTI, DOMINI & SALUTIS noſtræ PRINCIPIS, ſervorumque ejus facta, dicta, placita & inſtituta eo dicendi genere commemorat, quod bona fide ad legendum accedentium, & patientes facilesque dictis aures præbentium ſenſum interiorem inſita, & divina vi percellit, deſideria rerum memoratarum incendit, ſpemque fidemque accendit & fovet, atque ita incitat, & confirmat ſtudia & propoſitum, ut animus ſemel cœleſtibus iſtis votis occupatus & impletus pro certa ſalutis ſpe, & fiducia vitæ gloriæque futuræ, præſentis vitæ ſpes, & gaudia & pretia facile damnet, nec detrectet dura & dira pati omnia ipſius vitæ DUCIS & aſſertoris exemplo. Inde intelligi, credo, poteſt, quanti opera debeat videri, quæ in

(*b*) ibid. v. 14. (*c*) 2 Petri I, 4. (*d*) 2 Petri I, 3. (*e*) v. 4.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0012
DFG

in ornanda ista *tabula* versatur? certe salutis instrumentum expediunt, & subsidium maxime opportunum, qui ad N. T. codicem recte & curate edendum studia sua conferunt: maxime qui in eo elaborant, ut eo sermone, quo scriptus est, & initio traditus CHRISTI ecclesiis, videlicet Græco, non tantum emendatus extet; sed & satis adornatus ad usum, præsertim iuventutis.

II. Etenim in tanta multitudine eruditorum hominum, qui istud divinarum literarum monumentum illustrare aggressi sunt, duo genera de sacra literatura egregie meruisse videntur: unum illorum, qui id operam dederunt, ut codices emendatissime ederentur; alterum eorum, qui adhibita interpretandi ratione opportuna, commodisque subsidiis, maxime sermone notiore & vulgatiore, efficere studuerunt, ut promte legerentur, ac facile intelligerentur. Isto pacto codicis N. T. integritati consuluerunt, quotquot eum, veterum ECCLESIÆ luminum, *Origenis* & *Hieronymi*, secuti exemplum, & æmulati industriam, patrum & nostro ævo ad optimorum & probatissimorum librorum MStorum normam & fidem exactum & emendatum, fideliter exprimi, vulgarique curarunt. Tali cura descriptum est N. T. Græcum auspiciis *Francisci Ximenii* in BIBLIO-

RUM S. opere, Compluti edito Ejusdem notæ codices sunt, qui *Stephanorum* & *Elzeuiorum*: *Erasmi*, *Cameranii*, *Bezæ*, *Scaligeri*, *Casauboni*, *Bæcleri*, *Curcellæi* studio & opera dudum prodierunt: qualesque non ita pridem *Oxonii*, publicari cœperunt, inter quos nunc eminet *Io. Millii* N. T. Græcum, ad rariorum codicum M Storum fidem exactum, illustrarumque scholiis copiosissimis, quæ non modo varias lectiones omnes; sed etiam vetustissimorum interpretum, *Syri*, *Arabis*, *Æthiopis* & *Vulgati* discrepantia a fontibus, & diversa inter se loca, diligentissime notata, exhibent. Egregia hujus generis opera esset *P. Richardi Simonis*, historiarum criticarum utriusque T. autoris, si ad fontium autoritatem confirmandam, quam evertendam maluisset conferre insignem, qui ei præsto fuit, harum litterarum apparatum, & solertiam singularem. Quæ ne veritati fraudi esset, post Belgicorum theologorum conatus præclaros, quibus castigati sunt Simonianæ censuræ errores, *IO. HENRICI MAII Examen Historiæ criticæ N. T.* contraria fontium fidei iudicia, studiumque autoris ab asserendo veritatis & pietatis fundamento solido alienum, luculente demonstrat.

III. Qui autem in edendo N. T. ad usum simul, & captum legentium respexerunt, legendi,

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0014
DFG

di, intelligendique difficultates tollere ſtuduerunt, vel levare. Eum in finem toties Græce & Latine vulgatum eſt N. T. ac non ita pridem, Hamburgi, & Gieſſæ, Græce & Germanice. Fuit, qui ad adiuuanda Græcæ litteraturæ tyrocinia prima eam interpretandi fidem ſervavit, ut tanquam annumerare, & non appendere verba voluiſſe videatur; quamvis hoc probabiles etiam interpretes fecerint excuſate: ſcilicet *Arias Montanus*, qui VERSIONIS vulgatæ, ad hunc uſum mutatæ & interpolatæ, verba Latina totidem Græcis adjecit, Græcisque verſibus interpuncta exhibuit, ut rudes hujus litteraturæ tyrones non difficulter intelligant, quæ hoc pacto illuſtrata legunt. Acceſſit *Io. Leusdenii* induſtria & ſtudium ſingulare, quo, quæ difficilem & impeditam lectionem reddunt tyronibus, ſublata ſunt Græcanicæ ſcripturæ compendia, & notata, numerataque vocabula, quæ ediſcere oportet harum litterarum ſtudioſos, quibus felices progreſſus cordi ſunt, & percipiendorum confirmatio inſignita, & impreſſa fideliter in intelligentia. Ita adornato codici Græco cum adjecta non ita pridem eſſet *Ariae Montani* VERSIO, vix dici poteſt, quanto ſtudio & applauſu expetitum ſit iſtud N. T. LEUSDENIANUM, & quam grata fuerint ſuppeditata diſcentibus, & uno codice exhibita tam opportuna legendi, diſcendi & intel-

ligendi subsidia atque adjumenta; idque libello parvo, & nitide descripto? Nec mirandum est, tam aptum discentibus codicem toties, non in Belgio solum; sed & in Germania, exiguo annorum intervallo, esse descriptum.

IV. Hoc libello cum unice delectaretur dudum studiosa litterarum in ILL. GYMNASIO GOTHANO iuventus, eumque sæpe tam impatienter requireret, ut exempla caro redimeret pretio, arcesseretque aliunde: non deesse amplius voluit laudatis alumnorum nostrorum studiis typographus aulicus, apparatu omni & auxilio ad describendum nitidissime & curatissime libellum tantopere desideratum instructus. Siquidem non modo litterarum formæ novæ, elegantes; sed & rei typographicæ administri, quibus hujus libelli describendi negotium daret, præsto fuerunt ad id perficiendum satis idonei, Græcanicæ videlicet litteraturæ non contemnendis imbuti fundamentis: inter quos præcipua industriæ & solertiæ laude fertur filius, ad opera hujus generis majora in posterum edenda tam aptus, quam promtus & paratus. Ac ne quid omitteretur, quod ad ornandam hanc N. T. editionem pertineret, duo ILLUSTRIS GYMNASII collegæ operarum pensa recognoscenda & emen-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0016
DFG

mendanda suscepérunt, effeceruntque, quantum humana providentia fieri potuit, ut ab emendatissimi operis perfectione, Belgicoque cultu & elegantia parum absit Gothæ exscriptum N. T. LEUSDENIANUM.

V. Usibus certe iuventutis studiosæ vix erit accommodatius. Nam adiicere visum est, appendicis loco, quæ obscuriorum locorum intelligentiam mirifice possunt adiuvare, breves nimirum tabulas, quibus temporum, locorum, nummorum, ponderum & mensurarum, in N. T. memoratarum necessaria exhibetur notitia. Eruditas doctorum virorumcommentationes, quibus ista excutiuntur; locisque productis ex Hebraicæ Græcæque antiquitatis monumentis illustrantur, nec adire tyronibus facile contingit, nec adeuntibus in tanta rerum varietate obvia statim sunt scitu necessaria, & ad rem præcipue pertinentia. Quæ dum vir S. R. IO. GEORGIUS PRITIUS, studiose & solerter delegit, collegitque in librum peculiarem, qui INTRODUCTIO *in lectionem* Nov. Test. inscribitur, de iuventutis, sanctioris litteraturæ cupidæ, studiis egregie meruit. Hoc labore ita frui patietur vir optimus alumnos nostros, ut liceat maximam APPENDICIS partem implere excerptis ex ejus introductione tabulis, & his specimini-

bus accendere ſtudium & deſiderium ipſius libri, lectione & uſu digniſſimi, & aptiſſimi captui diſcentium. Cui ſi provectiores adiunxerint S. R. IO. HENR. MAII INTRODUCTIONEM ad *ſtudium philologicum, criticum & exegeticum*, quæ cum paullo ante memorato EXAMINE *hiſtoriæ criticæ* Nov. Teſt. *Simonianæ* prodiit, nec non S. R. AUGUSTI HERMANNI FRANCKII MANUDUCTIONEM *ad lectionem S. Scripturæ:* non obſcura erit amplius Nov Teſt. tractandi ratio recta, & accommodata non minus indoli ſacratiſſimæ Scripturæ, quam diſcentium captui, & uſui ſalutari.

VI. Quanquam enim non eſt pronior, & expedita magis artium humanarum, & linguarum diſcendarum via, quam eo ſermone, quem diſcere inſtituis, redditum legere & verſare Nov. Teſt. nec ulla ſcriptio tam facilem aditum diſcentibus, poſt percepta litterarum elementa prima, ad facultatem orationis diſertæ præbet, utpote, quæ inſita ſibi luce divina percellit mentes, ſenſumque humanum virtute verbi divini, ſimplices etiam erudientis, illuſtrat, excitat, dirigit, acuitque, ac vocum & ſententiarum notiones rebus, ingeniis, & ætati omni longe convenientiores exhibet, quam ulla ſcripta humana; atque adeo ab iis, quibus conſulta

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0018
DFG

artium & disciplinarum humanarum tyrocinia cordi sunt, quique optant felices in iis progressus, temere & non sine damno insigni negligitur, aut segniter & perfunctorie tractatur Nov. Test. lectio; certe impudenter & inepte postponitur scriptionibus a præsentium temporum moribus, ingeniis, rebusque agendis prorsus abhorrentibus, sæpe de industria, in speciem solertiæ ita obscuratis, ut tyronibus ad verba pene omnia hærendum & laborandum sit, nec pedem movere possint sine magistro, & ideo non pauci difficultate offensi desistant ab incepto, oderintque perpetuo litteras, & liberalium artium disciplinas; qui rectius initio simplici plano & perspicuo dicendi genere, quod in divinis scripturis dominatur, imbuti fuissent, & ad difficiliores humanarum scriptionum sententias præparati: ac quanquam ideo discendi, & in universo liberalium artium studio proficiendi opportunitas maturam & studiosam Nov. Test. lectionem commendare satis posse videatur: parva tamen ista res est, si cum maioribus commodis, quæ illa ad spem vitæ futuræ, & animæ salutem confert, & cum divinis amplissimisque muneribus paullo ante memoratis componatur. Ingratus certe, & impius dicendus est, qui istarum parvarum rerum ita ducitur cupiditate, & occu-

patur ſtudio, ut ad res tantas, paratiſſima ſalutis ſuæ præſidia reſpicere non poſſit: ineptus etiam, cui carior & potior eſt quantacunque rerum ſcientia, quam ſancti propoſiti conſcientia, & maxima ornamenta, quæ Nov. Teſt. lectoribus piis, & ad parendum ſacratiſſimi codicis dictis intentis ex abundantia divinæ gratiæ & favoris cumulatiſſime tribuuntur. Hoc ideo monendum eſſe duxi, quod vidi, non paucos alumnorum noſtrorum uſu edoctos, quanto cum ſucceſſu tractentur artes humanæ poſt percepta divinarum litterarum fundamenta, in codice Hebraico non minus, quam Græco evoluendo, divinisque V. & Nov. Teſt. ſcripturis non ſegniter terendis verſari; nec tamen ſolicitos eſſe de ſenſu ſuo, moribusque ad ſacrarum litterarum præſcriptum componendis atque regendis. Certe, paſſim excitatum eſſe hac tempeſtate, & impenſius coli, quam antea divinarum ſcripturarum ſtudium, teſtatur toties iterata editio BIBLIORUM: quæ proximorum XX. annorum intervallo crebrius, & copioſius, quam ſuperioribus centenis exſcripta eſſe, ſatis conſtat. Ac dum non probroſum amplius eſt, ut aliquandiu fuit, ſacra palam tractare, ſacrosque circumferre, & verſare codices: eosdem & profani animi, & propoſiti homines

arri-

arripiunt, ducti consuetudine vulgatiore. Ita non est mirum, eos etiam litterarum studiosos, qui a veritatis, sanctique moris disciplina, & interiore animi cultura penitus abhorrent, sacra tamen monumenta libenter evoluere, utpote quos, præter morem vulgatum, invitat & allectat linguarum & historiarum discendarum cupiditas: quibus perceptis facile intelligunt, quantis nitantur præsidiis, quamque apti & habiles reddantur ad progressus in humanæ sapientiæ disciplinis faciendos, & comparandam sibi eruditionis magnæ laudem & opinionem: a qua vulgo creditur pendere spes fortunæ melioris, & accessiones ad præsentis vitæ felicitatem. Hanc autem qui intuentur, & qui tam frivola ducti ratione ad diuinarum litterarum agrum quasi colendum se conferunt, prædantur, non rusticantur: manetque eos tam misera messis, quam infelix fuit sementis. Rectius nostri, missis inanibus istis & perituris rebus, curas & consilia referent ad præmia laboris ampliora, ad munera divina & cœlestia: eamque e divinis litteris complecti studebunt (*f*) *sapientiam*, cum qua conjuncta est *justitia*, *sanctitas*, & pleniſſima *redemtio* ab omnibus hujus & æternæ vitæ ærumnis. Felices ter & amplius, qui hanc sapientiam amant, bona fide expe-

 tunt,

tunt, quæruntque in divinarum litterarum monumentis, salutarem puta IESU CHRISTI, DOMINI nostri, cognitionem, in qua illa unice sita est, auspicatissimum sane illis erit studiorum, & laborum initium, & finis. Gothæ CIↃ IↃ CCVIII. MARTII XIII.

(f) 1. Cor. I, 30.

IOAN-

IOANNES LEVSDEN LECTORI BENEVOLO *Salutem.*

DO tibi hic Novum Testamentum Græcum nitidissime & correctissime impressum, sine litterarum compendiis, quæ tyronibus, & quandoque etiam doctioribus, molestias facessere & remoram iniicere solent.

Versibus *mille* & *nongentis* (1900.) cum omnes versiculi Novi Testamenti sint *septies mille*, *nongenti & quinquaginta novem* (7957.), præfixi Asteriscum: quia omnes & singulæ voces totius Novi Testamenti, quæ sunt *quater mille*, *nongentæ* & *quinquaginta sex* (4956.)

(*4956.*) in annotatis versiculis continentur.

Omnibus & singulis illis vocibus Novi Testamenti, sive semel sive sæpius occurrentibus, distinctam notulam præposui. Vocibus unica vice, vel unico tantum loco extantibus, quales in Novo Test. occurrunt *mille*, *sexcentæ* & *octuaginta sex* (*1686.*) præfixi talem notulam (†). Sed voces bis vel sæpius in Novo Test. occurentes, quales sunt *ter mille*, *ducentæ* & *septuaginta* (*3270.*) tali notula (‡) ab aliis distinxi.

Præterea in fine singulorum Capitum expressi duplices notulas numericas, quarum primores exprimunt in genere numerum vocum anno-

annotatarum, & semel vel sæpius in illo Capite occurrentium; posteriores vero, quibus semper hæc notula (†) præponitur, denotant voces semel tantum extantes. Exempli gratia: In fine Capitis decimi quinti Matthæi extant hæ notæ numericæ, 16. † 2. cum in illo Capite annotatæ sint voces sexdecim, & inter has duæ, semel tantum in Novo Test. atque hoc ipso loco, occurrentes.

Mediante hoc Testamento Græco quivis brevi tempore poterit percurrere omnes voces Novi Testam. Græci.

Si petas harum omnium (*4956.*) vocum, vel semel aut sæpius occurrentium, & in his *mille* & *nongentis* versi-

versibus annotatarum *analysin* & *resolutionem*, adeas COMPENDIUM nostrum GRÆCUM, in quo invenies omnium harum vocum, eodem ordine, quo sese in ipso textu Nov. Test. sequuntur (in Nominibus) Nominativos, Genitivos & Genera; & (in Verbis) primas personas Præsentis Indicativi, Tempora & Modos; adeo ut aperiens juxta Te hoc Compendium, sine ulla molestia, imo sine Lexico, inventurus sis Nomina & verba, eorumque Tempora & Modos.

Si hæc superiora desideres, & præterea etiam *Themata* & *Significationem* omnium & singularum vocum, ut & *Loca* S. Scripturæ, in quibus quælibet vox extat, inspice meum

meum COMPENDIOLUM, quod jam simul cum Nov. Testam. Græco-Latino & cum Græco-Belgico, iisdem typis Wetstenianis, & eadem forma in lucem emittitur.

Latinam addo hic Versionem Ariæ Montani, quæ fere omnibus Christianis, cujuscunque professionis, placet: nam est adstricta verbis, & verbotenus fere cum Textu Græco conuenit. Benedictus Arias Montanus, Hispalensis, missus a Philippo II. Hispaniarum Rege, ut Antverpiæ editioni Bibliorum Regiorum præesset, Versionem Vulgatam emendavit, ejectis ex eadem ad marginem multis vocibus, & substitutis aliis, quas iudicabat melius cum Textu Græco convenire. Hæc igitur Versio Latin-

tina Ariæ Montani non est plane nova, sed antiqua Vulgata, ab ipso sic interpolata, ut verbis Græcis Latina responderent. Sic enim in titulo libri: *Novum Testamentum Græcè, cum Vulgata Interpretatione Latina, Græci Contextus lineis inserta; quæ quidem interpretatio, cum á Græcorum dictionum proprietate discedit, sensum, videlicet, magis quam verba exprimens, in margine libri est collocata: atque alia* BENEDICTIARIÆ MONTANI *Hispalensis opera è verbo reddita, ac diverso characterum genere distincta, in ejus est substituta locum.* Hæc versio Ariæ anno 1571. approbata fuit à Facultate Theologica in Academia Lovaniensi; prout videre est in fine Novi T. interlinearis.

Dices

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0028
DFG

Dices: Multa in Versione Ariæ occurrunt, quæ Latinis auribus sunt ingrata.

Resp. Arias id agens, vt Textum Græcum verbotenus redderet, & singulis vocibus Græcis voces Latinas superponeret, non potuit non sæpissime Græcismos exprimere, Latinis auribus ingratos, Latinitate neglecta. Arias igitur, hos considerans Græcismos, expressis verbis monet, ne aliquis Versionem ita interpolatam separatim sine Contextu Græco in lucem edat. Sic enim ille, in fine præfationis: *Ea vero mente non sumus, ut nostra hæc Latina Interpretatio separata a Græco contextu in cujus gratiam a nobis elaborata est; ab aliquo unquam excudatur.* Nos ergo Versionem ejus inter-

terlinearem, facientes collateralem, quali modo ea nunquam est edita, non peccamus contra ejus intentionem. Sicut ante hos LXX. annos fecit *Io. Keerbergius*, qui illam tribus aliis, Vulgatæ scil. Syriacæ ac Erasmianæ, junctam, at Graeco textu destitutam, Antvverpiae expressit.

Ut Doctorum judicia super hoc Nov. Test. Græco-Latino Ariæ intelligerem, placuit Specimen aliquod hujus novæ Editionis publico Examini Academico subjicere, quod insignis Iuvenis BERNARDUS BROUWER, Amstelodamensis die XX. Novemb. an. 1695. publice defendit. Vale, Lector Amice, & laboribus meis fave,

Dabam Ultraiecti ipsis Kal. Martiis 1698.

TO

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0031
DFG

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Κεφ. α. 1.

1 ΒΙΒΛΟΣ γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβὶδ υἱοῦ Ἀβραάμ.

2. Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

3. Ἰούδας δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐσρώμ· Ἐσρὼμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ.

4. Ἀρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδὰβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασσὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών.

5. Σαλμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὸζ ἐκ τῆς Ῥαχάβ· Βοὸζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὼβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὼβὴδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεσσαί.

6. Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβὶδ τὸν βασιλέα· Δαβὶδ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐγέννησε τὸν Σολομῶντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου.

7. Σολομὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσά.

8. Ἀσὰ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσαφὰτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωρὰμ· Ἰωρὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν.

EVANGELIUM SECUNDUM MATTHÆUM.

CAPUT I.

1 LIber generationis Jesu Christi, filii David, filii Abraham.

2. Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Jacob. Jacob autem genuit Judam & fratres ejus.

3. Judas autem genuit Phares, & Zaram ex Thamar. Phares autem genuit Esron. Esron autem genuit Aram.

4. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naasson. Naasson autem genuit Salmon.

5. Salmon autem genuit Booz ex Rachab. Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Jesse.

6. Jesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salomonem ex Uriæ.

7. Salomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abia autem genuit Asa.

8. Asa autem genuit Josaphat. Josaphat autem genuit Joram. Joram autem genuit Oziam.

9. Ὀζίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἄχαζ· Ἄχαζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐζεκίαν.

10. Ἐζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασσῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμών· Ἀμὼν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν.

11. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος.

12. Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος, Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν Σαλαθιήλ· Σαλαθιὴλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ.

13. Ζοροβάβελ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ.

14. Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδὼκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιούδ.

15. Ἐλιοὺδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθὰν δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ.

16. Ἰακὼβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἄνδρα Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.

* 17. Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ, γενεαὶ δεκατέσσαρες· Καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς ‡ μετοικεσίας Βαβυλῶνος, ‡ γενεαὶ ‡ δεκατέσσαρες· Καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ, γενεαὶ δεκατέσσαρες.

9. Ozias autem genuit Joatham. Joatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezeciam.

10. Ezecias autem genuit Manassen. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Josiam.

11. Josias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus in transmigratione Babylonis.

12. Post autem transmigrationem Babylonis, Jechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel.

13. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliacim. Eliacim autem genuit Azor.

14. Azor autē genuit Sadoc. Sadoc autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud.

15. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Matthan. Matthan autem genuit Jacob.

16. Jacob autem genuit Joseph virum Mariæ, de qua natus est Jesus, dictus Christus.

17. Omnes itaq; generationes ab Abrahā usq; ad David, generationes quatuordecim: & à David usq; ad transmigrationē Babylonis, generationes quatuordecim: & à transmigratione Babylonis usque ad Christum generationes quatuordecim.

18. At

18. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν· Μνηστευθείσης γὰρ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς, εὑρέθη ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ πνεύματος ἁγίου.

18. At Jesu Christi generatio sic erat: Desponsata enim matre ejus Maria Joseph, ante convenire ipsos, inventa est in utero habens de Spiritu sancto.

* 19. Ἰωσὴφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, δίκαιος ὢν, καὶ μὴ ‡ θέλων αὐτὴν ‡ παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη ‡ λάθρᾳ ‡ ἀπολῦσαι αὐτήν.

19. Joseph autem vir ejus, justus existens, & non volens eam exemplum facere, voluit occulte dimittere eam.

* 20. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ‡ ἐνθυμηθέντος, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ‡ ὄναρ ‡ ἐφάνη αὐτῷ, λέγων, Ἰωσὴφ υἱὸς Δαβὶδ, μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαρίαμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ γεννηθὲν ἐκ Πνεύματός ἐστιν ἁγίου.

20. Hæc autem eo cogitante, ecce Angelus Domini per somnium apparuit ei, dicens, Joseph fili David, ne timeas accipere Mariam conjugem tuam. Nam in ea genitum, de Spiritu est sancto.

21. Τέξεται δὲ υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ· ΙΗΣΟΥΝ· αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν.

21. Pariet autem filium, & vocabis nomen ejus Jesum: Ipse enim salvabit populum suum à peccatis eorum.

22. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος.

22. (Hoc autem totum factum est ut adimpleretur dictum a Domino, per Prophetam, dicentem:

23. Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ· ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός.)

23. Ecce virgo in utero habebit, & pariet filium, & vocabunt nomen ejus Emanuel: quod est interpretatum Nobiscum Deus.)

24. Διεγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

24. Excitatus autem Joseph à somno, fecit sicut præcepit ei angelus Domini, & accepit conjugem suam.

25. Καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτὴν, ἕως οὗ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ΙΗΣΟΥΝ. 10 † ο.

25. Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum, & vocavit nomen ejus Jesum.

Κεφ. β'. 2.

1. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, ἐν ἡμέραις Ἡρῴδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ, μάγοι ἀπ' ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα, λέγοντες·

2. Ποῦ ἐστιν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; εἴδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ.

3. Ἀκούσας δὲ Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ.

4. Καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς τοῦ λαοῦ, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.

5. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου·

* 6. Καὶ σὺ Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, † οὐδαμῶς ‡ ἐλαχίστη εἶ ἐν τοῖς ‡ ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ.

7. Τότε Ἡρῴδης λάθρᾳ καλέσας τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου ἀστέρος.

8. Καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ, εἶπε· Πορευθέντες, ἀκριβῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὰν δὲ εὕρητε, ἀπαγγείλατέ μοι, ὅπως κἀγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ.

9. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως, ἐπορεύθησαν. καὶ ἰδοὺ, ὁ ἀστὴρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ,

CAPUT II.

1. AT Jesu nato in Bethlehem Judæ in diebus Herodis regis, ecce Magi ab Orientibus accesserunt in Hierosolymam, dicentes:

2. Ubi est natus rex Judæorum? vidimus enim ejus stellam in Oriente, & venimus adorare eum.

3. Audiens autem Herodes rex, turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.

4. Et congregans omnes principes Sacerdotum & Scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur.

5. At illi dixerunt ei: In Bethlehem Judæ: sic enim scriptum est per Prophetam:

6. Et tu Bethlehem terra Juda, nequaquam minima es in ducibus Juda: ex te enim exibit dux, qui regat populum meum Israël.

7. Tunc Herodes clam vocans Magos, perquisivit ab eis tempus apparentis stellæ.

8. Et mittens eos in Bethlehem, dixit: Euntes diligenter explorate de puero: cùm autem inveneritis, renunciate mihi, ut & ego veniens adorem eum.

9. Illi autem audientes regem profecti sunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, ante-

προῆγεν αὐτούς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον.

10. Ἰδόντες δὲ τὸν ἀστέρα, ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα.

11. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὗρον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ· καὶ πεσόντες προσεκύνησαν αὐτῷ· καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν, προσήνεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν, καὶ λίβανον, καὶ σμύρναν.

12. Καὶ χρηματισθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρῴδην, δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

13. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' ὄναρ τῷ Ἰωσὴφ, λέγων. Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἴσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἴπω σοι. μέλλει γὰρ Ἡρῴδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.

14. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτὸς, καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον·

* 15. ‡ Καὶ ἦν ἐκεῖ ‡ ἕως τῆς † τελευτῆς Ἡρῴδου· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.

* 16. Τότε Ἡρῴδης ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τῶν μάγων † ἐθυμώθη ‡ λίαν· καὶ ἀποστείλας ἀνεῖλε πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς

antecedebat eos, usq; dũ veniens staret supra ubi erat puer.

10. Videntes autem stellam, gavisi sunt gaudium magnum valde.

11. Et venientes in domum, invenerunt puerum cum Matia matre ejus. Et procidentes adoraverunt eum. & aperientes thesauros suos, obtulerunt ei munera, aurum, & thus, & myrrham.

12. At responsi secundùm somnium, non reflectere ad Herodem, per aliam viam recesserunt in regionem suam.

13. Recessis autem ipsis, ecce angelus Domini apparet per somnium Joseph, dicens: Excitatus accipe puerum, & matrem ejus, & fuge in Ægyptum: & esto ibi usque dum dicam tibi. Futurus est enim Herodes quærere puerum ad perdendum eum.

14. Is autem excitatus accepit puerum & matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum:

15. Et erat ibi usque ad obitum Herodis: ut adimpleretur dictum à Domino per Prophetam, dicentem, Ex Ægypto vocavi filium meum.

16. Tunc Herodes videns quoniam illusus esset à Magis, iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui in Bethlehem, & in omnibus finibus

ὁρίοις αὐτῆς, ἀπὸ † διετοῦς καὶ † κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ‡ ἠκρίβωσε ‡ παρὰ τῶν ‡ μάγων.

17. Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος.

* 18. ‡ Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, † θρῆνος καὶ ‡ κλαυθμὸς καὶ ‡ ὀδυρμὸς πολύς, Ῥαχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς· καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.

19. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρῴδου, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ φαίνεται τῷ Ἰωσὴφ ἐν Αἰγύπτῳ.

20. Λέγων· Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραήλ· τεθνήκασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου.

21. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραήλ.

22. Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρῴδου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας.

23 Καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται. 17. † 6.

Κεφ. γ'. 3.

1. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς, κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας,

nibus ejus, à bimatu & infra, secundùm tempus quod perquisivit à Magis.

17. Tunc adimpletum est dictum per Jeremiam prophetam dicentem:

18. Vox in Rama audita est ploratus & ululatus & ejulatus multus: Rachel plorans natos suos, & noluit consolari, quia non sunt.

19. Defunctus autem Herode, ecce angelus Domini secundùm somnium apparet Joseph in Ægypto,

20. Dicens: Excitatus accipe puerum, & matrem ejus, & vade in terram Israël: mortui sunt enim quærentes animam pueri.

21. Ille autem excitatus accepit puerum & matrem ejus, & venit in terram Israël.

22. Audiens autem quod Archelaus regnaret in Judæa pro Herode patre suo, timuit illò ire. Responsus autem secundùm somnium, secessit in partes Galilææ.

23. Et veniens commigravit in civitatem dictam Nazareth: ut impleretur dictum per Prophetas, Quòd Nazaræus vocabitur.

CAPUT III.

1. IN autem diebus illis accedit Joannes Baptista prædicans in deserto Judææ,

2. Et

2. Καὶ λέγων· Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

3. Οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ῥηθεὶς ὑπὸ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· ἡ δὲ τροφὴ αὐτοῦ ἦν ἀκρίδες καὶ μέλι ἄγριον.

5. Τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου.

6. Καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

7. Ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχομένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;

8. Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας.

9. Καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

10. Ἤδη δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρ-

2. Et dicens: Pœnitemini, appropinquavit enim regnum cœlorum.

3. Hic enim est pronunciatus ab Esaia Propheta, dicente: Vox clamantis in deserto: Expedite viam Domini, rectas facite semitas ejus.

4. Ipse autem Joannes habebat indumentum suum è pilis cameli, & zonam pelliceam circa lumbum suum: esca autem ejus erat locustæ & mel silvestre.

5. Tunc exibat ad eum Hierosolyma, & omnis Judæa, & omnis circumvicinia Jordanis.

6. Et baptizabantur in Jordane ab eo, confitentes peccata sua.

7. Videns autem multos Pharisæorum & Sadducæorum venientes ad baptismum suum, dixit eis: Genimina viperarum, quis demonstravit vobis fugere à futura ira?

8. Facite ergo fructum dignum pœnitentiæ.

9. Et ne arbitremini dicere in vobis ipsis: Patrem habemus Abraham, dico enim vobis, quoniam potest Deus de lapidibus istis suscitare natos Abrahæ.

10. Jam verò & securis ad radicem arborum adjacet. Omnis ergo arbor non faciens

πὸν καλὸν, ἐκκόψεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

11. Ἐγὼ μὲν βαπτίζω ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἰσχυρότερός μου ἐστὶν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι. αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί·

12. Οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστῳ.

13. Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ.

* 14. Ὁ δὲ Ἰωάννης † διεκώλυεν αὐτὸν, λέγων· Ἐγὼ χρείαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι, καὶ σὺ ἔρχῃ πρός με;

15. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Τότε ἀφίησιν αὐτόν.

16. Καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοὺ, ἠνεῴχθησαν αὐτῷ οἱ οὐρανοὶ, καὶ εἶδε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν.

17. Καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς, ἐν ᾧ εὐδόκησα. 2. † 1.

Κεφ. δ'. 4.

1. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς

fructum bonum, exciditur, & in ignem jacitur.

11. Ego quidem baptizo vos in aqua in pœnitentiam, qui autem post me veniens, fortior me est: cujus non sum idoneus calcean. enta portare, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.

12. Cujus ventilabrū in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit triticum suum in horreum: at paleam comburet igni inextinguibili.

13. Tunc accedit Jesus à Galilæa in Jordanem ad Joannem, baptizari ab eo.

14. At Joannes prohibebat eum, dicens: Ego usum habeo à te baptizari, & tu venis ad me?

15. Respondens autem Jesus dixit ad eum, Sine interim: sic enim decens est nobis implere omnem justificationem. Tunc dimittit eum.

16. Et baptizatus Jesus, ascendit statim de aqua: Et ecce aperti sunt ei cæli, & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super eum.

17. Et ecce vox de cælis, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo complacui.

CAPUT IV.

1. Tunc Jesus actus est in desertum

τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

2. Καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαρακοντα καὶ νύκτας τεσσαρακοντα, ὕστερον ἐπείνασε.

3. Καὶ προσελθὼν αὐτῷ ὁ πειράζων, εἶπεν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται.

4. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· Γέγραπται· Οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ.

5. Τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἵστησιν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ.

6. Καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γάρ· Ὅτι τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

7. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πάλιν γέγραπται· Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

8. Πάλιν παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν.

9. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι.

10. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὕπαγε σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

11. Τότε ἀφίησιν αὐτὸν ὁ διά-

sertum à Spiritu, tentari à diabolo.

2. Et jejunans dies quadraginta, & noctes quadraginta postremum esuriit.

3. Et accedens ei tentator, dixit: Si filius es Dei, dic ut lapides isti panes fiant.

4. Ille autem respondens, dixit: Scriptum est, Non in pane solo vivet homo, sed in omni verbo exeunte per os Dei.

5. Tunc assumit eum diabolus in sanctam civitatem, & statuit eum super pinnaculum templi.

6. Et dicit ei: Si filius es Dei, dejice teipsum deorsum. Scriptum est enim, Quia angelis suis mandabit de te, & in manibus tollent te, ne forte impingas ad lapidem pedem tuum.

7. Ait illi Jesus: Rursum scriptum est: Non tentabis Dominum Deum tuum.

8. Iterum assumit eum diabolus in montem excelsum valde; & ostendit ei omnia regna mundi, & gloriam eorum:

9. Et dicit ei: Hæc omnia tibi dabo, si cadens adoraveris me.

10. Tunc dicit ei Jesus, Abi post me Satana, scriptum est enim, Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies.

11. Tunc dimittit eum dia-

βολος· καὶ ἰδοὺ, ἄγγελοι προσῆλθον, καὶ διηκόνουν αὐτῷ.

12. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη, ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

*13. Καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρὲτ, ἐλθὼν ‡ κατῴκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν † παραθαλασσίαν, ἐν ‡ ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ.

14. Ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος.

15. Γῆ Ζαβουλὼν καὶ γῆ Νεφθαλείμ, ὁδὸν θαλάσσης, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν.

16. Ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθημένοις ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς.

17. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν, καὶ λέγειν· Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

18. Περιπατῶν δὲ ὁ Ἰησοῦς παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε δύο ἀδελφοὺς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· (ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς·)

19. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

20. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21. Καὶ προβὰς ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφοὺς, Ἰάκωβον

bolus. & ecce angeli accesserunt, & ministrabant ei.

12. Audiens autem Jesus quod Joannes traditus esset, recessit in Galilæam.

13. Et relinquens Nazareth, veniens commigravit in Capharnaum maritimam: in finibus Zabulon & Nephthalim:

14. Ut adimpleretur prænunciatum per Isaiam Prophetam, dicentem:

15. Terra Zabulon, & terra Nephthali, viam maris ultra Jordanem, Galilæa gentium:

16. Populus sedens in tenebris, vidit lucem magnam: & sedentibus in regione & umbra mortis, lux orta est eis.

17. Extunc cœpit Jesus prædicare, & dicere: pœnitemini: appropinquavit enim regnum cælorum.

18. Circumambulans autem Jesus juxta mare Galilææ, vidit duos fratres, Simonem dictum Petrum, & Andream fratrem ejus, mittentes verriculum in mare: (erant enim piscatores.)

19. Et ait illis: Venite post me, & faciam vos piscatores hominum.

20. Illi autē continuo dimittentes retia, secuti sunt eum.

21. Et procedens inde, vidit alios duos fratres, Jacobum Zebe-

τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.

22. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

* 23. Καὶ περιῆγεν ὅλην τὴν Γαλιλαίαν ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ ‡ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν ‡ μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

* 24. Καὶ ἀπῆλθεν ἡ ‡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ ‡ προσήνεγκαν ‡ αὐτῷ πάντας τοὺς ‡ κακῶς ἔχοντας, ‡ ποικίλαις ‡ νόσοις καὶ ‡ βασάνοις ‡ συνεχομένους, καὶ ‡ δαιμονιζομένους, καὶ ‡ σεληνιαζομένους, καὶ ‡ παραλυτικούς· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

25. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 16. † 1.

Κεφ. ε. 5.

1. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθισαντος αὐτοῦ, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2. Καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, ἐδίδασκεν αὐτοὺς, λέγων.

3. Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Zebedæi, & Joannem fratrem ejus in navi cum Zebedæo patre eorum, resarcientes retia sua: & vocavit eos.

22. Illi autem statim dimittentes naviculam & patrem suum, secuti sunt eum.

23. Et circuibat totam Galilæam Jesus, docens in synagogis eorum, & prædicans evangelium regni, & sanans omnem morbum, & omnem infirmitatem in populo.

24. Et abiit auditio ejus in totam Syriam, & obtulerunt ei omnes male habentes, variis morbis, & tormentibus comprehensos, & dæmoniacos, & lunaticos, & paralyticos: & curavit eos.

25. Et secutæ sunt eum turbæ multæ de Galilæa, & Decapoli, & Hierosolymis, & Judæa, & trans Jordanem.

CAPUT V.

1. Videns autem turbas, ascendit in montem: & sedente eo, advenerunt illi discipuli ejus.

2. Et aperiens os suum, docebat eos, dicens:

3. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

4. Μακάριοι οἱ πενθοῦντες· ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται.

5. Μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν.

6. Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην· ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται.

7. Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται.

8. Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται.

9. Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται.

10. Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

11. Μακάριοί ἐστε ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν, ψευδόμενοι, ἕνεκεν ἐμοῦ.

12. Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφήτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

13. Ὑμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθῆναι ἔξω, καὶ καταπατεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων.

14. Ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη.

15. Οὐδὲ καίουσι λύχνον, καὶ τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ.

16. Οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν

4. Beati lugentes, quia ipsi consolabuntur.

5. Beati mites, quoniam ipsi hæreditabunt terram.

6. Beati esurientes, & sitientes justitiam, quoniam ipsi saturabuntur.

7. Beati misericordes: quoniam ipsi misericordia afficientur.

8. Beati mundi corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

9. Beati pacifici, quoniam ipsi filii Dei vocabuntur.

10. Beati persequutione affecti propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

11. Beati estis quum maledixerint vos, & persequuti fuerint, & dixerint omne malum verbum adversum vos mentientes, propter me.

12. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra multa in cælis. sic enim persequuti sunt Prophetas illos ante vos.

13. Vos estis sal terræ. si autem sal infatuarum sit: in quo salietur? ad nihilum valet ultra, si non ejici foras, & conculcari ab hominibus.

14. Vos estis lux mundi: non potest civitas abscondi supra montem posita.

15. Neque accendunt lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, & lucet omnibus in domo.

16. Sic luceat lux vestra coram

μῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

17. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον, ἢ τοὺς προφήτας. οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι.

* 18. ‡ Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, † ἰῶτα ‡ ἓν ‡ ἢ μία ‡ κεραία οὐ μὴ ‡ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ ‡ νόμου, ἕως πάντα γένηται.

19. Ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. ὃς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

20. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον τῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

21. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ φονεύσεις· ὃς δ' ἂν φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει.

* 22. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ‡ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ‡ εἰκῇ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν ‡ εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ † ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ ‡ μωρέ, ‡ ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν ‡ γέενναν ‡ τοῦ πυρός.

23. Ἐὰν οὖν προσφέρῃς τὸ δῶ-

ram hominibus, ut videant vestra pulchra opera, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis.

17. Ne putetis quoniam veni dissolvere legem, aut Prophetas; non veni dissolvere, sed adimplere.

18. Amen quippe dico vobis, donec prætereat cælum & terra, jota unum, aut unus apex non prætereibit à lege, donec omnia fiant.

19. Qui ergo solverit unum mandatorum istorum minimorum, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno cælorum. qui autem fecerit & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum.

20. Dico enim vobis, quòd si non abundaverit justitia vestra plus Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorum.

21. Audistis quia pronunciatum est antiquis, Non occides. qui autem occiderit, obnoxius erit judicio.

22. Ego autem dico vobis, quia omnis irascens fratri suo immeritò, obnoxius erit judicio; qui autem dixerit fratri suo Raca, obnoxius erit consessui. qui autem dixerit fatue, obnoxius erit in gehennam ignis.

23. Si ergo offers munus

ρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ.

tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te.

* 24. Ἄφες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον † διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ τότε ἐλθὼν πρόσφερε τὸ ‡ δῶρόν σου.

24. Relinque ibi munus tuum ante altare, & vade, prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum.

* 25. Ἴσθι † εὐνοῶν τῷ ‡ ἀντιδίκῳ σου ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτέ σε παραδῷ ὁ ἀντίδικος τῷ ‡ κριτῇ, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ.

45. Esto benesentiens adversario tuo cito, dum es in via cum eo: ne forte te tradat adversarius judici, & judex te tradat ministro, & in custodiam conjiciaris.

26. Ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως ἂν ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

26. Amen dico tibi, non exies inde, donec reddas novissimum quadrantem.

27. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις· Οὐ μοιχεύσεις.

27 Audistis quia pronunciatū est antiquis, Non mœchaberis.

28. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

28. Ego autem dico vobis, quia omnis conspiciens mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.

29. Εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

29. Si autem oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. confert enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum, & non totum corpus tuum conjiciatur in gehennam.

30. Καὶ εἰ ἡ δεξιά σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὴν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἓν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς γέενναν.

30. Et si dextera tua manus scandalizat te, abscinde eam, & projice abs te: confert enim tibi ut pereat unū membrorum tuorum, & non totum corpus tuum conjiciatur in gehennā.

31. Ἐρρέθη δὲ ὅτι ὃς ἂν ἀπο-

31. Pronunciatum est autem, quod

λύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω
αὐτῇ ἀποστάσιον.

32. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς
ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ,
παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ
αὐτὴν μοιχᾶσθαι· καὶ ὃς ἐὰν
ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοι-
χᾶται.

*33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι †ἐρ-
ρέθη τοῖς ‡ἀρχαίοις. Οὐκ †ἐπι-
ορκήσεις, ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυ-
ρίῳ τοὺς ὅρκους σου.

34. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ
ὀμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρα-
νῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ.

35. Μήτε ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑπο-
πόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μή-
τε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις
ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως·

36. Μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου
ὀμόσῃς, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρί-
χα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι.

37. Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ
ναί, Οὒ οὔ· τὸ δὲ περισσὸν τού-
των, ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστιν.

38. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη·
Ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ
ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος.

39. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ
ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ'
ὅστις σε ῥαπίσει τὴν δεξιάν
σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ
τὴν ἄλλην·

40. Καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆ-
ναι, καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν,
ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον.

*41. Καὶ ‡ὅστις σε †ἀγγα-
ρεύσει μίλιον ἕν, ὕπαγε μετ'
αὐτοῦ δύο.

quod quicunq; absolverit uxorem suam, det ei repudium.

32. Ego autem dico vobis, quia quicunque absolverit uxorem suam, excepta ratione fornicationis, facit eam mœchari: & qui absolutam duxerit, adulterat.

33. Iterum audistis quia pronunciatum est antiquis: Non perjurabis: reddes autem Domino juramenta tua.

34. Ego autem dico vobis, non jurare omninò, neque in cælo, quia thronus est Dei:

35. Neque in terra, quia scabellum est pedum ejus: neque in Hierosolyma, quia civitas est magni regis:

36. Neq; in capite tuo juraveris, quia non potes unum capillum album aut nigrū facere

37. Sit autem sermo vester, Etiam, etiam, non, non: quod autem abundans his, a malo est.

38. Audistis quia pronunciatum est, Oculum pro oculo, & dentem pro dente.

39. Ego autem dico vobis, non obsistere malo: sed quicunque te percusserit in dexteram tuam maxillam, verte illi & aliam.

40. Et volenti tibi judicium parari, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.

41. Et quicunque te angariaverit milliare unum, vade cum illo duo.

42.

42. Τῷ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῇς.

43. Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου.

44. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς.

45. Ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους.

46. Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι;

47. Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν;

48. Ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὥσπερ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς τέλειός ἐστι. ✝ 7.

Κεφ. ς'. 6.

1. Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

2. Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσῃς ἔμπροσθέν

42. Petenti te, da: & volentem à te mutuare, ne avertaris.

43. Audistis quia pronunciatum est, Diliges proximum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

44. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, benedicite maledicentes vos: benefacite odientibus vos, & orate pro infestantibus vos, & insectantibus vos.

45. Ut sitis filii Patris vestri qui in cælis, quia solem suum producit super malos & bonos, & pluit super justos & injustos.

46. Si enim dilexeritis diligentes vos, quam mercedem habetis? nonne & publicani idem faciunt?

47. Et si salutaveritis amicos vestros tantum, quid abundans facitis, nonne & ethnici sic faciunt?

48. Estote ergo vos perfecti, sicut Pater vester qui in cælis, perfectus est.

CAPUT VI.

1. Attendite misericordiam vestram non facere ante homines, ad spectari eis: si autem non, mercedem non habetis apud Patrem vestrum qui in cælis.

2. Cum ergo facis eleemosynam, ne tuba clanxeris ante te, sicut

σε, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

3. Σὺ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιά σου·

4. ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

5. Καὶ ὅταν προσεύχησθε, οὐκ ἔσεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γωνίαις τῶν πλατειῶν ἑστῶτες προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

6. Σὺ δὲ ὅταν προσεύχῃ, εἴσελθε εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου, προσεύξαι τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

*7. ‡Προσευχόμενοι δὲ μὴ †βατταλογήσητε, ὥσπερ οἱ ‡ἐθνικοί· ‡δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ †πολυλογίᾳ αὐτῶν ‡εἰσακουσθήσονται.

8. Μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὧν χρείαν ἔχετε, πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν.

9. Οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· ΠΑΤΕΡ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου·

10. ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

sicut hypocritæ faciunt in synagogis & in vicis, ut gloriscentur ab hominibus, amen dico vobis, excipiunt mercedem suam.

3. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua:

4. Ut sit tua eleemosyna in secreto: & Pater tuus videns in secreto, ipse reddet tibi in manifesto.

4. Et quum adores, non eris sicut hypocritæ, quia amant in synagogis, & in angulis platearum stantes orare, ut appareant hominibus. amen dico vobis, quod excipiunt mercedem suam.

6. Tu autem cum adores, intra in cubiculum tuum, & claudens ostium tuum, adora Patrem tuum qui in secreto: & Pater tuus conspiciens in secreto, reddet tibi in apparenti.

7. Orantes autem ne inania loquamini, sicut ethnici: arbitrantur enim quod in multiloquio suo exaudientur.

8. Ne igitur assimilemini eis: novit enim Pater vester quorum usum habetis, ante vos petere eum.

9. Sic ergo adorate vos: Pater noster qui in cælis, sanctificetur nomen tuum.

10. Adveniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, sicut in cælo, & in terra.

11. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον.

11. Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.

12. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν.

12. Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

13. Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ· ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία, καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

13. Et ne inferas nos in tentationem, sed libera nos à malo. Quoniam tuum est regnum, & potentia, & gloria in secula. Amen.

14. Ἐὰν γὰρ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος.

14. Si enim dimiseritis hominibus lapsus eorum, dimittet & vobis Pater vester cælestis.

15. Ἐὰν δὲ μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

15. Si autem non dimiseritis hominibus lapsus ipsorum, nec Pater vester dimittet lapsus vestros.

16. Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε ὥσπερ οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποὶ ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.

16. Quum autem jejunatis, ne fiatis sicut hypocritæ, obtristati. obscurant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes, amen dico vobis, quia recipiunt mercedē suam.

17. Σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου νίψαι.

17. Tu autem jejunans, unge tuum caput, & faciem tuam lava:

18. Ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ.

18. Ut ne appareas hominibus jejunans, sed Patri tuo qui in secreto: & Pater tuus videns in secreto, reddet tibi in manifesto.

19. Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σὴς καὶ βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσι καὶ κλέπτουσι.

19. Ne thesaurizate vobis thesauros in terra, ubi ærugo & tinea exterminat, & ubi fures perfodiunt, & furantur.

20. Θησαυρίζετε δὲ ὑμῖν θη-

20. Thesaurizate autem vobis

σαυρους ὑμῶν ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σὴς οὔτε βρῶσις ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν.

21. Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδία ὑμῶν.

22. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἁπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται.

23. Ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί, τὸ σκότος πόσον;

24. Οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμωνᾷ.

25. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε καὶ τί πίητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος;

26. Ἐμβλέψατε εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπείρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν;

27. Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

*28. Καὶ περὶ ‡ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; ‡ καταμάθετε τὰ

bis thesauros in cœlo, ubi neque ærugo, neque tinea exterminat, & ubi fures non effodiunt, nec furantur.

21. Ubi enim est thesaurus vester, ibi erit & cor vestrum.

22. Lucerna corporis est oculus: si igitur oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum erit.

23. Si autem oculus tuus malus fuerit, totum corpus tuum tenebrosum erit, si ergo lumen quod in te, tenebræ sunt, tenebræ quantæ?

24. Nemo potest duobus dominis servire: aut enim unum oderit, & alterum diliget: aut unum amplexabitur, & alterum despicier. non potestis Deo servire & mammonæ.

25. Propter hoc dico vobis, ne anxiemini animæ vestræ, quid manducetis, & quid bibatis: neque corpori vestro, quid induamini. nonne anima plus est esca, & corpus indumento?

26. Inspicite in volatilia cæli, quoniam non seminant, neq; metunt, neque congregant in horrea, & pater vester cælestis pascit illa. nonne vos magis excellitis illis?

27. Quis autem ex vobis anxiatus potest adjicere ad staturam suam cubitum unum?

28. Et circa vestimentum quid anxiamini? Observate li-

lia

‡ κείνα ℣ ‡ ἀγρῷ ‡ πῶς ‡ αὐξάνει· ὐ ‡ κοπιᾷ, ‡ ὐδὲ ‡ νήθει·

29. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλλετο ὡς ἓν τούτων.

* 30. Εἰ δὲ τὸν ‡ χόρτον ℣ ἀγρῷ, σήμερον ὄντα, καὶ ‡ αὔριον εἰς ‡ κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς ‡ ὕτως ‡ ἀμφιέννυσιν, ὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

31. Μὴ ἓν μεριμνήσητε, λέγοντες· Τί φάγωμεν, ἢ τί πίωμεν, ἢ τί περιβαλώμεθα;

32. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρῄζετε τούτων ἁπάντων.

33. Ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν ℣ Θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

34. Μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς. ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. 29: † 3.

Κεφ. ζ'. 7.

1. Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.

2. Ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε, κριθήσεσθε. καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

3. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ ℣ ἀδελφῇ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ δοκὸν ὐ καταγνοεῖς.

lia agri quomodo augentur: non fatigantur, neque nent.

29. Dico autem vobis, quoniam nec Salomon in omni gloria sua amictus est sicut unum istorum.

30. Si autem fœnum agri hodie existens, & cras in clibanum injectum, Deus sic circumornat, non multò magis vos, exiguæ fidei?

31. Ne igitur anxiemini, dicentes: Quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quid circumamiciemur?

32. Omnia enim hæc gentes inquirunt, Novit enim Pater vester cælestis quod opus habetis horum omnium.

33. Quærite autem primùm regnum Dei, & justificationem ejus, & hæc omnia adponentur vobis,

34. Ne igitur anxiemini in cras: nam cras curabit suaipsius, sufficiens diei malitia sua.

CAPUT VII.

1. NE judicate, ut non judicemini.

2. In quo enim judicio judicaveritis, judicabimini: & in qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis.

3. Quid autem intueris festucam quæ in oculo fratris tui, at in tuo oculo trabem non animadvertis.

4. Aut

4. Ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου· ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος ἀπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου;

4. Aut quomodo dices fratri tuo: Sine ejiciam festucam de oculo tuo, & ecce trabs in oculo tuo?

* 5. ‡ Ὑποκριτὰ ἔκβαλε πρῶτον τὴν ‡ δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε ‡ διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ ‡ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

5. Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc intueberis ejicere festucam de oculo fratris tui.

6. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

6. Ne detis sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos; ne forte conculcent eas in pedibus suis, & conversi dirumpant vos.

7. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.

7. Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulsate, & aperietur vobis.

8. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

8. Omnis enim petens, accipit: & quærens, invenit, & pulsanti aperietur.

9. Ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν ἐὰν αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ;

9. Aut quis est ex vobis homo, quem si petierit filius suus panē, nunquid lapidē inde, ei?

10. Καὶ ἐὰν ἰχθὺν αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

10. Aut & si piscem petierit, nunquid serpentem indet ei?

* 11. Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὄντες, ‡ οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

11. Si ergo vos mali existentes, nostis data bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in cælis, dabit bona petentibus se?

12. Πάντα οὖν ὅσα ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται.

12. Omnia ergo quæcumque vultis ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis. Sic enim est lex & Prophetæ.

* 13. ‡ Εἰσέλθετε διὰ τῆς ‡ στενῆς πύλης· ὅτι ‡ πλατεῖα ἡ ‡ πύλη, καὶ ‡ εὐρύχωρος ἡ ‡ ὁδὸς ἡ ‡ ἀπάγουσα

13. Intrate per angustam portam, quia lata porta & spatiosa via ducens ad

por-

σα εἰς τὴν ‡ ἀπώλειαν, καὶ πολλοί εἰσιν οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς.

perditionem; & multi sunt ingredientes per eam.

14. Ὅτι στενὴ ἡ πύλη, καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν.

14. Quam angusta porta & stricta via ducens ad vitam, & pauci sunt invenientes eam.

15. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες.

15. Attendite verò à falsis prophetis qui veniunt ad vos in indumentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.

16. Ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς· μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν σταφυλὴν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα;

16. A fructibus eorum agnoscetis eos. Nunquid colligunt à spinis uvam; aut de tribulis ficus?

17. Οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ· τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ.

17. Sic omnis arbor bona fructus bonos facit: at cariosa arbor fructus malos facit.

18. Οὐ δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν.

18. Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor cariosa fructus pulchros facere.

19. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

19. Omnis arbor non faciens fructum pulchrum, excinditur, & in ignem injicitur.

20. Ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς.

20. Itaque ex fructibus eorum agnoscetis eos.

21. Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

21. Non omnis dicens mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum: sed faciens voluntatem Patris mei, qui in cælis.

22. Πολλοί ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν;

22. Multi dicent mihi in illa die: Domine, Domine, nonne tuo nomine prophetavimus, & tuo nomine dæmonia ejecimus, & tuo nomine efficientias multas fecimus?

23. Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς

23. Et tunc confitebor illis,

Quod

τοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν.

24. Πᾶς οὖν ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν.

25. Καὶ κατέβη ἡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

26. Καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον.

* 27. Καὶ ‡ κατέβη ἡ ‡ βροχὴ, καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ, καὶ ‡ ἔπνευσαν οἱ ‡ ἄνεμοι, καὶ ‡ προσέκοψαν τῇ ‡ οἰκίᾳ ἐκείνῃ· καὶ ἔπεσε, καὶ ἦν ἡ ‡ πτῶσις αὐτῆς μεγάλη.

28. Καὶ ἐγένετο ὅτε συνετέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, ἐξεπλήσσοντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

29. Ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς. 22. † 2.

Κεφ. ἡ. 8.

1. Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.

2. Καὶ ἰδοὺ λεπρὸς ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

Quod nunquam novi vos: abscedite à me omnes operantes iniquitatem.

24. Omnis ergo quicunque audit mea verba hæc, & facit ea, assimilabo illum viro prudenti, qui ædificavit domum suam super petram.

25. Et descendit pluvia & venerunt flumina, & flaverunt venti, & procubuerunt domui illi, & non cecidit: fundata erat enim super petram.

26. Et omnis audiens mea verba hæc, & non faciens ea, assimilabitur viro stulto, qui ædificavit domum suam super arenam:

27. Et descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & proruerunt domui illi, & cecidit, & fuit casus illius magnus.

28. Et factum est, quum consummasset Jesus sermones hos, stupebant illum turbæ super doctrina ejus.

29. Erat enim docens eos ut auctoritatem habens, & non sicut Scribæ.

CAPUT VIII.

1. Descendente autem eo de monte, secutæ sunt eum turbæ multæ.

2. Et ecce leprosus veniens, adorabat eum, dicens: Domine, si velis, efficax es me mundare.

3. Et

* 3. Καὶ ‡ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Θέλω, καθαρίσθητι. Καὶ εὐθέως ‡ ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ ἡ λέπρα.

* 4. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλὰ ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ πρόσφερε τὸ δῶρον ὃ ‡ προσέταξε Μωσῆς εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

5. Εἰσελθόντι δὲ τῷ Ἰησοῦ εἰς Καπερναούμ, προσῆλθεν αὐτῷ ἑκατόνταρχος παρακαλῶν αὐτὸν,

6. Καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικὸς, δεινῶς βασανιζόμενος.

7. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν.

8. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη· Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

9. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ, πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

10. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασε, καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

11. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

12. Οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας

3. Et extendens manum, tetigit eum Jesus, dicens, volo: mundare. Et confestim mundata est ejus lepra.

4. Et ait illi Jesus: Vide nemini dixeris: sed abi, teipsum ostende sacerdoti, & offer munus quod attribuit Moyses, in testimonium illis.

5. Introeunte autem ipso in Capernaum, accessit ad eum Centurio, appellans eum.

6. Et dicens: Domine, puer meus jacet in domo paralyticus, vehementer discruciatus.

7. Et ait illi Jesus: Ego veniens curabo eum.

8. Et respondens Centurio ait: Domine, non sum idoneus ut meum sub tectum intres: sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.

9. Etenim ego homo sum sub auctoritate, habens sub me ipsum milites: & dico huic, Vade, & vadit: & alii, Veni, & venit, & servo meo, fac hoc, & facit.

10. Audiens autem Jesus miratus est: & ait sequentibus: Amen dico vobis, neque in Israel tantam fidem inveni.

11. Dico autem vobis, quod multi ab orientibus & occidentibus venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Jacob in regno cælorum.

12. Filii autem regni ejiciem-

ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

13. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ· ὕπαγε, καὶ ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι· Καὶ ἰάθη ὁ παῖς αὐτοῦ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

14. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου, εἶδε τὴν πενθερὰν αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν.

15. Καὶ ἥψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

16. Ὀψίας δὲ γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν.

17. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος, Αὐτὸς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

18. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν, ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν εἰς τὸ πέραν.

19. Καὶ προσελθὼν εἷς γραμματεὺς, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ.

20. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

21. Ἕτερος δὲ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν, καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου.

cientur in tenebras exteriores: ibi erit fletus, & fremitus dentium.

13. Et dixit Jesus Centurioni, Abi: & sicut credidisti, fiat tibi. Et sanatus est puer ejus in hora illa.

14. Et ingressus Jesus in domum Petri, vidit socrum ejus jacentem & febricitantem:

15. Et tetigit manum ejus, & dimisit eam febris: & surrexit, & ministrabat ei.

16. Vespere autem facto, obtulerunt ei dæmoniacos multos, & ejiciebat spiritus verbo: & omnes male habentes sanabat:

17. Ut adimpleretur dictum per Isaiam Prophetam, dicentem: Ipse infirmitates nostras accepit, & ægrotationes portavit.

18. Videns autem Jesus multas turbas circum se jussit abire in ulterius.

19. Et accedens unus Scriba, ait illi: Magister, sequar te quocumque ieris.

20. Et dicit ei Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres cæli umbracula: Filius autem hominis non habet ubi caput reclinet.

21. Alius autem discipulorum ejus ait illi: Domine, permitte mihi primum abire, & sepelire patrem meum.

22. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

23. Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς τὸ πλοῖον, ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

24. Καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε.

25. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤγειραν αὐτὸν, λέγοντες, Κύριε, σῶσον ἡμᾶς, ἀπολλύμεθα.

26. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί δειλοί ἐστε, ὀλιγόπιστοι; Τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσσῃ· καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη.

27. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἐθαύμασαν, λέγοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

28. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γεργεσηνῶν, ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι, ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι, χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης.

29. Καὶ ἰδοὺ ἔκραξαν, λέγοντες, Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες ὧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς;

30. Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη χοίρων πολλῶν βοσκομένη.

31. Οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν

22. At Jesus ait illi: Sequere me, & dimitte mortuos sepelire suos mortuos.

23. Et ascendente eo in naviculam, secuti sunt eum discipuli ejus.

24. Et ecce motus magnus factus est in mari, ita ut naviculam operiri sub fluctibus: ipse verò dormiebat.

25. Et accedentes discipuli ejus, suscitaverunt eum, dicentes: Domine, salva nos, perimus.

26. Et dicit eis, Quid timidi estis exiguæ fidei? Tunc surgens imperavit ventis & mari, & facta est tranquillitas magna.

27. At homines mirati sunt dicentes: Qualis est hic, quia & venti & mare obediunt ei?

28. Et venienti ipsi in ulterius in regionem Gergesenorum, occurrerunt ei duo dæmoniaci de monumentis exeuntes, sævi nimis, ita ut non valere quenquam transire per viam illam.

29. Et ecce clamaverunt, dicentes: Quid nobis & tibi Jesu fili Dei? Venisti huc ante tempus torquere nos?

30. Erat autem longe ab illis grex porcorum multorum pascens.

31. Verum dæmones appellabant

αὐτὸν, λέγοντες· Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἐπίτρεψον ἡμῖν ἀπελθεῖν εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων.

32. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. Οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων· Καὶ ἰδοὺ, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη τῶν χοίρων κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασιν.

33. Οἱ δὲ βόσκοντες ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν δαιμονιζομένων.

*34. Καὶ ἰδοὺ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς † συνάντησιν τῷ Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν, ‡ παρεκάλεσαν ὅπως ‡ μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν. 7. † 1.

Κεφ. θ'. 9.

1. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

2. Καὶ ἰδοὺ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνης βεβλημένον· καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, εἶπε τῷ παραλυτικῷ· Θάρσει τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

3. Καὶ ἰδού, τινες τῶν Γραμματέων εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτος βλασφημεῖ.

4. Καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν, Ἵνατί ὑμεῖς ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

5. Τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν, Ἔγειρε καὶ περιπάτει;

labant eum, dicentes: Si ejicis nos, permitte nobis abire in gregem porcorum.

32. Et ait illis, Abite. Illi autem exeuntes abierunt in gregem porcorum. Et ecce irruit totus grex porcorum per præceps in mare, & mortui sunt in aquis.

33. Pastores autem fugerunt, & venientes in civitatem, nunciaverunt omnia, & illa quæ dæmoniaco um.

34. Et ecce tota civitas exiit in occursum Jesu. Et videntes eum, appellabant ut transiret à finibus eorum.

CAPUT IX.

1. ET ascendens in naviculam, trajecit, & venit in propriam civitatem.

2. Et ecce offerebant ei paralyticum in lecto jacentem. & videns Jesus fidem illorum, dixit paralytico, Confide fili, remittuntur tibi peccata tua.

3. Et ecce quidam Scribarum dixerunt in seipsis: Hic blasphemat.

4. Et videns Jesus cogitationes eorum, dixit, Ut quid vos cogitatis mala in cordibus vestris?

5. Quid enim est facilius, dicere: Dimittuntur tua peccata: an dicere, Erigere, & ambula?

6. Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ) Ἐγερθεὶς ἆρόν σου τὴν κλίνην, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

6. Ut autem sciatis quòd auctoritatem habet Filius hominis in terra remittere peccata: tunc ait paralytico: Erectus tolle tuum lectum, & abi in domum tuam.

7. Καὶ ἐγερθεὶς, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

7. Et erectus abiit in domum suam.

8. Ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν, τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

8. Videntes autem turbæ, timuerunt, & glorificaverunt Deum, dantem auctoritatem talem hominibus.

* 9. Καὶ ‡ παράγων ὁ Ἰησοῦς ‡ ἐκεῖθεν, εἶδεν ἄνθρωπον ‡ καθήμενον ἐπὶ τὸ ‡ τελώνιον, Ματθαῖον λεγόμενον. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκολούθει μοι· Καὶ ἀναστὰς, ἠκολούθησεν αὐτῷ.

9. Et præteriens Jesus illinc, vidit hominem sedentem in telonio, Matthæum dictum: & ait illi: Sequere me: & surgens sequutus est eum.

10. Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοὺ, πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες, συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

10. Et factum est eo discumbente in domo, & ecce multi publicani & peccatores venientes discumbebant cum Jesu, & discipulis ejus.

11. Καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Διὰ τί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν;

11. Et videntes Pharisæi, dicebant discipulis ejus: Quare, cum publicanis & peccatoribus manducat Magister vester,

12. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

12. At Jesus audiens, ait illis: Non usum habent valentes medico, sed male habentes.

13. Πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν· Ἔλεον θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

13. Euntes autem discite quid est, Misericordiam volo, & non sacrificium. Non enim veni vocare justos, sed pecatores ad pœnitentiam.

14. Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου, λέγοντες,

14. Tunc adeunt eum discipuli Joannis, dicentes:

Quare

Διατί ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ νηστεύουσι;

Quare nos & Pharisæi jejunamus frequenter, discipuli autem tui non jejunant?

* 15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ ‡ νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστιν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ‡ ὅταν ‡ ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ ‡ νυμφίος, καὶ ‡ τότε ‡ νηστεύσουσιν.

15. Et ait illis Jesus, Nunquid possunt filii sponsi lugere, quamdiu cum illis est sponsus? venient autem dies, quum auferetur ab eis sponsus, & tunc jejunabunt.

16. Οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· αἴρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται.

16. Nemo autem injicit injectionem panni rudis in vestimentum vetus: aufert enim plenitudinem eius à vestimento, & pejor scissura fit.

* 17. Οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον ‡ νέον εἰς ‡ ἀσκοὺς καινούς, καὶ ‡ ἀμφότερα ‡ συντηροῦνται.

17. Neque mittunt vinum novum in utres veteres: si autem minus, rumpuntur utres, & vinum effluit, & utres pereunt: sed mittunt vinum novum in utres novos, & ambo conservantur.

18. Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδοὺ, ἄρχων ἐλθὼν προσεκύνει αὐτῷ, λέγων, Ὅτι ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν, ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτὴν, καὶ ζήσεται.

18. Hæc illo loquente eis, ecce princeps unus veniens, adorabat eum dicens: Quod filia mea modò defuncta est: sed veniens impone manum tuam super eam, & vivet.

19. Καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

19. Et surgens Jesus sequebatur eum, & discipuli ejus.

* 20. (Καὶ ἰδοὺ, ‡ γυνὴ † αἱμορροοῦσα ‡ δώδεκα ‡ ἔτη, ‡ προσελθοῦσα ‡ ὄπισθεν, ‡ ἥψατο τοῦ ‡ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ·

20. Et ecce mulier sanguiflua duodecim annis, accedens retro, tetigit fimbriam vestimenti ejus.

21. Ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· Ἐὰν μόνον ἅψωμαι τοῦ ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι.

21. Dicebat enim in seipsa: Si tantum tetigero vestimentum ejus, servabor.

22. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπιστρα-

22. At Jesus conversus, &

φεὶς καὶ ἰδὼν αὐτὴν, εἶπε· Θάρσει θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ ἐσώθη ἡ γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.)

23. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἄρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς, καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον,

24. Λέγει αὐτοῖς· Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει· Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ.

25. Ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον.

*26. Καὶ ἐξῆλθεν ἡ ‡ φήμη αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

27. Καὶ παράγοντι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ, ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ, κράζοντες, καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς υἱὲ Δαβίδ.

28. Ἐλθόντι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοὶ, καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; Λέγουσιν αὐτῷ, Ναὶ Κύριε.

29. Τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν γενηθήτω ὑμῖν.

30. Καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί· καὶ ἐνεβριμήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Ὁρᾶτε μηδεὶς γινωσκέτω.

31. Οἱ δὲ ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

32. Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδοὺ, προσήνεγκαν αὐτῷ ἄνθρωπον κωφὸν δαιμονιζόμενον.

33. Καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαι-

videns eam, dixit: Confide filia, fides tua servavit te. Et servata est mulier ab hora illa.

23. Et veniens Jesus in domum Principis, & videns tibicines & turbam tumultuantem.

24. Dicit illis: Recedite: non enim mortua est puella, sed dormit. Et deridebant eum.

25. Quum verò ejecta esset turba, ingressus apprehendit manū ejus, & surrexit puella.

26. Et exiit fama hæc in universam terram illam.

27. Et transeunte inde Jesu, sequuti sunt eum duo cæci, clamantes, & dicentes: Miserere nostri, fili David.

28. Venienti autem in domum, accesserunt ad eum cæci. Et dicit eis Jesus, Creditis quòd possum hoc facere, Dicunt ei, Utique, Domine.

29. Tunc tetigit oculos eorum, dicens: Secundum fidem vestram fiat vobis.

30. Et aperti sunt eorum oculi: & comminatus est illis Jesus, dicens: Videte ne quis sciat.

31. Illi autē exeuntes diffamaverunt eū in tota terra illa.

32. Illis autem egressis, ecce obtulerunt ei hominem mutum dæmoniacum.

33. Et ejecto dæmonio, locu-

μονίε, ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι, λέγοντες, Ὅτι οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραήλ.

34. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον· Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

35. Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ.

36. Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους, ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκλελυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡσεὶ πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα.

37. Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ὁ μὲν θερισμὸς πολύς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι.

38. Δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. 23. † 1.

Κεφ. ι. 10.

1. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτὰ, καὶ θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2. Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος, Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ.

3. Φίλιππος, καὶ Βαρθολο-

locutus est mutus, & miratæ sunt turbæ, dicentes, nunquam apparuit sic in Israel.

34. Pharisæi autem dicebant, In principe dæmoniorum ejicit dæmones.

35. Et circumibat Jesus civitates omnes, & castella, docens in synagogis eorum, & prædicans evangelium regni, & curans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo.

36. Videns autem turbas, misertus est de eis, quia erant vexati, & dispersi sicut oves non habentes pastorem.

37. Tunc dicit discipulis suis: Messis quidem multa, operarii autem pauci.

38. Supplicate ergo domino messis, ut emittat operarios in messem suam.

CAPUT X.

1. ET advocans duodecim discipulos suos, dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut ejicere eos, & curare omnem languorem, & omnem infirmitatem.

2. Duodecim autem Apostolorum nomina sunt hæc. Primus, Simon dictus Petrus, & Andreas frater ejus, Jacobus Zebedæi, & Joannes frater ejus.

3. Philippus & Bartholo-

μαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Λεββαῖος ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος·

4. Σίμων ὁ Κανανίτης, καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ καὶ παραδοὺς αὐτόν.

5. Τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς, παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων· Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε·

6. Πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.

7. Πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε, λέγοντες· Ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

8. Ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε.

9. Μὴ κτήσησθε χρυσὸν, μηδὲ ἄργυρον, μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν.

10. Μὴ ‡ πήραν εἰς ὁδὸν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ῥάβδον· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν.

11. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἂν ἐξέλθητε.

12. Εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἀσπάσασθε αὐτήν.

13. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἡ οἰκία

maeus: Thomas & Matthæus publicanus: Jacobus Alphæi, & Lebbæus supervocatus Thaddæus:

4. Simon Chananites, & Judas Iscariotes, qui & tradens eum.

5. Hos duodecim legavit Jesus, denuncians eis, dicens, In viam gentium ne abieritis, & in civitatem Samaritanorum ne intraveritis.

6. Ite autem magis ad oves perditas domus Israel.

7. Euntes autem prædicate, dicentes, Quia appropinquavit regnum cælorum.

8. Infirmos curate, leprosos mundate, mortuos suscitate, dæmones ejicite, gratis accepistis, gratis date.

9. Ne possideatis aurum, neque argentum, neque æs in zonis vestris:

10. Non peram in viam, neque duas tunicas, neque calceamenta, neque virgam: dignus enim operarius alimento suo est.

11. In quamcumq; autem civitatem aut castellum intraveritis, interrogate, quis in ea dignus sit: & ibi manete, donec exeatis.

12. Intrantes autem in domum, salutate eam.

13. Et si quidem fuerit domus

ἀξία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστρεφήτω.

14. Καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν.

15. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

16. Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστεραί.

17. Προσέχετε δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς.

18. Καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν.

19. Ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε.

20. Οὐ γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν, τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν.

21. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐτούς.

mus digna, ingrediatur pax vestra super eam: si autem non fuerit digna, pax vestra ad vos convertatur.

14. Et qui non receperit vos, neq; audierit sermones vestros, exeuntes domo vel civitate illa excutite pulverem pedum vestrorum.

15. Amen dico vobis, Tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die judicii, quam civitati illi.

16. Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum. Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.

17. Cavete autem ab hominibus: Tradent enim vos in consessus, & in synagogis suis flagellabunt vos.

18. Et ad præsides autem & reges agemini propter me, in testimonium illis, & gentibus.

19. Quum autem tradent vos, ne anxiemini quomodo, aut quid loquamini: dabitur enim vobis in illa hora quid loquemini.

20. Non enim vos estis loquentes, sed spiritus Patris vestri loquens in vobis.

21. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater filium: & insurgent nati in parentes, & morte afficient eos.

22. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

22. Et eritis inviſi ab omnibus propter nomen meum: Verum permanens in finem, hic ſervabitur.

23. Ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

23. Quum autem inſequentur vos in civitate iſta, fugite in aliam. Amen enim dico vobis, non finietis civitates Iſrael, donec veniat Filius hominis.

24. Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύριον αὐτοῦ.

24. Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum, nec ſervus ſuper dominum ſuum.

25. Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβὰλ ἐκάλεσαν πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ;

25. Sufficit diſcipulo ut ſit ſicut magiſter ejus, & ſervus ſicut dominus ejus. Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, quanto magis domeſticos ejus?

26. Μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται.

26. Ne ergo timueritis eos. Nihil enim eſt occultum, quod non revelabitur: & abditum, quod non ſcietur.

27. Ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἴπατε ἐν τῷ φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὖς ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωμάτων.

27. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine: & quod in aurem auditis, prædicate ſuper domos.

28. Καὶ μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ.

28. Et ne timeatis ab occidentibus corpus: at animam non valentium occidere: timete autem magis potentem & animam & corpus perdere in gehenna.

29. Οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν, ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν;

29. Nonne duo paſſeres aſſe væneunt? & unus ex illis non cadet ſuper terram, ſine Patre veſtro.

30. Ὑμῶν δὲ καὶ τρίχες τῆς

30. Veſtri autem & capilli

κεφαλῆς πᾶσαι ἠριθμημέναι εἰσί.

pilli capitis omnes numerati sunt.

31. Μὴ οὖν φοβηθῆτε· πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς.

31. Ne ergo timearis: multis passeribus præstatis vos.

32. Πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω κἀγὼ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

32. Omnis ergo qui confitebitur in me coram hominibus, confitebor & ego in eo coram Patre meo qui in cælis.

33. Ὅστις δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν κἀγὼ ἔμπροσθεν τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

33. Qui autē negaverit me coram hominibus, negabo eum & ego coram Patre meo qui in cælis.

34. Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν.

34. Ne arbitremini quòd veni jacere pacem in terram: non veni jacere pacem, sed gladium.

35. ‡ Ἦλθον ‡ γὰρ † διχάσαι ἄνθρωπον κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ ‡ νύμφην κατὰ τῆς ‡ πενθερᾶς αὐτῆς.

35. Veni enim dividere hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, & nurum adversus socrum suam:

36. Καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ.

36. Et inimici hominis, domestici ejus:

37. Ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

37. Diligens patrem aut matrem super me, non est me dignus: & amans filium aut filiam super me, non est me dignus.

38. Καὶ ὃς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος.

38. Et qui non capit crucem suam, & sequitur post me, non est me dignus.

39. Ὁ εὑρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν.

39. Inveniens animam suam, perdet illam: & perdens animam suam propter me, inveniet eam.

40. Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με.

40. Suscipiens vos, me suscipit: & qui me suscipiens, suscipit mittentem me.

41. Ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου, μισθὸν προφήτου λήψεται· καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου, μισθὸν δικαίου λήψεται.

42. Καὶ ὃς ἐὰν ποτίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων ποτήριον ψυχροῦ μόνον, εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ 13.† 3.

41. Recipiens Prophetam in nomen Prophetæ, mercedem Prophetæ capiet: & recipiens justum in nomen justi, mercedem justi capiet.

42. Et quicumque potaverit unum minimorum istorum poculum frigidæ tantum, in nomen discipuli, Amen dico vobis non perdet mercedem suam.

Κεφ. ια'. 11.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθηταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν, τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν.

2. Ὁ δὲ Ἰωάννης ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, πέμψας δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

3. Εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν;

4. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ, ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε.

5. Τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται.

6. Καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

7. Τούτων δὲ πορευομένων, ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου· Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

CAPUT XI.

1. ET factum est quum finiisset Jesus constituens duodecim discipulis suis, transiit inde docere & prædicare in civitatibus eorum.

2. At Joannes audiens in carcere opera Christi, mittens duos discipulorum suorum,

3. Ait illi: Tu es veniens, an alium expectamus?

4. Et respondens Jesus, ait illis: Euntes renunciate Joanni quæ auditis & videtis:

5. Cæci vident, & claudi circumambulant, leprosi mundantur, & surdi audiunt, mortui resurgunt, & pauperes evangelizantur.

6. Et beatus est, qui non fuerit scandalizatus in me.

7. His autem euntibus, cœpit Jesus dicere turbis de Joanne: Quid existis in desertum spectare? arundinem à vento agitatam?

8. Sed

8. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

8. Sed quid existis videre? hominem in mollibus vestimentis circumamictum? Ecce mollia ferentes in domibus regum sunt.

9. Ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην; ναὶ, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.

9. Sed quid existis videre? Prophetam? Utiq; dico vobis, & abundantius Propheta.

10. Οὗτος γάρ ἐστι περὶ οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

10. Hic enim est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

11. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, μείζων αὐτοῦ ἐστιν.

11. Amen dico vobis, non excitatus est in natis mulierum major Joanne Baptista. Verùm minor in regno cælorum, major illo est.

12. Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν.

12. A verò diebus Joannis Baptistæ usque nunc, regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.

13. Πάντες γὰρ οἱ προφῆται καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν.

13. Omnes enim Prophetæ & Lex usque ad Joannem prophetaverunt.

14. Καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, αὐτός ἐστιν Ἠλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι.

14. Et si vultis recipere, ipse est Elias futurus venire.

15. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

15. Habens aures audire, audiat.

16. Τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδαρίοις ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις αὐτῶν,

16. Cui autem assimilabo generationem istam? Similis est pueris in foro sedentibus, & acclamantibus sociis suis:

17. Καὶ λέγουσι· Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκόψασθε.

17. Et dicentibus, Tibia sonuimus vobis, & non saltastis: lamentavimus vobis, & non planxistis.

18. Ἦλθε γὰρ Ἰωάννης μήτε

18. Venit enim Joannes neq;

ἐσθίων, μήτε πίνων· καὶ λέγουσι· Δαιμόνιον ἔχει.

19. Ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων· καὶ λέγουσιν· Ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρτωλῶν· καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς.

20. Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλεῖσαι δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν.

21. Οὐαί σοι Χοραζίν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν.

22. Πλὴν λέγω ὑμῖν· Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ ὑμῖν.

23. Καὶ σὺ Καπερναούμ, μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ἅδου καταβιβασθήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον.

24. Πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδόμων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ σοί.

*25. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ‡ ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ ‡ σοφῶν καὶ ‡ συνετῶν, καὶ ‡ ἀπεκάλυψας αὐτὰ ‡ νηπίοις.

26. Ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.

manducans, neque bibens: & dicunt, Dæmonium habet.

19. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt, Ecce homo edax & vinipotator, publicanorum amicus & peccatorum. & justificata est sapientia à filiis ipsius.

20. Tunc cœpit exprobrare civitates, in quibus factæ sunt plurimæ efficacitates ejus, quia non pœnituissent.

21. Væ tibi Chorazin, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ esset efficacitates factæ in vobis, olim in sacco & cinere pœnituissent.

22. Cæterùm dico vobis, Tyro & Sidoni remissius erit in die judicii, quam vobis.

23. Et tu Capharnaum, quæ usque cælum altepositа, usque infernum dimitteris. quia si in Sodomis factæ fuissent efficacitates factæ in te, mansisset usque hodie.

24. Cæterùm dico vobis, quod terræ Sodomorũ remissius erit in die judicii, quam tibi.

25. In illo tempore respondens Jesus, dixit: Confiteor tibi, Pater, Domine cæli & terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus & intelligentibus & revelasti ea imbecillis.

26. Ita Pater, quoniam sic fuit placitum ante te.

27. Omnia

27. Πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱὸν, εἰ μὴ ὁ πατήρ· οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

28. Δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς.

*29. †Ἄρατε † ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ‡ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι † πρᾶός ‡ εἰμι, καὶ ‡ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ εὑρήσετε ‡ ἀνάπαυσιν ταῖς ‡ ψυχαῖς ὑμῶν.

30. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς, καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστιν.

20. † 2.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν στάχυας, καὶ ἐσθίειν.

2. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες, εἶπον αὐτῷ, Ἰδοὺ, οἱ μαθηταί σου ποιοῦσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν σαββάτῳ.

3. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ;

4. Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξὸν ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ' αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις;

5. Ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν

27. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Et nemo agnoscit Filium, nisi Pater: neque Patrem quis agnoscit, nisi Filius, & cui voluerit Filius revelare.

28. Venite ad me omnes laborantes, & onerati, & ego recreabo vos.

29. Tollite jugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum, & humilis corde: & invenietis requiem animabus vestris.

30. Nam jugum meum blandum, & onus meum leve est.

CAPUT XII.

1. IN illo tempore abiit Jesus Sabbatis per sata: at discipuli ejus esurierunt, & cœperunt vellere spicas, & manducare.

2. Verùm Pharisæi videntes, dixerunt ei: Ecce discipuli tui faciunt quod non licet facere in Sabbato.

3. Ille verò dixit eis: Non legistis quid fecerit David, quando esuriit ipse & qui cum eo?

4. Quomodo intravit in domum Dei, & panes propositionis comedit, quos non licitum erat ei edere, neq; his qui cum eo, nisi Sacerdotibus solis?

5. Aut non legistis in lege, quia Sabbatis Sacerdotes in

τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ ἀναίτιοί εἰσι,

6. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε.

* 7. Εἰ δὲ ἐγνώκειτε τί ἐστιν ‡ Ἔλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν ‡ κατεδικάσατε τοὺς ‡ ἀναιτίους.

8. Κύριος γάρ ἐστι καὶ τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

9. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν.

10. Καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπος ἦν τὴν χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες, Εἰ ἔξεστι τοῖς σάββασι θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

11. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἕξει πρόβατον ἕν, καὶ ἐὰν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσει αὐτὸ καὶ ἐγερεῖ;

12. Πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι τοῖς σάββασι καλῶς ποιεῖν.

13. Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου, καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀπεκατεστάθη ὑγιὴς, ὡς ἡ ἄλλη.

14. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ ἐξελθόντες, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσιν.

15. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας.

in sacro Sabbatum violant, & inculpati sunt?

6. Dico autem vobis, quòd sacro major est hic.

7. Si autem sciretis quid est, Misericordiam volo & non sacrificium, nunquam condemnassetis inculpatos.

8. Dominus enim est & Sabbati Filius hominis.

9. Et transiens inde, venit in synagogam eorum.

10. Et ecce homo erat manum habens aridam, & interrogabant eum, dicentes, Si licet Sabbatis curare? ut accusarent eum.

11. Ipse autem dixit illis; Quis erit ex vobis homo qui habebit ovem unam, & si ceciderit hæc Sabbatis in foveam, nonne apprehendet eam & eriget?

12. Quanto igitur præstat homo ove? Itaque licet Sabbatis bene facere.

13. Tunc ait homini exsiccatam habenti manum: extende manum tuam, & extendit: & restituta est sana, sicut altera.

14. At Pharisæi consilium capiebant adversus eum, exeuntes, ut eum perderent.

15. At Jesus cognoscens, recessit inde: & secutæ sunt eum turbæ multæ, & curavit eos omnes:

16. Et

16. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν.

16. Et increpavit eos ut ne manifestum eum facerent:

17. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος.

17. Ut adimpleretur pronunciatum per Esaiam Prophetam dicentem:

* 18. ‡ Ἰδοὺ, ὁ ‡ παῖς μου, ‡ ὃν † ἡρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχή μου· θήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτὸν, καὶ ‡ κρίσιν τοῖς ‡ ἔθνεσιν ‡ ἀπαγγελεῖ.

18. Ecce puer meus, quem elegi: dilectus meus, in quo delectata est anima mea. Ponam Spiritum meum super eum, & judicium gentibus annunciabit.

* 19. ‡ Οὐκ † ἐρίσει, οὐδὲ ‡ κραυγάσει, οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς ‡ πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

19. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus.

* 20. ‡ Κάλαμον ‡ συντετριμμένον οὐ ‡ κατεάξει, καὶ ‡ λίνον † τυφόμενον ‡ οὐ ‡ σβέσει· ἕως ἂν ‡ ἐκβάλῃ εἰς ‡ νῖκος τὴν κρίσιν.

20. Calamum contritum non confringet, & linum fumigans non extinguet, donec ejiciat in victoriam judicium.

21. Καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσι.

21. Et in nomine ejus gentes sperabunt.

22. Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος, τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, ὥστε τὸν τυφλὸν καὶ κωφὸν καὶ λαλεῖν καὶ βλέπειν.

22. Tunc allatus est ei dæmoniacus, cæcus & mutus; & curavit eum, ita ut cæcum & mutum & loqui & videre.

23. Καὶ ἐξίσταντο πάντες οἱ ὄχλοι, καὶ ἔλεγον· Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ;

23. Et stupebant omnes turbæ, & dicebant: Numquid hic est ille Christus filius David?

24. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες, εἶπον· Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, εἰ μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων.

24. At Pharisæi audientes dixerunt, Hic non ejicit dæmones, si non in Beelzebub principe dæmoniorum.

25. Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὰς ἐνθυμήσεις αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς· Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, ἐρημοῦται· καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς, οὐ σταθήσεται.

25. Sciens autem Jesus cogitationes eorum, dixit eis: omne regnum divisum contra se, desolabitur: & omnis civitas vel domus divisa contra se, non stabit.

26. Et

26. Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;

27. Καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί.

28. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

* 29. Ἢ πῶς δύναταί τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ, καὶ τὰ † σκεύη αὐτοῦ διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον δήσῃ τὸν ἰσχυρόν, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει;

30. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.

31. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν. Πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ πνεύματος βλασφημία οὐκ ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις.

32. Καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, οὐκ ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι, οὔτε τῷ μέλλοντι.

33. Ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν· ἢ ποιήσατε τὸ δένδρον σαπρὸν, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται.

26. Et si satanas satanam ejicit, in seipsum divisus erit: quomodo ergo stabit regnum ejus?

27. Et si ego in Beelzebub ejicio dæmones, filii vestri in quo ejiciunt? Propter hoc ipsi vestri erunt judices.

28. Si autem ego in Spiritu Dei ejicio dæmones, igitur pervenit in vos regnum Dei.

29. Aut quomodo potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, si non primùm alligaverit fortem, & tunc domum illius diripiet?

30. Non existens mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.

31. Propter hoc dico vobis: Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus: verùm Spiritus blasphemia, non remittetur hominibus.

32. Et quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra Spiritum sanctum, non remittetur ei neque in nunc sæculo, neque in futuro.

33. Aut facite arborem pulchram, & fructum ejus pulchrum: aut facite arborem carioſam, & fructum ejus carioſum: ex enim fructu arbor agnoſcitur.

34. Pro-

34. Γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν, πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.

34. Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui mali exiſtentes? ex enim abundantia cordis os loquitur.

35. Ὁ ἄγαθος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά.

35. Bonus homo de bono theſauro ejicit bona: & malus homo de malo theſauro ejicit mala.

36. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργὸν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως.

36. Dico autem vobis, quod omne verbum otioſum quod loquuti fuerint homines reddent de eo rationem in die judicii.

37. Ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ, καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.

37. Ex enim verbis tuis juſtificaberis, & ex verbis tuis condemnaberis.

38. Τότε ἀπεκρίθησάν τινες τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν.

38. Tunc reſponderunt quidam Scribarum & Phariſæorum, dicentes: Magiſter, volumus à te ſignum videre.

39. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου·

39. Ille autem reſpondens ait illis, Generatio mala & adultera ſignum appetit: & ſignum non dabitur ei, ſi non ſignum Jonæ Prophetæ.

40. Ὥσπερ γὰρ ἦν Ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας· οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας.

40. Sicut enim fuit Jonas in ventre ceti tres dies & tres noctes: ſic erit Filius hominis in corde terræ tres dies & tres noctes.

41. Ἄνδρες Νινευῖται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

41. Viri Ninivitæ reſurgent in judicio cum generatione iſta, & condemnabunt eam: quia pœnituerunt in prædicationem Jonæ. & ecce plus Jona hic.

42. Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γε-

42. Regina Auſtri excitabitur in judicio cum generatione

νεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδοὺ, πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

43. Ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὑρίσκει.

44. Τότε λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὸν, εὑρίσκει σχολάζοντα, σεσαρωμένον, καὶ κεκοσμημένον.

45. Τότε πορεύεται, καὶ παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ· καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων. Οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ.

46. Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοὺ, ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἱστήκεισαν ἔξω, ζητοῦντες αὐτῷ λαλῆσαι.

47. Εἶπε δέ τις αὐτῷ· Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἑστήκασι, ζητοῦντές σοι λαλῆσαι.

48. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ· Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου, καὶ τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου;

49. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπεν· Ἰδοὺ ἡ μήτηρ μου, καὶ οἱ ἀδελφοί μου.

50. Ὅστις γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐ-

tione ista, & condemnabit eam: quia venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus Salomon hic.

43 Quum autem immundus spiritus exierit ab homine, ambulat per inaquosa loca, quærens requiem, & non invenit.

44. Tunc dicit: Revertar in domum meam, unde exivi. Et veniens invenit vacantem, scopis purgatam, & ornatam.

45. Tunc vadit, & assumit cum se septem alios spiritus nequiores seipso, & intrantes habitant ibi: & fiunt novissima hominis illius pejora prioribus. Sic erit & generationi huic nequam.

46. Adhuc autem eo loquente turbis, ecce mater & fratres ejus stabant foris, quærentes ei loqui.

47. Dixit autē quidam ei: Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes tibi loqui.

48. At ipse respondens ait dicenti sibi, Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei?

49. Et extendens manum suam in discipulos suos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei.

50. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei qui

in

ρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφὸς, καὶ ἀδελφὴ, καὶ μήτηρ ἐστίν. 28. † 4.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1. Ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἐκάθητο παρὰ τὴν θάλασσαν.

2. Καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν εἱστήκει.

3. Καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς, λέγων. Ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν.

4. Καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ, καὶ κατέφαγεν αὐτά.

5. Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν. καὶ εὐθέως ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς.

6. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη· καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ἐξηράνθη.

7. Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰς ἀκάνθας, καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.

8. Ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν, καὶ ἐδίδου καρπὸν, ὃ μὲν ἑκατὸν, ὃ δὲ ἑξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα.

9. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

10. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ, εἶπον αὐτῷ· Διατί ἐν παραβολαῖς λαλεῖς αὐτοῖς;

in cælis, ipse meus frater, & soror, & mater est.

CAPUT XIII.

1. IN verò die illo exiens Jesus de domo, sedebat secundum mare.

2. Et congregatæ sunt ad eum turbæ multæ, ita ut ipsum in naviculam ascendentem sedere: & omnis turba in littore stabat.

3. Et locutus eis multa in parabolis, dicens, Ecce exiit seminator seminare.

4. Et in seminare ipsum, hæc quidem ceciderunt secus viam, & venerunt volucres, & comederunt ea.

5. Alia autem ceciderunt in petrosa, ubi non habebant terram multam: & continuò exorta sunt, propter non habere altitudinem terræ.

6. Sole autem orto æstuaverunt, & propter non habere radicem, exaruerunt.

7. Alia autem ceciderunt in spinas: & insurrexerunt spinæ, & suffocaverunt ea.

8. Alia autē ceciderunt in terram bonā, & dabant fructum, hoc centum, hoc autem sexaginta, hoc autem triginta.

9. Habens aures audire, audiat.

10. Et accedentes discipuli, dixerunt ei: Quare in parabolis loqueris eis?

11. Ille

11. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.

12. Ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται. ὅστις δὲ οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

13. Διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσι.

14. Καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου, ἡ λέγουσα· Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

15. Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

16. Ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ, ὅτι βλέπουσι· καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει.

17. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

18. Ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος.

19. Παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς βασιλείας, καὶ μὴ συνιέντος,

11. Ille autem respondens ait illis: Quia vobis datum est nosse mysteria regni cælorum: illis autem non est datum.

12. Quisquis enim habet, dabitur ei, & abundabit: qui autem non habet, & quod habet auferetur ab eo.

13. Propter hoc in parabolis eis loquor, quòd videntes non videant, & audientes non audiunt, neque intelligunt:

14. Et reædimpletur eis prophetia Esaiæ, dicens: Auditu audietis, & non intelligetis & intuentes intuebimini, & non videbitis.

15. Incrassatum est enim cor populi hujus, & auribus graviter audierunt, & oculos suos clauserunt, nequando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant, & convertantur, & sanem eos.

16. Vestri autem beati oculi, quia intuentur, & aures vestræ, quia audiunt.

17. Amen quippe dico vobis, quia multi Prophetæ & justi cupierunt intueri quæ intuemini, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt.

18. Vos ergo audite parabolam seminantis.

19. Omnis audientis verbum regni, & non intelligentis,

ἐντῷ, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρείς.

20. Ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν.

21. Οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ πρόσκαιρός ἐστι· γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθὺς σκανδαλίζεται.

22. Ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων· καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

23. Ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρείς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων, καὶ συνιών· ὃς δὴ καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ, ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἑξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.

24. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

25. Ἐν δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους, ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς, καὶ ἐσπειρε ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου· καὶ ἀπῆλθεν.

26. Ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια.

tis, venit malus, & rapit seminatum in corde ejus: hic est qui secus viam seminatus.

20. Qui autem super petrosa seminatus, hic est qui verbum audiens, continuò cum gaudio sumens illud:

21. Non habet autem radicem in se ipso, sed temporalis est: facta autem tribulatione aut persequutione propter verbum, statim scandalizatur.

22. Qui autem in spinas seminatus, hic est qui verbum audiens, & anxietas seculi istius, & deceptio divitiarum suffocat verbum, & infructuosus fit.

23. Qui verò in terram pulcharm seminatus, hic est qui verbum audiens & intelligens: quique fructum fert, & facit, hoc quidem centum, hoc autem sexaginta, hoc vero triginta,

24. Aliam parabolam proposuit illis, dicens: Assimilatum est regnum cælorum homini seminanti pulchrum semen in agro suo.

25. In verò dormire homines, venit ejus inimicus, & seminavit zizania in medio tritici, & abiit.

26. Quum autem crevit herba, & fructum fecit, tunc apparuerunt & zizania.

27. Ac-

27. Προσελθόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου, εἶπον αὐτῷ· Κύριε, οὐχὶ καλὸν σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει τὰ ζιζάνια;

27. Accedentes autem servi patris familias dixerunt ei; Domine, nonne pulchrum semen seminasti in tuo agro? Unde ergo habet zizania?

28. Ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς· Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν· Οἱ δὲ δοῦλοι εἶπον αὐτῷ· Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά;

28. Ille verò ait illis: Inimicus homo hoc fecit. At servi dixerunt ei: Vis igitur abeuntes colligamus ea?

29. Ὁ δὲ ἔφη· Οὔ· μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.

29. Ille verò ait: Nonne forte colligentes zizania, eradicetis simul eis triticum.

30. ‡ Ἄφετε † συναυξάνεσθαι ἀμφότερα ‡ μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ τοῦ θερισμοῦ ‡ ἐρῶ τοῖς ‡ θερισταῖς· ‡ Συλλέξατε ‡ πρῶτον τὰ ‡ ζιζάνια, καὶ † δήσατε αὐτὰ ‡ εἰς † δέσμας, πρὸς τὸ καῦσαι αὐτά· τὸν δὲ ‡ σῖτον ‡ συναγάγετε εἰς τὴν ‡ ἀποθήκην μου.

30. Sinite crescere utraque usque ad messem: & in tempore messis dicam messoribus, Colligite primum zizania: & alligate ea in fasciculos, ad comburendum ea: at triticum congregate in horreum meum.

31. Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς, λέγων· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ.

31. Aliam parabolam proposuit eis, dicens: Simile est regnum cælorum grano sinapis, quod accipiens homo seminavit in agro suo;

32. Ὃ μικρότερον μέν ἐστι πάντων τῶν σπερμάτων· ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστὶ καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

32. Quod minus quidem est omnium seminum: quum autem creverit, majus omnibus oleribus est, & fit arbor, ita ut venire volucres cæli, & umbracula facere in ramis ejus.

33. Ἄλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς· Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

33. Aliam parabolam loquutus est eis: Simile est regnum cælorum fermento, quod accipiens mulier abscondit in farinæ satis tribus, usque quo fermentatum est totum.

34. Hæc

34. Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ χωρὶς παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς.

*35. Ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος· Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· †ἐρεύξομαι ‡κεκρυμμένα ‡ἀπὸ ‡καταβολῆς ‡κόσμου.

36. Τότε ἀφεὶς τοὺς ὄχλους, ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰησοῦς· καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες. Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ.

37. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ὁ σπείρων τὸ καλὸν σπέρμα, ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

38. Ὁ δὲ ἀγρός, ἐστὶν ὁ κόσμος· τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνιά, εἰσὶν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ.

*39. Ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτά, ἐστὶν ὁ διάβολος. ὁ δὲ θερισμός, ‡συντέλεια τοῦ αἰῶνός ἐστιν. οἱ δὲ θερισταί, ἄγγελοί εἰσιν.

40. Ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ καίεται· οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος τούτου.

41. Ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκανδαλα, καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν·

42. Καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

*43. Τότε οἱ ‡δίκαιοι ‡ἐκλάμψουσιν ‡ὡς ὁ ‡ἥλιος, ἐν τῇ βα-

34. Hæc omnia loquutus est Jesus in parabolis turbis: & sine parabola non loquebatur eis:

35. Ut impleretur pronunciatum per Prophetam, dicentem: Aperiam in parabolis os meum, eructabo abscondita à constitutione mundi.

36. Tunc dimittens turbas, venit in domum Jesus: & accesserunt ad eum discipuli ejus, dicentes, Explica nobis parabolam zizaniorum agri.

37. Ille verò respondens ait illis: Seminans pulchrum semen, est Filius hominis.

38. At ager est mundus. Verùm pulchrum semen, hi sunt filii regni. At zizania, sunt filii mali.

39. At inimicus seminans ea, est diabolus. At messis, consummatio seculi est. At messores, angeli sunt.

40. Sicut ergo colliguntur zizania, & igni comburuntur: sic erit in consummatione seculi.

41. Mittet Filius hominis angelos suos, & colligent de regno ejus omnia scandala, & facientes iniquitatem:

42. Et mittent eos in caminum ignis. Ibi erit fletus & fremitus dentium.

43. Tunc justi fulgebunt sicut Sol in regno Patris eo-

σιλεία τοῦ πατρὸς αὐτῶν. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

44. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὃν εὑρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει, πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

45. Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ, ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας.

46. Ὃς εὑρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν, πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

*47. ‡ Πάλιν ‡ ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν ‡ οὐρανῶν † σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ.

*48. Ἣν, ‡ ὅτε ἐπληρώθη † ἀναβιβάσαντες ‡ ἐπὶ τὸν ‡ αἰγιαλὸν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ εἰς ‡ ἀγγεῖα, τὰ δὲ ‡ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον.

49. Οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφορίσουσι τοὺς πονηροὺς ἐκ μέσου τῶν δικαίων.

50. Καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

51. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Συνήκατε ταῦτα πάντα; Λέγουσιν αὐτῷ· Ναὶ Κύριε.

52. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὅ-

rum. Habens aures audire, audiat.

44. Iterum simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro, quem inveniens homo absondit, & præ gaudio illius vadit, & universa quæ habet vendit, & emit agrum illum.

45. Iterum simile est regnum cœlorum homini negotiatori, quærenti bonas margaritas:

46. Qui inveniens unam pretiosam margaritam, abiens vendidit omnia quæ habuit, & emit eam.

47. Iterum simile est regnum cœlorum sagenæ jactæ in mare, & ex omni genere congenti.

48. Quam, quum impleta esset, producentes super littus & sedentes, collegerunt pulchra in receptacula, at vitiosa foras ejecerunt.

49. Sic erit in consummatione seculi: exibunt angeli, & segregabunt malos de medio justorum:

50. Et projicient eos in caminum ignis: ibi erit fletus & fremitus dentium.

51. Dicit illis Jesus: Intellexistis hæc omnia? Dicunt ei, utique Domine.

52. Is autem dixit illis, Propter hoc omnis Scriba doctus in regnum cœlorum, simi-

μοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

similis est homini patrifamilias, qui ejicit de thesauro suo nova & vetera.

53. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετῆρεν ἐκεῖθεν.

53. Et factum est, quum consummasset Jesus parabolas istas, transiit inde.

54. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν ‡ πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν· ὥστε ἐκπλήσσεσθαι αὐτοὺς, καὶ λέγειν· Πόθεν τούτῳ ἡ σοφία αὕτη, καὶ αἱ δυνάμεις;

54. Et veniens in patriam suam; docebat eos in synagoga eorum, ita ut obstupefieri ipsos, & dicere: Unde huic sapientia hæc, & efficacitates?

55. Οὐκ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος υἱός; οὐχὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωσῆς, καὶ Σίμων, καὶ Ἰούδας;

55. Nonne hic est fabri filius? Nonne mater ejus dicitur Maria, & fratres ejus Jacobus, & Joses, & Simon, & Judas?

56. Καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα;

56. Et sorores ejus, nonne omnes apud nos sunt? unde ergo huic illa omnia?

57. Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

57. Et scandalizabantur in eo. At Jesus dixit ei: Non est Propheta inhonoratus, si non in patria sua, & in domo sua.

58. Καὶ οὐκ ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς, διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. 36. † 6.

58. Et non fecit ibi efficacias multas, propter incredulitatem illorum.

ΚΕΦ. ιδ'. 14.

CAPUT XIV.

1. ΕΝ ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ.

1. IN illo tempore audivit Herodes Tetrarcha famam Jesu.

2. Καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ· Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής· αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν ἐν αὐτῷ.

2. Et ait pueris suis: Hic est Joannes Baptista: ipse surrexit à mortuis, & propter hoc efficaciæ operantur in eo.

3. Ὁ γὰρ Ἡρῴδης κρατήσας

3. Nam Herodes apprehen-

τὸν Ἰωάννην, ἔδησεν αὐτὸν, καὶ ἔθετο ἐν φυλακῇ, διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ.

4. Ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης Οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν αὐτήν.

5. Καὶ θέλων αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

* 6. ‡ Γενεσίων δὲ ἀγομένων τοῦ Ἡρῴδου, ‡ ὠρχήσατο ἡ ‡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ· καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρῴδῃ.

7. Ὅθεν μεθ' ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσηται.

* 8. Ἡ δὲ, ‡ προβιβασθεῖσα ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, ‡ φησὶν, ‡ ὧδε ἐπὶ ‡ πίνακι τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

9. Καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεύς· διὰ δὲ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους, ἐκέλευσε δοθῆναι.

10. Καὶ πέμψας ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.

11. Καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς.

12. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ σῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτό. καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

* 13. Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι, ‡ ἠκολούθησαν αὐτῷ ‡ πεζῇ ἀπὸ τῶν πόλεων.

14. Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς, εἶδε

dens Joannem, vinxit eum, & posuit in custodia, propter Herodiadem uxorem Philippi fratris sui.

4. Dicebat enim illi Joannes: Non licet tibi habere eam.

5. Et volens illum occidere, timuit turbam: quia sicut Prophetam eum habebant.

6. Natalitiis autem agendis Herodis, saltavit filia Herodiadis in medio, & placuit Herodi.

7. Unde cum juramento spopondit ei dare quodcumque postulasset.

8. Illa verò præinstructa à matre sua: Da mihi, inquit, hic in disco caput Joannis Baptistæ.

9. Et contristatus est rex: propter verò juramenta, & simul accumbentes, jussit dari.

10. Et mittens decapitavit Joannem in custodia.

11. Et allatum est caput ejus in disco, & datum est puellæ, & attulit matri suæ.

12. Et accedentes discipuli ejus, tulerunt corpus, & sepelierunt illud: & venientes nunciaverunt Jesu.

13. Et audiens Jesus secessit inde in navicula in desertum locum privatim. & audientes turbæ, sequutæ eum pedibus de civitatibus.

14. Et exiens Jesus vidit mul-

πολὺν ὄχλον· καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, καὶ ἐθεράπευσε τοὺς ἀῤῥώστους αὐτῶν.

15. Ὀψίας δὲ γενομένης, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἡ ὥρα ἤδη παῆλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς κώμας, ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα.

16. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ χρείαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν.

17. Οἱ δὲ λέγουσιν αὐτῷ· Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.

19. Ὁ δὲ εἶπε. Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε.

19. Καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλιθῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε· καὶ κλάσας, ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις.

20. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις.

21. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν ἄνδρες ὡσεὶ πεντακισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

22. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν· ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους.

23. Καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχ-

multam turbam, & viscéribus affectus est erga eos, & curavit ægrotos eorum.

15. Vespere autem facto, accesserunt ad eum discipuli ejus, dicentes, Solitarius est locus, & hora jam præteriit: absolve turbas, ut abeuntes in vicos, mercentur sibi escas.

16. At Jesus dixit eis: Non usum habent abire: date illis vos manducare.

17. Illi autem dicunt ei: Non habemus hic si non quinque panes, & duos pisces.

18. Ille autem ait: Afferte mihi illos huc.

19. Et jubens turbas discumbere super fœna, accipiens quinque panes & duos pisces, suspiciens in cælum, benedixit: & frangens dedit discipulis panes; at discipuli turbis.

20. Et manducaverunt omnes, & saturati sunt, & tulerunt redundans fragmentorum duodecim cophinos plenos.

21. At edentes fuerunt viri ferè quinque millia, præter mulieres & pueros.

22. Et statim compulit Jesus discipulos suos ascendere in naviculam, & præcedere eum in ulteriora, usquequo absolveret turbas.

23. Et absolvens turbas a-

λους, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι· ὀψίας δὲ γενομένης, μόνος ἦν ἐκεῖ.

24. Τὸ δὲ πλοῖον ἤδη μέσον τῆς θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων· ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ ἄνεμος.

25. Τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

26. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, περιπατοῦντα, ἐταράχθησαν, λέγοντες, Ὅτι φάντασμά ἐστι· καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν.

27. Εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Θαρσεῖτε· ἐγώ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε.

28. Ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος, εἶπε· Κύριε, εἰ σὺ εἶ, κέλευσόν με πρός σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ ὕδατα.

29. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐλθέ. Καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος, περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

30. Βλέπων δὲ τὸν ἄνεμον ἰσχυρὸν, ἐφοβήθη· καὶ ἀρξάμενος καταπονεῖσθαι, ἔκραξε, λέγων, Κύριε, σῶσόν με.

*31. Εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· ‡ Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας;

32. Καὶ ἐμβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον, ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος.

33. Οἱ δὲ ἐν τῷ πλοίῳ, ἐλθόντες προσεκύνησαν αὐτῷ, λέ-

scendit in montem privatim orare, Vespere autem facto, solus erat ibi:

24. Verùm navicula jam medium maris erat, vexata à fluctibus: erat enim contrarius ventus.

25. Quarta autem vigilia noctis, abit ad eos Jesus circumambulans super mare.

26. Et videntes eum discipuli super mare circumambulantem turbati sunt, dicentes: Quod phantasma est, & præ timore clamaverunt.

27. Statim autem loquutus est eis Jesus dicens: Confidite, ego sum: ne metuatis.

28. Respondens autem ei Petrus, dixit, Domine, si tu es, jube me ad te venire super aquas.

29. Ipse verò ait: Veni: & descendens de navicula Petrus, ambulabat super aquam, venire ad Jesum.

30. Intuitus verò ventum validum, timuit: & incipiens demergi, clamavit, dicens, Domine, serva me.

31. Et continuò Jesus extendens manum, excepit eum, & ait illi: Exiguæ fidei, ad quid dubitasti?

32. Et ascendentibus illis in navigium, quievit ventus.

33. Qui autem in navigio, venientes, adoraverunt eum, dicen-

γοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.

34. Καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὴν γῆν Γεννησαρέτ.

35. Καὶ ἐπιγνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου, ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας.

36. Καὶ παρεκάλουν αὐτὸν, ἵνα μόνον ἅψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἥψαντο, διεσώθησαν. 11. † ο.

Κεφ. ιε. 15.

1. Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, λέγοντες.

* 2. Διατί οἱ μαθηταί σου ‡ παραβαίνουσι τὴν ‡ παράδοσιν τῶν ‡ πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας αὐτῶν, ὅταν ἄρτον ἐσθίωσιν.

3. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Διατὶ καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν;

4. Ὁ γὰρ Θεὸς ἐνετείλατο, λέγων· Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα· καὶ Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω.

5. Ὑμεῖς δὲ λέγετε· Ὃς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, Δῶρον ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ, ὠφεληθῇς· καὶ οὐ μὴ τιμήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ.

6. Καὶ ἠκυρώσατε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν.

7. Ὑποκριταὶ, καλῶς προεdicentes: Verè Dei Filius es.

34. Et transfretantes venerunt in terram Genneſareth.

35. Et cognoſcentes eum viri loci illius, miſerunt in univerſam circumviciniam illam: & attulerunt ei omnes male habentes.

36. Et appellabant eum, ut vel ſolum tangerent fimbriam veſtimenti ejus. Et quicumque tetigerunt, perſervati ſunt.

CAPUT XV.

1. TUnc accedunt Jeſu ab Hieroſolymis Scribæ & Phariſæi, dicentes:

2. Quare diſcipuli tui tranſgrediuntur traditionem ſeniorum? non enim lavant manus ſuas, quum panem manducant.

3. Ipſe autem reſpondens ait illis: Quare & vos tranſgredimini mandatum Dei, propter traditionem veſtram?

4. Nam Deus mandavit, dicens: Honora patrem & matrem: & Maledicens patri vel matri morte finiatur.

5. Vos autem dicitis: Quicumque dixerit patri vel matri, munus quod ſi ex me, juveris, Et non honorificabit patrem ſuum aut matrem ſuam:

6. Et irritum feciſtis mandatum Dei propter traditionem veſtram.

7. Hypocritæ, pulchrè pro-

Φήτευσε περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας, λέγων.

8. Ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν, καὶ τοῖς χείλεσί με τιμᾷ· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

9. Μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.

10. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀκούετε καὶ συνίετε.

11. Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

12. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἶπον αὐτῷ· Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἐσκανδαλίσθησαν;

* 13. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε· ‡ Πᾶσα ‡ φυτεία, ἣν οὐκ ‡ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ ‡ οὐράνιος, ‡ ἐκριζωθήσεται.

* 14. Ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ‡ ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς ‡ βόθυνον πεσοῦνται.

* 15. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· ‡ Φράσον ἡμῖν τὴν ‡ παραβολὴν ταύτην.

* 16. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· † Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς ‡ ἀσύνετοί ἐστε;

17. Οὔπω νοεῖτε, ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα, εἰς τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται;

18. Τὰ δὲ ἐκπορευόμενα ἐκ τοῦ

phetavit de vobis Esaias, dicens:

8. Appropinquat mihi populus hic ore suo & labiis me honorat: at cor eorum longè abest à me.

9. Frustra autem colunt me, docentes doctrinas, mandata hominum.

10. Et advocatus turbam, dixit eis: Audite & intelligite:

11. Non intrans in os communem facit hominem: sed egressum ex ore, hoc communem facit hominem.

12. Tunc accedentes discipuli ejus, dixerunt ei: Scis quòd Pharisæi audientes sermonem, scandalizati sunt.

13. Ille autem respondens, ait: Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cæleſtis, eradicabitur.

14. Sinite illos: duces sunt cæci cæcorum. cæcus autem cæcum si per viam ducat ambo in foveam incident.

15. Respondens autem Petrus, dixit ei: Explica nobis parabolam istam.

16. At Jesus dixit: Adhuc & vos inintelligentes estis?

17. Nondum consideratis quod omne ingrediens in os, in ventrem cedit, & in secessum ejicitur?

18. At exeuntia de ore, de-

cor-

σιμαλος, ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κἀκεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

19. Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαὶ, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι.

20. Ταῦτα ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτοις χερσὶ φαγεῖν, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21. Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος.

22. Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐκείνων ἐξελθοῦσα, ἐκραύγασεν, αὐτῷ λέγουσα· Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβὶδ· ἡ θυγάτηρ μου κακῶς δαιμονίζεται.

23. Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Ἀπόλυσον αὐτὴν, ὅτι κράζει ὄπισθεν ἡμῶν.

24. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἀπεστάλην εἰ μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ.

25. Ἡ δὲ ἐλθοῦσα προσεκύνει αὐτῷ, λέγουσα· Κύριε, βοήθει μοι.

* 26. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς † κυναρίοις.

27. Ἡ δὲ εἶπε· Ναὶ Κύριε καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν.

corde prodeunt, & illa communem faciunt hominem,

19. De enim corde exeunt ratiocinationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemiæ,

20. Hæc sunt communem facientia hominem. Verum illotis manibus manducare, non communem facit hominem.

21. Et egressus inde Jesus, secessit in partes Tyri & Sidonis.

22. Et ecce mulier quædam Chananæa à finibus illis egressa, clamavit ei, dicēs: Miserere mei, Domine, fili David, filia mea malè dæmonizatur.

23 Ille autem non respondit ei verbum. Et accedentes discipuli ejus rogabant eum, dicentes, Absolve eam, quia clamat post nos.

24. Ipse autem respondens, ait: Non legatus sum si non ad oves perditas domus Israël.

25. Illa autem veniens adorabat eum, dicens: Domine, succurre mihi.

26. Qui verò respondens, ait: Non est pulchrum sumere panem filiorum, & jacere catellis.

27. Illa autem ait: utique Domine: etenim catelli edunt de micis cadentibus de mensa dominorum suorum.

28. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῇ· Ὦ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις. γενηθήτω σοι ὡς θέλεις. Καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

28. Tunc respondens Jesus, ait illi: O mulier, magna tua fides: fiat tibi sicut vis. & sanata est filia ejus ab hora illa.

29. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος, ἐκάθητο ἐκεῖ.

29. Et transiens inde Jesus, venit juxta mare Galilææ. & ascendens in montem, sedebat ibi.

30. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, καφούς, κυλλούς, καὶ ἑτέρους πολλούς· καὶ ἔῤῥιψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

30. Et adierunt eum turbæ multæ, habentes cum seipsis mutos, cæcos, claudos, mancos, & alios multos, & projecerunt eos ad pedes Jesu, & curavit eos.

31. Ὥστε τοὺς ὄχλους θαυμάσαι, βλέποντας κωφοὺς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραήλ.

31. Ita ut turbas mirari aspicientes mutos loquentes, debiles sanos, claudos ambulantes, & cæcos aspicientes, & glorificabant Deum Israel.

32. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εἶπε· Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε ἐκλυθῶσιν ἐν τῇ ὁδῷ.

32. At Jesus advocans discipulos suos, ait: Visceribus commoveor super turbam: quia jam dies tres admanent mihi, & non habent quid manducent: & absolvere eos jejunos, non volo, nequando deficiant in via.

33. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. Πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον;

33. Et dicunt ei discipuli ejus: Unde nobis in deserto panes tot, ut saturare turbam tantam?

34. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Πόσους ἄρτους ἔχετε; Οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά, καὶ ὀλίγα ἰχθύδια.

34. Et ait illis Jesus: Quot panes habetis? Illi autem dixerunt: Septem, & paucos piscículos.

35. Καὶ ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν.

35. Et præcepit turbis recumbere super terram.

36. Et

36. Καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας εὐχαριστήσας, ἔκλασε, καὶ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. οἱ δὲ μαθηταὶ τῷ ὄχλῳ.

* 37. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῦον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ ‡ σπυρίδας πλήρεις.

38. Οἱ δὲ ἐσθίοντες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

39. Καὶ ἀπολύσας τὸν ὄχλον, ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά. 16. † 2.

Κεφ. ιϛ'. 16.

1. Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, πειράζοντες ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτοῖς.

* 2. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· ‡ Ὀψίας γενομένης λέγετε, † Εὐδία. ‡ πυρράζει γὰρ ὁ οὐρανός.

3. Καὶ πρωΐ, Σήμερον χειμών· πυρράζει γὰρ στυγνάζων ὁ οὐρανός. Ὑποκριταί, τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε;

4. Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου. Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς, ἀπῆλθε.

5. Καὶ ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν.

6. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς,

36. Et accipiens septem panes & pisces, gratias agens fregit, & dedit discipulis suis; at discipuli turbæ:

37. Et comederunt omnes, & saturati sunt: & tulerunt redundantiam fragmentorum, septem sportas plenas.

38. At vescentes erant quatuor mille homines, præter mulieres & pueros.

39. Et absolvens turbas, ascendit in navigium, & venit in fines Magdala.

CAPUT XVI.

1. ET accedentes Pharisæi & Sadducæi tentantes, rogaverunt eum signum de cælo ostendere eis.

2. Is autem respondens ait illis: Vespere facto, dicitis: Serenitas: rubet enim cælum.

3. Et manè, Hodie tempestas: rubet enim triste cælum. Hypocritæ, illam quidem faciem cæli nostis dijudicare: at signa temporum non potestis?

4. Generatio mala & adultera signum inquirit: & signum non dabitur ei, si non signum Jonæ Prophetæ, & relinqens eos, abiit.

5. Et venientes discipuli ejus in ulterius littus, obliti sunt panes sumere.

6. At Jesus dixit illis: In-

Ὁρᾶτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

7. Οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς, λέγοντες· Ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν.

8. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἐλάβετε;

9. Οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων, καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε;

10. Οὐδὲ τοὺς ἑπτὰ ἄρτους τῶν τετρακισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε;

11. Πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν, προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων;

12. Τότε συνῆκαν, ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης τοῦ ἄρτου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

13. Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου, ἠρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι, τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;

14. Οἱ δὲ εἶπον· Οἱ μὲν, Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ, Ἠλίαν· ἕτεροι δὲ, Ἱερεμίαν, ἢ ἕνα τῶν προφητῶν.

15. Λέγει αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι;

16. Ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέ-

tuemini & attendite à fermento Phariſæorum & Sadducæorum.

7. Illi verò ratiocinabantur in ſeipſis, dicentes, Quia panes non accepimus.

8. Sciens autem Jeſus, dixit illis: Quid ratiocinamini in vobis ipſis, exiguæ fidei, quia panes non ſumpſiſtis?

9. Nondum intelligitis neque recordamini quinque panes quinque millium, & quot cophinos ſumpſiſtis?

10. Neque ſeptem panes quatuor millium, & quot ſportas ſumpſiſtis?

11. Quomodo non intelligitis quia non de pane dixi vobis attendere à fermento Phariſæorum & Sadducæorum.

12. Tunc intellexerunt quia non dixerit attendere à fermento panis, ſed à doctrina Phariſæorum & Sadducæorum.

13. Veniens autem Jeſus in partes Cæſaræ Philippi, interrogabat diſcipulos ſuos, dicens: Quem me dicunt homines eſſe, filium hominis?

14. Illi verò dixerunt, Hi quidem Joannem Baptiſtam: alii autem Eliam: alii verò Hieremiam, aut unum Prophetarum.

15. Dicit illis: Vos autem quem me dicitis eſſe?

16. Reſpondens autem Simon

τρος, εἶπε· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

17. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος εἶ Σίμων βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

18. Κἀγὼ δέ σοι λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς.

19. Καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

20. Τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

21. Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων, καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

22. Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ, λέγων· Ἵλεώς σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.

23. Ὁ δὲ στραφεὶς, εἶπε τῷ Πέτρῳ· Ὕπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ, σκάνδαλόν μου εἶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

24. Τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς

mon Petrus, dixit: Tu es Christus filius Dei vivi.

17. Et respondens Jesus, dixit ei: Beatus es Simon Bar-jona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in cælis.

18. Et ego autem tibi dico, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo meam ecclesiam: & portæ inferni non prævalebunt ei.

19. Et dabo tibi claves regni cælorum: Et quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in cælis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum in cælis.

20. Tunc præcepit discipulis suis, ut nemini dicerent quia ipse esset Jesus Christus.

21. Ex tunc cœpit Jesus ostendere discipulis suis, quia oporteret eum abire in Hierosolymam, & multa pati à Senioribus, & principibus Sacerdotum, & Scribis, & occidi, & tertia die excitari.

22. Et assumens eum Petrus, cœpit increpare illum, dicens clemens tibi Domine: non erit tibi hoc.

23. Is verò conversus, dixit Petro: Vade post me Satana, scandalum mihi es: quia non sapis ea quæ Dei, sed ea quæ hominum.

24. Tunc Jesus dixit discipulis

μαθηταῖς αὐτοῦ. Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

25. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὑρήσει αὐτήν.

*26. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ‡ ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

27. Μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ· καὶ τότε ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ.

28. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ. 4. † 1.

Κεφ. ιζ'. 17.

1 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν.

2. Καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος· τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ φῶς.

*3. Καὶ ἰδοὺ, ὤφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἠλίας, μετ' αὐτοῦ ‡ συλλαλοῦντες.

4. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶ-

pulis suis, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me.

25. Qui enim voluerit animam suam servare, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam propter me, inveniet eam.

26. Quid enim juvatur homo, si mundum universum lucretur, at animam suam multetur? Aut quam dabit homo permutationem animæ suæ?

27. Futurus est enim Filius hominis venire in gloria Patris sui cum angelis suis: & tunc reddet unicuique secundum actionem ejus.

28. Amen dico vobis, sunt quidam hic stantium, qui non gustabunt mortem, donec videant Filium hominis venientem in regno suo.

CAPUT XVII.

2. ET post dies sex assumit Jesus Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem ejus: & ducit illos in montem excelsum privato:

2. Et transfiguratus est ante eos, & resplenduit facies ejus sicut Sol, at vestimenta ejus facta sunt candida ut lux.

3. Et ecce apparuerunt illis Moyses & Elias, cum eo colloquentes.

4. Respondens autem Petrus,

πε τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσωμεν ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ.

5. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε.

6. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ, ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα.

7. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς, ἥψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν· Ἐγέρθητε, καὶ μὴ φοβεῖσθε.

8. Ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.

9. Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγων, Μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

10. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

11. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἔρχεται πρῶτον, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα.

12. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἠλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν· ἀλλ' ἐποίησαν ἐν αὐτῷ, ὅσα ἠθέλησαν. οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν.

trus, dixit Jesu: Domine, pulchrum est nos hic esse: si vis, faciamus hic tria umbracula, tibi unum, & Moysi unum, & Eliæ.

5. Adhuc eo loquente, ecce nubes lucida obumbravit eos. Et ecce vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo bene acquievi: ipsum audite.

6. Et audientes discipuli, ceciderunt in faciem suam, & timuerunt valde.

7. Et accedens Jesus, tetigit eos, & ait: Surgite & ne metuite.

8. Levantes autem oculos suos, neminem viderunt, si non Jesum solum.

9. Et descendentibus illis de monte, præcepit illis Jesus, dicens: Nemini dixeritis visionem, donec filius hominis à mortuis resurgat.

10. Et interrogaverunt eū discipuli ejus, dicentes: Quid ergo Scribæ dicunt, quod Eliam oporteat venire primùm?

11. At Jesus respondens, ait eis: Elias quidem venit primùm & instaurabit omnia.

12. Dico autem vobis, quia Elias jam venit, & non cognoverunt eum: sed fecerunt in eo quæcumque voluerunt. Sic & filius hominis futurus est pati ab eis.

13. Tunc

13. Τότε συνῆκαν οἱ μαθηταὶ, ὅτι περὶ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

14. Καὶ ἐλθόντων αὐτῶν πρὸς τὸν ὄχλον, προσῆλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος, γονυπετῶν αὐτόν.

15. Καὶ λέγων· Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱὸν, ὅτι σεληνιάζεται, καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις εἰς τὸ ὕδωρ.

16. Καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεῦσαι.

17. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε.

18. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον· καὶ ἐθεραπεύθη ὁ παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

19. Τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ κατ' ἰδίαν, εἶπον· Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

* 20. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν † ἀδυνατήσει ὑμῖν.

21. Τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

13. Tunc intellexerunt discipuli, quia de Joanne Baptista dixit eis.

14. Et venientibus eis ad turbam, accessit ad eum homo genupetens ipsum.

15. Et dicens: Domine, miserere mei filii, quia lunaticus est & malè patitur. sæpè enim cadit in ignem, & crebrò in aquam.

16. Et attuli eum discipulis tuis, & non potuerunt eum curare.

17. Respondens autem Jesus, ait: O generatio incredula & perversa: usque quando ero cum vobis? usq; quando tolerabo vos? Ferte mihi illū huc.

18. Et increpavit illum Jesus, & exiit ab eo dæmonium, & curatus est puer ex hora illa.

19. Tunc accedentes discipuli Jesu privatim, dixerunt: Propter quid nos non potuimus ejicere illum?

20. At Jesus dixit illis: Propter incredulitatem vestram. Amen quippe dico vobis, si habueritis fidem sicut granum sinapis, denunciabitis monti huic, Transi hinc illuc, & transibit: & nihil impossibile erit vobis.

21. Hoc autem genus non ejicitur, si non in oratione & jejunio.

22. Ver-

22. Ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

23. Καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. Καὶ ἐλυπήθησαν σφόδρα.

* 24. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναούμ, προσῆλθον οἱ τὰ † δίδραχμα λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον. Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ δίδραχμα;

* 25. Λέγει· † Ναί. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, † προέφθασεν αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων. Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη, ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων;

26. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄρα γε ἐλεύθεροί εἰσιν οἱ υἱοί.

* 27. Ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, ‡ βάλε † ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα πρῶτον ἰχθὺν ἆρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ, † εὑρήσεις † στατῆρα. ἐκεῖνον λαβὼν, δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ. 9. † 4.

Κεφ. ιή. 18.

1. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες· Τίς ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν;

2. Καὶ προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

3. Καὶ εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑ-

22. Versantibus autem eis in Galilæa, dixit illis Jesus: Futurus est Filius hominis tradi in manus hominum.

23. Et occident eum, & tertia die excitabitur. Et contristati sunt vehementer.

24. Venientibus autem illis in Capernaum, accesserunt didrachma sumentes Petro, & dixerunt: Magister vester non solvit didrachma?

25. Ait, Etiam. Et quum intrasset in domum, prævenit eum Jesus, dicens: Quid tibi videtur, Simon? reges terræ à quibus accipiunt tributa vel censum? à filiis suis, an ab alienis?

26. Dicit ei Petrus: Ab alienis. Dixit illi Jesus: Ergo liberi sunt filii.

27. Ut autem non scandalizemus eos, Vadens ad mare, mitte hamum: & ascendentem primum piscem tolle: & aperiens os ejus, invenies staterem: illum sumens, da eis pro me & te.

CAPUT XVIII.

1. IN illa hora accesserunt discipuli Jesu, dicentes: Quis nam major est in regno cælorum.

2. Et advocans Jesus puerulum, statuit eum in medio eorum.

3. Et dixit, Amen dico vobis,

μῖν, ἐὰν μὴ στραφῆτε, καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

4. Ὅστις οὖν ταπεινώσει ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

5. Καὶ ὃς ἐὰν δέξηται παιδίον τοιοῦτο ἓν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται.

*6. Ὃς δ' ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ‡ καταποντισθῇ ἐν τῷ ‡ πελάγει τῆς θαλάσσης.

7. Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται.

8. Εἰ δὲ ἡ χείρ σου, ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὰ καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλὸν ἢ κυλλόν, ἢ δύο χεῖρας ἢ δύο πόδας ἔχοντα, βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

9. Καὶ εἰ ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν, καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλόν σοί ἐστι μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός.

10. Ὁρᾶτε, μὴ καταφρονήσητε ἑνὸς τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν

bis, si non conversi fueritis, & efficiamini sicut pueruli, nequaquam intrabitis in regum cælorum.

4. Quicumque ergo humiliaverit seipsum ut puerulus iste, hic est major in regno cælorum.

5. Et qui susceperit puerulum talem unum in nomine meo, me suscipit,

6. Qui autem scandalizaverit unum parvorum horum credentiũ in me, confert ei ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in pelago maris.

7. Væ mundo à scandalis. Necesse enim est venire scandala: verumtamen væ homini illi per quem scandalum venit.

8. Si autẽ manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde ea, & jace abs te: pulchrũ tibi est ingredi ad vitam claudum, vel mancum, quam duas manus velduos pedes habentem, jaci in ignem æternum.

9. Et si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & jace abs te: pulchrum tibi est unoculum in vitam intrare, quam duos oculos habentem jaci in gehennam ignis.

10. Attendite ne despiciatis unum parvulorum horum: dico enim vobis, quia angeli

ἐν οὐρανοῖς διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

11. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

* 12. Τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηταί τινι ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλανηθῇ ἓν ἐξ αὐτῶν· οὐχὶ ἀφεὶς τὰ ‡ ἐνενηκονθ' ἐννέα, ἐπὶ τὰ ὄρη πορευθεὶς, ζητεῖ τὸ πλανώμενον;

13. Καὶ ἐὰν γένηται εὑρεῖν αὐτὸ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐνενηκονθ' ἐννέα, τοῖς μὴ πεπλανημένοις.

14. Οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν τοῦ πατρός ὑμῶν, τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἷς τῶν μικρῶν τούτων.

15. Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, καὶ ἔλεγξον αὐτὸν μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελφόν σου.

16. Ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἔτι ἕνα ἢ δύο· ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα.

* 17. Ἐὰν δὲ παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ‡ ἐκκλησίας † παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.

18. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς,

geli eorum in cælis per omne aſpiciunt faciem Patris mei qui in cælis.

11. Venit enim Filius hominis ſalvare perditum.

12. Quid vobis videtur? ſi fuerint alicui homini centum oves, & erraverit una ex eis, nonne relinquens nonaginta novem in montibus, vadens quærit errantem?

13. Et ſi fiat invenire eam, amen dico vobis, quia gaudet ſuper eam magis, quam ſuper nonaginta novem non aberrantibus.

14. Sic non eſt voluntas ante Patrem veſtrum qui in cælis, ut pereat unus parvulorum horum.

15. Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum.

16. Si autem non audierit, aſſume cum te adhuc unum vel duos, ut in ore duorum teſtium vel triũ ſtet omne verbum.

17. Si autem neglexerit eos, dic eccleſiæ: ſi autem & eccleſiam neglexerit, ſit tibi ſicut ethnicus & publicanus.

18. Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt ligata in cælo: & quæcumque ſolveritis ſuper ter-

ἔσαι λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.

19. Πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ πατρός μου, τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

20. Οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

21. Τότε προσελθὼν αὐτῷ ὁ Πέτρος εἶπε· Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσει εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις;

* 22. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Οὐ λέγω σοι, ἕως ‡ ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως † ἑβδομηκοντάκις ‡ ἑπτά.

23. Διὰ τοῦτο ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς ἠθέλησε συναραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ.

* 24. ‡ Ἀρξαμένου δὲ αὐτοῦ ‡ συναίρειν, προσηνέχθη αὐτῷ εἷς ‡ ὀφειλέτης ‡ μυρίων ‡ ταλάντων.

25. Μὴ ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε· καὶ ἀποδοθῆναι.

26. Πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ, λέγων· Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω.

* 27. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου, ἀπέλυσεν αὐτὸν, καὶ τὸ † δάνειον ἀφῆκεν αὐτῷ.

28. Ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖ-

terram, erunt soluta in cælo.

19. Iterum dico vobis, quia si duo vestrum consenserint super terram de omni re quamcumque petierint, fiet illis à Patre meo qui in cælis.

20. Ubi enim sunt duo vel tres coacti in meo nomine, ibi sum in medio eorum.

21. Tunc accedens ad eum Petrus, dixit, Domine, quoties peccabit in me frater meus, & dimittam ei? usque septies?

22. Dicit illi Jesus: Non dico tibi, usque septies, sed usque septuagies septem.

23. Propter hoc assimilatum est regnum cælorum homini regi, qui voluit conferre rationem cum servis suis.

24. Incipiente verò ipso conferre, oblatus est ei unus debitor decies mille talentorum.

25. Non habente autem illo reddere, jussit eum dominus ejus vænundari, & uxorem ejus, & filios, & omnia quæ habebat, & reddi.

26. Procidens autem servus, adorabat eum, dicens: Domine, longanimis esto erga me, & omnia tibi reddam.

27. Commotus visceribus autem dominus servi illius, absolvit eum, & mutuum dimisit ei.

28. Egressus autem servus ille,

νος, εὗρεν ἕνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, ὃς ὤφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια· καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε, λέγων· Ἀπόδος μοι, εἴ τι ὀφείλεις.

29. Πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ, παρεκάλει αὐτὸν, λέγων· Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ, καὶ πάντα ἀποδώσω σοι.

30. Ὁ δὲ οὐκ ἤθελεν· ἀλλ' ἀπελθὼν, ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῷ τὸ ὀφειλόμενον.

*31. Ἰδόντες δὲ οἱ ‡ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα, ἐλυπήθησαν σφόδρα· καὶ ἐλθόντες †διεσάφησαν τῷ ‡ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.

32. Τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ, λέγει αὐτῷ· Δοῦλε πονηρὲ, πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφῆκά σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με.

33. Οὐκ ἔδει καί σε ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὡς κἀγώ σε ἠλέησα;

*34. Καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ ‡ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς †βασανισταῖς, ἕως οὗ ἀποδῷ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον αὐτῷ.

35. Οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος ποιήσει ὑμῖν, ἐὰν μὴ ἀφῆτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν τὰ παραπτώματα αὐτῶν. 19. †5.

Κεφ. ιθ'. 19.

*1. Καὶ ἐγένετο, ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους

le, invenit unum conservorum suorum, qui debebat ei centum denarios: & apprehendens eum suffocabat, dicens: Redde mihi si quid debes.

29. Procidens ergo conservus ejus ad pedes ejus, rogabat eum, dicens: Longanimis esto in me; & omnia reddam tibi.

30. Ille autem noluit: sed abiens conjecit eum in custodiam, donec redderet debitum.

31. Videntes autem conservi ejus facta, contristati sunt valde: & venientes declaraverunt domino suo omnia facta.

32. Tunc advocans illum dominus suus dicit illi: Serve nequam, omne debitum illud dimisi tibi, quoniam advocasti me.

33. Nonne oportuit & te misereri conservi tui, sicut & ego tui misertus sum?

34. Et iratus dominus ejus, tradidit eum tortoribus, quoad usque redderet universum debitum ei.

35. Sic & Pater meus cælestis faciet vobis, si non remiseritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris lapsus eorum.

CAPUT XIX.

1. ET factum est quum consummasset JESUS sermones

τότε, † μετῆρεν ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας πέραν † Ἰορδάνου.

2. Καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς ἐκεῖ.

3. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, πειράζοντες αὐτὸν, καὶ λέγοντες αὐτῷ· Εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν;

* 4. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ ἀνέγνωτε, ὅτι ὁ ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς, † ἄρσεν καὶ † θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς;

5. Καὶ εἶπεν· Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ· καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

6. Ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία· ὃ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

7. Λέγουσιν αὐτῷ· Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον ἀποστασίου, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν;

* 8. Λέγει αὐτοῖς· Ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν † σκληροκαρδίαν ὑμῶν † ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω.

9. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται· καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας, μοιχᾶται.

10. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ

mones istos, transtulit se à Galilæa, & venit in fines Judææ trans Jordanem.

2. Et secutæ sunt eum turbæ multæ, & curavit eos ibi.

3. Et accesserunt ad eum Pharisæi tentantes eum, & dicentes ei: Si licet homini absolvere uxorem suam, juxta omnem causam?

4. Qui vero respondens ait eis: Non legistis, quia faciens ab initio, masculum & fœminam fecit eos?

5. Et dixit, Propter hoc dimittet homo patrem, & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carnem unam.

6. Itaque non amplius sunt duo sed caro una. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

7. Dicunt illi: Qui ergo Moyses mandavit dare libellum discessionis, & absolvere eam?

8. Ait illis: Quòd Moyses ad duritiem cordis vestri, permisit vobis absolvere uxores vestras: ab initio autem non factum est ita.

9. Dico autem vobis: Quia quicumq; absolverit uxorē suam, si non super fornicatione, & duxerit aliā, mœchatur: & dimissam ducens, mœchatur.

10. Dicunt ei discipuli ejus:

αὐτῆ· Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει γαμῆσαι.

11. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' οἷς δέδοται.

12. Εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτω. καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ὁ δυνάμενος χωρεῖν, χωρείτω.

13. Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς καὶ προσεύξηται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.

14. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄφετε τὰ παιδία, καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἐλθεῖν πρός με· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

15. Καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς τὰς χεῖρας, ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

16. Καὶ ἰδοὺ εἷς προσελθὼν, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ἀγαθὸν ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον;

17. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς.

17. Λέγει αὐτῷ· Ποίας; Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Τό· Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδομαρτυρήσεις·

10. Τίμα τὸν πατέρα σου, καὶ τὴν μητέρα· καὶ· Ἀγαπήσεις

jus: Si ita est causa hominis cum uxore, non confert nubere.

11. Ille vero dixit illis: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.

12. Sunt enim eunuchi, qui de utero matris nati sunt sic: & sunt eunuchi, qui castrati sunt ab hominibus & sunt eunuchi, qui castraverunt seipsos propter regnum cælorum potens capere, capiat.

13. Tunc oblati sunt ei pueruli, ut manus imponeret eis, & oraret. At Discipuli increpabant eos.

14. At Jesus ait: Sinite puerulos, & ne prohibete eos venire ad me: nam talium est regnum cælorum.

15. Et imponens eis manus, abiit inde.

16. Et ecce unus accedens, ait illi: Magister bone, quid boni faciam, ut habeam vitam æternam?

17. Ipse vero dixit ei: Quid me dicis bonum? nemo bonus, si non unus, Deus. Si autem vis ingredi ad vitam, serva mandata.

18. Dicit illi, Quæ? At Jesus dixit: hoc, Non occides, Non adulterabis, Non furaberis, Non falso testaberis.

18. Honora patrem tuum & matrem tuam: &, Diliges pro-

τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

20. Λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος· Πάντα ταῦτα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου· τί ἔτι ὑστερῶ;

21. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σε τὰ ὑπάρχοντα καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.

22. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

23. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

* 24. Πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, ‡ εὐκοπώτερόν ἐστι ‡ κάμηλον ‡ διὰ † τρυπήματος ‡ ῥαφίδος ‡ διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

25. Ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐξεπλήσσοντο σφόδρα, λέγοντες· Τίς ἄρα δύναται σωθῆναι;

26. Ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Παρὰ ἀνθρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.

27. Τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν;

28. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ

proximum tuũ ſicut teipſum.

20. Dicit illi adoleſcens, Omnia hæc cuſtodivi à juventute mea: quid adhuc deficio?

21. Ait illi Jeſus, Si vis perfectus eſſe, vade, vende tuam ſubſtantiam: & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me.

22. Audiens autẽ adoleſcens verbum, abiit triſtis: erat enim habens poſſeſſiones multas.

23. At Jeſus dixit diſcipulis ſuis: Amen dico vobis, quia difficile dives intrabit in regnum cælorum.

24. Iterum autem dico vobis, facilius eſt camelum perforamen acus tranſire, quam divitem in regnum Dei intrare.

25. Audientes autẽ diſcipuli ejus, mirabantur valde, dicentes: Quis ergo poteſt ſervari?

26. Aſpiciens autem Jeſus, dixit illis, Apud homines hoc impoſſibile eſt, apud autem Deum omnia poſſibilia ſunt.

27. Tunc reſpondens Petrus, dixit ei: Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te: quid ergo erit nobis?

28. At Jeſus dixit illis: Amen dico vobis, quod vos ſequuti me in regeneratione, quum ſederit Filius hominis in throno gloriæ ſuæ, ſedebitis & vos ſuper duodecim

δώδεκα φυλὰς Ἰσραήλ.

* 29. Καὶ πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίας, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ‡ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει.

30. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι· καὶ ἔσχατοι, πρῶτοι. 13. † 2.

Κεφ. κ'. 20.

* 1. Ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ἵτις ‡ἐξῆλθεν ἅμα πρωῒ ‡ μισθώσασθαι ‡ ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

2. Συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ.

3. Καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν τρίτην ὥραν, εἶδεν ἄλλους ἑστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργοὺς·

4. Κἀκείνοις εἶπεν· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα· καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, δώσω ὑμῖν.

5. Οἱ δὲ ἀπῆλθον. Πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἐνάτην ὥραν: ἐποίησεν ὡσαύτως.

6. Περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἐξελθὼν, εὗρεν ἄλλους ἑστῶτας ἀργούς, καὶ λέγει αὐτοῖς· Τί ὧδε ἑστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν ἀργοί;

7. Λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. Λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα·

cim thronos, judicantes duodecim tribus Israël.

29. Et omnis qui reliquerit domũ, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut natos, aut agros, propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam hæreditabit:

30. Multi autem erunt primi, novissimi: & novissimi, primi.

CAPUT XX.

1. Simile enim est regnum cælorum homini patrifamilias, qui exiit cum diluculo conducere operarios, in vineam suam.

2. Conveniens autem cum operariis ex denario diem, misit eos in vineam suam.

3. Et egressus circa tertiam horam, vidit alios stantes in foro otiosos:

4. Et illis dixit: Abite & vos in vineam, & quod fuerit justum dabo vobis.

5. Illi autem abierunt. Iterum exiens circa sextam & nonam horam, fecit similiter.

6. Circa verò undecimam horam exiens, invenit alios stantes otiosos & dicit illis: Quid hic statis totam diem otiosi?

7. Dicunt ei: Quia nemo nos mercede conduxit. Dicit eis: Ite & vos in vineam,

νας, καὶ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον, λήψεσθε.

8. Ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ κύριος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ· Κάλεσον τοὺς ἐργάτας, καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν, ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων, ἕως τῶν πρώτων.

9. Καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν, ἔλαβον ἀνὰ δηνάριον.

10. Ἐλθόντες δὲ οἱ πρῶτοι, ἐνόμισαν ὅτι πλείονα λήψονται· καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον.

11. Λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου,

12. Λέγοντες· Ὅτι οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν, καὶ ἴσας ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, καὶ τὸν καύσωνα.

* 13. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν· ‡ Ἑταῖρε, οὐκ ‡ ἀδικῶ σε· οὐχὶ ‡ δηναρίου ‡ συνεφώνησάς μοι;

14. Ἆρον τὸ σὸν, καὶ ὕπαγε· θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί.

15. Ἢ οὐκ ἔξεστί μοι ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς, ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;

* 16. Οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι· καὶ οἱ πρῶτοι, ἔσχατοι· πολλοὶ γάρ εἰσι ‡ κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

17. Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τοὺς δώ-

& quod fuerit justum sumetis,

8. Vespere autem facto, dicit dominus vineæ procuratori suo, Voca operarios & redde illis mercedem, incipiens à novissimis usque ad primos.

9. Et venientes qui circa undecimam horam, acceperunt singuli denarium.

10. Venientes autem primi, arbitrati sunt quòd plus essent accepturi: & acceperunt & ipsi singuli denarium.

11. Accipientes autē murmurabant adversus patrēfamilias,

12. Dicentes, Quod hi novissimi unam horam fecerunt, & pares nobis illos fecisti, portantibus pondus diei, & æstum.

13. Ille vero respondens dixit uni eorum: Amice, non facio injuriam tibi: nonne denario convenisti mecum?

14. Tolle quod tuum & abi. volo autem huic novissimo dare sicut & tibi.

15. Aut non licet mihi facere quod volo in meis? an oculus tuus malus est, quia ego bonus sum?

16. Sic erunt novissimi, primi: & primi, novissimi. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

17. Et ascendens Jesus in Hierosolymam, assumpsit duo de-

δεκα μαθητὰς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς.

18. Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ.

19. Καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

20. Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου, μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς προσκυνοῦσα, καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ.

21. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Τί θέλεις; Λέγει αὐτῷ· Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

22. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; Λέγουσιν αὐτῷ· Δυνάμεθα.

23. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μού, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται ὑπὸ τοῦ πατρός μου.

24. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν.

decim discipulos privatim in via & ait illis:

18. Ecce ascendimus in Hierosolymam, & Filius hominis tradetur principibus Sacerdotum & Scribis, & condemnabunt eum morte.

19. Et tradent eum Gentibus ad illudendum, & flagellandum, & crucifigendum: & tertia die resurget.

20. Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedæi, cum filiis suis, adorans & petens aliquid ab eo.

21. Ille vero dixit ei: Quid vis? Ait illi, Dic ut sedeant hi duo filii mei, unus à dextris tuis, & unus à sinistris in regno tuo.

22. Respondens autem Jesus, dixit, Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego futurus sum bibere? & baptisma, quo ego baptizor, baptizari? Dicunt ei, Possumus.

23. Et ait illis, Quidem calicem meum bibetis, & baptisma quo ego baptizor, baptizabimini: at sedere à dexteris meis & à sinistris meis, non est meum dare, sed quibus paratum est à Patre meo.

24. Et audientes decem, indignati sunt de duobus fratribus.

25. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, εἶπεν· Οἴδατε, ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.

26. Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος.

27. Καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος.

28. Ὥσπερ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

29. Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἰερειχὼ, ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.

30. Καὶ ἰδοὺ, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδὸν, ἀκούσαντες ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν, λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβίδ.

31. Ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μεῖζον ἔκραζον, λέγοντες· Ἐλέησον ἡμᾶς Κύριε, υἱὸς Δαβίδ.

32. Καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτοὺς, καὶ εἶπε· Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν;

33. Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί.

34. Σπλαγχνισθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

10. † 1.

25. Verum Jesus advocans eos, ait: Scitis quia principes Gentium dominantur eorum, & magni potestatem exercent eorum.

26. Non ita vero erit in vobis? sed quicumque voluerit in vobis magnus fieri, sit vester minister:

28. Et qui voluerit in vobis esse primus, sit vester servus.

27. Sicut Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare & dare animam suam pretium redemptionis pro multis.

29. Et egredientibus illis ab Jericho, sequuta est eum turba multa,

30. Et ecce duo cæci sedentes secus viam, audientes quod Jesus præteriret, clamaverunt, dicentes: Miserere nostri Domine, fili David.

31. At turba increpabat eos ut tacerent, Illi verò magis clamabant, dicentes: Miserere nostri Domine fili David.

32. Et stans Jesus vocavit eos, & ait: Quid vultis faciam vobis?

33. Dicunt illi: Domine, ut aperiantur nostri oculi.

34. Viscéribus commotus autem Jesus, tetigit oculos eorum, Et confestim receperunt eorum oculi: & sequuti sunt eum.

CA-

Κεφ. κα. ιγ. 21.

1 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς, λέγων αὐτοῖς.

2. Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην, τὴν ἀπέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εὑρήσετε ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι.

3. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι ὁ Κύριος αὐτῶν χρείαν ἔχει· εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς.

4. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ τοῦ προφήτου, λέγοντος.

* 5. Εἴπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδοὺ, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι ‡ πραΰς, καὶ ‡ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ‡ ὄνον, καὶ πῶλον υἱὸν ὑποζυγίου.

6. Πορευθέντες οἱ μαθηταὶ, καὶ ποιήσαντες καθὼς προσέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,

* 7. Ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ † ἐπεκάθισεν ‡ ἐπάνω αὐτῶν.

8. Ὁ δὲ πλεῖστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ· ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἐστρώννυον ἐν τῇ ὁδῷ.

9. Οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες, ἔκραζον, λέγοντες. Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ. Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόμα-

CAPUT XXI.

1. ET quum appropinquassent in Hierosolymam, & venissent in Bethphage ad montem Olivarum, tunc Jesus misit duos discipulos, Dicens eis:

2. Ite in vicum qui adversum vos, & statim invenietis asinam alligatam, & pullum cum ea, solventes adducite mihi.

3. Et si quis vobis dixerit aliquid, dicite, quia Dominus eorum usum habet: statim autem dimittet eos.

4. Hoc autem totum factum est, ut adimpleretur effatum per Prophetam, dicentem.

5. Dicite filiæ Sion, Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, & insidens super asinam, & pullum filium subjugalis.

6. Euntes autem discipuli, & facientes sicut præordinavit illis Jesus,

7. Adduxerunt asinam, & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & insedit desuper eos.

8. At plurima turba straverunt sua vestimenta in via: alii autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via.

9. At turbæ præcedentes & sequentes clamabant, dicentes, Hosanna filio David: benedictus veniens in nomine Do-

τι Κυρίε· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

10. Καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς Ἱερουσόλυμα, ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις, λέγουσα· Τίς ἐστιν οὗτος;

11. Οἱ δὲ ὄχλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ προφήτης, ὁ ἀπὸ Ναζαρὲτ τῆς Γαλιλαίας.

*12. Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξέβαλε πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς ‡τραπέζας τῶν ‡κολλυβιστῶν ‡κατέστρεψε, καὶ τὰς ‡καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς.

13. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Γέγραπται· Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

14. Καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς.

*15. ‡Ἰδόντες δὲ οἱ ‡ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ‡γραμματεῖς τὰ ‡θαυμάσια ἃ ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ λέγοντας, ‡Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβίδ, ‡ἠγανάκτησαν.

*16. Καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν; Ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς· Ναί. ‡Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, Ὅτι ἐκ ‡στόματος νηπίων καὶ ‡θηλαζόντων ‡κατηρτίσω ‡αἶνον;

17. Καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν· καὶ ηὐλίσθη ἐκεῖ.

mini, Hosanna in altissimis.

10. Et intrante eo in Hierosolymam, commota est universa civitas, dicens: Quis est hic?

11. At turbæ dicebant: Hic est Jesus Propheta, qui à Nazaret Galilææ,

12. Et intravit Jesus in templum Dei: & ejiciebat omnes vendentes & mercantes in templo, & mensas numulariorum evertit, & cathedras vendentium columbas.

13. Et dicit eis: Scriptum est, Domus mea, domus orationis vocabitur: vos autem illam feciſtis ſpeluncam latronum.

14. Et accesserunt ad eum cæci & claudi in templo, & sanavit eos.

15. Videntes autem principes Sacerdotum & Scribæ mirabilia quæ fecit, & pueros clamantes in templo, & dicentes: Hosanna filio David, indignati sunt.

16. Et dixerunt ei: Audis quid isti dicunt? At Jesus dicit eis: Utique. nunquam legistis, Quia ex ore infantium, & lactentium perfeciſti laudem?

17. Et relinquens ipsos, abiit extra civitatem in Bethaniam, & diversatus est ibi.

18. Ma-

18. Πρωΐας δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν, ἐπείνασε.

19. Καὶ ἰδὼν συκῆν μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἦλθεν ἐπ' αὐτὴν, καὶ οὐδὲν εὗρεν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ φύλλα μόνον· καὶ λέγει αὐτῇ· Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν αἰῶνα. Καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκῆ.

20. Καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ, ἐθαύμασαν, λέγοντες· Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκῆ;

21. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν ἔχητε πίστιν, καὶ μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε· ἀλλὰ καὶ τῷ ὄρει τούτῳ εἴπητε· Ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται.

22. Καὶ πάντα ὅσα ἂν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ, πιστεύοντες, λήψεσθε.

23. Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν, προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ, λέγοντες· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην;

24. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ λόγον ἕνα· ὃν ἐὰν εἴπητέ μοι, κἀγὼ ὑμῖν ἐρῶ ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

25. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; Οἱ δὲ διελογίζοντο παρ'

18. Mane autem revertens in civitatem, esuriit.

19. Et videns ficum unam secus viam, venit ad eam: & nihil invenit in ea, si non folia tantum, & ait illi: Nunquam ex te fructus fiat in sæculum: & arefacta est continuò ficulnea.

20. Et videntes discipuli, mirati sunt, dicentes: Quomodo continuò aruit ficus?

21. Respondens autem Jesus, ait eis: Amen dico vobis, si habueritis fidem, & non hæsitaveritis, non solùm quod ficus facietis, sed & si monti huic dixeritis, Tollere & jactare in mare, fiet.

22. Et omnia quæcumque petieritis in oratione credentes, accipietis.

23. Et venienti ipsi in templum, accesserunt ei docenti principes Sacerdotum, & seniores populi, dicentes: In qua auctoritate hæc facis, & quis tibi dedit auctoritatem hanc?

24. Respondens autem Jesus, dixit eis: Interrogabo vos & ego sermonem unum: quem si dixeritis mihi, & ego vobis dicam in qua auctoritate hæc facio.

25. Baptismus Joannis unde erat? è cælo, an ex hominibus? Illi autem ratiocinaban-

ἑαυτοῖς, λέγοντες. Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ· ἐρεῖ ἡμῖν. Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

26. Ἐὰν δὲ εἴπωμεν, ἐξ ἀνθρώπων· φοβούμεθα τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην.

27. Καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ, εἶπον· Οὐκ οἴδαμεν. Ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

28. Τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ; Ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο, καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ, εἶπε· Τέκνον, ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνί μου.

29. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθε.

30. Καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ, εἶπεν ὡσαύτως· Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ἐγὼ κύριε. καὶ οὐκ ἀπῆλθε.

31. Τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; Λέγουσιν αὐτῷ· Ὁ πρῶτος. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

32. Ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐ μετεμελήθητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.

33. Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδε-

tur apud seipsos, dicentes: Si dixerimus, è cælo: dicet nobis: Quare ergo non credidistis illi?

26. Si autem dixerimus, ex hominibus, timemus turbam. omnes enim habent Joannem sicut Prophetam.

27. Et respondentes Jesu, dixerunt: Nescimus. Ait illis & ipse: Nec ego dico vobis in qua auctoritate hæc facio.

28. Quid autem vobis videtur? Homo quidam habebat natos duos: & accedens primo, dixit: Fili, vade, hodie operare in vinea mea.

29. Ille autem respondens, ait: Nolo. Postea autem pœnitentia affectus, abiit.

30. Et accedens alteri, dixit similiter. Ille vero respondens ait: Ego Domine, & non abiit.

31. Quis ex duobus fecit voluntatem patris? Dicunt ei, Primus. Dicit illis Jesus: Amen dico vobis, quod publicani & meretrices præeunt vobis in regnum Dei.

32. Venit enim ad vos Joannes in via justitiæ: & non credidistis ei: At publicani & meretrices crediderunt ei. vos autem videntes non pœnituistis postea, ad credendum ei.

33. Aliâ parabolam audite: Homo quidam erat paterfamilias,

σπότης, ὅστις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὤρυξεν ἐν αὐτῷ ληνὸν, καὶ ᾠκοδόμησε πύργον· καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησεν.

34. Ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργοὺς λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ.

35. Καὶ λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέκτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν.

36. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως.

37. Ὕστερον δὲ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, λέγων· Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.

38. Οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν, εἶπον ἐν ἑαυτοῖς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ κατάσχωμεν τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.

39. Καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ἀπέκτειναν.

40. Ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις;

41. Λέγουσιν αὐτῷ· Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀποδώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν.

42. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γρα-

milias, qui plantavit vineam, & sepem eī circumposuit, & fodit in ea torcular, & ædificavit turrim, & locavit eam agricolis, & peregre profectus est.

34. Quum autem appropinquasset tempus fructuū, legavit servos suos ad agricolas accipere fructus ejus.

35. Et accipientes agricolæ servos ejus, hunc quidem ceciderunt, hunc vero occiderunt, illum vero lapidaverunt.

36. Rursum legavit alios servos plures prioribus: & fecerunt illis similiter.

37. Posterius autem misit ad eos filium suum, dicens: Verebuntur filium meum.

38. At agricolæ videntes filium, dixerunt in seipsis: Hic est hæres: venite, occidamus eum, & obtineamus hæreditatem ejus.

39. Et sumentes ejecerunt eum extra vineam, & occiderunt.

40. Quum ergo venerit dominus vineæ, quid faciet agricolis illis?

41. Aiunt illi: Malos male perdet ipsos, & vineam locabit aliis agricolis, qui reddent ei fructus in temporibus suis.

42. Dicit illis Jesus: Nunquam legistis in Scripturis:

φάις· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς ‡ κεφαλὴν ‡ γωνίας· παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι ‡ θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν;

43. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀφαιρεθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς.

44. Καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον, συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

45. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ, ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει.

46. Καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι, ἐφοβήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

24. †. 2.

Κεφ. κβ'. 22.

1. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς, λέγων.

2. Ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ.

3. Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν.

* 4. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους, λέγων· Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις· Ἰδοὺ, τὸ ‡ ἄριστόν μου ‡ ἡτοίμασα, οἱ ‡ ταῦροί μου καὶ τὰ † σιτιστὰ ‡ τεθυμένα, καὶ πάντα ‡ ἕτοιμα· ‡ δεῦτε εἰς τοὺς ‡ γάμους.

* 5. Οἱ δὲ ‡ ἀμελήσαντες, ἀπῆλθον· ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀ-

lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? à Domino factum est istud: & est mirabile in oculis nostris.

43. Propter hoc dico vobis, quod tolletur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.

44. Et cadens super lapidē istū, conquassabitur: super quē vero ceciderit, comminuet eū.

45. Et audientes principes Sacerdotum & Pharisæi parabolas ejus, cognoverunt quod de ipsis diceret.

46. Et quærentes eum prehendere, timuerunt turbas: quoniam sicut Prophetam eum habebant.

CAPUT XXII.

1. ET respondens Jesus, iterum dixit eis in parabolis, dicens:

2. Simile factum est regnum cælorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.

3. Et misit servos suos vocare vocatos ad nuptias: & nolebant venire.

4. Iterum misit alios servos, dicens: Dicite vocatis: Ecce prandium meum paravi, tauri mei & altilia occisa, & omnia expedita. venite ad nuptias.

5. Illi autem negligentes abierunt, ille quidem in proprium

γρὸν, ὁ δὲ εἰς τὴν † ἐμπορίαν αὐτοῦ.

prium agrum, ille vero ad mercaturam suam.

6. Οἱ δὲ λοιποὶ, κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ, ὕβρισαν καὶ ἀπέκτειναν.

6. At reliqui prehendentes servos ejus, contumeliis affecerunt, & occiderunt.

* 7. Ἀκούσας δὲ ὁ βασιλεὺς ὠργίσθη· καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἀπώλεσε τοὺς φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν ‡ πόλιν αὐτῶν † ἐνέπρησε.

7. Audiens autem rex ille, iratus est: & mittens exercitus suos, perdidit homicidas illos, & civitatem illorum incendit.

8. Τότε λέγει τοῖς δούλοις αὐτοῦ· Ὁ μὲν γάμος ἕτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν ἄξιοι.

8. Tunc ait servis suis: Quidem nuptiæ expeditæ sunt; qui autem vocati, non fuerunt digni.

* 9. ‡ Πορεύεσθε ‡ οὖν ἐπὶ τὰς † διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὕρητε, καλέσατε εἰς τοὺς γάμους.

9. Ite ergo ad compita viarum, & quoscumque inveneritis, vocate ad nuptias.

10. Καὶ ἐξελθόντες οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι εἰς τὰς ὁδοὺς, συνήγαγον πάντας ὅσους εὗρον, πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς· καὶ ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων.

10. Et egressi servi illi in vias congregaverunt omnes quos invenerunt, malosque & bonos: & impletæ sunt nuptiæ discumbentium.

11. Εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι τοὺς ἀνακειμένους, εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου.

11. Ingressus autem rex spectare discumbentes, vidit ibi hominem non vestitum indumentum nuptiarum.

12. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἑταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; Ὁ δὲ ἐφιμώθη.

12. Et ait illi: Amice, quomodo intrasti huc, non habens vestem nuptialem? Ille vero ore occlusus est.

13. Τότε εἶπεν ὁ βασιλεὺς τοῖς διακόνοις· Δήσαντες αὐτοῦ πόδας καὶ χεῖρας, ἄρατε αὐτὸν, καὶ ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

13. Tunc dixit rex ministris: Ligantes ejus manus & pedes, tollite eum, & ejicite in tenebras exteriores: ibi erit fletus & fremitus dentium.

14. Πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

14. Multi enim sunt vocati, pauci verò electi.

* 15. Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι, ‡ συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν † παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ.

16. Καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς αὐτῶν μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν, λέγοντες· Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν ‡ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων.

17. Εἰπὲ οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ, ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι, ἢ οὔ;

18. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν, εἶπε· Τί με πειράζετε ὑποκριταί;

* 19. ‡ Ἐπιδείξατέ μοι τὸ † νόμισμα ‡ κήνσου. Οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ δηνάριον.

* 20. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ‡ ἐπιγραφή;

21. Λέγουσιν αὐτῷ· Καίσαρος. Τότε λέγει αὐτοῖς· Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος, Καίσαρι, καὶ τὰ ‡ Θεοῦ, τῷ Θεῷ.

22. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

23. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, οἱ λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν,

* 24. Λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς εἶπεν· Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα; † ἐπιγαμβρεύσει ὁ ‡ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

25. Ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ

15. Tunc abeuntes Pharisæi, consilium sumpserunt ut eum illaquearent in sermone.

16. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes: Magister, scimus quia verax es, & viam Dei in veritate doces: & non est cura tibi de aliquo: non enim respicis in faciem hominum.

17. Die ergo nobis, quid tibi videtur? Licet dare censum Cæsari, an non?

18. Cognoscens autem Jesus nequitiam eorum, ait: Quid me tentatis hypocritæ?

19. Ostendite mihi numisma census. Illi vero obtulerunt ei denarium.

20. Et ait illis: Cujus imago hæc, & superscriptio?

21. Dicunt ei, Cæsaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quæ Cæsaris, Cæsari: & quæ Dei, Deo.

22. Et audientes mirati sunt: & relinquentes eum abierunt.

23. In illo die accesserunt ad eum Sadducæi, dicentes non esse resurrectionem: & interrogaverunt eum,

24. Dicentes, Magister, Moyses dixit: Si quis mortuus fuerit non habens genitos, ob affinitatem ducet frater ejus uxorem illius, & suscitabit semen fratri suo.

25. Erant autem apud nos septem

ἀδελφοὶ· καὶ ὁ πρῶτος, γαμήσας ἐτελεύτησε, καὶ μὴ ἔχων σπέρμα, ἀφῆκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

26. Ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτά.

27. Ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.

28. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος τῶν ἑπτὰ ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν.

29. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.

30. Ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίζονται, ἀλλ' ὡς ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἐν οὐρανῷ εἰσι.

31. Περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, λέγοντος·

32. Ἐγώ εἰμι ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς, Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων.

33. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

34. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους, συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό.

35. Καὶ ἐπηρώτησεν εἷς ἐξ αὐτῶν νομικὸς, πειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων·

36. Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ;

37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅ-

septem fratres: & primus uxore ducta obiit: & non habens semen, reliquit uxorem suam fratri suo.

26. Similiter & secundus, & tertius, usque ad septem.

27. Postremum autem omnium defuncta est & mulier.

28. In ergo resurrectione, cujus septem erit uxor? omnes enim habuerunt eam.

29. Respondens autem Jesus, ait illis: Erratis, nescientes Scripturas, neque efficaciam Dei.

30. In enim resurrectione neque nubent, neque dantur nuptui, sed sicut angeli Dei in cælo sunt.

31. De autem resurrectione mortuorum, non legistis effatum vobis à Deo, dicente:

32. Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob? Non est Deus, Deus mortuorum, sed viventium.

33. Et audientes turbæ, percellebantur in doctrina ejus.

34. At Pharisæi audientes quod occlusit os Sadducæis, coacti sunt in idipsum.

35. Et interrogavit unus ex eis Legis doctor, tentans eum, & dicens:

35. Magister, quod mandatum magnum in Lege?

37. At Jesus ait illi: Diliges Dominum Deum tuum in to-

λῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου.

38. Αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή.

39. Δευτέρα δὲ ὁμοία αὐτῇ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

40. Ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

41. Συνηγμένων δὲ τῶν Φαρισαίων, ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς,

42. Λέγων· Τί ὑμῖν δοκεῖ περὶ τοῦ Χριστοῦ, τίνος υἱός ἐστι; λέγουσιν αὐτῷ, τοῦ Δαβίδ.

43. Λέγει αὐτοῖς· Πῶς οὖν Δαβὶδ ἐν πνεύματι Κύριον αὐτὸν καλεῖ; λέγων.

44. Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

45. Εἰ οὖν Δαβὶδ καλεῖ αὐτὸν Κύριον, πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστι;

46. Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο αὐτῷ ἀποκριθῆναι λόγον· οὐδὲ ἐτόλμησέ τις ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐπερωτῆσαι αὐτὸν οὐκέτι. 23. † 7.

ΚΕΦ. κγ'. 23.

1. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησε τοῖς ὄχλοις καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

2. Λέγων· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι.

3. Πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν τηρεῖν, τηρεῖτε καὶ ποιεῖτε·

to corde tuo, & in tota anima tua, & in tota cogitatione tua.

38. Hoc est primum & magnum mandatum.

39. Secundum autem simile huic: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

40. In his duobus mandatis universa Lex & Prophetæ pendent.

41. Coactis autem Pharisæis, interrogavit eos Jesus.

42. Dicens: Quid vobis videtur de Christo? cujus filius est? dicunt ei; David.

43. Ait illis: Quomodo ergo David in spiritu Dominum eum vocat? dicens:

44. Dixit Dominus Domino meo: Sede à dexteris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.

45. Si ergo David vocat eum Dominum, quomodo filius ejus est?

46. Et nemo poterat ei respondere verbum: neque ausus fuit quisquam ex illa die interrogare eum amplius.

CAPUT XXIII.

1. Tunc Jesus loquutus est turbis, & discipulis suis.

2. Dicens: Super Moysi cathedram sederunt Scribæ & Pharisæi.

3. Omnia ergo quæcumque dixerint vobis servate, servate

&

καλὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ, καὶ οὐ ποιοῦσι.

& facite: secundùm verò opera eorum ne facite: dicunt enim, & non faciunt.

4. Δεσμεύουσι γὰρ φορτία βαρέα καὶ δυσβάστακτα, καὶ ἐπιτιθέασιν ἐπὶ τοὺς ὤμους τῶν ἀνθρώπων· τῷ δὲ δακτύλῳ αὐτῶν οὐ θέλουσι κινῆσαι αὐτά.

4. Alligant enim onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: at digito ipsorum non volunt movere ea.

*5. Πάντα δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν ποιοῦσι πρὸς τὸ †θεαθῆναι τοῖς ἀνθρώποις· †πλατύνουσι γὰρ τὰ †φυλακτήρια αὐτῶν, καὶ †μεγαλύνουσι τὰ κράσπεδα τῶν ἱματίων αὐτῶν.

7. Omnia verò opera sua faciunt ad spectari hominibus: dilatant verò phylacteria sua, & magnificant fimbrias vestimentorum suorum.

*6. †Φιλοῦσι †τε †τὴν †πρωτοκλισίαν ἐν τοῖς †δείπνοις, καὶ τὰς †πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς,

6. Amantque primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis,

7. Καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, ῥαββεί, ῥαββεί.

7. Et salutationes in foris, & vocari ab hominibus, Rabbi, Rabbi.

8. Ὑμεῖς δὲ μὴ κληθῆτε ῥαββεί· εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός· πάντες δὲ ὑμεῖς, ἀδελφοί ἐστε.

8. Vos autem ne vocemini Rabbi: unus enim est vester doctor Christus, omnes autem vos fratres estis.

9. Καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ οὐρανοῖς.

9. Et patrem ne vocetis vestrum super terram: unus enim est Pater vester qui in cælis.

*10. Μηδὲ †κληθῆτε †καθηγηταί· εἷς γάρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός.

10. Nec vocemini doctores: unus enim vester est doctor, Christus.

11. Ὁ δὲ μείζων ὑμῶν, ἔσται ὑμῶν διάκονος.

11. Qui verò major vestrûm, erit vester minister.

12. Ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

12. Qui autem exaltaverit seipsum, humiliabitur: & qui humiliaverit seipsum, exaltabitur.

13. Οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὴν βασιλείαν τῶν οὐρα-

13. Væ autem vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia comeditis domos viduarum, &

νῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.

14. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι κλείετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.

* 15. Οὐαὶ ὑμῖν Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ‡ περιάγετε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ‡ ξηρὰν, ποιῆσαι ἕνα ‡ προσήλυτον· καὶ ὅταν γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλότερον ὑμῶν.

16. Οὐαὶ ὑμῖν ὁδηγοὶ τυφλοὶ, οἱ λέγοντες· Ὃς ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ ναῷ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει.

17. Μωροὶ καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἐστὶν, ὁ χρυσὸς, ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάζων τὸν χρυσόν;

18. Καί· Ὃς ἐὰν ὀμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδέν ἐστιν· ὃς δ' ἂν ὀμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει.

19. Μωροὶ καὶ τυφλοί, τί γὰρ μεῖζον; τὸ δῶρον, ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;

20. Ὁ οὖν ὀμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπάνω αὐτοῦ.

21. Καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ ναῷ, ὀμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ κατοικοῦντι αὐτόν.

22. Καὶ ὁ ὀμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ,

& prætextu prolixa orantes: propter hoc accipietis abundantius judicium.

13. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia claditis regnum cælorum ante homines: vos enim non intratis, nec introëuntes finitis intrare.

15. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia circuitis mare & aridam, facere unum proselytum: & quum fuerit factus, facitis eum filium gehennæ, dupliciorem vobis.

16. Væ vobis duces cæci, dicentes: Quicumque juraverit in templo, nihil est: qui autem juraverit in auro templi, debet.

17. Stulti & cæci: quid enim majus est, aurum, aut templum sanctificans aurum?

18. Et quicumque juraverit in altari, nihil est: quicumque autem juraverit in dono quod super illud, debet.

19. Stulti & cæci: quid enim maius, donum, an altare sanctificans donum?

20. Ergo jurans in altari, jurat in eo, & in omnibus quæ super illud.

21. Et jurans in templo, jurat in illo, & in habitante illud.

22. Et jurans in cælo, jurat

ὀμνύει ἐν τῷ θρόνῳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.

in throno Dei, & in sedente super eum.

*23. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατεύετε τὸ ‡ ἡδύοσμον καὶ τὸ † ἄνηθον καὶ τὸ † κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.

23. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia decimatis mentham, & anethum, & cyminum, & reliquistis graviora Legis, judicium, & misericordiam, & fidem. hæc oportuit facere, & illa non omittere.

*24. ‡ Ὁδηγοὶ τυφλοί, οἱ † διϋλίζοντες τὸν † κώνωπα, τὴν δὲ κάμηλον ‡ καταπίνοντες.

24. Duces cæci, excolantes culicem, at camelum deglutientes.

*25. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε τὸ ‡ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς ‡ παροψίδος, ἔσωθεν δὲ ‡ γέμουσιν ἐξ ‡ ἁρπαγῆς καὶ ‡ ἀκρασίας.

25. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia mundatis quod deforis poculi & patinæ, intus autem plena sunt ex rapina & injustitia.

26. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν καθαρόν.

26. Pharisæe cæce, munda prius quod intus poculi, & patinæ, ut fiat & quod deforis ipsorum, mundum.

*27. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι † παρομοιάζετε ‡ τάφοις ‡ κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ‡ ὡραῖοι, ‡ ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ‡ ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας.

27. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia adsimilamini sepulchris dealbatis, quæ à foris quidem apparent speciosa: intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni immunditia.

28. Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοί ἐστε ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

28. Sic & vos à foris quidem paretis hominibus justi: intus autem pleni estis hypocrisi & iniquitate.

29. Οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων.

29. Væ vobis Scribæ & Pharisæi, hypocritæ: quia ædificatis sepulchra Prophetarum, & ornatis monumenta justorum:

30. Et

30. Καὶ λέγετε· Εἰ ἦμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἦμεν κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν.

30. Et dicitis: quod si fuissemus in diebus patrum nostrorum, non essemus communicatores eorum in sanguine Prophetarum.

31. Ὥστε μαρτυρεῖτε ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοί ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας.

31. Itaque testamini vobismetipsis, quia filii estis occidentium Prophetas.

32. Καὶ ὑμεῖς πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν.

32. Et vos implete mensuram patrum vestrorum.

* 33. Ὄφεις, ‡ γεννήματα ‡ ἐχιδνῶν, πῶς ‡ φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης;

33. Serpentes, genimina viperarum, quomodo fugietis à judicio gehennæ?

34. Διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας, καὶ σοφοὺς, καὶ γραμματεῖς· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσετε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν.

34. Propter hoc ecce ego mitto ad vos Prophetas, & sapientes, & Scribas: & ex illis occidetis, & crucifigetis, & ex illis flagellabitis in synagogis vestris, & persequemini de civitate in civitatem:

35. Ὅπως ἔλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον, ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ ‡ αἵματος Ἅβελ ‡ τοῦ δικαίου ἕως ‡ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφονεύσατε μεταξὺ ‡ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου.

35. Ut veniat super vos omnis sanguis justus, effusus super terram, à sanguine Abel justi, usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum, & altare.

36. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

36. Amen dico vobis, quod venient hæc omnia super generationem istam.

* 37. Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ‡ ποσάκις ἠθέλησα ‡ ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ‡ ὄρνις τὰ † νοσσία ἑαυτῆς ‡ ὑπὸ τὰς ‡ πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;

37. Hierusalem, Hierusalem occidens Prophetas, & lapidans legatos ad ipsam, quoties volui supercongregare filios tuos, quemadmodum congregat gallina pullos suos sub alas, & non voluistis?

38. Ec-

38. Ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος.

30. Λέγω γὰρ ὑμῖν· Οὐ μή με ἴδητε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν εἴπητε· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. 43. †7.

Κεφ. κδ'. 24.

1. ΚΑὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ· καὶ προσῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδεῖξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ.

2. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται.

3. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ' ἰδίαν, λέγοντες· Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος;

4. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ.

5. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ἐγώ εἰμι ὁ Χριστός· καὶ πολλοὺς πλανήσουσι.

* 6. Μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους, καὶ ἀκοὰς πολέμων. ‡ ὁρᾶτε μὴ ‡ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ πάντα γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω ἐστὶ τὸ τέλος.

7. Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ λοι-

38. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta.

30. Dico enim vobis: Non me videbitis à nunc, donec dicatis: Benedictus veniens in nomine Domini.

CAPUT XXIV.

1. ET egressus Jesus ibat de templo: & accesserunt discipuli ejus ostendere ei ædificationes templi.

2. At Jesus dixit illis, Non intuemini hæc omnia? Amen dico vobis, non relinquetur hic lapis super lapidem, qui non dissolvetur.

3. Sedente autem eo super montem Olivarum, accesserunt ad eum discipuli privatim, dicentes: Dic nobis, quando hæc erunt? & quod signum tuæ præsentiæ & consummationis seculi?

4. Et respondens Jesus, dixit eis: Videte ne quis vos seducat:

5. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego sum Christus: & multos seducent.

6. Futuri estis autem audire bella, & auditiones bellorum: Videte ne turbemini: oportet enim omnia fieri. sed nondum est finis.

7. Excitabitur enim gens in genté, & regnum in regnum: & erunt fames, & pestilentiæ, &

μοὶ, καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους.

8. Πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ ὠδίνων.

9. Τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλῖψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά μου.

10. Καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοὶ, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι, καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους.

11. Καὶ πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐγερθήσονται, καὶ πλανήσουσι πολλούς.

*12. Καὶ διὰ τὸ ‡ πληθυνθῆναι τὴν ‡ ἀνομίαν, † ψυγήσεται ἡ ‡ ἀγάπη τῶν ‡ πολλῶν.

13. Ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

14. Καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.

15. Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ· (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω.)

16. Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη.

17. Ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβαινέτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

18. Καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, μὴ ἐπιστρεψάτω ὀπίσω ἆραι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ.

19. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ τιθηλούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

& terræmotus secundū loca.

8. Omnia autem hæc initium dolorum.

9. Tunc tradent vos in tribulationem, & occident vos: & eritis odio habiti ab omnibus gentibus, propter nomen meum,

10. Et tunc offendentur multi: & invicem tradent, & odio habebunt invicem.

11. Et multi pseudoprophetæ excitabuntur, & seducent multos.

12. Et propter multiplicari iniquitatem, refrigescet charitas multorum.

13. Qui autem permanens in finem, hic servabitur.

14. Et prædicabitur hoc Evangelium regni in universa habitata, in testimonium omnibus gentibus: & tunc veniet finis.

15. Quum ergo videritis abominationem desolationis, effatam à Daniele propheta, stantem in loco sancto, (legens intelligat.)

16. Tunc qui in Judæa fugiant ad montes.

17. Qui super domum, non descendat tollere quæ de æde sua.

18. Et qui in agro, non revertatur retro tollere vestem suam.

19. Væ autem in utero habenti-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0124
DFG

σαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

20. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτῳ.

21. Ἔσται γὰρ τότε θλῖψις μεγάλη, οἵα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν, οὐδ' οὐ μὴ γένηται.

* 22. Καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· διὰ δὲ τοὺς ‡ ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι.

23. Τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ ὧδε· μὴ πιστεύσητε.

24. Ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα· ὥστε πλανῆσαι, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

25. Ἰδοὺ, προείρηκα ὑμῖν.

26. Ἐὰν οὖν εἴπωσιν ὑμῖν· Ἰδοὺ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστὶ· μὴ ἐξέλθητε· ἴδου, ἐν τοῖς ταμείοις· μὴ πιστεύσητε.

27. Ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν, καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

* 28. Ὅπου γὰρ ἐὰν ᾖ τὸ ‡ πτῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ‡ ἀετοί.

29. Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλῖψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνά-

bentibus, & lactantibus in illis diebus.

20. Orate autem ut non fiat fuga vestra hyeme neque in Sabbato.

21. Erit enim tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi, usque modo, neque non fiet.

22. Et si non contracti fuissent dies illi, non fuisset servata omnis caro: propter autem electos contrahentur dies illi.

23. Tunc si quis vobis dixerit: Ecce hic Christus, aut illic: ne credatis.

24. Excitabuntur enim pseudochristi & pseudoprophetæ: & dabunt signa magna & prodigia, ita ut seducere, si possibile, & electos.

25. Ecce prædixi vobis.

26. Si ergo dixerint vobis: Ecce in deserto est, ne exeatis: ecce in conclavibus, ne credatis.

27. Sicut enim fulgur exit ab Orientibus, & apparet usque occidentes; ita erit & præsentia filii hominis.

28. Ubicumque enim fuerit cadaver, illuc congregabuntur aquilæ.

29. Statim autem post tribulationem dierum illorum Sol obscurabitur, & Luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de cælo, & efficaciæ

μεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

30. Καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ, μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

31. Καὶ ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης· καὶ ἐπισυνάξουσι τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν ἕως ἄκρων αὐτῶν.

32. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν. ὅταν ἤδη ὁ κλάδος αὐτῆς γένηται ἁπαλὸς, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος

33. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.

34. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα ταῦτα γένηται.

35. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

36. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν, εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος.

37. Ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

38. Ὥσπερ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐκγαμίζοντες, ἄχρι ἧς ἡμέ-

ficaciæ cœlorũ concutientur.

30. Et tunc apparebit signum filii hominis in cœlo: & tunc plangent omnes tribus terræ, & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum efficacia & gloria multa.

31. Et legabit angelos suos cum tuba & voce magna: & congregabunt electos ejus à quatuor ventis, à summis cælorum usque extrema eorum.

32. A verò ficu discite parabolam: quum jam ramus ejus fuerit tener, & folia germinaverint, scitis quia prope æstas.

33. Ita & vos, quum videritis hæc omnia, scitote quia prope est in januis.

34. Amen dico vobis, non præteribit generatio hæc, donec omnia ista fiant.

35. Cælum & terra præteribunt: verùm verba mea non præteribunt.

36. De autem die illa & hora nemo scit, neque angeli cælorum, si non Pater meus solus.

37. Sicut autem dies Noe, ita erit & adventus Filii hominis.

38. Sicut enim erant in diebus ante diluvium, comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, usque quo

ρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν.

39. Καὶ οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἦρεν ἅπαντας· οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

40. Τότε δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραλαμβάνεται, καὶ ὁ εἷς ἀφίεται.

*41. ‡Δύο ‡ἀλήθουσαι ἐν τῷ † μύλωνι· μία παραλαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται.

42. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται.

43. Ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ᾔδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ φυλακῇ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ.

44. Διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

45. Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφὴν ἐν καιρῷ;

46. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.

48. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

48. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν·

49. Καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς

quo die intravit Noe in arcam.

39. Et non cognoverunt donec venit diluvium, & tulit omnes: ita erit & præsentia Filii hominis.

40 Tunc duo erunt in agro: unus assumitur & unus relinquitur.

41. Duæ molentes in mola: una assumetur, & una relinquetur.

42. Vigilate ergo: quia nescitis qua hora Dominus vester venit.

43. Illud autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua custodia fur venit, vigilaret utique, & non sineret perfodi domum suam.

44. Propter hoc & vos estote parati, quia qua hora non putatis, Filius hominis venturus est.

45. Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituit dominus suus super familiam suam, ad dandum illis cibum in tempore;

46. Beatus servus ille, quem veniens dominus ejus, invenerit facientem sic.

47. Amen dico vobis, quoniam super omnibus substantis suis constituet eum.

48. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: Tardat dominus meus venire.

49. Et cœperit percutere con-

συνδούλους, ἐσθίειν δὲ καὶ πίνειν μετὰ τῶν μεθυόντων.

50. Ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει.

51. Καὶ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. 14. † 2.

Κεφ. κε'. 25.

1. Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου.

2. Πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν φρόνιμοι, καὶ πέντε μωραί.

3. Αἵτινες μωραὶ λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν ἔλαιον.

4. Αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ τῶν λαμπάδων αὐτῶν.

5. Χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου, ἐνύσταξαν πᾶσαι, καὶ ἐκάθευδον.

6. Μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν· Ἰδοὺ, ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ.

7. Τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν.

8. Αἱ δὲ μωραὶ ταῖς φρονίμοις εἶπον· Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν· ὅτι αἱ λαμπάδες ἡμῶν σβέννυνται.

9. Ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι, λέγουσαι· Μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυτοῖς.

10. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.

11. Ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.

12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

13. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

14. Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ·

15. Καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν, ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως.

16. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, ἠργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐκέρδησε πέντε ἄλλα τάλαντα.

17. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.

18. Ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξε γῆν, καὶ ἔκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

19. Μετὰ δὲ πολὺν χρόνον ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει λόγον μετ' αὐτῶν.

20. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

21. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

22. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα εἰληφὼς, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

23. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστὸς, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

24. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας·

25. Καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σὸν.

26. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα;

27. Ἔδει σε οὖν βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ.

28. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα τάλαντα ἔχοντι.

29. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

30. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

31. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἅγιοι ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ·

32. Καὶ συναχθήσονται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἀφορίσει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερεὶ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων·

33. Καὶ στήσει τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἔρια ἐξ εὐωνύμων.

34. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

35. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με·

36. Γυμνὸς, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με.

37. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν;

38. Πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλομεν;

39. Πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρός σε;

40. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

41. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

42. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με·

43. Ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.

44. Τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι;

45. Τότε ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.

46. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

CAPUT XXV.

1. Tunc similabitur regnum cælorum decem virginibus: quæ accipientes lampadas suas, exierunt in occursum sponsi.

2. Quinque autem erant ex eis prudentes, & quinq; fatuæ.

3. Quæ fatuæ sumentes lampadas suas, non sumpserunt secum oleum.

4. Verum prudentes acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus suis.

5. Tardante autem sponso, dormitaverunt omnes, & dormierunt.

6. Media autem nocte clamor factus est: Ecce sponsus venit, exite in occursum ejus.

7. Tunc surrexerunt omnes virgines illæ: & ornaverunt lampadas suas.

8. At fatuæ sapientibus dixerunt: Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguntur.

9. Respondentes autem prudentes, dicentes: Ne forte non

κίτη ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας, καὶ ἀγοράσατε ἑαυτοῖς.

10. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ ἕτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ ἐκλείσθη ἡ θύρα.

11. Ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι, λέγουσαι· Κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν.

12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

13. Γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

14. Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ·

15. Καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἕν· ἑκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως.

16. Πορευθεὶς δὲ ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, εἠργάσατο ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα.

17. Ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο, ἐκέρδησε καὶ αὐτὸς ἄλλα δύο.

18. Ὁ δὲ τὸ ἓν λαβὼν, ἀπελθὼν ὤρυξεν ἐν τῇ γῇ, καὶ ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ.

19. Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον.

non sufficiat nobis, & vobis: ite autem potiùs ad vendentes, & emite vobis ipsis,

10. Abeuntibus autem illis mercari, venit sponsus: & expeditæ intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua.

11. Posteriùs vero veniunt & reliquæ virgines, dicentes: Domine, Domine, aperi nobis.

12. Ille vero respondens, ait: Amen dico vobis, non novi vos.

13. Vigilate itaque: quia nescitis diem neque horam, in qua Filius hominis veniet.

14. Sicut enim homo peregre proficiscens, vocavit proprios servos, & tradidit illis substantias suas:

15. Et huic quidem dedit quinque talenta, illi autem duo, illi vero unum: unicuiq; secundùm propriam facultatem: & peregre profectus est statim.

16. Profectus autem quinque talenta accipiens, operatus est in eis, & fecit alia quinque talenta.

17. Similiter & qui duo, lucratus est & ipse alia duo.

18. Verum unum accipiens, abiens fodit in terra, & abscondit pecuniam domini sui.

19. Post verò tempus multum venit dominus servorum illorum, & confert rationem cum eis.

20. Καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν, προσήνεγκεν ἄλλα πέντε τάλαντα, λέγων· Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα πέντε τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

20. Et accedens quinque talenta accipiens, attulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta mihi tradidisti: ecce alia quinq; talenta lucratus sum super illis.

21. Ἔφη δὲ αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

21. Ait vero illi dominus ejus, Bene, serve bone & fidelis, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: ingredere in gaudium domini tui.

22. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο τάλαντα λαβὼν, εἶπε· Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο τάλαντα ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς.

22. Accedens autem & qui duo talenta accipiens, dixit: Domine, duo talenta mihi tradidisti: ecce alia duo talenta lucratus sum super illis.

23. Ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ· Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστέ· ἐπὶ ὀλίγα ἦς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἴσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου.

23. Ait illi dominus ejus: Bene, serve bone & fidelis, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: ingredere in gaudium domini tui.

24. Προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον εἰληφὼς, εἶπε· Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας.

24. Accedens autem, & unũ talentum sumens, ait: Domine, scio te quia durus es homo, metens ubi non seminasti, & congregans unde non sparsisti:

25. Καὶ φοβηθεὶς, ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν.

25. Et timore perculsus abiens, abscondi talentum tuum in terra: ecce habes tuum.

26. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ· Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρὲ, ἤδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα·

26. Respondens autem dominus ejus, dixit ei: Male serve & piger, sciebas quia meto ubi non seminavi, & congrego unde non sparsi.

* 27. ‡ Ἔδει οὖν ‡ σε βαλεῖν τὸ ‡ ἀργύριόν μου τοῖς † τραπεζίταις· καὶ ἐλθὼν ‡ ἐγὼ ‡ ἐκομισάμην ‡ ἂν ‡ τὸ ἐμὸν σὺν ‡ τόκῳ.

27. Oportuit ergo te jacere argentum meum mensariis, & veniens ego recepissem utique meum cum usura.

28. To-

28. Ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα.

28. Tollite itaque ab eo talentum, & date habenti decem talenta.

29. Τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.)

29. Nam habenti omni dabitur, & augebitur: à verò non habente, & quod videtur habere, auferetur ab eo.

* 30. Καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ † σκότος τὸ † ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ † βρυγμὸς τῶν † ὀδόντων.

30. Et inutilem servum ejicite in tenebras exteriores: illic erit fletus & fremitus dentium.

31. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ.

31. Quum autem venerit Filius hominis in gloria sua & omnes sancti angeli cum eo tunc sedebit super throno gloriæ suæ:

32. Καὶ συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἀφορίει αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, ὡσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων.

32. Et cogentur ante eum omnes gentes, & separabit eos abinvicem, sicut pastor segregat oves ab hœdis.

* 33. Καὶ † στήσει, τὰ † μὲν † πρόβατα † ἐκ † δεξιῶν † αὐτοῦ, τὰ † δὲ † ἐρίφια † ἐξ † εὐωνύμων.

33. Et statuet quidem oves à dexteris suis, at hœdos à sinistris.

34. Τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρός μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

34. Tunc dicet rex his qui à dextris ejus: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à fundamento mundi.

35. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ με.

35. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitivi, & potastis me: hospes eram, & collegistis me:

36. Γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἠσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρός με.

36. Nudus, & amicivistis me: ægrotavi, & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me

37. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ δίκαιοι, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέ-

37. Tunc respondebunt ei justi, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem, &

ψαμεν; ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν.

38. Πότε δέ σε εἴδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; ἢ γυμνὸν, καὶ περιεβάλομεν;

39. Πότε δέ σε εἴδομεν ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ ἤλθομεν πρὸς σε;

40. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς, ἐρεῖ αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

41. Τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων· Πορεύεσθε ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ αἰώνιον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ·

42. Ἐπείνασα γὰρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με.

43. Ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ με· γυμνὸς, καὶ οὐ περιεβάλλετέ με· ἀσθενὴς καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθέ με.

44. Τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ καὶ αὐτοὶ, λέγοντες· Κύριε, πότε σε εἴδομεν πεινῶντα, ἢ διψῶντα, ἢ ξένον, ἢ γυμνὸν, ἢ ἀσθενῆ, ἢ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμέν σοι;

45. Τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς, λέγων· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε.

46. Καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν αἰώνιον· οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. 24. †. 2.

aluimus? vel sitientem, & potavimus?

38. Quando autem te vidimus hospitem, & collegimus? aut nudum, & amicivimus?

39. Quando verò te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te?

40. Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quatenus feciſtis uni horum fratrum meorum minimorum, mihi feciſtis.

41. Tunc dicet & his qui à ſiniſtris: Ite à me maledicti in ignem æternum, præparatum diabolo & angelis ejus.

42. Eſurivi enim, & non dediſtis mihi manducare: ſitivi, & non potaſtis me:

43. Hoſpes eram, & non collegiſtis me: nudus, & non amiciviſtis me: infirmus, & in carcere, & non viſitaſtis me.

44. Tunc reſpondebunt ei et ipſi, dicentes: Domine, quando te vidimus eſurientem, aut ſitientem, aut hoſpitē, aut nudū, aut infirmum, aut in carcere, et non miniſtravimus tibi?

45. Tunc reſpondebit illis, dicens: Amen dico vobis: quatenus non feciſtis uni horum minimorum, nec mihi feciſtis.

46. Et ibunt hi in ſupplicium æternum: at juſti in vitam æternam. CA-

Κεφ. κϛ'. 26.

1. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

2. Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πάσχα γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

3. Τότε συνήχθησαν οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα.

4. Καὶ συνεβουλεύσαντο ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ, καὶ ἀποκτείνωσιν.

5. Ἔλεγον δὲ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.

6. Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ,

* 7. Προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ‡ ἀλάβαστρον ‡ μύρου ‡ ἔχουσα ‡ βαρυτίμου, καὶ ‡ κατέχεεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ‡ ἀνακειμένου.

8. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠγανάκτησαν, λέγοντες· Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη;

9. Ἠδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς.

10. Γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο εἰς ἐμέ.

11. Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

CAPUT XXVI.

1. ET factum est, quum consummasset Jesus omnes sermones hos, dixit discipulis suis:

2. Scitis quia post duos dies Pascha fit, & filius hominis traditur ad crucifigi.

3. Tunc congregati sunt principes Sacerdotum & Scribæ, & seniores populi in atrium principis Sacerdotum, dicti Caiphas:

4. Et consultaverunt ut Jesum dolo apprehenderent, & occiderent.

5. Dicebant autem, Non in festo, ut ne tumultus fiat in populo.

6. At Jesu existente in Bethania, in domo Simonis leprosi,

7. Accessit ad eum mulier alabastrum unguenti habens pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis.

8. Videntes autem discipuli ejus, indignati sunt, dicentes: Ad quid perditio hæc?

9. Potuit enim istud unguentum vænundari multo, & dari pauperibus.

10. Sciens autem Jesus, ait illis: quid molestias exhibetis mulieri? opus enim bonum operata est in me.

11. Semper enim pauperes habetis cum vobis, me autem non semper habetis.

12. Βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός μου, πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν.

*13. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἐὰν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, εἰς ‡ μνημόσυνον αὐτῆς.

14. Τότε πορευθεὶς εἷς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς,

15. Εἶπε· Τί θέλετέ μοι δοῦναι, κἀγὼ ὑμῖν παραδώσω αὐτόν; Οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια.

16. Καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

17. Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἀζύμων προσῆλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ, λέγοντες αὐτῷ· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα;

*18. Ὁ δὲ εἶπεν· ‡ Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν ‡ πρὸς τὸν † δεῖνα, καὶ εἰπάτε αὐτῷ· Ὁ διδάσκαλος λέγει· Ὁ καιρός μου ἐγγύς ἐστιν, πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου.

19. Καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

20. Ὀψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα.

21. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

22. Καὶ λυπούμενοι σφόδρα, ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ ἕκαστος αὐτῶν· Μήτι ἐγώ εἰμι, Κύριε;

12. Jaciens enim hæc unguentum hoc in corpus meum, ad sepeliendum me fecit.

13. Amen dico vobis, ubicumque prædicatum fuerit evangelium hoc in toto mundo, dicetur & quod fecit hæc in memoriam ejus.

14. Tunc vadens unus duodecim, dictus Judas Iscariotes ad principes Sacerdotum,

15. Ait: Quid vultis mihi dare, & ego vobis tradam eum? Illi verò constituerunt ei triginta argenteos.

16. Et exinde quærebat opportunitatē ut eum traderet.

17. At prima Azymorum accesserunt discipuli Jesu, dicentes ei: Ubi vis paremus tibi comedere Pascha?

18. Ille autem dixit: Ite in civitatem ad quendam, & dicite ei: Magister dicit: Tempus meum prope est, apud te facio Pascha cum discipulis meis.

19. Et fecerunt discipuli sicut coordinaverat illis Jesus, & paraverunt Pascha.

20. Vespere autem facto, discumbebat cum duodecim.

21. Et edentibus illis, dixit: Amen dico vobis, quia unus ex vobis traditurus est me.

22. Et contristati valdè, cœperunt dicere ei unusquisq; eorum, Nunquid ego sum, Domine?

23. Is

23. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν· Ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτός με παραδώσει.

24. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

25. Ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας, ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, εἶπε· Μήτι ἐγώ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶπας.

26. Ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς τὸν ἄρτον, καὶ εὐλογήσας, ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

27. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες·

28. Τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

29. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρός μου.

30. Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

31. Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποίμνης.

23. Is vero respondens, ait: Intingens cum me in catino manum, hic me tradet.

24. Quidem filius hominis vadit, sicut scriptum est de illo: Væ autem homini illi, per quem Filius hominis tradetur: bonum erat ei, si non natus fuisset homo ille.

25. Respondens autem Judas qui tradens eum, dixit: Nunquid ego sum, Rabbi? Ait illi: Tu dixisti.

26. Edentibus autem eis, accipiens Jesus panem, & benedicens, fregit, & dedit discipulis, & ait: Accipite, comedite: Hoc est corpus meum.

27. Et accipiens calicem, & gratiis actis, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes.

28. Hic enim est sanguis meus, qui novi testamenti, qui pro multis effusus in remissionem peccatorum.

29. Dico autem vobis, quod non bibam à modo de hoc genimine vitis, usq; in diem illū, quum illud bibam cum vobis novum in regno Patris mei.

30. Et hymno dicto, exierunt in montem Olivarum.

31. Tunc dicit illis Jesus: Omnes vos offendemini in me in nocte ista. Scriptum est enim: Percutiam pastorem, & dispergentur oves gregis.

32. Μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

33. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπεν αὐτῷ. Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι.

* 34. Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ‡ ἀπαρνήσῃ με.

35. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος. Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. Ὁμοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.

36. Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς. Καθίσατε αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθὼν προσεύξωμαι ἐκεῖ.

* 37. Καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς Ζεβεδ. ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ‡ ἀδημονεῖν.

38. Τότε λέγει αὐτοῖς. Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε μετ' ἐμοῦ.

39. Καὶ προελθὼν μικρὸν, ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, προσευχόμενος, καὶ λέγων. Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο. πλὴν οὐχ ὡς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὡς σύ.

40. Καὶ ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς, καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ;

41. Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε,

32. Post autem excitari me, præcedam vos in Galilæam.

33. Respondens autem Petrus, ait illi: Si & omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor.

34. Ait illi Jesus: Amen dico tibi, quia in hac nocte, ante gallum vociferari, ter abnegabis me.

35. Ait illi Petrus: Etiamsi oportuerit me cum te mori, non te negabo. Similiter verò & omnes discipuli dixerunt.

36. Tunc venit cum illis Jesus in villam dictam Gethsemani, & dicit discipulis: Sedete hic, usquequo vadens orem illic.

37. Et assumens Petrum, & duos filios Zebedæi, cœpit contristari & gravissime angi.

38. Tunc ait illis: Undique tristis est anima mea usque ad mortem. Manete hic, & vigilate cum me.

39. Et progressus pusillum, procidit in faciem suam, orans, & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu.

40. Et venit ad discipulos, & invenit eos dormientes: & dicit Petro: Sic non potuistis una hora vigilare cum me?

41. Vigilate, & orate, ut non

σθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

42. Πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν προσηύξατο, λέγων. Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο τὸ ποτήριον παρελθεῖν ἀπ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ αὐτὸ πίω, γενηθήτω τὸ θέλημά σου.

43. Καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας· ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι.

44. Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς ἀπελθὼν πάλιν, προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.

45. Τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ λοιπὸν, καὶ ἀναπαύεσθε. ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν.

46. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.

47. Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰούδας εἷς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ.

48. Ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς σημεῖον, λέγων. Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν.

49. Καὶ εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ, εἶπε· Χαῖρε ῥαββί. Καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

50. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἑταῖρε, ἐφ' ᾧ πάρει. Τότε προσελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ

non intretis in tentationem. Quidem spiritus promptus, verum caro infirma.

42. Iterum ex secundo abiens, oravit dicens: Pater mi, si non potest hic calix transire à me, si non illum bibam, fiat voluntas tua.

43. Et veniens invenit eos rursus dormientes: erant enim eorum oculi gravati.

44. Et relinquens illos, abiit iterum, oravit ex tertio, eundem sermonem dicens.

45. Tunc venit ad discipulos suos, & dicit illis, Dormite cæterum, & requiescite: ecce, appropinquavit hora, & Filius hominis tradetur in manus peccatorum.

46. Excitamini, eamus: ecce appropinquavit tradens me.

47. Et adhuc eo loquente, ecce Judas unus duodecim venit, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis, à principibus Sacerdotum & senioribus populi.

48. At tradens eum, dedit illis signum, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est: prehendite eum.

49. Et confestim accedens ad Jesum, dixit: Gaude Rabbi. Et osculatus eum.

50. At Jesus ait illi, Amice, in quo ades? Tunc accedentes injecerunt manus in Je-

τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

51. Καὶ ἰδοὺ, εἷς τῶν μετὰ Ἰησοῦ, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἀπέσπασε τὴν μάχαιραν αὐτοῦ· καὶ παίξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

52. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀπόστρεψον σου τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται.

* 53. Ἢ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι ἄρτι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ παραστήσει μοι πλείους ἢ δώδεκα ‡ λεγεῶνας ἀγγέλων;

54. Πῶς οὖν πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι;

55. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με· καθ' ἡμέραν πρὸς ὑμᾶς ἐκαθεζόμην διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με.

56. Τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν· Τότε οἱ μαθηταὶ πάντες, ἀφέντες αὐτὸν, ἔφυγον.

57. Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν, ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν.

58. Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως· καὶ εἰσελθὼν ἔσω, ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος.

* 59. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ

sum, & prehenderunt eum.

51. Et ecce unus eorum cum Jesu, extendens manum, exemit gladium suum: & percutiens servum principis Sacerdotū, amputavit ejus auriculam.

52. Tunc ait illis Jesus, Converte tuum gladium in locum suum: omnes enim accipientes gladium, in gladio morientur.

53. An putas quia non possū nunc advocare Patrem meum, & exhibebit mihi plusquam duodecim legiones angelorū?

54. Quomodo ergo implebuntur Scripturæ, quia sic oportet fieri?

55. In illa hora dixit Jesus turbis: Tanquam ad latronem existis cum gladiis & lignis, comprehendere me. quotidie apud vos sedebam docens in templo, & non prehendistis me.

56. Hoc autem totum factū est, ut adimplerentur Scripturæ Prophetarū. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt.

57. Illi verò tenentes Jesum, abduxerunt ad Caipham principem Sacerdotum, ubi Scribæ, & seniores convenerant.

58. At Petrus sequebatur eum à longè, usque aulam principis Sacerdotum. & ingressus intro, sedebat cum ministris, videre finem.

59. At principes Sacerdotum,

πρεσβύτεροι καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτει ‡ ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι.

* 60. Καὶ οὐχ εὗρον. καὶ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων, οὐχ εὗρον· ‡ ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο ‡ ψευδομάρτυρες,

61. Εἶπον· Οὗτος ἔφη· Δύναμαι καταλῦσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκοδομῆσαι αὐτόν.

* 62. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ· Οὐδὲν ἀποκρίνῃ; τί ‡ οὗτοί σου ‡ καταμαρτυροῦσιν;

* 63. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀρχιερεὺς, εἶπεν αὐτῷ· † Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

64. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

65. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, λέγων· Ὅτι ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων; ἴδε, νῦν ἠκούσατε τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ.

66. Τί ὑμῖν δοκεῖ; Οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· Ἔνοχος θανάτου ἐστί.

* 67. Τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ

tum, & seniores, & confessus omnis quærebant falsum testimonium contra Jesum, ut eum morte afficerent.

60. Et non invenerunt, & multis falsis testibus accedentibus, non invenerunt. Postremo autem advenientes duo falsi testes,

61. Dixerunt: Hic effatus est: Possum dissolvere templum Dei, & per tres dies reædificare illud.

62. Et surgens princeps Sacerdotum, ait illi: Nihil respondes quid isti te contra testificantur?

63. At Jesus tacebat. Et respondens princeps Sacerdotum, ait illi: Adjuro te per Deum vivum, ut nobis dicas si tu es Christus filius Dei.

64. Dicit illi Jesus, Tu dixisti, verumtamen dico vobis, à modo videbitis Filium hominis sedentem à dextris efficacitatis, & venientem in nubibus cæli.

65 Tunc princeps Sacerdotum dissupit vestimenta sua, dicens, quod blasphemavit. quid adhuc usum habemus testium? Ecce nunc audistis blasphemiam ejus.

66. Quid vobis videtur? Illi vero respondentes dixerunt, Reus mortis est.

67. Tunc inspuerunt in fa-

πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολάφισαν αὐτόν· οἱ δὲ ‡ ἐῤῥάπισαν,

68. Λέγοντες· Προφήτευσον ἡμῖν Χριστέ, τίς ἐστιν ὁ παίσας σε.

69. Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ. καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία παιδίσκη, λέγουσα· Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου.

70. Ὁ δὲ ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων, λέγων· Οὐκ οἶδα τί λέγεις.

71. Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα, εἶδεν αὐτὸν ἄλλη· καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ· Καὶ οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου.

72. Καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ' ὅρκου. Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον.

*73. Μετὰ ‡ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ ἑστῶτες, εἶπον τῷ Πέτρῳ· Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ λαλιά σου ‡ δῆλόν σε ποιεῖ.

*74. Τότε ἤρξατο † καταναθεματίζειν, καὶ ‡ ὀμνύειν· Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ‡ εὐθέως ‡ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

75. Καὶ ἐμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ, εἰρηκότος αὐτῷ· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με. Καὶ ἐξελθὼν ἔξω, ἔκλαυσε πικρῶς. 26. † 4.

ΚΕΦ. κζ'. 27.

1. Πρωΐας δὲ γενομένης, συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ

ciem ejus, & colaphizaverunt eum: alii autem percusserunt,

68. Dicentes: Prophetiza nobis, Christe, quis est percutiens te?

69. At Petrus foris sedebat in atrio: & accessit ad eum una ancilla, dicens: *Et* tu eras cum Jesu Galilæo.

70. Ille vero negavit coram omnibus, dicens: Nescio quid dicis.

71. Exeuntem autem illum in vestibulum, vidit eum alia: & ait his qui ibi: Et hic erat cum Jesu Nazareno.

72. *Et* iterum negavit cum juramento, quia non novi hominem.

73. Post paulum autem accedentes stantes, dixerunt Petro: Vere & tu ex illis es: etenim loquutio tua manifestum te facit.

74. Tunc cœpit devovere & jurare, quia non novi hominem, & continuo gallus vociferatus est.

75. Et recordatus est Petrus verbi Jesu dicentis ei: Quod ante gallum vociferari, ter abnegabis me. Et egressus foras, flevit amare.

CAPUT XXVII.

1. Mane autem facto, consilium fumserunt omnes principes Sacerdotum

&

λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατῶσαι αὐτόν.

2. Καὶ δήσαντες αὐτὸν, ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν αὐτὸν Ποντίῳ Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι,

3. Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμεληθεὶς, ἀπέστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις,

4. Λέγων· Ἥμαρτον, παραδοὺς αἷμα ἀθῷον. Οἱ δὲ εἶπον· Τί πρὸς ἡμᾶς; σὺ ὄψει.

* 5. Καὶ ῥίψας τὰ ἀργύρια ἐν τῷ ναῷ, ‡ ἀνεχώρησε· καὶ ἀπελθὼν, † ἀπήγξατο.

6. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια, εἶπον· Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν· ἐπεὶ τιμὴ αἵματός ἐστι.

* 7. Συμβούλιον δὲ λαβόντες, ‡ ἠγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ ‡ κεραμέως, εἰς † ταφὴν τοῖς ‡ ξένοις.

8. Διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος, ἀγρὸς αἵματος, ἕως τῆς σήμερον.

9. (Τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ.

* 10. Καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, † καθά ‡ συνέταξέ μοι Κύριος.)

11. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν

& seniores populi adversus Jesum, ut eum morti traderent.

2. Et ligantes eum, abduxerunt, & tradiderunt eum Pontio Pilato præsidi.

3. Tunc videns Judas qui tradens[fuit Jeum, quod damnatus esset, pœnitens, retulit triginta argenteos principibus Sacerdotum, & senioribus,

4. Dicens: Peccavi, tradens sanguinem innoxium. Illi vero dixerunt, Quid ad nos? tu videris.

5. Et projiciens argenteos in templo, recessit: & abiens se strangulavit.

6. At principes Sacerdotum accipientes argenteos, dixerunt: Non licet injicere eos in corbanam: quia pretium sanguinis est.

7. Consilium autem fumentes, mercati sunt ex illis agrum figuli in sepulturâ peregrinis.

8. Quapropter vocatus est ager ille, Ager sanguinis, usque hodie.

9. Tunc impletum est effatum per Jeremiam Prophetam, dicentem: *Et* acceperunt triginta argenteos, pretium appretiati, quem appretiaverunt à filiis Israël.

10. *Et* dederunt eos in agrum figuli, sicut constituit mihi Dominus.

11. At Jesus stetit ante

τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ ἡγεμὼν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔφη αὐτῷ· Σὺ λέγεις.

12. Καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο.

13. Τότε λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Οὐκ ἀκούεις πόσα σου καταμαρτυροῦσι;

14. Καὶ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἓν ῥῆμα· ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν.

15. Κατὰ δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἕνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ἤθελον.

16. Εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον λεγόμενον Βαραββᾶν.

17. Συνηγμένων οὖν αὐτῶν, εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βαραββᾶν, ἢ Ἰησοῦν λεγόμενον Χριστόν;

18. Ἤδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παρέδωκαν αὐτόν.

19. Καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ, λέγουσα. Μηδὲν σοὶ καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ. πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν.

20. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βαραββᾶν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν.

21. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν, εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; Οἱ δὲ εἶπον, Βαραββᾶν.

præsidem, & interrogavit eum præses, dicens: Tu es rex Judæorum? At Jesus dixit illi: Tu dicis.

12. Et in accusari ipsum à principibus Sacerdotum & senioribus nihil respondit.

13. Tunc dicit illi Pilatus: Non audis quanta te contra testantur?

14. Et non respondit ei ad ullum verbum, ita ut mirari præsidem vehementer.

15. Per autem diem solennem consueverat præses absolvere unum vinctum turbæ, quem voluissent.

16. Habebant autem tunc vinctum insignem, dictum Barabbam.

17. Coactis ergo illis, dixit illis Pilatus: Quem vultis absolvam vobis? Barabbam, an Jesum dictum Christum?

18. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum.

19. Sedente autem illo super tribunali, misit ad eum uxor ejus, dicens: Nihil tibi & justo illi: multa enim passa sum hodie per somnium propter eum.

20. At principes Sacerdotum & seniores persuaserunt turbis, ut peterent Barabbam, at Jesum perderent.

21. Respondens autem præses, ait illis: Quem vultis de duobus absolvam vobis? illi vero dixerunt: Barabbam.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0142
DFG

22. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν, τὸν λεγόμενον Χριστόν; Λέγουσιν αὐτῷ πάντες· Σταυρωθήτω.

23. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον, λέγοντες· Σταυρωθήτω.

* 24. Ἰδὼν δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ‡ ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον ‡ θόρυβος γίνεται, λαβὼν ὕδωρ, † ἀπενίψατο τὰς ‡ χεῖρας ‡ ἀπέναντι τοῦ ‡ ὄχλου, λέγων. ‡ Ἀθῷός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου, ὑμεῖς ὄψεσθε.

25. Καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς ὁ λαὸς, εἶπε. Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν.

26. Τότε ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέδωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

27. Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν.

28. Καὶ ἐκδύσαντες αὐτὸν, περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην.

* 29. Καὶ ‡ πλέξαντες ‡ στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ κάλαμον ἐπὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ· καὶ ‡ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ‡ ἐνέπαιζον αὐτῷ, λέγοντες· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων.

30. Καὶ ἐμπτύσαντες εἰς αὐτὸν, ἔλαβον τὸν κάλαμον, καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

* 31. Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ,

22. Dicit ergo illis Pilatus: Quid igitur faciam Jesum dictum Christum? dicunt ei omnes: Crucifigatur.

23. At præses ait, Quid enim mali fecit? Illi autem abundè clamabant, dicentes: Crucifigatur.

24. Videns autem Pilatus quia nihil proficeret, sed magis tumultus fieret, sumens aquam lavit manus coram turba, dicens: Innocens sum à sanguine justi hujus: vos videritis.

25 Et respondēs universus populus, dixit: Sanguis ejus super nos, & super natos nostros.

26. Tunc absolvit illis Barabbam: At Jesum flagellans, tradidit ut crucifigeretur.

27. Tunc milites præsidis assumentes Jesum in prætorium, coëgerunt ad eum universam cohortem.

28. Et exuentes eum, circumdederunt ei chalamydem coccineam:

29. Et plectentes coronam de spinis, imposuerunt super caput ejus, & arundinem in dextera ejus: & genu flectentes ante eum, illudebant ei, dicentes: Gaude rex Judæorum.

30. Et inspuentes in eum, acceperunt arundinem, & percutiebant in caput ejus.

31. Et postquam illuserunt

ei,

‡ ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν ‡ χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

ei, exuerunt eum chlamydem, & induerunt eum vestimentis ejus: & abduxerunt eum ad crucifigendum.

32. Ἐξερχόμενοι δὲ, εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα. τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

32. Exeuntes autem invenerunt hominem Cyrenæum, nomine Simonem: hunc angariaverunt, ut tolleret crucē ejus.

33. Καὶ ἐλθόντες εἰς τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὅς ἐστι λεγόμενος κρανίου τόπος,

33. Et venientes in locum dictum Golgatha, qui est dictus calvariæ locus.

34. Ἔδωκαν αὐτῷ πιεῖν ‡ ὄξος μετὰ ‡ χολῆς ‡ μεμιγμένον. καὶ ‡ γευσάμενος, οὐκ ἤθελε πιεῖν.

34. Dederunt ei bibere acetum cum felle mixtum, & gustans noluit bibere.

35. Σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν, διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον. ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον.

35. Crucifigentes vero eum, diviserunt vestimenta ejus, jacientes sortem: ut impleretur effatum à Propheta: Diſpertiti sunt vestimenta mea sibi ipsis, & super vestem meam jecerunt sortem.

36. Καὶ καθήμενοι, ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ.

36. Et sedentes servabant eum illic.

37. Καὶ ἐπέθηκαν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην· ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ ΙΗΣΟΥΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

37. Et imposuerunt super caput ejus causam ipsius scriptam: HIC EST JESUS REX JUDÆORUM.

38. Τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο λῃσταὶ· εἷς ἐκ δεξιῶν, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων.

38. Tunc crucifixi sunt cum eo duo latrones, unus à dexteris, & unus à sinistris.

39. Οἱ δὲ παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.

39. At prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua.

40. Καὶ λέγοντες. Ὁ καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν· εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

40. Et dicentes: Dissolvens templum, & in tribus diebus ædificans, serva teipsum. Si filius es Dei descende de cruce.

41. Ὁμοίως

41. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων, ἔλεγον.

42. Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι. εἰ βασιλεὺς Ἰσραὴλ ἐστι, καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν αὐτῷ.

43. Πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτὸν, εἰ θέλει αὐτόν. εἶπε γάρ· Ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός.

44. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λῃσταὶ οἱ συσταυρωθέντες αὐτῷ, ὠνείδιζον αὐτῷ.

45. Ἀπὸ δὲ ἕκτης ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης.

46. Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἠλὶ, Ἠλὶ, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἔστι, Θεέ μου, Θεέ μου, ἱνατί με ἐγκατέλιπες;

47. Τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἑστώτων ἀκούσαντες, ἔλεγον· Ὅτι Ἠλίαν φωνεῖ οὗτος.

48. Καὶ εὐθέως δραμὼν εἷς ἐξ αὐτῶν, καὶ λαβὼν σπόγγον, πλήσας τε ὄξους, καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν.

49. Οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον· Ἄφες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτόν.

50. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ, ἀφῆκε τὸ πνεῦμα.

51. Καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω· καὶ ἡ γῆ ἐσείσθη. καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν·

41. Similiter verò principes Sacerdotum illudentes cum Scribis, & senoribus, dicebant:

42. Alios servavit, seipsum non potest servare. Si rex Israël est, descendat nunc de cruce, & credemus in eo.

43. Confidit in Deo, liberet nunc eum, si vult eum; dixit enim, Quia Dei sum filius.

44. Id vero ipsum & latrones concrucifixi ipsi exprobrabant ei.

45. A autem sexta hora tenebræ factæ sunt super universam terram, usq; horã nonam.

46. Circa verò nonam horam clamavit Jesus voce magna, dicens: Eli, Eli, lama sabachthani? hoc est, Deus meus, Deus meus, ut quid me dereliquisti?

47. Quidam autem eorum illic stantium audientes, dicebant, Quod Eliam vocat iste.

48. Et continuo currens unus ex eis, & accipiens spongiam, implensque aceti, & circumponens arundini, potabat eũ.

49. Verum cæteri dicebant: Sine, videamus an veniat Elias liberaturus eum.

50. At Jesus iterum clamans voce magna, emisit spiritum.

51. Et ecce inter expansum templi fissum est in duo, à surfum usque deorsum: & terra mota est, & petræ fissæ sunt.

52. Et

52. Καὶ τὰ μνημεῖα ἀνεῴχθησαν· καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη.

* 53. Καὶ ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν † ἔγερσιν αὐτοῦ, εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ‡ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

54. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα, λέγοντες. Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος.

55. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ, ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι· αἵτινες ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, διακονοῦσαι αὐτῷ.

56. Ἐν αἷς ἦν Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

* 57. Ὀψίας δὲ γενομένης, ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, † τοὔνομα Ἰωσὴφ, ὃς καὶ αὐτὸς ‡ ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ.

58. Οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι τὸ σῶμα.

59. Καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσὴφ, ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι καθαρᾷ.

60. Καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ. καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου, ἀπῆλθεν.

61. Ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, καθεζ-

52. Et monumenta aperta sunt, & multa corpora dormientium sanctorũ excitata sunt.

53. Et exeuntes de monumentis post excitationem ejus, venerunt in sanctam civitatem, & apparuerunt multis.

54. At Centurio, & qui cum eo servantes Jesum, videntes terræmotum, & facta, timuerunt valde, dicentes: Vere Dei filius erat iste.

55. Erant autem ibi mulieres multæ à longe spectantes quæ sequutæ erant Jesum à Galilæa, ministrantes ei:

56. In quibus erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi & Joseph mater, & mater filiorum Zebedæi.

57. Sero autem facto, venit homo dives ab Arimathæa, nomine Joseph, qui & ipse discipulus erat Jesu.

58. Hic accedens Pilato, petiit corpus Jesu. Tunc Pilatus jussit reddi corpus?

59. Et accipiens corpus Joseph involvit illud sindone munda.

60. Et posuit illud in novo suo monumento, quod exciderat in petra: & advolvens lapidem magnum ostio monumenti, abiit.

61. Erat autem ibi Maria Magdalene, & altera Maria, seden-

ἡμέραν ἀπέναντι τοῦ τάφου.

62. Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἥτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευήν, συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον,

63. Λέγοντες· Κύριε, ἐμνήσθημεν ὅτι ἐκεῖνος ὁ πλάνος εἶπεν, ἔτι ζῶν· Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι.

64. Κέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς, κλέψωσιν αὐτὸν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ· Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρώτης.

65. Ἔφη δὲ αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Ἔχετε κουστωδίαν· ὑπάγετε, ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε.

*66. Οἱ δὲ πορευθέντες †ἠσφαλίσαντο τὸν τάφον, ‡σφραγισάντες τὸν λίθον, μετὰ τῆς ‡κουστωδίας. 37. †. 6.

Κεφ. κή. 28.

1. Ὀψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον.

2. Καὶ ἰδοὺ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ.

*3. Ἦν δὲ ἡ † ἰδέα αὐτοῦ ὡς ‡ἀστραπὴ, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιών.

4. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί.

sedentes contra sepulchrum.

62. Verum postera die, quæ est post Parasceuen, coacti sunt principes Sacerdotum & Pharisæi ad Pilatum,

63. Dicentes: Domine, meminimus quia ille seductor dixit adhuc vivens: Post tres dies excitor.

64. Jube ergo muniri sepulchrum, usque in tertium diem, ne quando venientes discipuli ejus nocte, furentur eum, & dicant plebi: excitatus est à mortuis: & erit novissimus error pejor priore.

65. Ait vero illis Pilatus: Habetis custodiam: abite, munite sicut scitis.

66. Illi autem abeuntes munierunt sepulchrum, signantes lapidem cum custodia.

CAPUT XXVIII.

1. VEspere autem Sabbatorum lucescenti in unam Sabbatorum, venit Maria Magdalene, & altera Maria, spectatum sepulchrum.

2. Et ecce terræmotus factus est magnus. Angelus enim Domini descendens de cælo, accedens revolvit lapidem ab ostio, & sedebat super eum.

3. Erat autem aspectus ejus sicut fulgur, & vestimentum ejus candidum sicut nix.

4. Præ autem timore ejus concussi sunt servantes, & facti sunt velut mortui.

5.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0147
DFG

5. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος, εἶπε ταῖς γυναιξί· Μὴ φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.

6. Οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε· δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος.

7. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοὺ, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε· ἰδοὺ, εἶπον ὑμῖν.

8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ ἀπὸ τοῦ μνημείου μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

9. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς, λέγων· Χαίρετε· Αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ προσεκύνησαν αὐτῷ.

10. Τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβεῖσθε· ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ με ὄψονται.

11. Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν, ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γενόμενα.

12. Καὶ συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις,

13. Λέγοντες· Εἴπατε, Ὅτι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων.

5. Respondens autem angelus, dixit mulieribus, Ne metuito vos: scio enim quod Jesum crucifixum quæritis:

6. Non est hic. Excitatus est enim, sicut dixit. venite, videte locū ubi jacebat Dominus.

7. Et cito euntes dicite discipulis ejus, quia surrexit à mortuis, & ecce præit vos in Galilæam: ibi eum videbitis, ecce dixi vobis.

8. Et exeuntes cito de monumento cum timore & gaudio magno, cucurrerunt nunciare discipulis ejus.

9. Quum autem irent renunciare discipulis ejus, & ecce Jesus occurrit illis, dicens: Gaudete. Illæ autem accedentes, prehenderunt ejus pedes, & adoraverunt eum.

10. Tunc ait illis Jesus: Ne timete: ite, nunciate fratribus meis, ut abeant in Galilæam, & ibi me videbunt.

11. Euntibus autem illis, ecce quidam custodiæ venientes in urbem, nunciaverunt principibus Sacerdotum omnia facta.

12. Et congregati cum senioribus, consiliumque accipientes, argenteos sufficientes dederunt militibus.

13. Dicentes: Dicite quia discipuli ejus nocte venientes, furati sunt eum nobis dormientibus. 14. Et

14. Καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτὸν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους ποιήσομεν.

15. Οἱ δὲ, λαβόντες τὰ ἀργύρια, ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν· καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.

16. Οἱ δὲ ἕνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς.

17. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν, προσεκύνησαν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐδίστασαν.

18. Καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς, ἐλάλησεν αὐτοῖς, λέγων· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

19. Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

20. Διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀμήν. 2. † 1.

14. Et si auditum fuetit hoc à præside, nos suadebimus ei, & vos securos faciemus.

15. Illi autem accipientes argenteos, fecerunt sicut erant edocti. & divulgatum est verbum istud apud Iudæos, usque hodie.

18. At undecim discipuli profecti sunt in Galilæam in montem ubi constituerat illis Jesus.

17. Et videntes eum adoraverunt eum: quidam autem dubitaverunt.

18. Et accedens Jesus loquutus est eis, dicens: Data est mihi omnis auctoritas in cælo, & in terra.

19. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomen Patris, & Filii, & sancti Spiritus:

20. Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis. Et ecce ego cum vobis sum omnes dies, usq; ad consummationem seculi. Amen.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Κεφ. ά. 1.

1. Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

EVANGELIUM SECUNDUM MARCUM.

CAPUT I.

1. Initium Evangelii Jesu Christi Filii Dei.

2. Sicut

2. Ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

3. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4. Ἐγένετο Ἰωάννης βαπτίζων ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

5. Καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυμῖται· καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ, ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

* 6. Ἦν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας καμήλου, καὶ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ· καὶ ἐσθίων ἀκρίδας καὶ μέλι ἄγριον.

* 7. Καὶ ἐκήρυσσε, λέγων· Ἔρχεται ὁ ἰσχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.

8. Ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι· αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς ἐν Πνεύματι ἁγίῳ.

9. Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρὲθ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην.

10. Καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ ὕδατος, εἶδε σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς, καὶ τὸ Πνεῦμα ὡσεὶ

2. Sicut scriptum est in Prophetis: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

3. Vox clamantis in deserto: Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.

4. Fuit Joannes baptizans in deserto, & prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum.

5. Et egrediebatur ad eum omnis Judæa regio, & Hierosolymitæ: & baptizabantur omnes in Jordane flumine ab illo, confitentes peccata sua.

6. Erat autem Joannes vestitus pilis cameli, & zonam coriaceam circa lumbos ejus: & edens locustas & mel silvestre.

7. Et prædicabat, dicens: Venit fortior me, post me, cujus non sum dignus curvatus solvere corrigiam calceamentorum ejus.

8. Ego quidem baptizavi vos in aqua: ille vero baptizabit vos in Spiritu sancto.

9. Et factum est in illis diebus, venit Jesus à Nazareth Galilææ, & baptizatus est à Joanne in Jordanem.

10. Et statim ascendens de aqua, vidit scissos cælos, & Spiritum tanquam columbam

περιστερὰν, καὶ λαβαῖνον ἐπ' αὐτόν.

11. Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν· Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

12. Καὶ εὐθὺς τὸ Πνεῦμα αὐτὸν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον.

13. Καὶ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡμέρας τεσσαράκοντα, πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων· καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ.

14. Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

15. Καὶ λέγων· Ὅτι πεπλήρωται ὁ καιρὸς, καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μετανοεῖτε, καὶ πιστεύετε τῷ εὐαγγελίῳ.

*16. Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, εἶδε Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ βάλλοντας ‡ ἀμφίβληστρον ἐν τῇ ‡ θαλάσσῃ· (ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.)

17. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἁλιεῖς ἀνθρώπων.

18. Καὶ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα αὐτῶν, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

19. Καὶ προβὰς ὀλίγον ἐκεῖθεν, εἶδεν Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ αὐτοὺς ἐν τῷ πλοίῳ καταρτίζοντας τὰ δίκτυα.

20. Καὶ εὐθέως ἐκάλεσεν αὐτούς· καὶ ἀφέντες τὸν πατέρα αὐτῶν Ζεβεδαῖον ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ τῶν μισθωτῶν, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ.

bam descendentē super eum.

11. Et vox facta est de cælis: Tu es filius meus dilectus, in quo complacui.

12. Et statim spiritus eum ejicit in desertum.

13. Et erat illic in deserto dies quadraginta, tentatus à satana. Et erat cum feris: & angeli ministrabant illi.

14. Post autem traditum esse Joannem, venit Jesus in Galilæam, prædicans Evangelium regni Dei:

15. Et dicens: Quoniam impletum est tempus, & appropinquavit regnum Dei: pœnitemini, & credite in Evangelio.

16. Deambulans autem juxta mare Galilææ, vidit Simonem & Andream fratrem ejus mittentes verriculum in mari: (erant enim piscatores.)

17. Et dixit eis Jesus: Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum.

18. Et protinus relinquentes retia sua, sequuti sunt eum.

19. Et progressus inde pusillum, vidit Jacobum Zebedæi, & Joannem fratrem ejus, & ipsos in navigio componentes retia.

20. Et statim vocavit illos: Et relinquentes patrem suum Zebedæum in navigio cum mercenariis, abierunt post eū.

21. Et

21. Καὶ εἰσπορεύονται εἰς Καπερναούμ· καὶ εὐθέως τοῖς σάββασιν εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν, ἐδίδασκε.

22. Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς ὡς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὡς οἱ γραμματεῖς.

23. Καὶ ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, καὶ ἀνέκραξε,

24. Λέγων· Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοὶ Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.

25. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ.

26. Καὶ σπαράξαν αὐτὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, καὶ κράξαν φωνῇ μεγάλῃ, ἐξῆλθεν ἐξ αὐτοῦ.

*27. Καὶ ἐθαμβήθησαν πάντες, ὥστε ‡ συζητεῖν πρὸς αὐτοὺς, λέγοντας· Τί ἐστι τοῦτο; τίς ἡ διδαχὴ ἡ καινὴ αὕτη, ὅτι καὶ ἐξουσίαν καὶ τοῖς πνεύμασι τοῖς ἀκαθάρτοις ἐπιτάσσει, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

28. Ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς εἰς ὅλην τὴν περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

29. Καὶ εὐθέως ἐκ τῆς συναγωγῆς ἐξελθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου, μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

*30. Ἡ δὲ πενθερὰ Σίμωνος ‡ κατέκειτο ‡ πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ αὐτῆς.

31. Καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐ-

21. *Et* ingrediuntur in Capharnaum; & statim Sabbatis ingressus in synagogam, docebat.

22. *Et* percellebantur super doctrina ejus. *Erat* enim docens eos quasi auctoritatem habens, & non sicut Scribæ.

23. *Et* erat in synagoga eorum homo in spiritu immundo, & exclamavit,

25. Dicens: Ah, Quid nobis & tibi Jesu Nazarene? venisti perdere nos? novi te quis es, sanctus Dei.

25. *Et* comminatus est ei Jesus, dicens: Obmutesce, & exi ex eo.

26. *Et* discerpens eum spiritus immundus, & exclamans voce magna, exiit ab eo.

27. Et expaverunt omnes, ita ut conquirere ad ipsos, dicentes: Quid est hoc? quæ doctrina nova hæc, quia per auctoritatē & spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?

28. Exiit autem fama ejus statim in omnem regionem Galilææ.

29. Et protinus ex synagoga egredientes, venerunt in domum Simonis & Andreæ, cum Jacobo & Joanne.

30. At socrus Simonis decumbebat febricitans: & statim dicunt ei de illa.

31. Et accedens excitavit eam,

τὴν, κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς· καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· εὐθέως· καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

32. Ὀψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδυ ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους.

33. Καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπισυνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν.

34. Καὶ ἐθεράπευσεν πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις. καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε, καὶ οὐκ ἤφιε λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ἤδεισαν αὐτόν.

* 35. Καὶ ‡ πρωῒ † ἔννυχον λίαν ἀναστὰς, ἐξῆλθε· καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον, ‡ κἀκεῖ προσηύχετο.

* 36. Καὶ † κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

37. Καὶ εὑρόντες αὐτὸν, λέγουσιν αὐτῷ· Ὅτι πάντες ζητοῦσί σε.

* 38. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἄγωμεν εἰς τὰς ἐχομένας † κωμοπόλεις, ἵνα κἀκεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα.

39. Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

40. Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λέπρος, παρακαλῶν αὐτὸν καὶ γονυπετῶν αὐτὸν, καὶ λέγων αὐτῷ· Ὅτι, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

41. Ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ· Θέλω, καθαρίσθητι.

eam, apprehendens manum ejus: & dimisit eam febris continuo: & ministrabat eis.

32. Vespere autem facto, quum occidisset Sol, afferebant ad eum omnes male habentes, & dæmoniacos.

33. Et civitas tota coacta erat ad januam.

34. Et curavit multos male habentes variis morbis: & dæmonia multa ejiciebat: & non sinebat loqui dæmonia, quod nossent eum.

35. Et mane noctu valde surgens egressus est, & abiit Jesus in desertum locum, ibique orabat.

36. Et prosequuti sunt eum Simon & qui cum illo.

37. Et invenientes eum, dicunt ei: Quia omnes quærunt te.

38. Et ait illis: Eamus in continua oppidula, ut & ibi prædicem: ad hoc enim egressus sum.

39. Et erat prædicans in synagogis eorum, in omnem Galilæam, & dæmonia ejiciens.

40. Et venit ad eum leprosus deprecans eum, & genupetens eum, & dicens ei: Quod si velis, potes me mundare.

41. At Jesus visceribus commotus, extendens manum, tetigit eum, & ait illi: Volo, mundare.

42. Καὶ εἰπόντος αὐτοῦ, εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ ἐκαθαρίσθη.

* 43. Καὶ ‡ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ, εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν.

24. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ὅρα μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

* 45. Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ, καὶ ‡ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι ‡ φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν † πανταχόθεν. 24. † 4.

Κεφ. β'. 2.

1. Καὶ πάλιν εἰσῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν· καὶ ἠκούσθη ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι.

2. Καὶ εὐθέως συνήχθησαν πολλοί ὥστε μηκέτι χωρεῖν μηδὲ τὰ πρὸς τὴν θύραν. καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον.

3. Καὶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν, παραλυτικὸν φέροντες, αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων.

* 4. Καὶ † μὴ ‡ δυνάμενοι † προσεγγίσαι αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, † ἀπεστέγασαν τὴν ‡ στέγην ‡ ὅπου ἦν· καὶ ‡ ἐξορύξαντες ‡ χαλῶσι τὸν ‡ κράβαττον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατέκειτο.

5. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν, λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου.

42. *Et* dicente eo, statim discessit ab eo lepra, & mundatus est.

43. *Et* comminatus ei, statim ejecit illum.

44 *Et* dicit ei, vide nemini dixeris: sed vade, teipsum ostende Sacerdoti, & offer pro emundatione tua quæ præcepit Moyses, in testimonium illis.

45. Ille vero egressus cœpit prædicare multa, & diffamare sermonem, ita ut non amplius ipsum posse manifeste in civitem introire, sed foris in desertis locis erat, & conveniebant ad eum undique.

CAPUT II.

1. ET iterum intravit in Capharnaum per dies: & auditum est quod in domū esset.

2. *Et* confestim coacti sunt multi, ut non amplius capere neque quæ ad januam: & loquebatur eis verbum.

3. *Et* veniunt ad eum, paralyticum ferentes, sublatum à quatuor.

4. *Et* non valentes appropinquare ei propter turbam, detexerunt tectum ubi erat, & perfodientes submiserunt grabatum, in quo paralyticus jacebat.

5. Videns autem Jesus fidem illorum, ait paralytico: Fili, dimittuntur tibi peccata tua.

6. Erant

6. Ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων ἐκεῖ καθήμενοι, καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

7. Τί οὗτος οὕτω λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός;

8. Καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

9. Τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι· ἢ εἰπεῖν· Ἔγειραι, καὶ ἆρόν σου τὸν κράββατον, καὶ περιπάτει;

10. Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας· (λέγει τῷ παραλυτικῷ·)

11. Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.

12. Καὶ ἠγέρθη εὐθέως, καὶ ἄρας τὸν κράββατον, ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων· ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν, λέγοντας· Ὅτι οὐδέποτε οὕτως εἴδομεν.

13. Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς.

14. Καὶ παράγων εἶδε Λευὶν τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον· καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι· Καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατα-

6. *Erant* autem quidam Scribarum illic sedentes, & ratiocinantes in cordibus suis:

7. Quid hic sic loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, si non unus Deus?

8. *Et* statim agnoscens Jesus spiritu suo, quia sic ratiocinantur in seipsis, dixit illis: Quid ista ratiocinamini in cordibus vestris?

9. Quid est facilius, dicere paralytico: Dimittuntur tibi peccata: an dicere: Surge, & tolle tuum grabatum, & deambula?

10. Ut autem sciatis quia auctoritatem habet Filius hominis dimittendi in terra peccata, ait paralytico:

11. Tibi dico, Surge, tolle grabatum tuum, & vade in domum tuam.

12. *Et* statim surrexit, & tollens grabatum egressus est coram omnibus: ita ut obstupescere omnes, & glorificare Deum, dicentes: Quia nunquam sic vidimus.

13. *Et* egressus est rursus secus mare: & omnis turba veniebat ad eum, & docebat eos.

14. *Et* prætergrediens vidit Levi Alphæi, sedentem ad telonium: & ait illi: Sequere me: *Et* surgens secutus eum.

15. *Et* factum est in accum-

κεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. ἦσαν γὰρ πολλοὶ καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ.

16. Καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει καὶ πίνει;

17. Καὶ ἀκούσας ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς. Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

18. Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύοντες· καὶ ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ. Διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι;

19. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν.

20. Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

* 21. Καὶ ‡ οὐδεὶς ‡ ἐπίβλημα ‡ ῥάκους ‡ ἀγνάφου † ἐπιῤῥάπτει ἐπὶ ‡ ἱματίῳ ‡ παλαιῷ· εἰ δὲ μή, αἴρει τὸ πλήρωμα αὐτοῦ τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ ‡ χεῖρον ‡ σχίσμα γίνεται.

bere ipsum in domo illius, & multi publicani & peccatores simul discumbebant Jesu, & discipulis ejus: erant enim multi, & sequebantur eum.

16. Et Scribæ & Pharisæi videntes eum edentem cum publicanis & peccatoribus, dicebant discipulis ejus: Quid, quod cum publicanis & peccatoribus manducat & bibit?

17. Et audiens Jesus, ait illis: Non usum habent valentes medico, sed male habentes, non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam.

18. Et erant discipuli Joannis, & illi Pharisæorum jejunantes: & veniunt, & dicunt illi: Quare discipuli Joannis, & illi Pharisæorum jejunant: at tibi discipuli non jejunant?

19. Et ait illis Jesus: Num possunt filii thalami, in quo sponsus cum illis est, jejunare? Quantum tempus cum seipsis habent sponsum, non possunt jejunare.

20. Venient autem dies, quum auferetur ab eis sponsus, & tunc jejunabunt in illis diebus.

21. Et nemo additamentum panni impoliti assuit in vestimento veteri: si vero non, aufert supplementum ipsius novum veteris, & pejor scissura fit.

22. Et

22. Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήσσει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον.

23. Καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διὰ τῶν σπορίμων, καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυας.

24. Καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ· Ἴδε, τί ποιοῦσιν ἐν τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι;

25. Καὶ αὐτὸς ἔλεγεν αὐτοῖς· Οὐδέποτε ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε χρείαν ἔσχε, καὶ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

26. Πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ Ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι; καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὖσι;

27. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Τὸ σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον.

28. Ὥστε κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου. 18. † 3.

Κεφ. γ'. 3

1 ΚΑὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα·

2. Καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασι θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ.

3. Καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ τῷ

22. Et nemo injicit vinũ novum in utres veteres: si vero non, dirumpit vinum novum utres, & vinũ effunditur, & utres pereunt: sed vinũ novum in utres novos injiciendum.

23. Et factum est prætervadere eum in Sabbatis per sata, & cœperunt discipuli ejus iter facere vellentes spicas.

24. Et Pharisæi dicebant ei, Ecce quid faciunt in Sabbatis, quod non licet?

25. Et ipse ait illis: Nunquam legistis quid fecerit David, quando usum habuit, & esuiit ipse, & qui cum eo?

26. Quomodo introivit in domum Dei sub Abiathar principe Sacerdotum, & panes propositionis manducavit, quos non licet manducare si non Sacerdotibus, & dedit & iis cum eo existentibus?

27. Et dicebat eis: Sabbatum propter hominem factum est, non homo propter Sabbatum.

28. Itaque Dominus est Filius hominis & Sabbati.

CAPUT III.

1. ET introivit iterũ in synagogam, & erat ibi homo arefactam habens manum

2. Et observabant eum si Sabbatis curaret eum, ut accusarent illum.

3. Et ait homini arefactam

ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἔγειραι εἰς τὸ μέσον.

habenti manum: Surge in medium.

4. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἔξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀποκτεῖναι; Οἱ δὲ ἐσιώπων.

4. Et dicit eis: Licet Sabbatis benefacere, an malefacere? animam servare, an perdere? Illi vero tacebant.

* 5. Καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς; † συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ ‡ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἄλλη.

5. Et circumspiciens eos cum ira, contristatus super callo cordis eorum, dicit homini: Extende manum tuam: Et extendit, & restituta est manus illius sana ut altera.

6. Καὶ ἐξελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, εὐθέως μετὰ τῶν Ἡρῳδιανῶν συμβούλιον ἐποίουν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

6. Et exeuntes Pharisæi, statim cum Herodianis consilium faciebant adversus eum, ut eum perderent.

7. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς τὴν θάλασσαν· καὶ πολὺ πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησαν αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας,

7. Et Jesus secessit cum discipulis suis ad mare: & multa turba à Galilæa sequuta est eum, & à Judæa,

8. Καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας, καὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου· καὶ οἱ περὶ Τύρον καὶ Σιδῶνα, πλῆθος πολὺ, ἀκούσαντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν.

8. Et ab Hierosolymis, & ab Idumæa, & trans Jordanem, & qui circa Tyrum & Sidonem, multitudo magna, audientes quæ faciebat, venerunt ad eum.

9. Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ, διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν αὐτόν.

9. Et dixit discipulis suis, ut navicula adsisteret sibi, propter turbam, ut ne comprimerent eum.

10. Πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν· ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ ἅψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας,

10. Multos enim sanaverat, ita ut irruere ei, ut illū tangerent, quotquot habebant flagella.

* 11. Καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐτὸν ἐθεώρει, ‡ προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε, λέγοντα· Ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

11. Et spiritus immundi quum illum spectabant, accidebant ei & clamabant, dicentes: Quod tu es filius Dei.

12. Et

12. Καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερὸν ποιήσωσι.

13. Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἤθελεν αὐτὸς, καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν.

14. Καὶ ἐποίησε δώδεκα, ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ, καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν,

15. Καὶ ἔχειν ἐξουσίαν θεραπεύειν τὰς νόσους, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια.

16. Καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον.

17. Καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου. (καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὅ ἐστιν, υἱοὶ βροντῆς)

18. Καὶ Ἀνδρέαν, καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Καναναίτην,

19. Καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν· καὶ ἔρχονται εἰς οἶκον.

20. Καὶ συνέρχεται πάλιν ὄχλος, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτοὺς μήτε ἄρτον φαγεῖν.

21. Καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ, ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν. ἔλεγον γάρ· Ὅτι ἐξέστη.

22. Καὶ οἱ γραμματεῖς οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες, ἔλεγον· Ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαι-

12. *Et* multa comminabatur eis, ut ne manifestum illum facerent.

13. *Et* ascendit in montem, & advocat quos voluit ipse: & venerunt ad eum.

14. Et fecit duodecim, ut essent cum illo, & ut mitteret eos prædicare:

15. Et habere auctoritatem curare infirmitates, & ejicere dæmonia.

16. *Et* imposuit Simoni nomen Petrum.

17. *Et* Jacobum Zebedæi, & Joannem fratrem Jacobi: & imposuit eis nomina Boanerges, quod, est Filii tonitrui.

18. *Et* Andream, & Philippum, & Bartholomæum, & Matthæum, & Thomam, & Jacobum Alphæi, & Thaddæum, & Simonem Cananitem:

19. *Et* Judam Iscariotem, qui & tradidit illum: & veniunt ad domum:

20. *Et* convenit iterum turba, ita ut non posse ipsos neque panem manducare.

21. *Et* audientes qui ad ipsum, exierunt prehendere eum: dicebant enim, Quod extra se esset.

22. *Et* Scribæ qui ab Hierosolymis descendentes, dicebant: Quoniam Beelzebub habet, & quia in principe

μονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

23. Καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς. Πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν;

24. Καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ βασιλεία ἐκείνη.

25. Καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται σταθῆναι ἡ οἰκία ἐκείνη.

26. Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυτὸν καὶ μεμέρισται, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει.

27. Οὐ δύναται οὐδεὶς τὰ σκεύη τοῦ ἰσχυροῦ, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δήσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει.

28. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πάντα ἀφεθήσεται τὰ ἁμαρτήματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ βλασφημίαι ὅσας ἂν βλασφημήσωσι·

29. Ὃς δ' ἂν βλασφημήσῃ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἔχει ἄφεσιν εἰς τὸν αἰῶνα, ἀλλ' ἔνοχός ἐστιν αἰωνίου κρίσεως.

30. Ὅτι ἔλεγον· Πνεῦμα ἀκάθαρτον ἔχει.

31. Ἔρχονται οὖν οἱ ἀδελφοὶ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἔξω ἑστῶτες ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν, φωνοῦντες αὐτόν.

32. Καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ αὐτόν· εἶπαν δὲ αὐτῷ· Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσί σε.

dæmoniorum ejicit dæmonia.

23. Et advocans eos, in parabolis dicebat illis: Quomodo potest satanas satanam ejicere?

24. Et si regnum in seipsum dividatur, non potest stare regnum illud.

25. Et si domus super semetipsam dispertiatur, non potest stare domus illa.

26. Et si satanas consurrexerit in semetipsum, dispertitus est, non potest stare, sed finem habet.

27. Nemo potest vasa fortis, ingressus in domum ejus, diripere, si non prius fortem alliget: & tunc domum ejus diripiet.

28. Amen dico vobis, Quoniam omnia dimittentur peccata filiis hominum, & blasphemiæ quascunque blasphemaverint:

29. Qui autem blasphemaverit in Spiritum sanctum, non habet remissionem in æternū, sed obnoxius est æterni judicii

30. Quoniam dicebant: Spiritum immundum habet.

31. Veniunt igitur fratres & mater ejus: & foris stantes, miserunt ad eum, vocantes eum.

32. Et sedebat turba circa eum: dicebant vero ei: Ecce mater tua, & fratres tui, & sorores tuæ foris quærunt te.

33. Et

33. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· Τίς ἐστιν ἡ μήτηρ μου ἢ οἱ ἀδελφοί μου;

34. Καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους, λέγει· Ἴδε ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου·

35. Ὃς γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ μου καὶ μήτηρ ἐστί. 4. †. 1.

Κεφ. δ'. 4.

1. ΚΑὶ πάλιν ἤρξατο διδάσκειν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθη πρὸς αὐτὸν ὄχλος πολύς, ὥστε αὐτὸν ἐμβάντα εἰς τὸ πλοῖον, καθῆσθαι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἦν.

2. Καὶ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς πολλὰ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ·

3. Ἀκούετε· Ἰδοὺ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν.

4. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ σπείρειν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτό.

5. Ἄλλο δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ ‡ πετρῶδες, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως ‡ ἐξανέτειλε, διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς·

6. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος ἐκαυματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ῥίζαν, ἐξηράνθη.

7. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ συνέπνιξαν αὐτὸ, καὶ καρπὸν οὐκ ἔδωκε.

33. Et respondit eis, dicens: Quæ est mater mea, aut fratres mei.

34. Et circumspiciens circulo circa se sedentes, ait: Ecce mater mea, & fratres mei.

35. Qui enim fecerit voluntatem Dei, hic frater meus, & soror mea, & mater est.

CAPUT IV.

1. ET iterum cœpit docere juxta mare, & coacta est ad eum turba multa, ita ut ipsum ascendentem in navigium sedere in mari; & omnis turba ad mare super terram erat.

2. Et docebat eos in parabolis multa, & dicebat illis in doctrina sua:

3. Audite: Ecce exiit seminans seminare.

4. Et factum est in seminando, hoc quidem cecidit circa viam: & venerunt volucres cæli, & devoraverunt illud.

5. Aliud vero cecidit super petrosa, ubi non habuit terram multam: & statim exortum est propter non habere profunditatem terræ.

6. Sole autem exoriente æstuavit: & ob non habere radicem, exaruit.

7. Et aliud cecidit in spinas, & ascenderunt spinæ, & suffocaverunt illud, & fructum non dedit.

8. Καὶ ἄλλο ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν· καὶ ἐδίδου καρπὸν ἀναβαίνοντα καὶ αὐξάνοντα· καὶ ἔφερεν, ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν.

8. Et aliud cecidit in terram pulchram: & dabat fructum ascendentem & crescentem, & afferebat unum triginta, & unum sexaginta, & unum centum.

9. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

9. Et dicebat: Habens aures audire, audiat.

10. Ὅτε δὲ ἐγένετο κατὰ μόνας, ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα τὴν παραβολήν.

10. Quum autem factus esset solus, interrogaverunt eum qui circa eum cum duodecim parabolam.

11. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὸ μυστήριον τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω, ἐν παραβολαῖς τὰ πάντα γίνεται·

11. Et dicebat eis: Vobis datum est nosse mysterium regni Dei: illis autem foris, in parabolis omnia fiunt.

12. Ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι· καὶ ἀκούοντες ἀκούσωσι, καὶ μὴ συνιῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ αὐτοῖς τὰ ἁμαρτήματα.

12. Ut aspicientes aspiciant, & non videant: & audientes audiant, & non intelligant: ne quando convertantur, & dimittantur eis peccata.

13. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνώσεσθε;

13. Et ait illis: Nescitis parabolam hanc? & quomodo omnes parabolas cognoscetis?

14. Ὁ σπείρων, τὸν λόγον σπείρει.

14. Seminans, verbum seminat:

15. Οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος· καὶ ὅταν ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ σατανᾶς, καὶ αἴρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρμένον ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν.

15. Hi autem sunt qui circa viam, ubi seminatur verbum, & quum audierint, confestim venit satanas, & aufert verbum seminatum in cordibus eorum.

16. Καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρόμενοι, οἳ, ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν αὐτόν·

16. Et hi sunt similiter in petrosa seminati, qui quum audierint verbum, statim cum gaudio accipiunt illud.

17. Καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν

17. Et non habent radicem in se

ἐαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν. εἶτα γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον, εὐθέως σκανδαλίζονται.

se ipsis, sed temporales sunt de inde orta tribulatione, aut persequutione propter verbū, confestim scandalizantur.

18. Καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον ἀκούοντες.

16. Et hi sunt qui in spinas seminati, hi sunt, qui verbum audientes.

19. Καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου, καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται.

19. Et curæ seculi hujus, & deceptio divitiarum, & circa reliqua cupiditates introeuntes suffocant verbum, & infructuosus efficitur.

20. Καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσι τὸν λόγον, καὶ παραδέχονται καὶ καρποφοροῦσιν, ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα, καὶ ἓν ἑκατόν.

20. Et hi sunt in terram pulchram seminati, qui audiunt verbum, & suscipiunt, & fructum ferunt, unum triginta, & unum sexaginta, & unum centum.

21. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ, ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἐπιτεθῇ;

21. Et dicebat illis: Nunquid lucerna venit, ut sub modio ponatur, aut sub lecto? nonne ut super candelabrum imponatur?

22. Οὐ γάρ ἐστί τι κρυπτὸν ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

22. Non enim est aliquid absconditum, quod non manifestetur: nec factum est occultum, sed ut in palam veniat.

23. Εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

23. Si quis habet aures, audire, audiat.

24. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς. Βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν.

24. Et dicebat illis: Videte quid audiatis. In qua mensura mensi fueritis, remetietur vobis, & adjicietur vobis audientibus:

25. Ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

25. Qui enim habet, dabitur illi: & qui non habet, & quod habet auferetur ab eo.

26. Καὶ ἔλεγεν· Οὕτως ἐστὶν ἡ

26. Et dicebat: Sic est regnum

βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐὰν ἄνθρωπος βάλῃ τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς.

*27. Καὶ καθεύδῃ, καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ ὁ ‡ σπόρος ‡ βλαστάνῃ, καὶ † μηκύνηται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός.

*28. ‡ Αὐτομάτη γὰρ ἡ γῆ ‡ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον ‡ εἶτα ‡ στάχυν, εἶτα πλήρη σῖτον ἐν τῷ στάχυϊ.

29. Ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπὸς εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον, ὅτι παέστηκεν ὁ θερισμός.

30. Καὶ ἔλεγε· Τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ἢ ἐν ποίᾳ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν;

31. Ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὃς, ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς γῆς, μικρότερος πάντων τῶν σπερμάτων ἐστὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς.

32. Καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται πάντων τῶν λαχάνων μείζων, καὶ ποιεῖ κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

33. Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς ἠδύναντο ἀκούειν.

34. Χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς. κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐπέλυε πάντα.

35. Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὀψίας γενομένης· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν.

36. Καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παρα-

gnum Dei, quemadmodum si homo jaciat sementem in terram,

27. Et dormiat, & excitetur nocte & die: & semen germinet & augeatur ut nescit ille.

28. Spontanea enim terra fructum fert, primum herbam, deinde spicam, deinde plenum frumentum in spica.

29. Quum vero ediderit fructus, statim mittit falcem, quoniam adest messis.

30. Et dicebat, Cui assimilabimus regnum Dei, aut in qua parabola conjiciemus illud?

31. Sicut grano sinapis, quod quum seminatum fuerit in terra, minus omnibus seminibus est quæ in terra.

32. Et quum seminatum fuerit, ascendit, & fit omnibus oleribus majus, & facit ramos magnos, ita ut posse sub umbra ejus volatilia cæli nidulari,

33. Et talibus parabolis multis loquebatur eis sermonem, prout poterant audire.

34. Sine autem parabola non loquebatur eis: privatim autem discipulis suis dissolvebat omnia.

35. Et ait illis in illa die, sero facto: Transeamus in ulterius.

36. Et dimittentes turbam, assu-

ραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν τῷ πλοίῳ· καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ' αὐτοῦ.

37. Καὶ γίνεται λαῖλαψ ἀνέμου μεγάλη. τὰ δὲ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι.

*38. Καὶ ἦν αὐτὸς ἐπὶ τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ †προσκεφάλαιον ‡ καθεύδων· καὶ διεγείρουσιν αὐτὸν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἀπολλύμεθα;

*39. Καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ θαλάσσῃ· ‡ Σιώπα, ‡ πεφίμωσο. Καὶ ‡ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο ‡ γαλήνη μεγάλη.

40. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί δειλοί ἐστε οὕτω; πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν;

41. Καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ; 16. † 2.

Κεφ. έ. 5.

1. Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν.

2. Καὶ ἐξελθόντι αὐτῷ ἐκ τοῦ πλοίου, εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ.

*3. Ὃς τὴν † κατοίκησιν εἶχεν ἐν τοῖς ‡ μνημείοις, καὶ οὐτε ἁλύσεσιν οὐδεὶς ἠδύνατο αὐτὸν δῆσαι.

4. Διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἁλύσεσι δεδέσθαι, καὶ

assumunt eum ut erat in navigio & alia vero navigiola erant cum illo.

37. Et facta est procella venti magna; at fluctus injiciebat in navigium, ut ipsum jam impleri.

38. Et erat ipse in puppi, super cervical dormiens: & excitant eum, & dicunt illi: Magister, non curæ est tibi quia perimus?

39. Et excitatus objurgavit ventum, & dixit mari: Sile, obmutesce. Et quievit ventus, & facta est tranquillitas magna.

40. Et ait illis: Quid timidi estis ita, quomodo non habetis fidem?

41. Et timuerunt timorem magnum, & dicebant ad invicem: Quisnam iste est, quia & ventus & mare obediunt ei?

CAPUT V.

1. ET venerunt in ulterius maris, in regionem Gadarenorum.

2. Et exeunti ei ex navigio, statim occurrit ei ex monumentis homo in spiritu immundo:

3. Qui domicilium habebat in monumentis, & neq; catenis nemo poterat eum ligare:

4. Propter eum sæpe compedibus & catenis ligatum esse,

διεσπάσθαι ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἁλύσεις, καὶ τὰς πέδας συντετρίφθαι· καὶ οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε δαμάσαι.

* 5. Καὶ διὰπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἦν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς μνήμασιν ἦν κράζων, καὶ † κατακόπτων ‡ ἑαυτὸν ‡ λίθοις.

6. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν, ἔδραμε, καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ

7. Καὶ κράξας φωνῇ μεγάλῃ, εἶπε· Τί ἐμοὶ καὶ σοὶ Ἰησοῦ υἱὲ τοῦ Θεοῦ ὑψίστου; ὁρκίζω σε τὸν Θεὸν, μή με βασανίσῃς.

8. (Ἔλεγε γὰρ αὐτῷ· Ἔξελθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον ἐκ τοῦ ἀνθρώπου.

9. Καὶ ἐπηρώτα αὐτόν· Τί σοι ὄνομα; Καὶ ἀπεκρίθη, λέγων· Λεγεὼν ὄνομά μοι· ὅτι πολλοί ἐσμεν.

10. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας.

11. Ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὰ ὄρη ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη.

12. Καὶ παρεκάλεσαν αὐτὸν πάντες οἱ δαίμονες, λέγοντες· Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς εἰσέλθωμεν.

* 13. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς. Καὶ ἐξελθόντα τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, (ἦσαν δὲ ὡς † δισχίλιοι) καὶ ‡ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσσῃ.

14. Οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς

& disruptas esse ab eo catenas, & pedicas contritas esse, & nemo eum poterat domare.

5. Et per omnem noctem & diem in monumentis & in montibus erat clamans, & concidens seipsum lapidibus.

6. Videns autem Jesum à longe, cucurrit, & adoravit eum:

7. Et clamans voce magna, dixit: Quid mihi & tibi, Jesu fili Dei altissimi? adjuro te Deum, ne me torqueas.

8. Dicebat enim illi: Exi spiritus immunde ab homine.

9. Et interrogabat eum: Quod tibi nomen? Et respondit dicens: Legio nomen mihi: quia multi sumus.

10. Et appellabat eum multa, ut ne se mittat extra regionem.

11. Erat autem ibi ad montem grex porcorum magnus pascens.

12. Et adpellabant eum omnes dæmones, dicentes: Mitte nos in porcos, ut in eos introeamus.

13. Et concessit eis statim Jesus. Et exeuntes spiritus immundi introierunt in porcos: & irruit grex per præcipitium in mare: erant enim ut duo millia: & suffocati sunt in mari.

14. At pascentes porcos fugerunt, & nunciaverunt in ci-

τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγροὺς. Καὶ ἐξῆλθον ἰδεῖν τί ἐστι τὸ γεγονός.

15. Καὶ ἔρχονται πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον καὶ ἱματισμένον, καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν.

16. Καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ. καὶ περὶ τῶν χοίρων.

17. Καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

18. Καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον, παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαιμονισθεὶς ἵνα ᾖ μετ' αὐτοῦ.

19. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ· Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀνάγγειλον αὐτοῖς ὅσα σοι ὁ Κύριος ἐποίησε, καὶ ἠλέησέ σε.

20. Καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες ἐθαύμαζον.

21. Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν, συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτὸν· καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν.

22. Καὶ ἰδοὺ, ἔρχεται εἷς τῶν ἀρχισυναγώγων, ὀνόματι Ἰάειρος καὶ ἰδὼν αὐτὸν, πίπτει πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ·

*23. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλὰ, λέγων· Ὅτι τὸ ‡ θυγάτριόν μου † ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ καὶ ζήσεται.

civitatem, & in agros: & egressi sunt videre quid esset factum.

15. Et veniunt ad Jesum, & spectant dæmoniacum sedentem & vestitum, & sanæ mentis, eum qui habuerat legionem, & timuerunt.

16. Narraverunt autem illis videntes, quomodo factum esset dæmoniaco, & de porcis.

17. Et cœperunt advocare eum, abire de finibus eorum.

18. Et ascendente ipso in navigium, advocabat illum dæmoniacus, ut esset cum illo.

19. At Jesus non admisit eum, sed ait illi, Vade in domum tuam ad tuos, & annuncia illis, quanta tibi Dominus fecit, & misertus est tui.

20. Et abiit, & cœpit prædicare in Decapoli, quanta fecisset ei Jesus: & omnes mirabantur.

21. Et trajiciente Jesu in navigio rursum in ulterius, coacta est turba multa ad eum, & erat juxta mare.

22. Et ecce venit unus Archisynagogorum, nomine Jairus, & videns eum, procidit ad pedes ejus:

23. Et advocabat eum multum, dicens: Quoniam filiola mea extreme habet, ut veniens imponas ei manus, ut servetur & vivet.

24. Et

24. Καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.

25. Καὶ γυνή τις οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα.

26. Καὶ πολλὰ παθοῦσα ὑπὸ πολλῶν ἰατρῶν, καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν ὠφεληθεῖσα, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα.

27. Ἀκούσασα περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

28. Ἔλεγε γὰρ· Ὅτι κἂν τῶν ἱματίων αὐτοῦ ἅψωμαι, σωθήσομαι.

29. Καὶ εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς· καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι ἴαται ἀπὸ τῆς μάστιγος.

30. Καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξελθοῦσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ, ἔλεγε· Τίς μου ἥψατο τῶν ἱματίων;

*31. Καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ‡ Βλέπεις τὸν ὄχλον ‡ συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις· Τίς μου ἥψατο;

32. Καὶ περιεβλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσασαν.

33. Ἡ δὲ γυνὴ, φοβηθεῖσα καὶ τρέμουσα, εἰδυῖα ὃ γέγονεν ἐπ' αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

34. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μάστιγός σου.

24. Et abiit cum illo, & sequebatur eum turba multa, & comprimebant eum.

25. Et mulier quædam existens in fluxione sanguinis annos duodecim.

26. Et multa perpessa à multis medicis, & insumptis quæ apud se omnibus, & nihil adjuta, sed magis in deterius veniēs

27. Audiens de Jesu, veniens in turba retro, tetigit vestimentum ejus.

28. Dicebat enim, Quia si vel vestimenta ejus tetigero, servabor.

29. Et confestim siccatus est fons sanguinis ejus, & sensit corpore, quia sanata est a flagello.

30. Et statim Jesus cognoscens in semetipso ex se efficacitatem profectam, conversus in turba, ajebat: Quis mea tetigit vestimenta?

31. Et dicebant ei discipuli sui: Aspicis turbam comprimentem te, & dicis: Quis me tetigit?

32. Et circumspiciebat videre hoc facientem.

33. At mulier timens & tremens, sciens quod factum esset in se, venit & procidit ei, & dixit ei omnem veritatem.

34. Ille autem dixit ei: Filia, fides tua servavit te: vade in pace, & esto sana à flagello tuo.

35. Ad-

* 35. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ‡ ἀρχισυναγώγου, λέγοντες· Ὅτι ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ‡ ἔτι ‡ σκύλλεις τὸν διδάσκαλον;

35. Adhuc eo loquente, veniunt ab Archisynagogo, dicentes: Quia filiatua mortua est, quid adhuc vexas magistrum?

36. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, εὐθέως ἀκούσας τὸν λόγον λαλούμενον, λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ· Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε.

36. At Jesus statim audiens sermonem dictum, ait Archisynagogo: Ne metue, solum crede.

37. Καὶ οὐκ ἀφῆκεν οὐδένα αὐτῷ συνακολουθῆσαι, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν Ἰακώβου.

37. Et non admisit quenquam se consequi, si non Petrum, & Jacobum, & Joannem fratrem Jacobi.

38. Καὶ ἔρχεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ θόρυβον, κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλά.

38. Et venit in domum Archisynagogi, & videt tumultum, flentes & ejulantes multum.

39. Καὶ εἰσελθὼν λέγει αὐτοῖς· Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.

39. Et ingressus ait illis: Quid tumultuamini & ploratis? puella non mortua est, sed dormit.

* 40. Καὶ ‡ κατεγέλων αὐτοῦ. Ὁ δὲ, ἐκβαλὼν ἅπαντας, παραλαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον ἀνακείμενον.

40. Et irridebant eum: Ipse vero ejectis omnibus, assumit patrem puellæ, & matrem, & qui cum se, & ingreditur ubi erat puella jacens:

* 41. Καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς † παιδίου, λέγει αὐτῇ· † Ταλιθὰ † κοῦμι· ὅ ἐστι ‡ μεθερμηνευόμενον· Τὸ ‡ κοράσιον (σοὶ λέγω) ‡ ἔγειραι.

41. Et prehendens manum puellæ, ait illi: Talitha cumi, quod est interpretatum, Puella, tibi dico, excitare.

42. Καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον, καὶ περιεπάτει· ἦν γὰρ ἐτῶν δώδεκα· καὶ ἐξέστησαν ἐκστάσει μεγάλῃ.

42. Et confestim surrexit puella, & deambulabat, erat enim annorum duodecim. Et obstupuerunt stupore magno.

43. Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς πολλὰ ἵνα μηδεὶς γνῷ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι αὐτῇ φαγεῖν. 20. † 6.

43. Et præcepit illis multa ut nemo sciret id: & dixit dari illi manducare.

CA-

Κεφ. ς'. 6.

1. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2. Καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· Πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθεῖσα αὐτῷ, ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γίνονται;

* 3. Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ † τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου καὶ Ἰωσῆ καὶ Ἰούδα καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; Καὶ ἐσκανδαλίζοντο ἐν αὐτῷ.

4. Ἔλεγε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι οὐκ ἔστι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τοῖς συγγενέσι, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

5. Καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ ἐν οὐδεμίαν δύναμιν ποιῆσαι, εἰ μὴ ὀλίγοις ἀρρώστοις ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας, ἐθεράπευσε.

6. Καὶ ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν. Καὶ περιῆγε τὰς κώμας κύκλῳ διδάσκων.

7. Καὶ προσκαλεῖται τοὺς δώδεκα, καὶ ἤρξατο αὐτοὺς ἀποστέλλειν δύο δύο· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἐξουσίαν τῶν πνευμάτων τῶν ἀκαθάρτων.

8. Καὶ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μηδὲν αἴρωσιν εἰς ὁδὸν εἰ μὴ ῥάβδον μόνον, μὴ πήραν, μὴ ἄρτον, μὴ εἰς τὴν ζώνην χαλκόν.

CAPUT VI.

1. ET egressus est inde, & venit in patriam suam: & sequuntur eum discipuli sui.

2. Et facto Sabbato, cœpit in synagoga docere: & multi audientes, percellebantur, dicentes: Unde huic hæc? & quæ sapientia data illi, & efficacitates tales per manus ejus efficiuntur?

3. Nonne hic est faber, filius Mariæ, frater vero Jacobi & Joſe, & Judæ, & Simonis? Et non sunt sorores ejus hic apud nos? Et scandalizabantur in illo.

4. Dicebat autem illis Jesus: Quia non est Propheta inhonoratus, si non in patria sua, & in cognatis, & in domo sua.

5. Et non poterat ibi ullam efficacitatem facere, si non paucis infirmis, imponens manus, curavit.

6. Et mirabatur propter incredulitatem eorum: & circuibat vicos in orbem docens.

7. Et advocat duodecim: & cœpit eos mittere duos duos, & dabat illis auctoritatem spirituum immundorum.

8. Et præcepit eis ut nihil tollerent ad viam, si non virgam tantum: non peram, non panem, non in zona æs.

9. Sed

* 9. Ἀλλὰ ‡ ὑποδεδεμένους ‡ σανδάλια· καὶ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας.

9. Sed calceatos sandaliis: & ne induimini duas tunicas.

10. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅπου ἐὰν εἰσέλθητε εἰς οἰκίαν, ἐκεῖ μένετε ἕως ἂν ἐξέλθητε ἐκεῖθεν.

10. Et dicebat eis: Quocumque introieritis in domum, illic manete, donec exeatis inde.

*11. Καὶ ὅστις ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσωσιν ὑμῶν, ἐκπορευόμενοι ἐκεῖθεν, ‡ ἐκτινάξατε τὸν ‡ χοῦν τὸν ‡ ὑποκάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν, εἰς ‡ μαρτύριον αὐτοῖς· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ‡ ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόρροις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

11. Et quicumque non receperint vos, nec audierint vos, exeuntes inde, excutite pulverem inferne pedum vestrorum, in testimonium illis. Amen dico vobis, tolerabilius erit Sodomis aut Gomorris in die judicii, quam civitati illi.

12. Καὶ ἐξελθόντες ἐκήρυσσον ἵνα μετανοήσωσι.

12. Et exeuntes prædicabant ut pœnitèrent.

13. Καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλλον· καὶ ἤλειφον ἐλαίῳ πολλοὺς ἀῤῥώστους, καὶ ἐθεράπευον.

13. Et dæmonia multa ejiciebant: & ungebant oleo multos ægros, & sanabant.

14. Καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς Ἡρῴδης, (φανερὸν γὰρ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ) καὶ ἔλεγεν· Ὅτι Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐκ νεκρῶν ἠγέρθη, καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργοῦσιν αἱ δυνάμεις ἐν αὐτῷ.

14. Et audivit rex Herodes: (manifestum enim factum erat nomen ejus) & dicebat: Quia Joannes baptizans à mortuis excitatus est, & propter hoc operantur efficacitates in illo.

15. Ἄλλοι ἔλεγον· Ὅτι Ἠλίας ἐστίν· Ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Ὅτι προφήτης ἐστὶν, ἢ ὡς εἷς τῶν προφητῶν.

15. Alii dicebant: Quia Elias est: Alii vero dicebant: Quia Propheta est, aut quasi unus Prophetarum.

16. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἡρῴδης, εἶπεν· Ὅτι ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα Ἰωάννην, οὗτος ἐστιν, αὐτὸς ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν.

16. Audiens autem Herodes, ait: Quia quem ego decollavi Joannem, hic est: ipse excitatus est ex mortuis.

17. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἡρῴδης, ἀποστείλας ἐκράτησε τὸν Ἰωάννην, καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, διὰ Ἡρῳδιάδα τὴν γυ-

27. Ipse enim Herodes delegans, prehendit Joannem, & vinxit eum in custodia, propter Herodiadem uxorem Phi-

νάικα Φιλίππε τοῦ ἀδελφοῦ
αὐτοῦ, ὅτι αὐτὴν ἐγάμησεν.

18. Ἔλεγε γὰρ ὁ Ἰωάννης τῷ
Ἡρῴδῃ· Ὅτι οὐκ ἔξεστί σοι ἔχειν
τὴν γυναῖκα τοῦ ἀδελφοῦ σου.

19. Ἡ δὲ Ἡρωδιὰς ἐνεῖχεν αὐ-
τῷ, καὶ ἤθελεν αὐτὸν ἀποκτεῖ-
ναι· καὶ οὐκ ἠδύνατο·

20. Ὁ γὰρ Ἡρῴδης, ἐφοβεῖτο
τὸν Ἰωάννην, εἰδὼς αὐτὸν ἄνδρα
δίκαιον καὶ ἅγιον· καὶ συνετήρει
αὐτόν. καὶ ἀκούσας αὐτοῦ, πολλὰ
ἐποίει, καὶ ἡδέως αὐτοῦ ἤ-
κουε.

21. Καὶ γενομένης ἡμέρας εὐ-
καίρου, ὅτε Ἡρῴδης τοῖς γενεσίοις
αὐτοῦ δεῖπνον ἐποίει τοῖς μεγιστᾶ-
σιν αὐτοῦ καὶ τοῖς χιλιάρχοις καὶ
τοῖς πρώτοις τῆς Γαλιλαίας·

22. Καὶ εἰσελθούσης τῆς θυγα-
τρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρῳδιάδος καὶ ὀρχη-
σαμένης, καὶ ἀρεσάσης τῷ Ἡρῴδῃ
καὶ τοῖς συνανακειμένοις, εἶπεν ὁ
βασιλεὺς τῷ κορασίῳ· Αἴτησόν
με ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί.

23. Καὶ ὤμοσεν αὐτῇ. Ὅτι ὃ
ἐάν με αἰτήσῃς, δώσω σοι, ἕως ἡ-
μίσους τῆς βασιλείας μου.

24. Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, εἶπε τῇ
μητρὶ αὐτῆς· Τί αἰτήσομαι; Ἡ
δὲ εἶπε· Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ
Βαπτιστοῦ.

25. Καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ
σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα, ᾐτήσα-
το, λέγουσα· Θέλω ἵνα μοι δῷς ἐξ
αὐτῆς ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν
Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

26. Καὶ περίλυπος γενόμενος

Philippi fratris sui, quia eam duxerat.

18. Dicebat enim Joannes Herodi: Quod non licet tibi habere uxorem fratris tui.

19. At Herodias insidiabatur illi: & volebat eum occidere & non poterat.

20. Nam Herodes metuebat Joannem, sciens eum virum justum & sanctum: & conservabat eum, & audiens eum, multa faciebat, & suaviter eum audiebat.

21. Et facta die opportuna, quum Herodes natalitiis suis cœnam faciebat principibus suis, & tribunis, & primis Galilææ:

22. Et ingressa filia ipsius Herodiadis, & saltante & placente Herodi & unà recumbentibus, ait rex puellæ: Pete à me quod velis, & dabo tibi.

23. Et juravit illi: Quia quicquid petieris, dabo tibi, usque dimidium regni mei.

24. Illa vero egressa, dixit matri suæ: Quid petam? Illa vero ait, Caput Joannis Baptistæ.

25. Et ingressa statim cum studio ad regem, petivit, dicens: Volo ut mihi des ex ipsa in disco caput Joannis Baptistæ.

26. Et contristatus factus rex,

ὁ βασιλεὺς, διὰ τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθετῆσαι.

27. Καὶ εὐθέως ‡ ἀπορείλας ὁ ‡ βασιλεὺς † σπεκουλάτορα, ‡ ἐπέταξεν ‡ ἐνεχθῆναι τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

28. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ‡ ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ· καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς.

29. Καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἦλθον καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν τῷ μνημείῳ.

30. Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀπήγγειλαν αὐτῷ πάντα καὶ ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδαξαν.

31. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ καθ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον καὶ ‡ ἀναπαύεσθε ὀλίγον· Ἦσαν γὰρ οἱ ἐρχόμενοι, καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοὶ καὶ οὐδὲ φαγεῖν ‡ εὐκαίρουν.

32. Καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον τῷ πλοίῳ κατ' ἰδίαν.

33. Καὶ εἶδον αὐτοὺς ὑπάγοντας οἱ ὄχλοι· καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοὶ καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτοὺς, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν.

34. Καὶ ἐξελθὼν εἶδεν ὁ Ἰησοῦς πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτοῖς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα· καὶ

rex, propter juramenta, & simul discumbentes, non voluit eam rejicere.

27. Et statim legans rex speculatorem, injunxit afferri caput ejus. Ille autem abiens decollavit eum in carcere.

28. Et attulit caput ejus in disco, & dedit illud puellæ, & puella dedit illud matri suæ.

29. Et audientes discipuli ejus venerunt, & tulerunt cadaver ejus, & posuerunt illud in monumento.

30. Et coguntur Apostoli ad Jesum, & renunciaverunt ei omnia & quanta egerant, & quanta docuerant:

31. Et ait illis: Venite vos ipsi privatim in desertum locum, & requiescite pusillum. Erant enim venientes & redeuntes multi, & nec edere opportunitatem habebant.

32. Et abierunt in desertum locum navigio seorsum.

33. Et viderunt eos abeuntes, & cognoverunt eum multi, & pedestres de omnibus civitatibus concurrerunt illuc & prævenerunt eos, & venerunt ad eum.

34. Et exiens vidit Jesus multam turbam, & visceribus commotus est super eos, quia erant sicut oves non habentes

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0173
DFG

ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά.

35. Καὶ ἤδη ὥρας πολλῆς γενομένης, προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγουσιν· Ὅτι ἔρημός ἐστιν ὁ τόπος, καὶ ἤδη ὥρα πολλή.

36. Ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτους· τί γὰρ φάγωσιν οὐκ ἔχουσιν.

37. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς. Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἀπελθόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς φαγεῖν;

38. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς. Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε καὶ ἴδετε. Καὶ γνόντες, λέγουσι· Πέντε καὶ δύο ἰχθύας.

*39. Καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλῖναι πάντας † συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ † χλωρῷ χόρτῳ.

*40. Καὶ ‡ ἀνέπεσον † πρασιαὶ πρασιαί, ἀνὰ ἑκατὸν καὶ ἀνὰ πεντήκοντα.

41. Καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησε, καὶ κατέκλασε τοὺς ἄρτους, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς. καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι.

42. Καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν.

43. Καὶ ἦραν κλασμάτων δώδεκα κοφίνους πλήρεις, καὶ ἀπὸ τῶν ἰχθύων.

tes paſtorem: & cœpit docere illos multa.

35. Et jam hora multa facta advenientes ei diſcipuli ejus, dicunt: Quod deſertus eſt locus, & jam hora multa:

36. Abſolve eos, ut abeuntes in per gyrum agros & vicos, mercentur ſibi panes. quid enim edant non habent.

37. Ille vero reſpondens ait illis: Date illis vos manducare. Et dicunt ei: Euntes mercabimur ducentorum denariorum panes, & dabimus illis manducare?

38. Ille autem dicit eis: Quot panes habetis? abite & videte. Et cognoſcentes, dicunt: Quinque & duos piſces.

39. Et adordinavit eis recumbere omnes convivia convivia ſuper viridi fœno.

40. Et diſcubuerunt areæ areæ per centum & per quinquaginta.

41. Et accipiens quinque panes & duos piſces, reſpiciens in cælum, benedixit & fiegit panes, & dedit diſcipulis ſuis, ut adponerent eis: & duos piſces diviſit omnibus.

42. Et manducaverunt omnes; & ſaturati ſunt.

43. Et ſuſtulerunt fragmentorum duodecim cophinos plenos, & de piſcibus.

44. Et

44. Καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους, ὡσεὶ πεντακισχίλιοι ἄνδρες.

45. Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαϊδάν, ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ τὸν ὄχλον.

46. Καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

47. Καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς μόνος ἐπὶ τῆς γῆς.

48. Καὶ εἶδεν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν· (ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς) καὶ περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης· καὶ ἤθελε παρελθεῖν αὐτούς.

* 49. Οἱ δὲ, ἰδόντες αὐτὸν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἔδοξαν ‡ φάντασμα εἶναι, καὶ ἀνέκραξαν.

50. (Πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον, καὶ ἐταράχθησαν.) Καὶ εὐθέως ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Θαρσεῖτε, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

51. Καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ πλοῖον· καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· καὶ λίαν ἐν περισσοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσαντο, καὶ ἐθαύμαζον.

52. Οὐ γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις· ἦν γὰρ ἡ καρδία αὐτῶν πεπωρωμένη.

* 53. Καὶ ‡ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν Γεννησαρέτ. καὶ † προσωρμίσθησαν.

44. Et erant edentes panes, quinquies mille viri.

45. Et statim coëgit discipulos suos ascendere in navigium, & præcedere in ulterius ad Bethsaïdam, donec ipse absolveret turbam.

46. Et dimittens eos, abiit in montem orare.

47. Et sero facto, erat navigium in medio mari, & ipse solus in terra.

48 Et vidit eos laborantes in remigando: (erat enim ventus contrarius eis) & circa quartam custodiam noctis venit ad eos, circumambulans super mare, & volebat præterire eos.

49. Illi verò videntes eum circumambulantem super mare, putaverunt phantasma esse: & exclamaverunt.

50. Omnes enim eum viderunt, & conturbati sunt. Et statim loquutus est cum eis, & dixit eis: Confidite, ego sum, ne metuite.

51. Et ascendit ad illos in navigium: & quievit ventus. Et valde ex abundanti in seipsis stupebant, & mirabantur,

52. Non enim intellexerunt de panibus: erat enim cor eorum obcallitum.

53. Et pertranseuntes venerunt in terram Genesareth, & applicuerunt.

54. Et

54. Καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου, ἐυθέως ἐπιγνόντες αὐτὸν,

*55. † Περιδραμόντες ‡ ὅλην τὴν ‡ περίχωρον ‡ ἐκείνην, ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς κραββάτοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐκεῖ ἐστι.

56. Καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας, ἢ πόλεις, ἢ ἀγροὺς, ἐν ταῖς ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα κἂν τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἅψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἥπτοντο αὐτοῦ, ἐσώζοντο. 27. †. 5.

Κεφ. ζ. 7.

1. ΚΑὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καί τινες τῶν Γραμματέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων·

*2. Καὶ ἰδόντες τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ‡ κοιναῖς χερσὶ (τοῦτ' ἔστι ‡ ἀνίπτοις) ἐσθίοντας ἄρτους, ‡ ἐμέμψαντο.

*3. (Οἱ γὰρ Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ‡ ἐὰν μὴ † πυγμῇ ‡ νίψωνται τὰς χεῖρας, οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων.

*4. Καὶ ἀπὸ ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν ἃ ‡ παρέλαβον ‡ κρατεῖν, ‡ βαπτισμοὺς ‡ ποτηρίων καὶ ‡ ξεστῶν καὶ † χαλκίων καὶ ‡ κλινῶν.)

5. Ἔπειτα ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ Γραμματεῖς· Διατί οἱ μαθηταί σου οὐ περι-

54. Et exeuntibus illis è navigio, continuo cognoscentes eum:

45. Circumcurrentes omnem circumviciniam illam, cœperunt in grabatis male habentes circumferre, ubi audiebant quòd illic esset.

56. Et quocumque introibat in vicos, vel urbes, vel agros, in plateis ponebant infirmos, & advocabant eum, ut vel fimbriam vestimenti ejus tangerent: & quotquot tangebant eum, servabantur.

CAPUT VII.

1. ET conveniunt ad eum Pharisæi, & quidam Scribarum venientes ab Hierosolymis.

2. Et videntes quosdam discipulorum ejus communibus manibus, hoc est, illotis, edentes panes, incusarunt.

3. Nam Pharisæi & omnes Judæi, si non pugillatim laverint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum:

4. Et à foro, si non baptizentur, non comedunt: & alia multa sunt, quæ assumserunt prehendere, lotiones poculorum & sextariorum, & æramentorum, & lectorum.

5. Deinde interrogant eum Pharisæi & Scribæ: Quare discipuli tui non ambulant

πατοῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ ἀνίπτοις χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον;

lant juxta traditionem seniorum, sed illotis manibus manducant panem?

6. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς. Ὅτι καλῶς προεφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται· Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χείλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ.

6. Ille vero respondens, dixit eis: Quod pulchre prophetavit Esaias de vobis hypocritis, sicut scriptum est: Hic populus labiis me honorat, at cor eorum longe abest a me.

* 7. ‡ Μάτην δὲ ‡ σέβονταί με, διδάσκοντες διδασκαλίας, ἐντάλματα ἀνθρώπων.

7. Frustra autem colunt me, docentes doctrinas, præcepta hominum.

8. Ἀφέντες γὰρ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, βαπτισμοὺς ξεστῶν καὶ ποτηρίων· καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

8. Relinquentes enim mandatum Dei, prehenditis traditionem hominum, lotiones sextariorum & poculorum, & alia similia ejusmodi multa facitis.

9. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε.

9. Et dicebat illis: Pulchre abrogatis mandatum Dei, ut traditionem vestram servetis.

10. Μωσῆς γὰρ εἶπε. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου· καὶ, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα, θανάτῳ τελευτάτω·

10. Moyses enim dixit: Honora patrem tuum, & matrem tuam: & maledicens patri vel matri, morte finiatur.

11. Ὑμεῖς δὲ λέγετε. Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρί. Κορβᾶν (ὅ ἐστι, δῶρον) ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς.

11. Vos autem dicitis: Si dixerit homo patri vel matri, Corban, (quod est donum) quod si ex me juvaberis.

12. Καὶ οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

12. Et non amplius finitis eum quicquam facere Patri suo, aut matri suæ.

* 13. Ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν, ἣ παρεδώκατε. καὶ ‡ παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε.

13. Irritum facientes verbum Dei traditione vestra quam tradidistis. Et similia hujusmodi multa facitis.

14. Καὶ προσκαλεσάμενος πάν-

14. Et advocans omnem

τὰ τὸν ὄχλον, ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀκούετέ μου πάντες, καὶ συνίετε.

15. Οὐδέν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτὸν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ τὰ ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ ἐκεῖνά ἐστι τὰ κοινοῦντα τὸν ἄνθρωπον.

16. Εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

17. Καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τῆς παραβολῆς.

18. Καὶ λέγει αὐτοῖς. Οὕτω καὶ ὑμεῖς ἀσύνετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι;

* 19. Ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς τὴν καρδίαν, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ‡ ἀφεδρῶνα ‡ ἐκπορεύεται, καθαρίζον πάντα τὰ βρώματα.

20. Ἔλεγε δὲ, ὅτι τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενον, ἐκεῖνο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

21. Ἔσωθεν γὰρ ἐκ τῆς καρδίας τῶν ἀνθρώπων οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, φόνοι,

* 22. ‡ Κλοπαὶ, ‡ πλεονεξίαι, ‡ πονηρίαι, ‡ δόλος, ‡ ἀσέλγεια, ὀφθαλμὸς πονηρὸς, ‡ βλασφημία, † ὑπερηφανία, ‡ ἀφροσύνη.

23. Πάντα ταῦτα τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.

* 24. Καὶ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ † μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶνος· καὶ εἰσελθὼν εἰς

turbam, dicebat illis: Audite me omnes, & intelligite:

15. Nihil est extra hominem introiens in eum, quod potest eum communicare: sed exeuntia ab eo, illa sunt communicantia hominem.

16. Si quis habet aures audiendi, audiat.

17. Et quum introisset in domum à turba, interrogabant eū discipuli ejus de parabola:

18. Et ait illis: Sic & vos imprudentes estis? Non consideratis, quia omne extrinsecus introiens in hominem, non potest eum communicare:

19. Quia non intrat ejus in cor sed in ventrem, & in secessum exit, purgans omnes escas?

20. Dicebat autem quod ex homine egressum, illud communicat hominem.

21. Intus enim, de corde hominum ratiocinationes malæ egrediuntur, adulteria, fornicationes, cædes,

22. Furta, avaritiæ, malitiæ, dolus, lasciviæ, oculus malus, blasphemia, superbia, amentia.

23. Omnia hæc mala abintus egrediuntur, & communicant hominem.

24. Et inde surgens, abiit in confinia Tyri & Sidonis: & ingressus in domum, neminem

τὴν οἰκίαν, οὐδένα ἤθελε γνῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη † λαθεῖν.

25. Ἀκούσασα γὰρ γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἐλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ,

26. (Ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνὶς, Συροφοινίσσα τῷ γένει) καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ δαιμόνιον ἐκβάλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς.

27. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ· Ἄφες πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλόν ἐστι λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις.

28. Ἡ δὲ ἀπεκρίθη, καὶ λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν ψιχίων τῶν παιδίων.

29. Καὶ εἶπεν αὐτῇ· Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε· ἐξελήλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρός σου.

30. Καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, εὗρε τὸ δαιμόνιον ἐξεληλυθός, καὶ τὴν θυγατέρα βεβλημένην ἐπὶ τῆς κλίνης.

31. Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου καὶ Σιδῶνος, ἦλθε πρὸς τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας, ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως.

*32. Καὶ φέρουσιν αὐτῷ † κωφὸν † μογιλάλον· καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα.

33. Καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ' ἰδίαν, ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ· καὶ πτύσας ἥψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ·

minem voluit scire, & non potuit latere.

25. Audiens enim mulier de eo, cujus habebat filiola spiritum immundum, intrans procidit ad pedes ejus.

26. Erat autem mulier Græca, Syrophœnissa genere. Et rogabat eum ut dæmonium ejiceret de filia ejus.

27. At Jesus ait ei: Sine prius saturari filios: non enim pulchrum est sumere panem filiorum, & mittere catellis.

28. Illa vero respondit, & dicit illi: Utique Domine: etenim catelli sub mensa comedunt de micis puerorum.

29. Et ait illi: Propter hunc sermonem, vade: exiit dæmonium à filia tua.

30. Et abiens in domum suam, invenit dæmonium egressum, & filiam conjectam super lectum.

31. Et iterum exiens de finibus Tyri & Sidonis, venit ad mare Galilææ, per medium finium Decapoleos.

32. Et ferunt ei surdum ægreloquentem, & invocant eum ut imponat illi manum.

33. Et assumens eum de turba privatim, jecit digitos suos in auriculas ejus: & exspuens, tetigit linguam ejus.

34. Καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, ἐστέναξε, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἐφφαθὰ, ὅ ἐστι, διανοίχθητι.

35. Καὶ ἐνεῴχθησαν αὐτοῦ αἱ ἀκοαὶ, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει ὀρθῶς.

36. Καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν· ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον.

*37. Καὶ † ὑπερπερισσῶς ‡ ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες· Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κωφοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ τοὺς ἀλάλους λαλεῖν. 32, † 6.

Κεφ. η'. 8.

*1. Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, † παμπόλλου ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόντων τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος ὁ Ἰησοῦς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς·

2. Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον· ὅτι ἤδη ἡμέρας τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι.

*3. Καὶ ἐὰν ἀπολύσω αὐτοὺς ‡ νήστεις εἰς οἶκον αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· τινὲς γὰρ αὐτῶν μακρόθεν ἥκουσι.

4. Καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Πόθεν τούτους δυνήσεταί τις ὧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας;

5. Καὶ ἐπηρώτα αὐτούς· Πόσους ἔχετε ἄρτους; Οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά.

6. Καὶ παρήγγειλε τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λα-

34. *Et* suspiciens in cælum, ingemuit, & ait illi: Ephphata, quod est, Adaperire.

35. Et statim adapertæ sunt ejus aures, & solutum est vinculum linguæ ejus, & loquebatur recte.

36. Et præcepit illis ut nemini dicerent. Quanto autem ille eis præcipiebat, magis amplius prædicabant.

37. Et supra modum percellebantur, dicentes: Pulcre omnia fecit: & surdos facit audire, & mutos loqui.

CAPUT VIII.

1. IN illis diebus omnino multa turba existente, & non habentibus quid comederent, advocans Jesus discipulos suos, dicit illis:

2. Visceribus commoveor super turbam: quia jam dies tres manent apud me, & non habent quid manducent.

3. Et si absolvam eos jejunos in domum suam, exolventur in via: quidam enim eorum de longe venerunt.

4. Et responderunt ei discipuli sui: Unde illos poterit quis hic saturare panibus in solitudine?

5. Et interrogavit eos: Quot habetis panes? Illi vero dixerunt, Septem.

6. Et præcepit turbæ discumbere super terram. Et acci-

βων τοὺς ἑπτὰ ἄρτους, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.

*7. Καὶ εἶχον ‡ ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ ‡ εὐλογήσας, εἶπε παραθεῖναι καὶ αὐτά.

8. Ἔφαγον δὲ, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν περισσεύματα κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας.

9. Ἦσαν δὲ οἱ φαγόντες, ὡς τετρακισχίλιοι· καὶ ἀπέλυσεν αὐτούς.

10. Καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

11. Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἤρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν.

*12. Καὶ † ἀναστενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ‡ λέγει· Τί ἡ γενεὰ αὕτη σημεῖον ‡ ἐπιζητεῖ; ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεᾷ ταύτῃ σημεῖον.

13. Καὶ ἀφεὶς αὐτοὺς, ἐμβὰς πάλιν εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

14. Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἕνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' ἑαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ.

15. Καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς, λέγων· Ὁρᾶτε, βλέπετε ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἡρῴδου.

16. Καὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· Ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχομεν.

accipiens septem panes, gratias agens, fregit, & dabat discipulis suis, ut apponerent: & apposuerunt turbæ.

7. Et habebant piscículos paucos, & benedicens, ait apponi & ipsos.

8. Comederunt autem, & saturati sunt: & sustulerunt redundantia fragmentorum septem sportas.

9. Erant autem comedentes quasi quatuor millia: & absolvit eos.

10. Et statim ascendens in navigium cum discipulis suis, venit in partes Dalmanutha.

11. Et exierunt Pharisæi, & cœperunt conquirere eo: quærentes ab illo signum de cælo, tentantes eum.

12. Et ingemiscens spiritu suo, ait: Quid generatio ista signum quærit? Amen dico vobis, si dabitur generationi isti signum.

13. Et dimittens eos, ascendens rursum in navigium, abiit in ulterius.

14. Et obliti sunt sumere panes: & si non unum panem non habebant cũ se in navigio.

15. Et præcipiebat eis, dicens: Videte, aspicite à fermento Pharisæorum, & fermento Herodis.

16. Et ratiocinabantur ad invicem dicentes, Quia panes non habemus.

17.

17. Καὶ γνοὺς ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς· Τί διαλογίζεσθε ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὔπω νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; ἔτι πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν;

18. Ὀφθαλμοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὦτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνημονεύετε;

19. Ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους, πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἤρατε; Λέγουσιν αὐτῷ· Δώδεκα.

20. Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σπυρίδων πληρώματα κλασμάτων ἤρατε; Οἱ δὲ εἶπον· Ἑπτά.

21. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Πῶς οὐ συνίετε;

22. Καὶ ἔρχεται εἰς Βηθσαϊδάν· καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἅψηται.

* 23. Καὶ ‡ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ τυφλοῦ, ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ ‡ πτύσας εἰς τὰ † ὄμματα αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ‡ ἐπηρώτα αὐτὸν εἴ τι βλέπει.

24. Καὶ ἀναβλέψας, ἔλεγε· Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους ὡς δένδρα περιπατοῦντας.

*25. Εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι· καὶ ‡ ἀποκατεστάθη καὶ ‡ ἐνέβλεψε † τηλαυγῶς ‡ ἅπαντας.

17. Et cognoscens Jesus, ait illis: Quid cogitatis, Quia panes non habetis? Nondum cognoscitis, nec intelligitis? adhuc callosum habetis cor vestrum?

18. Oculos habentes non aspicitis, & aures habentes non auditis? Et non recordamini?

19. Quando quinque panes fregi in quinquies mille, quot cophinos fragmentorum plenos sustuliſtis? Dicunt ei: Duodecim.

20. Quando autem septem in quater mille, quot sportarum complementa fragmentorum tuliſtis? Illi vero dixerunt: Septem.

21. Et dicebat eis: Quomodo non intelligitis?

22. Et venit in Bethsaidam, & ferunt ei cæcum, & invocabant eum ut illum tangeret.

23. Et adsumens manum cæci, eduxit eum extra vicum: & expuens in oculos ejus, imponens manus ei, interrogavit eum si quid videret.

24. Et suspiciens ait: Video homines velut arbores ambulantes.

25. Deinde iterum imposuit manus super oculos ejus, & fecit ipsum videre: & restitutus est, & aspexit perlucide omnes.

26. Et

26. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, λέγων· Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς; μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ.

26, Et misit illum in domum suam, dicens: Neque in vicum ingrediaris, neque dixeris cuipiam in vico.

27. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισαρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγων αὐτοῖς· Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;

27. Et egressus est Jesus & discipuli ejus in vicos Cæsareæ Philippi & in via interrogabat discipulos suos, dicens eis: Quem me dicunt homines esse?

28. Οἱ δὲ ἀπεκρίθησαν· Ἰωάννην τὸν Βαπτιστήν· καὶ ἄλλοι, Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ, ἕνα τῶν προφητῶν.

28. Illi vero responderunt: Joannem Baptistam, & alii Eliam, alii vero unum Prophetarum.

29. Καὶ αὐτὸς λέγει αὐτοῖς. Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ Χριστός.

29. Et ipse dicit illis: Vos vero quem me dicitis esse? Respondens autem Petrus, ait ei: Tu es Christus.

30. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ.

30. Et comminatus est eis ut nemini dicerent de eo.

31. Καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι.

31. Et cœpit docere eos, quoniam oportet filium hominis multa pati, & reprobari à senioribus, & summis Sacerdotibus, & Scribis, & occidi, & post tres dies resurgere.

32. Καὶ παρρησίᾳ τὸν λόγον ἐλάλει. Καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος, ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ.

32. Et libertate verbum loquebatur. Et assumens eum Petrus, cœpit increpare eum.

33. Ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε τῷ Πέτρῳ, λέγων· Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων.

33. Ille vero conversus, & videns discipulos suos, increpavit Petrum, dicens: Vade post me satana, quoniam non sapis quæ Dei, sed quæ hominum.

34. Καὶ προσκαλεσάμενος τὸν

34. Et advocans turbam cum

ὄχλον σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

35. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, οὗτος σώσει αὐτήν.

36. Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;

37. Ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;

38. Ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν ἁγίων. 16. † 4.

Κεφ. θ'. 8.

1. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

2. Καὶ μεθ' ἡμέρας ἓξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν.

* 3. Καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο † στίλβοντα, ‡ λευκὰ λίαν

discipulis suis, dixit eis, Quicumque vult post me sequi, abneget semetipsum & tollat crucem suam, & sequatur me.

35. Qui enim voluerit animam suam servare, perdet eam: qui autem perdiderit animam suam causa mei & Evangelii, hic servabit eam.

36. Quid enim proderit homini, si lucretur mundum totum, & multetur animam suam?

37. Aut quid dabit homo compensationem animæ suæ?

38. Qui enim erubuerit me, & meos sermones in generatione ista adultera & peccatrice, & filius hominis erubescet eum, quum venerit in gloria Patris sui cum angelis sanctis.

CAPUT IX.

1. ET dicebat illis, Amen dico vobis, quia sunt quidam hic stantium, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei veniens in efficacia.

2. Et post dies sex, assumit Jesus Petrum, & Jacobum, & Joannem, & ducit illos in montem excelsum privatim solos: & transfiguratus est coram ipsis:

3. Et vestimenta ejus facta sunt coruscantia, candida valde

ὡς ‡ χιὼν, ‡ οἷα † γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύναται ‡ λευκᾶναι.

4. Καὶ ὤφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ· καὶ ἦσαν συλλαλοῦντες τῷ Ἰησοῦ.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος, λέγει τῷ Ἰησοῦ· Ῥαββί, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν.

6. Οὐ γὰρ ᾔδει τί λαλήσῃ· ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι.

7. Καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ ἦλθε φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτοῦ ἀκούετε.

*8. Καὶ † ἐξάπινα ‡ περιβλεψάμενοι, οὐκέτι οὐδένα εἶδον, ἀλλὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

9. Καταβαινόντων δὲ αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, διεστείλατο αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ διηγήσονται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ.

10. Καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς, συζητοῦντες τί ἐστι τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

11. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες. Ὅτι λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἠλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον;

*12. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἠλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον, ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ, καὶ † ἐξουδενωθῇ.

de velut nix, qualia fullo super terram non potest dealbare.

4. Et apparuit illis Elias cum Moyse, & erant colloquentes Jesu.

5. Et respondens Petrus, ait Jesu: Rabbi, pulchrum est nos hic esse: & faciamus umbracula tria, tibi unum, & Mosi unum, & Eliæ unum.

6. Non enim sciebat quid diceret: erant enim exterriti.

7. Et facta est nubes obumbrans eos; & venit vox de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, illum audite.

8. Et statim circumspicientes, amplius neminem viderunt, si non Jesum tantum cum se.

9. Descendentibus autem illis de monte, cavit illis ut nemini narrarent quæ viderunt, si non quum filius hominis ex mortuis resurrexerit.

10. Et verbum continuerunt apud se conquirentes, quid est, ex mortuis resurgere?

11. Et interrogabant eum, dicentes: Quid dicunt Scribæ, quia Eliam oporteat venire primum?

12. Ille autem respondens, ait illis: Elias quidem veniens primum, restituet omnia, & quomodo scriptum est in filium hominis, ut multa patiatur, & nihili fiat.

13. Ἀλλὰ λέγω ὑμῖν ὅτι καὶ Ἠλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς γέγραπται ἐπ' αὐτόν.

13. Sed dico vobis, quia & Elias venit, & fecerunt illi quæcunque voluerunt, sicut scriptum est de eo.

14. Καὶ ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς, εἶδεν ὄχλον πολὺν περὶ αὐτοὺς, καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας αὐτοῖς.

14. Et veniens ad discipulos, vidit turbam magnam circa eos, & Scribas, conquirentes illis.

* 15. Καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος ἰδὼν αὐτὸν ‡ ἐξεθαμβήθη, καὶ ‡ προστρέχοντες ἠσπάζοντο αὐτόν.

15. Et confestim omnis turba videns eum, expavit, & accurrentes salutabant eum.

16. Καὶ ἐπηρώτησε τοὺς γραμματεῖς· Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς;

16. Et interrogavit Scribas: Quid conquiritis apud vos ipsos?

17. Καὶ ἀποκριθεὶς εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπε· Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρός σε, ἔχοντα πνεῦμα ἄλαλον.

17. Et respondens unus de turba, dixit: Magister, attuli filium meum ad te habentem spiritum sine loquutione:

* 18. Καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν· καὶ ἀφρίζει καὶ ‡ τρίζει τοὺς ὀδόντας αὐτοῦ, καὶ ‡ ξηραίνεται· καὶ εἶπον τοῖς μαθηταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν.

18. Et ubicumq; eum apprehenderit, lacerat illum, & spumat, & stridet dentes suos, & arescit: & dixi discipulis tuis ut illum ejicerent, & non valuerunt.

19. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, λέγει· Ὦ γενεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρός με.

19. Ille autem respondens ei, dixit, O generatio incredula, quousque apud vos ero? quousque tolerabo vos? ferte ipsum ad me.

* 20. Καὶ ἤνεγκαν αὐτὸν πρὸς αὐτόν· καὶ ἰδὼν αὐτὸν, εὐθέως τὸ πνεῦμα ἐσπάραξεν αὐτόν· καὶ πεσὼν ἐπὶ τῆς γῆς, ‡ ἐκυλίετο ‡ ἀφρίζων.

20. Et attulerunt eum ad ipsum. Et videns eum, statim spiritus convulsit illum: & cadens in terram, volutabatur spumans.

* 21. Καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ· Πόσος χρόνος ἐστὶν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; Ὁ δὲ εἶπε· ‡ Παιδιόθεν.

21. Et interrogavit patrem ejus, quantum temporis est, ut hoc factum est ei? Ille vero ait; Ab infantia.

22. Et

22. Καὶ πολλάκις αὐτὸν καὶ εἰς πῦρ ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπολέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν, σπλαγχνισθεὶς ἐφ' ἡμᾶς.

23. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Τὸ εἰ δύνασαι πιστεῦσαι, πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι.

24. Καὶ εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου, μετὰ δακρύων ἔλεγε· Πιστεύω Κύριε· βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ.

* 25. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι † ἐπισυντρέχει ὄχλος, ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, λέγων αὐτῷ· Τὸ πνεῦμα τὸ ‡ ἄλαλον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω· Ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσέλθῃς εἰς αὐτόν.

26. Καὶ κράξαν, καὶ πολλὰ σπαράξαν αὐτὸν, ἐξῆλθε· καὶ ἐγένετο ὡσεὶ νεκρὸς, ὥστε πολλοὺς λέγειν ὅτι ἀπέθανεν.

27. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς, ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη.

28. Καὶ εἰσελθόντα αὐτὸν εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν· Ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό;

29. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελθεῖν, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ.

30. Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ ἤθελεν ἵνα τις γνῷ.

31. Ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς·

22. Et frequenter eum & in ignem jecit, & in aquam, ut perderet eum: sed siquid potes, succurre nobis visceribus commotus super nos.

23. At Jesus ait illi: Illud, si potes credere, omnia possibilia credenti.

24. Et continuo exclamans pater pueri eum lacrymis ajebat: Credo Domine: succurre meæ incredulitati.

25. Videns autem Jesus, quod concurreret turba, increpavit spiritum immundum, dicens illi: Spiritus sine loquutione & surde, ego tibi impero, exi ex eo, & ne amplius introeas in eum.

26. Et exclamans, & multum discerpens eum, exiit: & factus est sicut mortuus, ut multos dicere: Quia mortuus est.

27. At Jesus prehendens manum ejus, excitavit eum, & surrexit.

28. Et introeuntem eum in domum discipuli ejus interrogabant eum privatim, Quia nos non potuimus ejicere eũ?

29. Et dixit illis: Hoc genus in nullo potest exire, si non in oratione & jejunio.

30. Et inde exeuntes prætergrediebantur per Galilæam: & non voluit ut quis sciret.

31. Docebat enim discipulos suos, & dicebat illis: Quo-

Ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

32. Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

33. Καὶ ἦλθεν εἰς Καπερναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος, ἐπηρώτα αὐτούς· Τί ἐν τῇ ὁδῷ πρὸς ἑαυτοὺς διελογίζεσθε,

34. Οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων.

35. Καὶ καθίσας ἐφώνησε τοὺς δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος.

36. Καὶ λαβὼν παιδίον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ, εἶπεν αὐτοῖς·

37. Ὃς ἐὰν ἓν τῶν τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

38. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, λέγων· Διδάσκαλε, εἴδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια, ὃς οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν· καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτὸν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ἡμῖν.

39. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε· Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με·

niam filius hominis tradetur in manus hominum, & occident eum: & occisus tertia die resurget.

32. Illi vero ignorabant verbum, & timebant eum interrogare.

33. Et venit ad Capharnaum: & in domo factus, interrogabat eos: Quid in via ad vos ipsos ratiocinabamini?

34. Illi autem tacebant: ad invicem enim ratiocinati erant in via, quis major.

35. Et sedens vocavit duodecim, & ait illis: Si quis vult primus esse, erit omnium novissimus, & omnium minister.

36. Et accipiens puerum, statuit eum in medio eorum, & ulnis continens eum, ait illis:

37. Quisquis unum hujusmodi puerulorum exceperit in nomine meo, me excipit: & quicunque me exceperit, non me excipit, sed legantem me.

38. Respondit vero illi Joannes, dicens: Magister, vidimus quendam nomine tuo ejicientem dæmonia, qui non sequitur nos: & prohibuimus eum, quia non sequitur nos.

39. At Jesus ait: Ne prohibete eum. Nemo enim est qui faciat efficaciam in nomine meo, & possit cito maledicere mihi.

40. Qui

40. Ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.

41. Ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ ὑμᾶς ποτήριον ὕδατος ἐν τῷ ὀνόματί μου, ὅτι Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

*42. Καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν †μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ, †καλόν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον †εἰ †περίκειται λίθος †μυλικὸς περὶ τὸν †τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται εἰς τὴν θάλασσαν.

*43. Καὶ ἐὰν σκανδαλίζῃ σε ἡ χείρ σου, ἀπόκοψον αὐτήν· καλόν σε ἐστὶ †κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο χεῖρας ἔχοντα, ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον·

*44. Ὅπου ὁ †σκώληξ αὐτῶν οὐ †τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

45. Καὶ ἐὰν ὁ πούς σου σκανδαλίζῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστί σοι εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον·

46. Ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

*47. Καὶ ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίζῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν· καλόν σοι ἐστὶ †μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός·

48. Ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ

40. Qui enim non est adversum vos, pro vobis est.

41. Quis enim potaverit vos poculum aquæ in nomine meo, quia Christi estis: Amen dico vobis, non perdiderit mercedem suam.

42. Et quisquis scandalizaverit unum pusillorum credentium in me, pulchrum est ei magis, si circumponeretur lapis molaris circa collum ejus, & jaceretur in mare.

43. Et si scandalizaverit te manus tua, abscinde illam: pulchrum tibi est mancum in vitam introire, quā duas manus habentem abire in gehennam, in ignē inextinguibilem:

44. Ubi vermis eorum non finitur, & ignis non extinguitur.

45. Et si pes tuus scandalizat te, amputa illum: pulchrum est tibi introire in vitam claudum, quam duos pedes habentem jaci in gehennam, in ignem inextinguibilem:

46. Ubi vermis eorum non finitur, & ignis non extinguitur.

47. Et si oculus tuus scandalizat te, ejice eum: pulchrum tibi est unoculum introire in regnum Dei, quam duos oculos habentem jaci in gehennam ignis:

48. Ubi vermis eorum non

τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται.

* 49. Πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται. καὶ πᾶσα ‡ θυσία † ἁλὶ † ἁλισθήσεται.

* 50. Καλὸν τὸ ἅλας. ἐὰν δὲ τὸ ‡ ἅλας † ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ‡ ἀρτύσετε; ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ ‡ εἰρηνεύετε ἐν ‡ ἀλλήλοις. 38. † 10.

Κεφ. ι. 10.

* 1. ‡ Κἀκεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὅρια τῆς Ἰουδαίας. διὰ τοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου; καὶ ‡ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν. καὶ, ὡς ‡ εἰώθει, πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς.

2. Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι· πειράζοντες αὐτόν.

3. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς;

* 4. Οἱ δὲ εἶπον· Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ‡ ἀποστασίου ‡ γράψαι, καὶ ἀπολῦσαι·

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς. Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν ἐντολὴν ταύτην·

6. Ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτοὺς ὁ Θεός.

7. Ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ.

finitur, & ignis non extinguitur.

49. Omnis enim igne salietur: & omnis victima sale salietur.

50. Pulchrum sal: si vero sal insulsum fiat, in quo illud condietis? Habete in vobis sal, & pacem habete invicem.

CAPUT X.

1. ET inde exurgens venit in fines Judææ, per ulterius Jordanis: & conveniunt iterum turbæ ad eum, &, sicut consueverat, iterum docebat illos.

2. Et accedentes Pharisæi interrogabant eum: Si licet viro uxorem absolvere? tentantes eum.

3. Ille autem respondens dixit eis: Quid vobis præcepit Moyses?

4. Illi vero dixerunt: Moyses permisit libellum abscessionis scribere, & absolvere.

5. Et respondens Jesus, ait eis: Ad duritiem cordis vestri scripsit vobis præceptum istud.

6. Ab autem initio creationis masculum & feminam fecit eos Deus.

7. Causa hujus relinquet homo patrem suum, & matrem, & adglutinabitur ad uxorem suam.

8. Et

8. Καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σάρξ.

* 9. Ὃ οὖν ὁ Θεὸς ‡ συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

10. Καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ πάλιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπηρώτησαν αὐτόν.

* 11. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ὃς ἐὰν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, ‡ μοιχᾶται ἐπ' αὐτήν.

12. Καὶ ἐὰν γυνὴ ἀπολύσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γαμηθῇ ἄλλῳ, μοιχᾶται.

13. Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἅψηται αὐτῶν. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμων τοῖς προσφέρουσιν.

14. Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἠγανάκτησε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

15. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

* 16. Καὶ ‡ ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ, τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὰ, εὐλόγει αὐτά.

17. Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν, προσδραμὼν εἷς καὶ γονυπετήσας αὐτὸν, ἐπηρώτα αὐτόν· Διδάσκαλε ἀγαθὲ, τί ποιήσω ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

18. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ·

8. Et erunt duo in carnem unam: Itaque non amplius sunt duo, sed una caro.

9. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.

10. Et in domo iterum discipuli ejus de eodem interrogaverunt eum.

11. Et ait illis: Quicumque absolverit uxorem suam, & duxerit aliam, adulterat in eam.

12. Et si uxor absolverit virum suum, & nupserit alii, mœchatur.

13. Et offerebant illi pueros, ut tangeret illos: Verum discipuli increpabant offerentes.

14. Videns vero Jesus, indignatus est, & ait illis: Sinite pueros venire ad me, & ne prohibueritis eos. nam talium est regnum Dei.

15. Amen dico vobis, quisquis non receperit regnum Dei velut puerulus, non intrabit in illud.

16. Et ulnis complexus eos, imponens manus super illos, benedicebat eos.

17. Et egrediente eo in viam, adcurrens quidam, & genupetens eum, rogabat eum, Magister bone, quid faciam ut vitam æternam hæreditem?

18. At Jesus dixit ei: Quid me

Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός.

19. Τὰς ἐντολὰς οἶδας· Μὴ μοιχεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς. Μὴ ἀποστερήσῃς· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα.

20. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.

21. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας αὐτῷ, ἠγάπησεν αὐτὸν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἕν σοι ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι, ἄρας τὸν σταυρόν.

*22. Ὁ δὲ ‡ συγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ, ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων ‡ κτήματα πολλά.

23. Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Πῶς δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελεύσονται;

*24. Οἱ δὲ ‡ μαθηταὶ ‡ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς. Τέκνα, πῶς † δύσκολόν ἐστι τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν;

25. Εὐκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τῆς τρυμαλιᾶς τῆς ῥαφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

26. Οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσσοντο, λέγοντες πρὸς ἑαυτούς· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

me dicis bonum? Nemo bonus, si non unus, Deus.

19. Præcepta nosti, Ne adulteres, ne occidas, ne furaris, ne falso testeris, ne damnum dederis: honora patrem tuum & matrem.

20. Ille autem respondens ait illi: Magister, hæc omnia observavi à Juventute mea.

21. At Jesus intuitus eum, dilexit eum, & dixit ei: Unum tibi deest: Vade, quæcumque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo: & veni sequere me tollens crucem.

22. Ille vero mœstus in verbo, abiit contristatus: erat enim habens facultates multas.

23. Et circumspiciens Jesus, ait discipulis suis: Quam difficile opes habentes in regnum Dei introibunt.

24. At discipuli expaverunt in verbis ejus. At Jesus rursus respondens, ait illis: Nati, quomodo difficile est confidentes in opibus, in regnum Dei introire.

25. Facilius enim est camelum per foramen acus transire, quam divitem in regnum Dei intrare.

26. Illi vero abundanter percellebantur, dicentes ad semetipsos: Et quis potest servari?

27. In-

27. Ἐμβλέψας δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, λέγει. Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα γὰρ δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

27. Intuens autem illos Jesus, ait: Apud homines impossibile, sed non apud Deum. Omnia enim possibilia sunt apud Deum.

28. Καὶ ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ. Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

28. Cœpit autem Petrus dicere ei: Ecce nos dimisimus omnia, & secuti sumus te.

29. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς, ἢ πατέρα ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα, ἢ ἀγροὺς, ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου,

29. Et respondens Jesus, ait: Amen dico vobis, nemo est qui reliquerit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros, causa mei & causa Evangelii.

30. Ἐὰν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας, καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς, καὶ μητέρας καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς, μετὰ διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

30. Si non accipiet centuplicia nunc in tempore hoc, domos, & fratres, & sorores, & matres, & filios, & agros, cum persequutionibus, & in seculo venturo vitam æternam.

31. Πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι, ἔσχατοι. καὶ οἱ ἔσχατοι, πρῶτοι.

31. Multi autem erunt primi novissimi, & novissimi primi.

32. Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱερσόλυμα· καὶ ἦν προάγων αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐθαμβοῦντο, καὶ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο. Καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα, ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα αὐτῷ συμβαίνειν·

32. Erunt autem in via ascendentes in Hierosolymam, & erat præcedens eos Jesus, & mirabantur: & sequentes expavescebant. Et assumens iterum duodecim, cœpit eis dicere futura ipsi evenire.

33. Ὅτι ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱερσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι, καὶ τοῖς γραμματεῦσι, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι·

33. Quia ecce ascendimus in Hierosolymam, & filius hominis tradetur principibus Sacerdotum, & Scribis, & damnabunt eum morte, & tradent eum gentibus,

34. Καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ

34. Et illudent ei, & flagella-

μασιγώσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται.

gellabunt eum, & inſpuent ei, & occident eum, & tertia die reſurget.

* 35. Καὶ ‡ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου, λέγοντες· Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν ποιήσῃς ὑμῖν.

35. Et accedunt ad eum Jacobus & Joannes, filii Zebedæi, dicentes: Magiſter, volumus ut quodcunque petierimus facias nobis.

36. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Τί θέλετε ποιῆσαί με ὑμῖν.

36. Ille vero dixit eis: Quid vultis facere me vobis?

37. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δὸς ἡμῖν ἵνα εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου καθίσωμεν ἐν τῇ δόξῃ σου.

37. Illi autem dixerunt ei: Da nobis, ut unus ex dexteris tuis, & unus ex ſiniſtris tuis ſedeamus in gloria tua.

38. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι;

38. At Jeſus ait eis: Neſcitis quid petatis: poteſtis bibere poculum quod ego bibo, & baptiſmo quo ego baptizor, baptizari?

39. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Δυνάμεθα. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, πίεσθε· καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε·

39. Illi autem dixerunt ei: Poſſumus. At Jeſus ait eis: Quidem calicem quem ego bibo, bibetis, & baptiſmo quo ego baptizor, baptizabimini:

40. Τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται.

40. At ſedere ex dextris meis, & ex ſiniſtris meis, non eſt meum dare, ſed quibus paratum eſt.

41. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἤρξαντο ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου.

41. Et audientes decem, cœperunt indignari de Jacobo & Joanne.

* 42. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ‡ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς, λέγει αὐτοῖς· Οἴδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ‡ ἄρχειν τῶν ἐθνῶν, ‡ κατακυριεύουσιν αὐτῶν· καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν ‡ κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν.

42. At Jeſus advocans eos, ait illis: Scitis quia exiſtimantes principari gentibus dominantur eorum, & magni eorum licentia utuntur eorum.

43. Οὐχ οὕτω δὲ ἔσται ἐν ὑ-

43. Non ita autem erit in vobis:

μῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται διάκονος ὑμῶν·

bis: sed quicunque voluerit fieri magnus in vobis, erit vester minister.

44. Καὶ ὃς ἂν θέλῃ ὑμῶν γενέσθαι πρῶτος, ἔσται πάντων δοῦλος.

44. Et quicunque voluerit vestrum fieri primus, erit omnium servus.

* 45. Καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ‡ λύτρον ‡ ἀντὶ πολλῶν.

45. Etenim filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam solutionem pro multis.

* 46. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἰερειχώ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἰερειχὼ, καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος ὁ τυφλὸς ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν ‡ προσαιτῶν.

46. Et veniunt in Hiericho. & proficiscente eo de Hiericho, & discipulis ejus, & turba copiosa, filius Timæi Bartimæus cæcus sedebat juxta viam mendicans.

47. Καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖός ἐστιν, ἤρξατο κράζειν, καὶ λέγειν· Ὁ υἱὸς Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

47. Et audiens quia Jesus Nazarenus est, cœpit clamare & dicere: Fili David Jesu, miserere mei.

48. Καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοὶ ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

48. Et objurgabant eum multi ut taceret. Ille autem multo magis clamabat: Fili David, miserere mei.

49. Καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι· καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν, λέγοντες αὐτῷ· Θάρσει, ἔγειραι· φωνεῖ σε.

49. Et stans Jesus, ait illum vocari. Et vocant cæcum, dicentes ei: Confide, excitare: vocat te.

50. Ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν.

50. Ille autem abjiciens pallium suum, resurgens venit ad Jesum.

51. Καὶ ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί θέλεις ποιήσω σοι; ὁ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ· Ραββονὶ, ἵνα ἀναβλέψω.

51. Et respondens dicit ei Jesus: Quid vis faciam tibi? At cæcus dixit ei, Rabboni, ut videam.

52. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. Καὶ εὐθέως ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει τῷ Ἰησοῦ ἐν τῇ ὁδῷ. 21. †2.

52. At Jesus ait illi: Vade, fides tua servavit te: & confestim vidit, & sequebatur Jesum in via.

CA-

Κεφ. ια΄ 11.

1. Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

2. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπορευόμενοι εἰς αὐτὴν, εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς ἀνθρώπων κεκάθικε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

3. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἴπατε· Ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει· καὶ εὐθέως αὐτὸν ἀποστελεῖ ὧδε.

*4. Ἀπῆλθον δὲ καὶ εὗρον τὸν ‡πῶλον δεδεμένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ † ἀμφόδου, καὶ λύουσιν αὐτόν.

5. Καί τινες τῶν ἐκεῖ ἑστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς· Τί ποιεῖτε λύοντες τὸν πῶλον;

6. Οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς ἐνετείλατο ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφῆκαν αὐτούς.

7. Καὶ ἤγαγον τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπέβαλον αὐτῷ τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ.

*8. Πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν εἰς τὴν ὁδόν· ‡ἄλλοι δὲ † στοιβάδας ‡ἔκοπτον ἀπὸ τῶν ‡δένδρων, καὶ ‡ἐστρώννυον εἰς τὴν ὁδόν.

9. Καὶ οἱ προάγοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, λέγοντες· Ὡσαννά, εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

CAPUT XI.

1. ET quum appropinquarent ad Hierosolymam, ad Bethphage & Bethaniam ad montem Olivarum, mittit duos discipulorum suorum,

2. Et dicit illis: Abite in vicum contra vos, & statim introeuntes in eum, invenietis pullum ligatum, super quem nullus hominum sedit: solventes illum, adducite.

3. Et si quis vobis dixerit: Quid facitis hoc? dicite: Quia Dominus eo opus habet: & continuo illum dimittet huc.

4. Abierunt autem & invenerunt pullum ligatum ad januam foris in bivio, & solvunt eum.

5. Et quidam illic stantium, dicebant illis: Quid facitis solventes pullum?

6. Illi verò dixerunt eis sicut præceperat Jesus: & dimiserunt eis.

7. Et duxerunt pullum ad Jesum: & superinjecerunt illi vestimenta sua: & sedit super eum.

8. Multi autem vestimenta sua straverunt in viam: alii autem frondes cædebant ex arboribus, & sternebant in via.

9. Et præeuntes & sequentes clamabant, dicentes: Hosanna, benedictus veniens in nomine Domini;

10. Be-

10. Εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία ἐν ὀνόματι Κυρίου, τοῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ. Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις.

11. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἰς τὸ ἱερὸν· καὶ περιβλεψάμενος πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν δώδεκα.

12. Καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε.

13. Καὶ ἰδὼν συκῆν μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἦλθεν εἰ ἄρα εὑρήσει τι ἐν αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν, οὐδὲν εὗρεν εἰ μὴ φύλλα. οὐ γὰρ ἦν καιρὸς σύκων.

14. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ. Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα οὐδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

15. Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα. καὶ εἰσελθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ. καὶ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν, καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περιστερὰς κατέστρεψε.

16. Καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ.

17. Καὶ ἐδίδασκε, λέγων αὐτοῖς· Οὐ γέγραπται. Ὅτι ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ ἐποιήσατε αὐτὸν σπήλαιον λῃστῶν.

18. Καὶ ἤκουσαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ

10. Benedictum veniens regnum in nomine Domini, patris nostri David: Hosanna in altissimis.

11. Et introivit in Hierosolymam Jesus in templum: & circumspiciens omnia, vespere jam existente hora, exiit in Bethaniam cum duodecim.

12. Et postera die exeuntibus illis de Bethania, esuriit.

13. Et videns ficum à longe, habentem folia, venit, si forte inveniret quid in ea. Et veniens ad eam, nihil invenit si non folia: non enim erat tempus ficorum.

14. Et respondens Jesus, dixit ei: Non amplius ex te in æternũ nemo fructum manducet. Et audiebant discipuli ejus

15. Et veniunt in Hierosolymam: & ingressus Jesus in templum, cœpit ejicere vendentes & ementes in templo? & mensas nummulariorum, & cathedras vendentium columbas evertit.

16. Et non sinebat ut quisquam transferret vas per templum.

17. Et docebat, dicens eis: Nonne scriptum est, Quia domus mea, domus orationis vocabitur omnibus gentibus? vos autem fecistis eum speluncam latronum.

18. Et audierunt Scribæ, & prin-

τῆς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν, ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτὸν, ὅτι πᾶς ὁ ὄχλος ἐξεπλήσσετο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

19. Καὶ ὅτε ὀψὲ ἐγένετο, ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

20. Καὶ πρωὶ παραπορευόμενοι, εἶδον τὴν συκῆν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν.

21. Καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος, λέγει αὐτῷ· Ῥαββὶ, ἴδε, ἡ συκῆ ἣν κατηράσω, ἐξήρανται.

22. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, λέγει αὐτοῖς. Ἔχετε πίστιν Θεοῦ.

23. Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ· Ἄρθητι, καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ πιστεύσῃ ὅτι ἃ λέγει γίνεται, ἔσαι αὐτῷ ὃ ἐὰν εἴπῃ.

24. Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα ὅσα ἂν προσευχόμενοι αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε· καὶ ἔσαι ὑμῖν.

25. Καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατά τινος· ἵνα καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφῇ ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

26. Εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν.

27. Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος αὐτοῦ, ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ

principes Sacerdotum, & quærebant quomodo eum perderent: timebant enim eum, quia omnis turba admirabatur super doctrina ejus.

19. Et quum vespera facta esset, egrediebatur ex civitate.

20. Et mane adambulantes, viderunt ficum arefactam à radicibus.

21. Et recordatus Petrus, dicit ei, Rabbi, ecce ficus cui maledixisti, aruit.

22. Et respondens Jesus, ait illis: Habete fidem Dei.

23. Amen enim dico vobis, quia quicunque dixerit monti huic: Tollere, & mittere in mare & non hæsitaverit in corde suo, sed crediderit quia quæ dicit fiant, fiet ei quod dixerit.

24. Propter hoc dico vobis: Omnia quæcumque oranres petitis, credite quia accipitis, & erunt vobis.

25. Et quum stabitis orantes, dimittite si quid habetis adversus aliquem, ut & pater vester qui in cælis, dimittat vobis lapsus vestros.

26. Si vero vos non dimiseritis, nec Pater vester qui in cælis, dimittet lapsus vestros.

27. Et veniunt rursus in Hierosolymam. Et in templo deambulante ipso, accedunt ad eum summi sacerdotes,

γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι.
28. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ· Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν, ἵνα ταῦτα ποιῇς;
29. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον· καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἐρῶ ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ·
30. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι.
31. Καὶ ἐλογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες· Ἐὰν εἴπωμεν, ἐξ οὐρανοῦ; ἐρεῖ· Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;
32. Ἀλλ' ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων· ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ εἶχον τὸν Ἰωάννην, ὅτι ὄντως προφήτης ἦν.
33. Καὶ ἀποκριθέντες, λέγουσι τῷ Ἰησοῦ· Οὐκ οἴδαμεν. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς, λέγει αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. 7. † 2.

Κεφ. ιβ'. 12.

*1 Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λέγειν· ‡ Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε ‡ φραγμὸν, καὶ ‡ ὤρυξεν † ὑπολήνιον, καὶ ‡ ᾠκοδόμησε ‡ πύργον, καὶ ‡ ἐξέδοτο αὐτὸν ‡ γεωργοῖς· καὶ ἀπεδήμησε.
2. Καὶ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν λάβῃ ἀπὸ ‡ καρπῶν ‡ ἀμπελῶνος.

tes, & Scribæ, & seniores.
28. Et dicunt ei: In qua auctoritate hæc facis? & quis tibi auctoritatem hanc dedit, ut ista facias.
29. At Jesus respondens, ait illis: Interrogabo vos & ego unum verbum, & respondete mihi, & dicam vobis in qua auctoritate hæc faciam.
30. Baptismus Joannis de cælo erat, an ex hominibus? Respondete mihi.
31. Et ratiocinabantur apud seipsos dicentes: Si dixerimus, de cælo, dicet, propter quid ergo non credidistis ei?
32. Sed si dicamus ex hominibus, timebant populum. Omnes enim habebant Joannem, quia vere Propheta erat.
33. Et respondentes dicunt Jesu: Nescimus. Et Jesus respondens, ait illis: Neque ego dico vobis in qua auctoritate hæc faciam.

CAPUT XII.

1. ET cœpit illis in parabolis dicere: Vineam plantavit homo, & circumposuit sepem, & fodit lacum, & ædificavit turrim, & elocavit eam agricolis, & peregre profectus est.
2. Et misit ad agricolas tempore servum, ut ab agricolis acciperet de fructu vineæ:

3. Illi

3. Οἱ δὲ, λαβόντες αὐτὸν, ἔδειραν, καὶ ἀπέστειλαν κενόν.

* 4. Καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· ‡ κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες † ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἀπέστειλαν † ἠτιμωμένον.

5. Καὶ πάλιν ἄλλον ἀπέστειλε· κἀκεῖνον ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτέινοντες.

6. Ἔτι οὖν ἕνα υἱὸν ἔχων ἀγαπητὸν αὐτοῦ, ἀπέστειλε καὶ αὐτὸν πρὸς αὐτοὺς ἔσχατον, λέγων· Ὅτι ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου.

7. Ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ εἶπον πρὸς ἑαυτούς· Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία.

8. Καὶ λαβόντες αὐτὸν, ἀπέκτειναν, καὶ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος.

9. Τί οὖν ποιήσει ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις.

10. Οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε; Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.

11. Παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη· καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν.

12. Καὶ ἐζήτουν αὐτὸν κρατῆσαι· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν

3. Illi autem sumentes eum ceciderunt, & dimiserunt vacuum.

4. Et iterum misit ad illos alium servum: & illum lapidantes in capite vulneraverunt, & ablegaverunt inhonoratum.

5. Et rursum alium misit: & illum occiderunt, & plures alios, hos quidem cædentes, hos vero occidentes.

6. Adhuc ergo unum filium habens dilectum suum, misit & illum ad eos novissimum, dicens: Quia reverebuntur filium meum.

7. Illi vero agricolæ dixerunt apud seipsos: Quod hic est hæres: venite occidamus eum, & nostra erit hæreditas.

8. Et apprehendentes eum, occiderunt, & ejecerunt extra vineam.

9. Quid ergo faciet dominus vineæ? Veniet, & perdet colonos, & dabit vineam aliis.

10. Nec scripturam hanc legistis? Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

11. A Domino factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.

12. Et quærebant eum prehendere, & timuerunt turbam: cognoverunt enim quoniam

παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.

* 13. Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἡρῳδιανῶν, ‡ ἵνα αὐτὸν † ἀγρεύσωσι ‡ λόγῳ.

14. Οἱ δὲ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ. Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· Ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι, ἢ οὔ; δῶμεν, ἢ μὴ δῶμεν;

15. Ὁ δὲ, εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν, εἶπεν αὐτοῖς· Τί με πειράζετε; φέρετέ μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω.

16. Οἱ δὲ ἤνεγκαν. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ. Καίσαρος.

17. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος, Καίσαρι· καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ, τῷ Θεῷ. Καὶ ἐθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ.

18. Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτὸν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν μὴ εἶναι· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες.

19. Διδάσκαλε· Μωσῆς ἔγραψεν ὑμῖν, ὅτι ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ τέκνα μὴ ἀφῇ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

20. Ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν·

niam ad eos parabolam dixerit. *Et* sinentes eum abierunt.

13. Et mittunt ad eum quosdam Pharisæorum & Herodianorum, ut eum captarent sermone.

14. Illi autem venientes dicunt ei: Magister, scimus quia verax es, & non cura est tibi de nullo: non enim aspicis in faciem hominum, sed in veritate viam Dei doces. Licet censum Cæsari dare, an non? dabimus, an non demus?

15. Ille vero sciens eorum hypocrisin, ait illis: Quid me tentatis? Afferte mihi denarium, ut videam.

16. Illi autem attulerunt. Et ait illis: Cujus imago hæc, & inscriptio? Illi autem dixerunt ei: Cæsaris.

17. *Et* respondens Jesus dixit illis, Reddite quæ Cæsaris Cæsari; & quæ Dei, Deo. *Et* mirabantur super eo.

18. Et veniunt Sadducæi ad eum, qui dicunt resurrectionem non esse: & interrogabant eum, dicentes:

19. Magister, Moyses scripsit nobis, quod si cujus frater mortuus fuerit, & dimiserit uxorem, & natos non reliquerit, ut accipiat frater ejus uxorem ipsius, & resuscitet semen fratri suo.

20. Septem fratres erant, &

καὶ ὁ πρῶτος ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα.

21. Καὶ ὁ δεύτερος ἔλαβεν αὐτὴν, καὶ ἀπέθανε, καὶ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως.

22. Καὶ ἔλαβον αὐτὴν οἱ ἑπτὰ, καὶ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα· ἐσχάτη πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.

23. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσι, τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.

24. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφὰς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ.

* 25. Ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν ἀναστῶσιν, ‡ οὔτε ‡ γαμοῦσιν, οὔτε † γαμίσκονται· ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

26. Περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βάτου πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, λέγων· Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαὰκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ;

27. Οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ Θεὸς ζώντων· ὑμεῖς οὖν πολὺ πλανᾶσθε.

28. Καὶ προσελθὼν εἷς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων, εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν· Ποία ἐστὶ πρώτη πασῶν ἐντολή;

29. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη

primus accepit uxorem, & moriens non reliquit semen.

21. Et secundus accepit eam, & mortuus est, & nec iste reliquit semen: & tertius similiter.

22. Et acceperunt eam septem, & non reliquerunt semen. Novissima omnium defuncta est & mulier.

23. In ergo resurrectione, quum resurrexerint, cujus eorum erit uxor? nam septem habuerunt eam uxorem.

24. Et respondens Jesus, ait illis: Non propter hoc erratis, non scientes scripturas, neque efficaciam Dei?

25. Quum enim à mortuis resurrexerint, neque nubent, neque nubuntur, sed sunt sicut angeli qui in cælis.

26. De autem mortuis, quod excitantur, non legistis in libro Moysis, super rubum quomodo dixerit illi Deus, inquiens: Ego Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob?

27. Non est Deus Deus mortuorum, sed Deus vivorum: vos ergo multum erratis.

28. Et accedens unus Scribarum audiens illos conquirentes, videns quod pulchre illis responderit, interrogavit eum, quod esset primum omnium mandatum?

29. At Jesus respondit ei, quia pri-

αὐτῷ· Ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν· Ἄκουε Ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, Κύριος εἷς ἐστι.

primum omnium mandatorum, Audi Israel: Dominus Deus noster, Dominus unus est.

30. Καὶ ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. αὕτη πρώτη ἐντολή.

30. Et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota cogitatione tua, & ex tota virtute tua. Hoc primum mandatum.

31. Καὶ δευτέρα ὁμοία, αὕτη· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη ἐντολὴ οὐκ ἔστι.

31. Et secundum simile hoc: Diliges proximum tuum ut teipsum. Majus horum aliud mandatum non est.

32. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεύς· Καλῶς, διδάσκαλε, ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἷς ἐστι Θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ.

32. Et ait illi Scriba, Pulchre Magister in veritate dixisti, quia unus est Deus, & non est alius præter eum.

33. Καὶ τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτὸν, πλεῖόν ἐστι πάντων τῶν ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν.

33. Et diligere eum ex toto corde, & ex toto intellectu, & ex tota anima, & ex tota fortitudine: & diligere proximum ut seipsum, plus est omnibus holocautomatibus, & sacrificiis.

* 34. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν αὐτὸν ὅτι † νουνεχῶς ‡ ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ· Οὐ ‡ μακρὰν εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας § Θεοῦ. Καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

34. Et Jesus videns eum quod cordate respondisset, dixit illi: Non longe es à regno Dei. Et nemo non amplius audebat eum interrogare.

35. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· Πῶς λέγουσιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι ὁ Χριστὸς υἱός ἐστι Δαβίδ;

35. Et respondens Jesus, dicebat, docens in templo: Quomodo dicunt Scribæ, quod Christus filius est David?

36. Αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ εἶπεν ἐν τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχ-

36. Ipse enim David dixit in Spiritu sancto: Dicit Dominus domino meo: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos

θρὰς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

37. Αὐτὸς οὖν Δαβὶδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; Καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

38. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων, τῶν θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν, καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

39. Καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις.

40. Οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα.

*41. Καὶ καθίσας ὁ Ἰησοῦς ‡κατέναντι τοῦ ‡γαζοφυλακίου, ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλλει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον· καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλά.

*42. Καὶ ἐλθοῦσα μία ‡χήρα πτωχὴ ἔβαλε ‡λεπτὰ δύο, ὅ ἐστι ‡κοδράντης.

43. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγει αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἡ πτωχὴ πλεῖον πάντων βέβληκε τῶν βαλόντων εἰς τὸ γαζοφυλάκιον.

44. Πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν βίον αὐτῆς. 25. †. 6.

Κεφ. ιγ'. 13.

1. ΚΑὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ, λέγει αὐ-

tuos scabellũ pedum tuorum.

37. Ipse ergo David dicit eum Dominum: & unde filius ejus est? Et multa turba audiebat eum libenter.

38. Et dicebat eis in doctrina sua: Respicite à Scribis volentibus in stolis deambulare, & salutationes in foris.

39. Et præsessiones in synagogis, & præcubitus in cœnis:

40. Devorantes domos viduarum, & specie longa orantes: hi accipient abundantius judicium.

41. Et sedens Jesus contra gazophylacium, aspiciebat quomodo turba jactaret æs in gazophylacium: & multi divites jactabant multa.

42. Et veniens una vidua pauper, injecit minuta duo, quod est quadrans.

43. Et advocans discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam vidua hæc pauper plus omnibus injecit injicientibus in gazophylacium.

44. Omnes enim ex redundante sibi injecerunt: hæc vero ex penuria sua omnia quæ habuit jecit, totum victum suum.

CAPUT XIII.

1. ET egrediente illo ex templo, ait illi unus ex di-

τῶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ· Διδάσκαλε, ἴδε ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί.

2. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ· Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ ἀφεθῇ λίθος ἐπὶ λίθῳ, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.

3. Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ, ἐπηρώτων αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀνδρέας·

4. Εἰπὲ ἡμῖν πότε ταῦτα ἔσται, καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ πάντα ταῦτα συντελεῖσθαι.

5. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκριθεὶς αὐτοῖς, ἤρξατο λέγειν· Βλέπετε μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ·

6. Πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν.

7. Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὔπω τὸ τέλος.

8. Ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν· καὶ ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους, καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ ταραχαί.

9. Ἀρχὴ ὠδίνων ταῦτα. Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτούς. Παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια καὶ εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

10. Καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ

discipulis suis: Magister, aspice quales lapides, & qualia ædificia.

2. Et Jesus respondens ait illi, Vides hæc magna ædificia? Non relinquetur lapis super lapidem, qui non dissolvatur.

3. Et sedente ipso in monte Olivarum, contra templum, interrogabant eum privatim Petrus & Jacobus, & Joannes, & Andreas:

4. Dic nobis quando ista erũt, & quod signũ quando futurũ est hæc omnia consummari?

5. At Jesus respondens illis, cœpit dicere, Aspicite ne quis vos seducat.

6. Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Quia ego sum: & multos seducent.

7. Quum autem audieritis bella, & auditiones bellorum, ne turbemini: oportet enim fieri, sed nondum finis.

8. Excitabitur enim gens in gentem, & regnum super regnũ: & erunt terræmotus per loca, & erunt fames & turbæ.

9. Initia dolorum hæc. Aspicite autem vosmetipsos. Tradent enim vos ad consessus, & in synagogas cædemini, & ad duces & reges sistemini causa mei, in testimonium illis.

10. Et in omnes gentes o-

πρῶτον κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον.

* 11. Ὅταν δὲ ἀγάγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ † προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε, μηδὲ ‡ μελετᾶτε· ἀλλ' ὃ ἐὰν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον.

* 12. Παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ‡ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ ‡ θανατώσουσιν αὐτούς.

13. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.

14. Ὅταν δὲ ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου, ἑστὼς ὅπου οὐ δεῖ, (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω) τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη.

15. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος, μὴ καταβάτω εἰς τὴν οἰκίαν, μηδὲ εἰσελθέτω ἆραί τι ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ.

16. Καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν ὢν, μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω, ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ.

17. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

* 18. Προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ ‡ φυγὴ ὑμῶν ‡ χειμῶνος.

19. Ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι

portet primum prædicari Evangelium.

11. Quum autem duxerint vos tradentes, ne præanxiemini quid loquamini, nec præmeditemini: sed quod datum fuerit vobis in illa hora, id loquimini: non enim estis vos loquentes, sed Spiritus sanctus.

12. Tradet autem frater fratrem in mortem, & pater natum: & insurgent nati in parentes, & morte afficient eos.

13. Et eritis exosi ab omnibus propter nomen meum: autem permanens in finem, hic salvus erit.

14. Quum autem videritis abominationem desolationis prolatam à Daniele Propheta, stantem ubi non oportet, (legens intelligat) tunc qui in Judæa fugiant in montes.

15. Qui autem super domum, ne descendat in domum, nec introeat tollere quid de domo sua.

16. Et qui in agrum existens, non revertatur in quæ post, tollere vestimentum suum.

17. Væ autem in uterohabentibus & nutrientibus in illis diebus.

18. Orate vero ut non fiat fuga vestra hyeme.

19. Erunt enim dies illi tribula-

ἐκείνη θλῖψις, οἵα οὐ γέγονε τοιαύτη ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται.

20. Καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σαρξ· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας.

21. Καὶ τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ· ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός· ἢ· ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ πιστεύσητε.

*22. Ἐγερθήσονται γὰρ ‡ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφῆται· καὶ δώσουσι σημεῖα καὶ ‡ τέρατα, πρὸς τὸ ‡ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατὸν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς.

23. Ὑμεῖς δὲ βλέπετε· ἰδοὺ, προείρηκα ὑμῖν πάντα.

23. Ἀλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην, ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς·

25. Καὶ οἱ ἀστέρες ‡ τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται.

26. Καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν ‡ τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης.

27. Καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ, καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

*28. Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς ἤδη ὁ κλάδος ‡ ἁπαλὸς γένηται, καὶ ‡ ἐκφύῃ τὰ ‡ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ‡ ἐγγὺς τὸ ‡ θέρος ἐστίν.

bulatio, qualis non facta est talis ab initio conditionis, quam condidit Deus, usque nunc, & non fiet.

20. Et si non Dominus contraxisset dies, non servaretur omnis caro: sed propter electos, quos elegit, contraxit dies.

21. Et tunc si quis vobis dixerit, Ecce hic Christus, aut, ecce illic, ne credideritis.

22. Excitabuntur enim pseudochristi & pseudoprophetæ, & dabunt signa & portenta, ad seducendos, si possibile, & electos.

23. Vos autem aspicite: ecce prædixi vobis omnia.

24. Sed in illis diebus, post tribulationem illam sol contenebrabitur, & luna non dabit splendorem suum:

25. Et stellæ cæli erunt decidentes, & efficaciæ quæ in cælis concutientur.

26. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nubibus cum efficacia multa & gloria.

27. Et tunc mittet angelos suos, & congregabit electos suos à quatuor ventis, ab extremo terræ usque extremum cæli.

28. A autem ficu discite parabolam: Quum jam ramus ejus tener fuerit, & germinet folia, cognoscitis quia prope æstas est: 29. Sic

29. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἐπὶ θύραις.

30. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται.

31. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

32. Περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν οὐρανῷ, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ.

33. Βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε ὁ καιρός ἐστιν.

* 34. Ὡς ἄνθρωπος † ἀπόδημος ἀφεὶς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, καὶ ἑκάστῳ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ ‡ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα ‡ γρηγορῇ.

* 35. Γρηγορεῖτε οὖν, (οὐκ οἴδατε γὰρ ‡ πότε ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ‡ ὀψὲ, ἢ ‡ μεσονυκτίου, ἢ † ἀλεκτοροφωνίας, ἢ πρωΐ.)

36. Μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης, εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας.

37. Ἃ δὲ ὑμῖν λέγω, πᾶσι λέγω, Γρηγορεῖτε. 21. †. 3.

Κεφ. ιδ'. 14.

1 Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνωσιν.

2. Ἔλεγον δὲ· Μὴ ἐν τῇ ἑορ-

29. Sic & vos, quum hæc videritis facta, cognoscite quod prope est ad fores.

30. Amen dico vobis, quoniam non præteribit generatio hæc, usq; quo omnia ista fiant.

31. Cœlum & terra præteribunt, at verba mea non præteribunt.

32. De autem die illo & hora, nemo scit, neque angeli qui in cælo, neque Filius, si non Pater.

33. Aspicite, vigilate, & orate: nescitis enim quando tempus est.

34. Sicut homo peregre profectus relinquens domum suam, & dans servis suis auctoritatem & cuique opus suum, & janitori præcepit ut vigilet.

35. Vigilate ergo, (nescitis enim quando dominus domus veniat: vespere, an media nocte, an galli cantu, an mane.)

36. Ne veniens repentè, inveniat vos dormientes.

37. Quæ autem vobis dico, omnibus dico: Vigilate.

CAPUT XIV.

1. ERat autem Pascha, & Azyma post duos dies: & quærebant summi Sacerdotes & Scribæ quomodo eũ in dolo prehendentes occiderent.

2. Dicebant autem: Non in festo,

τῆ, μήποτε θόρυβος ἔσῃ τῦ λαῦ.

3. Καὶ ὄντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ ἐν τῆ οἰκίᾳ Σίμωνος τῦ λεπροῦ, καὶ κατακειμένου αὐτοῦ, ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς· καὶ συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον, κατέχεεν αὐτοῦ κατὰ τῆς κεφαλῆς.

4. Ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτούς, καὶ λέγοντες; Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ μύρου γέγονεν;

5. Ἠδύνατο γὰρ τοῦτο πραθῆναι ἐπάνω τριακοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. Καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῆ.

6. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἄφετε αὐτήν. τί αὐτῆ κόπους παρέχετε, καλὸν ἔργον εἰργάσατο εἰς ἐμέ;

7. Πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοῖς εὖ ποιῆσαι· ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

8. Ὃ εἶχεν αὕτη, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν ἐνταφιασμόν.

9. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῆ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη, λαληθήσεται εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

10. Καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῷ αὐτὸν αὐτοῖς.

festo, ne quando tumultus fit populi.

3. Et existente eo in Bethania, in domo Simonis leprosi, accumbente eo, venit mulier habens alabastrum unguenti, nardi probati multi pretii: & confringens alabastrum, effudit ei juxta caput.

4. Erant autem quidam indignati apud semetipsos, & dicentes: Ad quid perditio ista unguenti facta est?

5. Poterat enim istud vænumdari super trecentis denariis, & dari pauperibus. Et fremebant ei.

6. At Jesus dixit: Sinite eam: Quid illi molestias exhibetis? Pulchrum opus operata est in me.

7. Semper enim pauperes habetis cum vobis, & quum volueritis potestis illis benefacere: me autem non semper habetis.

8. Quod habuit hæc, fecit: præoccupavit ungere meum corpus in sepulturam.

9. Amen dico vobis, ubicunque prædicatum fuerit Evangelium istud in totum mundum, & quod fecit hæc, narrabitur in memoriam ejus.

10. Et Judas Iscariotes unus duodecim, abiit ad principes Sacerdotum, ut proderet eum illis.

11. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν· καὶ ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐζήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν παραδῷ.

12. Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθυον, λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἑτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς τὸ πάσχα;

13. Καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν· καὶ ἀπαντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ.

14. Καὶ ὅπου ἐὰν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ οἰκοδεσπότῃ· Ὅτι ὁ διδάσκαλος λέγει· Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;

15. Καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνάγαιον μέγα ἐστρωμένον, ἕτοιμον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε ἡμῖν.

16. Καὶ ἐξῆλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

17. Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα.

18. Καὶ ἀνακειμένων αὐτῶν, καὶ ἐσθιόντων, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ.

19. Οἱ δὲ ἤρξαντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐτῷ εἷς καθ' εἷς· Μήτι ἐγώ; καὶ ἄλλος· Μήτι ἐγώ;

* 20. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐ-

11. Ii vero audientes gavisi sunt, & polliciti sunt ei argentum dare. Et quærebat quomodo opportune illū traderet

12. Et primo die Azymorum, quando Pascha mactabant, dicunt ei discipuli ejus: Quo vis abeuntes paremus ut manduces Pascha?

13. Et mittit duos discipulorum suorum, & dicit eis: Ite in civitatem, & occurret vobis homo lagenam aquæ bajulans: sequimini eum.

14. Et quocumque introierit, dicite domus domino: quia Magister dicit: Ubi est diversorium ubi Pascha cum discipulis meis manducem?

15. Et ipse vobis demonstrabit cœnaculū grande stratum, paratum: illic parate nobis.

16. Et exierunt discipuli ejus, & venerunt in civitatem: & invenerunt sicut dixerat illis, & paraverunt Pascha.

17. Et vespere facto, venit cum duodecim.

18. Et discumbentibus illis & manducantibus, ait Jesus, Amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me, manducans cum me.

19. Illi autem cœperunt contristari, & dicere ei unus ad unum: Numquid ego? & alius, Numquid ego?

20. Ipse autem respondens, ait illis:

τοῖς. Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ ‡ ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρύβλιον.

21. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

22. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον, εὐλογήσας ἔκλασε· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου.

23. Καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς· καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες.

24. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τῆς καινῆς διαθήκης, τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον.

25. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πίω ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

26. Καὶ ὑμνήσαντες, ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.

27. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι πάντες σκανδαλισθήσεσθε ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· ὅτι γέγραπται· Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα.

28. Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με, προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

29. Ὁ δὲ Πέτρος ἔφη αὐτῷ· Καὶ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ.

30. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σήμερον ἐν τῇ

illis: Unus ex duodecim intingens cum me in catinum.

21. Ipse quidem filius hominis vadit, sicut scriptum est de eo: Væ autem homini illi per quem filius hominis proditur. Pulchrum erat ei, si non natus esset homo iste.

22. Et manducantibus illis sumens Jesus panem, & benedicens fregit, & dedit eis: & ait, Sumite, comedite: hoc est corpus meum.

23. Et accipiens calicem, gratias agens dedit eis; & biberunt ex illo omnes.

24. Et ait illis: Hic est sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effusus.

25. Amen dico vobis, quia non amplius non bibam de genimine vitis, usque in diem illum quum illud bibam novum in regno Dei.

26. Et hymno dicto exierunt in montem Olivarum.

27. Et ait eis Jesus: Quod omnes scandalizabimini in me in nocte ista, quia scriptum est: Percutiam pastorem, & dispergentur oves.

28. Sed post resurrexisse me, præcedam vos in Galilæam.

29. At Petrus ait illi: Et si omnes scandalizati fuerint in te, sed non ego.

30. Et ait illi Jesus: Amen dico tibi; quia tu hodie in nocte

νυκτὶ ταύτῃ, πρὶν ἢ δὶς ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρὶς ἀπαρνήσῃ με.

31. Ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ ἔλεγε μᾶλλον· Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι. Ὡσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

32. Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Καθίσατε ὧδε ἕως προσεύξωμαι.

33. Καὶ παραλαμβάνει τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ἤρξατο ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν.

34. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Περίλυπός ἐστιν ἡ ψυχή μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε, καὶ γρηγορεῖτε.

35. Καὶ προελθὼν μικρόν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ προσηύχετο ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι, παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα.

*36. Καὶ ἔλεγεν· ‡Ἀββᾶ ὁ πατήρ, πάντα δυνατά σοι. ‡παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω ἀλλὰ τί σύ.

37. Καὶ ἔρχεται καὶ εὑρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας. καὶ λέγει τῷ Πέτρῳ· Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι;

38. Γρηγορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής.

39. Καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών.

40. Καὶ ὑποστρέψας εὗρεν αὐ-

cte hac, prius quam bis gallum vociferari, ter negabis me.

31. Ille autem ex abundanti dicebat magis: Si me oporturit commori tibi, non te negabo. Similiter autem & omnes dicebant.

32. Et veniunt in locum cui nomen Gethsemani: & ait discipulis suis: Sedete hic, donec orem.

33. Et assumit Petrum & Jacobum & Joannem cum se, & cœpit expavescere & angi.

34. Et ait illis: undiquaque tristis est anima mea usque ad mortem: manete hic, & vigilate cum me.

35. Et progressus paululum, procidit super terram, & orabat, ut, si possibile est, transiret ab eo hora.

36. Et dixit: Abba Pater, omnia possibilia tibi: transfer calicem à me hunc: sed non quid ego volo, sed quid tu.

37. Et venit, & invenit eos dormientes: Et ait Petro: Simon, dormis? non potuisti unam horam vigilare?

38. Vigilate & orate, ut non intretis in tentationem, ipse quidem spiritus promptus, at caro infirma.

39. Et iterum abiens oravit, sermonem eundum dicens.

40. Et reversus invenit eos de-

nuo

τοὺς πάλιν καθεύδοντας, (ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν βεβαρημένοι) καὶ οὐκ ἤδεισαν τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι.

nuo dormientes, (erant enim oculi eorum gravati:) & non sciebant quid ei responderent.

*41. Καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Καθεύδετε τὸ ‡λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· † ἀπέχει, ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδοται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν.

41. Et venit tertio, & ait illis: Dormitis reliquum & requiescitis. Sufficit: venit hora: ecce traditur filius hominis in manus peccatorum.

42. Ἐγείρεσθε, ἄγωμεν· ἰδοὺ, ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

42. Surgite, eamus: ecce tradens me appropinquavit.

43. Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἷς ὢν τῶν δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων, παρὰ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων.

43. Et statim adhuc eo loquente, adest Judas unus existens duodecim, & cum eo turba multa cum gladiis & lignis, à summis Sacerdotibus & Scribis & senioribus.

*44. ‡Δεδώκει δὲ ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν † σύσσημον αὐτοῖς, λέγων· Ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτὸν, καὶ ἀπαγάγετε ‡ἀσφαλῶς.

44. Dederat autem tradens eum consignum eis, dicens: Quemcumque osculatus fuero, ipse est: prehendite eum, & abducite tutò.

45. Καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελθὼν αὐτῷ, λέγει· Ῥαββὶ, ῥαββί· καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

45. Et veniens, statim accedens ad eum, ait: Gaude Rabbi: & osculatus est eum.

46. Οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.

46. Illi vero injecerunt in eum manus suas, & prehenderunt eum.

47. Εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν, ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον.

47. Unus autē quidam astantium exerens gladium, percussit servum summi Sacerdotis, & abstulit illius auriculam.

48. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;

48. Et respondens Jesus, ait illis: Tamquam ad latronem existis cum gladiis & lignis comprehendere me?

49. Καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί.

49. Quotidie eram apud vos in templo docens, & non prehendistis me: sed ut impleantur Scripturæ.

50. Καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες ἔφυγον.

50. Et relinquentes eum, omnes fugerunt.

51. Καί τις νεανίσκος ἠκολούθει αὐτῷ, περιβεβλημένος σινδόνα ἐπὶ γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι.

51. Et unus quidam juvenis sequebatur eum amictus sindone super nudo: & tenent eum juvenes.

52. Ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδόνα, γυμνὸς ἔφυγεν ἀπ' αὐτῶν.

52. Ille autem relinquens sindonem, nudus profugit ab eis.

53. Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς.

53. Et abduxerunt Jesum ad summum sacerdotem, & conveniunt eo omnes summi Sacerdotes, & seniores, & Scribæ.

54. Καὶ ὁ Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμενος πρὸς τὸ φῶς.

54. Et Petrus à longe sequutus est eum usque intro in atrium summi Sacerdotis, & erat considens cum ministris, & calefaciens se ad lumen.

55. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν, καὶ οὐχ ηὕρισκον.

55. At summi Sacerdotes, & omnis consessus quærebant adversus Jesum testimonium, ad morte afficiendum eum, & non inveniebant.

56. Πολλοὶ γὰρ ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ· καὶ ἴσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ ἦσαν.

56. Multi enim testimonium falsum dicebant adversus eũ, & paria testimonia non erant.

57. Καί τινες ἀναστάντες, ἐψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, λέγοντες.

57. Et quidam surgentes falsum testimonium ferebant adversus eum, dicentes:

* 58. Ὅτι ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος· Ὅτι ἐγὼ ‡ καταλύσω τὸν ναὸν τοῦτον τὸν ‡ χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν

58. Quoniam nos audivimus eum dicentem: Quòd ego dissolvam templum hoc manufactum, & per tres dies aliud

ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποίητον οἰκοδομήσω.

59. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν.

60. Καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον, ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν, λέγων· Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν;

61. Ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐδὲν ἀπεκρίνατο. Πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν, καὶ λέγει αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ;

62. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν. Ἐγώ εἰμι. καὶ ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως, καὶ ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ.

63. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαῤῥήξας τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ, λέγει· Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτύρων;

64. Ἠκούσατε τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; Οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν εἶναι ἔνοχον θανάτου.

*65. Καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ‡ κολαφίζειν αὐτὸν, καὶ λέγειν αὐτῷ· Προφήτευσον. καὶ οἱ ὑπηρέται ‡ ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔβαλλον.

66. Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου ἐν τῇ αὐλῇ κάτω, ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν τοῦ ἀρχιερέως·

67. Καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον, ἐμβλέψασα αὐτῷ,

aliud non manufactum ædificabo.

59. Et nec sic par erat testimonium illorum.

60. Et exurgens summus Sacerdos in medium, interrogavit Jesum, dicens: Non respondes quicquam quid hi te adversum testantur?

61. Ille autem tacebat, & nihil respondit. Rursum summus Sacerdos interrogabat eum, & dicit ei: Tu es Christus filius benedicti?

62. At Jesus dixit: Ego sum: & videbitis filium hominis sedentem à dextris virtutis, & venientem cum nubibus cæli.

63. At summus Sacerdos dissumpens vestes suas, ait: Quid adhuc usum habemus testium?

64. Audistis blasphemiam. quid vobis videtur? Ii autem omnes condemnaverunt eum obnoxium esse mortis.

65. Et cœperunt quidam conspuere eum, & velare faciem ejus, & colaphizare eum, & dicere ei: Prophetiza, & ministri alapis eum impetebant.

66. Et existente Petro in aula inferius, venit una ancillarum summi Sacerdotis.

67. Et videns Petrum calefacientem se, intuita illum, ait

λέγει· Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ Ἰησοῦ ἦσθα.

*68. Ὁ δὲ ἠρνήσατο, λέγων· Οὐκ οἶδα, οὐδὲ ἐπίσταμαι τί σὺ λέγεις· Καὶ ἐξῆλθεν ‡ ἔξω εἰς τὸ † προαύλιον· καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

69. Καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν πάλιν ἤρξατο λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν· Ὅτι οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.

*70. Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. Καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ Πέτρῳ· ‡ Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ, καὶ ἡ ‡ λαλιά σου † ὁμοιάζει.

71. Ὁ δὲ ἤρξατο ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν· Ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὃν λέγετε.

72. Καὶ ὁ δεύτερος ἀλέκτωρ ἐφώνησε· καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος οὗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δὶς, ἀπαρνήσῃ με τρίς. Καὶ ἐπιβαλὼν, ἔκλαιε· 27. † 5.

Κεφ. ιε. 15.

1. Καὶ εὐθέως ἐπὶ τὸ πρωὶ συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήνεγκαν, καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ.

2. Καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν ὁ Πιλάτος· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν αὐτῷ· Σὺ λέγεις.

3. Καὶ κατηγόρουν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά.

ait: Et tu cum Nazareno Jesus eras?

68. Ille autem negavit, dicens: Non novi, neq; scio quid tu dicis. Et exiit foras in vestibulum: & gallus cantavit.

69. Et ancilla videns eum rursum, cœpit dicere astantibus: Quia hic ex illis est.

70. Ille autem iterum negavit. Et post pusillum rursus adstantes dicebant Petro: Vere ex illis es. Etenim Galilæus es, & loquutio tua similat.

71. Ille autem cœpit anathematizare & jurare, Quia non novi hominem istum quem dicitis.

72. Et ex secundo gallus cantavit Et recordatus est Petrus verbi quod dixerat ei Jesus: Quod ante gallum vociferari bis, negabis me ter. Et separans (se) flevit.

CAPUT XV.

1. ET confestim in mane consilium facientes summi Sacerdotes cum senioribus & Scribis, & universus consessus, vincientes Jesum abduxerunt, & tradiderunt Pilato.

2. Et interrogavit eum Pilatus: Tu es rex Judæorum? Ille autem respondens ait illi: Tu dicis.

3. Et accusabant eum summi Sacerdotes multa;

4. At

4. Ὁ δὲ Πιλᾶτος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· Οὐκ ἀποκρίνῃ οὐδέν; ἴδε πόσα σου κατηγοροῦσιν.

4. At Pilatus rursum interrogavit eum, dicens: Non respondes quicquam? vide quanta te adversum testantur.

5. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν Πιλᾶτον.

5. At Jesus amplius nihil respondit: ita ut mirari Pilatum.

6. Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἕνα δέσμιον, ὃν παρῃτοῦντο.

6. Juxta vero festum solvebat illis unum vinctum, quemcumque petiissent.

* 7. Ἦν δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς ‡ μετὰ τῶν † συστασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν.

7. Erat autem dictus Barabbas cum seditiosis vinctus, qui in seditione homicidium fecerant.

8. Καὶ ἀναβοήσας ὁ ὄχλος, ἤρξατο αἰτεῖσθαι, καθὼς ἀεὶ ἐποίει αὐτοῖς.

8. Et vociferata turba, cœpit postulare, sicut semper faciebat illis.

9. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς, λέγων· Θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων.

9. At Pilatus respondit eis, dicens, Vultis absolvam vobis regem Judæorum?

10. (Ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς.)

10. Sciebat enim quod per invidiam tradidissent eum summi Sacerdotes.

11. Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς.

11. At summi Sacerdotes concitaverunt turbam, ut magis Barrabam absolveret eis.

12. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἀποκριθεὶς, πάλιν εἶπεν αὐτοῖς· Τί οὖν θέλετε ποιήσω ὃν λέγετε βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

12. At Pilatus respondens iterum ait illis: Quid ergo vultis faciam quem dicitis regem Judæorum?

13. Οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν.

13. Illi autem iterum clamaverunt: Crucifige eum.

14. Ὁ δὲ Πιλᾶτος ἔλεγεν αὐτοῖς· Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; Οἱ δὲ περισσοτέρως ἔκραξαν· Σταύρωσον αὐτόν.

14. At Pilatus dicebat illis: Quid enim malum fecit? Illi autem abundantius clamabant: Crucifige eum.

* 15. Ὁ δὲ Πιλᾶτος βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι,

15. At Pilatus volens populo sufficiens facere, absolvit illis

ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν † φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

16. Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὅ ἐστι πραιτώριον· καὶ συγκαλοῦσι ὅλην τὴν σπεῖραν.

17. Καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορφύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον.

18. Καὶ ἤρξαντο ἀσπάζεσθαι αὐτόν. Χαῖρε βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων.

19. Καὶ ἔτυπτον αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γόνατα προσεκύνουν αὐτῷ.

20. Καὶ ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ. ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια τὰ ἴδια. καὶ ἐξάγουσιν αὐτὸν ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.

21. Καὶ ἀγγαρεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, (ἐρχόμενον ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφου) ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ.

22. Καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον. ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, κρανίου τόπος.

*23. Καὶ ἐδίδουν αὐτῷ πιεῖν † ἐσμυρνισμένον ‡ οἶνον. ὁ δὲ οὐκ ἔλαβε.

24. Καὶ σταυρώσαντες αὐτὸν, διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτὰ, τίς τί ἄρῃ.

25. Ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

illis Barabbam: & tradidit Jesum flagellans, ut crucifigeretur.

16. At milites abduxerunt eum intra aulam, quod est prætorium: & convocant totam cohortem:

17. Et induunt eum purpuram, & circumponunt ei plectentes spineam coronam.

18. Et cœperunt salutare eum, & dicere, Gaude rex Judæorum.

19. Et percutiebant ejus caput arundine, & conspuebant eum, & ponentes genua adorabant eum.

20. Et postquam illuserunt ei, exuerunt illum purpuram, & induerunt eum vestimenta propria & educunt illum, ut crucifigerent eum.

21. Et angariant prætereuntem quempiam Simonem Cyrenum, venientem ex agro, patrem Alexandri & Rufi, ut tolleret crucem ejus.

22. Et perducunt illum in Golgatha locum: quod est interpretatum, Calvariæ locus.

23. Et dabant ei bibere myrrhatum vinum: is vero non accepit.

24. Et crucifigentes eum, diviserunt vestimenta ejus, mittentes sortem super eis, quis quid tolleret.

25. Erat autem hora tertia, & crucifixerunt eum. 26.

26. Καὶ ἦν ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη· Ὁ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

26. Et erat inscriptio causæ ejus inscripta: REX JUDÆORUM.

27. Καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο λῃστάς· ἕνα ἐκ δεξιῶν, καὶ ἕνα ἐξ εὐωνύμων αὐτοῦ.

27. Et cum eo crucifigunt duos latrones, unum à dextris, & unum à sinistris ejus.

28. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.

28. Et impleta est scriptura dicens: *Et* cum iniquis reputatus est.

*29. Καὶ οἱ † παραπορευόμενοι ἐβλασφήμουν αὐτὸν, κινοῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ λέγοντες· †Οὐά, ὁ καταλύων τὸν ναὸν, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν.

29. Et prætereuntes blasphemabant eum, moventes capita sua, & dicentes: Vah destruens templum, & in tribus diebus ædificans:

30. Σῶσον σεαυτὸν, καὶ κατάβα ἀπὸ τοῦ σταυροῦ.

30. Serva temetipsum, & descende de cruce.

31. Ὁμοίως δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες πρὸς ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων, ἔλεγον. Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι.

31. Similiter & summi Sacerdotes illudentes, ad alterutrum cum Scribis dicebant: Alios servavit, seipsum non potest servare.

32. Ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν· Καὶ οἱ συνεσταυρωμένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

32. Christus rex Israel descendat nunc de cruce, ut videamus & credamus. *Et* concrucifixi ei exprobrabant ei.

33. Γενομένης δὲ ὥρας ἕκτης, σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως ὥρας ἐνάτης.

33. Facta autem hora sexta, tenebræ factæ sunt per totam terram, usque in horā nonam.

34. Καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐνάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἐλωΐ Ἐλωΐ, λαμμᾶ σαβαχθανί; ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον. Ὁ Θεός μου, ὁ Θεός μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες;

34. Et hora nona exclamavit Jesus voce magna, dicens, Eloi, *Eloi*, lamma sabachthani? quod est interpretatum, Deus meus, Deus meus, in quid me dereliquisti?

35. Καί τινες τῶν παρεστηκό-

35. Et quidam astantium audi-

των ἀκούσαντες, ἔλεγον· Ἴδου, Ἠλίαν φωνεῖ.

36. Δραμὼν δὲ εἷς, καὶ γεμίσας σπόγγον ὄξους, περιθείς τε καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν, λέγων· Ἄφετε· ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας καθελεῖν αὐτόν.

37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφεὶς φωνὴν μεγάλην, ἐξέπνευσε.

38. Καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο, ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω.

*39. Ἰδὼν δὲ ὁ ‡ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ‡ ἐναντίας αὐτοῦ, ὅτι οὕτως κράξας ‡ ἐξέπνευσεν, εἶπεν· Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος υἱὸς Θεοῦ.

40. Ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι· ἐν αἷς ἦν καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ Ἰωσῆ μήτηρ, καὶ Σαλώμη·

41. Αἳ καὶ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἠκολούθουν αὐτῷ, καὶ διηκόνουν αὐτῷ· καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσόλυμα.

*42. Καὶ ἤδη ὀψίας γενομένης, ‡ (ἐπεὶ ἦν ‡ παρασκευὴ, ὅ ἐστι † προσάββατον.)

*43. Ἦλθεν Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἁριμαθαίας, ‡ εὐσχήμων ‡ βουλευτὴς, ὃς καὶ αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

44. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύμασεν εἰ

audientes, dicebant, Ecce Eliam vocat.

36. Currens autem unus, & implens spongiam aceto, circumponensque calamo, potum dabat ei dicens: Sinite, videamus si veniat Elias detrahere eum.

37. At Jesus emittens vocem magnam, expiravit.

38. Et interexpansum templi scissum est in duo à sursum usque deorsum.

39. Videns autem Centurio astans ex adverso ejus, quia sic clamans expirasset, ait: Vere homo hic, filius erat Dei.

40. Erant autem & mulieres de longe spectantes, in quibus erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi parvi, & Jose mater, & Salome.

41. Quæ & quum esset in Galilæa, sequebantur eum, & ministrabant ei, & aliæ multæ illæ simul conscensæ ei in Hierosolymam.

42. Et jam sero facto, (quia erat Parasceve, quod est ante Sabbatum.)

34. Venit Joseph ab Arimathæa, honestus consul, qui & ipse erat expectans regnum Dei, & ausus introivit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu:

44. At Pilatus mirabatur si

jam

ἤδη τέθνηκε. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα, ἐπηρώτησεν αὐτὸν εἰ πάλαι ἀπέθανε.

45. Καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος, ἐδωρήσατο τὸ σῶμα τῷ Ἰωσήφ.

*46. Καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καὶ καθελὼν αὐτὸν †ἐνείλησε τῇ ‡σινδόνι. καὶ ‡κατέθηκεν αὐτὸν εἰς μνημεῖον ὃ ἦν ‡λελατομημένον ἐκ ‡πέτρας· καὶ ‡προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν ‡θύραν τοῦ μνημείου.

47. Ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία Ἰωσῆ ἐθεώρουν ποῦ τίθεται. 22. † 5.

Κεφ. 16. 16.

1. ΚΑὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου, Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰακώβου καὶ Σαλώμη ἠγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψωσιν αὐτόν.

2. Καὶ λίαν πρωῒ τῆς μιᾶς σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ μνημεῖον, ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου.

3. Καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς· Τίς ἀποκυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

4. Καὶ ἀναβλέψασαι θεωροῦσιν ὅτι ἀποκεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα.

5. Καὶ εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον, εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιοῖς, περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν.

6. Ὁ δὲ λέγει αὐταῖς. Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον

jam mortuus fuisset. Et advocans Centurionem, interrogavit eũ si dudũ mortuus esset.

45. Et cognoscens à Centurione, donavit corpus Joseph.

46. Et mercatus sindonem, & detrahens eum, involvit sindone, & posuit eum in monumento, quod erat excisum de petra: & advolvit lapidem ad ostium monumenti.

47. At Maria Magdalene, & Maria Joseph spectabant ubi poneretur.

CAPUT XVI.

1. ET peracto Sabbato, Maria Magdalene, & Maria Jacobi, & Salome, emerunt aromata, ut venientes ungerent Jesum.

2. Et valdè manè una Sabbatorum veniunt ad monumentum, exorto Sole.

3. Et dicebant ad sese: Quis revolvet nobis lapidem ab ostio monumenti?

4. Et respicientes spectant quod devolutus esset lapis: erat quippe magnus valde.

5. Et introeuntes in monumentum, viderunt juvenem sedentem in dextris, circumamictum stolam candidam: & obstupuerunt.

6. Ille vero dicit illis: Ne expaveseite: Jesum quæritis Nazarenum crucifixum: sur-

ἠγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν.

7. Ἀλλ' ὑπάγετε, εἴπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ τῷ Πέτρῳ, ὅτι προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν.

8. Καὶ ἐξελθοῦσαι ταχὺ, ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου· εἶχε δὲ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις· καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπαν· ἐφοβοῦντο γάρ.

9. Ἀναστὰς δὲ πρωῒ πρώτῃ σαββάτου, ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ Μαγδαληνῇ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια.

10. Ἐκείνη πορευθεῖσα ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσι.

11. Κἀκεῖνοι, ἀκούσαντες ὅτι ζῇ, καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν.

12. Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἑτέρᾳ μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν.

13. Κἀκεῖνοι, ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

14. Ὕστερον, ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἕνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνείδισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν, καὶ σκληροκαρδίαν· ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐτὸν ἐγηγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν.

15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει.

16. Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτι-

surrexit, non est hic: ecce locus ubi posuerunt eum.

7. Sed ite, dicite discipulis ejus, & Petro, quia præcedit vos in Galilæam: ibi eum videbitis, sicut dixit vobis.

8. Et exeuntes fugerunt à monumento: tenebat autem eas tremor & stupor: & nemini nihil dixerunt: timebant enim.

9. Resurgens autem Jesus manè prima Sabbati, apparuit primum Mariæ Magdalenæ, ex qua ejecerat septem dæmonia.

10. Illa profecta nunciavit his cum eo existentibus, lugentibus & flentibus.

11. Et illi audientes quia viveret, & visus effet ab ea, non crediderunt.

12. Post autem hæc duobus ex ipsis deambulantibus apparuit in alia forma, euntibus in agrum.

13. Et illi abeuntes nunciaverunt reliquis: nec illis crediderunt.

14. Posterius recumbentibus illis undecim apparuit, & exprobravit incredulitatem eorum, & duritiam cordis, quia videntibus eum exsuscitatum, non crediderunt.

15. Et dixit eis: Euntes in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ.

16. Credens & baptizatus sal-

σθεὶς, σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται.

17. Σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασι ταῦτα παρακολουθήσει· Ἐν τῷ ὀνόματί μου δαιμόνια ἐκβαλοῦσι· γλώσσαις λαλήσουσι καιναῖς.

18. Ὄφεις ἀροῦσι· κἂν θανάσιμόν τι πίωσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάψει· ἐπὶ ἀρρώστους χεῖρας ἐπιθήσουσι, καὶ καλῶς ἕξουσιν.

19. Ὁ μὲν οὖν Κύριος μετὰ τὸ λαλῆσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.

20. Ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιοῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. 9. † 1.

salvabitur: at non credens condemnabitur.

17. Signa autem credentibus, hæc sequentur: In nomine meo dæmonia ejicient: Linguis loquentur novis:

18. Serpentes tollent: Et si mortiferum quid biberint, non eis nocebit: Super ægros manus imponent, & pulchre habebunt.

19. Quidem igitur Dominus postquam loqui eis, assumptus est in cælum, & sedit à dextris Dei.

20. Illi autem egressi prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante per subsequentia signa. Amen.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Κεφ. α. 1.

1. † ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ πολλοὶ ἐπεχείρησαν † ἀνατάξασθαι † διήγησιν περὶ τῶν πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων,

2. Καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς † αὐτόπται καὶ ὑπηρέται † γενόμενοι τοῦ λόγου.

3. Ἔδοξε κἀμοὶ, παρηκολουθηκότι ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε Θεόφιλε.

EVANGELIUM SECUNDUM LUCAM.

CAPUT I.

1. QUONIAM multi conati sunt reordinare narrationem de impletis in nobis rebus,

2. Sicut tradiderunt nobis ab initio ipsi oculati, & ministri existentes sermonis,

3. Visum est & mihi assequuto altius omnia diligenter, secundum ordinem tibi scribere, optime Theophile,

4. Ut

4. Ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν.

5. Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρῴδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας, ἱερεύς τις ὀνόματι Ζαχαρίας, ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν θυγατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ.

6. Ἦσαν δὲ δίκαιοι ἀμφότεροι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς καὶ δικαιώμασι τοῦ Κυρίου ἄμεμπτοι.

7. Καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι ἡ Ἐλισάβετ ἦν στεῖρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν ἦσαν.

*8. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ † ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ ‡ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐτοῦ † ἐνώπιον τοῦ ‡ Θεοῦ,

*9. Κατὰ τὸ ἔθος τῆς ‡ ἱερατείας, ‡ ἔλαχε τοῦ † θυμιάσαι, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Κυρίου.

10. Καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος.

11. Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου, ἑστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος.

12. Καὶ ἐταράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτόν.

13. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβοῦ Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου· καὶ ἡ γυνή σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννην.

4. Ut agnoscas de quibus instructus es sermonum firmitudinem.

5. FACTUM est in diebus Herodis regis Judææ, Sacerdos quidam nomine Zacharias, ex vice Abia: & uxor illius ex filiabus Aaron, & nomen ejus Elisabeth.

6. Erant autē justi ambo ante Deum, incedentes in omnibus mandatis & justificationibus Domini irreprehensibiles.

7. Et non erat illis natus, eo quod Elisabeth erat sterilis, & ambo provecti in diebus suis erant.

8. Factum est autem in Sacerdotio fungendo ipsum in ordine vicis suæ ante Deum,

9. Secundum consuetudinem Sacerdotii, sortitus est suffire, ingressus in templum Domini.

10. Et omnis multitudo populi erat orans foris hora incensi.

11. Visus est autem illi angelus Domini, stans a dextris altaris incensi.

12. Et turbatus est Zacharias videns: & timor incidit in eum.

13. Ait autem ad illum angelus: Ne timeas Zacharia: quoniam exaudita est petitio tua: & uxor tua Elisabeth gignet filium tibi, & vocabis nomen ejus Joannem.

14. Et

*14. Καὶ ἔσαι χαρά σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ τῇ ‡γενήσει αὐτοῦ ‡χαρήσονται.

*15. Ἔσαι γὰρ μέγας ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· καὶ οἶνον καὶ †σίκερα οὐ μὴ πίῃ· καὶ πνεύματος ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ.

16. Καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπιστρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν.

17. Καὶ αὐτὸς προελεύσεται ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἠλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν κατεσκευασμένον.

18. Καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον· Κατὰ τί γνώσομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς.

19. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος, εἶπεν αὐτῷ· Ἐγώ εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆσαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα.

20. Καὶ ἰδοὺ ἔσῃ σιωπῶν, καὶ μὴ δυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἵτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν.

21. Καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν· καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ.

*22. Ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι αὐτοῖς· καὶ ‡ἐπέγνωσαν ὅτι ‡ὀπτασίαν ἑωράκει ἐν

14. Et erit gaudium tibi & exultatio, & multi in nativitate ejus gaudebunt.

15. Erit enim magnus coram Domino, & vinum & siceram non bibet, & Spiritu sancto replebitur adhuc ex utero matris suæ.

16. Et multos filiorum Israël convertet ad Dominum Deum ipsorum.

17. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ, convertere corda patrum in natos, & insuasibiles in prudentiam justorum, parare Domino plebem expeditam.

18. Et dixit Zacharias ad angelum: Juxta quid sciam hoc? ego enim sum senex, & uxor mea provecta in diebus suis.

19. Et respondens angelus dixit ei: Ego sum Gabriel adstans ante Deum: & missus sum loqui ad te, & evangelizare tibi hæc.

20. Et ecce eris tacens, & non potens loqui usque quo die fiant hæc, pro quibus non credidisti verbis meis, quæ implebuntur in tempus ipsorum.

21. Et erat plebs expectans Zachariam: & mirabantur in tardare ipsum in templo.

22. Egressus autem non poterat loqui illis: & cognoverunt quod visionem vidisset in

τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς ἦν † διανεύων αὐτοῖς· καὶ ‡ διέμενε κωφός.

templo. Et ipse erat innuens illis & permansit mutus.

23. Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

23. Et factum est, ut impleti sint dies ministrationis ejus, abiit in domum suam.

*24. Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἐλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ· καὶ † περιέκρυβεν ἑαυτὴν ‡ μῆνας ‡ πέντε, λέγουσα·

24. Post autem hos dies concepit Elisabet uxor ejus, & occultabat seipsam menses quinque, dicens:

* 25. Ὅτι οὕτω μοι πεποίηκεν ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ‡ ἐπεῖδεν ‡ ἀφελεῖν τὸ ὀνειδός μου ἐν ἀνθρώποις.

25. Quia sic mihi fecit Dominus in diebus, quibus inspexit auferre opprobrium meum in hominibus.

26. Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας ᾗ ὄνομα Ναζαρέτ,

26. In autem mense sexto missus est angelus Gabriel à Deo in civitatem Galilææ, cui nomen Nazareth,

27. Πρὸς παρθένον μεμνηστευμένην ἀνδρὶ ᾧ ὄνομα Ἰωσὴφ, ἐξ οἴκου Δαβὶδ· καὶ τὸ ὄνομα τῆς παρθένου, Μαριάμ.

27. Ad virginem desponsatam viro, cui nomen Joseph, de domo David & nomen virginis Maria.

28. Καὶ εἰσελθὼν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτὴν, εἶπε· Χαῖρε κεχαριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν.

28. Et ingressus angelus ad eam, dixit: Gaude gratia plena, Dominus cum te: benedicta tu in mulieribus.

*29. Ἡ δὲ ἰδοῦσα † διεταράχθη ἐπὶ τῷ λόγῳ αὐτοῦ· καὶ ‡ διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἄσπασμος οὗτος.

29. Illa vero videns perturbata est in sermone ejus: & ratiocinabatur qualis esset salutatio ista.

30. Καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος αὐτῇ· Μὴ φοβοῦ Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ.

30. Et ait angelus ei: Ne paveMaria. invenisti enim gratiam apud Deum.

31. Καὶ ἰδοὺ, συλλήψῃ ἐν γαστρὶ καὶ τέξῃ υἱόν· καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν.

31. Et ecce concipies in utero & paries filium, & vocabis nomen ejus Jesum.

32. Οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς Ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

32. Hic erit magnus, & filius Altissimi vocabitur, & dabit illi Dominus Deus sedem David Patris ejus.

33. Et

33. Καὶ βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακὼβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος.

33. Et regnabit in domo Jacob in æternum, & regni ejus non erit finis.

34. Εἶπε δὲ Μαριὰμ πρὸς τὸν ἄγγελον. Πῶς ἔσται τοῦτο, ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω;

34. Dixit autem Maria ad angelum: Quomodo erit istud, quoniam virū non cognosco?

35. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ· Πνεῦμα ἅγιον ἐπελεύσεται ἐπὶ σε, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι. διὸ καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον, κληθήσεται υἱὸς Θεοῦ.

35. Et respondens angelus dixit ei: Spiritus sanctus superveniet in te, & efficientia Altissimi obumbrabi tibi: Ideoque natum ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.

36. Καὶ ἰδοὺ Ἐλισάβετ ἡ συγγενής σου, καὶ αὐτὴ συνείληφυῖα υἱὸν ἐν γήρᾳ αὐτῆς· καὶ οὗτος μὴν ἕκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένῃ στείρᾳ.

36. Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concipiens {fuit} filium in senectute sua: & hic mensis sextus est illi vocatæ sterili.

37. Ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα.

37. Quia non erit impossibile apud Deum omne verbum.

38. Εἶπε δὲ Μαριάμ. Ἰδοὺ ἡ δούλη Κυρίου. γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. Καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.

38. Dixit autem Maria: Ecce ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum. Et discessit ab illa angelus.

39. Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐπορεύθη εἰς τὴν ὀρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα.

39. Exurgens autem Maria in diebus illis, abiit in montanam cum festinatione in civitatem Juda:

40. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον Ζαχαρίου, καὶ ἠσπάσατο τὴν Ἐλισάβετ.

40. Et intravit in domū Zachariæ: & salutavit Elisabeth.

41. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς. καὶ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου ἡ Ἐλισάβετ.

41. Et factum est, ut audivit Elisabeth salutationem Mariæ, exultavit infans in utero ejus: & repleta est Spiritu sancto Elisabeth.

42. Καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν. Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶ, καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου.

42. Et exclamavit voce magna, & dixit: Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus uteri tui.

43. Καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρός με;

44. Ἰδοὺ γὰρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου.

*45. Καὶ μακαρία ἡ πιστεύσασα· ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου.

46. Καὶ εἶπε Μαριάμ· Μεγαλύνει ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον·

47. Καὶ ἠγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σωτῆρί μου.

48. Ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπείνωσιν τῆς δούλης αὐτοῦ· Ἰδοὺ γὰρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί·

*49. Ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς, καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ·

50. Καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν τοῖς φοβουμένοις αὐτόν·

51. Ἐποίησε κράτος ἐν βραχίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοίᾳ καρδίας αὐτῶν.

52. Καθεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς.

*53. Πεινῶντας ἐνέπλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς·

*54. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους,

55. (Καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ) εἰς τὸν αἰῶνα.

56. Ἔμεινε δὲ Μαριὰμ σὺν αὐτῇ ὡσεὶ μῆνας τρεῖς· καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

43. Et unde mihi hoc, ut veniat mater Domini mei ad me?

44. Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in aures meas, exultavit infans in gaudio in utero meo.

45. Et beata credens: quod erit perfectio effatis ei à Domino.

46. Et ait Maria: Magnificat anima mea Dominum.

47. Et exultavit spiritus meus in Deo salutari meo.

48. Quia respexit in humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc nunc beatam dicent me omnes generationes.

49. Quia fecit mihi magna potens, & sanctum nomen ejus.

50. Et misericordia ejus in generationes generationum timentibus eum.

51. Fecit robur in brachio suo: dissipavit superbos cogitatione cordis eorum.

52. Detraxit potentes de thronis, & exaltavit humiles.

53. Esurientes implevit bonis, divites dimisit inanes.

54. Suscepit Israel puerum suum, memorari misericordiæ.

55. (Sicut loquutus est ad patres nostros, Abraham, & semini ejus) in seculum.

56. Mansit autem Maria cum illa quasi menses tres: & reversa est in domum suam.

57. Ve-

57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν· καὶ ἐγέννησεν υἱόν.

57. Verum *Elisabeth* impletum est tempus parere ipsam: & genuit filium.

* 58. Καὶ ἤκουσαν οἱ † περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς, ὅτι ἐμεγάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς· καὶ ‡ συνέχαιρον αὐτῇ.

58. Et audierunt vicini & cognati ejus quia magnificavit Dominus misericordiam suam cum illa: & congratulabantur ei.

59. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, Ζαχαρίαν.

59. Et factum est in octavo die venerunt circumcidere puerum, & vocabant eum in nomine patris sui, Zachariam.

60. Καὶ ἀποκριθεῖσα ἡ μήτηρ αὐτοῦ, εἶπεν· Οὐχί· ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης.

60. Et respondens mater ejus, dixit: Nequaquam: sed vocabitur Joannes.

61. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτήν· Ὅτι οὐδείς ἐστιν ἐν τῇ συγγενείᾳ σου ὃς καλεῖται τῷ ὀνόματι τούτῳ.

61. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cognatione tua qui vocetur nomine hoc.

* 62. † Ἐνένευον δὲ τῷ ‡ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖσθαι αὐτόν.

62. Innuebant autem patri ejus, hoc quid vellet vocari eum:

* 63. Καὶ ‡ αἰτήσας † πινακίδιον, ἔγραψε, λέγων· Ἰωάννης ἐστὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ· Καὶ ἐθαύμασαν πάντες.

63. Et postulans tabellam, scripsit, dicens: Joannes est nomen ejus. Et mirati sunt universi.

64. Ἀνεῴχθη δὲ τὸ στόμα αὐτοῦ παραχρῆμα, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ· καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.

64. Apertum est autem os ejus illico, & lingua ejus aformata est, & loquebatur benedicens Deum.

* 65. Καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας ‡ φόβος τοὺς † περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ‡ ὀρεινῇ τῆς ‡ Ἰουδαίας ‡ διελαλεῖτο πάντα τὰ ‡ ῥήματα ταῦτα.

65. Et factus est super omnes timor vicinos eorum: & in omni montana Judææ divulgabantur omnia verba hæc.

66. Καὶ ἔθεντο πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, λέγοντες· Τί ἄρα τὸ παιδίον τοῦτο

66. Et posuerunt omnes audientes in corde suo, dicentes: Quisnam puerulus iste

τοῦτο; Καὶ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

67. Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη πνεύματος ἁγίου, καὶ προεφήτευσε, λέγων·

68. Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ·

69. Καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας ἡμῖν, ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ·

70. Καθὼς ἐλάλησε διὰ στόματος τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ.

71. Σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς.

72. Ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ·

73. Ὅρκον ὃν ὤμοσε πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν,

74. Ἀφόβως, ἐκ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας, λατρεύειν αὐτῷ,

75. Ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ ἐνώπιον αὐτοῦ, πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν.

76. Καὶ σύ, παιδίον, προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ,

77. Τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἐν ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν·

78. Διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς ἐπεσκέψατο ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους·

iste erit? Et manus Domini erat cum illo.

67. Et Zacharias pater ejus repletus est Spiritu sancto: & prophetavit, dicens:

68. Benedictus Dominus Deus Israel: quia visitavit & fecit redemtionem plebi suæ.

69. Et erexit cornu salutis nobis in domo David pueri sui:

70. Sicut loquutus est per os sanctorum qui à seculo Prophetarum ejus,

71. Salutem ex inimicis nostris, & de manu omnium odio habentium nos.

72. Facere misericordiam cum patribus nostris, & memorari testamenti sancti sui.

73. Jusjurandum quod juravit ad Abraham patrem nostrum, dare nobis,

74. Impavide ex manu inimicorum nostrorum liberatos, servire illi,

75. In sanctitate & justitia coram ipso, omnes dies vitæ nostræ.

76. Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini, parare vias ejus:

77. Ad dandam scientiam salutis plebi ejus, in remissionem peccatorum eorum.

78. Per viscera misericordiæ Dei nostri, in quibus visitavit nos oriens ex alto.

79.

* 79. Ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ θανάτου καθημένοις, τοῦ † κατευθύναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

* 80. Τὸ δὲ ‡ παιδίον ηὔξανε καὶ ‡ ἐκραταιοῦτο πνεύματι· καὶ ἦν ἐν ταῖς ἐρήμοις ἕως ἡμέρας † ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραήλ. 65. †. 19.

ΚΕΦ. β'. 2.

1. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην.

2. (Αὕτη ἡ ἀπογραφὴ πρώτη, ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου.)

3. Καὶ ἐπορεύοντο πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.

4. Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσὴφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ἐκ πόλεως Ναζαρὲτ, εἰς τὴν Ἰουδαίαν, εἰς πόλιν Δαβὶδ ἥτις καλεῖται Βηθλεὲμ, (διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ πατριᾶς Δαβὶδ,)

* 5. ‡ Ἀπογράψασθαι ‡ σὺν Μαριὰμ τῇ ‡ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ οὔσῃ † ἐγκύῳ.

6. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν.

* 7. Καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ ‡ ἐσπαργάνωσεν αὐτὸν, καὶ ‡ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν τῇ ‡ φάτνῃ· διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς τόπος ἐν τῷ ‡ καταλύματι.

* 8. Καὶ ‡ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ

79. Apparere iis qui in tenebris & umbra mortis sedentibus: Dirigere pedes nostros in viam pacis.

80. At puerulus crescebat & corroborabatur spiritu: & erat in desertis usque in diem ostensionis suæ ad Israël.

CAPUT II.

1. FActum est autem in diebus illis, exiit edictum à Cæsare Augusto, describi omnem habitatam.

2. (Hæc descriptio prima facta est præside Syriæ Cyrenio.)

3. Et ibant omnes describi, unusquisque in propriam civitatem.

4. Ascendit autem & Joseph à Galilæa, ex civitate Nazareth, in Judæam, in civitatem David, quæ vocatur Bethlehem, propter esse ipsum ex domo & familia David:

5. Describi cum Maria desponsata sibi uxore, existente prægnante.

6. Factum est autem in esse eos ibi, impleti sunt dies parere ipsam.

7. Et peperit filium suum primogenitum, & fasciavit eum, & reclinavit eum in præsepi: quia non erat eis locus in diversorio.

7. Et pastores erant in regione

‡χώρα τῇ αὐλῇ †αγραυλοῦντες, καὶ ‡φυλάσσοντες ‡φυλακὰς τῆς ‡νυκτὸς ἐπὶ τὴν ‡ποίμνην αὐτῶν.

9. Καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν.

10. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος· Μὴ φοβεῖσθε· ἰδοὺ γὰρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἥτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.

11. Ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτὴρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει Δαβίδ.

11. Καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· Εὑρήσετε βρέφος ἐσπαργανωμένον, κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

13. Καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ πλῆθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνούντων τὸν Θεὸν, καὶ λεγόντων·

* 14. Δόξα ἐν ‡ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις ‡εὐδοκία.

15. Καὶ ἐγένετο, ὡς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους. Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεὲμ, καὶ ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονὸς, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν.

16. Καὶ ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεῦρον τήν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσὴφ, καὶ τὸ βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ.

* 17. Ἰδόντες δὲ † διεγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήματος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου.

gione eadem in agro agentes, & custodientes custodias noctis super gregem suum.

9. Et ecce angelus Domini adstitit eis, & gloria Domini circumfulsit illos: & timuerunt timore magno.

10. Et dixit illis angelus: Ne pavete. Ecce enim evangelizo vobis gaudium magnum, quod erit omni populo.

11. Quia natus est vobis hodie Salvator, qui est Christus Dominus, in civitate David.

12. Et hoc vobis signum: Invenietis infantem fasciatum, jacentem in præsepio.

13. Et subito facta est cum angelo multitudo exercitus cælestis, laudantium Deum, & dicentium:

14. Gloria in altissimis Deo: & in terra pax, in hominibus beneplacitum.

15. Et factum est ut discesserunt ab eis in cælum angeli, & homines pastores dicebant ad invicem: Transeamus jam usque in Bethlehem, & videamus verbum hoc factum, quod Dominus ostendit nobis.

16. Et venerunt festinantes, & invenerunt & Mariam & Joseph, & infantem jacentem in præsepio.

17. Videntes autem cognoverunt de verbo dicto illis de puerulo hoc.

18. Et

18. Καὶ πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς αὐτούς.

19. Ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

20. Καὶ ἐπέστρεψαν οἱ ποιμένες, δοξάζοντες καὶ αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη πρὸς αὐτούς.

21. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν τὸ παιδίον, καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλληφθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

22. Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς, κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, παραστῆσαι τῷ Κυρίῳ,

23. (Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Κυρίου· Ὅτι πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται·)

* 24. Καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν.

25. Καὶ ἰδοὺ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλὴμ ᾧ ὄνομα Συμεών· καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβὴς, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ· καὶ πνεῦμα ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτόν.

26. Καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ

18 Et omnes audientes mirati sunt de dictis à pastoribus ad ipsos.

19. At Maria omnia conservabat verba hæc, conferens in corde suo.

20. Et reversi sunt pastores, glorificantes & laudantes Deum in omnibus quæ audierant & viderant, sicut dictum est ad illos.

21. Et quando impleti sunt dies octo circumcidendi eum, & vocatum est nomen ejus JESUS, vocatum ab angelis ante concipi eum in utero.

22. Et quum impleti sunt dies purgationis ejus, secundum legem Moysi, tulerunt illum in Hierusalem, sistere Domino:

23. (Sicut scriptum est in lege Domini: Quia omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur.)

24. Et dare hostiam, secundum dictum in lege Domini par turturum, aut duos pullos columbarum.

25. Et ecce erat homo in Hierusalem, cui nomen Simeon: & homo iste justus & religiosus, expectans consolationem Israel: & Spiritus sanctus erat in eo.

26. Et erat ei responsum à Spiritu sancto, non videre

ὀψίσε, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρίν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου.

mortem, prius quam videret Christum Domini.

*27. Καὶ ἦλθεν ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν. καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς ‡ κατὰ τὸ †εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ.

27. Et venit in spiritu in templum. Et in inferre parentes puerum Jesum, ad facere ipsos secundum consuetum Legis circa eum:

*28. Καὶ αὐτὸς ‡ ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς † ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸν, καὶ εἶπε·

28. Et ipse accepit eum in ulnas suas, & benedixit Deum, & dixit:

29. Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, ἐν εἰρήνῃ.

29. Nunc dimittis servum tuum, Domine, secundum verbum tuum, in pace:

30. Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,

30. Quia viderunt oculi mei Salutare tuum,

31. Ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν·

31. Quod parasti ante faciem omnium populorum.

32. Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

32. Lumen ad revelationem Gentium, & gloriam plebis tuæ Israel.

33. Καὶ ἦν Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ·

33. Et erat Joseph & mater ejus mirantes super dictis de illo.

34. Καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ· Ἰδοὺ, οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον.

34. Et benedixit illis Simeon: & dixit ad Mariam matrem ejus: Ecce hic jacet in casum & resurrectionem multorum in Israel, & in signum contradictum.

35. (Καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία·) ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί.

35. Et tuam vero ipsius animam pertransibit gladius: ut revelentur ex multis cordibus ratiocinationes.

*36. Καὶ ἦν Ἄννα ‡ προφῆτις θυγάτηρ Φανουήλ, ἐκ †φυλῆς Ἀσήρ· αὕτη ‡ προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἔτη ἀπὸ τῆς † παρθενίας αὐτῆς.

36. Et erat Anna prophetissa, filia Phanuel, ex tribu Aser: hæc progressa in diebus multis, vivens annos cum viro septem à virginitate sua.

37. Et

37. Καὶ αὕτη χήρα ὡς ἐτῶν ὀγδοήκοντα τεσσάρων, ἡ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστείαις καὶ δεήσεσι λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν.

37. Et hæc vidua quasi annorum octoginta quatuor: quæ non discedebat a templo, jejuniis & obsecrationibus, serviens nocte ac die.

*38. Καὶ αὕτη αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα † ἀνθωμολογεῖτο τῷ Κυρίῳ, καὶ ‡ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς ‡προσδεχομένοις ‡λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ.

38. Et hæc ipsa hora superveniens, vicissim confitebatur Domino, & loquebatur de illo omnibus expectantibus redemptionem in Hierusalem.

39. Καὶ ὡς ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ.

39. Et ut perfecerunt omnia quæ secundum legem Domini, reversi sunt in Galilæam in civitatem suam Nazareth.

40. Τὸ δὲ παιδίον ηὔξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

40. At puer crescebat, & corroborabatur spiritu, plenus sapientia: & gratia Dei erat in illo.

41. Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλὴμ τῇ ἑορτῇ τοῦ πάσχα.

41. Et ibant parentes ejus per annum in Hierusalem festo Paschæ.

42. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐτῶν δώδεκα, ἀναβάντων αὐτῶν εἰς Ἱερουσόλυμα κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς·

42. Et quum factus esset annorum duodecim ascendentibus illis in Hierosolymam, secundum consuetudinem festi.

43. Καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν αὐτούς, ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνω Ἰωσὴφ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

43. Et consummantibus dies, in reverti ipsos, remansit Jesus puer in Hierusalem: & non cognovit Joseph & mater ejus.

*44. ‡Νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ ‡συνοδίᾳ εἶναι, ἦλθον ἡμέρας ὁδόν· καὶ ‡ἀνεζήτουν αὐτὸν ἐν τοῖς ‡συγγενεῦσι καὶ ἐν τοῖς ‡γνωστοῖς.

44. Existimantes autem illum in comitatu esse, venerunt diei iter: & requirebant eum in cognatis, & in notis.

45. Καὶ μὴ εὑρόντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, ζητοῦντες αὐτόν.

45. Et non invenientes eum, regressi sunt in Hierusalem, quærentes eum.

46. Καὶ ἐγένετο, μεθ' ἡμέρας

46. Et factum est post dies

τρεῖς εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζόμενον ἐν μέσῳ τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς.

*47. ‡ Ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ‡ ἀποκρίσεσιν αὐτῶ.

48. Καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν· Καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπε· Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ ὁ πατήρ σου κἀγὼ ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε.

49. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με;

50. Καὶ αὐτοὶ οὐ συνῆκαν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς.

51. Καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν εἰς Ναζαρέτ· καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

51. Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις. 41. † 10.

Κεφ. γ. 3.

*1. Ἐν ἔτει δὲ † πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ‡ ἡγεμονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ ‡ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας Ἡρῴδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχοῦντος τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς τετραρχοῦντος,

2. Ἐπ' ἀρχιερέων Ἄννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ ἐπὶ

tres invenerunt illum in templo sedentem in medio doctorum, & audientem illos, & interrogantem eos.

47. Stupebant autem omnes audientes eum, super intelligentia & responsis ejus.

48. Et videntes ipsum, attoniti fuerunt. Et ad illum mater ejus dixit: Fili, quid fecisti nobis sic? ecce pater tuus & ego dolentes quærebamus te.

49. Et ait ad illos: Quid quod quærebatis me? nesciebatis quia in his Patris mei oportet esse me?

50. Et ipsi non intellexerunt verbū quod loquut9 est ad eos.

51. Et descendit cum eis, & venit in Nazareth: & erat subditus illis. Et mater ejus conservabat omnia verba hæc in corde suo.

52. Et Jesus proficiebat sapientia & ætate, & gratia apud Deum & homines.

CAPUT III.

1. IN anno autem quinto decimo imperii Tiberii Cæsaris, præsidente Pontio Pilato Judææ, tetrarcha Galilææ Herode, Philippo autem fratre ejus tetrarcha Iturææ, & Trachonitidis regionis, & Lysania Abilenæ tetrarcha,

2. Sub principibus Sacerdotum Anna & Caiapha, factum

est

Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν, ἐν τῇ ἐρήμῳ.

3. Καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

4. Ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου, λέγοντος· Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

* 5. Πᾶσα † φάραγξ ‡ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ‡ ὄρος καὶ ‡ βουνὸς ‡ ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ ‡ σκολιὰ εἰς ‡ εὐθεῖαν, καὶ αἱ ‡ τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς † λείας.

* 6. Καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ ‡ σωτήριον τοῦ Θεοῦ.

7. Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομέναις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς;

8. Ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ.

* 9. ‡ Ἤδη δὲ καὶ ‡ ἀξίνη πρὸς τὴν ‡ ῥίζαν τῶν δένδρων ‡ κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται.

10. Καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ ὄχλοι, λέγοντες· Τί οὖν ποιήσομεν;

est verbum Dei ad Joannem Zachariæ filium in deserto.

3. Et venit in omnem circa regionem Jordanis, prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum:

4. Sicut scriptum est in libro sermonum Isaiæ prophetæ, dicentis: Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.

5. Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur: & erunt prava in directam, & asperæ in vias planas.

6. Et videbit omnis caro Salutare Dei.

7. Dicebat ergo exeuntibus turbis baptizari ab ipso: Genimina viperarum, quis ostendit vobis fugere a ventura ira?

8. Facite ergo fructus dignos pœnitentiæ: & ne cœperitis dicere in vobis ipsis: Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potest Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ.

9. Jam vero & securis ad radicem arborum posita est. Omnis ergo arbor non faciens fructum pulchrum exciditur, & in ignem mittitur.

10. Et interrogabant eum turbæ, dicentes: Quid ergo faciemus?

11. Ἀποκριθεὶς δὲ λέγει αὐτοῖς. Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας, μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι. καὶ ὁ ἔχων βρώματα, ὁμοίως ποιείτω.

12. Ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτόν. Διδάσκαλε, τί ποιήσομεν;

13. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μηδὲν πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε.

* 14. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ στρατευόμενοι, λέγοντες. Καὶ ἡμεῖς τί ποιήσομεν; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. ‡ Μηδένα † διασείσητε, ‡ μηδὲ ‡ συκοφαντήσητε. καὶ ‡ ἀρκεῖσθε τοῖς ‡ ὀψωνίοις ὑμῶν.

12. Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός,

16. Ἀπεκρίνατο ὁ Ἰωάννης, ἅπασι λέγων. Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς· ἔρχεται δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ. αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ πυρί.

* 17. Οὗ τὸ ‡ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ‡ διακαθαριεῖ τὴν ‡ ἅλωνα αὐτοῦ· καὶ συναξει τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ, τὸ δὲ ‡ ἄχυρον ‡ κατακαύσει πυρὶ ‡ ἀσβέστῳ.

18. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν.

11. Respondens autem, dicebat illis: Habens duas tunicas, tradat non habenti: & habens escas, similiter faciat.

12. Venerunt autem & publicani baptizari: & dixerunt ad illum: Magister, quid faciemus?

13. Ille autem dixit ad eos: Nihil amplius præter constitutum vobis exigite.

14. Interrogabant autem eum & milites, dicentes: Et nos quid faciemus? Et ait ad eos: Neminem concutiatis, neq; calumniaveritis: & contenti estote stipendiis vestris.

15. Expectante autem populo, & ratiocinantibus omnibus in cordibus suis de Joanne, ne forte ipse esset Christus:

16. Respondit Joannes omnibus, dicens: Ego quidem aqua baptizo vos: venit autem fortior me, cujus non sum dignus solvere corrigiam calceamentorum ejus: ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.

17. Cujus ventilabrum in manu ejus, & perpurgabit aream suam, & congregabit triticum in horreum suum: at paleam comburet igni inextinguibili.

18. Multa quidem igitur & alia exhortans, evangelizabat populum.

19. At

19. Ὁ δὲ Ἡρῴδης ὁ τετραάρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ, περὶ Ἡρωδιάδος γυναικὸς Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ Ἡρῴδης,

19. At Herodes tetrarcha, correptus ab illo de Herodiade uxore fratris sui Philippi, & de omnibus quæ fecit malis Herodes,

20. Προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, καὶ κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ.

20. Adjecit & hoc super omnia, & inclusit Joannem in carcerem.

21. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαὸν, καὶ Ἰησοῦ βαπτισθέντος, καὶ προσευχομένου, ἀνεῳχθῆναι τὸν οὐρανόν.

21. Factum est autem in baptizari omnem populum, & Jesu baptizato, & orante, apertum esse cælum,

22. Καὶ καταβῆναι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον σωματικῷ εἴδει, ὡσεὶ περιστερὰν, ἐπ' αὐτόν. καὶ φωνὴν ἐξ οὐρανοῦ γενέσθαι, λέγουσαν· Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ ηὐδόκησα.

22. Et descendisse Spiritum sanctum corporali specie sicut columbam in ipsum: & vocem de cælo fieri, dicentem: Tu es filius meus dilectus: in te complacuit mihi.

23. Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ Ἰησοῦς ὡσεὶ ἐτῶν τριάκοντα ἀρχόμενος, ὢν (ὡς ἐνομίζετο) υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλὶ,

23. Et ipse erat Jesus quasi annorum triginta incipiens, existens (ut existimabatur) filius Joseph, Heli,

24. Τοῦ Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ, τοῦ Μελχὶ, τοῦ Ἰαννὰ, τοῦ Ἰωσὴφ,

24. Matthat, Levi, Melchi, Janne, Joseph,

25. Τοῦ Ματταθίου, τοῦ Ἀμὼς, τοῦ Ναοὺμ, τοῦ Ἐσλὶ, τοῦ Ναγγαὶ,

25. Matthathiæ, Amos, Naum, Hessi, Nagge,

26. Τοῦ Μααθ, τοῦ Ματταθίου, τοῦ Σεμεὶ τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ἰούδα,

26. Mahath, Matthathiæ, Semei, Joseph, Juda,

27. Τοῦ Ἰωαννᾶ, τοῦ Ῥησὰ, τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Σαλαθιὴλ, τοῦ Νηρὶ,

27. Joanna, Resa, Zorobabel, Salathiel, Neri,

28. Τοῦ Μελχὶ, τοῦ Ἀδδὶ, τοῦ Κωσὰμ, τοῦ Ἐλμωδὰμ, τοῦ Ἤρ,

28. Melchi, Addi, Cosam, Elmadam, Her,

29. Τοῦ Ἰωσὴ, τοῦ Ἐλιέζερ, τοῦ Ἰωρεὶμ, τοῦ Ματθὰτ, τοῦ Λευὶ,

29. Jesu, Eliezer, Jorim, Matthat, Levi,

30. Τοῦ Συμεὼν, τοῦ Ἰούδα, τοῦ Ἰωσὴφ, τοῦ Ἰωνὰν, τοῦ Ἐλιακεὶμ,

30. Simeon, Juda, Joseph, Jona, Eliacim,

31. Τοῦ Μελεὰ, τοῦ Μαϊνὰν, τοῦ Ματταθὰ, τοῦ Νάθαν, τοῦ Δαβὶδ,

31. Melcha, Menna, Mattha-tha, Nathan, David,

32. Jes-

32. Τοῦ Ἰεσσαὶ, τοῦ Ὠβὴδ, τοῦ Βοὸζ, τοῦ Σαλμὼν, τοῦ Ναασσὼν,

33. Τοῦ Ἀμιναδὰβ, τοῦ Ἀράμ, τοῦ Ἐσρὼμ, τοῦ Φαρὲς, τοῦ Ἰούδα,

34. Τοῦ Ἰακὼβ, τοῦ Ἰσαὰκ, τοῦ Ἀβραὰμ, τοῦ Θάρα, τοῦ Ναχὼρ,

35. Τοῦ Σαρούχ, τοῦ Ῥαγαῦ, τοῦ Φαλὲκ, τοῦ Ἔβερ, τοῦ Σαλὰ,

36. Τοῦ Καϊνὰν, τοῦ Ἀρφαξὰδ, τοῦ Σὴμ, τοῦ Νῶε, τοῦ Λάμεχ,

37. Τοῦ Μαθουσάλα, τοῦ Ἐνὼχ, τοῦ Ἰαρὲδ, τοῦ Μαλελεὴλ, τοῦ Καϊνὰν.

38. Τοῦ Ἐνὼς, τοῦ Σὴθ, τοῦ Ἀδὰμ, τοῦ Θεοῦ. 30. † 6.

Κεφ. δ'. 4.

1. Ἰησοῦς δὲ πνεύματος ἁγίου πλήρης ὑπέστρεψεν ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἤγετο ἐν τῷ πνεύματι εἰς τὴν ἔρημον,

2. Ἡμέρας τεσσαράκοντα πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις· καὶ συντελεσθεισῶν αὐτῶν, ὕστερον ἐπείνασε.

3. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Εἰ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος.

4. Καὶ ἀπεκρίθη Ἰησοῦς πρὸς αὐτὸν, λέγων. Γέγραπται, ὅτι οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι Θεοῦ.

* 5. Καὶ ἀναγαγὼν αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν, ‡ ἔδειξεν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τῆς † οἰκουμένης ἐν † στιγμῇ ‡ χρόνου.

6. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν, καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν.

32. Jesse, Obed, Booz, Salmon, Naasson,

33. Aminadab, Aram, Esron, Phares, Judæ,

34. Jacob, Isaac, Abrahæ, Thare, Nachor,

35. Sarug, Ragau, Phaleg, Heber, Sale,

36. Cainan, Arphaxad, Sem, Noe, Lamech,

37. Mathusale, Henoch, Jared, Malaleel, Cainan,

38. Henos, Seth, Adam, Dei.

CAPUT. IV.

1. Jesus autem plenus Spiritu sancto regressus est à Jordane & agebatur in Spiritu in desertum,

2. Diebus quadraginta tentatus à diabolo: Et non manducavit quicquam in diebus illis: & consummatis illis, postea esurijit.

3. Et dixit illi diabolus: Si filius es Dei, dic lapidi huic ut fiat panis.

4. Et respondit Jesus ad illum, dicens: Scriptum est, Quia non in pane solo vivet homo, sed in omni verbo Dei.

5. Et subducens illum diabolus in montem excelsum, ostendit illi omnia regna habitatæ in puncto temporis.

6. Et ait illi diabolus: Tibi dabo auctoritatem hanc universam, & gloriam illorum: quia

ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ᾧ ἐὰν θέλω, δίδωμι αὐτήν.

7. Σὺ οὖν ἐὰν προσκυνήσῃς ἐνώπιόν μου, ἔσται σου πάντα.

8. Καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται γάρ· Προσκυνήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις.

*9. Καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ ‡πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰ ὁ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω·

*10. Γέγραπται γάρ· ‡Ὅτι τοῖς ‡ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ † διαφυλάξαι σε.

11. Καὶ ὅτι ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου.

12. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι εἴρηται· Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου.

13. Καὶ συντελέσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος, ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

14. Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ πνεύματος εἰς τὴν Γαλιλαίαν. καὶ φήμη ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ.

15. Καὶ αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

16. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, εἰς τὴν συναγωγήν· καὶ ἀνέστη ἀναγνῶναι.

quia mihi tradita est, & cui volo, do eam.

7. Tu ergo si adoraveris coram me, erunt tua omnia.

8. *Et* respondens illi dixit Jesus: Abscede retro me satana: Scriptum est enim: Adorabis Dominum Deum tuum, & illi soli servies.

9. Et duxit illum in Jerusalem, & statuit eum super pinnam templi: & dixit illi: Si filius es Dei, jace teipsum hinc deorsum.

10. Scriptum est enim, quod angelis suis mandabit de te custodire te:

11. *Et* quia in manibus tollent te, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum.

12. Et respodens ait illi Jesus, Quod dictum est, Non tentabis Dominum Deum tuū.

13. *Et* finiens omnem tentationem diabolus, recessit ab illo usque ad tempus.

14. *Et* regressus est Jesus in virtute Spiritus in Galilæam & fama exiit per universam circa regionem de illo:

15. Et ipse docebat in synagogis eorum, glorificatus ab omnibus.

16. *Et* venit in Nazareth, ubi erat nutritus: & intravit secundum consuetum sibi, in die Sabbatorum in synagogam; & surrexit legere.

17. *Et*

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0241
DFG

* 17. Καὶ ‡ ἐπεδόθη αὐτῷ ‡ βιβλίον Ησαΐε τε προφήτου· καὶ † ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, ἔυρε τὸν τόπον ὃ ἦν γεγραμμένον·

* 18. Πνεῦμα Κυρίε ἐπ' ἐμὲ, οὗ ‡ ἕνεκεν ‡ ἔχρισέ με· ‡ ἐυαγγελίζεσθαι ‡ πτωχοῖς ἀπέσταλκέ με, ‡ ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, ‡ κηρύξαι ‡ αἰχμαλώτοις ‡ ἄφεσιν, καὶ ‡ τυφλοῖς † ἀνάβλεψιν, ἀποστεῖλαι † τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει·

19. Κηρύξαι ἐνιαυτὸν Κυρίε δεκτόν.

*20. Καὶ † πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισε· καὶ πάντων ἐν τῇ συναγωγῇ οἱ ὀφθαλμοὶ ἦσαν ‡ ἀτενίζοντες αὐτῷ.

21. Ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς αὐτούς· Ὅτι σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.

22. Καὶ πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος, τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῦ στόματος αὐτῦ, καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Ἰωσήφ;

23. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Πάντως ἐρεῖτέ μοι τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα ἐν τῇ Καπερναούμ, ποίησον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σε.

24. Εἶπε δὲ· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῦ.

25. Ἐπ' ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς

17. Et traditus est illi liber Esaiæ prophetæ. Et explicans librum, invenit locum ubi erat scriptum:

18. Spiritus Domini super me, cujus gratia unxit me, evangelizare pauperibus misit me, sanare contritos corde, prædicare captivis remissionem, & cæcis restitutionem visus, legare confractos in remissionem.

19. Prædicare annum Domini acceptum.

20. Et plicans librum, reddens ministro, sedit. Et omnium in synagoga oculi erant intendentes ei.

21. Cœpit autem dicere ad illos: Quia hodie impleta est scripturâ hæc in auribus vestris.

22. Et omnes testificabantur ei, & mirabantur in verbis gratiæ, exeuntibus ex ore ipsius, & dicebant: Nonne hic est filius Joseph?

23. Et ait ad illos: Omnino dicetis mihi similitudinem hanc, Medice, cura teipsum: quanta audivimus facta in Capharnaum, fac & hic in patria tua.

24. Ait autem, Amen dico vobis, quia nemo Propheta acceptus est in patria sua.

25. In veritate dico vobis, Multæ viduæ erant in diebus

Eliæ

ἡμέραις Ἠλίου ἐν τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὡς ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν·

Eliæ in Israël, quando clausum est cælum ad annos tres & menses sex, ut facta esset fames magna in omnem terram:

26. Καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν ἐπέμφθη Ἠλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος πρὸς γυναῖκα χήραν.

26. Et ad nullam illarum missus est Elias, si non in Sarepta Sidonis, ad mulierem viduam.

27. Καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐπὶ Ἐλισσαίου τοῦ προφήτου ἐν τῷ Ἰσραήλ· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος.

27. Et multi leprosi erant sub Elisæo Propheta in Israël, & nemo ex iis mundatus est, si non Neeman Syrus.

28. Καὶ ἐπλήσθησαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ, ἀκούοντες ταῦτα.

28. Et repleti sunt omnes ira in synagoga, audientes hæc.

* 29. Καὶ ἀναστάντες ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως· καὶ † ἤγαγον αὐτὸν ἕως τῆς † ὀφρύος τοῦ ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμητο, εἰς τὸ † κατακρημνίσαι αὐτόν.

29. Et surgentes ejecerunt illum extra civitatem: & duxerunt illum usque ad supercilium montis, super quem civitas illorum erat ædificata, ad præcipitandum eum.

30. Αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν, ἐπορεύετο.

30. Ipse autem transiens per medium illorum, profectus est

31. Καὶ κατῆλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας· καὶ ἦν διδάσκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασι.

31. Et descendit in Capharnaum civitatem Galilææ: & erat docens illos in Sabbatis.

32. Καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ.

32. Et percellebantur in doctrina ejus: quia in auctoritate erat sermo ipsius.

33. Καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρωπος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ,

33. Et in synagoga erat homo habens spiritum dæmonii immundi: & exclamavit voce magna,

* 34. Λέγων· ‡ Ἔα, τί ἡμῖν καὶ σοί Ἰησοῦ ‡ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ. ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ.

34. Dicens, Sine, quid nobis & tibi Jesu Nazarene? venisti perdere nos? scio te quis sis, sanctus Dei.

35. Et

35. Καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ μέσον, ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν.

35. Et objurgavit illum Jesus, dicens: Obmutesce, & exi ab eo. Et projiciens illum dæmonium in medium, exiit ab illo, nihil nocens ei.

36. Καὶ ἐγένετο θάμβος ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· Τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι, καὶ ἐξέρχονται;

36. Et factus est pavor in omnes: & colloquebantur ad invicem, dicentes: Quod verbum hoc, quia in auctoritate & efficacia imperat immundis spiritibus, & exeunt?

37. Καὶ ἐξεπορεύετο ἦχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς περιχώρου.

37. Et exiit resonantia de illo in omnem locum circum regionis.

38. Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος. Πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ, καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς.

38. Surgens autem ex synagoga, introivit in domum Simonis. Socrus autem Simonis erat detenta febri magna: & rogaverunt illum de ea.

39. Καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς, ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ, καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.

39. Et adstans super illam, imperavit febri: & dimisit illam: continuo autem surgens ministrabat illis.

*40. ‡ Δύνοντος δὲ τοῦ ἡλίου, πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποικίλαις, ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἑνὶ ἑκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας ἐπιθεὶς, ἐθεράπευσεν αὐτούς.

40. Occidente autem Sole, omnes quotquot habebant infirmos morbis variis, ducebant illos ad eum. Verum uni singulo ipsorum manus imponens, curabat eos.

41. Ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν, κράζοντα καὶ λέγοντα· Ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἴα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.

41. Exibant autem & dæmonia à multis, clamantia & dicentia: Quia tu es Christus filius Dei. Et increpans, non sinebat ea loqui, quia sciebant Christum ipsum esse.

42. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον,

42. Facta autem die, egressus ibat in desertum locum: & tur-

bæ

καὶ οἱ ὄχλοι ἐζήτουν αὐτὸν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

43. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὅτι καὶ ταῖς ἑτέραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι εἰς τοῦτο ἀπέσταλμαι.

44. Καὶ ἦν κηρύσσων ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῆς Γαλιλαίας. 31. †9.

bæ requirebant eum, & venerunt utque ad ipsum: & detinebant illum, non proficisci ab eis.

43. Ille vero ait ad eos: Quia & aliis civitatibus evangelizare me oportet regnum Dei: quia ad hoc missus sum.

44. Et erat prædicans in synagogis Galilææ.

Κεφ. ε'. 5. CAPUT V.

1. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἑστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ.

1. Factum est autem in eo turbam superjacere ei ad audiendum verbum Dei, & ipse erat stans juxta stagnum Genesaret.

*2. Καὶ εἶδε δύο πλοῖα ἑστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ‡ ἁλιεῖς ‡ ἀποβάντες ἀπ' αὐτῶν † ἀπέπλυναν τὰ ‡ δίκτυα.

2. Et vidit duo navigia stantia secus stagnum: at piscatores descendentes ex eis, abluebant retia.

3. Ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων ὃ ἦν τοῦ Σίμωνος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγον· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους.

3. Ascendens autem in unam navium, quæ erat Simonis, rogavit eum à terra reducere pusillum. Et sedens docebat ex navigio turbas.

*4. Ὡς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα· ‡ Ἐπανάγαγε εἰς τὸ ‡ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα ὑμῶν εἰς ‡ ἄγραν.

4. Ut autem cessavit loquens, dixit ad Simonem, Deduc in altum, & laxate retia vestra in capturam.

5. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων, εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιστάτα, δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κοπιάσαντες, οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὸ δίκτυον.

5. Et respondens Simon dixit illi: Præceptor, per totam noctem laborantes, nihil cepimus: in autem verbo tuo laxabo rete.

*6. Καὶ τοῦτο ποιήσαντες, ‡ συνέκλεισαν ‡ ἰχθύων ‡ πλῆθος πολύ· διερήγνυτο δὲ τὸ δίκτυον αὐτῶν.

6. Et hoc facientes concluserunt multitudinem piscium multam: disrumpebatur autem rete eorum.

7. Et

* 7. Καὶ † κατένευσαν τοῖς ‡ μετόχοις τοῖς ἐν τῷ ἑτέρῳ πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησαν ἀμφότερα τὰ πλοῖα, ‡ ὥστε † βυθίζεσθαι αὐτά.

7. Et annuerunt sociis qui in alio navigio, ut venientes simul caperent ipsis. Et venerunt, & impleverunt ambo navigia, ita ut mergi ipsa.

8. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος, προσέπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ, λέγων· Ἔξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλός εἰμι, Κύριε.

8. Videns autem Simon Petrus, accidit genibus Jesu, dicens, Exi à me, quia homo peccator sum, Domine.

* 9. ‡ Θάμβος γὰρ † περιέσχεν αὐτὸν καὶ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ἣ συνέλαβον.

9. Stupor enim occupaverat eum, & omnes qui cum illo, in captura piscium, quam simul ceperant.

10. Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἳ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. Καὶ εἶπε πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς· Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ ζωγρῶν.

10. Similiter autem & Jacobum & Joannem, filios Zebedæi, qui erant socii Simonis. Et ait ad Simonem Jesus: Ne time: ab hoc jam homines eris capiens.

11. Καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, ἠκολούθησαν αὐτῷ.

11. Et subducentes navigia super terram, relinquentes omnia sequuti sunt eum.

12. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ πλήρης λέπρας· καὶ ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδεήθη αὐτοῦ, λέγων· Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι.

12. Et factum est in esse ipsum in una civitatum, & ecce vir plenus lepra: & videns Jesum, procidens in faciem, rogavit eum, dicens: Domine, si vis, potes me mundare.

13. Καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, εἰπών· Θέλω, καθαρίσθητι· Καὶ εὐθέως ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ.

13. Et extendens manum, tetigit eum, dicens: Volo, mundare. Et confestim lepra discessit ab illo.

14. Καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδενὶ εἰπεῖν· ἀλλὰ ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.

14. Et ipse præcepit illi nemini dicere: sed abiens ostende teipsum Sacercloti, & offer pro emundatione tua, sicut præcepit Moyses, in testimonium illis.

15. Pe-

15. Διηρχετο δε μαλλον ο λογος περι αυτου, και συνηρχοντο οχλοι πολλοι ακουειν, και θεραπευεσθαι υπ' αυτου απο των ασθενειων αυτων.

15. Perambulabat autem magis sermo de illo: & conveniebant turbæ multæ audire, & curari ab ipso ab infirmitatibus suis.

16. Αυτος δε ην υποχωρων εν ταις ερημοις, και προσευχομενος.

16. Ipse autem erat secedens in desertis, & orans.

*17. Και εγενετο εν μια των ημερων, και αυτος ην διδασκων· και ησαν καθημενοι ‡ Φαρισαιοι και ‡ Νομοδιδασκαλοι, οι ησαν εληλυθοτες εκ πασης κωμης της Γαλιλαιας και Ιουδαιας και Ιερουσαλημ· και δυναμις Κυριου ην εις το ιασθαι αυτους.

17. Et factum est in una dierum, & ipse erat docens. Et erant sedentes Pharisæi & Legis doctores, qui erant venientes ex omni vico Galilææ, & Judææ, & Hierusalem: & efficacia Domini erat in sanare eos.

18. Και ιδου, ανδρες φερουσες επι κλινης ανθρωπον ος ην παραλελυμενος· και εζητουν αυτον εισενεγκειν, και θειναι ενωπιον αυτου.

18. Et ecce viri ferentes in lecto hominem qui erat paralyticus: & quærebant eum inferre, & ponere ante eum.

*19. Και μη ευροντες ποια ‡ εισενεγκωσιν αυτον, δια των οχλων, αναβαντες επι το ‡ δωμα, δια των † κεραμων ‡ καθηκαν αυτον συν τω ‡ κλινιδιω εις το μεσον εμπροσθεν του Ιησου.

19. Et non invenientes qua parte inferrent illum propter turbam, ascendentes super tectum, per tegulas summiserunt eum cum lectulo, in medium ante Jesum.

20. Και ιδων την πιστιν αυτων, ειπεν αυτω· Ανθρωπε, αφεωνται σοι αι αμαρτιαι σου.

20. Et videns fidem eorum, dixit ei: Homo, remittuntur tibi peccata tua.

21. Και ηρξαντο διαλογιζεσθαι οι Γραμματεις και οι Φαρισαιοι, λεγοντες· Τις εστιν ουτος ος λαλει βλασφημιας; τις δυναται αφιεναι αμαρτιας ει μη μονος ο Θεος;

21. Et cœperunt ratiocinari Scribæ & Pharisæi, dicentes: Quis est hic, qui loquitur blasphemias? Quis potest dimittere peccata, si non solus Deus?

22. Επιγνους δε ο Ιησους τους διαλογισμους αυτων, αποκριθεις ειπε προς αυτους· Τι διαλογιζεσθε εν ταις καρδιαις υμων;

22. Cognoscens autem Jesus ratiocinationes eorum, respondens dixit ad illos, Quid ratiocinamini in cordibus vestris?

23. Quid

23. Τί ἐστιν εὐκοπώτερον, εἰπεῖν· Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου· ἢ εἰπεῖν· Ἔγειραι καὶ περιπάτει;

24. Ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ·) Σοὶ λέγω, ἔγειραι, καὶ ἆρας τὸ κλινίδιόν σου, πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.

25. Καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἆρας ἐφ' ὃ κατέκειτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, δοξάζων τὸν Θεόν.

*26. Καὶ †ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας, καὶ ‡ ἐδόξαζον τὸν Θεόν· καὶ ‡ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες· Ὅτι εἴδομεν † παράδοξα ‡ σήμερον.

27. Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην ὀνόματι Λευὶν, καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.

28. Καὶ καταλιπὼν ἅπαντα, ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

29. Καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ Λευὶς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς, καὶ ἄλλοι οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακείμενοι.

30. Καὶ ἐγόγγυζον οἱ Γραμματεῖς αὐτῶν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, λέγοντες· Διατί μετὰ τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε;

31. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτούς· Οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες.

23. Quid est facilius dicere: Dimittuntur tibi peccata tua, an dicere: Surge & deambula?

24. Ut autem sciatis quia auctoritatem habet filius hominis in terra dimittendi peccata, ait paralytico: Tibi dico, surge, & tollens lectulum tuum, vade in domum tuam.

25. Et confestim resurgens coram illis, tollens in quo jacebat, abiit in domum suam, glorificans Deum.

26. Et stupor cepit omnes: & glorificabant Deum: Et repleti sunt timore, dicentes: Quia vidimus inopinata hodie.

27. Et post hæc exiit, & conspexit publicanum nomine Levi, sedentem ad telonium, & ait illi, Sequere me.

28. Et relinquens omnia, surgens sequutus est eum.

29. Et fecit convivium magnum Levi ei in domo sua: & erat turba publicanorum multa, & aliorum qui erant cum illis discumbentes.

30. Et murmurabant Scribæ eorum & Pharisæi ad discipulos ejus, dicentes: Quare cum publicanis & peccatoribus manducatis & bibitis?

31. Et respondens Jesus dixit ad illos, Non usum habent sani medico, sed male habentes.

32. Non

32. Οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

33. Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Διὰ τί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νηστεύουσι πυκνὰ, καὶ δεήσεις ποιοῦνται, ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων· οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν;

34. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μὴ δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, ποιῆσαι νηστεύειν;

35. Ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι, καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.

36. Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν πρὸς αὐτούς· Ὅτι οὐδεὶς ἐπίβλημα ἱματίου καινοῦ ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει, καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ.

37. Καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται.

38. Ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς βλητέον· καὶ ἀμφότερα συντηροῦνται.

39. Καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν, εὐθέως θέλει νέον· Λέγει γάρ· Ὁ παλαιὸς χρηστότερός ἐστιν. 29. †4.

Κεφ. ς'. 6.

* 1. Ἐγένετο δὲ ἐν ‡ σαββάτῳ † δευτεροπρώτῳ ‡ διαπο-

32. Non veni vocare justos, sed peccatores ad pœnitentiam.

33. Illi autem dixerunt ad eum: Quare discipuli Joannis jejunant frequenter, & obsecrationes faciunt, similiter & ii Pharisæorum: at tui edunt & bibunt?

34. Is vero ait ad ipsos: Non potestis filios thalami, in quo sponsus cum illis est, facere jejunare?

35. Venient autem dies, & quum ablatus fuerit ab illis sponsus, tunc jejunabunt in illis diebus.

36. Dicebat autem & similitudinem ad illos: Quia nemo adjectionem vestimenti novi adjicit in vestimentum vetus: si vero non, & novum scindit, & veteri non convenit commissura à novo.

37. Et nemo conjicit vinum novum in utres veteres: si autem non, rumpet novum vinum utres, & ipsum effundetur, & utres peribunt.

38. Sed vinum novum in utres novos injiciendum, & utraque conservantur.

39. Et nemo bibens vetus, statim vult novum: dicit enim, Vetus utilius est.

CAPUT VI.

1 FActum est autem in Sabbato secundo primo, transi-

ρευεσθαι αὐτὸν διὰ τῶν ‡ σπορίμων· καὶ ‡ ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχυας, καὶ ἤσθιον, † ψώχοντες τοῖς χερσί.

2. Τινες δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπαν αὐτοῖς· Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν ἐν τοῖς σάββασι;

* 3. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Οὐδὲ τοῦτο ἀνέγνωτε ὃ ἐποίησε Δαβὶδ, † ὁπότε ‡ ἐπείνασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὄντες;

4. Ὡς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔλαβε, καὶ ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ· οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς;

5. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὅτι κύριός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

6. Ἐγένετο δὲ καὶ ἐν ἑτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά.

7. Παρετήρουν δὲ αὐτὸν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει· ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν αὐτοῦ.

8. Αὐτὸς δὲ ᾔδει τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα· Ἔγειραι, καὶ στῆθι εἰς τὸ μέσον. Ὁ δὲ ἀναστὰς ἔστη.

9. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτούς· Ἐπερωτήσω ὑμᾶς τί ἔξεστι τοῖς σάββασιν; ἀγαθοποιῆσαι, ἢ

re ipsum per sata: & vellebant discipuli ejus spicas, & manducabant, confricantes manibus.

2. Quidā autē Pharisæorū dicebant illis: Quid facitis quod non licet facere in Sabbatis?

3. Et respondens ad eos, dixit Jesus: Nec hoc legistis quod fecit David, quum esuriisset ipse, & cum ipso existentes.

4. Quomodo intravit in domum Dei, & panes propositionis sumpsit & manducavit, & dedit & his cum ipso, quos non licet manducare si non solos Sacerdotes?

5. Et dicebat illis: Quia dominus est filius hominis & Sabbati.

6. Factum est autem in alio Sabbato, intrare ipsum in synagogam, & docere: Et erat ibi homo, & manus ejus dextra erat arida.

7. Observabant autem Scribæ & Pharisæi si in Sabbato curaret eum: ut invenirent accusationem ipsius.

8. Ipse vero sciebat ratiocinationes eorum: & ait homini aridam habenti manum: Surge, & sta in medium. Is autem surgens, stetit.

9. Ait ergo Jesus ad illos: Interrogabo vos quid, licet Sabbatis? benefacere, an male-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0250
DFG

κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι, ἢ ἀπολέσαι;

10. Καὶ περιβλεψάμενος πάντας αὐτοὺς, εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ· Ἔκτεινον τὴν χεῖρά σου. Ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.

11. Αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.

* 12. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις, ἐξῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι· καὶ ἦν † διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ.

13. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ' αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε.

14. (Σίμωνα, ὃν καὶ ὠνόμασε Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον.

15. Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτήν·

16. Ἰούδαν Ἰακώβου, καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ ἐγένετο προδότης·)

* 17. Καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν, ἔστη ἐπὶ † τόπου † πεδινοῦ καὶ ὄχλος μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ, καὶ τῆς † παραλίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἳ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν.

18. Καὶ οἱ ὀχλούμενοι ὑπὸ

lesacere? animam servare, an occidere?

10. Et circumspiciens omnes eos, dixit homini: Extende manum tuam. Is autem fecit ita, & restituta est manus ejus sana ut altera.

11. Ipsi autem repleti sunt amentia: & colloquebantur ad invicem, quidnā facerent Jesu.

12. Factum est autem in diebus illis, exiit in montem orare: & erat pernoctans in oratione Dei.

13. Et quum factus esset dies, advocavit discipulos suos: & eligens ex ipsis duodecim, quos & Apostolos nominavit:

14. Simonem, quem & nominavit Petrum, & Andream fratrem ejus, Jacobum & Joannem, Philippum & Bartholomæum,

15. Matthæum & Thomam, Jacobum Alphæi, & Simonem vocatum Zelotem,

16. Judam Jacobi, & Judam Iscariotem, qui & fuit proditor.

17. Et descendens cum illis, stetit in loco campestri, & turba discipulorum ejus, & multitudo copiosa plebis ab omni Judæa, & Hierusalem, & maritima Tyri & Sidonis, qui venerant audire eum, & sanari à languoribus suis:

18. Et vexati à spiritibus

πνευμάτων ἀκαθάρτων· καὶ ἐθεραπεύοντο.

19. Καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτει ἅπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι δύναμις παρ' αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰᾶτο πάντας.

20. Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἔλεγε· Μακάριοι οἱ πτωχοί· ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

21. Μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν· ὅτι χορτασθήσεσθε. Μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε.

22. Μακάριοί ἐστε ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

23. Χαίρετε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γὰρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

24. Πλὴν οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις· ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν.

* 25. † Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ‡ ἐμπεπλησμένοι· ὅτι πεινάσετε. Οὐαὶ ὑμῖν οἱ ‡ γελῶντες ‡ νῦν· ὅτι ‡ πενθήσετε καὶ ‡ κλαύσετε.

26. Οὐαὶ ὑμῖν ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ ἄνθρωποι· κατὰ ταῦτα γὰρ ἐποίουν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν.

27. Ἀλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν· Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.

bus immundis, & curabantur.

19. Et omnis turba quærebat tangere eum: quia virtus de illo exibat, & sanabat omnes.

20. Et ipse elevans oculos suos in discipulos suos, dicebat: Beati pauperes: quia vestrum est regnum Dei.

21. Beati esurientes nunc: quia saturabimini. Beati flentes nunc: quia ridebitis.

22. Beati eritis quum oderint vos homines, & quum separaverint vos, & exprobraverint, & ejecerint nomen vestrum tanquam malum, propter filium hominis.

23. Gaudete in illa die, & exultate: ecce enim merces vestra multa in cælo: secundum hæc enim faciebant Prophetis patres eorum.

24. Veruntamen væ vobis divitibus, quia habetis consolationem vestram.

25. Væ vobis impleti, quia esurietis. Væ vobis ridentes nunc: quia lugebitis & flebitis.

26. Væ quum benedixerint vobis homines: secundum hæc enim faciebant pseudoprophetis patres eorum.

27. Sed vobis dico audientibus, Diligite inimicos vestros benefacite odio habentibus vos.

28. Be-

28. Εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν· καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς.

*29. Τῷ ‡τύπτοντί σε ἐπὶ τὴν ‡σιαγόνα, πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ ‡αἴροντός σου τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸν χιτῶνα μὴ κωλύσῃς.

30. Παντὶ δὲ τῷ αἰτοῦντί σε, δίδε· καὶ ἀπὸ τοῦ αἴροντος τὰ σὰ, μὴ ἀπαίτει.

31. Καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως.

32. Καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς ἀγαπῶσι.

33. Καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῆτε τοὺς ἀγαθοποιοῦντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι.

34. Καὶ ἐὰν δανείζητε παρ' ὧν ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρτωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα.

*35. ‡Πλὴν ‡ἀγαπᾶτε τοὺς ‡ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ ‡ἀγαθοποιεῖτε, καὶ ‡δανείζετε ‡μηδὲν †ἀπελπίζοντες· καὶ ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ ‡ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς ‡χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ‡ἀχαρίστους καὶ ‡πονηρούς.

36. Γίνεσθε οὖν οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί.

37. Καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε· μὴ καταδικάζετε, καὶ

28. Benedicite maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos.

29. Percutienti te in maxillam, præbe & alteram. Et ab auferente tuum vestimentum, & tunicam ne prohibueris.

30. Omni autem petenti te, da: & ab auferente tua ne repetas.

31. Et prout vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.

32. Et si diligitis diligentes vos, quæ vobis gratia est? etenim peccatores diligentes se diligunt.

33. Et si benefeceritis benefacientibus vobis, quæ vobis gratia est? Enim peccatores hoc ipsum faciunt.

34. Et si mutuum dederitis à quibus speratis recipere, quæ vobis gratia est? Etenim peccatores peccatoribus fœnerantur, ut recipiant æqualia.

35. Veruntamen diligite inimicos vestros, & benefacite, & mutuum date nihil sperantes: & erit merces vestra multa, & eritis filii Altissimi: quia ipse benignus est super ingratos & malos.

36. Estote ergo misericordes, sicut & Pater vester misericors est.

37. Et ne judicate, & non judicabimini. Ne condemna-

οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ ἀπολυθήσεσθε.

38. Δίδοτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν. μέτρον καλὸν, πεπιεσμένον καὶ σεσαλευμένον καὶ ὑπερεκχυνόμενον δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν· τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

39. Εἶπε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς· Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδηγεῖν; οὐχὶ ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται;

40. Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.

41. Τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς;

42. Ἢ πῶς δύνασαι λέγειν τῷ ἀδελφῷ σου· Ἀδελφὲ, ἄφες ἐκβάλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου· αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; Ὑποκριτὰ, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σε, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου.

43. Οὐ γάρ ἐστι δένδρον καλὸν, ποιοῦν καρπὸν σαπρόν· οὐδὲ δένδρον σαπρὸν, ποιοῦν καρπὸν καλόν.

44. Ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώσκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι σταφυλήν.

te, & non condemnabimini. Absolvite, & absolvemini.

38. Date, & dabitur vobis. Mensuram bonam, confertam, & coagitatam, & superefluentem dabunt in sinum vestrum. Quippe ea mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis.

39. Dicebat autem similitudinem ipsis: Nunquid potest cæcus cæcum ducere? nonne ambo in foveam cadent?

40. Non est discipulus super magistrum suum: perfectus autem omnis erit, sicut magister ejus.

41. Quid autem vides festucam quæ in oculo fratris tui: at trabem quæ in proprio oculo non animadvertis?

42. Aut quomodo potes dicere fratri tuo: Frater, sine ejiciam festucam quæ in oculo tuo, ipse in oculo tuo trabem non videns? Hypocrita, ejice primum trabem de oculo tuo, & tunc perspicies ejicere festucam in oculo fratris tui.

43. Non enim est arbor pulchra faciens fructum putrem: neque arbor putris faciens fructum pulchrum.

44. Unaquæque enim arbor de proprio fructu cognoscitur. Non enim de spinis colligunt ficus, neque de rubo vindemiant uvam.

45. Bo-

*45. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ † προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ προφέρει τὸ πονηρόν. ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.

45. Bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bonum: & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malum. Ex enim abundantia cordis loquitur os ejus.

46. Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε· καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω.

46. Quid autem me vocatis, Domine, Domine, & non facitis quæ dico?

47. Πᾶς ὁ ἐρχόμενος πρός με, καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων, καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑποδείξω ὑμῖν τίνι ἐστὶν ὅμοιος.

47. Omnis veniens ad me, & audiens meos sermones, & faciens eos, ostendam vobis cui sit similis.

*48. Ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰκίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε ‡ θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν. † πλημμύρας δὲ γενομένης, ‡ προσέρηξεν ὁ ‡ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτήν· τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν.

48. Similis est homini ædificanti domum, qui fodit & profundum fecit, & posuit fundamentum supra petram. inundatione autem facta, illisum est flumen domui illi, & non potuit movere eam: fundata erat enim supra petram.

*49. Ὁ δὲ ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας, ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ᾗ προσέρηξεν ὁ ποταμός· καὶ εὐθέως ἔπεσε, καὶ ἐγένετο τὸ † ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα. 47. † 13.

49. At audiens & non faciens, similis est homini ædificanti domum super terram sine fundamento, cui illisus est fluvius, & continuo cecidit, & facta est ruina domus illius magna.

Κεφ. ζ. 7.

CAPUT. VII.

1. Ἐπεὶ δὲ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ, εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.

1. Postquam autem implevit omnia verba sua in aures plebis, intravit in Capharnaum.

2. Ἑκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων, ἤμελλε τελευτᾶν, ὃς ἦν αὐτῷ ἔντιμος.

2. Centurionis autem cujusdam servus male habens futurus erat interire, qui erat illi pretiosus.

3. Ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσβυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν, ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦλον αὐτοῦ.

4. Οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν, παρεκάλουν αὐτὸν σπουδαίως, λέγοντες, ὅτι ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξει τοῦτο·

5. Ἀγαπᾷ γὰρ τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾠκοδόμησεν ἡμῖν.

6. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπεχοντος ἀπὸ τῆς οἰκίας, ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἑκατόνταρχος φίλους, λέγων αὐτῷ· Κύριε, μὴ σκύλλου· οὐ γὰρ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς·

7. Διὸ οὐδὲ ἐμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου.

8. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ· Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ· Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου· Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ.

9. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, ἐθαύμασεν αὐτόν· καὶ στραφεὶς τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε· Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον.

10. Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ πεμφθέντες εἰς τὸν οἶκον, εὗρον τὸν δεδουλευκότα ὑγιαίνοντα.

11. Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς,

3. Audiens autem de Jesu, misit ad eum seniores Judæorum, rogans eum ut veniens servaret servum ejus.

4. Illi vero advenientes ad Jesum, precabantur eum studiose, dicentes: Quia dignus est cui præberet hoc.

5. Diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse ædificavit nobis.

6. At Jesus ibat cum illis. Jam vero eo non longe absente à domo, misit ad eum Centurio amicos, dicens ei: Domine, ne vexeris: non enim sum dignus ut meum sub tectum intres.

7. Ideo neque meipsum sum dignum arbitratus ad te venire: sed dic verbo, & sanabitur puer meus.

8. Et enim ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites: & dico huic, Vade, & vadit: & alii, Veni, & venit: & servo meo, Fac hoc, & facit.

9. Audiens autem hæc Jesus, miratus est eum: & conversus, sequenti se turbæ dixit: Dico vobis, nec in Israël tantam fidem inveni.

10. Et reversi missi in domum, invenerunt languentem servum sanum.

11. Et factum est in deinceps

ἐπορεύετο εἰς πόλιν καλουμένην Naïν· καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ, καὶ ὄχλος πολύς.

12. Ὡς δὲ ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοὺ, † ἐξεκομίζετο † τεθνηκὼς, ‡ υἱὸς † μονογενὴς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ.

13. Καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος, ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Μὴ κλαῖε.

* 14. Καὶ προσελθὼν ἥψατο τῆς † σοροῦ, (οἱ δὲ βαστάζοντες ἔστησαν) καὶ εἶπε· Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι.

15. Καὶ ἀνεκάθισεν ὁ νεκρὸς, καὶ ἤρξατο λαλεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ.

16. Ἔλαβε δὲ φόβος ἅπαντας, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεὸν, λέγοντες· Ὅτι προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

17. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ.

18. Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννῃ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων.

19. Καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ἔπεμψε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;

20. Παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες, εἶπον· Ἰωάννης

ceps ibat in civitatem vocatam Naim: & simul ibant ipsi discipuli ejus multi, & turba copiosa.

12. Ut vero appropinquavit portæ civitatis, & ecce efferebatur defunctus filius unigenitus matri suæ: Et hæc vidua: & turba civitatis multa cum illa.

13. Et videns eam Dominus, misericordia motus est super eam, & dixit illi: Ne fle.

14. Et accedens tetigit loculum. At portantes steterunt, Et ait, Adolescens, tibi dico, surge.

15. Et resedit mortuus, & cœpit loqui. Et dedit illum matri suæ.

16. Accepit autem timor omnes, & glorificabant Deum, dicentes: Quia Propheta magnus surrexit in nobis: & quia visitavit Deus plebem suam.

17. Et exiit sermo hic in universa Judæa de eo, & in omni circa regione.

18. Et nunciaverunt Joanni discipuli ejus de omnibus his.

19. Et advocans duos quosdam discipulorum suorum Joannes, misit ad Jesum, dicens: Tu es veniens, aut alium expectamus?

20. Accedentes autem ad eum viri dixerunt: Joannes

ὁ βαπτιστὴς ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρός σε, λέγων· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν;

21. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν· καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ βλέπειν.

22. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἴδετε καὶ ἠκούσατε· ὅτι τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται·

23. Καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

24. Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς ὄχλους περὶ Ἰωάννου· Τί ἐξεληλύθατε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον;

*25. Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν ‡ μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ‡ ἐνδόξῳ καὶ ‡ τρυφῇ ὑπάρχοντες, ἐν τοῖς † βασιλείοις εἰσίν.

26. Ἀλλὰ τί ἐξεληλύθατε ἰδεῖν; προφήτην; καὶ λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου.

27. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται· Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου.

*28. Λέγω γὰρ ὑμῖν, μείζων

Baptista misit nos ad te, dicens: Tu es veniens, an alium expectamus?

21. In ipsa autem hora curavit multos à morbis & flagellis, & spiritibus malis, & cæcis multis donavit videre.

22. Et respondens Jesus, dixit illis: Euntes renunciate Joanni quæ vidistis & audistis: Quia cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur.

23. Et beatus est quicumque non scandalizatus fuerit in me.

24. Abeuntibus autem nunciis Joannis, cœpit dicere turbis de Joanne: Quid existis in desertum spectare? arundinem à vento quassatam?

25. Sed quid existis videre? hominem in mollibus vestimentis amictum? Ecce qui in veste gloriosa & luxu existentes, in domibus regum sunt.

26. Sed quid existis videre? Prophetam? Utique dico vobis, & abundantius Propheta.

27. Hic est de quo scriptum est: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam, qui præparabit viam tuam ante te.

28. Dico enim vobis, major in

οὐδείς ἐστιν γεγεννημένος γυναικῶν προφήτης Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι.

in genitis mulierum Propheta Joanne Baptista nemo est: qui autem minor in regno Dei, major illo est.

29. Καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας, καὶ οἱ τελῶναι, ἐδικαίωσαν τὸν Θεὸν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·

29. Et omnis populus audiens, & publicani, justificaverunt Deum, baptizati baptismum Joannis.

30. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυτοὺς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ.

30. At Phatisæi & Legisperiti consilium Dei spreverunt in semetipsos, non baptizati ab eo.

31. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι;

31. Ait autem Dominus: Cui ergo assimilabo homines generationis hujus? & cui sunt similes?

32. Ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, καὶ λέγουσιν· Ηὐλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε.

32. Similes sunt pueris in foro sedentibus, & loquentibus adinvicem, & dicentibus: Cantavimus tibiis vobis, & non saltastis: lamentavimus vobis, & non plorastis.

33. Ἐλήλυθε γὰρ Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μήτε ἄρτον ἐσθίων, μήτε οἶνον πίνων· καὶ λέγετε Δαιμόνιον ἔχει.

33. Venit enim Joannes Baptista neque panem manducans, neque vinum bibens: & dicitis, Dæmonium habet.

* 34. Ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων· καὶ λέγετε· Ἰδοὺ ἄνθρωπος † φάγος καὶ † οἰνοπότης, † τελωνῶν φίλος καὶ † ἁμαρτωλῶν.

34. Venit filius hominis manducans & bibens, & dicitis: Ecce homo edax & vinum bibens, amicus publicanorum & peccatorum.

35. Καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.

35. Et justificata est sapientia à filiis suis omnibus.

36. Ἠρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου, ἀνεκλίθη.

36. Rogabat autem quidam illum Pharisæorum, ut manducaret cum illo. Et ingressus in domum Pharisæi discubuit.

37. Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἐν τῇ πό-

37. Et ecce mulier in civita-

λει, ἥτις ἦν ἁμαρτωλὸς, ἐπιγνοῦσα ὅτι ἀνάκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου.

38. Καὶ στᾶσα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ ὀπίσω, κλαίουσα, ἤρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσι· καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμασσεν· καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ.

39. Ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Οὗτος, εἰ ἦν προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ ἡ γυνὴ ἥτις ἅπτεται αὐτοῦ· ὅτι ἁμαρτωλός ἐστι.

40. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς αὐτόν· Σίμων, ἔχω σοί τι εἰπεῖν. Ὁ δέ φησι· Διδάσκαλε, εἰπέ.

41. Δύο † χρεοφειλέται ἦσαν † δανειστῇ τινι. ὁ εἷς ‡ ἀφειλε δηνάρια ‡ πεντακόσια, ὁ δὲ ‡ ἕτερος ‡ πεντήκοντα.

42. Μὴ ἐχόντων δὲ αὐτῶν ἀποδοῦναι, ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο· Τίς οὖν αὐτῶν, εἰπὲ, πλεῖον αὐτὸν ἀγαπήσει;

43. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων, εἶπεν· Ὑπολαμβάνω ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὀρθῶς ἔκρινας.

44. Καὶ στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα, τῷ Σίμωνι ἔφη· Βλέπεις ταύτην τὴν γυναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου

te, quæ erat peccatrix, cognoscens quod accubuit in domo Pharisæi, afferens alabastrum unguenti:

38. Et stans secus pedes ejus retro flens, cœpit rigare pedes ejus lacrymis, & capillis capitis sui extergebat: & osculabatur pedes ejus, & ungebat unguento.

39. Videns autem Pharisæus vocans eum, ait in seipso, dicens: Hic si esset Propheta, sciret utique quæ, & qualis mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est.

40. Et respondens Jesus, dixit ad illum, Simon, habeo tibi aliquid dicere. Is vero ait: Magister, dic.

41. Duo debitores erant fœneratori cuidam: unus debebat denarios quingentos, at alter quinquaginta.

42. Non habentibus autem illis reddere, ambobus gratis donavit. Quis ergo eorum, dic, plus eum diliget?

43. Respondens autem Simon, dixit, Subsumo quod cui plus donavit. Ille autem dixit ei: Recte judicasti.

44. Et conversus ad mulierem, Simoni dixit: Vides hanc mulierem? Intravi tuam in domum, aquam ad pedes meos non dedisti: hæc autem lacrymis rigavit meos

pedes

τους πόδας, καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε.

* 45. ‡Φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δὲ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ † διέλιπε ‡ καταφιλοῦσά μου τοὺς ‡ πόδας.

46. Ἐλαίῳ τὴν κεφαλήν μου οὐκ ἤλειψας· αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας.

47. Οὗ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολύ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίεται, ὀλίγον ἀγαπᾷ.

48. Εἶπε δὲ αὐτῇ· Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι.

49. Καὶ ἤρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς· Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ ἁμαρτίας ἀφίησιν;

50. Εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα· Ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην. 25. † 5.

Κεφ. η'. 8.

* 1. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ‡ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς ‡ διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην, κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ.

2. Καὶ γυναῖκές τινες αἳ ἦσαν τεθεραπευμέναι ἀπὸ πνευμάτων πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν· Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνή, ἀφ' ἧς δαιμόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει,

3. Καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρῴδου, καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες

pedes, & capillis capitis sui extersit.

45. Osculum mihi non dedisti: hæc autem ex quo intravi, non cessavit osculans meos pedes.

46. Oleo caput meum non unxisti: hæc autem unguento unxit meos pedes.

47. Cujus gratia, dico tibi, Remittuntur peccata ejus multa: quoniam dilexit multum. Cui autem paululum dimittitur, paululum diligit.

48. Dixit autem ad illam: Remittuntur tua peccata.

49. Et cæperunt simul accumbentes dicere in seipsis: Quis hic est, qui & peccata dimittit?

50. Dixit autem ad mulierem: Fides tua servavit te: vade in pacem.

CAPUT VIII.

1. ET factum est in deinceps, & ipse iter faciebat per civitatem & castella, prædicans & evangelizans regnum Dei, & duodecim cum illo.

2. Et mulieres aliquæ quæ erant curatæ à spiritibus malignis & infirmitatibus, Maria vocata Magdalene, de qua dæmonia septem exierant:

3. Et Johanna uxor Chusæ procuratoris Herodis, & Susanna, & aliæ multæ,

διηκόνουν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων αὐταῖς.

4. † Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν † ἐπιπορευομένων πρὸς αὐτὸν, εἶπε διὰ παραβολῆς.

5. Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπεῖραι τὸν σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν, ὃ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό.

6. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη, διὰ τὸ μὴ ἔχειν † ἰκμάδα.

7. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ † συμφυεῖσαι αἱ ‡ ἄκανθαι ‡ ἀπέπνιξαν αὐτό.

8. Καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα· Ταῦτα λέγων ἐφώνει. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

9. Ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες, τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη.

10. Ὁ δὲ εἶπεν· Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούοντες μὴ συνιῶσιν.

11. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· Ὁ σπόρος, ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

12. Οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν, εἰσὶν οἱ ἀκούοντες. εἶτα ἔρχεται ὁ διάβολος, καὶ αἴρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύσαντες σωθῶσιν.

quæ ministrabant ei de facultatibus suis.

4. Conveniente autem turba plurima, & secundum civitatem advenientibus ad eum, dixit per similitudinem:

5. Exiit seminans seminare semen suum: & in seminando eum, hoc quidem cecidit secus viam, & conculcatum est: & volucres cæli comederunt illud.

6. Et aliud cecidit supra petram, & natum exaruit, propter non habere humorem.

7. Et aliud cecidit in medio spinarum, & simul enatæ spinæ suffocaverunt illud.

8. Et aliud cecidit in terram bonam: & enatum fecit fructum centuplum. Hæc dicens, clamabat: Habens aures audire, audiat.

9. Interrogabant autem eum discipuli ejus, dicentes, quæ esset parabola hæc.

10. Is vero dixit: Vobis datum est nosse mysteria regni Dei, at cæteris in parabolis: ut videntes non videant, & audientes non intelligant.

11. Est autem hæc parabola: Semen est verbum Dei.

12. Qui autem secus viam, sunt audientes: deinde venit diabolus, & tollit verbum de corde eorum, ut ne credentes salventur.

13. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἵτινες ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πιστεύουσι, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται.

13. Qui vero supra petram, qui quum audierint, cum gaudio suscipiunt verbum, & hi radicem non habent: qui ad tempus credunt, & in tempore tentationis abscedunt.

* 14. Τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ ‡ πλούτου καὶ ‡ ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι ‡ συμπνίγονται, καὶ οὐ † τελεσφοροῦσι.

14. Quod autem in spinas cadens, hi sunt qui audientes, & à solicitudinibus & divitiis, & voluptatibus vitæ, profecti suffocantur, & non referunt fructum.

15. Τὸ δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ, ἀκούσαντες τὸν λόγον, κατέχουσι, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.

15. Quod autem in pulchram terram, hi sunt qui in corde pulchro & bono, audientes verbum retinent, & fructum afferunt in patientia.

16. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας ἐπιτίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι τὸ φῶς.

16. Nemo autem lucernam accendens, operit eam vase, aut subtus lectum ponit: sed supra candelabrum ponit, ut intrantes aspiciant lumen.

17. Οὐ γάρ ἐστι κρυπτὸν ὃ οὐ φανερὸν γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυφον ὃ οὐ γνωσθήσεται, καὶ εἰς φανερὸν ἔλθῃ.

17. Non enim est occultum quod non manifestum fiet: nec absconditum, quod non cognoscetur, & in palam veniat.

18. Βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε. ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχῃ, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

18. Aspicite ergo quomodo auditis. Qui enim habeat, dabitur illi. & qui non habeat, & quod videtur habere, auferetur ab illo.

* 19. Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠδύναντο † συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον.

19. Venerunt autem ad illum mater & fratres ejus: & non poterant contingere eum propter turbam.

20. Καὶ ἀπηγγέλη αὐτῷ, λεγόντων· Ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἑστήκασιν ἔξω, ἰδεῖν σε θέλοντες.

20. Et nunciatum est illi, dicentibus: Mater tua & fratres tui stant foris, videre te volentes.

21. Qui

21. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπε πρὸς αὐτούς· Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου, οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες, καὶ ποιοῦντες αὐτόν.

21. Qui autem respondens dixit ad eos: Mater mea & fratres mei hi sunt verbum Dei audientes, & facientes ipsum.

22. Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς λίμνης. Καὶ ἀνήχθησαν.

22. Et factum est in una dierum, & ipse ascendit in naviculam, & discipuli ejus: & ait ad illos: Transeamus ulterius stagni. Et provecti sunt.

* 23. ‡ Πλεόντων δὲ αὐτῶν † ἀφύπνωσε· καὶ κατέβη ‡ λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην· καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ‡ ἐκινδύνευον.

23. Navigantibus autem illis, sopitus est, & descendit procella venti in stagnum, & complebantur, & periclitabantur.

24. Προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν, λέγοντες· Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολλύμεθα. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδατος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη.

24. Accedentes autem suscitaverunt eum, dicentes: Præceptor, perimus. Ille autem excitatus objurgavit ventum & fluctuationem aquæ: & cessaverunt, & facta est tranquillitas.

25. Εἶπε δὲ αὐτοῖς. Ποῦ ἐστιν ἡ πίστις ὑμῶν; Φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Τίς ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπακούουσιν αὐτῷ;

25. Dixit autem illis: Ubi est fides vestra? Timentes autem mirati sunt, dicentes ad invicem: Quisnam hic est, quia & ventis imperat & mari, & obediunt ei?

* 26. Καὶ † κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν, ἥτις ἐστὶν † ἀντιπέρα τῆς Γαλιλαίας.

26. Et navigaverunt ad regionem Gadarenorum, quæ est contra Galilæam.

27. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν, ὑπήντησεν αὐτῷ ἀνήρ τις ἐκ τῆς πόλεως, ὃς εἶχε δαιμόνια ἐκ χρόνων ἱκανῶν, καὶ ἱμάτιον οὐκ ἐνεδιδύσκετο, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν.

27. Exeunti autem ipsi ad terram, occurrit illi vir quidam ex urbe qui habebat dæmonia ex temporibus multis: & vestimento non induebatur, & in domo non manebat, sed in monumentis.

28. Vi-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0264
DFG

28. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἀνακράξας προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου μή με βασανίσῃς.

28. Videns vero Jesum, & exclamans, procidit illi, & voce magna dixit: Quid mihi & tibi Jesu, fili Dei altissimi? obsecro te, ne me torqueas.

* 29. Παρήγγειλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου· πολλοῖς γὰρ χρόνοις †συνηρπάκει αὐτόν· καὶ †ἐδεσμεύετο †ἁλύσεσι καὶ †πέδαις φυλασσόμενος. καὶ †διαῤῥήσσων τὰ †δεσμὰ †ἠλαύνετο ὑπὸ τοῦ †δαίμονος εἰς τὰς ἐρήμους.

29. Præcipiebat enim spiritui immundo exire ab homine. Multis enim temporibus arripiebat illum: & vinciebatur catenis, & compedibus custoditus: & perrumpens vincula agitabatur à dæmonio in deserta.

30. Ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων· Τί σοί ἐστιν ὄνομα; Ὁ δὲ εἶπε· Λεγεών· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν.

30. Interrogavit autem illum Jesus dicens, Quod tibi est nomen? is autem dixit, Legio: quia dæmonia multa intraverunt in eum.

31. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν.

31. Et rogaverunt illum ut non imperaret illis in abyssum abire.

32. Ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων ἐν τῷ ὄρει· καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς.

32. Erat autem ibi grex porcorum multorum pascentium in monte: & rogabant eum ut permitteret eis in illos ingredi: & permisit illis.

* 33. Ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἰσῆλθεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ †ὥρμησεν ἡ †ἀγέλη κατὰ τοῦ †κρημνοῦ εἰς τὴν λίμνην· καὶ ἀπεπνίγη.

33. Exeuntia autem dæmonia ab homine intraverunt in porcos: & impetu abiit grex per præceps in stagnum, & suffocatus est.

34. Ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγενημένον, ἔφυγον. καὶ ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς.

34. Videntes autem pascentes factum, fugerunt: & abeuntes nunciaverunt in civitatem, & in agros.

* 35. Ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν τὸ γεγονός. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἄνθρωπον

35. Exierunt autem videre factum, & venerunt ad Jesum; & invenerunt sedentem

πνα ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξεληλύθει, ‡ ἱματισμένον καὶ ‡ σωφρονοῦντα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν.

tem hominem à quo dæmonia exierant vestitum, ac sana mente, ad pedes Jesu: & timuerunt.

36. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς.

36. Nunciaverunt autem illis & videntes, quomodo servatus esset dæmoniacus.

37. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου τῶν Γαδαρηνῶν, ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον, ὑπέστρεψεν.

37. Et rogaverunt illum omnis multitudo circumregionis Gadarenorum abire ab ipsis: quia timore magno simul tenebantur, ipse autem ascendens in navim, reversus est

38. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια, εἶναι σὺν αὐτῷ· ἀπέλυσε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, λέγων·

38. Rogavit autem illum vir à quo exierant dæmonia, esse cum eo: dimisit autem eum Jesus, dicens:

39. Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ σοι ὁ Θεός. Καὶ ἀπῆλθε, καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

39. Redi in domum tuam, & narra quanta fecit tibi Deus. Et abiit per universam civitatem prædicans quanta fecisset illi Jesus.

40. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ὑποστρέψαι τὸν Ἰησοῦν, ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν.

40. Factum est autem in redire Jesum, excepit illum turba: erant enim omnes expectantes eum.

41. Καὶ ἰδοὺ, ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάειρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ·

41. Et ecce venit vir, cui nomen Jairus, & ipse princeps synagogæ erat: & cadens ad pedes Jesu, rogabat eum intrare in domum suam.

42. Ὅτι θυγάτηρ μονογενὴς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὐτὴ ἀπέθνησκεν. (Ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

42. Quia filia unigenita erat ei ut annorũ duodecim, & hæc moriebatur. In vero ire ipsum, turbæ comprimebant eum.

*43. Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ‡ ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις εἰς ‡ ἰατροὺς † προσαναλώσασα

43. Et mulier existens in fluxu sanguinis ab annis duodecim, quæ medicis impendens

ὅλον τὸν ‡ βίον, οὐκ ἴσχυσεν ὑπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι.

44. Προσελθοῦσα ὄπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ. καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς.

*45. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Τίς ὁ ἁψάμενός μου; Ἀρνουμένων δὲ πάντων, εἶπεν ὁ Πέτρος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· ‡ Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ † ἀποθλίβουσι, καὶ λέγεις· Τίς ὁ ἁψάμενός μου;

46. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν· Ἥψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνων δύναμιν ἐξελθοῦσαν ἀπ' ἐμοῦ.

47. Ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἦλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ, δι' ἣν αἰτίαν ἥψατο αὐτοῦ, ἀπήγγειλεν αὐτῷ ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ ὡς ἰάθη παραχρῆμα.

48. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Θάρσει θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.)

49. Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἔρχεταί τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου, λέγων αὐτῷ· Ὅτι τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον.

50. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ, λέγων· Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται.

51. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, οὐκ ἀφῆκεν εἰσελθεῖν εἴσω, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ τὴν μητέρα.

52. Ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ

dens omnem vitam, non potuit ab ullo curari:

44. Accedens retro, tetigit fimbriam vestimenti ejus, & confestim stetit fluxus sanguinis ejus.

45. Et ait Jesus: Quis tangens me? negantibus autem omnibus, dixit Petrus & qui cum illo: Præceptor, turbæ comprimunt te, & affligunt, & dicis, Quis tangens me?

46. At Jesus dixit: Tetigit me aliquis: ego enim novi virtutem exeuntem de me.

47. Videns autē mulier quia non latuit, tremens venit, & adlabens ei, ob quam causam tetigerit eum, indicavit illi coram omni populo, & quemadmodū sanata sit confestim.

48. Ipse autem dixit ei, Confide filia: fides tua servavit te: vade in pace.

49. Adhuc autem illo loquente, venit quidam à principe synagogæ, dicens ei, Quia mortua est filia tua, ne vexa magistrum.

50. At Jesus audiens, respondit illi, dicens, Ne time: tantum crede, & servabitur.

51. Ingressus autem in domum, non permisit intrare neminem si non Petrum & Joannem & Jacobum, & patrem puellæ, & matrem.

52. Flebant autem omnes, &

ὀνόματος αὐτήν. Ὁ δὲ εἶπε. Μὴ κλαίετε· οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει.

53. Καὶ κατεγέλων αὐτοῦ, εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν.

54. Αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν ἔξω πάντας, καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, ἐφώνησε, λέγων· Ἡ παῖς, ἐγείρου.

55. Καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παραχρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν.

56. Καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός. 38 † 12.

ΚΕΦ. θ. 9.

1. Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ, ἔδωκεν αὐτοῖς δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν.

2. Καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι τοὺς ἀσθενοῦντας.

3. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδὸν, μήτε ῥάβδους, μήτε πήραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον· μήτε ἀνὰ δύο χιτῶνας ἔχειν.

4. Καὶ εἰς ἣν ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε.

5. Καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης, καὶ τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτούς.

6. Ἐξερχόμενοι δὲ διήρχοντο

& plangebant illam. Ille autem dixit, Ne flete: non est mortua, sed dormit.

53. Et deridebant eum, scientes quod mortua esset.

54. Ipse autem ejiciens foras omnes, & tenens manum ejus, clamavit, dicens: Puella, surge.

55. Et reversus est spiritus ejus, & surrexit continuo: & ordinavit illi dari manducare.

56. Et stupuerunt parentes ejus: ille autem præcepit illis nemini dicere factum.

CAPUT IX.

1. Convocans autem duodecim discipulos suos, dedit illis virtutem & potestatem super omnia dæmonia, & languores curare.

2. Et misit illos prædicare regnum Dei, & sanare infirmos.

3. Et ait ad illos: Nihil tuleritis in via, neque virgam, neque peram, neque panem, neque argentum neque singuli duas tunicas habere.

4. Et in quamcumque domum intraveritis, ibi manete, & inde exite.

5. Et quicumque non receperint vos, exeuntes de civitate illa, etiam pulverem à pedibus vestris excutite in testimonium supra illos.

6. Egressi autem perambulabant

καὶ ἀὸ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

7. Ἤκουσε δὲ Ἡρῴδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα ὑπ' αὐτοῦ πάντα· καὶ διηπόρει, διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπό τινων, ὅτι Ἰωάννης ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν.

8. Ὑπό τινων δὲ, ὅτι Ἠλίας ἐφάνη· ἄλλων δὲ, ὅτι προφήτης εἷς τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

9. Καὶ εἶπεν ὁ Ἡρῴδης· Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν οὗτος περὶ οὗ ἐγὼ ἀκούω τοιαῦτα; Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

* 10. Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν· καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς, ‡ ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδά.

11. Οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες, ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ δεξάμενος αὐτοὺς, ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρείαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο.

* 12. Ἡ δὲ ἡμέρα ἤρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ οἱ δώδεκα, εἶπον αὐτῷ· Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τὰς ‡ κύκλῳ κώμας καὶ τοὺς ἀγροὺς, καταλύσωσι, καὶ εὑρωσιν † ἐπισιτισμόν· ὅτι ὧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν.

13. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν· Οἱ δὲ εἶπον Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν

labant per vicos, evangelizantes & curantes ubique.

7. Audivit autem Herodes Tetrarcha facta ab eo omnia, & hæsitabat, propter dici à quibusdam, quia Joannes surrexit à mortuis.

8. A quibusdam vero, quia Elias apparuit: aliis autem, quia propheta unus antiquorum resurrexit.

9. Et ait Herodes: Joannem ego decapitavi, quis autem est iste, de quo ego audio talia? & quærebat videre eum.

10. Et reversi Apostoli narraverunt illi quæcumque fecerunt: & assumens illos, secessit seorsum in locum desertum urbis vocatæ Bethsaidæ.

11. At turbæ cognoscentes sequutæ sunt illum, & excipiens eos, loquebatur illis de regno Dei, & opus habentes cura sanabat.

12. At dies cœperat declinare: accedentes autem duodecim, dixerunt illi: Dimitte turbam, ut abeuntes in qui in circuitu vicos & agros, divertant, & inveniant cibarium: quia hic in deserto loco sumus.

13. Ait autem ad illos: Date illis vos manducare. illi autem dixerunt: Non sunt nobis plus quam quinque panes, & duo pisces: si non quid

εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτο βρώματα.

14. Ἦσαν γὰρ ὡσεὶ ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ἀνὰ πεντήκοντα.

15. Καὶ ἐποίησαν οὕτω· καὶ ἀνέκλιναν ἅπαντας.

16. Λαβὼν δὲ τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς, παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ.

17. Καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν αὐτοῖς κλασμάτων, κόφινοι δώδεκα.

18. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον κατ' ἰδίαν, συνῆσαν αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς, λέγων· Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι;

19. Οἱ δὲ ἀποκριθέντες, εἶπον· Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· ἄλλοι δὲ Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη.

20. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος, εἶπε· Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ.

21. Ὁ δὲ ἐπιτιμήσας αὐτοῖς, παρήγγειλε μηδενὶ εἰπεῖν τοῦτο.

22. Εἰπών· Ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσ-

quid euntes nos emamus in omnem populum hunc escas.

14. Erant enim fere viri quinque millia. ait autem ad discipulos suos: Facite discumbere illos discubitus per quinquagenos.

15. Et fecerunt ita: & discumbere fecerunt omnes.

16. Accipiens autem quinque panes, & duos pisces, respiciens in cœlum benedixit illis, & fregit, & dedit discipulis apponere turbæ.

17. Et manducaverunt, & saturati sunt omnes: & sublatum est abundans illis fragmentorum cophini duodecim.

18. Et factum est in esse ipsum orantem solitarie, simul erant ei discipuli, & interrogavit illos, dicens: Quem me dicunt turbæ esse?

19. Illi autem respondentes dixerunt: Joannem Baptistam: alii autem Eliam: alii vero, quia propheta quidam antiquorum resurrexit.

20. Dixit autem illis: Vos autem quem me dicitis esse? respondens autem Petrus, dixit: Christum Dei.

21. Ille autē increpans illos, præcepit nemini dicere hoc.

22. Dicens: quia oportet filium hominis multa pati, & reprobari à senioribus & prin-

βυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι.

23. Ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι.

24. Ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν.

25. Τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον, ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας, ἢ ζημιωθείς;

26. Ὃς γὰρ ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἁγίων ἀγγέλων.

27. Λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσί τινες τῶν ὧδε ἑστηκότων οἳ οὐ μὴ γεύσωνται θανάτου ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

28. Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὡσεὶ ἡμέραι ὀκτὼ, καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.

* 29. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ ‡ εἶδος ‡ προσώπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ‡ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ‡ ἐξαστράπτων.

30. Καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας.

principibus sacerdotum, & Scribis, & occidi, & tertia die resurgere.

23. Dicebat autem ad omnes: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me.

24. Qui enim voluerit animam suam servare, perdet illam: qui autem perdiderit animam suam propter me, hic servabit illam.

25. Quid enim proficit homo lucratus mundum universum, seipsum autem perdens, aut damno affectus?

26. Qui enim erubuerit me & meos sermones, hunc filius hominis erubescet, quum venerit in gloria sua, & Patris, & sanctorum angelorum.

27. Dico autem vobis vere, Sunt aliqui hic stantium, qui non gustabunt mortem, donec videant regnum Dei.

28. Factum est autem post verba hæc fere dies octo, & assumens Petrum, & Joannem, & Jacobum, ascendit in montem orare.

29. Et facta est in orando ipsum, species vultus ejus altera, & vestitus ejus albus refulgens.

30. Et ecce viri duo colloquebantur illi, qui erant Moyses & Elias:

31. Qui

31. Οἱ ὀφθέντες ἐν δόξῃ, ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἤμελλε πληροῦν ἐν Ἱερουσαλήμ.

32. Ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν ‡ βεβαρημένοι ὕπνῳ. † διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν ‡ δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς συνεστῶτας αὐτῷ.

33. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ † διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἐπιστάτα, καλόν ἐστιν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηνὰς τρεῖς, μίαν σοι, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ μίαν Ἠλίᾳ· μὴ εἰδὼς ὃ λέγει.

34. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος, ἐγένετο νεφέλη, καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν εἰς τὴν νεφέλην.

35. Καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης, λέγουσα. Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, αὐτοῦ ἀκούετε.

36. Καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν φωνήν, εὑρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος· καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑωράκασιν.

37. Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ, καταβάντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, συνήντησεν αὐτῷ ὄχλος πολύς.

38. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ‡ ἀνεβόησε, λέγων. ‡ Διδάσκαλε, †δέομαί σου, ‡ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενής ἐστί μοι.

39. Καὶ ἰδοὺ, πνεῦμα λαμ-

31. Qui visi in gloria, dicebant exodum ejus, quam futurus erat implere in Hierusalē.

32. At Petrus & qui cum illo erant, gravati somno. evigilantes autem viderunt gloriam ejus, & duos viros simul stantes illi.

33. Et factum est in discedere ipsos ab illo, ait Petrus ad Jesum, Præceptor, pulchrum est nos hic esse: & faciamus tabernacula tria, unum tibi, & unum Moysi, & unum Eliæ, non sciens quid diceret.

34. Hæc autem illo dicente, facta est nubes, & obumbravit eos: timuerunt autem in illos intrare in nubem.

35. Et vox facta est de nube, dicens: Hic est filius meus dilectus, ipsum audite.

36. Et in fieri vocem, inventus est Jesus solus: & ipsi tacuerunt, & nemini enunciaverunt in illis diebus nihil eorum quæ viderant.

37. Factum est autem in sequenti die, descendentibus illis de monte, occurrit illi turba multa.

38. Et ecce vir de turba exclamavit, dicens: Magister, obsecro te, respice in filium meum, quia unigenitus est mihi:

39. Et ecce spiritus apprehendit

βάνει αὐτὸν, καὶ ‡ ἐξαίφνης κράζει, καὶ ‡ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ † ἀφροῦ, καὶ † μόγις ‡ ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ, συντρίβον αὐτόν.

40. Καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου ἵνα ἐκβάλλωσιν αὐτὸ, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν.

41. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ὦ γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν; Προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου.

* 42. Ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ, ‡ ἔρηξεν αὐτὸν τὸ ‡ δαιμόνιον, καὶ † συνεσπάραξεν· ‡ ἐπετίμησε δὲ ὁ ‡ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι τῷ ‡ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἰάσατο τὸν παῖδα· καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ πατρὶ αὐτοῦ.

43. Ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, εἶπε πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

44. Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων.

*45. Οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα τοῦτο, καὶ ἦν † παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ † αἴσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος τούτου.

46. Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν.

47. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐ-

hendit eum, & subito clamat, & discerpit eum cum spuma, & vix discedit ab ipso, conterens eum.

40. Et rogavi discipulos tuos ut ejicerent illum, & non potuerunt.

41. Respondens autem Jesus, dixit: O generatio infidelis, & perversa, usque quo ero apud vos, & patiar vos? adduc huc filium tuum.

42. Adhuc autem accedente eo, laceravit illum dæmonium, & dissipavit. increpavit autem JESUS spiritum immundum, & sanavit puerum & reddidit illum patri ejus.

43. Stupebant autem omnes in magnitudine Dei: omnibus autem mirantibus in omnibus quæ faciebat Jesus, dixit ad discipulos suos:

44. Ponite vos in aures vestras sermones istos: nam filius hominis futurus est tradi in manus hominum.

45. Illi autem ignorabant verbum istud, & erat occultum ab ipsis, ut non sentirent illud: & timebant interrogare eum de verbo hoc.

46. Intravit autem ratiocinatio in eos, hæc, quis esset major eorum.

47. At Jesus videns ratiocinationem cordis illorum,

πιλαβόμενος παιδίου, ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ.

48. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὃς ἐὰν δέξηται τοῦτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται. καὶ ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν ὑπάρχων, οὗτος ἔσται μέγας.

49. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης, εἶπεν· Ἐπιστάτα, εἴδομέν τινα ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα τὰ δαιμόνια. καὶ ἐκωλύσαμεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ μεθ' ἡμῶν.

50. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Μὴ κωλύετε· ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν.

* 51. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ † συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ.

52. Καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ πορευθέντες εἰσῆλθον εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὡς ἑτοιμάσαι αὐτῷ.

53. Καὶ οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερουσαλήμ.

54. Ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, εἶπον· Κύριε, θέλεις εἴπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναλῶσαι αὐτούς, ὡς καὶ Ἠλίας ἐποίησε;

55. Στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· Οὐκ οἴδατε οἵου πνεύματός ἐστε ὑμεῖς.

assumens puerum, ſtatuit illum ſecus ſe.

48. *Et* ait illis: Quicumque ſuſceperit iſtum puerum in nomine meo, me recipit: & quicumque me receperit, recipit mittentem me. qui enim minor in omnibus vobis exiſtens, hic erit magnus.

49. Reſpondens autem Joannes, dixit: Præceptor, vidimus quendam in nomine tuo eſficientem dæmonia, & prohibuimus eum, quia non ſequitur nobiſcum.

50. Et ait ad illum Jeſus: Ne prohibete: qui enim non eſt adverſus nos, pro nobis eſt.

51. Factum eſt autem in compleri dies aſſumptionis ejus, & ipſe faciem ſuam firmavit ad ire in Hieruſalem.

52. *Et* miſit nuncios ante conſpectum ſuum: & euntes intraverunt in vicum Samaritanorum, ut pararent illi.

53. *Et* non receperunt eum, quia facies ejus erat iens in Hieruſalem.

45. Videntes autem diſcipuli ejus Jacobus & Joannes, dixerunt: Domine, vis dicamus ignem deſcendere de cælo, & conſumere illos, ut & Elias fecit?

55. Converſus autem increpavit illos, & dixit: Non ſciviſtis cujus ſpiritus eſtis vos.

56. Nam

56. Ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι. Καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἑτέραν κώμην.

56. Nam filius hominis non venit animas hominum perdere, sed salvare: & abierunt in alium vicum.

57. Ἐγένετο δὲ πορευομένων αὐτῶν, ἐν τῇ ὁδῷ εἶπε τις πρὸς αὐτόν· Ἀκολουθήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ, Κύριε.

57. Factum est autem ambulantibus illis in via, dixit quidam ad illum: Sequar te quocumque abieris, Domine.

*58. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.

58. Et dixit illi Jesus: Vulpes foveas habent, & volucres cæli nidos: verum filius hominis non habet ubi caput reclinet.

59. Εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον· Ἀκολούθει μοι. Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον θάψαι τὸν πατέρα μου.

59. Ait autem ad alterum: Sequere me. Ille autem dixit: Domine permitte mihi abeunti primum sepelire patrem meum.

60. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

60. Dixit autem ei Jesus, Sine mortuos sepelire suos mortuos: tu autem abiens annuncia regnum Dei.

61. Εἶπε δὲ καὶ ἕτερος· Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου.

61. Ait autem & alter: Sequar te Domine, primum autem permitte mihi renunciare his qui ad domum meam.

*62. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω, εὔθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. 49. † 12.

62. Ait autem ad illum Jesus: Nemo immittens manum suam ad aratrum, & respiciens in quæ retro, aptus est ad regnum Dei.

Κεφ. ί. 10.

CAPUT X.

1. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος καὶ ἑτέρους ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον οὗ ἤμελλεν αὐτὸς ἔρχεσθαι.

1. Post autem hæc designavit Dominus & alios septuaginta, & misit illos per binos ante faciem suam in omnem civitatem & locum quo futurus erat ipse venire.

2. Ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτούς· Ὁ

2. Dicebat igitur ad illos:

μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ Κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

* 3. Ὑπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς † ἄρνας ἐν ‡ μέσῳ ‡ λύκων.

4. Μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μὴ πήραν, μηδὲ ὑποδήματα· καὶ μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε.

5. Εἰς ἣν δ' ἂν οἰκίαν εἰσέρχησθε, πρῶτον λέγετε· Εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ.

6. Καὶ ἐὰν μὲν ᾖ ἐκεῖ ὁ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει.

7. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθίοντες καὶ πίνοντα τὰ παρ' αὐτῶν. ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς μισθοῦ αὐτοῦ ἐστι. Μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν.

8. Καὶ εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν.

9. Καὶ θεραπεύετε τοὺς ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς· Ἤγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

10. Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελθόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς, εἴπατε·

* 11. Καὶ τὸν ‡ κονιορτὸν τὸν ‡ κολληθέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν, † ἀπομασσόμεθα ὑμῖν· πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἤγγικεν

Ipsa quidem messis multa, at operarii pauci: rogate ergo dominum messis, ut emittat operarios in messem suam.

3. Ite, ecce ego mitto vos, sicut agnos in medio luporum.

4. Ne portate marsupium, non peram, neque calceamenta: & neminem per viam salutaveritis.

5. In quamcumque domum intraveritis, primum dicite: Pax domui huic.

6. Et si quidem fuerit ibi filius pacis, requiescet super illum pax vestra: si vero non, ad vos revertetur.

7. In eadem autem domo manete, edentes & bibentes quæ apud illos. dignus enim operarius mercede sua est. ne transite de domo in domum.

8. Et in quamcumque civitatem intraveritis, & susceperint vos, manducate apposita vobis.

9. Et curate qui in illa infirmos, & dicite illis, Appropinquavit in vos regnum Dei.

10. In quamcumque autem civitatem intraveritis, & non susceperint vos, exeuntes in plateas ejus, dicite:

11. Etiam pulverem adhærentem nobis de civitate vestra, abstergimus vobis. tamen hoc scitote, quia appropinquavit

κεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

12. Λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνεκτότερον ἔσται, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

13. Οὐαί σοι Χοραζίν, οὐαί σοι Βηθσαϊδά· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν.

14. Πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν τῇ κρίσει, ἢ ὑμῖν.

* 15. Καὶ σὺ Καπερναοὺμ ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ‡ ὑψωθεῖσα, ἕως ‡ ᾅδου ‡ καταβιβασθήσῃ.

16. Ὁ ἀκούων ὑμῶν, ἐμοῦ ἀκούει. καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν, ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

17. Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα μετὰ χαρᾶς, λέγοντες· Κύριε, καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου.

18. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ἐθεώρουν τὸν σατανᾶν, ὡς ἀστραπὴν, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα.

19. Ἰδοὺ, δίδωμι ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσει.

20. Πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαίρετε δὲ μᾶλλον ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21. Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἠγαλ-

quavit super vos regnum Dei:

12. Dico autem vobis, quia Sodomis in die illa remissius erit, quam civitati illi.

13. Væ tibi Chorozim, væ tibi Bethsaida, quia si in Tyro & Sidone factæ fuissent virtutes quæ factæ in vobis, olim utique in cilicio & cinere sedentes pœnituissent.

14. Veruntamen Tyro & Sidoni remissius erit in judicio, quam vobis.

15. Et tu Capharnaum usque ad cælum exaltata, usque ad infernum demergeris.

16. Audiens vos me audit: & spernens vos, me spernit: at me spernens, spernit mittentem me.

17. Reversi sunt autem septuaginta cum gaudio, dicentes: Domine, etiam dæmonia subjiciuntur nobis in nomine tuo

18. Ait autem illis: Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem.

19. Ecce do vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici, & nihil vobis non nocebit.

20. Veruntamen in hoc ne gaudete, quia spiritus vobis subjiciuntur: gaudete autem quod nomina vestra scripta sunt in cælis.

21. In ipsa hora exultavit

λιάσατο τῷ πνεύματι. ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν· Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναὶ ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου.

22. Πάντα παρεδόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστιν ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ· καὶ τίς ἐστιν ὁ πατὴρ, εἰ μὴ ὁ υἱὸς, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι.

23. Καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς, κατ' ἰδίαν εἶπε· Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε.

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον· καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

25. Καὶ ἰδοὺ, νομικός τις ἀνέστη, ἐκπειράζων αὐτὸν, καὶ λέγων· Διδάσκαλε, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

26. Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις;

27. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, εἶπεν. Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου· καὶ τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.

* 28. Εἶπε δὲ αὐτῷ· ‡ Ὀρθῶς

spiritu Jesus, & dixit: Confiteor tibi Pater, Domine cæli & terræ, quod abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus & revelasti ea parvulis. etiam Pater, quoniam sic factum est beneplacitum ante te.

22. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo: & nemo scit quis sit filius, si non Pater: & quis sit Pater, si non Filius, & cui voluerit Filius revelare.

23. Et conversus ad discipulos, privatim dixit: Beati oculi videntes quæ videtis.

24. Dico enim vobis, quod multi Prophetæ & reges voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt: & audire quæ auditis, & non audierunt.

25. Et ecce Legisperitus quidam surrexit, tentans illum, & dicens: Magister, quid faciens vitam æternam possidebo?

26. Ille autem dixit ad eum: In Lege quid scriptum est? quomodo legis?

24. Ille autem respondens dixit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua, & ex omni cogitatione tua, & proximum tuum sicut teipsum.

28. Dixit autem illi: Rectè re-

ἀπεκρίθης· τοῦτο ποίει, καὶ ζήσῃ.

29. Ὁ δὲ θέλων δικαιοῦν ἑαυτὸν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ τίς ἐστί μου πλησίον;

* 30. ‡ Ὑπολαβὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἰεριχὼ, καὶ ‡ λῃσταῖς ‡ περιέπεσεν· οἱ καὶ ἐκδύσαντές αὐτὸν, πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον, ἀφέντες † ἡμιθανῆ ‡ τυγχάνοντα.

* 31. Κατὰ † συγκυρίαν δὲ ‡ ἱερεύς τις κατέβαινεν ἐν τῇ ὁδῷ ἐκείνῃ· καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ‡ ἀντιπαρῆλθεν.

32. Ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης, γενόμενος κατὰ τὸν τόπον, ἐλθὼν καὶ ἰδὼν, ἀντιπαρῆλθεν.

* 33. Σαμαρείτης δέ τις † ὁδεύων, ἦλθε κατ' αὐτὸν, καὶ ἰδὼν αὐτὸν, ‡ ἐσπλαγχνίσθη.

* 34. Καὶ προσελθὼν † κατέδησε τὰ † τραύματα αὐτοῦ, † ἐπιχέων ‡ ἔλαιον καὶ οἶνον· ‡ ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ‡ ἴδιον ‡ κτῆνος, ἤγαγεν αὐτὸν εἰς † πανδοχεῖον, καὶ ‡ ἐπεμελήθη αὐτοῦ.

* 35. Καὶ ἐπὶ τὴν αὔριον ἐξελθὼν, ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ † πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐπιμελήθητι αὐτοῦ· καὶ ὅτι ἂν † προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ‡ ἐπανέρχεσθαί με ἀποδώσω σοι.

36. Τίς οὖν τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς;

37. Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ ποιήσας τὸ

respondisti: hoc fac, & vives.

29. Ille autem volens justificare seipsum, dixit ad Jesum: Et quis est meus proximus?

30. Suscipiens autem Jesus, dixit: Homo quidam descendebat ab Hierusalem in Jericho, & latronibus incidit: qui etiam exuentes eum, & plagas imponentes, abierunt, relinquentes semivivum existentem.

31. Secundum sortem autem sacerdos quidam descendit in via illa, & videns illum, præterivit.

32. Similiter autem & Levita, factus secundum locum, veniens & videns, pertransiit.

33. Samaritanus autem quidam iter faciens, venit secus eum, & videns eum, visceribus commotus est.

34. Et accedens alligavit vulnera ejus, infundens oleum & vinum: ascendere faciens autem illum in proprium jumentum, duxit in diversorium, & curam egit ejus.

35. Et in crastinum exiens, ejiciens duos denarios dedit tabernario, & ait illi: Curam habe illius: & quodcumque adinsumpseris, ego in redire me reddam tibi.

36. Quis igitur horum trium videtur tibi proximus fuisse incidentis in latrones?

37. Ille autem dixit: Facit

ἔλεος μετ' αὐτοῦ· Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου, καὶ σὺ ποίει ὁμοίως.

38. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς, καὶ αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνὴ δέ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς.

*39. Καὶ ‡ τῇδε ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἣ καὶ † παρακαθίσασα παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ.

40. Ἡ δὲ Μάρθα † περιεσπᾶτο περὶ πολλὴν ‡ διακονίαν· ‡ ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε· Κύριε, οὐ ‡ μέλει σοι ὅτι ἡ ‡ ἀδελφή μου ‡ μόνην με ‡ κατέλιπε ‡ διακονεῖν; εἰπὲ οὖν αὐτῇ ἵνα μοι ‡ συναντιλάβηται.

*41. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μάρθα, Μάρθα, ‡ μεριμνᾷς καὶ † τυρβάζῃ περὶ πολλά.

42. Ἑνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἥτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς. 45. † 14.

Κεφ. ιά. 11.

1. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· Κύριε, δίδαξον ἡμᾶς προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ.

2. Εἶπε δὲ αὐτοῖς. Ὅταν προσεύχησθε, Λέγετε· ΠΑΤΕΡ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου. ἐλθέτω ἡ βασιλεία

ens misericordiam cum illo. ait ergo illi Jesus: Vade, & tu fac similiter.

38. Factum est autem in ire eos, & ipse intravit in vicum quendam: mulier autem quædam nomine Martha, excepit illum in domum suam.

39. Et huic erat soror vocata Maria, quæ etiam sedens secus pedes Jesu, audiebat verbum illius.

40. At Martha distrahebatur circa multum ministeriũ, stans autẽ ait: Domine, non curæ est tibi quod soror mea solam me reliquit ministrare? dic ergo illi ut mihi simul suscipiat.

41. Respondens autem dixit illi Jesus: Martha, Martha, solicita es, & turbaris circa multa.

42. Unius vero est usus: Maria autem bonam partem elegit, quæ non auseretur ab ea.

CAPUT XI.

1. ET factum est in esse ipsum in loco quodam orantem, ut cessavit, dixit quidam discipulorum ejus ad eum: Domine, doce nos orare, sicut & Joannes docuit discipulos suos.

2. Ait autem illis Quum oratis, dicite: Pater noster qui in cælis, sanctificetur nomen tuum: adveniat regnum tuum:

σὺ· γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

* 3. Τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν † ἐπιούσιον δίδου ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν·

4. Καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν· καὶ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

* 5. Καὶ ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Τίς ἐξ ὑμῶν ἕξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς αὐτὸν μεσονυκτίου, καὶ εἴπῃ αὐτῷ· Φίλε, † χρῆσόν μοι ‡ τρεῖς ‡ ἄρτους.

6. Ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρός με, καὶ οὐκ ἔχω ὃ παραθήσω αὐτῷ.

7. Κἀκεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἴπῃ· Μή μοι κόπους πάρεχε· ἤδη ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι.

* 8. Λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει αὐτῷ ἀναστὰς, διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον· διὰ † γε τὴν † ἀναίδειαν αὐτοῦ ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρῄζει.

9. Κἀγὼ ὑμῖν λέγω. Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὑρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν.

10. Πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει· καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει· καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται.

11. Τίνα δὲ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν,

tuum: fiat voluntas tua, ſicut in cælo, & in terra.

3. Panem noſtrum quotidianum da nobis juxta diem.

4. Et dimitte nobis peccata noſtra, & enim ipſi dimittimus omni debenti nobis: & ne inducas nos in tentationem, ſed libera nos à malo.

5. Et ait ad illos: Quis ex vobis habebit amicum, & ibit ad illum media nocte, & dicet illi: Amice, commoda mihi tres panes:

6. Quoniam amicus meus venit de via ad me, & non habeo quod apponam ei.

7. Et ille deintus reſpondens dicat: Ne mihi moleſtias exhibe: jam oſtium clauſum eſt, & pueri mei mecum in cubili ſunt: non poſſum ſurgens dare tibi.

8. Dico vobis, ſi & non dederit ei ſurgens propter eſſe illius amicum, propter impudentiam ejus excitatus dabit illi quotquot habet opus.

9. Et ego vobis dico: Petite, & dabitur vobis: quærite, & invenietis: pulſate, & aperietur vobis.

10. Omnis enim petens accipit, & quærens invenit, & pulſanti aperietur.

11. Quem autem veſtrum patrem petet filius panem, non lapidem dabit illi? ſi & pi-

μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ;

* 12. Ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ † ᾠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον;

13. Εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ ὑπάρχοντες, οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ, δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν.

14. Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον, καὶ αὐτὸ ἦν κωφόν. ἐγένετο δὲ τοῦ δαιμονίου ἐξελθόντος, ἐλάλησεν ὁ κωφός. καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι.

15. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Ἐν Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

16. Ἕτεροι δὲ πειράζοντες, σημεῖον παρ' αὐτοῦ ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ.

* 17. Αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ † διανοήματα, εἶπεν αὐτοῖς. Πᾶσα βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν ‡ διαμερισθεῖσα ‡ ἐρημοῦται, καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει.

18. Εἰ δὲ καὶ ὁ σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; ὅτι λέγετε, ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια.

19. Εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται.

20. Εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

* 21. Ὅταν ὁ ‡ ἰσχυρὸς † κα-

cem, non pro pisce serpentem dabit illi?

12. Aut & si petierit ovum, non dabit illi scorpionem?

13. Si ergo vos mali subsistentes, nostis bona dona dare filiis vestris, quanto magis Pater de cælo dabit Spiritum sanctum petentibus se?

14. Et erat ejiciens dæmonium, & illud erat mutum. Factum est autem dæmonio egresso, loquutus est mutus: & admiratæ sunt turbæ.

15. Quidam autem ex eis dixerunt, in Beelzebub principe dæmoniorum ejicit dæmonia.

16. Alii autem tentantes signũ ab eo quærebant de cælo.

17. Ipse autem videns cogitationes eorum, dixit eis: Omne regnum in seipsum divisum desolatur, & domus supra domum cadit.

18. Si autem & Satanas in seipsum divisus est, quomodo stabit regnum ejus? quia dicitis in Beelzebub ejicere me dæmonia.

19. Si autem ego in Beelzebub ejicio dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt? propter hoc judices vestri ipsi erunt.

20. Si autem in digito Dei ejicio dæmonia, profecto prævenit in vos regnum Dei.

21. Quum fortis armatus custodit

θωπλισμένος φυλάσσῃ τὴν ἑαυτοῦ ‡ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

22. ‡ Ἐπὰν δὲ ὁ ἰσχυρότερος αὐτὸν ‡ ἐπελθὼν ‡ νικήσῃ αὐτὸν, τὴν ‡ πανοπλίαν αὐτοῦ αἴρει ἐφ' ᾗ ‡ ἐπεποίθει, καὶ τὰ † σκῦλα αὐτοῦ ‡ διαδίδωσιν.

23. Ὁ μὴ ὢν μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστι· καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ' ἐμοῦ, σκορπίζει.

24. Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων, ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὑρίσκον, λέγει· Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον.

25. Καὶ ἐλθὸν εὑρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον.

26. Τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χείρονα τῶν πρώτων.

27. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις γυνὴ φωνὴν ἐκ τοῦ ὄχλου, εἶπεν αὐτῷ· Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μαστοὶ οὓς ἐθήλασας.

28. Αὐτὸς δὲ εἶπε· Μενοῦνγε μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ φυλάσσοντες αὐτόν.

*29. Τῶν δὲ ὄχλων † ἐπαθροιζομένων ἤρξατο λέγειν· Ἡ γενεὰ αὕτη πονηρά ἐστι· σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωνᾶ τοῦ προφήτου.

stodit suum atrium, in pace sunt obtingentia ipsius.

22. Postquam autem fortior eo superveniens vicerit eum, omnem armaturam ejus tollit, in qua confidebat, & spolia ejus distribuit.

23. Non existens cum me, contra me est: & non colligens cum me, dispergit.

24. Quum immundus spiritus exierit ab homine, perambulat per inaquosa loca quærens requiem: & non inveniens dicit, Revertar in domum meam, unde exivi.

25. Et veniens, invenit scopis versam & ornatam.

26. Tunc vadit, & assumit septem alios spiritus nequiores seipso, & ingressi habitant ibi: & fiunt novissima hominis illius pejora prioribus.

27. Factum est autem, in dicere ipsum hæc, extollens quædam mulier vocem ex turba, dixit illi: Beatus uterus portans te, & ubera quæ suxisti.

28. Ille autem dixit: Quinimo beati audientes verbum Dei, & custodientes illud.

29. At turbis congregatis, cæpit dicere: Generatio hæc mala est: signum quærit, & signum non dabitur ei, si non signum Jonæ prophetæ.

30. Καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ.

31. Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος ὧδε.

32. Ἄνδρες Νινευῖ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινοῦσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ· καὶ ἰδοὺ πλεῖον Ἰωνᾶ ὧδε.

* 33. Οὐδεὶς δὲ λύχνον ἅψας, εἰς ‡ κρυπτὴν τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν ‡ μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ‡ λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ ‡ φέγγος βλέπωσιν.

* 34. Ὁ λύχνος τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός· ὅταν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ‡ ἁπλοῦς ᾖ, καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου ‡ φωτεινόν ἐστιν· ἐὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ σῶμά σου ‡ σκοτεινόν.

35. Σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ, σκότος ἐστίν.

36. Εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινὸν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινὸν, ἔσται φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίζῃ σε.

37. Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι ἠρώτα αὐτὸν Φαρισαῖός τις ὅπως ἀριστήσῃ παρ' αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν.

30. Sicut enim factus est Jona signum Ninivitis, ita erit & filius hominis generationi isti.

31. Regina Austri excitabitur in judicio cum viris generationis hujus, & condemnabit illos: quia venit à terminis terræ audire sapientiam Salomonis: & ecce plus Solomone hic.

32. Viri Ninivitæ resurgent in judicio cum generatione hac, & condemnabunt illam: quia pœnitentiam egerunt ad proclamationem Jonæ, & ecce plus Jona hic.

33. Nemo autem lucernam accendens in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum, ut ingredientes lumen videant.

34. Lucerna corporis est oculus: quum ergo oculus tuus simplex fuerit, totum corpus tuum lucidum est: si autem scelératus fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum.

35. Adverte ergo ne lumen quod in te, tenebræ sint.

36. Si ergo corpus tuum totum lucidum, non habens aliquam partem tenebrosam, erit totum lucidum, ut quum lucerna fulgore illuminat te.

37. In autem loqui, rogavit illum Pharisæus quidam ut pranderet apud se: ingressus autem recubuit.

38.

38. Ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου.

38. At Pharisæus videns admiratus est, quod non prius ablutus esset ante prandium.

39. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθαρίζετε· τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἁρπαγῆς καὶ πονηρίας.

39. Ait autem Dominus ad illum: Nunc vos Pharisæi quod deforis calicis & catini mundatis: quod autem intus vestrum, plenum est rapina & iniquitate.

40. Ἄφρονες, οὐχ ὁ ποιήσας τὸ ἔξωθεν, καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε;

40. Stulti, nonne faciens quod deforis, & quod deintus fecit?

* 41. Πλὴν τὰ †ἐνόντα δότε ‡ἐλεημοσύνην· καὶ ἰδοὺ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.

41. Veruntamen inexistentia date eleemosynam, & ecce omnia munda vobis sunt.

* 42. Ἀλλὰ οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατεύετε τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ †πήγανον καὶ πᾶν ‡λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι.

42. Sed væ vobis Pharisæis, quia decimatis mentham, & rutam, & omne olus, & præteritis judicium & charitatem Dei, hæc oportuit facere, & illa non omittere.

43. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς.

43. Væ vobis Pharisæis, quia diligitis primam sessionem in synagogis, & salutationes in foris.

44. Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι ὑποκριταί, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἴδασιν.

44. Væ vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, quia estis ut monumenta non apparentia, & homines deambulantes supra non sciunt.

45. Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ· Διδάσκαλε, ταῦτα λέγων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις.

45. Respondens autem quidam Legisperitorum, ait illi: Magister, hæc dicens & nos notas.

* 46. Ὁ δὲ εἶπε· Καὶ ὑμῖν τοῖς ‡νομικοῖς οὐαί, ὅτι ‡φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους ‡φορτία ‡δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἑνὶ τῶν δακτύλων ὑμῶν οὐ ‡προσψαύετε τοῖς φορτίοις.

46. Ille autem ait: Et vobis Legisperitis væ: quia oneratis homines oneribus difficiliter portabilibus, & ipsi uno digitorum vestrorum non attingitis onera.

47. Οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδομεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐτούς.

48. Ἄρα μαρτυρεῖτε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε αὐτῶν τὰ μνημεῖα.

49. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν· Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ ἐκδιώξουσιν·

50. Ἵνα ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν, τὸ ἐκχυνόμενον ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης,

51. Ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ, ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου· ναὶ λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

52. Οὐαὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσήλθετε, καὶ τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

* 53. Λέγοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα πρὸς αὐτοὺς, ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ‡ δεινῶς ‡ ἐνέχειν, καὶ † ἀποστοματίζειν αὐτὸν ‡ περὶ ‡ πλειόνων·

* 54. ‡ Ἐνεδρεύοντες αὐτὸν, καὶ ‡ ζητοῦντες † θηρεῦσαί τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. 45. † 12.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Ἐν οἷς ἐπισυναχθεισῶν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε

47. Væ vobis, quia ædificatis monumenta Prophetarum, at patres vestri occiderunt illos.

48. Profecto testificamini, & consentitis operibus patrum vestrorum, quoniam ipsi quidem occiderunt eos, vos autē ædificatis eorum sepulchra.

49. Propter hoc & sapientia Dei dixit: Mittam ad illos Prophetas & Apostolos: & ex illis occident, & persequentur.

50. Ut inquiratur sanguis omnium Prophetarum, effusus à constitutione mundi à generatione ista:

51. A sanguine Abel, usque ad sanguinem Zachariæ perditi inter altare & ædem. etiam dico vobis, requiretur à generatione hac.

52. Væ vobis Legisperitis, quia tulistis clavem scientiæ: ipsi non introistis, & introeuntes prohibuistis.

53. Dicente autem illo hæc ad illos, cœperunt Scribæ & Pharisæi graviter insistere, & obtundere ipsum de multis:

54. Insidiantes ei, & quærentes venari aliquid de ore ejus, ut accusarent eum.

CAPUT. XII.

1. IN quibus adcongregatis myriadibus turbæ ut con-

καταπατεῖν ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Πρῶτον προσέχετε ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἥτις ἐστὶν ὑπόκρισις.

*2. Οὐδὲν δὲ † συγκεκαλυμμένον ἐστὶν ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται· καὶ κρυπτὸν, ὃ οὐ γνωσθήσεται.

3. Ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἴπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθήσεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται ἐπὶ τῶν δωμάτων.

4. Λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου· Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότερόν τι ποιῆσαι.

*5. ‡ Ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα ‡ φοβηθῆτε· φοβήθητε τὸν μετὰ τὸ ‡ ἀποκτεῖναι, † ἐξουσίαν ἔχοντα † ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναὶ λέγω ὑμῖν, τοῦτον φοβήθητε.

6. Οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων δύο, καὶ ἓν ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ;

*7. Ἀλλὰ καὶ αἱ ‡ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ‡ ἠρίθμηνται· μὴ οὖν φοβεῖσθε· πολλῶν στρουθίων ‡ διαφέρετε.

8. Λέγω δὲ ὑμῖν· Πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς § ἀνθρώπου ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ.

9. Ὁ δὲ ἀρνησάμενός με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ.

conculcare alii alios, cœpit dicere ad discipulos suos primum, Attendite vobis ipsis à fermento Pharisæorum, quod est hypocrisis.

2. Nihil enim coopertum est, quod non reveletur: & absconditum quod non sciatur.

3. Propter quæ quæ in tenebris dixistis, in lumine audientur: & quod ad aurem loquuti estis in cubiculis, prædicabitur supra domos.

4. Dico autem vobis amicis meis, Ne timeatis ab occidentibus corpus, & post hæc non habentibus abundantius quid facere.

5. Ostendam autem vobis quem timeatis. timete illum post occidere, auctoritatem habentem injicere in gehennam: ita dico vobis, hunc timete.

6. Nonne quinque passeres væneunt assariis duobus? & unus ex illis non est in oblivione coram Deo.

7. Sed & capilli capitis vestri omnes numerati sunt, ne ergo timete: multis passeribus præstatis vos.

8. Dico autem vobis, Omnis quicumque confessus fuerit in me coram hominibus, & filius hominis confitebitur in illo coram angelis Dei.

9. At negans me coram hominibus, negabitur coram angelis Dei. 10. Et

10. Καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.

10. Et omnis qui dicit verbum in filium hominis, remittetur illi: at in sanctum spiritum blasphemanti, non remittetur.

11. Ὅταν δὲ προσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, μὴ μεριμνᾶτε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἴπητε·

11. Quum autem adduxerint vos in synagogas & principatus, & potestates, ne curate qualiter aut quid excusetis, aut quid dicatis.

12. Τὸ γὰρ ἅγιον πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

12. Nam sanctus Spiritus docebit vos in ipsa hora quæ oporteat dicere.

13. Εἶπε δέ τις αὐτῷ ἐκ τοῦ ὄχλου· Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν.

13. Ait autem quidam ei de turba, Magister, dic fratri meo partiri cum me hæreditatem.

14. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπε, τίς με κατέστησε δικαστὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς;

14. Ille autem dixit ei: Homo, Quis me constituit judicem aut divisorem super vos?

15. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Ὁρᾶτε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ.

15. Dixit autem ad illos: Videte & cavete ab avaritia: quia non in redundare cuiquam vita ejus est ex substantia ipsius.

16. Εἶπε δὲ παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς, λέγων· Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν ἡ χώρα.

16. Dixit autem similitudinem ad illos, dicens: Hominis cujusdam divitis bene tulit regio.

17. Καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ, λέγων· Τί ποιήσω; ὅτι οὐκ ἔχω ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου.

17. Et ratiocinabatur in semetipso, dicens: Quid faciam, quia non habeo quo congregem fructus meos?

18. Καὶ εἶπε· Τοῦτο ποιήσω καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω· καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὰ γενήματά μου, καὶ τὰ ἀγαθά μου·

18. Et dixit, Hoc faciam, Destruam mea horrea, & majora ædificabo, & congregabo illuc omnia nata mea, & bona mea,

19. Et

19. Καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου· ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου.

* 20. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Θεός· ‡ Ἄφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχήν σε ‡ ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται;

21. Οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

22. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· Διὰ τοῦτο ὑμῖν λέγω, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι, τί ἐνδύσησθε.

23. Ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα, τοῦ ἐνδύματος.

* 24. ‡ Κατανοήσατε τοὺς † κόρακας, ὅτι οὐ ‡ σπείρουσιν, οὐδὲ ‡ θερίζουσιν· οἷς οὐκ ἔστι ‡ ταμεῖον, οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς. πόσῳ μᾶλλον ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν;

25. Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν ἕνα;

26. Εἰ οὖν οὔτε ἐλάχιστον δύνασθε, τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε;

27. Κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει. οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἓν τούτων.

28. Εἰ δὲ τὸν χόρτον ἐν τῷ ἀγρῷ σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον

19. Et dicam animæ meæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe, oblectare.

20. Dixit autem illi Deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetunt à te: quæ autem parasti, cui erunt?

21. Sic thesaurizans sibi ipsi, & non in Deum ditescens.

22. Dixit autem ad discipulos suos: Propter hoc vobis dico: Ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis, neque corpori quid induamini.

23. Anima plus est alimento & corpus vestimento.

24. Considerate corvos, quia non seminant, neque metunt, quibus non est cellarium, neq; horreum, & Deus alit illos: quanto magis vos præstatis volucribus?

25. Quis autem ex vobis cogitans solicitè potest apponere ad staturam suam cubitum unum?

26. Si ergo neque minimum potestis, quid de cæteris soliciti estis?

27. Considerate lilia, quomodo crescunt: non laborant, neq; nent. Dico autem vobis, Neque Salomon in omni gloria sua circumamiciebatur sicut unum istorum.

28. Si autem fœnum in agro hodie existens, & cras in cliba-

εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι;

*29. Καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε, ἢ τί πίητε· καὶ μὴ † μετεωρίζεσθε.

30. Ταῦτα γὰρ πάντα, τὰ ἔθνη τοῦ κόσμου ἐπιζητεῖ. ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρῄζετε τούτων.

14. Πλὴν ζητεῖτε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

32. Μὴ φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν.

*33. Πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην. Ποιήσατε ἑαυτοῖς ‡ βαλάντια μὴ ‡ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ὅπου κλέπτης οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει.

34. Ὅπου γάρ ἐστιν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.

35. Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καιόμενοι.

36. Καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων· ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι, εὐθέως ἀνοίξωσιν αὐτῷ.

37. Μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ἐλθὼν ὁ κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται, καὶ ἀνακλινεῖ αὐτοὺς, καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς.

clibanum missum, Deus sic circumamicit, quanto magis vos exiguæ fidei?

29. Et vos ne quærite quid manducetis, aut quid bibatis, & ne suspendamini ex sublimi.

30. Hæc enim omnia gentes mundi quærunt. vester autem pater scit quoniam indigetis his.

31. Veruntamen quærite regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.

32. Ne time, pusillus grex, quia bene visum est Patri vestro dare vobis regnum.

33. Vendite substantias vestras, & date eleemosynam. facite vobis crumenas non veterascentes, thesaurum non deficientem in cælis, quo fur non appropiat, neque tinea corrumpit.

33. Ubi enim est thesaurus vester, ibi & cor vestrum erit.

35. Sint vestri lumbi præcincti, & lucernæ accensæ.

36. Et vos similes hominibus expectantibus dominum suum, quando revertetur à nuptiis, ut veniente & pulsante, confestim aperiant ei.

37. Beati servi illi, quos veniens dominus invenerit vigilantes. Amen dico vobis, quod circumcingetur, & faciet discumbere illos, & prodiens ministrabit illis.

38. Et

38. Καὶ ἐὰν ἔλθῃ ἐν τῇ δευτέρᾳ φυλακῇ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὕρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι.

38. Et si venerit in secunda vigilia, & in tertia vigilia venerit, & invenerit ita, beati sunt servi illi.

39. Τοῦτο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ οἰκοδεσπότης ποίᾳ ὥρᾳ ὁ κλέπτης ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ οὐκ ἂν ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ.

39. Hoc autem scitote, quoniam si sciret paterfamilias qua hora fur veniret, vigilaret utique, & non utique sineret perfodi domum suam.

40. Καὶ ὑμεῖς οὖν γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.

40. Et vos igitur estote parati: quia qua hora non putatis, filius hominis venit.

41. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις, ἢ καὶ πρὸς πάντας;

41. Ait autem ei Petrus: Domine, ad nos parabolam hanc dicis, an & ad omnes?

* 42. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς ‡ οἰκονόμος καὶ ‡ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς ‡ θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν ‡ καιρῷ τὸ † σιτομέτριον;

42. Dixit autem Dominus: Quisnam est fidelis dispensator & prudens, quem constituet dominus super familitio suo, ad dandum in tempore trinici mensuram?

43. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὑρήσει ποιοῦντα οὕτως.

43. Beatus servus ille, quem veniens dominus ejus invenerit facientem ita.

44. Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

44. Vere dico vobis, quoniam super omnibus substantiis ipsius constituet illum.

* 45. Ἐὰν δὲ εἴπῃ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· ‡ Χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν· καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας, καὶ τὰς ‡ παιδίσκας, ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ ‡ μεθύσκεσθαι.

45. Si autem dixerit servus ille in corde suo, Tardat dominus meus venire, & cœperit percutere pueros, & ancillas, edereque & bibere & inebriari.

* 46. Ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ᾗ οὐ προσδοκᾷ καὶ ἐν ὥρᾳ ᾗ οὐ γινώσκει· καὶ ‡ διχοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει.

46. Veniet dominus servi illius in die qua non exspectat, & in hora qua non cognoscit, & dissecabit eum, & partem ejus cum infidelibus ponet.

47. Ille

47. Ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, καὶ μὴ ἑτοιμάσας, μηδὲ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς.

47. Ille autem servus noscens voluntatem domini sui, & non apparans, neq; faciens ad voluntatem ejus, cædetur multis.

48. Ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν δαρήσεται ὀλίγας· παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολύ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

48. Qui autem non noscens, faciens autem digna plagis, cædetur paucis. omni autem cui datum est multum, multum quæretur ab eo: & cui deposuerunt multum, abundantius reposcent eum.

49. Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθη;

49. Ignem veni jacere in terram, & quid volo si jam accendatur?

50. Βάπτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι, καὶ πῶς συνέχομαι ἕως οὗ τελεσθῇ;

50. Baptisma autem habeo baptizari, & quomodo coarctor, usque quo perficiatur?

51. Δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, ἀλλ' ἢ † διαμερισμόν.

51. Putatis quia pacem veni dare in terra? non, dico vobis, sed dissidium.

52. Ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν οἴκῳ ἑνὶ διαμεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσὶ, καὶ δύο ἐπὶ τρισί.

52. Erunt enim ex nunc quinque in domo una dispartiti, tres in duos, & duo in tres.

53. Διαμερισθήσεται πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατρί, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ μητρί· πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.

53. Dispartietur pater in filium, & filius in patrem: mater in filiam, & filia in matrem: socrus in nurum suam, & nurus in socrum suam.

54. Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις· Ὅταν ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἀπὸ δυσμῶν, εὐθέως λέγετε· † Ὄμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτω.

54. Dicebat autem & turbis, Quum videritis nubem orientem ab occasibus, statim dicitis, Imber venit, & fit ita.

55. Καὶ ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε· Ὅτι καύσων ἔσται· καὶ γίνεται.

55. Et quum Austrum flantem, dicitis, quia æstas erit, & fit.

56. Hy-

56. Ὑποκριτὰ, τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν τοῦτον πῶς οὐ δοκιμάζετε.

57. Τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ δίκαιον;

*58. Ὡς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ· ‡ μήποτε † κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτήν, καὶ ὁ κριτής σε παραδῷ τῷ † πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βάλῃ εἰς φυλακήν.

59. Λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν ἕως οὗ καὶ τὸ ἔσχατον λεπτὸν ἀποδῷς. 39. † 12.

Κεφ. ιγ'. 13.

1. Παρῆσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν.

2. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Δοκεῖτε ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι τοιαῦτα πεπόνθασιν;

3. Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολεῖσθε.

4. Ἢ ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτὼ ἐφ' οὓς ἔπεσεν ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωὰμ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε ὅτι οὗτοι ὠφειλέτην ἐγένοντο παρὰ πάντας ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Ἰερουσαλήμ;

5. Οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε, πάντες ὁμοίως ἀπολεῖσθε.

56. Hypocritæ, faciem cæli & terræ nostis probare, at tempus hoc quomodo non probatis?

57. Quid autem & à vobis ipsis non judicatis quod justū?

58. Quum enim vadis cum adversario tuo ad principem, in via da operam liberari ab illo, ne fortè trahat te ad judicem, & judex te tradat exactori, & exactor jaciat te in carcerem.

59. Dico tibi, Non egredieris illinc, usquequo etiam novissimum minutum reddas.

CAPUT XIII.

1. ADerant autem quidam in ipso tempore, nuntiantes illi de Galilæis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum.

2. Et respondens Jesus dixit illis: Putatis quod Galilæi hi peccatores præ omnibus Galilæis fuerint, quia talia passi sunt?

3. Non, dico vobis, sed si non pœnitentiam agitis, omnes similiter peribitis.

4. Vel illi decem & octo, supra quos cecidit turris in Siloam, & occidit eos: putatis quia ipsi debitores fuerint præter omnes homines habitantes in Hierusalem?

5. Non, dico vobis, sed si non pœnitueritis, omnes similiter peribitis. 6. Di-

6. Ἔλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκῆν εἶχέ τις ἐν τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ πεφυτευμένην· καὶ ἦλθε καρπὸν ζητῶν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὗρεν.

6. Dicebat autem hanc similitudinem: Ficum habebat quidam in vinea sua plantatam, & venit fructum quærens in illa, & non invenit.

* 7. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν † ἀμπελουργόν· Ἰδοὺ, τρία ἔτη ἔρχομαι ζητῶν καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὑρίσκω· ‡ ἔκκοψον αὐτήν· ‡ ἱνατί καὶ τὴν γῆν ‡ καταργεῖ;

7. Dixit autem ad vinitorem: Ecce tres annos venio quærens fructum in ficulnea hac, & non invenio. Excinde illam: ut quid etiam terram occupat?

* 8. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτὴν, καὶ βάλω ‡ κοπρία·

8. Is autem respondens, dicit illi: Domine, relinque eam & hunc annum, usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora.

9. Κἂν μὲν ποιήσῃ καρπόν· εἰ δὲ μήγε, εἰς τὸ μέλλον ἐκκόψεις αὐτήν.

9. Et si quidem fecerit fructum: si vero non, in futurum excindes eam.

10. Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι.

10. Erat autem docens in una synagogarum in Sabbatis.

* 11. Καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἦν πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ‡ ὀκτώ· καὶ ἦν † συγκύπτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ‡ ἀνακύψαι εἰς τὸ ‡ παντελές.

11. Et ecce mulier erat spiritum habens infirmitatis annos decem & octo, & erat concurvata, & non potens recurvare in omnino.

12. Ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς, προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθενείας σου.

12. Videns autem eam Jesus, advocavit, & ait illi: Mulier, absoluta es infirmitatis tuæ.

13. Καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνορθώθη, καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν.

13. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat Deum.

14. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ· Ἓξ ἡμέραι εἰσὶν ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν ταύταις

14. Respondens autem archisynagogus, indignans quia Sabbato curasset Jesus, dicebat turbæ: Sex dies sunt in quibus oportet operari; in his ergo veni-

σως οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου.

15. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν· Ὑποκριτά, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύει τὸν βοῦν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει;

16. Ταύτην δὲ, θυγατέρα Ἀβραὰμ οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ σατανᾶς ἰδοὺ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;

17. Καὶ ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ, κατῃσχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.

18. Ἔλεγε δὲ· Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν;

19. Ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ηὔξησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον μέγα, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

20. Καὶ πάλιν εἶπε· Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ;

*21 Ὁμοία ἐστὶ ‡ ζύμῃ, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ‡ ἐνέκρυψεν εἰς ‡ ἀλεύρου ‡ σάτα τρία, ἕως οὗ ‡ ἐζυμώθη ὅλον.

22. Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας διδάσκων, καὶ πορείαν ποιούμενος εἰς Ἱερουσαλήμ.

23. Εἶπε δέ τις αὐτῷ· Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σῳζόμενοι; Ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς.

venientes curamini, & non die Sabbati.

15. Respondit ergo ei Dominus & dixit: Hypocrita, unusquisque vestrum Sabbato non solvit bovem suum, aut asinum à præsepio, & abducens potum dat?

16. Hanc autem filiam Abrahæ existentem, quam ligavit Satanas, ecce decem & octo annos, non oportuit solvi à vinculo isto die Sabbati?

17. Et hæc dicente eo, erubescebant omnes oppositi ei: & omnis turba gaudebat in universis gloriosis factis ab eo.

18. Dicebat autem, Cui simile est regnum Dei, & cui similabo illud?

19. Simile est grano sinapis, quod accipiens homo misit in hortum suum, & crevit, & factum est in arborem magnam, & volucres cæli nidulati sunt in ramis ejus.

20. Et iterum dixit: cui similabo regnum Dei?

21. Simile est fermento, quod accipiens mulier abscondit in farinæ sata tria, donec fermentatum est totum.

22. Et transibat per civitates & vicos docens, & iter faciens in Hierusalem.

23. Ait autem quidam illi: Domine, si pauci servati? Ipse autem dixit ad illos: 24.

24. Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς πύλης. ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ἰσχύσουσιν.

*25. Ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ‡ οἰκοδεσπότης καὶ † ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, καὶ ἄρξησθε ἔξω ἑστάναι, καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες. Κύριε, Κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, ‡ πόθεν ἐστέ.

26. Τότε ἄρξεσθε λέγειν· Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν ἐδίδαξας.

27. Καὶ ἐρεῖ· Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς πόθεν ἐστέ. ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργάται τῆς ἀδικίας.

28. Ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψησθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλλομένους ἔξω.

29. Καὶ ἥξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου· καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

30. Καὶ ἰδοὺ, εἰσὶν ἔσχατοι οἳ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσὶ πρῶτοι οἳ ἔσονται ἔσχατοι.

31. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ προσῆλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ· Ἔξελθε, καὶ πορεύου ἐντεῦθεν· ὅτι Ἡρῴδης θέλει σε ἀποκτεῖναι.

32. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Πορευθέντες εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ·

24. Contendite intrare per angustam portam: quia multi, dico vobis quærent intrare, & non poterunt.

25. *Ex* quo autem surrexerit paterfamilias, & clauserit ostium, & cœperitis foris stare, & pulsare ostium, dicentes: Domine Domine, aperi nobis: & respondens dicet vobis, Non novi vos unde sitis.

26. Tunc incipietis dicere: Manducavimus coram te, & bibimus, & in plateis nostris docuisti.

27. Et dicet, Dico vobis, Non novi vos unde sitis. Abscedite à me omnes operarii iniquitatis.

28. Ibi erit fletus & stridor dentium, quum videritis Abraham, & Isaac & Jacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expulsos foras.

29 *Et* venient ab Orientibus & Occidentibus, & Aquilone, & Austro, & recumbent in regno Dei.

30. *Ecce* sunt novissimi qui erunt primi, & sunt primi qui erunt novissimi.

31. In ipsa die accesserunt quidam Pharisæi, dicentes illi: Exi & vade hinc, quia Herodes vult te occidere.

32. Et ait illis: *Euntes dicite vulpi illi*: Ecce ejicio dæmonia,

τῇ· Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαιμόνια, καὶ ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι.

* 33. Πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι. ὅτι οὐκ † ἐνδέχεται ‡ προφήτην ‡ ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ.

*. 34 Ἱερουσαλὴμ, Ἱερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ὄρνις τὴν ἑαυτῆς † νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε;

35. Ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος. ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μή με ἴδητε ἕως ἂν ἥξῃ ὅτε εἴπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. 21. † 5.

Κεφ. ιδ'. 14.

1. ΚΑὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι αὐτόν.

* 2. Καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν † ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ.

3. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ φαρισαίους, λέγων. Εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεύειν;

* 4. Οἱ δὲ ‡ ἡσύχασαν. Καὶ ἐπιλαβόμενος ἰάσατο αὐτὸν, καὶ ἀπέλυσε.

* 5. Καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς, εἶπε· Τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ ἐμπεσεῖται, καὶ

monia, & sanitates perficio hodie & cras & tertia consummor.

33. Veruntamen oportet me hodie & cras & perendie ambulare: quia non capit Prophetam perire extra Hierusalem.

34. Hierusalem, Hierusalem, occidens Prophetas, & lapidans missos ad te, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum avis congregat suam pullitiem sub alas, & non voluistis?

35. Ecce relinquitur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non me videbitis, donec veniat quum dicetis, Benedictus veniens in nomine Domini.

CAPUT XIV.

1. ET factum est in venire eum in domum cujusdam principum Pharisæorum Sabbato manducare panem, & ipsi erant observantes eum.

2. Et ecce homo quidam erat hydropicus ante illum.

3. Et respondens Jesus dixit ad Legis peritos & Pharisæos, dicens, Si licet Sabbato curare?

4. Illi autem tacuerunt. & apprehendens sanavit eum, & dimisit.

5. Et respondens ad illos dixit: Cujus vestrum asinus aut bos in puteum cadet, &

οὐκ εὐθέως ‡ ἀναspάσει αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου;

6. Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι αὐτῷ πρὸς ταῦτα.

7. Ἔλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρωτοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς.

8. Ὅταν κληθῇς ὑπό τινος εἰς γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου ᾖ κεκλημένος ὑπ' αὐτοῦ.

9. Καὶ ἐλθὼν ὁ σὲ καὶ αὐτὸν καλέσας, ἐρεῖ σοι· Δὸς τούτῳ τόπον· καὶ τότε ἄρξῃ μετ' αἰσχύνης τὸν ἔσχατον τόπον κατέχειν.

* 10. Ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον τόπον· ἵνα ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκώς σε, εἴπῃ σοι· Φίλε, † προσαναβηθι ‡ ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον τῶν ‡ συνανακειμένων σοί.

11. Ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

* 12. Ἔλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν· Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον, μὴ ‡ φώνει τοὺς ‡ φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγγενεῖς σου, μηδὲ ‡ γείτονας ‡ πλουσίους· μήποτε καὶ αὐτοί σε † ἀντικαλέσωσι, καὶ γένηταί σοι ‡ ἀνταπόδομα·

* 13. Ἀλλ' ὅταν ποιῇς ‡ δοχὴν, κάλει πτωχοὺς, ‡ ἀναπήρους, χωλοὺς, τυφλούς.

non continuo extrahet illum in die Sabbati?

6. Et non poterant respondere illi ad hæc.

7. Dicebat autem ad vocatos parabolam, attendens quomodo primos accubitus eligerent, dicens ad illos:

8. Quum vocatus fueris ab aliquo ad nuptias, ne discumbas in primo accubitu, ne quando honoratior te sit vocatus ab illo.

9. Et veniens te & illum vocans, dicat tibi, Da huic locum: & tunc incipias cum pudore ultimum locum obtinere.

10. Sed quum vocatus fueris, vadens recumbe in novissimum locum, ut quum venerit invitans te, dicat tibi, Amice: ascende superius: tunc erit tibi gloria coram simul discumbentibus tibi,

11. Quia omnis extollens seipsum humiliabitur, & humilians seipsum exaltabitur.

12. Dicebat autem & vocanti ipsum: Quum facis prandium aut cœnam, ne voca amicos tuos, neque fratres tuos, neque cognatos tuos, neque vicinos divites, ne quando & ipsi te reinvitent, & fiat tibi retributio.

13. Sed quum facis epulum, voca pauperes, mancos, claudos, cæcos.

14. Et

14. Καὶ μακάριος ἔσῃ ὅτι οὐκ ἔχουσιν ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν δικαίων.

15. Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα, εἶπεν αὐτῷ· Μακάριος ὃς φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

16. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπός τις ἐποίησε δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς.

17. Καὶ ἀπέστειλε τὸν δοῦλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δείπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις· Ἔρχεσθε, ὅτι ἤδη ἕτοιμά ἐστι πάντα.

18. Καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μιᾶς παραιτεῖσθαι πάντες. Ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ· Ἀγρὸν ἠγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν, καὶ ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

19. Καὶ ἕτερος εἶπε· Ζεύγη βοῶν ἠγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον.

20. Καὶ ἕτερος εἶπε· Γυναῖκα ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι ἐλθεῖν.

21. Καὶ παραγενόμενος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ αὐτοῦ ταῦτα. Τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ· Ἐξελθὲ ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ κυλλοὺς καὶ τυφλοὺς εἰσάγαγε ὧδε.

22. Καὶ εἶπεν ὁ δοῦλος· Κύριε, γέγονεν ὡς ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί.

14. Et beatus eris, quia non habent retribuere tibi: retribuetur enim tibi in resurrectione justorum.

15. Audiens autem quidam simul recumbentium hæc, dixit illi: Beatus qui manducabit prandium in regno Dei.

16. Ipse autem dixit ei: Homo quidam fecit cœnam magnam, & vocavit multos.

17. Et misit servum suum hora cœnæ dicere invitatis, venite, quia jam parata sunt omnia.

18. Et cœperunt ab una excusare omnes. Primus dixit ei: Agrum emi, & habeo necesse exire & videre illum: rogo te, habe me excusatum.

19. Et alter dixit: Juga boum emi quinque, & eo probare illa: rogo te, habe me excusatum.

20. Et alius dixit: Uxorem duxi, & propter hoc non possum venire.

21. Et adveniens servus ille nunciavit domino suo hæc. Tunc iratus paterfamilias dixit servo suo: Exi cito in plateas & vicos civitatis, & pauperes, & mancos, & cæcos, & claudos introduc huc.

22. Et ait servus: Domine, factum est ut imperasti, & adhuc locus est.

23. Καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δοῦλον· Ἔξελθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμούς, καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου.

24. Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεταί μου τοῦ δείπνου.

25. Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς.

26. Εἴ τις ἔρχεται πρός με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, οὐ δύναταί μου μαθητὴς εἶναι.

27. Καὶ ὅστις οὐ βαστάζει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.

* 28. Τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον καθίσας ‡ψηφίζει τὴν † δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς † ἀπαρτισμόν;

29. Ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται ἐμπαίζειν αὐτῷ,

* 30. Λέγοντες· Ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν, καὶ οὐκ ‡ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

31. Ἢ τίς βασιλεὺς πορευόμενος συμβαλεῖν ἑτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλεύσεται εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν;

32. Εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρ-

23. Et ait dominus ad servum: Exi in vias & sepes, & coge intrare, ut impleatur domus mea.

24. Dico enim vobis, quia nemo virorum illorum vocatorum gustabit meam cœnam.

25. Ibant autem cum eo turbæ multæ: & conversus dixit ad illos:

26. Si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem & suam animam, non potest meus esse discipulus.

27. Et qui non bajulat crucē suam, & venit post me, non potest meus esse discipulus.

28. Quis enim ex vobis volens turrim ædificare, nonne prius sedens computat sumptum, si habeat ea quæ ad perfectionem:

29. Ut ne quando ponente ipso fundamentum, & non potente perficere, omnes videntes incipiant illudere ei,

30. Dicentes, Quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare.

31. Aut quis rex iturus committere alteri regi in bellum, non sedens prius consultat si potens est in decem millibus occurrere cum viginti millibus venienti ad se?

32. Si autem non, adhuc longe illo

ρῶ ὄντος, πρεσβείαν ἀποστείλας, ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην.

33. Οὕτως οὖν, πᾶς ἐξ ὑμῶν ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναταί μου εἶναι μαθητής.

34. Καλὸν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἀρτυθήσεται;

35. Οὔτε εἰς γῆν, οὔτε εἰς κοπρίαν εὔθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν αὐτό. Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. 19. † 5.

Κεφ. ιέ. 15.

1. Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ, ἀκούειν αὐτοῦ.

2. Καὶ διεγόγγυζον οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, λέγοντες· Ὅτι οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

3. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων·

4. Τίς ἄνθρωπος ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἓν ἐξ αὐτῶν, οὐ καταλείπει τὰ ἐννενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπολωλὸς, ἕως εὕρῃ αὐτό;

* 5. Καὶ εὑρὼν ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ‡ ὤμους ἑαυτοῦ χαίρων;

6. Καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον, συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γείτονας, λέγων αὐτοῖς· Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὸ πρόβατόν μου τὸ ἀπολωλός.

7. Λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἑνὶ ἁ-

illo existnte, legationem mittens rogat quæ ad pacem.

33. Sic ergo omnis ex vobis, qui non renunciat omnibus suis substantiis, non potest meus esse discipulus.

34. Bonum sal: si autem sal infatuetur, in quo condietur?

35. Neque in terram, neque in sterquilinium appositum est: foras mittunt illud. habens aures audiendi, audiat.

CAPUT XV.

1. ERant autem appropinquantes ei omnes publicani & peccatores, audire illũ.

2. Et murmurabant Pharisæi & Scribæ, dicentes, Quia hic peccatores recipit, & manducat cum illis.

3. Ait autem ad illos parabolam istam, dicens:

4. Quis homo ex vobis habens centum oves, & perdens unam ex illis, nonne dimittit nonagintanovem in deserto, & vadit ad perditam donec inveniat eam?

5. Et inveniens imponit in humeros suos gaudens.

6. Et veniens, in domum, convocat amicos & vicinos, dicens illis: Congratulamini mihi, quia inveni ovem meam perditam.

7. Dico vobis, quod ita gaudium erit in cælo super

μαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐννενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ χρείαν ἔχουσι μετανοίας.

8. Ἢ τίς γυνὴ, δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ ‡ δραχμὴν μίαν, ‡ οὐχὶ ‡ ἅπτει ‡ λύχνον, καὶ ‡ σαρῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ † ἐπιμελῶς, ἕως ‡ οὗ εὕρῃ.

9. Καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖται τὰς φίλας καὶ τὰς γείτονας, λέγουσα· Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὗρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα.

10. Οὕτω λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων ‡ Θεοῦ ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.

11. Εἶπε δὲ Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς.

12. Καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν τῷ πατρί· Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. Καὶ διεῖλεν αὐτοῖς τὸν βίον.

13. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ νεώτερος ‡ υἱὸς ‡ ἀπεδήμησεν εἰς χώραν ‡ μακρὰν, καὶ ἐκεῖ ‡ διεσκόρπισε τὴν ‡ οὐσίαν αὐτοῦ, ‡ ζῶν † ἀσώτως.

14. Δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα, ἐγένετο λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην· καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.

15. Καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἑνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους.

uno peccatore pœnitenti, quam super nonagintanovem justis, qui non opus habent pœnitentia.

8. Aut quæ mulier drachmas habens decem, si perdiderit drachmam unam, nonne accendit lucernam, & everrit domum, & quærit diligenter, usque quo inveniat?

9. Et inveniens convocat amicas & vicinas, dicens: Congratulamini mihi, quia inveni drachmam quam perdideram.

10. Ita, dico vobis, gaudium fit coram angelis Dei super uno peccatore pœnitenti.

11. Ait autem, Homo quidam habuit duos filios.

12. Et dixit junior eorum patri, Pater, da mihi adjectam partem substantiæ, & divisit illis vitam.

13. Et post non multos dies congregans omnia junior filius peregrè profectus est in regionem longinquam, & ibi dissipavit substantiam suam, vivens profusè.

14. Consumente autem ipso omnia, facta est fames valida per regionem illam, & ipse cœpit deficì.

15. Et abiens adhæsit uni civium regionis illius; & misit illum in agros suos pascere porcos.

16. Et

* 16. Καὶ ἐπεθύμει ‡ γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν † κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ ‡ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.

16. Et desiderabat implere ventrem suum de siliquis quas manducabant porci: & nemo dabat illi.

17. Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν, εἶπε· Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύουσιν ἄρτων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι;

17. In se autem veniens, dixit: Quot mercenarii patris mei abundant panibus, ego autem fame pereo.

18. Ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου.

18. Surgens ibo ad patrem meum, & dicam ei: Pater, peccavi in cælum, & coram te.

* 19. Καὶ οὐκέτι εἰμὶ ‡ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἕνα τῶν ‡ μισθίων σου.

19. Et non amplius sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut unum mercenariorum tuorum.

20. Καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. Ἔτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος, εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη· καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.

20. Et surgens venit ad patrem suum: adhuc autem eo longe absente, vidit illum pater ipsius, & misericordia motus est: & currens cecidit super collum ejus, & osculatus est eum.

21. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός· Πάτερ, ἥμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου, καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.

21. Dixit autem ei filius: Pater, peccavi in cælum & coram te, & non amplius sum dignus vocari filius tuus.

* 22. Εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ· Ἐξενέγκατε τὴν ‡ στολὴν τὴν πρώτην, καὶ ἐνδύσατε αὐτόν, καὶ δότε † δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας·

22. Dixit autem pater ad servos suos: Efferte stolam primam, & induite illum, & date annulum in manum ejus, & calceamenta in pedes.

* 23. Καὶ φέρετε τὸν ‡ μόσχον τὸν † σιτευτὸν θύσατε· καὶ φαγόντες εὐφρανθῶμεν.

23. Et afferentes vitulum saginatum occidite, & comedentes oblectemur,

24. Ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς

24. Quia hic filius meus mortuus erat, & revixit: &

ἦν, καὶ εὑρέθη. Καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι.

* 25. Ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύτερος ἐν ἀγρῷ· καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε † συμφωνίας καὶ † χορῶν.

26. Καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παίδων ἐπυνθάνετο τί εἴη ταῦτα.

27. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι ὁ ἀδελφός σου ἥκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν.

28. Ὠργίσθη δὲ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν. Ὁ οὖν πατὴρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρεκάλει αὐτόν.

* 29. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρί· Ἰδοὺ, τοσαῦτα ἔτη δουλεύω σοι, καὶ πώποτε ἐντολήν σου παρῆλθον, καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε ἔδωκας ‡ ἔριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ·

30. Ὅτε δὲ ὁ υἱός σου οὗτος, ὁ καταφαγών σου τὸν βίον μετὰ πορνῶν, ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν.

31. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ, σά ἐστιν.

32. Εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· καὶ ἀπολωλὼς ἦν, καὶ εὑρέθη. 27. ‡. 6.

perditus fuerat, & inventus est: & cœperunt oblectari.

25. Erat autem filius ejus senior in agro: & ut veniens appropinquavit domui, audivit symphoniam & choros.

26. Et advocans unum puerorum, interrogavit quid essent hæc.

27. Is autem dixit illi: Quia frater tuus venit: & occidit pater tuus vitulum saginatum; quia valentem illum recepit.

28. Indignatus est autem, & non volebat introire. ergo pater illius egressus advocabat illum.

29. Is autem respondens dixit patri: Ecce tot annos servio tibi, & nunquam mandatum tuum præterivi, & mihi nunquam dedisti hœdum, ut cum amicis meis oblectarer.

30. Quum autem filius tuus hic devorans tuam vitam cum meretricibus, venit, occidisti illi vitulum saginatum.

31. Is autem dixit illi: Fili, tu semper cum me es, & omnia mea tua sunt.

32. Oblectari autem & gaudere oportebat, quia frater tuus hic mortuus erat, & revixit: & periens erat, & inventus est.

Κεφ. ις'. 16.

*1. Ἔλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μα-

CAPUT XVI.

1. Dicebat autem & ad discipu-

θητὰς αὐτοῦ· Ἄνθρωπός τις ἦν πλούσιος, ὃς εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος † διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ.

scipulos suos: Homo quidam erat dives, qui habebat dispensatorem, & hic delatus est ei ut dissipans substantias illius.

* 2. Καὶ φωνήσας αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· Τί τοῦτο ἀκούω περὶ σοῦ; ‡ ἀπόδος τὸν λόγον τῆς ‡ οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δυνήσῃ ἔτι † οἰκονομεῖν.

2. Et vocans illum, ait illi: Quid hoc audio de te? Redde rationem dispensationis tuæ, non enim poteris adhuc dispensare.

* 3. Εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος· Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαιρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, † ἐπαιτεῖν ‡ αἰσχύνομαι.

3. Ait autem in seipso dispensator: Quid faciam, quia dominus meus aufert dispensationem à me? fodere non valeo, mendicare erubesco.

4. Ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα ὅταν μετασταθῶ τῆς οἰκονομίας, δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

4. Scio quid faciam, ut quum amotus fuero dispensatione, recipiant me in domos suas.

5. Καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ, ἔλεγε τῷ πρώτῳ· Πόσον ὀφείλεις τῷ κυρίῳ μου;

5. Et convocans unumquemque debitorum Domini sui, dicebat primo: Quantum debes domino meo?

* 6. Ὁ δὲ εἶπεν· ‡ Ἑκατὸν † βάτους ἐλαίου. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντήκοντα.

6. Is autem dixit: Centum batos olei. & dixit illi: Accipe tuum scriptum, & sedens citò scribe quinquaginta.

* 7. Ἔπειτα ἑτέρῳ εἶπε· Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἑκατὸν † κόρους σίτου. Καὶ λέγει αὐτῷ· Δέξαι σου τὸ γράμμα, καὶ γράψον ‡ ὀγδοήκοντα.

7. Deinde alii dixit: Tu verò quantum debes? is autem ait: Centum coros tritici, & ait illi, Accipe tuas literas, & scribe octoginta.

* 8. Καὶ ‡ ἐπῄνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ‡ ἀδικίας, ὅτι † φρονίμως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι.

8. Et laudavit dominus dispensatorem injustitiæ, quia prudenter fecisset: quia filii seculi hujus prudentiores super filios lucis in generationem suam sunt.

9. Καὶ ἐγὼ ὑμῖν λέγω· Ποιήσα-

9. Et ego vobis dico, Facite

τε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας· ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

10. Ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι· καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος, καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός ἐστιν.

11. Εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾷ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν τίς ὑμῖν πιστεύσει;

12. Καὶ εἰ ἐν τῷ ἀλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ὑμέτερον τίς ὑμῖν δώσει;

* 13. Οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. οὐ δύνασθε Θεῷ † δουλεύειν καὶ ‡ μαμωνᾷ.

14. Ἤκουον δὲ ταῦτα πάντα καὶ οἱ Φαρισαῖοι, φιλάργυροι ὑπάρχοντες· καὶ ἐξεμυκτήριζον αὐτόν.

15. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς. Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων· ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν· ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν, βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστιν.

16. Ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται ἕως Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται.

17. Εὐκοπώτερον δέ ἐστι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν.

18. Πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖ-

te vobis ipsis amicos de mammona injustitiæ, ut quum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.

10. Fidelis in minimo, & in multo fidelis est: & in modico injustus, & in multo injustus est.

11. Si ergo in injusto mammona fideles non fuistis, verum quis vobis credet?

12. Et si in alieno fideles non fuistis, vestrum quis vobis dabit?

13. Nemo servus potest duobus dominis servire. aut enim unum odiet, & alterum diliget: aut uni adhærebit, & alterum contemnet. non potestis Deo servire & mammonæ.

14. Audiebant autem hæc omnia & Pharisæi, avari subsistentes, & deridebant illum.

15. Et ait illis: Vos estis justificantes vos ipsos coram hominibus, at Deus novit corda vestra, quia quod in hominibus altum, abominatio ante Deum est.

16. Lex & Prophetæ usque ad Joannem: à tunc regnum Dei evangelizatur, & omnis in illud vim facit.

17. Facilius autem est, cælum & terram præterire, quam Legis unum apicem cadere.

18. Omnis absolvens uxorem

suam

καὶ αὐτὸς καὶ γαμῶν ἑτέραν, μοιχεύει· καὶ πᾶς ὁ ἀπολελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν, μοιχεύει.

* 19. Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ‡ ἐνεδιδύσκετο ‡ πορφύραν καὶ ‡ βύσσον. ‡ εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν † λαμπρῶς.

* 20. Πτωχὸς δέ τις ἦν ὀνόματι Λάζαρος, ὃς ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ † ἡλκωμένος.

* 21. Καὶ ‡ ἐπιθυμῶν χορτασθῆναι ἀπὸ τῶν ‡ ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης † πλουσίου· ἀλλὰ καὶ οἱ ‡ κύνες ἐρχόμενοι † ἀπέλειχον τὰ ‡ ἕλκη αὐτοῦ.

* 22. Ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν τὸν πτωχὸν, καὶ ‡ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον † Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ‡ ἐτάφη.

23. Καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραὰμ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ.

* 24. Καὶ αὐτὸς φωνήσας εἶπε· Πάτερ Ἀβραὰμ ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα ‡ βάψῃ τὸ ‡ ἄκρον † τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ‡ ὕδατος, καὶ † καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου· ὅτι ‡ ὀδυνῶμαι ἐν τῇ ‡ φλογὶ ταύτῃ.

25. Εἶπε δὲ Ἀβραάμ· Τέκνον, μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες σὺ τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ κακά· νῦν δὲ ὧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾶσαι.

suam, & ducens alteram, mœchatur: & omnis dimissam à viro ducens, mœchatur.

19. Homo autem quidam erat dives, & induebatur purpuram & byssum, oblectatus quotidie splendide.

20. Pauper autem quidam erat nomine Lazarus, qui ejectus erat ad januam ejus ulcerosus.

21. Et cupiens saturari de micis cadentibus de mensa divitis, sed & canes venientes lingebant ulcera ejus.

22. Factum est autem mori pauperem, & asportari eum ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est autem & dives, & sepultus est.

23. Et in inferno, elevans oculos suos, existens in tormentis, videt Abraham à longè, & Lazarum in gremiis ejus.

24. Et ipse clamans dixit: Pater Abraham, miserere mei, & mitte Lazarum, ut intingat extremum digiti sui aqua, & refrigeret linguam meam, quia crucior in flamma hac.

25. Dixit autem Abraham: Fili, recordare quia recepisti tu bona tua in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu verò cruciaris.

*26. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν † χάσμα μέγα ‡ ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες ‡ διαβῆναι ‡ ἐντεῦθεν πρὸς ὑμᾶς, μὴ δύνωνται, μηδὲ οἱ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.

26. Et in omnibus his, inter nos & vos hiatus magnus confirmatus est, ut volentes transire hinc ad vos, non possint: neque qui inde ad nos transmeent.

27. Εἶπε δὲ· Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου·

27. Ait autem, Rogo ergo te, pater, ut mittas eum in domum patris mei.

28. Ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς, ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου.

28. Habeo enim quinque fratres: ut testetur illis, ut non & ipsi veniant in locum hunc tormenti.

29. Λέγει αὐτῷ Ἀβραάμ· Ἔχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφήτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.

29. Ait illi Abraham: Habent Moysen, & Prophetas: audiant illos.

30. Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ πρὸς αὐτοὺς, μετανοήσουσιν.

30. Is autem dixit: Non pater Abraham: sed si quis ex mortuis ierit ad eos, pœnitebunt.

31. Εἶπε δὲ αὐτῷ· Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται. 39. † 11.

31. Ait autem illi: Si Moysen & Prophetas non audiunt, neque si quis ex mortuis resurrexerit, credent.

Κεφ. ιζ. 17. CAPVT XVII.

*1. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς· † Ἀνένδεκτόν ἐστι μὴ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· οὐαὶ δὲ δι' οὗ ἔρχεται.

1. Ait autem ad discipulos: Impossibile est non veniant scandala: væ autem per quem veniunt.

*2. † Λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ ‡ μύλος ‡ ὀνικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων.

2. Expedit illi, si mola asinaria circumponatur circa collum ejus, & projiciatur in mare, quam ut scandalizet unum parvorum istorum.

3. Προσέχετε ἑαυτοῖς· Ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ, ἄφες αὐτῷ.

3. Attendite vobis ipsis: si verò peccaverit in te frater tuus, increpa illum. Et si pœnituerit dimitte illi.

4. Et

4. Καὶ ἐὰν ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμάρτῃ εἰς σὲ, καὶ ἑπτάκις τῆς ἡμέρας ἐπιστρέψῃ ἐπί σε λέγων· Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

5. Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ· Πρόσθες ἡμῖν πίστιν.

*6. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος· Εἰ εἴχετε † πίστιν ὡς † κόκκον † σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ † συκαμίνῳ ταύτῃ· Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκουσεν ἂν ὑμῖν.

7. Τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα, ἢ ποιμαίνοντα, ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ εὐθέως· Παρελθὼν ἀνάπεσαι;

8. Ἀλλ' οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ· Ἑτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περίζωσάμενος διακόνει μοι, ἕως φάγω καὶ πίω· καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ;

9. Μὴ χάριν ἔχει τῷ δούλῳ ἐκείνῳ ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα αὐτῷ; οὐ δοκῶ.

*10. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε. Ὅτι δοῦλοι † ἀχρεῖοί ἐσμεν. ὅτι ὃ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

11. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο διὰ μέσου Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας.

12. Καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἴς τινα κώμην, ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἳ ἔστησαν πόρρωθεν.

4. Et si septies die peccaverit in te, & septies die conversus fuerit ad te, dicens: Pœniteo, dimittes illi.

5. Et dixerunt Apostoli Domino: Appone nobis fidem.

6. Dixit autem Dominus: Si haberetis fidem sicut granum sinapis, diceretis utique sycamino huic, Eradicare, & plantator in mare: & obediret utique vobis.

7. Quis autem ex vobis servum habens arantem aut pascentem qui regresso de agro dicat statim, Adveniens recumbe.

8. Imo nonne dicet ei: Para quod cœnem, & circumcinctus ministra mihi, donec manducem & bibam, & post hæc manducabis & bibes tu?

9. Non gratiam habet servo illi, quia fecit præcepta ei? non puto.

10. Sic & vos quum feceritis omnia præcepta vobis, dicite, quod servi inutiles sumus, quia quod debebamus facere, fecimus.

11. Et factum est in proficisci ipsum in Hierusalem, & is transibat per medium Samariæ & Galilææ.

12. Et ingrediente eo in quendam vicum, occurrerunt ei decem leprosi viri, qui steterunt à longè.

13. Καὶ αὐτοὶ ἦραν φωνὴν, λέγοντες, Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς.

14. Καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς, ἐκαθαρίσθησαν.

15. Εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε, μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν.

16. Καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, εὐχαριστῶν αὐτῷ. καὶ αὐτὸς ἦν Σαμαρείτης.

* 17. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ † ἐννέα ποῦ;

* 18. Οὐχ εὑρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ, εἰ μὴ ὁ † ἀλλογενὴς οὗτος.

19. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστὰς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

* 20. Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ † παρατηρήσεως·

* 21. Οὐδὲ ἐροῦσιν· Ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· ἰδοὺ γὰρ, ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ‡ ἐντὸς ὑμῶν ἐστιν.

22. Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς. Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε ἐπιθυμήσετε μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε.

23. Καὶ ἐροῦσιν ὑμῖν· Ἰδοὺ ὧδε, ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ· μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε.

24. Ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἡ

13. Et ipsi levaverunt vocem, dicentes: Jesu præceptor, miserere nostri.

14. Et videns dixit eis: Euntes ostendite vos sacerdotibus & factum est in abeundo illos, mundati sunt.

15. Unus autem ex illis videns quod sanatus esset, reversus est, cum voce magna glorificans Deum.

16. Et cecidit in faciem ante pedes ejus, gratias agens ei: & hic erat Samaritanus.

17. Respondens autem Jesus dixit: Nonne decem mundati sunt? at novem ubi?

18. Non sunt inventi redeuntes dare gloriam Deo, si non alienigena hic.

19. Et ait illi: Surgens vade: fides tua servavit te.

20. Interrogatus autem à Pharisæis quando venit regnum Dei, respondit eis, & dixit: Non venit regnum Dei cum observatione:

21. Neque dicent, *Ecce hic*, aut ecce illic: ecce enim regnum Dei intra vos est.

22. Ait autem & ad discipulos: Venient dies quando desideretis unum dierū filii hominis videre: & non videbitis.

23. Et dicent vobis, *Ecce hic*, aut ecce illic: ne abeatis, neque sectemini.

24. Sicut enim fulgur coruscans

ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπ' οὐρανὸν, εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν λάμπει· οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ.

scans ex ipsa quæ sub cælo, in eam quæ sub cælo fulget, ita erit filius hominis in die sua.

25. Πρῶτον δὲ δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.

25. Primum autem oportet illum multa pati, & reprobari à generatione hac.

26. Καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

26. Et sicut factum est in diebus Noë, ita erit & in diebus filii hominis.

27. Ἤσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐξεγαμίζοντο, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.

27. Edebant, bibebant, uxores ducebant, nubebant, usque qua die intravit Noe in arcam, & venit diluvium, & perdidit omnes.

28. Ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ· ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ᾠκοδόμουν.

28. Similiter & sicut factum est in diebus Lot: edebant, bibebant, emebant, vendebant, plantabant, ædificabant.

29. ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ἐξῆλθε Λὼτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας.

29. Qua autem die exiit Lot à Sodomis, pluit ignem & sulphur de cælo, & perdidit omnes.

30. Κατὰ ταῦτα ἔσται ᾗ ἡμέρᾳ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκαλύπτεται.

30. Secundum hæc erit qua die filius hominis revelatur.

31. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἆραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁμοίως μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω.

31. In illa die, qui fuerit super domum, & vasa ejus in domo, ne descendat tollere illa: & qui in agro, similiter non redeat in quæ retrò.

32. Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ.

32. Memores estote uxoris Lot.

33. Ὃς ἐὰν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὃς ἐὰν ἀπολέσῃ αὐτὴν, ζωογονήσει αὐτήν.

33. Quicumque quæsierit animam suam servare, perdet illam & quicumque perdiderit illam vivificabit eam.

34. Λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς·

34. Dico vobis, illa nocte erunt duo in lecto uno: unus

ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

35. Δύο ἔσονται ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία παραληφθήσεται, καὶ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται.

36. Δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· ὁ εἷς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

37. Καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ· Ποῦ, Κύριε; Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. 13. † 6.

Κεφ. ιη'. 18.

1. Ἔλεγε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι, καὶ μὴ ἐκκακεῖν·

2. Λέγων. Κριτής τις ἦν ἔν τινι πόλει τὸν Θεὸν μὴ φοβούμενος, καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρεπόμενος.

3. Χήρα δέ τις ἦν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ. καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν, λέγουσα· Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδίκου μου.

4. Καὶ οὐκ ἠθέλησεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Εἰ καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι, καὶ ἄνθρωπον οὐκ ἐντρέπομαι.

5. Διά γε τὸ παρέχειν μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην, ἐκδικήσω αὐτήν· ἵνα μὴ εἰς τέλος ἐρχομένη ὑπωπιάζῃ με.

6. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος. Ἀκούσατε τί κριτὴς τῆς ἀδικίας λέγει.

7. Ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ τῶν βοώντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ μακροθυμῶν ἐπ' αὐτοῖς;

nus assumetur, & alter relinquetur.

35. Duæ erunt molentes in idem: una assumetur, & altera relinquetur.

36. Duo erunt in agro, unus assumetur, & alter relinquetur.

37. Et respondentes dicunt illi: Ubi Domine? is autem dixit illis: Ubi corpus, illuc congregabuntur & aquilæ.

CAPUT XVIII.

1 Dicebat autem & parabolā illis ad oportere semper orare, & non segnescere,

2. Dicens: Judex quidam erat in quadam civitate, Deum non timens, & hominem non reveritus.

3. Vidua autem erat in civitate illa, & veniebat ad eum, dicens: Vindica me de adversario meo.

4. Et non volebat ad tempus. post autem hæc dixit in seipso, Si & Deum non timeo, & hominem non revereor:

5. Propter præbere mihi molestiam viduam hanc, vindicabo illam, ne in finem veniens suggillet me.

6. Ait autē Dominus: Audite quid judex injustitiæ dicit.

7. At Deus non faciet vindictam electorum suorum clamantium ad se die & nocte, & longanimus super illos.

8. Etiam

8. Λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐλθὼν, ἆρ' εὑρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

8. Etiam dico vobis, quia faciet vindictam illorum in celeritate. veruntamen filius hominis veniens, num inveniet fidem in terra?

9. Εἶπε δὲ καὶ πρός τινας τοὺς πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς, τὴν παραβολὴν ταύτην.

9. Dixit autem ad quosdam persuasos in seipsis, quod essent justi, & nihilifacientes cæteros, parabolam istam:

10. Ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι. ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης.

10. Homines duo ascendebant in templum orare, unus Pharisæus, & alter publicanus.

11. Ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προσηύχετο· Ὁ Θεὸς, εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἅρπαγες, ἄδικοι, μοιχοὶ, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης.

11. Pharisæus stans apud se hæc orabat: Deus gratias ago tibi, quia non sum sicut cæteri hominum, raptores, injusti, adulteri, aut & ut hic publicanus.

12. Νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι.

12. Jejuno bis sabbato, decimo omnia quæ possideo.

13. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι. ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων. Ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ.

13. Et publicanus à longe stans non volebat nec oculos ad cælum levare, sed percutiebat in pectus suum, dicens: Deus propitius esto mihi peccatori.

14. Λέγω ὑμῖν, κατέβη οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.

14. Dico vobis, descendit hic justificatus in domum suam, quam enim ille: quia omnis exaltans seipsum humiliabitur: at humilians seipsum, exaltabitur.

15. Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς.

15. Afferebant autem ei & infantes, ut eos tangeret. Videntes autem discipuli increpabant illos.

16. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτὰ, εἶπεν· Ἄφετε

16. JESUS advocans illos, dixit: Sinite pueros venire

τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρός με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

17. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

18. Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων, λέγων· Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω;

19. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς ὁ Θεός.

20. Τὰς ἐντολὰς οἶδας. Μὴ μοιχεύσῃς· Μὴ φονεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου.

21. Ὁ δὲ εἶπε· Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου.

22. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν αὐτῷ· Ἔτι ἕν σοι λείπει. Πάντα ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἕξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι.

23. Ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα, περίλυπος ἐγένετο. ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα.

* 24. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ‡ περίλυπον γενόμενον, εἶπε. Πῶς ‡ δυσκόλως οἱ τὰ ‡ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

* 25. Εὐκοπώτερον γάρ ἐστι κάμηλον διὰ ‡ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.

nire ad me, & ne prohibete eos: nam talium est regnum DEI.

17. Amen dico vobis, quicumq; non acceperit regnum Dei sicut puer, non intrabit in illud.

18. Et interrogavit quidam eum princeps, dicens: Magister bone, quid faciens vitam æternam possidebo.

19. Dixit autem ei Jesus: Quid me dicis bonum? nemo bonus si non unus Deus.

20. Mandata nosti: Ne mœcheris, ne occidas, ne furteris, ne falso testeris: honora patrem tuum & matrem tuam.

21. Is autem ait: Hæc omnia custodivi à juventute mea.

22. Audiens autem hæc Jesus, ait ei: Adhuc unum tibi deest: omnia quæcumque habes vende, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me.

23. Ille autem audiens hæc, pertristis factus est: erat enim dives valde.

24. Videns autem illum Jesus pertristem factum, dixit: Quam difficile pecunias habentes intrabunt in regnum Dei.

25. Facilius enim est camelum per foramen acus intrare, quam divitem in regnum Dei intrare.

26. Di-

26. Εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες· Καὶ τίς δύναται σωθῆναι;

*27. Ὁ δὲ εἶπε· Τὰ ‡ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις, δυνατά ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ.

28. Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

29. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδείς ἐστιν ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γονεῖς, ἢ ἀδελφοὺς, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ,

*30. Ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ † πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωὴν αἰώνιον.

31. Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα, εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προφητῶν, τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου.

32. Παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμπαιχθήσεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται.

33. Καὶ μαστιγώσαντες ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται.

34. Καὶ αὐτοὶ οὐδὲν τούτων συῆκαν. καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.

35. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν εἰς Ἰερειχώ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδὸν πρόσαιτῶν.

26. Dixerunt autem audientes: Et quis potest servari?

27. Is autem ait, Impossibilia apud homines, possibilia sunt apud Deum.

28. Ait autem Petrus: Ecce nos dimisimus omnia, & sequuti sumus te.

29. Is autem dixit eis: Amen dico vobis, quod nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios, propter regnum Dei,

30. Qui non recipiat multo plura in tempore hoc, & in seculo veniente vitam æternam.

31. Assumens autem duodecim, ait ad illos: Ecce ascendimus in Hierosolymam, & consummabuntur omnia scripta per Prophetas filio hominis.

32. Tradetur enim gentibus, & illudetur, & contumelia afficietur, & conspuetur.

33. Et flagellantes occident eum, & tertia die resurget.

34. Et ipsi nihil horum intellexerunt: & erat verbum istud absconditum ab eis, & non cognoscebant dicta.

35. Factum est autem in appropinquare ipsum in Jericho, cæcus quidam sedebat secus viam mendicans.

36. Au-

36. Ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπορευομένου, ἐπυνθάνετο τί εἴη τοῦτο.

37. Ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.

39. Καὶ ἐβόησε, λέγων· Ἰησοῦ υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

39. Καὶ οἱ προάγοντες ἐπετίμων αὐτῷ ἵνα σιωπήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν· Υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με.

40. Σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν· ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν,

41. Λέγων· Τί σοι θέλεις ποιήσω; Ὁ δὲ εἶπε· Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω.

41. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἀνάβλεψον· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε.

43. Καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν, ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ. 6. †. 1.

Κεφ. ιθ'. 19.

1. ΚΑὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἰερειχώ.

* 2. Καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν † ἀρχιτελώνης, καὶ οὗτος ἦν πλούσιος.

3. Καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι· καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν.

* 4. Καὶ ‡ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ † συκομωραίαν,

36. Audiens autem turbam prætereuntem, interrogabat quid esset hoc.

37. Nunciaverunt autem ei, quod Jesus Nazarenus transiret.

38. Et clamavit dicens: Iesu filii David, miserere mei.

39. Et præeuntes increpabant eum ut taceret: ipse vero multo magis clamabat, fili David, miserere mei.

40. Stans autem Jesus jussit illum adduci ad se, appropinquante autem eo, interrogavit illum,

41. Dicens: Quid tibi vis faciam? ille autem dixit: Domine, ut respiciam.

42. Et Jesus dixit illi: Respice: fides tua servavit te.

43. Et confestim respexit, & sequebatur illum glorificans Deum. & omnis populus videns dedit laudem Deo.

CAPUT XIX.

1. ET ingressus pertransibat Jericho.

2. Et ecce vir nomine vocatus Zachæus, & hic erat princeps publicanorum: & ipse erat dives.

3. Et quærebat videre Jesum quis esset, & non poterat præ turba: quia statura pusillus erat.

4. Et præcurrens coram, ascendit in sycomorum, ut vide-

ἵνα ἴδῃ αὐτὸν· ὅτι δι' ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι.

5. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι.

6. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων.

* 7. Καὶ ἰδόντες ἅπαντες ‡ διεγόγγυζον, λέγοντες· Ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι.

* 8. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον· Ἰδοὺ, τὰ ‡ ἡμίσιά μου τῶν ‡ ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι † τετραπλοῦν.

9. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν.

10. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

11. Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα, προσθεὶς εἶπε παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς αὐτῶν εἶναι Ἰερουσαλὴμ, καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι.

12. Εἶπεν οὖν· Ἄνθρωπός τις εὐγενὴς ἐπορεύθη εἰς χώραν μακρὰν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι.

* 13. Καλέσας δὲ δέκα δούλους

videret eum: quia illa futurus erat transire.

5. Et ut venit ad locum, suspiciens Jesus vidit illum, & dixit ad eum, Zacchæe, festinans descende: hodie enim in domo tua oportet me manere.

6. Et festinans descendit, & excepit illum gaudens.

7. Et videntes omnes murmurabant, dicentes, quod ad peccatorem hominem introivit diversari.

8. Stans autem Zacchæus dixit ad Dominum: Ecce dimidia substantiarum mearum, Domine, do pauperibus, & si quem quid defraudavi, reddo quadruplum.

9. Ait autem ad eum Jesus: Quia hodie salus domui huic facta est, eo quod & ipse filius Abrahæ sit.

10. Venit enim filius hominis quærere & servare perditum.

11. Audientibus autem illis hæc, adjiciens dixit parabolam, propter prope eum esse Hierusalem, & videri eis quod confestim futurum esset regnum Dei apparere.

12. Dixit ergo: Homo quidam nobilis abiit in regionem longinquam accipere sibi ipsi regnum, & reverti.

13. Vocans autem decem

servos

ἐως ἔρχομαι.

14. Οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ‡ ἐμίσουν αὐτὸν, καὶ ἀπέστειλαν ‡ πρεσβείαν ‡ ὀπίσω αὐτοῦ, λέγοντες· Οὐ θέλομεν τοῦτον βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λαβόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους, οἷς ἔδωκε τὸ ἀργύριον ἵνα γνῷ τίς τί † διεπραγματεύσατο.

16. Παρεγένετο δὲ ὁ πρῶτος, λέγων· Κύριε, ἡ ‡ μνᾶ σου † προσειργάσατο δέκα μνᾶς.

17. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εὖ ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω δέκα πόλεων.

18. Καὶ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων· Κύριε, ἡ μνᾶ σου ἐποίησε πέντε μνᾶς.

19. Εἶπε δὲ καὶ τούτῳ· Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω πέντε πόλεων.

20. Καὶ ἕτερος ἦλθε, λέγων· Κύριε, ἰδοὺ, ἡ μνᾶ σου, ἣν εἶχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ

21. Ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐστηρὸς εἶ· αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας.

22. Λέγει δὲ αὐτῷ· Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε· ἤδεις ὅτι ἐγὼ ‡ ἄνθρωπος ‡ αὐστηρός εἰμι, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα.

servos suos, dedit eis decem mnas, & ait ad illos: Negotiamini dum venio.

14. At cives ejus oderant eum, & miserunt legationem post illum, dicentes: Non volumus hunc regnare super nos.

15. Et factum est in redire ipsum accipientem regnum, ait vocari sibi servos, hos quibus dedit argentum, ut sciret quis quid negotiatus esset.

16. Adfuit autem primus, dicens: Domine, mna tua acquisivit decem mnas.

17. Et ait illi: Euge bone serve, quia in modico fidelis fuisti, esto potestatem habens super decem civitates.

18. Et venit secundus, dicens: Domine, mna tua fecit quinque mnas.

19. Ait autem & huic: Et tu esto super quinque civitates.

20. Et alter venit, dicens: Domine, ecce mna tua, quam habui repositam in sudario.

21. Timui enim te, quia homo austerus es: tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti.

22. Dicit autem ei: De ore tuo judico te, scelerate serve: sciebas quod ego homo austerus sum, tollens quod non posui, & metens quod non seminavi.

23. Et

23. Καὶ διατί οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τὴν τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό.

24. Καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν· ἄρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι.

25. Καὶ εἶπον αὐτῷ· Κύριε, ἔχει δέκα μνᾶς.

26. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

*27. Πλὴν τοὺς ἐχθρούς μου ἐκείνους, τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατασφάξατε ἔμπροσθέν μου.

28. Καὶ εἰπὼν ταῦτα, ἐπορεύετο ἔμπροσθεν, ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.

29. Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ,

30. Εἰπών· Ὑπάγετε εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ᾗ, εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγάγετε.

31. Καὶ ἐάν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ· Διὰ τί λύετε; Οὕτως ἐρεῖτε αὐτῷ· Ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

32. Ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι, εὗρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς.

33. Λυόντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶ-

23. Et quare non dedisti argentum meum mensariis, & veniens ego cum usura utique exegissem illud?

24. Et astantibus dixit: Auferte ab illo mnam: & date decem mnas habenti.

25. Et dixerunt ei: Domine, habet decem mnas.

26. Dico enim vobis, quia omni habenti dabitur: ab autem non habente, & quod habet, auferetur ab eo.

27. Veruntamen inimicos meos illos, non volentes me regnare super se adducite huc, & jugulate ante me.

28. Et dicens hæc, ibat ante, ascendens in Hierosolymam.

29. Et factum est, quum appropinquasset ad Bethphage & Bethaniam, ad montem vocatum Olivarum, misit duos discipulorum suorum,

30. Dicens: Ite in contra vicum: in quo, introeuntes invenietis pullum alligatum, super quem nemo unquam hominum sedit: solventes illum adducite.

31. Et si quis vos interrogaverit, Quare solvitis? sic dicetis ei, Quia Dominus ejus opus habet.

32. Abeuntes autem missi, invenerunt sicut dixit illis.

33. Solventibus autem illis pul-

λον, εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς αὐτούς· Τί λύετε τὸν πῶλον;

34. Οἱ δὲ εἶπον· Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρείαν ἔχει.

35. Καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Καὶ ἐπιῤῥίψαντες ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον, ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν.

* 36. Πορευομένου δὲ αὐτοῦ, † ὑπεστρώννυον τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ.

* 37. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἤδη πρὸς τῇ † καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν εἶδον δυνάμεων,

38. Λέγοντες· Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνόματι Κυρίου· εἰρήνη ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις.

39. Καί τινες τῶν Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν· Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον τοῖς μαθηταῖς σου.

40. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς· Λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν οὗτοι σιωπήσωσιν, οἱ λίθοι κεκράξονται.

41. Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν, ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ,

42. Λέγων· Ὅτι εἰ ἔγνως καὶ σὺ καί γε ἐν τῇ ἡμέρᾳ σου ταύτῃ, τὰ πρὸς εἰρήνην σοι· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου.

* 43. Ὅτι ἥξουσιν ἡμέραι ἐπὶ

pullum, dixerunt domini ejus ad illos, Quid solvitis pullum?

34. Illi autem dixerunt: Dominus ejus opus habet.

35. Et duxerunt illum ad Jesum: & injicientes sua ipsorum vestimenta supra pullum, imposuerunt Jesum.

36. Eunte autem illo, substernebant vestimenta sua in via.

37. Appropinquante autem eo jam ad descensum montis olearum cœperunt omnis turba discipulorum gaudentes laudare Deum voce magna, de omnibus quas viderant virtutibus,

38. Dicentes: Benedictus veniens rex in nomine Domini: pax in cælo, & gloria in excelsis.

39. Et quidam Pharisæorum de turba dixerunt ad illū: Magister, increpa discipulos tuos.

40. Et respondens ait illis: Dico vobis, quia si hi tacuerint, lapides clamabunt.

41. Et ut appropinquavit, videns civitatem, flevit super illam,

42. Dicens: Quia si cognovisses & tu, & quidem in die tua hac, quæ ad pacem tuam: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis.

43. Quia venient dies in te,

&

σε, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐχθροί σου † χάρακά σοι, καὶ † περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε ‡ πάντοθεν·

44. Καὶ † ἐδαφιοῦσί σε, καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί· καὶ οὐκ ἀφήσουσιν ἐν σοὶ λίθον ἐπὶ λίθῳ· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνως τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

45. Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν, ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας ἐν αὐτῷ καὶ ἀγοράζοντας,

46. Λέγων αὐτοῖς· Γέγραπται· Ὁ οἶκός μου, οἶκος προσευχῆς ἐστιν. ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον λῃστῶν.

47. Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ·

48. Καὶ οὐχ ηὕρισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας † ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων. 24. †. 13.

Κεφ. κ'. 20.

1. Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων, διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς σὺν τοῖς πρεσβυτέροις,

2. Καὶ εἶπον πρὸς αὐτὸν, λέγοντες· Εἰπὲ ἡμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς, ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν ταύτην;

3. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἐρωτήσω ὑμᾶς κἀγὼ ἕνα λόγον· καὶ εἰπατέ μοι·

& circumdabunt inimici tui vallum tibi, & circumcingent te, & coangustabunt te undique.

44. Et solo æquabunt te & filios tuos in te: & non relinquent in te lapidem super lapidem: eo quod non cognoveris tempus visitationis tuæ.

45. Et ingressus in templum, cœpit ejicere vendentes in illo, & ementes,

46. Dicens illis: Scriptum est: Domus mea, domus orationis est: vos autem illam fecistis speluncam latronum.

47. Et erat docens per diem in templo: at principes sacerdotum & Scribæ quærebant illum perdere, & primi plebis:

48. Et non inveniebant quid facerent: populus enim omnis suspensus erat, illum audiens.

CAPUT XX.

1. Et factum est in una dierum illorum, docente illo populum in templo, & evangelizante, superstiterunt principes Sacerdotum & Scribæ cum senioribus:

2. Et ajunt ad illum, dicentes: Dic nobis in qua potestate hæc facis, aut quis est dans tibi potestatem hanc.

3. Respondens autem dixit ad illos, Interrogabo vos & ego unum verbum, & dicite mihi:

4. Τὸ βάπτισμα Ἰωάννε ἐξ οὐρανοῦ ἦν, ἢ ἐξ ἀνθρώπων;

* 5. Οἱ δὲ † συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς, λέγοντες· Ὅτι ἐὰν εἴπωμεν· Ἐξ οὐρανοῦ· ἐρεῖ, Διὰ τί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;

* 6. Ἐὰν δὲ εἴπωμεν· Ἐξ ἀνθρώπων· πᾶς ὁ λαὸς † καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένοι γάρ εἰσιν Ἰωάννην προφήτην εἶναι.

7. Καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν.

7. Καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς· Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

9. Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἄνθρωπός τις ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς· καὶ ἀπεδήμησε χρόνους ἱκανούς.

10. Καὶ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δοῦλον, ἵνα ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δῶσιν αὐτῷ. οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες αὐτὸν, ἐξαπέστειλαν κενόν.

11. Καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦλον· οἱ δὲ κἀκεῖνον δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν.

12. Καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέβαλον.

* 13. Εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος· Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν μου τὸν ἀγαπητόν· † ἴσως τοῦτον ἰδόντες ‡ ἐντραπήσονται·

14. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ γεωρ-

4. Baptismus Joannis de cælo erat, an ex hominibus?

5. Illi autem conratiocinabantur apud seipsos, dicentes: Quia si dixerimus, De cælo, dicet, Quare non credidistis illi?

6. Si autem dixerimus, Ex hominibus, omnis populus lapidabit nos: persuasus enim est Joannem Prophetam esse.

7. Et responderunt non scire unde.

8. Et Jesus ait illis: Neque ego dico vobis in qua potestate hæc facio.

9. Cœpit autem ad populum dicere parabolam hanc: Homo plantavit vineam, & elocavit eam colonis, & peregre fuit tempora sufficientia.

10. Et in tempore misit ad cultores servum, ut de fructu vineæ darent illi. at coloni cædentes eum dimiserunt inanem.

11. Et addidit mittere alterum servum. illi autem & illum cædentes & inhonorantes, dimiserunt inanem.

12. Et addidit mittere tertium: illi autem & hunc vulnerantes ejecerunt.

13. Dixit autem dominus vineæ: Quid faciam? mittam filium meum dilectum: forsitan hunc videntes verebuntur.

14. Videntes autem illum colo-

γοι, διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες. Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτὸν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία.

15. Καὶ ἐκβαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος, ἀπέκτειναν. Τί οὖν ποιήσει αὐτοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος;

16. Ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. Ἀκούσαντες δὲ εἶπον· Μὴ γένοιτο.

17. Ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς, εἶπε· Τί οὖν ἐστι τὸ γεγραμμένον τοῦτο· Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας;

* 18. Πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον, ‡ συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, ‡ λικμήσει αὐτόν.

19. Καὶ ἐζήτησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε.

* 20. Καὶ ‡ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν † ἐγκαθέτους, † ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι· ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος.

21. Καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν, λέγοντες· Διδάσκαλε, οἴδαμεν ὅτι ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις·

coloni, ratiocinabantur ad se ipsos, dicentes: Hic est hæres, venite occidamus illum, ut nostra fiat hæreditas.

15. Et ejicientes illum extra vineam, occiderunt. Quid ergo faciet illis dominus vineæ?

16. Veniet & perdet colonos istos, & dabit vineam aliis. Audientes autem dixerunt, Ne fiat.

17. Ille autem aspiciens eos, ait: Quid ergo est scriptum hoc, Lapidem quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli:

18. Omnis cadens super illum lapidem conquassabitur: super quem autem ceciderit, comminuet illum.

19. Et quærebant principes sacerdotum & Scribæ mittere in illum manus in illa hora, & timuerunt populum: cognoverunt enim quod ad ipsos similitudinem hanc dixerit.

20. Et observantes miserunt insidiatores, simulantes seipsos justos esse, ut caperent ejus sermonem, ad tradendum illum principatui & potestati præsidis.

21. Et interrogaverunt eum, dicentes: Magister, scimus quia recte dicis & doces, & non accipis faciem, sed in veritate viam Dei doces.

22. Ἔξεστιν ἡμῖν Καίσαρι φόρον δοῦναι, ἢ οὔ;

23. Κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν, εἶπε πρὸς αὐτούς· Τί με πειράζετε;

24. Ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφήν; Ἀποκριθέντες δὲ εἶπον· Καίσαρος.

25. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀπόδοτε οὖν τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.

26. Καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι αὐτοῦ ῥήματος ἐναντίον τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ, ἐσίγησαν.

27. Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, (οἱ ἀντιλέγοντες ἀνάστασιν μὴ εἶναι) ἐπηρώτησαν αὐτόν,

28. Λέγοντες· Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν· Ἐάν τινος ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.

29. Ἑπτὰ οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος, λαβὼν γυναῖκα, ἀπέθανεν ἄτεκνος.

30. Καὶ ἔλαβεν ὁ δεύτερος τὴν γυναῖκα, καὶ οὗτος ἀπέθανεν ἄτεκνος.

31. Καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἑπτά· καὶ οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον.

32. Ὕστερον δὲ πάντων ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.

22. Licet nobis Cæsari tributum dare, an non?

23. Considerans autem illorum dolum, dixit ad eos: Quid me tentatis?

24. Ostendite mihi denarium: cujus habet imaginem & inscriptionem? respondentes autem dixerunt, Cæsaris.

25. Is autem ait illis: Reddite ergo quæ Cæsaris Cæsari, & quæ Dei, Deo.

26. Et non potuerunt reprehendere ejus verbum coram populo: & mirati in responso ejus, tacuerunt.

27. Accedentes autem quidam Sadducæorum, contradicentes resurrectionem non esse, interrogaverunt eum,

28. Dicentes: Magister, Moyses scripsit nobis, Si alicujus frater mortuus fuerit habens uxorem, & hic sine liberis moriatur, ut accipiat frater ejus uxorem, & suscitet semen fratri suo.

29. Septem ergo fratres erant, & primus accipiens uxorem mortuus est sine filiis.

30. Et accepit secundus uxorē, & ipse mortuus est sine filio.

31. Et tertius accepit illam. similiter autem & septem non reliquerunt natos, & mortui sunt.

32. Novissimè autem omnium mortua est & mulier.

33. In

33. Ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, τίνος αὐτῶν γίνεται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον αὐτὴν γυναῖκα.

34. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι καὶ γαμίσκονται.

*35. Οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν, καὶ τῆς ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται.

*36. Οὔτε γὰρ ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται. † ἰσάγγελοι γάρ εἰσι. καὶ υἱοί εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς ‡ ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες.

37. Ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροὶ, καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰσαάκ, καὶ τὸν Θεὸν Ἰακώβ.

38. Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. πάντες γὰρ αὐτῷ ζῶσιν.

39. Ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον· Διδάσκαλε, καλῶς εἶπας.

40. Οὐκέτι δὲ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

41. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι;

42. Καὶ αὐτὸς Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ Ψαλμῶν· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

53. Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;

44. Δαβὶδ οὖν Κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστιν;

33. In ergo resurrectione, cujus eorum fit uxor? nam septem habuerunt eam uxorem.

34. Et respondens ait illis Jesus: Filii seculi hujus nubunt & traduntur ad nuptias.

35. At digni habiti seculum illud contingere & resurrectionem ex mortuis, neque nubent, neque ducent uxores.

36. Neque enim mori ultra possunt: æquales angelis enim sunt, & filii sunt Dei, resurrectionis filii existentes.

37. Quia vero resurgant mortui, & Moyses ostendit secus rubum: sicut dicit Dominum Deum Abraham, & Deum Isaac, & Deum Jacob.

38. Deus autem non est mortuorum, sed vivorum: omnes enim ei vivunt.

39. Respondentes autem quidam Scribarum, dixerunt: Magister pulchre dixisti.

40. Non amplius autē audebant interrogare eum quicquā

41. Dixit autem ad illos: Quomodo dicunt Christum filium David esse;

42. Et ipse David dicit in libro Psalmorum, Dixit Dominus Domino meo, Sede à dextris meis:

43. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorū?

44. David ergo Dominum illum vocat: & quomodo filius ejus est? N 3 45,

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0325
DFG

45. Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ, εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ.

46. Προσέχετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελόντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλούντων ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς, καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις.

47. Οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· οὗτοι λήψονται περισσότερον κρίμα. 16. † 6.

Κεφ. κα. 21.

1. Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας τὰ δῶρα αὐτῶν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον πλουσίους.

* 2. Εἶδε δὲ καί τινα χήραν † πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο λεπτά.

3. Καὶ εἶπεν. Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἡ πτωχὴ αὕτη πλεῖον πάντων ἔβαλεν.

4. Ἅπαντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον εἰς τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ· αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήματος αὐτῆς ἅπαντα τὸν βίον ὃν εἶχεν ἔβαλε.

* 5. Καί τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ † ἀναθήμασι κεκόσμηται, εἶπε·

6. Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφεθήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὃς οὐ καταλυθήσεται.

7. Ἐπηρώτησαν δὲ αὐτὸν, λέγοντες· Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖ-

45. Audiente autem omni populo, dixit discipulis suis:

46. Attendite à Scribis volentibus ambulare in stolis, & amantibus salutationes in foris, & primas cathedras in synagogis, & primos discubitus in cœnis.

47. Qui devorant domos viduarum, & specie longa precantur, hi accipient majorem damnationem.

CAPUT XXI.

1. Respiciens autem vidit mittentes munera sua in gazophylacium, divites.

2. Vidit autem & quandam viduam pauperculam mittentem illuc duo minuta.

3. Et dixit, Vere dico vobis, quia vidua pauper hæc plus omnibus misit.

4. Omnes enim hi ex abundanti sibi miserunt in munera Dei: hæc autem ex postremitate sua omnem victum quem habuit misit.

5. Et quibusdam dicentibus de templo, quod lapidibus pulchris & donis ornatum esset, dixit:

6. Hæc quæ videtis, venient dies in quibus non relinquetur lapis supra lapidem, qui non destruatur.

7. Interrogaverunt autem illum dicentes: Præceptor, quando igitur hæc erunt? & quod

οὐ ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι;

8. Ὁ δὲ εἶπε· Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε· πολλοὶ γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, λέγοντες· Ὅτι ἐγώ εἰμι· καὶ ὁ καιρὸς ἤγγικε. μὴ οὖν πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν.

9. Ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ' οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.

10. Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς· Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν.

*11. ‡Σεισμοί τε μεγάλοι κατὰ τόπους, καὶ λιμοὶ, καὶ ‡ λοιμοὶ ἔσονται, † φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται.

12. Πρὸ δὲ τούτων ἁπάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσι, παραδιδόντες εἰς συναγωγὰς καὶ φυλακὰς, ἀγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ ἡγεμόνας, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου.

13. Ἀποβήσεται δὲ ὑμῖν εἰς μαρτύριον.

*14. Θέσθε οὖν εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, μὴ † προμελετᾶν ‡ ἀπολογηθῆναι.

15. Ἐγὼ γὰρ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν, οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν.

16. Παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων, καὶ ἀδελφῶν, καὶ συγγενῶν, καὶ φίλων· καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν.

quod signum quum futurum est hæc fieri?

8. Ille autem dixit: Videte ne seducamini: multi enim venient in nomine meo, dicentes, Quia ego sum: & tempus appropinquavit: ne ergo eatis post eos.

9. Quum autem audieritis prælia & seditiones, ne terreamini: oportet enim hæc fieri primum, sed non statim finis.

10. Tunc dicebat illis: Excitabitur gens contra gentem, & regnum adversus regnum.

11. Terræmotusque magni per loca, & fames, & pestilentiæ erunt: terroresque & signa de cælo magna erunt.

12. Ante autem hæc omnia injicient in vos manus suas, & persequentur, tradentes in synagogas & custodias, agentes ad reges & præsides propter nomen meum.

13. Continget autem vobis in testimonium.

14. Ponite ergo in corda vestra non præmeditari defendi.

15. Ego enim dabo vobis os & sapientiam cui non poterunt contradicere, neq; resistere omnes adversantes vobis.

16. Trademini autem & à parentibus, & fratribus, & cognatis, & amicis, & morte afficient ex vobis.

17. Καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου.

18. Καὶ θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόληται.

19. Ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

* 20. Ὅταν δὲ ἴδητε ‡ κυκλουμένην ὑπὸ † στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ, τότε γνῶτε ὅτι ‡ ἤγγικεν ἡ ‡ ἐρήμωσις αὐτῆς.

* 21. Τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς † ἐκχωρείτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώραις, μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν.

22. Ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὗταί εἰσιν, τοῦ πλησθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα.

23. Οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις, καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· ἔσται γὰρ ἀνάγκη μεγάλη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὀργὴ τῷ λαῷ τούτῳ.

24. Καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας, καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἰερουσαλὴμ ἔσται πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν.

* 25. Καὶ ἔσται σημεῖα ἐν ἡλίῳ, καὶ σελήνῃ, καὶ ἄστροις· καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ‡ συνοχὴ ἐθνῶν ἐν † ἀπορίᾳ, ‡ ἠχούσης θαλάσσης καὶ † σάλου.

* 26. ‡ Ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου καὶ ‡ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευθήσονται.

17. Et eritis exosi ab omnibus propter nomen meum.

18. Et capillus de capite vestro non peribit.

19. In patientia vestra possidebitis animas vestras.

20. Quum autem videritis circumdatam ab exercitibus Hierusalem, tunc scitote quia appropinquavit desolatio ejus.

21. Tunc qui in Judæa, fugiant ad montes: & qui in medio ejus, discedant: & qui in regionibus, non intrent in eam.

22. Quia dies ultionis hi sunt, impleri omnia scripta.

23. Væ autem in utero habentibus, & lactantibus in illis diebus: erit enim necessitas magna super terram, & ira in populo hoc.

24. Et cadent ore gladii, & captivi ducentur in omnes gentes: & Hierusalem erit calcata à gentibus, donec impleantur tempora gentium.

25. Et erunt signa in sole, & luna, & stellis, & in terra pressura gentium in determinatione, resonante mari, & salo.

26. Exanimatis hominibus præ timore, & expectatione invadentium in habitata: nam virtutes cælorum movebuntur.

27. Et

27. Καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς.

28. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν.

29. Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· ἴδετε τὴν συκῆν καὶ πάντα τὰ δένδρα.

*30. Ὅταν † προβάλωσιν ἤδη, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἤδη ἐγγὺς τὸ θέρος ἐστίν.

31. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.

32. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γένηται.

33. Ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι.

*34. Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε † βαρυνθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν † κραιπάλῃ, καὶ ‡ μέθῃ, καὶ ‡ μερίμναις ‡ βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ ἡ ἡμέρα ἐκείνη·

35. Ὡς παγὶς γὰρ ἐπελεύσεται ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ προσωπον πάσης τῆς γῆς.

36. Ἀγρυπνεῖτε οὖν, ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι, ἵνα καταξιωθῆτε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

*37. Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ

27. Et tunc videbunt filium hominis venientem in nube cum potestate & gloria multa.

28. Incipientibus autem his fieri, respicite & levate capita vestra: quoniam appropinquat redemptio vestra.

29. Et dixit similitudinem illis: Videte ficum, & omnes arbores.

30. Quum protulerint jam, videntes à vobis ipsis agnoscitis quoniam jam prope æstas est.

31. Ita & vos quum videritis hæc facta, scitote quoniam prope est regnum Dei.

32. Amen dico vobis, quia non præteribit generatio hæc, donec omnia fiant.

33. Cælum & terra transibunt: at verba mea non transibunt.

34. Attendite autem vobis ipsis, ne forte graventur vestra corda in crapula, & ebrietate, & curis vitalibus, & repentina in vos superveniat dies illa.

35. Tanquam laqueus enim superveniet in omnes sedentes super faciem omnis terræ.

36. Vigilate itaque in omni tempore rogantes, ut digni habeamini effugere ista omnia futura fieri, & stare ante filium hominis.

37. Erat autem diebus in

ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ‡ ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ἐλαιῶν.

* 38. Καὶ πᾶς ὁ † λαὸς † ὤρθριζε πρὸς αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, ἀκούειν αὐτοῦ. 27. † 11.

templo docens, at noctibus exiens morabatur in monte vocato Olivarum.

38. Et omnis populus manicabat ad eum in templo audire eum.

Κεφ. κβ'. 22.

CAPUT XXII.

1. Ἤγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἀζύμων, ἡ λεγομένη πάσχα.

1. Appropinquabat autem festum Azymorum, dictum Pascha.

2. Καὶ ἐζήτουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, τὸ, πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν.

2. Et quærebant principes Sacerdotum & Scribæ hoc, quomodo tollerent eum: timebant enim plebem.

3. Εἰσῆλθε δὲ ὁ σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα.

3. Intravit autem Satanas in Judam cognominatum Iscarioten, existentem ex numero duodecim.

4. Καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς στρατηγοῖς, τὸ, πῶς αὐτὸν παραδῷ αὐτοῖς.

4. Et abiens colloquutus est principibus Sacerdotum, & magistratibus hoc, quomodo illum traderet eis.

5. Καὶ ἐχάρησαν· καὶ συνέθεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι.

5. Et gavisi sunt, & pacti sunt illi argentum dare.

* 6. Καὶ ‡ ἐξωμολόγησε· καὶ ἐζήτει ‡ εὐκαιρίαν τοῦ παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ‡ ἄτερ ὄχλου.

6. Et spopondit, & quærebat opportunitatem ad tradendum illum eis sine turba.

7. Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἀζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα.

7. Venit autem dies Azymorum, in qua oportebat occidi Pascha.

8. Καὶ ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην, εἰπών· Πορευθέντες ἑτοιμάσατε ἡμῖν τὸ πάσχα, ἵνα φάγωμεν.

8. Et misit Petrum & Joannem, dicens: Euntes parate nobis Pascha, ut manducemus.

9. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ποῦ θέλεις ἑτοιμάσωμεν;

9. Illi autem dixerunt ei: Ubi vis paremus?

* 10. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἰδοὺ, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν

10. Is autem dixit eis: Ecce introeuntibus vobis in civitatem,

πόλιν, ‡ συναντήσει ὑμῖν ἄνθρωπος ‡ κεράμιον ὕδατος ‡ βαστάζων. ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰκίαν οὗ εἰσπορεύεται.

11. Καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότῃ τῆς οἰκίας· Λέγει σοι ὁ διδάσκαλος· Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω;

* 12. Κἀκεῖνος ὑμῖν δείξει ‡ ἀνώγεον μέγα ἐστρωμένον· ἐκεῖ ἑτοιμάσατε.

13. Ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς· καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

14. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ δώδεκα ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ.

15. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἐπιθυμίᾳ ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν.

16. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ φάγω ἐξ αὐτοῦ, ἕως ὅτου πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

17. Καὶ δεξάμενος ποτήριον, εὐχαριστήσας εἶπε· Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε ἑαυτοῖς·

18. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ πίω ἀπὸ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ.

19. Καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

tatem occurret vobis homo amphoram aquæ portans: sequimini eum in domum quo intrat.

11. Et dicetis patrifamilias domus: Dicit tibi Magister, Ubi est diversorium, ubi Pascha cum discipulis meis manducem?

12. Et ipse vobis ostendet cœnaculum magnum stratum: ibi parate.

13. Euntes autem invenerunt sicut dixit illis, & paraverunt Pascha.

14. Et quum facta esset hora, discubuit, & duodecim Apostoli cum eo.

15. Et ait ad eos: Desiderio desideravi hoc Pascha manducare vobiscum, ante me pati.

16. Dico enim vobis, quia non amplius non manducabo ex eo, donec impleatur in regno Dei.

17. Et accipiens calicem, gratias agens dixit: Accipite hoc, & dividite vobis ipsis:

18. Dico enim vobis, quod non bibam de generatione vitis, donec regnum Dei veniat.

19. Et accipiens panem, gratias agens fregit, & dedit eis, dicens: Hoc est corpus meum, quod pro vobis datum: hoc facite in meam commemorationem.

20. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον.

20. Similiter & calicem post cœnasse, dicens: Hic calix novum testamentum in sanguine meo, qui pro vobis effusus.

21. Πλὴν ἰδοὺ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόντος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης.

21. Veruntamen ecce manus tradentis me mecum in mensa.

22. Καὶ ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πορεύεται κατὰ τὸ ὡρισμένον. πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ δι' οὗ παραδίδοται.

22. Et quidem filius hominis vadit secundum definitum: veruntamen væ homini illi, per quem traditur.

23. Καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτοὺς, τὸ, τίς ἄρα εἰ ἐξ αὐτῶν ὁ τοῦτο μέλλων πράσσειν.

23. Et ipsi cœperunt conquirere apud seipsos hoc, quisnam esset ex eis hoc futurus facere.

*24. Ἐγένετο δὲ καὶ † φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ, τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι ‡ μείζων.

24. Facta est autem & contentio in eis, hoc, quis eorum videretur esse major.

*25. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ‡ κυριεύουσιν αὐτῶν· καὶ οἱ ‡ ἐξουσιάζοντες αὐτῶν † εὐεργέται καλοῦνται.

25. Is autem dixit eis: Reges gentium dominantur eorum & potestatem habentes ipsorum, benefici vocantur.

26. Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως. ἀλλ' ὁ μείζων ἐν ὑμῖν, γενέσθω ὡς ὁ νεώτερος. καὶ ὁ ἡγούμενος, ὡς ὁ διακονῶν.

26. Vos autem non sic: sed qui major in vobis, fiat sicut junior: & qui præcessor, sicut ministrator.

27. Τίς γὰρ μείζων, ὁ ἀνακείμενος, ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ δὲ ἐμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν ὡς ὁ διακονῶν.

27. Quis enim major, recumbens, an ministrans? nonne recumbens? ego autem sum in medio vestrũ sicut ministrans.

28. Ὑμεῖς δέ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου.

28. Vos autem estis permanentes cum me in tentationibus meis.

29. Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέθετό μοι ὁ πατὴρ μου, βασιλείαν.

29. Et ego dispono vobis, sicut disposuit mihi pater meus regnum:

30. Ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε

30. Ut edatis, & bibatis super

ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου, καὶ καθίσησθε ἐπὶ θρόνων, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ.

31. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος. Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ ‡ σατανᾶς †ἐξῃτήσατο ὑμᾶς, τοῦ † σινιάσαι ὡς τὸν σῖτον.

32. Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας, στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου.

33. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, μετὰ σοῦ ἕτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ εἰς θάνατον πορεύεσθαι.

34. Ὁ δὲ εἶπε· Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ μὴ φωνήσει σήμερον ἀλέκτωρ, πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ μὴ εἰδέναι με.

35. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου, καὶ πήρας, καὶ ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; Οἱ δὲ εἶπον· Οὐδενός.

36. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς· Ἀλλὰ νῦν, ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ ἔχων, πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν.

37. Λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἔτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τό· Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη· Καὶ γὰρ τὰ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει.

38. Οἱ δὲ εἶπον· Κύριε, ἰδοὺ μάχαιραι ὧδε δύο· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἱκανόν ἐστι.

39. Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κα-

per mensam meam in regno meo: & sedeatis super thronos, judicantes duodecim tribus Israel.

31. Ait autem Dominus: Simon, Simon, ecce Satanas expetivit vos, ad cribrandum sicut triticum.

32. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.

33. Is autem dixit ei: Domine tecum paratus sum & in carcerem, & in mortem ire.

34. Ille autem dixit: Dico tibi Petre, non cantabit hodie gallus, priusquàm ter abneges non nosse me.

35. Et dixit eis: Quando misi vos sine sacculo, & pera, & calceamentis, numquid aliquo defecti estis? Illi autem dixerunt: Nihil.

36. Dixit ergo eis: Sed nunc habens sacculum, tollat, similiter & peram: & non habens, vendet tunicam suam, & emet gladium.

37. Dico enim vobis, quoniã adhuc hoc scriptum oportet impleri in me, hoc, Et cum exlegibus reputatus est: etenim quæ de me, finem habent.

38. Illi autem dixerunt: Domine, ecce gladii hic duo: ille autem dixit eis, Satis est.

39. Et egressus ibat secun-

τὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν· ἠκολούθησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

40. Γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου, εἶπεν αὐτοῖς· Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν.

* 41. Καὶ αὐτὸς ‡ ἀπεσπάσθη ἀπ' αὐτῶν, ὡσεὶ λίθου † βολήν, καὶ θεὶς τὰ γόνατα προσηύχετο.

42. Λέγων· Πάτερ, εἰ βούλει παρενεγκεῖν τὸ ποτήριον τοῦτο ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά μου, ἀλλὰ τὸ σὸν γενέσθω.

43. Ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνισχύων αὐτόν.

* 44. Καὶ γενόμενος ἐν † ἀγωνίᾳ, ‡ ἐκτενέστερον προσηύχετο· ἐγένετο δὲ ὁ † ἱδρὼς αὐτοῦ ὡσεὶ † θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.

45. Καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, εὗρεν αὐτοὺς κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης.

46. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί καθεύδετε; ἀναστάντες προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

47. Ἔτι δὲ αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας, εἷς τῶν δώδεκα, προήρχετο αὐτῶν, καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλῆσαι αὐτόν.

48. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ· Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;

49. Ἰδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον, εἶπον αὐτῷ· Κύριε, εἰ παίξομεν ἐν μαχαίρᾳ;

dum consuetudinem in montem Olivarum: sequuti sunt autem illum & discipuli ejus.

40. Factus autem ad locum dixit illis: Orate non intrare in tentationem.

41. Et ipse avulsus est ab eis, tanquam lapidis jactum, & ponens genua orabat,

42. Dicens: Pater, si vis transferre calicem istum à me: veruntamen non voluntas mea, sed tua fiat.

43. Apparuit autem illi angelus de cælo confortans eum.

44. Et factus in agonia, intentius orabat. Factus est autem sudor ejus sicut guttæ sanguinis decurrentes in terram.

45. Et resurgens ab oratione veniens ad discipulos, invenit eos dormientes præ tristitia.

46. Et ait illis: Quid dormitis? resurgentes orate ut non intretis in tentationem.

47. Adhuc autem eo loquente ecce turba, & dictus Judas, unus duodecim, antecedebat eos, & appropinquavit Jesu osculari eum.

48. At Jesus dixit illi: Juda, osculo filium hominis tradis?

49. Videntes autem qui circa ipsum futurum, dixerunt ei: Domine, si percutiemus in gladio?

50. Et

50. Καὶ ἐπάταξέν εἷς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἀφεῖλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν.

50. Et percussit unus quidam ex illis servum principis Sacerdotum, & amputavit ejus auriculam dextram.

51. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Ἐᾶτε ἕως τούτου· Καὶ ἁψάμενος τοῦ ὠτίου αὐτοῦ, ἰάσατο αὐτόν.

51. Respondens autem Jesus ait: Sinite usque huc, & tangens auriculam ejus, sanavit eum.

52. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγοὺς τοῦ ἱεροῦ, καὶ πρεσβυτέρους· Ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;

52. Dixit autem Jesus ad accedentes ad se principes Sacerdotum, & magistratus templi, & seniores: Quasi ad latronem existis cum gladiis & lignis?

53. Καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ, οὐκ ἐξετείνατε τὰς χεῖρας ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

53. Quotidie existente me cum vobis in templo non extendistis manus in me: sed hæc vestra est hora, & potestas tenebrarum.

54. Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιερέως· Ὁ δὲ Πέτρος ἠκολούθει μακρόθεν.

54. Comprehendentes autem eum, duxerunt, & induxerunt ad domum principis Sacerdotum: at Petrus sequebatur à longe.

55. Ἁψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ τῆς αὐλῆς, καὶ συγκαθισάντων αὐτῶν, ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν.

55. Accendentibus autem ignem in medio aulæ, & circumsedentibus illis, sedebat Petrus in medio eorum.

56. Ἰδοῦσα δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε· Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν.

56. Videns autem eum ancilla quædam sedentem ad lumen: & attente intuita eum, dixit: Et hic cum illo erat.

57. Ὁ δὲ ἠρνήσατο αὐτόν, λέγων· Γύναι, οὐκ οἶδα αὐτόν.

57. Is autem negavit eum, dicens: Mulier, non novi illum.

58. Καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν, ἔφη· Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· Ὁ δὲ Πέτρος εἶπεν· Ἄνθρωπε, οὐκ εἰμί.

58. Et post pusillum alius, videns eum, dixit: Et tu de illis es. at Petrus ait, Homo, non sum.

59. Et

59. Καὶ διαστάσης ὡσεὶ ὥρας μιᾶς, ἄλλος τις διισχυρίζετο, λέγων· Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ Γαλιλαῖός ἐστιν.

60. Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος· Ἄνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. Καὶ παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ.

61. Καὶ στραφεὶς ὁ κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ· καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, ἀπαρνήσῃ με τρίς.

* 62. Καὶ ἐξελθὼν ἔξω ὁ Πέτρος ἔκλαυσε ‡ πικρῶς.

63. Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες τὸν Ἰησοῦν, ἐνέπαιζον αὐτῷ, δέροντες.

64. Καὶ περικαλύψαντες αὐτόν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον· καὶ ἐπηρώτων αὐτόν, λέγοντες· Προφήτευσον τίς ἐστιν ὁ παίσας σε.

65. Καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.

66. Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέριον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον ἑαυτῶν,

67. Λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ πιστεύσητε.

68. Ἐὰν δὲ καὶ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτέ μοι, ἢ ἀπολύσητε.

59. *Et* interstante quasi hora una, alius quidam affirmabat, dicens: In veritate & hic cum illo erat: etenim Galilæus est.

60. Ait autem Petrus, Homo non novi quid dicis: & continuo, adhuc loquente illo, cantavit gallus.

61. Et conversus Dominus, respexit Petrum: & recordatus est Petrus verbi Domini, sicut dixerat ei, Quia prius gallum cantare, negabis me ter.

62. *Et* egressus foras Petrus flevit amare.

63. Et viri tenentes Jesum illudebant ei, cædentes.

64. Et obvolventes eum, percutiebant ejus faciem, & interrogabant eum dicentes: Prophetiza, quis est percutiens te?

65. *Et* alia multa blasphemantes dicebant in eum,

66. Et ut factus est dies, coactus est senatus plebis, principes Sacerdotumque & scribæ: & duxerunt illum in concilium suum,

67. Dicentes: Si tu es Christus, die nobis. Ait autem illis, Si vobis dixero, non credetis,

68. Si autem & interrogavero, non respondebitis mihi, aut dimittetis.

69. Ex

69. Ἀπὸ τοῦ νῦν ἔσαι ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.

70. Εἶπον δὲ πάντες· Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; Ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη· Ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐγώ εἰμι.

71. Οἱ δὲ εἶπον· Τί ἔτι χρείαν ἔχομεν μαρτυρίας, αὐτοὶ γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ. 22. †9.

Κεφ. κγ'. 23.

1. Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἤγαγεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον.

2. Ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ, λέγοντες· Τοῦτον εὕραμεν διαστρέφοντα τὸ ἔθνος, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, λέγοντα ἑαυτὸν Χριστὸν βασιλέα εἶναι.

3. Ὁ δὲ Πιλάτος ἐπηρώτησεν αὐτὸν, λέγων· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη· Σὺ λέγεις.

*4. Ὁ δὲ Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους· Οὐδὲν εὑρίσκω ‡ αἴτιον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ.

*5. Οἱ δὲ † ἐπίσχυον, λέγοντες· Ὅτι ‡ ἀνασείει τὸν λαὸν, διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως ὧδε.

6. Πιλάτος δὲ ἀκούσας Γαλιλαίαν, ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι.

7. Καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐκ τῆς

69. Ex nunc erit filius hominis sedens à dextris virtutis Dei.

70. Dixerunt autem omnes: Tu ergo es filius Dei? is autem ad eos ait: Vos dicitis, quia ego sum.

71. Illi autem dixerunt: Quid adhuc opus habemus testimonio? ipsi enim audivimus de ore ejus.

CAPUT XXIII.

1. ET surgens omnis multitudo eorum, duxit illum ad Pilatum.

2. Cœperunt autem accusare illum, dicentes: Hunc invenimus subvertentem gentem, & prohibentem Cæsari tributa dare, dicentem se Christum regem esse.

3. At Pilatus interrogavit eum, dicens: Tu es rex Judæorum? ille autem respondens ei, ait: Tu dicis.

4. At Pilatus dixit ad principes Sacerdotum, & turbas: Nullam invenio causam in homine hoc.

5. Illi autem invalescebant, dicentes, Quia commovet populum, docens per universam Judæam, incipiens à Galilæa usque huc.

6. Pilatus autem audiens Galilæam, interrogavit si homo Galilæus esset.

7. Et cognoscens quod de pote-

ἐξουσίας Ἡρῴδε ἐστὶν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς Ἡρῴδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

potestate Herodis esset, remisit eum ad Herodem, existentem & ipsum in Hierosolymis, in illis diebus.

8. Ὁ δὲ Ἡρῴδης, ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν, ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ θέλων ἐξ ἱκανοῦ ἰδεῖν αὐτὸν, διὰ τὸ ἀκούειν πολλὰ περὶ αὐτοῦ· καὶ ἤλπιζέ τι σημεῖον ἰδεῖν ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον.

8. At Herodes videns Jesum, gavisus est valde. erat enim volens ex multo videre eum, propter audire multa de eo: & sperabat aliquod signum videre ab eo factum.

9. Ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ.

9. Interrogabat autem eum in sermonibus multis: ipse autem nihil respondebat illi.

10. Εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ.

10. Stabant autem principes Sacerdotum & Scribæ constanter accusantes eum.

11. Ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρῴδης σὺν τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐμπαίξας, περιβαλὼν αὐτὸν ἐσθῆτα λαμπρὰν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ.

11. Nihili faciens autem illum Herodes cum exercitibus suis, & illudens amiciens eum veste splendidam, remisit eum Pilato.

12. Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ, τε Πιλάτος καὶ ὁ Ἡρῴδης ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων. προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

12. Facti sunt autem amici hicque Pilatus & Herodes in ipsa die cum invicem: præexistiterant enim in inimicitia existentes ad seipsos.

13. Πιλάτος δὲ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τὸν λαὸν,

13. Pilatus autem convocans principes sacerdotum, & magistratus & populum,

14. Εἶπε πρὸς αὐτούς. προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὡς ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν εὗρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ·

14. Dixit ad illos: Obtulistis mihi hominem hunc, quasi avertentem populum, & ecce ego coram vobis interrogans, nullam inveni in homine isto causam, quorum accusatis adversus eum.

15. Ἀλλ' οὐδὲ Ἡρῴδης. ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν,

15. Sed neque Herodes: remisi enim vos ad illum, &

ecce

καὶ ἰδοὺ, οὐδὲν ἄξιον θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ.

16. Παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

17. Ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἑορτὴν ἕνα.

*18. ‡ Ἀνεκραξαν δὲ †παμπληθεὶ, λέγοντες· Αἶρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν Βαραββᾶν.

19. Ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον, βεβλημένος εἰς φυλακήν.

20. Πάλιν οὖν ὁ Πιλάτος προσεφώνησε, θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν.

*21. Οἱ δὲ ‡ ἐπεφώνουν, λέγοντες· Σταύρωσον, σταύρωσον αὐτόν.

22. Ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς. Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὗρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω.

*23. Οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις, αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι· καὶ ‡ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων.

*24. Ὁ δὲ Πιλάτος † ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ ‡ αἴτημα αὐτῶν.

25. Ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς τὴν φυλακὴν, ὃν ἠτοῦντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

26. Καὶ ὡς ἀπήγαγον αὐ-

ecce nihil dignum morte est actum ei.

16. Castigans ergo illum dimittam.

17. Necesse autem habebat dimittere eis per festũ, unum.

18. Exclamarunt autem universa turba, dicentes: Tolle hunc, dimitte autem nobis Barabbam:

19. Qui erat propter seditionem quandam factam in civitate, & homicidium missus in carcerem.

20. Iterum ergo Pilatus adloquutus est, volens dimittere Jesum.

21. Illi autem succlamabant, dicentes: Crucifige, crucifige eum.

22. Ille autem tertiò dixit ad illos: Quid enim malum fecit iste? nullam causam mortis inveni in eo. castigans ergo illum dimittam.

23. Illi autem instabant vocibus magnis, postulantes eum crucifigi, & invalescebant voces eorum, & principum Sacerdotum.

24. At Pilatus adjudicavit fieri petitionem eorum.

25. Dimisit autem illis propter seditionem & homicidium missum in carcerem, quem petebant: at Jesum tradidit voluntati eorum.

26. Et quũ abducerent eum, appre-

τὸν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνός τινος Κυρηναίου ἐρχομένου ἀπ' ἀγροῦ, ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρὸν, φέρειν ὄπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

27. Ἠκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ καὶ γυναικῶν αἱ καὶ ἐκόπτοντο καὶ ἐθρήνουν αὐτόν.

28. Στραφεὶς δὲ πρὸς αὐτὰς ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· Θυγατέρες Ἰερουσαλὴμ, μὴ κλαίετε ἐπ' ἐμὲ, πλὴν ἐφ' ἑαυτὰς κλαίετε καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ὑμῶν.

29. Ὅτι ἰδοὺ, ἔρχονται ἡμέραι ἐν αἷς ἐροῦσι· Μακάριαι αἱ στεῖραι, καὶ κοιλίαι αἳ οὐκ ἐγέννησαν καὶ μαστοὶ οἱ οὐκ ἐθήλασαν.

30. Τότε ἄρξονται λέγειν τοῖς ὄρεσι· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς· καὶ τοῖς βουνοῖς· Καλύψατε ἡμᾶς.

*31. Ὅτι εἰ ἐν τῷ † ὑγρῷ ξύλῳ ταῦτα ποιοῦσιν, ἐν τῷ ξηρῷ τί γένηται;

32. Ἤγοντο δὲ καὶ ἕτεροι δύο κακοῦργοι σὺν αὐτῷ ἀναιρεθῆναι.

*33. Καὶ ὅτε ‡ ἀπῆλθον ἐπὶ τὸν τόπον τὸν καλούμενον ‡ Κρανίον, ‡ ἐκεῖ ‡ ἐσταύρωσαν αὐτὸν καὶ τοὺς ‡ κακούργους· ὃν μὲν ἐκ δεξιῶν, ὃν δὲ ἐξ ‡ ἀριστερῶν.

34. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔλεγε· Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι· Διαμεριζόμενοι δὲ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἔβαλον κλῆρον.

*35. Καὶ ‡ εἱστήκει ὁ λαὸς θεωρῶν. ‡ ἐξεμυκτήριζον δὲ καὶ οἱ

apprehendentes Simonẽ quendam Cyrenæum venientem ab agro, imposuerunt illi crucem portare post Jesum.

27. Sequebatur autem illum multa turba populi, & mulierum, quæ & plangebant, & lamentabantur eum.

28. Conversus autem ad illas Jesus, dixit: Filiæ Hierusalem, ne flete super me, sed super vos ipsas flete, & super filios vestros.

29. Quoniam ecce venient dies, in quibus dicent: Beatæ steriles, & ventres qui non genuerunt, & ubera quæ non lactaverunt.

30. Tunc incipient dicere montibus: Cadite super nos: & collibus, Operite nos.

31. Quia si in viridi ligno hæc faciunt, in arido quid fiet?

32. Ducebantur autem & alii duo malefici cum eo tolli.

33. Et postquam abierunt in locum vocatum Calvariam, ibi crucifixerunt eum, & malefícos, hunc quidem à dextris, hunc autem à sinistris.

34. At Jesus dicebat: Pater, dimitte illis: non enim sciunt quid faciunt. Dividentes vero vestimenta ejus miserunt sortem.

35. Et stabat populus spectans: deridebant autem & prin-

‡ ἔρχοντες σὺν αὐτοῖς, λέγοντες· Ἄλλους ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν εἰ ἔστιν ὁ Χριστὸς ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτός.

principes cum eis, dicentes: Alios servavit, servet seipsum, si hic est Christus Dei electus.

36. Ἐνέπαιζον δὲ αὐτῷ καὶ οἱ στρατιῶται, προσερχόμενοι, καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ,

36. Illudebant autem ei & milites accedentes, & acetum offerentes ei:

37. Καὶ λέγοντες· Εἰ σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, σῶσον σεαυτόν.

37. Et dicentes: Si tu es rex Judæorum, serva teipsum.

38. Ἦν δὲ καὶ ἐπιγραφὴ γεγραμμένη ἐπ' αὐτῷ γράμμασιν Ἑλληνικοῖς καὶ Ῥωμαϊκοῖς καὶ Ἑβραϊκοῖς· ΟΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

38. Erat autem & superscriptio scripta super eum literis Græcis, & Romanis, & Hebraïcis, HIC EST REX JUDÆORUM.

39. Εἷς δὲ τῶν κρεμασθέντων κακούργων ἐβλασφήμει αὐτόν, λέγων· Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, σῶσον σεαυτὸν καὶ ἡμᾶς.

39. Unus autem pendentium maleficorum blasphemabat eum, dicens: Si tu es Christus, serva temetipsum & nos.

40. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἕτερος ἐπετίμα αὐτῷ, λέγων· Οὐδὲ φοβῇ σὺ τὸν Θεόν, ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ κρίματι εἶ;

40. Respondens autem alter increpabat eum, dicens: Neque times tu Deum, quod in eadem damnatione es?

41. Καὶ ἡμεῖς μὲν δικαίως· ἄξια γὰρ ὧν ἐπράξαμεν ἀπολαμβάνομεν· οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε.

41. *Et* nos quidem juste: digna enim eorum quæ fecimus recipimus: hic vero nihil insolens egit.

42. Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ· Μνήσθητί μου, Κύριε ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασιλείᾳ σου.

42. Et dicebat Jesu, Memento mei Domine, quum veneris in regnum tuum.

43. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν λέγω σοι, σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ.

43. Et dixit illi Jesus: Amen dico tibi, Hodie mecum eris in paradiso.

44. Ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα ἕκτη, καὶ σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν, ἕως ὥρας ἐνάτης.

44. Erat autem fere hora sexta, & tenebræ factæ sunt in universam terram, usque in horam nonam,

45. *Et*

45. Καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος, καὶ ἐρράγη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον.

46. Καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε· Πάτερ, εἰς χεῖράς σου παρατίθεμαι τὸ πνεῦμά μου. Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν.

47. Ἰδὼν δὲ ὁ ἑκατόνταρχος τὸ γενόμενον, ἐδόξασε τὸν Θεὸν, λέγων· Ὄντως ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος ἦν.

*48. Καὶ πάντες οἱ †συμπαραγενόμενοι ὄχλοι ἐπὶ τὴν †θεωρίαν ταύτην, θεωροῦντες τὰ γενόμενα, τύπτοντες ἑαυτῶν τὰ ‡στήθη ‡ὑπέστρεφον.

*49. Εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτοῦ μακρόθεν, καὶ γυναῖκες αἱ ‡συνακολουθήσασαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

50. Καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσὴφ, βουλευτὴς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ δίκαιος,

*51. (Οὗτος οὐκ ἦν †συγκατατεθειμένος τῇ ‡βουλῇ καὶ τῇ ‡πράξει αὐτῶν) ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων· ὃς καὶ προσεδέχετο καὶ αὐτὸς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

52. Οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ, ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

*53. Καὶ ‡καθελὼν αὐτὸ ‡ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ‡ἔθηκεν αὐτὸ ἐν †μνήματι †λαξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν ‡οὐδέπω οὐδεὶς κείμενος.

*54. Καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευὴ, καὶ σάββατον ‡ἐπέφωσκε.

55. Κατακολουθήσασαι δὲ καὶ

45. *Et* obscuratus est Sol, & scissum est velum templi medium.

46. *Et* clamans voce magna Jesus, ait: Pater, in manus tuas commendabo spiritum meum: & hæc dicens expiravit.

47. Videns autem Centurio factum, glorificavit Deum, dicens: Vere homo hic justus erat.

48. Et omnes simul accedentes turbæ ad spectaculum istud, spectantes facta, percutientes sua ipsorum pectora, revertebantur.

49. Stabant autem omnes noti ejus à longe, & mulieres quæ consequutæ eum à Galilæa videntes hæc.

50. Et ecce vir nomine Joseph consiliarius existens, vir bonus & justus:

51. Hic non erat suffragatus consilio & actioni eorum, ab Arimathæa civitate Judæorum, qui expectabat & ipse regnum Dei.

52. Hic accedens Pilato, petiit corpus Jesu,

53. *Et* detrahens ipsum, involvit id sindone, & posuit id in monumento exciso, ubi non erat nondum nemo positus.

54. Et dies erat parasceves, & sabbatum illucescebat.

55. Subsequutæ autem mulieres

γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν συνεληλυθυῖαι αὐτῷ ἐκ τῆς Γαλιλαίας, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ.

56. Ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα· καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. 34. † 7.

Κεφ. κδ'. 24.

1. Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων, ὄρθρου βαθέος ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα, φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν ἀρώματα· καί τινες σὺν αὐταῖς.

* 2. Εὗρον δὲ τὸν λίθον ‡ ἀποκεκυλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου.

3. Καὶ εἰσελθοῦσαι οὐχ εὗρον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

* 4. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοὺ, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς ἐν † ἐσθῆσιν ‡ ἀστραπούσαις.

5. Ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν τὸ πρόσωπον εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς· Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ τῶν νεκρῶν;

6. Οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη. Μνήσθητε ὡς ἐλάλησεν ὑμῖν, ἔτι ὢν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ,

7. Λέγων· Ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδοθῆναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστῆναι.

8. Καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ.

9. Καὶ ὑποστρέψασαι ἀπὸ τοῦ

eres quæ fuerant venientes cum eo de Galilæa, viderunt monumentum & ut positum erat corpus ejus.

56. Reversæ autem paraverunt aromata & unguenta: & quidem sabbato quieverunt secundum mandatum.

CAPUT XXIV.

1. AT una sabbatorum diluculo profundo venerunt ad monumentum, portantes quæ paraverant aromata, & quædam cum eis.

2. Invenerunt autem lapidem revolutum à monumento.

3. Et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu.

4. Et factum est in dubitare eas de isto, & ecce duo viri adstiterunt eis in vestibus fulgentibus.

5. Timentibus autem factis illis, & inclinantibus vultum in terram, dixerunt ad illas: Quid quæritis viventem cum mortuis?

6. Non est hic, sed surrexit: recordamini ut loquutus est vobis, adhuc existens in Galilæa,

7. Dicens, Quia oportet filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi, & tertia die resurgere.

8. Et recordatæ sunt verborum ejus.

9. Et reversæ à monumento, nun-

μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἕνδεκα καὶ πᾶσι τοῖς λοιποῖς.

10. Ἦσαν δὲ ἡ Μαγδαληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία Ἰακώβου, καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς, αἱ ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα.

* 11. Καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ † λῆρος τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ ‡ ἠπίστουν αὐταῖς.

12. Ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει τὰ ὀθόνια κείμενα μόνα· καὶ ἀπῆλθε, πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.

13. Καὶ ἰδοὺ, δύο ἐξ αὐτῶν ἦσαν πορευόμενοι ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ εἰς κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἑξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ᾗ ὄνομα Ἐμμαούς.

14. Καὶ αὐτοὶ ὡμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβεβηκότων τούτων.

15. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς.

16. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγνῶναι αὐτόν.

* 17. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Τίνες οἱ λόγοι οὗτοι οὓς † ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες, καὶ ἐστε ‡ σκυθρωποί;

* 18. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εἷς ᾧ ὄνομα Κλεόπας, εἶπε πρὸς αὐτόν. Σὺ μόνος ‡ παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις;

19. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ποῖα;

nunciaverunt hæc omnia undecim, & omnibus cæteris.

10. Erant autem Magdalene Maria, & Joanna, & Maria Jacobi, & cæteræ cum eis, quæ dicebant ad Apostolos hæc.

11. Et visa sunt ante illos sicut deliramentum verba eorum, & non crediderunt illis.

12. At Petrus surgens cucurrit ad monumentum, & procumbens videt linteamina posita sola: & abiit apud se mirans factum.

13. Et ecce duo ex illis erant euntes in ipsa die in vicum distantem stadia sexaginta ab Hierusalem, cui nomen Emmaus.

14. Et ipsi loquebantur ad invicem de omnibus eventis his.

15. Et factum est in colloqui ipsos & conquirere, & ipse Jesus appropinquans ibat cum illis.

16. At oculi illorum tenebantur non agnoscere eum.

17. Ait autem ad illos: Qui sermones hi, quos confertis ad invicem ambulantes, & estis tristes?

18. Respondens autem unus, cui nomen Cleopas, dixit ad eum: Tu solus peregrinaris Hierusalem, & non cognovisti facta in illa in diebus his?

19. Et dixit eis: Quæ? illi autem

Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης, δυνατὸς ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ.

20. Ὅπως τε παρέδωκαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου, καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν.

21. Ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ μέλλων λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ· ἀλλά γε σὺν πᾶσι τούτοις, τρίτην ταύτην ἡμέραν ἄγει σήμερον ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο.

* 22. Ἀλλὰ καὶ γυναῖκές τινες ἐξ ἡμῶν ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι † ὄρθριαι ἐπὶ τὸ μνημεῖον.

23. Καὶ μὴ εὑροῦσαι τὸ σῶμα αὐτοῦ, ἦλθον, λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἳ λέγουσιν αὐτὸν ζῆν.

24. Καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ εὗρον οὕτω καθὼς καὶ αἱ γυναῖκες εἶπον. αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον.

25. Καὶ αὐτὸς εἶπε πρὸς αὐτούς· Ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεύειν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται.

26. Οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ;

27. Καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν, διερμήνευεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς τὰ περὶ αὐτοῦ.

tem dixerunt ei: Quæ de Jesu Nazareno, qui fuit vir Propheta, potens in opere & sermone coram Deo & omni populo.

20. Quomodoque tradiderunt eum summi sacerdotes, & principes nostri in damnationē mortis, & crucifixerunt eū.

21. Nos autem sperabamus, quia ipse esset futurus redimere Israel. sed & cum omnibus his, tertiam hanc diem agit hodie, ex quo hæc facta sunt.

22. Sed & mulieres quædam ex nobis terruerunt nos, factæ antelucanæ ad monumentum.

23. Et non invenientes corpus ejus, venerunt, dicentes & visionem angelorum vidisse, qui dicunt eum vivere.

24. Et abierunt quidam eorum qui cum nobis ad monumentum, & invenerunt ita sicut & mulieres dixerunt: ipsum vero non viderunt.

25. Et ipse dixit ad eos: O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus quæ loquuti sunt Prophetæ.

26. Nonne hæc oportuit pati Christum, & intrare in gloriam suam?

27. Et incipiens à Moyse, & ab omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso.

*28. Καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς †προσεποιεῖτο ‡πορρώτερον πορεύεσθαι.

29. Καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν, λέγοντες· Μεῖνον μεθ' ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστὶ, καὶ κέκλικεν ἡ ἡμέρα. Καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς.

30. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατακλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἐπεδίδου αὐτοῖς.

*31. Αὐτῶν δὲ ‡διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν· καὶ αὐτὸς †ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν.

32. Καὶ εἶπον πρὸς ἀλλήλους· Οὐχὶ ἡ καρδία ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὡς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὡς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς;

33. Καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ εὗρον συνηθροισμένους τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς,

34. Λέγοντας· Ὅτι ἠγέρθη ὁ κύριος ὄντως, καὶ ὤφθη Σίμωνι.

35. Καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ ὡς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου.

36. Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων, αὐτὸς Ἰησοῦς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν.

*37. ‡Πτοηθέντες δὲ καὶ ‡ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν πνεῦμα θεωρεῖν.

28. Et appropinquaverunt ad vicum quo ibant, & ipse se finxit longius ire.

29. Et coegerunt illum, dicentes: Mane nobiscum, quoniam ad vesperam est, & inclinavit dies. & intravit ad manendum cum illis.

30. Et factum est in discumbere ipsum cum eis, accipiens panem benedixit, & frangens porrigebat illis.

31. Eorum autem aperti sunt oculi, & cognoverunt eum: & ipse non apparens factus est ab eis.

32. Et dixerunt ad invicem: Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, ut loqueretur nobis in via, & ut aperiret nobis scripturas?

33. Et surgentes eadem hora, regressi sunt in Hierusalem, & invenerunt congregatos undecim, & eos qui cum illis,

34. Dicentes, Quod surrexit Dominus vere, & visus est Simoni.

35. Et ipsi enarrabant quæ in via, & quomodo agnitus est eis in fractione panis.

36. Hæc autem ipsis loquentibus, & ipse Jesus stetit in medio eorum, & dicit eis: Pax vobis.

37. Conturbati vero & conterriti facti, existimabant spiritum videre.

38. Et

38. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τί τεταραγμένοι ἐστέ, καὶ διατί διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν;

38. Et dixit eis: Quid turbati estis, & quare cogitationes ascendunt in corda vestra?

39. Ἴδετε τὰς χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου· ὅτι αὐτὸς ἐγώ εἰμι· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε· ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.

39. Videte manus meas, & pedes meos: quia ipse ego sum, palpate me, & videte: quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habentem.

40. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐπέδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας.

40. Et hoc dicens ostendit eis manus & pedes.

*41. Ἔτι δὲ ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς, καὶ θαυμαζόντων, εἶπεν αὐτοῖς· Ἔχετέ τι † βρώσιμον ‡ ὧδε;

41. Adhuc autem non credentibus illis præ gaudio, & mirantibus, dixit eis: Habetis aliquid esculentum hic.

*42. Οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος † ὀπτοῦ ‡ μέρος, καὶ ἀπὸ † μελισσίου κηρίου.

42. Illi autem obtulerunt ei piscis assi partem, & de apiario favo.

43. Καὶ λαβὼν, ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.

43. Et sumens coram eis edit.

44. Εἶπε δὲ αὐτοῖς· Οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ἔτι ὢν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως, καὶ προφήταις, καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ.

44. Dixit autem eis: Hæc verba quæ loquutus sum ad vos adhuc existens vobiscum, quoniam oportet impleri omnia scripta in lege Moysis & Prophetis & Psalmis de me.

45. Τότε διήνοιξεν αὐτῶν τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς.

45. Tunc aperuit ipsorum sensum, ad intelligendum scripturas.

46. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι οὕτω γέγραπται, καὶ οὕτως ἔδει παθεῖν τὸν Χριστὸν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,

46. Et dixit eis: Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat pati Christum, & resurgere à mortuis tertia die,

47. Καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἱερουσαλήμ.

47. Et prædicari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnes gentes, incipientem ab Hierosolyma.

48. Ὑμεῖς δὲ ἐστε μάρτυρες τούτων.

49. Καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει Ἱερουσαλὴμ, ἕως οὗ ἐνδύσησθε δύναμιν ἐξ ὕψους.

50. Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἔξω ἕως εἰς Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας αὐτοῦ, εὐλόγησεν αὐτούς.

51. Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτοὺς, διέστη ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν.

52. Καὶ αὐτοὶ προσκυνήσαντες αὐτὸν, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ, μετὰ χαρᾶς μεγάλης.

53. Καὶ ἦσαν διαπαντὸς ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν. Ἀμήν. 21. † 10.

48. Vos autem estis testes horum.

49. Et ecce ego mitto promissum Patris mei in vos. Vos autem sedete in civitate Hierusalem, quoadusque induamini virtutem ex alto.

50. Eduxit autem eos foras usque in Bethaniam, & sustollens manus suas, benedixit eis.

51. Et factum est in benedicere eum illis, disjunctus est ab eis, & sursum ferebatur in cælum.

52. Et ipsi adorantes eum, regressi sunt in Hierusalem, cum gaudio magno.

53. Et erant semper in templo, laudantes & benedicentes Deum. Amen.

ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ.

Κεφ. α'. 1.

1. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος.

2. Οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν.

3. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο· καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν ὃ γέγονεν.

4. Ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων.

EVANGELIUM SECUNDUM JOANNEM.

CAPUT I.

1. IN principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.

2. Hoc erat in principio apud Deum.

3. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est neque unum, quod factum est.

4. In ipso vita erat, & vita erat lux hominum.

5. Et

5. Καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν.

6. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης.

7. Οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτὸς, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ.

8. Οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός.

9. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον.

10. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω.

11. Εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον.

12. Ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ·

13. Οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν.

*14. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ‡ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς,) πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας.

15. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε, λέγων. Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν.

16. Καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος

5. Et lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt.

6. Fuit homo missus à Deo, nomen ei Joannes.

7. Hic venit in testimonium, ut testaretur de lumine, ut omnes crederent per illum.

8. Non erat ille lux, sed ut testaretur de lumine.

9. Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum.

10. In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognovit.

11. In propria venit, & proprii eum non receperunt.

12. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri, credentibus in nomine ejus.

13. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt.

14. Et verbum caro factum est, & habitavit in nobis, & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.

15. Joannes testatur de ipso & clamavit, dicens: Hic erat quem dixi, Post me veniens, ante me factus est: quia prior me erat.

16. Et ex plenitudine ejus

αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος·

17. Ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο.

* 18. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε † πώποτε· ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ‡ ἐξηγήσατο.

19. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· Σὺ τίς εἶ;

20. Καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἠρνήσατο· καὶ ὡμολόγησεν· Ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ Χριστός.

21. Καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; Καὶ λέγει· Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; Καὶ ἀπεκρίθη· Οὔ.

22. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Τίς εἶ; ἵνα ἀπόκρισιν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. Τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ;

23. Ἔφη· Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· Εὐθύνατε τὴν ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης.

24. Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων.

25. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί οὖν βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστὸς, οὔτε Ἠλίας, οὔτε ὁ προφήτης;

26. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης, λέγων· Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος δὲ ὑμῶν ἕστηκεν ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε·

nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia.

17. Quia lex per Moysen data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est.

18. Deum nemo vidit unquam: unigenitus filius existens in sinum Patris, ipse enarravit.

19. Et hoc est testimonium Joannis, quando miserunt Judæi ex Hierosolymis sacerdotes & Levitas, ut interrogarent eum, Tu quis es?

20. Et confessus est, & non negavit: & confessus est, Quia non sum ego Christus.

21. Et interrogaverunt eum, Quid ergo? Elias es tu? & dicit: Non sum. Propheta es tu? & respondit, Non.

22. Dixerunt ergo ei: Quis es, ut responsum demus mittentibus nos? quid dicis de teipso?

23. Ait: Ego vox clamantis in deserto, Dirigite viam Domini, sicut dixit Esaias propheta.

24. Et missi, erant ex Pharisæis.

25. Et interrogaverunt eum, & dixerunt ei: Quid ergo baptizas, si tu non es Christus, neque Elias, neque Propheta?

26. Respondit eis Joannes, dicens: Ego baptizo in aqua: Medius autem vestrum steterit quem vos non nostis. 27.

27. Αὐτός ἐστιν ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος.

28. Ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.

29. Τῇ ἐπαύριον βλέπει ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου.

30. Οὗτός ἐστι περὶ οὗ ἐγὼ εἶπον· Ὀπίσω μου ἔρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν.

31. Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τῷ Ἰσραὴλ, διὰ τοῦτο ἦλθον ἐγὼ ἐν τῷ ὕδατι βαπτίζων.

32. Καὶ ἐμαρτύρησεν Ἰωάννης, λέγων· Ὅτι τεθέαμαι τὸ πνεῦμα καταβαῖνον ὡσεὶ περιστερὰν ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἔμεινεν ἐπ' αὐτόν.

33. Κἀγὼ οὐκ ἤδειν αὐτόν· ἀλλ' ὁ πέμψας με βαπτίζειν ἐν ὕδατι, ἐκεῖνός μοι εἶπεν. Ἐφ' ὃν ἂν ἴδῃς τὸ πνεῦμα καταβαῖνον καὶ μένον ἐπ' αὐτὸν, οὗτός ἐστιν ὁ βαπτίζων ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

34. Κἀγὼ ἑώρακα, καὶ μεμαρτύρηκα ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

35. Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἱστήκει ὁ Ἰωάννης, καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

36. Καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι, λέγει· Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ.

27. Ipse est ille post me venturus, qui ante me factus est, cujus ego non sum dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti.

28. Hæc in Bethania facta sunt trans Jordanem, ubi erat Joannes baptizans.

29. Postridie conspicit Joannes Jesum venientem ad se, & ait: Ecce agnus Dei, tollens peccatum mundi.

30. Hic est de quo ego dixi, Post me venit vir, qui ante me factus est: quia prior me erat.

31. Et ego non sciebam eum: sed ut manifestetur Israel, propter hoc veni ego in aqua baptizans.

32. Et testatus est Joannes, dicens: Quia vidi Spiritum descendentē quasi columbam de cælo, & mansit super eum.

33. Et ego non sciebam eum, sed mittens me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est baptizans in Spiritu sancto.

34. Et ego vidi, & testatus sum quia hic est filius Dei.

35. Postridie iterum stabat Joannes, & ex discipulis ejus duo.

36. Et respiciens Jesum ambulantem, dicit: Ecce agnus Dei.

37. Καὶ ἤκουσαν αὐτοῦ οἱ δύο μαθηταὶ λαλοῦντος, καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ.

38. Στραφεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας, λέγει αὐτοῖς.

* 39. Τί ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· ‡ Ῥαββὶ (ὃ λέγεται ‡ ἑρμηνευόμενον, διδάσκαλε) ‡ ποῦ μένεις;

40. Λέγει αὐτοῖς· Ἔρχεσθε καὶ ἴδετε. Ἦλθον οὖν καὶ εἶδον ποῦ μένει· καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα δὲ ἦν ὡς δεκάτη.

41. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ.

42. Εὑρίσκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα, καὶ λέγει αὐτῷ· Εὑρήκαμεν τὸν Μεσσίαν, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον ὁ Χριστός.

43. Καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἐμβλέψας δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς, ὃ ἑρμηνεύεται Πέτρος.

44. Τῇ ἐπαύριον ἠθέλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐξελθεῖν εἰς τὴν Γαλιλαίαν· καὶ εὑρίσκει Φίλιππον, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.

45. Ἦν δὲ ὁ Φίλιππος ἀπὸ Βηθσαϊδά, ἐκ τῆς πόλεως Ἀνδρέου καὶ Πέτρου.

46. Εὑρίσκει Φίλιππος τὸν Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ὃν

37. Et audierunt eum duo discipuli loquentem, & sequuti sunt Jesum.

38. Conversus autem Jesus, & videns eos sequentes, dicit eis:

39. Quid quæritis? Illi autem dixerunt ei: Rabbi, (quod dicitur interpretatum, Magister) ubi manes?

40. Dicit eis: venite & videte. venerunt & viderunt ubi maneret, & apud eum manserunt die illo: hora erat quasi decima.

41. Erat Andreas frater Simonis Petri, unus ex duobus audientibus à Joanne, & sequutis eum.

42. Invenit hic primus fratrem proprium Simonem, & dicit ei: Invenimus Messiam, quod est interpretatum Christus.

43. Et adduxit eum ad Jesum. Intuitus autem eum Jesus dixit: Tu es Simon filius Jona: tu vocaberis Cephas: quod interpretatur Petrus.

44. Postridie voluit exire in Galilæam, & invenit Philippum, & dicit ei Jesus: Sequere me.

45. Erat autem Philippus à Bethsaida, ex civitate Andreæ & Petri.

46. Invenit Philippus Nathanael, & dicit ei: Quem scri-

ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται, εὑρήκαμεν Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωσὴφ, τὸν ἀπὸ Ναζαρέτ.

47. Καὶ εἶπεν αὐτῷ Ναθαναήλ· Ἐκ Ναζαρὲτ δύναταί τι ἀγαθὸν εἶναι; Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Ἔρχου καὶ ἴδε.

48. Εἶδεν ὁ Ἰησοῦς τὸν Ναθαναὴλ ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, καὶ λέγει περὶ αὐτοῦ· Ἴδε ἀληθῶς Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι.

49. Λέγει αὐτῷ Ναθαναήλ· Πόθεν με γινώσκεις; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πρὸ τοῦ σε Φίλιππον φωνῆσαι, ὄντα ὑπὸ τὴν συκῆν, εἶδόν σε.

50. Ἀπεκρίθη Ναθαναὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Ῥαββί, σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

51. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὅτι εἶπόν σοι· Εἶδόν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις· μείζω τούτων ὄψει.

52. Καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. 6. † ο.

Κεφ. β'. 2.

1. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ.

2. Ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον.

3. Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου, λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· Οἶνον οὐκ ἔχουσι.

scripsit Moyses in lege, & Prophetæ, invenimus Jesum filium Joseph illum à Nazareth.

47. Et dixit ei Nathanael: Ex Nazareth potest aliquid bonum esse? dicit ei Philippus: Veni, & vide.

48. Vidit Jesus Nathanael venientem ad se, & dicit de eo: Ecce vere Israelita, in quo dolus non est.

49. Dicit ei Nathanael: Unde me nosti? Respondit Jesus, & dixit ei; Ante te Philippum vocare, existentem sub ficu vidi te.

50. Respondit Nathanael, & ait ei: Rabbi, tu es filius Dei: tu es rex Israel.

51. Respondit Jesus, & dixit ei: Quia dixi tibi, Vidi te sub ficu, credis? majora his videbis.

52. Et dicit ei: Amen, amen dico vobis, Amodo videbitis cælum apertum, & angelos Dei ascendentes & descendentes supra filium hominis.

CAPUT II.

1. ET die tertia nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ: & erat mater Jesu ibi.

2. Vocatus est autem & Jesus & discipuli ejus ad nuptias.

3. Et deficiente vino dicit mater Jesu ad eum, Vinum non habent.

4. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὔπω ἥκει ἡ ὥρα μου.

4. Dicit ei Jesus: Quid mihi & tibi mulier? nondum venit hora mea.

5. Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· Ὅτι ἂν λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε.

5. Dicit mater ejus ministris: Quodcunque dixerit vobis, facite.

* 6. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ ‡ ὑδρίαι ‡ λίθιναι ‡ ἓξ, κείμεναι κατὰ τὸν ‡ καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων, ‡ χωροῦσαι ἀνὰ † μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς.

6. Erant autem ibi hydriæ lapideæ sex positæ secundum purificationem Judæorum, capientes singulæ metretas duas vel tres.

7. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. Καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω.

7. Dicit eis Jesus: Implete hydrias aqua: & impleverunt eas usque ad summum.

* 8. Καὶ λέγει αὐτοῖς· ‡ Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ‡ ἀρχιτρικλίνῳ· Καὶ ἤνεγκαν.

8. Et dicit eis: Haurite nunc, & ferte architriclino: & tulerunt.

9. Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρίκλινος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενημένον, (καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν· οἱ δὲ διάκονοι ᾔδεισαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ) φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρίκλινος,

9. Ut autem gustavit architriclinus aquam vinum factam, & non sciebat unde esset: at ministri sciebant haurientes aquam: vocat sponsum architriclinus,

10. Καὶ λέγει αὐτῷ· Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι, τότε τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι.

10. Et dicit ei: Omnis homo primum bonum vinum ponit: & quum inebriati fuerint, tunc minus: tu servasti bonum vinum usque jam.

11. Ταύτην ἐποίησε τὴν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

11. Hoc fecit initium signorum Jesus in Cana Galilææ, & manifestavit gloriam suam: & crediderunt in eum discipuli ejus.

12. Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτὸς καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

12. Post hoc descendit in Capharnaum, ipse & mater ejus, & fratres ejus, & discipuli ejus, & ibi manserunt non multis diebus.

13. Et

31. Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Ἰησοῦς.

14. Et prope erat Pascha Judæorum, & ascendit in Hierosolymam Jesus.

* 14. Καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας ‡ βοας καὶ πρόβατα καὶ περιστερας, καὶ τοὺς † κερματιστὰς καθημένους.

14. Et invenit in templo vendentes boves, & oves, & columbas, & numularios sedentes.

* 15. Καὶ ποιήσας † φραγέλλιον ἐκ ‡ σχοινίων, πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τά τε πρόβατα καὶ τοὺς βοας· καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὸ † κέρμα, καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε.

15. Et faciens flagellum ex funiculis, omnes ejecit ex templo, & oves & boves, & numulariorum effudit monetam, & mensas subvertit.

* 16. Καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν· Ἄρατε ταῦτα ἐντεῦθεν· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον † ἐμπορίου.

16. Et columbas vendentibus dixit: Auferte ista hinc: ne facite domum Patris mei domum mercatus.

17. Ἐμνήσθησαν δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστίν· Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου κατέφαγέ με.

17. Recordati sunt vero discipuli ejus, quia scriptum est, Zelus domus tuæ comedit me.

18. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ· Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, ὅτι ταῦτα ποιεῖς;

18. Responderunt ergo Judæi, & dixerunt ei: Quod signum ostendis nobis, quia hæc facis?

19. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

19. Respondit Jesus, & dixit eis: Solvite templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.

20. Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Τεσσαρακοντα καὶ ἓξ ἔτεσιν ᾠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερεῖς αὐτόν;

20. Dixerunt ergo Judæi: Quadraginta & sex annis ædificatum est templum hoc, & tu in tribus diebus excitabis illud?

21. Ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

21. Ille autem dicebat de templo corporis sui.

22. Ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ,

22. Quum ergo resurrexisset à mortuis, recordati sunt discipuli

ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς· καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.

23. Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχα ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

24. Αὐτὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν ἑαυτὸν αὐτοῖς, διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας·

25. Καὶ ὅτι οὐ χρείαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ. 14. † 5.

Κεφ. γ'. 3.

1. Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων τῶν Ἰουδαίων.

2. Οὗτος ἦλθε πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ῥαββὶ, οἴδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα δύναται ποιεῖν ἃ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ᾖ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

3. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεννηθῇ ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

* 4. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Νικόδημος· Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι † γέρων ὤν; μὴ δύναται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δεύτερον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;

5. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μή τις γεν-

puli ejus quia hoc dicebat eis: & crediderunt scripturæ, & sermoni, quem dixit Jesus.

23. Quum autem esset in Hierosolymis in Pascha in festo, multi crediderunt in nomine ejus, videntes ejus signa quæ faciebat.

24. Ipse autem Jesus non credebat semetipsum eis, propter ipsum nosse omnes.

25. Et quia non opus haberet, ut quis testaretur de homine: ipse enim sciebat quid esset in homine.

CAPUT III.

1. ERat autem homo ex Pharisæis, Nicodemus nomen ei, princeps Judæorum.

2. Hic venit ad Jesum nocte, & dixit ei: Rabbi, scimus quia à Deo venisti Magister: nemo enim hæc signa potest facere, quæ tu facis, si non fuerit Deus cum eo.

3. Respondit Jesus, & dixit ei: Amen amen dico tibi, si non quis natus fuerit desursum, non potest videre regnum Dei.

4. Dicit ad eum Nicodemus: Quomodo potest homo renasci senex existens? num potest in ventrem matris suæ secundò introire, & renasci?

5. Respondit Jesus: Amen amen dico tibi, si non quis natus

νηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

8. Τὸ γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς, σάρξ ἐστι· καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ πνεύματος, πνεῦμά ἐστι.

7. Μὴ θαυμάσῃς ὅτι εἶπόν σοι· Δεῖ ὑμᾶς γεννηθῆναι ἄνωθεν.

8. Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ· καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις, ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει· οὕτως ἐστὶ πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ πνεύματος.

9. Ἀπεκρίθη Νικόδημος, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Πῶς δύναται ταῦτα γενέσθαι;

10. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ διδάσκαλος τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ταῦτα οὐ γινώσκεις;

11. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ὃ οἴδαμεν λαλοῦμεν, καὶ ὃ ἑωράκαμεν μαρτυροῦμεν· καὶ τὴν μαρτυρίαν ἡμῶν οὐ λαμβάνετε.

12. Εἰ τὰ ἐπίγεια εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· πῶς, ἐὰν εἴπω ὑμῖν τὰ ἐπουράνια, πιστεύσετε;

13. Καὶ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

14. Καὶ καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου·

15. Ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

16. Οὕτω γὰρ ἠγάπησεν ὁ

natus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum Dei.

6. Natum ex carne, caro est: & natum ex spiritu, spiritus est.

7. Non mireris quia dixi tibi: Oportet vos nasci desuper.

8. Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis, sed non nosti unde veniat, & quo vadat: sic est omnis natus ex spiritu.

9. Respondit Nicodemus, & dixit ei, Quomodo possunt hæc fieri?

10. Respondit Jesus, & dixit ei: Tu es Magister Israel, & hæc non noscis?

11. Amen amen dico tibi, quia quod scimus loquimur, & quod vidimus testamur, & testimonium nostrum non accipitis.

12. Si terrena dixi vobis, & non creditis, quomodo si dixero vobis cælestia, credetis?

13. Et nemo ascendit in cælum, si non ille ex cælo descendens, filius hominis existens in cælo.

14. Et sicut Moyses exaltavit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis:

15. Ut omnis credens in ipsum non pereat, sed habeat vitam æternam.

16. Sic enim dilexit Deus

Θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον.

17. Οὐ γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν κόσμον, ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ.

18. Ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, οὐ κρίνεται· ὁ δὲ μὴ πιστεύων, ἤδη κέκριται, ὅτι μὴ πεπίστευκεν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

19. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ κρίσις, ὅτι τὸ φῶς ἐλήλυθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἠγάπησαν οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον τὸ σκότος, ἢ τὸ φῶς· ἦν γὰρ πονηρὰ αὐτῶν τὰ ἔργα.

20. Πᾶς γὰρ ὁ φαῦλα πράσσων, μισεῖ τὸ φῶς· καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

21. Ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν, ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα φανερωθῇ αὐτοῦ τὰ ἔργα, ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα.

22. Μετὰ τοῦτο ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Ἰουδαίαν γῆν· καὶ ἐκεῖ διέτριβε μετ' αὐτῶν καὶ ἐβάπτιζεν.

23. Ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν, ἐγγὺς τοῦ Σαλείμ, ὅτι ὕδατα πολλὰ ἦν ἐκεῖ· καὶ παρεγίνοντο καὶ ἐβαπτίζοντο.

24. Οὔπω γὰρ ἦν βεβλημένος εἰς τὴν φυλακὴν ὁ Ἰωάννης.

mundum, ut filium suum illum unigenitum daret, ut omnis credens in eum non pereat, sed habeat vitam æternam.

17. Non enim misit Deus filium suum in mundum, ut judicet mundum: sed ut salvetur mundus per ipsum.

18. Credens in eum, non judicatur: qui autem non credens, jam judicatus est, quia non credidit in nomine unigeniti filii Dei.

19. Hoc autem est judicium: quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras quam lucem, erant enim mala eorum opera.

20. Omnis enim mala agens, odit lucem, & non venit ad lucem, ut non arguantur opera ejus.

21. At faciens veritatem, venit ad lucem, ut manifestentur ejus opera, quia in Deo sunt facta.

22. Post hæc venit Jesus & discipuli ejus in Judæam terram, & illic morabatur cum eis, & baptizabat.

23. Erat autem & Joannes baptizans in Ænon juxta Salim, quia aquæ multæ erant illic: & veniebant, & baptizabantur.

24. Nondum enim erat missus in carcerem Joannes.

25. Fa-

25. Ἐγένετο οὖν ζήτησις ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίων περὶ καθαρισμοῦ.

26. Καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον αὐτῷ· Ῥαββί, ὃς ἦν μεθ' σοῦ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας, ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν.

27. Ἀπεκρίθη Ἰωάννης καὶ εἶπεν· Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδὲν, ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

28. Αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον· Οὐκ εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ὅτι ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου.

29. Ὁ ἔχων τὴν νύμφην, νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου ὁ ἑστηκὼς καὶ ἀκούων αὐτοῦ, χαρᾷ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. Αὕτη οὖν ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ πεπλήρωται.

30. Ἐκεῖνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι.

31. Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. Ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος, ἐπάνω πάντων ἐστίν.

32. Καὶ ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει.

33. Ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν, ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής ἐστιν.

34. Ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· οὐ γὰρ

25. Facta est ergo quæstio ex discipulis Joannis cum Judæis de purificatione.

26. Et venerunt ad Joannem, & dixerunt ei: Rabbi, qui erat tecum trans Jordanem, cui tu testatus es, ecce hic baptizat, & omnes veniunt ad eum.

27. Respondit Joannes, & dixit: Non potest homo accipere nihil, si non fuerit datum ei de cælo.

28. Ipsi vos mihi testamini, quod dixerim, Non sum ego Christus, sed quia missus sum ante illum.

29. Habens sponsam, sponsus est: at amicus sponsi stans & audiens eum, gaudio gaudet propter vocem sponsi. hoc ergo gaudium meum impletum est.

30. Illum oportet crescere, me autem minui.

31. Superne veniens, super omnes est: existens de terra, de terra est, & de terra loquitur: de cælo veniens, super omnes est.

32. Et quod vidit & audivit, hoc testatur, & testimonium ejus nemo accipit.

33. Accipiens ejus testimonium, signavit quia Deus verax est.

34. Quem enim misit Deus, verba Dei loquitur: non enim

ex

ἐκ μέτρου δίδωσιν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα
35. Ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
36. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ, οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μένει ἐπ' αὐτόν.
1. † 1.

Κεφ. δ'. 4.

1. Ὡς οὖν ἔγνω ὁ κύριος ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης,
2. (Καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.)
3. Ἀφῆκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.
4. Ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας.
* 5. Ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας λεγομένην Συχάρ, † πλησίον τοῦ χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ.
6. Ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.
7. Ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλῆσαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Δός μοι πιεῖν.
8. (Οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι.)
* 9. Λέγει οὖν αὐτῷ ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις· Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν, παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὔσης

ex mensura dat Deus spiritum.
35. Pater diligit filium, & omnia dedit in manu ejus.
36. Credens in filium, habet vitam æternam: at non persuasibilis filio, non videbit vitam, sed ira Dei manet super ipsum.

CAPUT IV.

1. UT ergo cognovit Dominus quia audierunt Pharisæi quod Jesus plures discipulos facit & baptizat quam Joannes:
2. (Quamquam Jesus ipse non baptizaret, sed discipuli ejus.)
3. Reliquit Judæam, & abiit iterum in Galilæam.
4. Oportebat autem eum transire per Samariam.
5. Venit ergo in civitatem Samariæ, dictam Sichar, juxta prædium quod dedit Jacob Joseph filio suo.
6. Erat autem ibi fons Jacob. ergo Jesus fatigatus ex itinere, sedebat sic supra fontem: hora erat quasi sexta.
7. Venit mulier de Samaria haurire aquam. dicit ei Jesus: Da mihi bibere.
8. Nam discipuli ejus abierant in civitatem, ut cibos emerent.
9. Dicit ergo ei mulier illa Samaritana, Quomodo tu Judæus existens, à me bibere

γυναικὸς Σαμαρείτιδος; οὐ γὰρ † συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις.

re poscis existente muliere Samaritana? non enim coutuntur Judæi Samaritanis.

10. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Εἰ ἤδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς ἐστιν ὁ λέγων σοι· Δός μοι πεῖν· σὺ ἂν ἤτησας αὐτὸν, καὶ ἔδωκεν ἂν σοι ὕδωρ ζῶν.

10. Respondit Jesus, & dixit ei: Si scires donum Dei, & quis est dicens tibi, Da mihi bibere, tu utique petisses illum, & dedisset utique tibi aquam vivam.

* 11. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, οὔτε † ἄντλημα ἔχεις, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν;

11. Dicit ei mulier: Domine, neque hauſtorium habes, & puteus est profundus: unde ergo habes aquam vivam?

* 12. Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἰακὼβ, ὃς ἔδωκεν ὑμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ † θρέμματα αὐτοῦ;

12. Num tu major es patre noſtro Jacob, qui dedit nobis puteum, & ipſe ex eo bibit, & filii ejus, & pecora ejus?

13. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, καὶ εἶπεν αὐτῇ· Πᾶς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, διψήσει πάλιν·

13. Respondit Jesus, & dixit ei: Omnis bibens ex aqua hac, sitiet iterum.

14. Ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ τοῦ ὕδατος, οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ ὕδωρ ὃ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἁλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον.

14. Qui autem biberit ex aqua quam ego dabo ei, non sitiet in æternum, sed aqua quam dabo ei, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.

15. Λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ γυνή· Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ, ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ ἔρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν.

15. Dicit ad eum mulier: Domine, da mihi hanc aquam, ut non sitiam, neque veniam huc haurire.

16. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἐλθὲ ἐνθάδε.

16. Dicit ei Jesus: Vade, voca virum tuum, & veni huc.

17. Ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχω ἄνδρα. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Καλῶς εἶπας· Ὅτι ἄνδρα οὐκ ἔχω.

17. Respondit mulier, & dixit: Non habeo virum. dicit ei Jesus: Pulchre dixisti, Quia virum non habeo.

18. Quin-

18. Πέντε γὰρ ἄνδρας ἔσχες· καὶ νῦν ὃν ἔχεις, οὐκ ἔστι σου ἀνήρ· τοῦτο ἀληθὲς εἴρηκας.

19. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Κύριε, θεωρῶ ὅτι προφήτης εἶ σύ.

20. Οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὄρει προσεκύνησαν· καὶ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.

21. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, πίστευσόν μοι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε ἐν τῷ ὄρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί.

22. Ὑμεῖς προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν.

*23. Ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ ‡ ἀληθινοὶ † προσκυνηταὶ ‡ προσκυνήσουσι τῷ πατρὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν.

24. Πνεῦμα ὁ Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν.

25. Λέγει αὐτῷ ἡ γυνή· Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται, ὁ λεγόμενος Χριστός· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα.

26. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

27. Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ἐθαύμασαν ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε· Τί ζητεῖς; ἢ, τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς;

18. Quinque enim viros habuisti: & nunc quē habes, non est tuus vir: hoc vere dixisti.

19. Dicit ei mulier: Domine, video quia propheta es tu.

20. Patres nostri in monte hoc adoraverunt, & vos dicitis quia in Hierosolymis est locus, ubi oportet adorare.

21. Dicit ei Jesus: Mulier, crede mihi, quia venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem.

22. Vos adoratis quod non nostis: nos adoramus quod scimus: quia salus ex Judæis est.

23. Sed venit hora & nunc est, quando veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate: & enim Pater tales quærit adorantes eum.

24. Spiritus Deus, & adorantes eum, in spiritu & veritate oportet adorare.

25. Dicit ei mulier: Scio quia Messias venit, dictus Christus: quum venerit ille, annunciabit nobis omnia.

26. Dicit ei Jesus: Ego sum, loquens tibi.

27. Et super hoc venerunt discipuli ejus, & mirabantur quia cum muliere loquebatur, nemo tamen dixit, Quid quæris? aut quid loqueris cum ea?

28. Re-

28. Ἀφῆκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνὴ, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει τοῖς ἀνθρώποις·

29. Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον ὃς εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα· μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός;

30. Ἐξῆλθον δὲ ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν.

31. Ἐν τῷ μεταξὺ ἠρώτων, αὐτὸν οἱ μαθηταὶ, λέγοντες· Ῥαββὶ, φάγε.

32. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.

33. Ἔλεγον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους· Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν;

34. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐμόν βρῶμά ἐστιν, ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον.

* 35. Οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι ἔτι † τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; Ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη.

36. Καὶ ὁ θερίζων, μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ, καὶ ὁ θερίζων.

37. Ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος ἐστὶν ὁ ἀληθινός· ὅτι ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων.

38. Ἐγὼ ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι, καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

28. Reliquit ergo hydriam suam mulier, & abiit in civitatem, & dicit hominibus:

29. Venite, videte hominem qui dixit mihi omnia quæcumque feci. numquid ipse est Christus?

30. Exierunt ergo de civitate, & veniebant ad eum.

31. In vero interrogabant eum discipuli ejus, dicentes, Rabbi, manduca.

32. Ille autem dixit eis: Ego cibum habeo manducare, quem vos non nostis.

33. Dicebant ergo discipuli ad invicem: Num aliquis attulit ei manducare?

34. Dicit eis Jesus: Meus cibus est, ut faciam voluntatem mittentis me, & perficiam ejus opus:

35. Nonne vos dicitis, Quod adhuc quadrimestre est, & messis venit? ecce dico vobis, Levate oculos vestros, & videte regiones, quia albæ sunt ad messem jam.

36. Et metens mercedem accipit, & congregat fructum in vitam æternam, ut & seminans simul gaudeat & metens.

37. In enim hoc verbum est verum, Quia alius est seminans, & alius metens.

38. Ego misi vos metere quod non vos laborastis: alii laboraverunt, & vos in laborem eorum introistis.

39.

39. Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν τῶν Σαμαρειτῶν, διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικὸς, μαρτυρούσης· Ὅτι εἶπέ μοι πάντα ὅσα ἐποίησα.

39. Ex autem civitate illa multi crediderunt in eum Samaritanorum, propter verbum mulieris testantis, Quia dixit mihi omnia quæcumque feci.

40. Ὡς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Σαμαρεῖται, ἠρώτων αὐτὸν μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας.

40. Quum ergo venissent ad illum Samaritani, rogaverunt eum manere apud eos: & mansit ibi duos dies.

41. Καὶ πολλῷ πλείους ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ.

41. Et multo plures crediderunt in eum propter sermonem ejus.

42. Τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον· Ὅτι οὐκέτι διὰ τὴν σὴν λαλιὰν πιστεύομεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου, ὁ Χριστός.

42. Et mulieri dicebant, Quia non amplius propter tuam loquelam credimus: ipsi enim audivimus, & scimus quia hic est vere salvator mundi Christus.

43. Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

43. Post autem duos dies exiit inde, & abiit in Galilæam.

44. Αὐτὸς γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προφήτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ ἔχει.

44. Ipse enim Jesus testatus est, quia propheta in propria patria honorem non habet.

45. Ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι, πάντα ἑωρακότες ἃ ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

45. Quum ergo venisset in Galilæam, exceperunt eum Galilæi, omnia intuiti quæ fecerat in Hierosolymis in festo: & ipsi enim venerant ad festum.

46. Ἦλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον. Καὶ ἦν τις βασιλικὸς, οὗ ὁ υἱὸς ἠσθένει ἐν Καπερναούμ.

46. Venit ergo Jesus iterum in Cana Galilææ, ubi fecit aquam vinum. & erat quidam regulus, cujus filius infirmabatur in Capharnaum.

47. Οὗτος ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἥκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γα-

47. Hic audiens quia Jesus adveniret ex Judæa in Galilæam,

λιλαίαν, ἀπῆλθε πρὸς αὐτὸν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν, ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἤμελλε γὰρ ἀποθνήσκειν.

48. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν· Ἐὰν μὴ σημεῖα καὶ τέρατα ἴδητε, οὐ μὴ πιστεύσητε.

49. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλικός· Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου.

50. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. Καὶ ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν αὐτῷ Ἰησοῦς· καὶ ἐπορεύετο.

51. Ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος, οἱ δοῦλοι αὐτοῦ ἀπήντησαν αὐτῷ, καὶ ἀπήγγειλαν, λέγοντες· Ὅτι ὁ παῖς σου ζῇ.

* 52. ‡ Ἐπύθετο οὖν παρ' αὐτῶν τὴν ‡ ὥραν ἐν ᾗ † κομψότερον ἔσχε· καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὅτι ‡ χθὲς ὥραν ἑβδόμην ἀφῆκεν αὐτὸν ὁ ‡ πυρετός.

53. Ἔγνω οὖν ὁ πατὴρ ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ὅτι ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη.

54. Τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν. 13. † 7.

Κεφ. ε'. 5.

1. Μετὰ ταῦτα ἦν ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα.

* 2. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ † προβατικῇ ‡ κο-

lilæam, abiit ad eum, & rogabat eum ut descenderet, & sanaret ipsius filium: futurus erat enim mori.

48. Dixit ergo Jesus ad eum: Si non signa & prodigia videritis, non credetis.

49. Dicit ad eum regulus: Domine, descende ante mori puerum meum.

50. Dicit ei Jesus: Vade, filius tuus vivit & credidit homo sermoni quem dixit ei Jesus, & ibat.

51. Jam autem eo descendente, servi ejus occurrerunt ei, & nunciaverunt, dicentes, Quia puer tuus vivit.

52. Interrogabat ergo ab eis horam in qua melius habuerit: & dixerunt ei, Quia heri horam septimam reliquit eum febris.

53. Cognovit ergo pater quia in illa hora, in qua dixit ei Jesus, Quia filius tuus vivit: & credidit ipse & domus ejus tota.

54. Hoc iterum secundum signum fecit Jesus veniens ex Judæa in Galilæam.

CAPUT V.

1. Post hæc erat festum Judæorum, & ascendit Jesus in Hierosolymam.

2. Est autem in Hierosolymis super Probatica piscina cogno-

λυμβήθρα, ἡ ‡ ἐπιλεγομένη ‡ Ἑβραϊστὶ Βηθεσδὰ, πέντε ‡ στοὰς ἔχουσα,

3. Ἐν ταύταις κατέκειτο πλῆθος πολὺ τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν, ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος † κίνησιν.

4. Ἄγγελος γὰρ κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν ‡ πρῶτος ‡ ἐμβὰς μετὰ τὴν ‡ ταραχὴν τοῦ ὕδατος, ‡ ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ † δήποτε ‡ κατείχετο † νοσήματι.

5. Ἦν δέ τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριάκοντα ὀκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ.

6. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολὺν ἤδη χρόνον ἔχει, λέγει αὐτῷ· Θέλεις ὑγιὴς γενέσθαι;

7. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν· Κύριε, ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα, ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμβήθραν. ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγὼ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει.

8. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἔγειραι, ἆρον τὸν κράβαττόν σου, καὶ περιπάτει.

9. Καὶ εὐθέως ἐγένετο ὑγιὴς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράβαττον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει· ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ.

10. Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ τεθεραπευμένῳ· Σάββατόν ἐστιν, οὐκ ἔξεστί σοι ἆραι τὸν κράβαττον.

11. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Ὁ ποιήσας με

nominata Hebraice Bethesda, quinque porticus habens.

3. In his jacebat multitudo multa languentium, cæcorum, claudorum, aridorum, expectantium aquæ motum.

4. Angelus enim secundum tempus descendebat in piscinam, & turbabat aquam: igitur primus descendens post motionem aquæ, sanus fiebat quo tandem detinebatur morbo.

5. Erat autem quidam homo ibi triginta octo annos habens in infirmitate.

6. Hunc videns Jesus jacentem, & cognoscens quia multum jam tempus haberet, dicit ei: Vis sanus fieri?

7. Respondit ei languidus: Domine, hominem non habeo, ut quum turbata fuerit aqua, mittat me in piscinam: in quo autem venio ego, alius ante me descendit.

8. Dicit ei Jesus: Excitare, tolle grabatum tuum, & ambula.

9. Et statim factus est sanus ille homo: & sustulit grabatum suum, & ambulabat. erat autem sabbatum in illo die.

10. Dicebant ergo Judæi curato, Sabbatum est, non licet tibi tollere grabatum.

11. Respondit eis: Faciens me

ὑσας με ὑγιῆ, ἐκεῖνός μοι εἶπεν· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει.

12. Ἠρώτησαν οὖν αὐτόν· Τίς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι· Ἆρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει;

13. Ὁ δὲ ἰαθεὶς οὐκ ἤδει τίς ἐστιν. ὁ γὰρ ✝ Ἰησοῦς ✝ ἐξένευσεν, ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ.

14. Μετὰ ταῦτα εὑρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἴδε, ὑγιὴς γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν τι σοὶ γένηται.

15. Ἀπῆλθεν ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας αὐτὸν ὑγιῆ.

16. Καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον τὸν Ἰησοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ὅτι ταῦτα ἐποίει ἐν σαββάτῳ.

17. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς· Ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται, κἀγὼ ἐργάζομαι.

18. Διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλυε τὸ σάββατον, ἀλλὰ καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

19. Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν, ἐὰν μή τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ.

me sanum, ille mihi dixit, Tolle grabatum tuum, & ambula.

12. Interrogaverunt ergo eum, Quis est ille homo dicens tibi, Tolle grabatum tuum, & ambula?

13. At sanatus non sciebat quis esset: nam Jesus declinavit, turba existente in loco.

14. Postea invenit eum Jesus in templo, & dixit illi: Ecce sanus factus es: ne amplius pecca, ut non deterius aliquid tibi fiat.

15. Abiit ille homo, & nunciavit Judæis, Quia Jesus esset faciens eum sanum.

16. Et propter hoc persequebantur Jesum Judæi, & quærebant eum occidere, quia hæc faciebat in sabbato.

17. At Jesus respondit eis, Pater meus usque modo operatur, & ego operor.

18. Propter hoc ergo magis quærebant eum Judæi interficere, quia non solum solvebat sabbatum, sed & patrem proprium dicebat Deum, æqualem seipsum faciens Deo.

19. Respondit itaque Jesus, & dixit illis: Amen amen dico vobis, Non potest filius facere à seipso nihil, si non quod viderit patrem facientem, quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit.

20. Nam

20. Ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δείκνυσιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς θαυμάζητε.

21. Ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ.

22. Οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ·

23. Ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱὸν, καθὼς τιμῶσι τὸν πατέρα· ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν, οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμψαντα αὐτόν.

24. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων, καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν.

25. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ Θεοῦ· καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται.

26. Ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει ζωὴν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως ἔδωκε καὶ τῷ υἱῷ ζωὴν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ.

27. Καὶ ἐξουσίαν ἔδωκεν αὐτῷ καὶ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί.

28. Μὴ θαυμάζετε τοῦτο· ὅτι ἔρχεται ὥρα ἐν ᾗ πάντες οἱ ἐν τοῖς μνημείοις ἀκούσονται τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

20. Nam pater diligit filium, & omnia demonstrat ei quæ ipse facit, & majora his demonstrabit ei opera, ut vos miremini.

21. Sicut enim pater suscitat mortuos, & vivificat, sic & filius quos vult vivificat.

22. Neque enim pater judicat neminem, sed Judicium omne dedit filio.

23. Ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem. Non honorificans filium, non honorificat patrem mittentem illum.

24. Amen amen dico vobis, quia verbum meum audiens, & credens mittenti me, habet vitam æternam, & in judicium non venit, sed transivit ex morte in vitam.

25. Amen amen dico vobis, quia venit hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filii Dei, & audientes vivent.

26. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere in semetipso.

27. Et potestatem dedit ei etiam judicium facere, quia filius hominis est.

28. Ne miramini hoc, quia venit hora, in qua omnes, qui in monumentis, audient vocem ejus.

29. Et

29. Καὶ ἐκπορεύσονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς· οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.

30. Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, κρίνω· καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν· ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.

31. Ἐὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

32. Ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

33. Ὑμεῖς ἀπεστάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ.

34. Ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω· ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.

35. Ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλλιαθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ.

36. Ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ ἔδωκέ μοι ὁ πατὴρ ἵνα τελειώσω αὐτὰ, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέσταλκε.

37. Καὶ ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτὸς μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε πώποτε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε.

38. Καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε μένοντα ἐν ὑμῖν· ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος, τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε.

29. Et procedent qui bona facientes, in resurrectionem vitæ: qui vero mala agentes, in resurrectionem judicii.

30. Non possum ego facere à meipso nihil: sicut audio, judico, & judicium meum justum est: quia non quæro voluntatem meam: sed voluntatem mittentis me Patris.

31. Si ego testor de meipso, testimonium meum non est verum.

32. Alius est testans de me, & scio quia verum est testimonium quod testatur de me.

33. Vos misistis ad Joannem, & testatus est veritati.

34. Ego autem non ab homine testimonium accipio: sed hæc dico, ut vos salvemini.

35. Ille erat lucerna ardens, & lucens: Vos autem voluistis exultare ad horam in luce ejus.

36. Ego autem habeo testimonium majus Joanne: nam opera quæ dedit mihi pater ut perficiam ea, ipsa opera quæ ego facio, testantur de me quia pater me misit.

37. Et mittens me pater, ipse testatus est de me: neque vocem ejus audistis unquam, neque speciem ejus vidistis.

38. Et verbum ejus non habetis manens in vobis: quia quem misit ille, huic vos non creditis.

39. Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν αὐταῖς ζωὴν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ.

40. Καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρός με, ἵνα ζωὴν ἔχητε.

41. Δόξαν παρὰ ἀνθρώπων οὐ λαμβάνω.

42. Ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς.

43. Ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμβάνετέ με· ἐὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκεῖνον λήψεσθε.

44. Πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου Θεοῦ οὐ ζητεῖτε.

45. Μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς, εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε.

46. Εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῆ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί· περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν.

47. Εἰ δὲ τοῖς ἐκείνου γράμμασιν οὐ πιστεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε; 15. † 5.

Κεφ. ς'. 6.

1. Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας τῆς Τιβεριάδος.

2. Καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος πολύς, ὅτι ἑώρων αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων.

3. Ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ Ἰη-

39. Scrutamini scripturas, quia vos putatis in ipsis vitam æternam habere, & illæ sunt testantes de me.

40. Et non vultis venire ad me, ut vitam habeatis.

41. Gloriam ab hominibus non accipio.

42. Sed cognovi vos, quia dilectionem Dei non habetis in vobis ipsis.

43. Ego veni in nomine patris mei, & non accipitis me: si alius venerit in nomine proprio, illum accipietis.

44. Quomodo potestis vos credere, gloriam ab invicem accipientes, & gloriam quæ à solo Deo non quæritis?

45. Ne putate quia ego accusabo vos apud patrem: est accusans vos Moyses, in quo vos speratis.

46. Si enim crederetis Moysi, crederetis utique mihi: de enim me ille scripsit.

47. Si autem illius literis non creditis, quomodo meis verbis credetis?

CAPUT VI.

1. POst hæc abiit JESUS transmare Galilææ Tiberiadis.

2. Et sequebatur eum turba multa: quia videbant ejus signa quæ faciebat super infirmantibus.

3. Subiit autem in montem Jesus,

σους, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

4. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων.

5. Ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτὸν, λέγει πρὸς τὸν Φίλιππον· Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι;

6. (Τοῦτο δὲ ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ἤδει τί ἔμελλε ποιεῖν.)

7. Ἀπεκρίθη αὐτῷ Φίλιππος· Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα ἕκαστος αὐτῶν βραχύ τι λάβῃ.

8. Λέγει αὐτῷ εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου·

9. Ἔστι παιδάριον ἓν ὧδε ὃ ἔχει πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστιν εἰς τοσούτους;

10. Εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς· Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. Ἦν δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. Ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν ὡσεὶ πεντακισχίλιοι.

11. Ἔλαβε δὲ τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαριστήσας διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον ἤθελον.

12. Ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μή τι ἀπόληται.

Jesus, & ibi sedebat cum discipulis suis.

4. Erat autem proximum Pascha festum Judæorum.

5. Attollens ergo Jesus oculos, & intuitus quia multa turba venit ad eum, dicit ad Philippum, Unde ememus panes, ut manducent hi?

6. Hoc autem dicebat tentans eum: ipse enim sciebat quid futurus esset facere.

7. Respondit ei Philippus: Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis, ut unusquisque eorum modicum quid accipiat.

8. Dicit ei unus ex discipulis ejus, Andreas frater Simonis Petri:

9. Est puerulus unus hic, qui habet quinque panes hordeaceos, & duos piscículos: sed hæc quid sunt inter tot?

10. Dicit autem Jesus: Facite homines discumbere. erat autem fœnum multum in loco: discubuerunt ergo viri numerum quasi quinque millia.

11. Accepit autem panes Jesus, & gratias agens distribuit discipulis, at discipuli discumbentibus: similiter & ex piscículis quantum volebant.

12. Ut autem impleti sunt, dicit discipulis suis: Colligite superabundantia fragmenta, ut non quid pereat.

* 13. Συνήγαγον οὖν, καὶ ἐγέμισαν δώδεκα ‡ κοφίνους ‡ κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν ‡ κριθίνων, ἃ ‡ ἐπερίσσευσε τοῖς † βεβρωκόσιν.

13. Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum ex quinq; panibus hordeaceis, quæ superfuerunt comedentibus.

14. Οἱ οὖν ἄνθρωποι ἰδόντες ὃ ἐποίησε σημεῖον ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγον· Ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

14. Illi ergo homines videntes quod fecerat signum Jesus, dicebant, Quia hic est verè Propheta venturus in mundum.

15. Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς μόνος.

15. Jesus ergo cognoscens quod futuri essent venire & rapere eum, ut facerent eum regem, recessit iterum in montem ipse solus.

16. Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν.

16. Ut autem serum factum est, descenderunt discipuli ejus ad mare.

17. Καὶ ἐμβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερναούμ· καὶ σκοτία ἤδη ἐγεγόνει, καὶ οὐκ ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς.

17. Et ascendentes in navim, venerunt trans mare in Capharnaum: & tenebræ jam factæ erant, & non venerat ad eos Jesus.

18. Ἥ τε θάλασσα, ἀνέμου μεγάλου πνέοντος, διηγείρετο.

18. Et mare vento magno flante, exurgebat.

19. Ἐληλακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ ἐφοβήθησαν.

19. Provecti ergo quasi stadia vigintiquinque aut triginta, vident Jesum ambulantem supra mare, & prope navem factum, & timuerunt.

20. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε.

20. Ille autem dicit eis: Ego sum, ne timete.

21. Ἤθελον οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.

21. Voluerunt ergo accipere eum in navim, & statim navis facta est ad terram in quam ibant.

22. Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἑστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης, ἰδὼν

22. Postridie turba constituta trans mare, videns quia navicula

ὅτι πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ, εἰ μὴ ἓν ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὐ συνεισῆλθεν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοιάριον, ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἀπῆλθον.

23. Ἄλλα δὲ ἦλθε πλοιάρια ἀπὸ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου ἔφαγον τὸν ἄρτον, εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου.

24. Ὅτε οὖν εἶδεν ὁ ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ, οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν καὶ αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναούμ, ζητοῦντες τὸν Ἰησοῦν.

25. Καὶ εὑρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης, εἶπον αὐτῷ· Ῥαββί, πότε ὧδε γέγονας;

26. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με οὐχ ὅτι εἴδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ τῶν ἄρτων, καὶ ἐχορτάσθητε.

27. Ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρῶσιν τὴν ἀπολλυμένην, ἀλλὰ τὴν βρῶσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατὴρ ἐσφράγισεν ὁ Θεός.

28. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;

29. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἵνα πιστεύσητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος.

30. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Τί οὖν

cula alia non erat ibi, sinon una illa in quam intrarant discipuli ejus, & quia non simul introisset discipulis suis Jesus in naviculam, sed soli discipuli ejus abiissent.

23. Aliæ vero supervenerunt naves à Tiberiade juxta locum ubi manducaverant panem, gratias agente Domino.

24. Quum ergo vidisset turba quia Jesus non esset ibi, neque discipuli ejus, ascenderunt ipsi in naviculas, & venerunt in Capharnaum, quærentes Jesum.

25. Et invenientes eum trans mare, dixerunt ei: Rabbi, quando huc factus es?

26. Respondit eis Jesus, & dixit: Amen, amen dico vobis, Quæritis me, non quia vidistis signa, sed quia manducastis ex panibus, & saturati estis.

27. Operamini non cibum pereuntem, sed cibum manentem in vitam æternam, quem filius hominis vobis dabit: hunc enim pater signavit Deus.

28. Dixerunt ergo ad eum: Quid faciemus, ut operemur opera Dei?

29. Respondit Jesus & dixit eis: Hoc est opus Dei, ut credatis in quem misit ille.

30. Dixerunt ergo ei: Quod

ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμέν σοι; Τί ἐργάζῃ.

31. Οἱ πατέρες ἡμῶν τὸ μάννα ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθώς ἐστι γεγραμμένον· Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν.

32. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν· Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν ἀληθινόν.

33. Ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ.

34. Εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν· Κύριε, πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον.

35. Εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρός με, οὐ μὴ πεινάσῃ· καὶ ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε.

36. Ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ ἑωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε.

37. Πᾶν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρός ἐμὲ ἥξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω.

38. Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με.

39. Τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

40. Τοῦτο δέ ἐστι θέλημα τοῦ

ergo facis tu signum, ut videamus & credamus tibi? quid operaris?

31. Patres nostri manna manducaverunt in deserto, sicut est scriptum, Panem de cælo dedit eis manducare.

32. Dixit ergo eis Jesus: Amen amen dico vobis, non Moyses dedit vobis panem de cælo, sed pater meus dat vobis panem de cælo verum.

33. Nam panis Dei est ille descendens de cælo, & vitam dans mundo.

34. Dixerunt ergo ad eum, Domine, semper da nobis Panem hunc.

35. Dixit autem eis Jesus: Ego sum panis vitæ: veniens ad me, non esuriet: & credens in me, non sitiet unquam.

36. Sed dixi vobis, quia & vidistis me, & non creditis.

37. Omne quod dat mihi Pater, ad me veniet: & venientem ad me non ejiciam foras.

38. Quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem mittentis me.

39. Hæc autem est voluntas mittentis me Patris, ut omne quod dedit mihi, non perdam ex eo: sed resuscitabo illud in novissimo die.

40. Hæc autem est voluntas mit-

πέμψαντός με, ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν, ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

41. Ἐγόγγυζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβὰς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ.

42. Καὶ ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ υἱὸς Ἰωσὴφ, οὗ ἡμεῖς οἴδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς οὖν λέγει οὗτος· Ὅτι ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα;

43. Ἀπεκρίθη οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων.

44. Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτὸν, κἀγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

45. Ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις· Καὶ ἔσονται πάντες διδακτοὶ τοῦ Θεοῦ· Πᾶς οὖν ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ μαθὼν, ἔρχεται πρός με.

46. Οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἑώρακεν, εἰ μὴ ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὗτος ἑώρακε τὸν πατέρα.

47. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, ἔχει ζωὴν αἰώνιον.

48. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς.

49. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἀπέθανον.

50. Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ καὶ μὴ ἀποθάνῃ.

51. Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν, ὁ

mittentis me, ut omnis videns filium, & credens in eum, habeat vitam æternam: & resuscitabo eũ ego novissimo die.

41. Murmurabant ergo Judæi de illo, quia dixisset, Ego sum panis descendens de cælo

42. Et dicebant: Nonne hic est Jesus filius Joseph, cujus nos novimus patrem & matrem? quomodo ergo dicit hic, quia de cælo descendi?

43. Respondit ergo Jesus, & dixit eis: Ne murmurate cum aliis aliis.

44. Nemo potest venire ad me, si non Pater mittens me, traxerit eum: & ego resuscitabo eum novissimo die.

45. Est scriptum in Prophetis, Et erunt omnes docibiles Dei. omnis igitur audiens à Patre, & discens, venit ad me.

46. Non quia Patrem quisquam vidit, si non existens à Deo: hic vidit Patrem.

47. Amen amen dico vobis, Credens in me, habet vitam æternam.

48. Ego sum panis vitæ.

49. Patres vestri manducaverunt manna in deserto, & mortui sunt.

50. Hic est panis de cælo descendens, ut quis ex ipso manducaverit & non moriatur.

51. Ego sum panis vivus, ille

ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος δὲ ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σάρξ μού ἐστιν, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

de cælo descendens: si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum: & panis autem quem ego dabo, caro mea est, quam ego dabo pro mundi vita.

52. Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Πῶς δύναται οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν;

52. Litigabant ergo ad invicem Judæi, dicentes, Quomodo potest hic nobis dare carnem manducare?

53. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς.

53. Dixit ergo eis Jesus: Amen, amen dico vobis, Si non manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habetis vitam in vobis ipsis.

54. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

54. Manducans meam carnem, & bibens meum sanguinem, habet vitam æternam, & ego resuscitabo eum novissimo die.

55. Ἡ γὰρ σάρξ μου ἀληθῶς ἐστι βρῶσις, καὶ τὸ αἷμά μου ἀληθῶς ἐστι πόσις.

55. Nam caro mea vere est cibus, & sanguis meus vere est potus.

56. Ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.

56. Manducans meam carnem, & bibens meum sanguinē, in me manet, & ego in illo.

57. Καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατὴρ, κἀγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κἀκεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ.

57. Sicut misit me vivens Pater, & ego vivo propter Patrem: & manducans me, & ipse vivet propter me.

58. Οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ πατέρες ὑμῶν τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα.

58. Hic est panis qui de cælo descendens, non sicut manducaverunt patres vestri manna, & mortui sunt; Manducans hunc panem, vivet in æternum.

59. Ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ, διδάσκων ἐν Καπερναούμ.

59. Hæc dixit in synagoga docens in Capharnaum.

60.

60. Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, εἶπον· Σκληρός ἐστιν οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν;

61. Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς· Τοῦτο ὑμᾶς σκανδαλίζει;

62. Ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον;

63. Τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν. τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστιν.

64. Ἀλλ' εἰσὶν ἐξ ὑμῶν τινες οἱ οὐ πιστεύουσιν. ἤδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδώσων αὐτόν.

65. Καὶ ἔλεγε· Διὰ τοῦτο εἰρηκα ὑμῖν ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με ἐὰν μὴ ᾖ δεδομένον αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός μου.

66. Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν.

67. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα· Μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν;

68. Ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, πρὸς τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις.

69. Καὶ ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος.

60. Multi ergo audientes ex discipulis ejus, dixerunt: Durus est hic sermo: quis potest eum audire?

61. Sciens autem Jesus in seipso, quia murmurarent de hoc discipuli ejus, dixit eis: Hoc vos scandalizat?

62. Si ergo videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius?

63. Spiritus est vivificans, caro non prodest quicquam. verba quæ ego loquor vobis spiritus sunt, & vita sunt.

64. Sed sunt ex vobis quidam qui non credunt: sciebat enim ab initio Jesus qui essent non credentes, & quis esset traditurus eum.

65. Et dicebat, Propter hoc dixi vobis, quia nemo potest venire ad me, si non fuerit datum ei à patre meo.

66. Ex hoc multi abierunt discipulorum ejus in retro, & non amplius cum illo ambulabant.

67. Dixit ergo Jesus duodecim: Numquid & vos vultis abire?

68. Respondit ergo ei Simon Petrus: Domine, ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes.

69. Et nos credidimus & cognovimus quia tu es Christus filius Dei viventis.

70. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβολός ἐστιν;

70. Respondit eis Jesus: Nonne ego vos duodecim elegi, & ex vobis unus diabolus est?

71. Ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτην· οὗτος γὰρ ἤμελλεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἷς ὢν ἐκ τῶν δώδεκα. 6. † 1.

71. Dicebat autem Judam Simonis Iscariotem: hic enim futurus erat eum tradere, unus existens ex duodecim.

Κεφ. ζ. 7.

CAPUT VII.

1 Καὶ περιεπάτει Ἰησοῦς μετὰ ταῦτα ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἤθελεν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι.

1. Et ambulabat Jesus post hæc in Galilæam: non enim volebat in Judæa ambulare: quia quærebant eum Judæi interficere.

* 2. Ἦν δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ † σκηνοπηγία.

2. Erat autem prope festum Judæorum, Scenopegia.

3 Εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ οἱ μαθηταί σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς.

3. Dixerunt igitur ad eum fratres ejus: Transi hinc, & vade in Judæam, ut & discipuli tui videant opera tua quæ facis.

4. Οὐδεὶς γάρ τι κρυπτῷ ποιεῖ καὶ ζητεῖ αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι· εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρωσον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ.

4. Nemo quippe in occulto quid facit, & quærit ipse in manifesto esse. si hæc facis, manifesta teipsum mundo.

5. Οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

5. Neque enim fratres ejus credebant in eum.

6. Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἕτοιμος.

6. Dicit ergo eis Jesus: Tempus meum nondum adest, at tempus vestrum semper est paratum.

7. Οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρά ἐστιν.

7. Non potest mundus odisse vos, me autem odit, quia ego testor de illo, quia opera ejus mala sunt.

8. Ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην· ἐγὼ οὔπω ἀναβαίνω εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ

8. Vos ascendite ad festum hoc: ego nondum ascendo ad festum istud: quia tempus

meum

καιρὸς ὁ ἐμὸς οὔπω πεπλήρωται.

9. Ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

10. Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, τότε καὶ αὐτὸς ἀνέβη εἰς τὴν ἑορτήν, οὐ φανερῶς, ἀλλ' ὡς ἐν κρυπτῷ.

11. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον· Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος;

12. Καὶ γογγυσμὸς πολὺς περὶ αὐτοῦ ἦν ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον, ὅτι ἀγαθός ἐστιν· ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Οὔ, ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον.

13. Οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

*14. Ἤδη δὲ τῆς ‡ ἑορτῆς ‡ μεσούσης, ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ‡ ἐδίδασκε.

15. Καὶ ἐθαύμαζον οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε, μὴ μεμαθηκώς;

16. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Ἡ ἐμὴ διδαχὴ οὐκ ἔστιν ἐμὴ, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με.

*17. Ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, † πότερον ἐκ Θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ.

18. Ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλῶν, τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτὸν, οὗτος ἀληθής ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

19. Οὐ Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν

meum nondum impletum est.

9. Hæc autem dicens eis, mansit in Galilæa.

10. Ut autem ascenderunt fratres ejus, tunc & ipse ascendit ad festum, non manifeste, sed quasi in occulto.

11. Ipsi ergo Judæi quærebant eum in festo, & dicebant, Ubi est ille?

12. Et murmur multum de eo erat in turbis: hi quidem dicebant, Quia bonus est: alii dicebant, Non: sed seducit turbam.

13. Nemo tamen palam loquebatur de illo, propter metum Judæorum.

14. Jam autem festo mediante, ascendit Jesus in templum, & docebat.

15. Et mirabantur Judæi, dicentes: Quomodo hic literas scit non doctus?

16. Respondit ergo eis Jesus, & dixit: Mea doctrina non est mea, sed mittentis me.

17. Si quis voluerit voluntatem ejus facere, cognoscet de doctrina, utrum ex Deo sit, an ego à meipso loquar.

18. Qui à semetipso loquens, gloriam propriam quærit: at quærens gloriam mittentis eum, hic verax est, & injustitia in illo non est.

19. Non Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis

ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι;

20. Ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος καὶ εἶπε· Δαιμόνιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι;

21. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἓν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες θαυμάζετε.

22. Διὰ τοῦτο Μωσῆς δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομήν, (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ τῶν πατέρων) καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον.

* 23. Εἰ περιτομὴν λαμβάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χολᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῆ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ;

24. Μὴ κρίνετε κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

25. Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζητοῦσιν ἀποκτεῖναι;

26. Καὶ ἴδε, παῤῥησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι· μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες ὅτι οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ Χριστός;

27. Ἀλλὰ τοῦτον οἴδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχεται, οὐδεὶς γινώσκει πόθεν ἐστίν.

28. Ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγων· Κἀμὲ οἴδατε καὶ οἴδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἔστιν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε.

29. Ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτὸν, ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, κἀκεῖνός με ἀπέστειλεν.

facit legem? Quid me quæritis interficere?

20. Respondit turba, & dixit: Dæmonium habes: quis te quærit interficere?

21. Respondit Jesus, & dixit eis: Unum opus feci, & omnes miramini.

22. Propter hoc Moyses dedit vobis circumcisionem, (non quia ex Moyse est, sed ex patribus:) & in sabbato circumciditis hominem.

23. Si circumcisionem accipit homo in sabbato, ut non solvatur lex Moysi: mihi indignamini quia totum hominem sanum feci in sabbato.

24. Ne judicate secundum speciem, sed justum judicium judicate.

25. Dicebant ergo quidam ex Hierosolymitis, Nonne hic est quem quærunt interficere?

26. Et ecce palam loquitur, & nihil ei dicunt. numquid vere cognoverunt principes, quia hic est vere Christus?

27. Sed hunc scimus unde sit: at Christus quum venerit, nemo scit unde sit.

28. Clamabat ergo in templo docens Jesus, & dicens, Et me scitis, & scitis unde sim, & à meipso non veni. sed est verus mittens me, quem vos non nostis.

29. Ego vero scio eum, quia ab ipso sum, & ipse me misit.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0380
DFG

30. Ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι· καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

31. Πολλοὶ δὲ ἐκ τοῦ ὄχλου ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· Ὅτι ὁ Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μήτι πλείονα σημεῖα τούτων ποιήσει ὧν οὗτος ἐποίησεν;

32. Ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ ἀπέστειλαν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.

33. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς τὸν πέμψαντά με.

34. Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

*35. Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς· Πῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν ‡ διασπορὰν τῶν ‡ Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἕλληνας;

36. Τίς ἐστιν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε· Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὑρήσετε· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

37. Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἑορτῆς εἱστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔκραξε, λέγων· Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρός με, καὶ πινέτω.

*38. Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφὴ, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ῥεύσουσιν ὕδατος ζῶντος

39. (Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ

30. Quærebant ergo eum comprehendere, & nemo immisit in illum manum, quia nondum venerat hora ejus.

31. Multi autem de turba crediderunt in eum, & dicebant: Quia Christus quum venerit, numquid plura signa faciet his quæ hic fecit?

32. Audierunt Pharisæi turbam murmurantem de illo hæc, & miserunt Pharisæi & principes Sacerdotum ministros, ut apprehenderent eum.

33. Dixit ergo Jesus: Adhuc modicum tempus vobiscum sum, & vado ad mittentē me:

34. Quæretis me, & non invenietis: & ubi sum ego, vos non potestis venire.

53. Dixerunt ergo Judæi ad semetipsos: Quo hic futurus est ire? quia nos non inveniemus eum? numquid in dispersionem Græcorum futurus est ire, & docere Græcos?

36. Quis est hic sermo quem dixit, quæretis me, & non invenietis: & ubi sum ego, vos non potestis venire?

37. In autem novissimo die magno festivitatis stabat Jesus, & clamabat dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.

38. Credens in me sicut dixit scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.

39. Hoc autem dixit de spiri-

πνεύματος οὗ ἔμελλον λαμβάνειν οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν· οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον, ὅτι ὁ Ἰησοῦς οὐδέπω ἐδοξάσθη.)

40. Πολλοὶ οὖν ἐκ τοῦ ὄχλου ἀκούσαντες τὸν λόγον, ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης.

41. Ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός· ἄλλοι δὲ ἔλεγον· Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;

42. Οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς κώμης, ὅπου ἦν Δαβὶδ, ὁ Χριστὸς ἔρχεται;

43. Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν.

44. Τινὲς δὲ ἤθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν· ἀλλ' οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.

45. Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶπον αὐτοῖς ἐκεῖνοι· Διὰ τί οὐκ ἠγάγετε αὐτόν;

46. Ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπηρέται· Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος.

47. Ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρισαῖοι· Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε;

48. Μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν εἰς αὐτὸν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων;

49. Ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον, ἐπικατάρατοί εἰσι.

50. Λέγει Νικόδημος πρὸς αὐτοὺς, ὁ ἐλθὼν νυκτὸς πρὸς αὐτὸν, εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν.

tu, quem futuri erant accipere credentes in eum: nondum enim erat spiritus sanctus: quia Jesus nondum erat glorificatus.

40. Multi ergo ex turba audientes sermonem, dicebant, Hic est vere propheta.

41. Alii dicebant, Hic est Christus: alii dicebant, Non enim ex Galilæa Christus venit?

42. Nonne scriptura dicit, quia ex semine David, & de Bethlehem vico, ubi erat David, Christus venit?

43. Dissensio itaque in turba facta est propter eum.

44. Quidam autem volebant ex ipsis apprehendere eum: sed nemo immisit super eum manus.

45. Venerunt ergo ministri ad Pontifices & Pharisæos, & dixerunt eis illi: Quare non adduxistis illum?

46. Responderunt ministri, Nunquam sic loquutus est homo: sicut hic homo.

47. Responderunt ergo eis Pharisæi, Numquid & vos seducti estis?

48. Numquid aliquis ex principibus credidit in eum, aut ex Pharisæis?

49. Sed turba hæc non noscens legem, maledicti sunt.

50. Dicit Nicodemus ad eos, ille profectus nocte ad eum, unus existens ex ipsis:

51. Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν μὴ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ πρότερον, καὶ γνῷ τί ποιεῖ;

52. Ἀπεκρίθησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον καὶ ἴδε ὅτι προφήτης ἐκ τῆς Γαλιλαίας οὐκ ἐγήγερται.

53. Καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. 9. † 5.

Κεφ. η'. 8.

1. Ἰησοῦς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν.

2. Ὄρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτούς.

3. Ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς αὐτὸν γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ κατειλημμένην· καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ,

*4. λέγουσιν αὐτῷ· Διδάσκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ ‡ κατειλήφθη †† ἐπ' αὐτοφώρῳ ‡ μοιχευομένη.

5. Ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι· σὺ οὖν τί λέγεις;

6. Τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας, τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.

*7. Ὡς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς· ‡ Ὁ † ἀναμάρτητος ὑμῶν, πρῶτος τὸν λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω.

51. Numquid lex noſtra judicat hominem, ſi non audierit ab ipſo prius, & cognoverit quid faciat?

52. Reſpondérunt & dixerunt ei: Numquid & tu ex Galilæa es? ſcrutare, & vide, quia propheta ex Galilæa non ſurrexit.

53. Et perrexit unuſquiſque in domum ſuam.

CAPUT VIII.

1. Jeſus autem perrexit in montem olearum.

2. Diluculo autem iterum acceſſit in templum, & omnis populus venit ad eum, & ſedens docebat eos.

3. Adducunt autem Scribæ & Phariſæi ad eum mulierem in adulterio deprehenſam, & ſtatuentes eam in medio,

4. dicunt ei: Magiſter, hanc invenimus in ipſo furto adulterantem.

5. In autem Lege noſtra Moyſes mandavit hujuſmodi lapidari. Tu ergo quid dicis?

6. Hoc autem dicebant tentantes eum, ut haberent accuſationem adverſus eum. At Jeſus deorſum inclinans, digito ſcribebat in terram.

7. Ut autem perſeverarent interrogantes eum, erectus ait ad eos: Qui ſine peccato eſt veſtrum, primus lapidem in illam jaciat.

8. Et

8. Καὶ πάλιν κάτω κύψας, ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν.

9. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι, ἐξήρχοντο καθ' εἷς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ ἑστῶσα.

10. Ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς, καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ· Ἡ γυνὴ, πῦ εἰσιν ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου; οὐδείς σε κατέκρινεν;

11. Ἡ δὲ εἶπεν. Οὐδείς, Κύριε. Εἶπε δὲ αὐτῇ Ἰησοῦς· Οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω. πορεύου, καὶ μηκέτι ἁμάρτανε.

12. Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε, λέγων· Ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τῦ κόσμυ· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

13. Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι· Σὺ περὶ σεαυτοῦ μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

14. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Κἂν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτῦ, ἀληθὴς ἐστιν ἡ μαρτυρία μυ· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ πῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν ἔρχομαι, καὶ πῦ ὑπάγω.

15. Ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε, ἐγὼ οὐ κρίνω οὐδένα.

16. Καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι μόνος

8. Et iterum deorsum inclinans, scribebat in terram.

9. Ii autem audientes, & à conscientia redarguti, exibant unus post unum, incipientes à senioribus usque extremos: & relictus est solus Jesus, & mulier in medio existens.

10. Erectus autem Jesus, & neminem, spectans præter mulierem, dixit ei: Ubi sunt illi accusatores tui? nemo te condemnavit?

11. Ille autem dixit, Nemo, Domine. Dixit autem ei Jesus, Nec ego te condemno. Vade, & ab hoc nunc non amplius pecca.

12. Iterum ergo eis Jesus loquutus est, dicens: Ego sum lux mundi. sequens me, non ambulavit in tenebris, sed habebit lumen vitæ.

13. Dixerunt ergo ei Pharisæi: Tu de temetipso testaris? testimonium tuum non est verum.

14. Respondit Jesus & dixit eis: Etsi ego testor de meipso, verum est testimonium meum: quia scio unde veni, & quo vado: vos autem nescitis unde venio, & quo vado.

15. Vos secundum carnem judicatis: ego non judico quemquam.

16. Et si judico autem ego, judicium meum verum est:

quia

οὐκ εἰμὶ, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ.

17. Καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν.

18. Ἐγώ εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με πατήρ.

19. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς. Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ἤδειτε, καὶ τὸν πατέρα μου ἤδειτε ἄν.

20. Ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδεὶς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ.

21. Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.

22. Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Μήτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει· Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;

23. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου.

24. Εἶπον οὖν ὑμῖν ὅτι ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀποθανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.

quia solus non sum, sed ego, & mittens me Pater.

17. Et in Lege vero vestra scriptum est, Quia duorum hominũ testimonium verũ est.

18. Ego sum testificans de meipso, & testatur de me mittens me Pater.

19. Dicebant ergo ei: Ubi est Pater tuus? Respondit Jesus: Neque me scitis, neque Patrem meum, si me sciretis, & Patrem meum sciretis, nimirum.

20. Hæc verba loquutus est Jesus in gazophylacio, docens in templo: & nemo apprehendit eum, quia necdum venerat hora ejus.

22. Dixit ergo iterum eis Jesus: Ego vado, & quæretis me, & in peccato vestro moriemini. Quò ego vado, vos non potestis venire.

22. Dicebant ergo Judæi: Numquid interficiet semetipsum, quia dicit: Quò ego vado, vos non potestis venire?

23. Et dicebat eis: Vos de deorsum estis, ego ex sursum sum: vos de mundo hoc estis, ego non sum de mundo hoc.

24. Dixi ergo vobis quia moriemini in peccatis vestris, si enim non credideritis quia ego sum, moriemini in peccatis vestris.

25. Di-

25. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Σὺ τίς εἶ; Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Τὴν ἀρχὴν ὅ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν.

25. Dicebant ergo ei: Tu quis es? Et dixit illis Jesus: Principium, quod & loquor vobis.

26. Πολλὰ ἔχω περὶ ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνειν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι· κἀγὼ ἃ ἤκουσα παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λέγω εἰς τὸν κόσμον.

26. Multa habeo de vobis loqui & judicare, sed mittens me verax est: & ego quæ audivi ab eo, hæc loquor in mundum.

27. Οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν Πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν.

27. Non cognoverunt quia Patrem eis dicebat.

28. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ὅταν ὑψώσητε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπ' ἐμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ Πατήρ μου, ταῦτα λαλῶ.

28. Dixit ergo eis Jesus: Quum exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis quia ego sum, & à meipso facio nihil: sed sicut docuit me Pater meus, hæc loquor.

29. Καὶ ὁ πέμψας με, μετ' ἐμοῦ ἐστιν. οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ Πατήρ, ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.

29. Et mittens me cum me est: non reliquit me solum Pater, quia ego placita ei, facio semper.

30. Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

30. Hæc illo loquente, multi crediderunt in eum.

31. Ἔλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους· Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταί μου ἐστέ·

31. Dicebat ergo Jesus ad credentes ei, Judæos: Si vos manseritis in sermone meo, vere discipuli mei eritis:

32. Καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ‡ ἐλευθερώσει ὑμᾶς.

32. Et cognoscetis veritatem: & veritas liberos faciet vos.

33. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε· πῶς σὺ λέγεις· Ὅτι ἐλεύθεροι γενήσεσθε;

33. Responderunt ei: Semen Abrahæ sumus, & nemini servivimus unquam: quomodo tu dicis, Quod liberi eritis?

34. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἁμαρτίας.

34. Respondit eis Jesus: Amen, amen dico vobis, quia omnis faciens peccatum, servus est peccati.

35. Ὁ δὲ

35. Ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

35. At servus non manet in domo in æternum. filius manet in æternum.

36. Ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὄντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε.

36. Si ergo filius vos liberaverit, vere liberi eritis.

37. Οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ὅτι ὁ λόγος ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν.

37. Scio quia semen Abrahæ estis: sed quæritis me interficere, quia sermo meus non capit in vobis.

38. Ἐγὼ ὃ ἑώρακα παρὰ τῷ πατρὶ μου, λαλῶ, καὶ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν, ποιεῖτε.

38. Ego quod vidi apud Patrem meum, loquor: & vos igitur quod vidistis apud Patrem vestrum, facitis.

39. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ ἦτε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραὰμ ἐποιεῖτε ἄν.

39. Respondérunt & dixerunt ei: Pater noster Abraham est. Dicit eis Jesus: Si filii Abrahæ essetis, opera Abrahæ faceretis.

40. Νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραὰμ οὐκ ἐποίησεν.

40. Nunc autem quæritis me interficere, hominem, qui veritatem vobis loquutus sum, quam audivi à Deo. hoc Abraham non fecit.

41. Ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς ὑμῶν. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐ γεγεννήμεθα· ἕνα πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν.

41. Vos facitis opera patris vestri. Dixerunt itaque ei: Nos ex fornicatione non sumus facti: unum patrem habemus Deum.

42. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ ὑμῶν ἦν, ἠγαπᾶτε ἂν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἥκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε.

42. Dixit eis Jesus: Si Deus pater vester esset, diligeretis utique me: ego enim ex Deo profectus sum, & veni: neque enim à meipso veni, sed ille me misit.

43. Διατί τὴν λαλιὰν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκούειν τὸν λόγον τὸν ἐμόν.

43. Propter quid loquelam meam non cognoscitis? Quia non potestis audire sermonem meum.

44. Vos

*44. Ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκεῖνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐκ ἔστηκεν· ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ· ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

44. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri vultis facere. ille homicida erat ab initio, & in veritate non steterit: quia non est veritas in eo. quum loquitur mendacium, ex propriis loquitur: quia mendax est, & pater ejus.

45. Ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι.

45. Ego autem quia veritatem dico, non creditis mihi.

46. Τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; εἰ δὲ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετέ μοι;

46. Quis ex vobis arguit me de peccato? Si autem veritatem dico, propter quid vos non creditis mihi?

47. Ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ, τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ.

47. Existens ex Deo, verba Dei audit. Propter hoc vos non auditis, quia ex Deo non estis.

48. Ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἶπον αὐτῷ· Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς, ὅτι Σαμαρείτης εἶ σὺ, καὶ δαιμόνιον ἔχεις;

48. Responderunt ergo Judæi, & dixerunt ei: Non pulchre dicimus nos, quia Samaritanus es tu, & dæmonium habes?

*49. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω, ἀλλὰ τιμῶ τὸν πατέρα μου, καὶ ὑμεῖς ‡ ἀτιμάζετέ με.

49. Respondit Jesus: Ego dæmonium non habeo: sed honorifico Patrem meum, & vos inhonoratis me.

50. Ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου· ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων.

50. Ego autem non quæro gloriam meam, est quærens & judicans.

51. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐάν τις τὸν λόγον τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

51. Amen amen dico vobis, si quis sermonem meum servaverit, mortem non videbit in æternum.

52. Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε

52. Dixerunt ergo ei Judæi: Nunc cognovimus quia dæmonium habes. Abraham mor-

καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις· Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ μὴ γεύσεται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα.

53. Μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον. τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς;

54. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς ὑμῶν ἐστι.

55. Καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν· καὶ ἐὰν εἴπω ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν, ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ.

56. Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν, καὶ εἶδε, καὶ ἐχάρη.

57. Εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς αὐτόν· Πεντήκοντα ἔτη οὔπω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἑώρακας;

58. Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμί.

59. Ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν. Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν· καὶ παρῆγεν οὕτως. 8. †. 2.

Κεφ. θ'. 9.

*1. Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ † γενετῆς.

2. Καὶ ἠρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, λέγοντες· Ῥαββί, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

mortuus est & Prophetæ: & tu dicis, Si quis sermonem meum servaverit, non gustabit mortem in æternum?

53. Non tu major es patre nostro Abraham, qui mortuus est? & Prophetæ mortui sunt. Quem teipsum tu facis?

54. Respondit Jesus: Si ego glorifico meipsum, gloria mea nihil est. est Pater meus glorificans me, quem vos dicitis quia Deus vester est:

55. Et non cognovistis eum: ego autem novi eum. Et si dixero quia non scio eum, ero similis vobis, mendax: Sed scio eum, & sermonem ejus servo.

56. Abraham pater vester exultavit ut videret diem meum: & vidit, & gavisus est.

57. Dixerunt ergo Judæi ad eum: Quinquaginta annos nondum habes, & Abraham vidisti?

58. Dixit eis Jesus: Amen, amen dico vobis, prius Abraham fieri, ego sum.

59. Tulerunt ergo lapides ut jacerent in eum. Jesus autem abscondit se, & exivit de templo, transiens per medium eorum, & præteriit sic.

CAPUT IX.

1. ET præteriens, vidit hominem cæcum ex nativitate.

2. Et interrogaverunt eum discipuli

θητὴ αὐτοῦ, λέγοντες· Ῥαββὶ, τίς ἥμαρτεν, οὗτος ἢ οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ;

3. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς· Οὔτε οὗτος ἥμαρτεν, οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἐν αὐτῷ.

4. Ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι.

5. Ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ ὦ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου.

* 6. Ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσε † χαμαὶ, καὶ ἐποίησε † πηλὸν ἐκ τοῦ † πτύσματος, καὶ † ἐπέχρισε τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς † τυφλοῦ.

7. Καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε, νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, (ὃ ἑρμηνεύεται, ἀπεσταλμένος.) Ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ ἦλθε βλέπων.

8. Οἱ οὖν γείτονες καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον ὅτι τυφλὸς ἦν, ἔλεγον· Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;

9. Ἄλλοι ἔλεγον· Οὗτός ἐστιν. ἄλλοι δέ· Οὐχί, ἀλλὰ ὅμοιος αὐτῷ ἐστιν. Ἐκεῖνος ἔλεγεν· Ὅτι ἐγώ εἰμι.

10. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ· Πῶς ἀνεῴχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί;

11. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Ἄνθρωπος λεγόμενος Ἰησοῦς, πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισε μου τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ εἶπέ μοι· Ὕπαγε εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ, καὶ νίψαι· Ἀπελθὼν δὲ καὶ νιψάμενος, ἀνέβλεψα.

discipuli ejus, dicentes: Rabbi, quis peccavit, hic aut parentes ejus, ut cæcus nasceretur?

3. Respondit Jesus: Neque hic peccavit, neque parentes ejus; sed ut manifestentur opera Dei in illo:

4. Me oportet operari opera mittentis me, donec dies est. Venit nox, quando nemo potest operari.

5. Quamdiu in mundo sum, lux sum mundi.

6. Hæc dicens, expuit humi, & fecit lutum ex sputo, & linivit lutum super oculos cæci:

7. Et dixit ei: Vade, lava in natatoriam Siloam, quod interpretatur, Missus. Abiit ergo & lavit, & venit videns.

8. Itaque vicini & spectantes eum prius quia cæcus erat, dicebant, Nonne hic est sedens & mendicans?

9. Alii dicebant, Quia hic est. Alii autem, quod similis ei est. Ille dicebat: Quia ego sum.

10. Dicebant ergo ei: Quomodo aperti sunt tibi oculi?

11. Respondit ille & ait: Homo dictus Jesus, lutum fecit, & unxit meos oculos, & dixit mihi: Vade ad natatoriam Siloam, & lava. Abiens autem & lotus vidi.

12. Di-

12. Εἶπον οὖν αὐτῷ· Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; Λέγει· Οὐκ οἶδα.

13. Ἄγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους τὸν ποτε τυφλόν.

14. Ἦν δὲ σάββατον ὅτε τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέῳξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς.

15. Πάλιν οὖν ἠρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι πῶς ἀνέβλεψεν· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Πηλὸν ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω.

16. Ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων τινές· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐκ ἔστι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ σάββατον οὐ τηρεῖ· Ἄλλοι ἔλεγον· Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα σημεῖα ποιεῖν; Καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς.

17. Λέγουσι τῷ τυφλῷ πάλιν· Σὺ τί λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὅτι προφήτης ἐστίν.

18. Οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τοῦ ἀναβλέψαντος.

19. Καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν ἄρτι βλέπει;

20. Ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον· Οἴδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη.

21. Πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἴδαμεν,

12. Dixerunt ergo ei: Ubi est ille? Ait: Nescio.

13. Adducunt eum ad Pharisæos illum nuper cæcum.

14. Erat autem Sabbatum, quando lutum fecit Jesus & aperuit eius oculos.

15. Iterum ergo interrogabant eum & Pharisæi quomodo vidisset. At dixit eis: Lutum imposuit mihi super oculos, & lavi: & video.

16. Dicebant ergo ex Pharisæis quidam: Hic homo non est à Deo, quod Sabbatum non custodit. Alii dicebant: Quomodo potest homo peccator talia signa facere? Et schisma erat in ipsis.

17. Dicunt ergo cæco iterum, Tu quid dicis de illo, quod aperuit tuos oculos? Ille autē dixit: Quia propheta est.

18. Non crediderunt ergo Judæi de illo, quia cæcus erat, & vidit, usque quo vocaverunt parentes ejus illius videntis:

19. Et interrogaverunt eos, dicentes: Hic est filius vester, quem vos dicitis quia cæcus natus est? Quomodo ergo nunc videt?

20. Responderunt autem eis parentes ejus, & dixerunt, Scimus quia hic est filius noster, & quia cœcus natus est:

21. Quomodo autē nunc videt,

δαμεν, ἢ τίς ἤνοιξεν αὐτῷ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἴδαμεν· αὐτὸν ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε· αὐτὸς περὶ αὐτοῦ λαλήσει.

22. Ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἤδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστὸν, ἀποσυνάγωγος γένηται.

23. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον· Ὅτι ἡλικίαν ἔχει, αὐτὸν ἐρωτήσατε.

24. Ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ὃς ἦν τυφλὸς, καὶ εἶπον αὐτῷ· Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός ἐστιν.

25. Ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἓν οἶδα, ὅτι τυφλὸς ὢν, ἄρτι βλέπω.

26. Εἶπον δὲ αὐτῷ πάλιν· Τί ἐποίησέ σοι; πῶς ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς;

27. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν, μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ γενέσθαι;

28. Ἐλοιδόρησαν οὖν αὐτὸν, καὶ εἶπον· Σὺ εἶ μαθητὴς ἐκείνου· ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί.

29. Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι Μωσῇ λελάληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἴδαμεν πόθεν ἐστίν.

30. Ἀπεκρίθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐν γὰρ τούτῳ θαυμαστὸν

det, nescimus, aut quis aperuit ejus oculos, nos nescimus. ipse ætatem habet, ipsum interrogate. ipse de seipso loquatur.

22. Hæc dixerunt parentes ejus, quoniam timebant Judæos. jam enim constituerant Judæi, ut si quis eum confiteretur Christum, extra synagogam fieret.

23. Propter hoc parentes ejus dixerunt, Quia ætatem habet, ipsum interrogate.

24. Vocaverunt ergo ex secundo hominem qui fuerat cæcus, & dixerunt ei: Da gloriam Deo: nos scimus quia homo hic peccator est.

25. Respondit ergo ille, & ait: Si peccator est, nescio, unum scio, quia cæcus existens, modo video.

26. Dixerunt autem illi rursum: Quid fecit tibi? quomodo aperuit tuos oculos?

27. Respondit eis: Dixi vobis jam, & non audistis: quid iterum vultis audire? num & vos vultis ejus discipuli fieri?

28. Conviciati sunt ergo ei, & dixerunt: Tu es discipulus illius: nos autem Moysi sumus discipuli.

29. Nos scimus quia Moysi loquutus est Deus: hunc autem nescimus unde est.

30. Respondit ille homo, & dixit eis: in eniṁ hoc mirabile est,

ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστίν, καὶ ἀνέῳξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς.

31. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ἁμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις † θεοσεβὴς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει.

32. Ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις ὀφθαλμοὺς τυφλοῦ γεγεννημένου.

33. Εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδέν.

34. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἐν ἁμαρτίαις σὺ ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; Καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.

35. Ἤκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω· καὶ εὑρὼν αὐτὸν, εἶπεν αὐτῷ· Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ;

36. Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος καὶ εἶπε· Τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν;

37. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Καὶ ἑώρακας αὐτὸν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ, ἐκεῖνός ἐστιν.

38. Ὁ δὲ ἔφη· Πιστεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ.

39. Καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· Εἰς κρίμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον· ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται.

40. Καὶ ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ ὄντες μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπον αὐτῷ· Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοί ἐσμεν;

41. Εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἴχετε

est, quia vos nescitis unde sit, & aperuit meos oculos.

31. Scimus autem quia peccatores Deus non audit: sed si quis Dei cultor sit, & voluntatem ejus faciat, hunc audit.

32. *Ex* seculo non auditum est, quia aperuit quis oculos cæci nati.

33. Si non esset hic à Deo, non poterat facere quicquam.

34. Responderunt & dixerunt ei: In peccatis tu natus es totus: & tu doces nos? Et ejecerunt eum foras.

35. Audivit Iesus quia ejecerunt eum foras, & inveniens eum dixit ei: Tu credis in filium Dei?

36. Respondit ille, & dixit: Et quis est, Domine, ut credam in eum?

37. Dixit autem ei Iesus: *Et* vidisti eum, & loquens cum te, ille est.

38. Is autem ait: Credo Domine. *Et* adoravit eum.

39. *Et* dixit Iesus: In judicium ego in mundum hunc veni: ut non videntes videant, & videntes cæci fiant.

40. Et audierunt ex Pharisæis hæc existentes cum eo, & dixerunt ei: Num & nos cæci sumus?

41. Dixit eis Iesus: Si cæci essetis, non haberetis peccatum.

ἁμαρτίαν· νῦν δὲ λέγετε· Ὅτι βλέπομεν· ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει. 8. † 3.

Κεφ. ι'. 10.

* 1. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων † ἀλλαχόθεν, ἐκεῖνος κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστής.

2. Ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ποιμήν ἐστι τῶν προβάτων.

3. Τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούει· καὶ τὰ ἴδια πρόβατα καλεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.

4. Καὶ ὅταν τὰ ἴδια πρόβατα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρόβατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασι τὴν φωνὴν αὐτοῦ.

5. Ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ· ὅτι οὐκ οἴδασι τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

6. Ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

7. Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι ἡ θύρα τῶν προβάτων.

8. Πάντες ὅσοι πρὸ ἐμοῦ ἦλθον, κλέπται εἰσὶ καὶ λῃσταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα.

9. Ἐγώ εἰμι ἡ θύρα· δι' ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται· καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται καὶ νομὴν εὑρήσει.

10. Ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ

tum. nunc verò dicitis, Quia videmus. igitur peccatum vestrum manet.

CAPUT X.

1. AMen amen dico vobis, non intrans per ostium in ovile ovium, sed ascendens aliunde, ille fur est & latro.

2. Ille verò intrans per ostium, pastor est ovium.

3. Huic ostiarius aperit, & oves vocem ejus audiunt, & proprias oves vocat juxta nomen, & educit eas.

4. Et quum proprias oves emiserit, ante eas vadit: & oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus.

5. Alienum autem non sequentur, sed fugient ab eo: quia non noverunt alienorum vocem.

6. Hoc proverbium dixit eis Jesus. Illi autem non cognoverunt quænam essent quæ loquebatur eis.

7. Dixit ergo iterum eis Jesus: Amen amen dico vobis, quia ego sum ostium ovium.

8. Omnes quotquot ante me venerũt, fures sunt & latrones: sed non audierunt eos oves.

9. Ego sum ostium, per me si quis introierit, salvabitur: & ingredietur, & egredietur, & pastum inveniet.

10. Fur non venit si non ut furetur

μήνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν.

11. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων.

12. Ὁ δὲ μισθωτὸς δὲ, καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρόβατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἁρπάζει αὐτὰ, καὶ σκορπίζει τὰ πρόβατα.

13. Ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει, ὅτι μισθωτός ἐστι, καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων.

14. Ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, καὶ γινώσκω τὰ ἐμὰ, καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν.

15. Καθὼς γινώσκει με ὁ πατὴρ, κἀγὼ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχήν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων.

16. Καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐλῆς ταύτης· κἀκεῖνά με δεῖ ἀγαγεῖν· καὶ τῆς φωνῆς μου ἀκούσουσι, καὶ γενήσεται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν.

17. Διὰ τοῦτο ὁ πατήρ με ἀγαπᾷ, ὅτι ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχήν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν.

18. Οὐδεὶς αἴρει αὐτὴν ἀπ' ἐμοῦ· ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ' ἐμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι αὐτὴν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρός μου.

19. Σχίσμα οὖν πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους.

furetur & mactet, & perdat. Ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.

11. Ego sum pastor pulcher: pastor pulcher animam suam ponit pro ovibus.

13. Mercenarius autem & non existens pastor, cujus non sunt oves propriæ, videt lupum venientem, & dimittit oves, & fugit: & lupus rapit eas, & dispergit oves.

13. At mercenarius fugit, quia mercenarius est: & non curæ est ei de ovibus.

14. Ego sum pastor pulcher, & cognosco meas, & cognoscor à meis,

15. Sicut novit me Pater, & ego agnosco Patrem: & animam meam pono pro ovibus.

16. Et alias oves habeo, quæ non sunt ex caula hac: & illas me oportet adducere: & vocem meam audient: & fiet unum ovile, unus pastor.

17. Propter hoc Pater me diligit, quia ego pono animam meam, ut iterum sumam eam.

18. Nemo tollit eam à me: sed ego pono eam à meipso. potestatem habeo ponendi eam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Hoc mandatum accepi à patre meo.

19. Dissensio igitur iterum facta est in Judæis propter ermones hos.

20. Ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν· Δαιμόνιον ἔχει, καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούετε;

20. Dicebant autem multi ex ipsis: Dæmonium habet, & insanit: quid eum auditis?

21. Ἄλλοι ἔλεγον· Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαιμόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;

21. Alii dicebant, Hæc verba non sunt dæmoniaci: Num dæmonium potest cæcorum oculos aperire?

* 22. Ἐγένετο δὲ τὰ † ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, καὶ χειμὼν ἦν.

22. Facta sunt autem Encænia in Hierosolymis: & hyems erat.

23. Καὶ περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τῇ Σολομῶντος.

23. Et ambulabat Jesus in templo in porticu Salomonis.

24. Ἐκύκλωσαν οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ· Ἕως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν αἴρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν παῤῥησίᾳ.

24. Circumdederunt ergo eum Judæi, & dicebant ei: Quousque animam nostram tollis? si tu es Christus, dic nobis palam.

25. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ.

25. Respondit eis Jesus: Dixi vobis: & non creditis. opera quæ ego facio in nomine Patris mei, hæc testantur de me.

26. Ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πιστεύετε· οὐ γάρ ἐστε ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν, καθὼς εἶπον ὑμῖν.

26. Sed vos non creditis: non enim estis ex ovibus meis, sicut dixi vobis.

27. Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, κἀγὼ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι.

27. Oves meæ vocem meam audiunt, & ego cognosco eas, & sequuntur me.

28. Κἀγὼ ζωὴν αἰώνιον δίδωμι αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἀπόλωνται εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ οὐχ ἁρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρός μου.

28. Et ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum: & non rapiet quisquam eas de manu mea.

29. Ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι, μείζων πάντων ἐστί· καὶ οὐδεὶς δύναται ἁρπάζειν ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ πατρός μου.

29. Pater meus qui dedit mihi, major omnibus est: & nemo potest rapere de manu patris mei.

30. Ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν.

30. Ego & Pater unum sumus

31. Ἐβάστασαν οὖν πάλιν λί-

31. Sustulerunt ergo iterum lapi-

θους οἱ Ἰουδαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν.

32. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Πολλὰ ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με;

33. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, λέγοντες· Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν.

34. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ ἔστι γεγραμμένον ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· Ἐγὼ εἶπα, θεοί ἐστε;

35. Εἰ ἐκείνους εἶπε θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγένετο, καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή.

36. Ὃν ὁ πατὴρ ἡγίασε καὶ ἀπέστειλεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε· Ὅτι βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, υἱὸς τοῦ Θεοῦ εἰμι;

37. Εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρός μου, μὴ πιστεύετέ μοι.

38. Εἰ δὲ ποιῶ, κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύσατε· ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ.

39. Ἐζήτουν οὖν πάλιν αὐτὸν πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.

40. Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου, εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ.

41. Καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔλεγον· Ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν· πάντα δὲ ὅσα εἶπεν Ἰωάννης περὶ τούτου, ἀληθῆ ἦν.

lapides Judæi, ut lapidarent eum.

32. Respondit eis Jesus: Multa pulchra opera ostendi vobis ex Patre meo: propter quod eorū opus lapidatis me?

33. Responderunt ei Judæi, dicentes: de pulchro opere non lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo existens, facis teipsum Deum.

34. Respondit eis Jesus: Non est scriptum in lege vestra: Ego dixi, dii estis?

35. Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi scriptura:

36. Quem Pater sanctificavit & misit in mundum, vos dicitis: Quia blasphemas: quia dixi, Filius Dei sum?

37. Si non facio opera Patris mei, ne credite mihi:

38. Si autem facio, etsi mihi non credatis, operibus credite: ut cognoscatis & credatis quia in me Pater, & ego in eo.

39. Quærebant ergo rursum eum apprehendere: & exivit ex manu eorum.

40. Et abiit iterū trans Jordanē in locū ubi erat Ioannes primū baptizans: & mansit illic.

41. Et multi venerunt ad eum, & dicebant: Quia Joannes quidem signū fecit nullū. Omnia autē quæcumq; dixit Ioannes de hoc, vera erant.

42. Καὶ ἐπίστευσαν πολλοὶ εἰς αὐτόν. 3. † 2.

Κεφ. ια'. 11.

1. Ἦν δέ τις ἀσθενῶν Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας, καὶ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.

2. (Ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρῳ, καὶ ἐκμάξασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξὶν αὐτῆς· ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος ἠσθένει.)

3. Ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν, λέγουσαι· Κύριε, ἴδε, ὃν φιλεῖς, ἀσθενεῖ.

4. Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν. Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ ἔστι πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ αὐτῆς.

5. Ἠγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον.

6. Ὡς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μὲν ἔμεινεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας.

7. Ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς· Ἄγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν.

8. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί· Ῥαββί, νῦν ἐζήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ;

9. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει.

10. Ἐὰν δέ τις περιπατῇ ἐν

42. Et crediderunt multi illic in eum.

CAPUT XI.

1. ERat autem quidam languens Lazarus à Bethania, ex vico Mariæ & Marthæ sororis ejus.

2. Erat autem Maria ungens Dominum ungvento, & extergens pedes ejus capillis suis: cujus frater Lazarus infirmabatur.

3. Miserunt ergo sorores ad eum, dicentes, Domine, ecce quem amas, infirmatur.

4. Audiens autem Jesus, dixit: Hæc infirmitas non est ad mortem, sed pro gloria Dei: ut glorificetur filius Dei per eam.

5. Diligebat autem Jesus Martham, & sororem ejus, & Lazarum.

6. Ut ergo audivit quia infirmabatur, tunc quidē mansit in quo erat loco duos dies.

7. Deinde post hoc dicit discipulis suis: eamus in Judæam iterum.

8. Dicunt ei discipuli: Rabbi, nunc quærebant te lapidare Judæi: & iterū vadis illuc?

9. Respondit Jesus: Nonne duodecim horæ sunt diei? si quis ambulaverit in die, non offendit: quia lucem mundi hujus videt.

10. Si autem quis ambulaverit

τῇ νυκτὶ, προσκόπτει· ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ.

* 11. Ταῦτα εἶπε· καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς· Λάζαρος, ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται· ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα † ἐξυπνίσω αὐτόν.

12. Εἶπον οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται.

* 13. Εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς † κοιμήσεως τοῦ ὕπνου λέγει.

14. Τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ· Λάζαρος ἀπέθανε.

15. Καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς (ἵνα πιστεύσητε) ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν.

* 16. Εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς † συμμαθηταῖς· Ἄγωμεν καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

17. Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν τῷ μνημείῳ.

18. (Ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ σταδίων δεκαπέντε.)

19. Καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὰς περὶ Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθήσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν.

* 20. Ἡ οὖν Μάρθα ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται ‡ ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ‡ ἐκαθέζετο.

21. Εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς

verit in nocte, offendit: quia lux non est in eo.

11. Hæc ait, & post hoc dicit eis: Lazarus, amicus noster dormit: sed vado ut à somno excitem eum.

12. Dixerunt ergo discipuli ejus: Domine, si dormit, servabitur.

13. Dixerat autem Jesus de morte ejus: Illi autem putaverunt quia de dormitione somni diceret.

14. Tunc ergo dixit eis Jesus manifeste, Lazarus mortuus est.

15. Et gaudeo propter vos, ut credatis, quoniam non eram ibi: sed eamus ad eum.

16. Dixit ergo Thomas ille, dictus Didymus, condiscipulis: Eamus & nos, ut moriamur cum eo.

17. Veniens igitur Jesus, invenit eum quatuor dies jam habentem in monumento.

18. Erat autem Bethania juxta Hierosolymam quasi à stadiis quindecim.

19. Et multi ex Judæis venerant ad eas quæ circa Martham & Mariam, ut consolarentur eas de fratre suo.

20. Ergo Martha ut audivit quia Jesus venit, occurrit illi: Maria autem in domo sedebat.

21. Dixit ergo Martha ad

τὸν Ἰησοῦν· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, ὁ ἀδελφός μου οὐκ ἂν ἐτεθνήκει·

22. Ἀλλὰ καὶ νῦν οἶδα ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσῃ τὸν Θεὸν, δώσει σοι ὁ Θεός.

23. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἀναστήσεται ὁ ἀδελφός σου.

24. Λέγει αὐτῷ Μάρθα· Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

25. Εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι ἡ ἀνάστασις καὶ ἡ ζωή· ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, κἂν ἀποθάνῃ, ζήσεται.

26. Καὶ πᾶς ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. Πιστεύεις τοῦτο;

27. Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος.

28. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἀπῆλθε, καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρᾳ, εἰποῦσα· Ὁ διδάσκαλος πάρεστι, καὶ φωνεῖ σε.

29. Ἐκείνη ὡς ἤκουσεν, ἐγείρεται ταχὺ, καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτόν.

30. (Οὔπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην· ἀλλ' ἦν ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα.)

31. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτὴν, ἰδόντες τὴν Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθε, ἠκολούθησαν αὐτῇ, λέγοντες· Ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ.

32. Ἡ οὖν Μαρία ὡς ἦλθεν ὅ-

Jesu: Domine, si fuisses hic, frater meus non fuisset mortuus.

22. Sed & nunc scio quia quæcunque poposcris Deum, dabit tibi Deus.

23. Dicit illi Jesus: Resurget frater tuus.

24. Dicit ei Martha: Scio quia resurget in resurrectione in novissimo die.

25. Dixit ei Jesus: Ego sum resurrectio & vita: credens in me, etiamsi mortuus fuerit, vivet:

26. Et omnis vivens, & credens in me, non morietur in æternum. Credis hoc?

27. Ait illi: Utique Domine: ego credidi quia tu es Christus filius Dei, in hunc mundum veniens.

28. Et hæc loquuta, abiit: & vocavit Mariam sororem suam silentio, dicens: Magister adest, & vocat te.

29. Illa ut audivit surgit cito, & venit ad eum.

30. Nondum autem venerat Jesus in vicum, sed erat in loco, ubi occurrerat ei Martha.

31. Ergo Judæi existentes cum ea in domo, & consolantes eum videntes Mariam, quia cito surrexit & exiit, sequuti sunt eam, dicentes: Quia vadit ad monumentum, ut ploret ibi.

32. Ergo Maria quum venisset

που ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα αὐτῷ· Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός.

33. Ἰησοῦς οὖν, ὡς εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας, ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν·

34. Καὶ εἶπε· Ποῦ τεθείκατε αὐτόν; Λέγουσιν αὐτῷ· Κύριε, ἔρχε καὶ ἴδε.

*35. †Ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.

36. Ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι· Ἴδε πῶς ἐφίλει αὐτόν.

37. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον· Οὐκ ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ;

38. Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ, ἔρχεται εἰς τὸ μνημεῖον. Ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ.

*39. Λέγει ὁ Ἰησοῦς· Ἄρατε τὸν λίθον. Λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τεθνηκότος Μάρθα· Κύριε, ἤδη †ὄζει· †τεταρταῖος γάρ ἐστι.

40. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ εἶπόν σοι ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὄψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ;

41. Ἦραν οὖν τὸν λίθον, οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε· Πάτερ, εὐχαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου.

42. Ἐγὼ δὲ ἤδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις· ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον

set ubi erat Jesus, videns eum, cecidit ejus ad pedes, dicens ei: Domine, si fuisses hic, non esset mortuus meus frater.

33. Jesus ergo ut vidit eam plorantem, & simul venientes ipsi Judæos plorantes, infremuit spiritu, & turbavit seipsum:

34. Et dixit, Ubi posuistis eum? Dicunt ei: Domine, veni & vide.

35. Lacrymatus est Jesus.

36. Dixerunt ergo Judæi: Ecce quomodo amabat eum.

37. Quidam autem ex ipsis dixerunt: Non poterat hic aperiens oculos cæci, facere ut & hic non moreretur?

38. Iesus ergo rursum infremens in semetipso, venit ad monumentum. erat autem spelunca, & lapis superpositus erat super ea:

39. Ait Iesus: Tollite lapidem: dicit ei soror mortui Martha: Domine, jam fœtet: quatriduanus enim est.

40. Dicit ei Iesus: Non dixi tibi, quoniam si credideris, videbis gloriam Dei?

41. Tulerunt ergo lapidem ubi erat mortuus positus. At Iesus extulit oculos sursum, & dixit: Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me.

42. Ego autem sciebam quia semper me audis; sed propter

τὸν περιεστῶτα εἶπον, ἵνα πιστεύσωσιν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

43. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε· Λάζαρε, δεῦρο ἔξω.

*44. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκὼς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας † κειρίαις· καὶ ἡ ‡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ † περιεδέδετο. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν.

45. Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν, καὶ θεασάμενοι ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν.

46. Τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

47. Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον· Τί ποιοῦμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ.

48. Ἐὰν ἀφῶμεν αὐτὸν οὕτως, πάντες πιστεύσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος.

49. Εἷς δέ τις ἐξ αὐτῶν Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν·

50. Οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται.

51. Τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν,

turbam circumstantem dixi: ut credant quia tu me misisti.

43. Et hæc dicens, voce magna clamavit, Lazare, veni foras.

44. Et exiit mortuus, ligatus pedes & manus fasciis: & facies illius sudario obvincta erat. Dicit eis Jesus: Solvite eum, & sinite abire.

45. Multi ergo ex Judæis venientes ad Mariam, & spectantes quæcumque fecit Jesus, crediderunt in eum.

46. Quidam autem ex ipsis abierunt ad Pharisæos, & dixerunt eis quæ fecit Jesus.

47. Collegerunt ergo principes Sacerdotum, & Pharisæi concilium, & dicebant: Quid facimus? quia hic homo multa signa facit.

48. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient Romani, & tollent nostrum & locum & gentem.

49. Unus autem quidam ex ipsis Cajaphas, princeps Sacerdotum existens anni illius, dixit eis: Vos nescitis quicquã:

50. Nec cogitatis, quia expedit nobis ut unus homo moriatur pro populo, & non tota gens pereat.

51. Hoc autem à semetipso non dixit: sed princeps Sacerdotum existens, anni illius, pro-

ὅτι ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους·

52. Καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν.

53. Ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν.

54. Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· κἀκεῖ διέτριβε μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

55. Ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς.

56. Ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες· Τί δοκεῖ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν;

57. Δεδώκεισαν δὲ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολήν, ἵνα ἐάν τις γνῷ ποῦ ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

11. †8.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἓξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου ἦν Λάζαρος ὁ τεθνηκώς, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

2. Ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον ἐκεῖ, καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει· ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν τῶν συνανακειμένων αὐτῷ.

prophetavit, quia futurus esset Jesus mori pro gente:

52. Et non pro gente tantum, sed ut & natos Dei dispersos cogeret in unum.

53. Ab illo ergo die consultabant ut interficerent eum.

54. Jesus ergo non amplius palam ambulabat in Judæis: sed abiit illinc in regionem prope desertum, in Ephraim dictam urbem: & ibi morabatur cum discipulis suis.

55. Erat autem prope Pascha Judæorum, & ascenderunt multi in Hierosolymam ex illa regione ante Pascha, ut purificarent seipsos.

56. Quærebant ergo Jesum: & loquebantur cum alii aliis in templo stantes: Quid videtur vobis, quia non venit in festu?

57. Dederant autem & principes Sacerdotum & Pharisæi mandatum, ut si quis cognoverit ubi sit, indicet, ut apprehendant eum.

CAPUT XII.

1. ERgo Jesus ante sex dies Paschæ venit in Bethaniam, ubi erat Lazarus mortuus, quem suscitaverat ex mortuis.

2. Fecerunt ergo ei cœnam ibi: & Martha ministrabat: at Lazarus unus erat recumbentium cum eo.

* 3. Ἡ οὖν Μαρία, λαβοῦσα ‡ λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς ‡ πολυτίμου, ‡ ἤλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὀσμῆς τοῦ μύρου.

3. Igitur Maria accipiens libram unguenti nardi fidelis multi pretii, unxit pedes Jesu: & extersit capillis suis pedes ejus: at domus impleta est ex odore unguenti.

4. Λέγει οὖν εἷς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, ὁ μέλλων αὐτὸν παραδιδόναι·

4. Dixit ergo unus ex discipulis ejus Judas Simonis Iscariotes, ille futurus eum tradere:

* 5. Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ‡ ἐπράθη ‡ τριακοσίων δηναρίων, καὶ ἐδόθη πτωχοῖς;

5. Quare hoc ungventum non veniit trecentis denariis, & datum est egenis?

6. Εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐτῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτης ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχε, καὶ τὰ βαλλόμενα ἐβάστα-ζεν.

6. Dixit autem hoc, non quia de egenis cura esset ei: sed quia fur erat, & marsupium habebat, & injecta portabat.

7. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς· Ἄφες αὐτήν· εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό.

7. Dixit ergo Jesus: Sine illam. in diem sepulturæ meæ conservavit illud.

8. Τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

8. Pauperes enim semper habetis cum vobis ipsis, me autem non semper habetis.

9. Ἔγνω οὖν ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι· καὶ ἦλθον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν.

9. Cognovit ergo turba multa ex Judæis quia illic est: & venerunt non propter Jesum tantum, sed ut & Lazarum viderent, quem suscitavit ex mortuis.

10. Ἐβουλεύσαντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἀποκτείνωσιν.

10. Consultarunt autem principes Sacerdotum ut & Lazarum interficerent.

11. Ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπῆγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον εἰς τὸν Ἰησοῦν.

11. Quia multi propter illum subibant Judæorum, & credebant in Jesum.

12. Τῇ ἐπαύριον ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἰερουσαλήμ,

12. Postridie turba multa veniens ad diem festum, audientes quia venit Jesus in Hierosolymam,

13. Ac-

*13. Ἔλαβον τὰ † βαΐα τῶν ‡ φοινίκων, καὶ ἐξῆλθον εἰς † ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἔκραζον· Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου, ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

13. Acceperunt ramos palmarum, & exierunt in occursum ei: & clamabant, Hosanna, benedictus veniens in nomine Domini, rex Israel.

*14. Εὑρὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς † ὀνάριον, ἐκάθισεν ἐπ' αὐτὸ καθὼς ἐστι γεγραμμένον·

14. Inveniens autem Jesus asellum, sedit super eum, sicut est scriptum:

15. Μὴ φοβοῦ θυγατερ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεύς σου ἔρχεται, καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.

15. Ne time filia Sion: ecce rex tuus venit sedens super pullum asinæ.

16. Ταῦτα δὲ οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα ἐποίησαν αὐτῷ.

16. Hæc autem non cognoverunt discipuli ejus primum: sed quando glorificatus est Jesus, tunc recordati sunt quia hæc erant de eo scripta, & hæc fecerunt ei.

17. Ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ, ὅτι τὸν Λάζαρον ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

17. Testabatur ergo turba, existens cum eo, quando Lazarum vocavit ex monumento, & suscitavit eum ex mortuis.

18. Διὰ τοῦτο καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος· ὅτι ἤκουσε τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ σημεῖον.

18. Propter hoc & obviam venit ei turba, quia audivit hoc eum fecisse signum.

19. Οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς· Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφελεῖτε οὐδέν; ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπῆλθεν.

19. Ergo Pharisæi dixerunt ad semetipsos: Videtis quia non proficitis nihil? ecce mundus post eum abiit.

20. Ἦσαν δέ τινες Ἕλληνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν τῇ ἑορτῇ.

20. Erant autem quidam Græci ex ascendentibus, ut adorarent in die festo.

21. Οὗτοι οὖν προσῆλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαϊδὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.

21. Hi ergo accesserunt Philippo illi à Bethsaida Galilææ, & rogabant eum, dicentes, Domine, volumus Jesum videre.

22. Ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει

22. Venit Philippus, & dicit

τῷ Ἀνδρέᾳ· καὶ πάλιν Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος λέγουσι τῷ Ἰησοῦ.

Andreæ: & rursum Andreas & Philippus dicunt Jesu.

23. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, λέγων· Ἐλήλυθεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

23 At Jesus respondit eis, dicens: Venit hora ut glorificetur filius hominis.

24. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ, πολὺν καρπὸν φέρει.

24. Amen amen dico vobis, si non granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert.

25. Ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, εἰς ζωὴν αἰώνιον φυλάξει αὐτήν.

25. Amans animam suam, perdet eam: & odio habens animam suam in mundo hoc in vitam æternam custodiet eam.

26. Ἐάν ἐμοί τις διακονῇ, ἐμοὶ ἀκολουθείτω· καὶ ὅπου εἰμὶ ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· καὶ ἐάν τις ἐμοὶ διακονῇ, τιμήσει αὐτὸν ὁ πατήρ.

26. Si mihi ministrat quis, me sequatur: & ubi sum ego, illic & minister meus erit. Et si quis mihi ministraverit, honorificabit eum Pater.

27. Νῦν ἡ ψυχή μου τετάραγται· καὶ τί εἴπω; Πάτερ, σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας ταύτης; ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν ταύτην.

27. Nunc anima mea turbata est: & quid dicam? Pater, salvifica me ex hora hac: Sed propter hoc veni in horam hanc.

28. Πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα· Ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Καὶ ἐδόξασα, καὶ πάλιν δοξάσω.

28. Pater, glorifica tuum nomen. Venit ergo vox de cælo, Et glorificavi, & iterum glorificabo.

29. Ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἑστὼς καὶ ἀκούσας, ἔλεγε βροντὴν γεγενῆσθαι· Ἄλλοι ἔλεγον· Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.

29. Ergo turba stans & audiens, dicebat tonitruum esse factum. Alii dicebant: Angelus ei loquutus est.

30. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν· Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι' ὑμᾶς.

30. Respondit Jesus & dixit: Non propter me hæc vox facta est, sed propter vos.

31. Νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω.

31. Nunc judicium est mundi: nunc princeps mundi hujus ejicietur foras.

32. Et

32. Κἀγὼ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἑλκύσω πρὸς ἐμαυτόν.

*33. (Τοῦτο δὲ ἔλεγε, ‡ σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.)

34. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ὄχλος· Ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις, ὅτι δεῖ ὑψωθῆναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου;

35. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς μεθ' ὑμῶν ἐστι. περιπατεῖτε ἕως τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει.

36. Ἕως τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα υἱοὶ φωτὸς γένησθε. Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν.

37. Τοσαῦτα δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν, οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.

*38. Ἵνα ὁ λόγος Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πληρωθῇ, ὃν εἶπε· Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ ‡ βραχίων Κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;

39. Διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας.

40. Τετύφλωκεν αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ πεπώρωκεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ ἐπιστραφῶσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

32. Et ego si exaltatus fuero à terra, omnes traham ad meipsum.

33. Hoc autem dicebat, significans qua morte futurus esset mori.

34. Respondit ei turba: Nos audivimus ex Lege quia Christus manet in æternum: & quomodo tu dicis: oportet exaltari filium hominis? Quis est iste filius hominis?

35. Dixit ergo eis Jesus: Adhuc modicum tempus, lumen cum vobis est. Ambulate dum lucem habetis ut non tenebræ vos comprehendant, & ambulans in tenebris, nescit quo vadat.

36. Dum lucem habetis, credite in lucem, ut filii lucis fiatis: Hæc loquutus est Jesus, & abiens abscondit se ab eis.

37. Tot autem eo signa faciente coram eis, non credebant in eum:

38. Ut sermo Esaiæ Prophetæ impleretur, quem dixit: Domine, quis credidit auditui nostro? & brachium Domini cui revelatum est?

39. Propter hoc non poterant credere, quia iterum dixit Esaias:

40. Excæcavit eorum oculos, & induravit eorum cor: ut non videant oculis, & intelligant corde: & convertantur, & sanem eos.

41. Hæc

41. Ταῦτα εἶπεν Ἡσαΐας ὅτε εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ.

42. Ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένωνται.

*43. Ἠγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον †ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

44. Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν· Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, οὐ πιστεύει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με.

45. Καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ, θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με.

46. Ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκοτίᾳ μὴ μείνῃ.

47. Καὶ ἐάν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων, καὶ μὴ πιστεύσῃ, ἐγὼ οὐ κρίνω αὐτόν. Οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

48. Ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου, ἔχει τὸν κρίνοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

49. Ὅτι ἐγὼ ἐξ ἐμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατὴρ, αὐτός μοι ἐντολὴν ἔδωκε, τί εἴπω καὶ τί λαλήσω.

50. Καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστιν· ἃ οὖν λαλῶ ἐγὼ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατὴρ, οὕτω λαλῶ. 12. †4.

41. Hæc dixit Esaias quando vidit gloriam ejus, & loquutus est de eo.

42. Veruntamen & ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos non confitebantur, ut non extra synagogam fierent.

43. Dilexerunt enim gloriam hominum magis quam gloriam Dei.

44. Jesus autem clamavit, & dixit: Credens in me, non credit in me, sed in mittentem me.

45. Et spectans me, spectat mittentem me.

46. Ego lux in mundum veni: ut omnis, credens in me, in tenebris non maneat.

47. Et si quis mea audierit verba, & non crediderit, ego non judico eum. non enim veni ut judicem mundum, sed ut salvificem mundum.

48. Rejiciens me, & non accipiens verba mea, habet judicantem eum. sermo quem loquutus sum, ille judicabit eum in novissimo die.

49. Quia ego ex meipso non sum loquutus, sed ille mittens me Pater, ipse mihi mandatum dedit, quid dicam & quid loquar.

50. Et scio quia mandatum ejus vita æterna est. Quæ ergo loquor ego, sicut dixit mihi Pater, sic loquor.

CA-

Κεφ. ιγ'. 13.

1. Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐλήλυθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς.

2. Καὶ δείπνου γενομένου, (τοῦ διαβόλου ἤδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν Ἰούδα Σίμωνος Ἰσκαριώτου, ἵνα αὐτὸν παραδῷ·)

3. Εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα δέδωκεν αὐτῷ ὁ πατὴρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε, καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ὑπάγει.

4. Ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια· καὶ λαβὼν λέντιον, διέζωσεν ἑαυτόν.

5. Εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν † νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ‡ ἐκμάσσειν τῷ ‡ λεντίῳ ᾧ ἦν διεζωσμένος.

6. Ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον· καὶ λέγει αὐτῷ ἐκεῖνος· Κύριε, σὺ μου νίπτεις τοὺς πόδας;

7. Ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὃ ἐγὼ ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώσῃ δὲ μετὰ ταῦτα.

8. Λέγει αὐτῷ Πέτρος· Οὐ μὴ νίψῃς τοὺς πόδας μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν μὴ νίψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ.

9. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλήν.

CAPUT XIII.

1. ANte autem diem festum Paschæ, sciens Jesus quia venit ejus hora, ut transeat ex mundo hoc ad Patrem: diligens proprios qui in mundo, in finem dilexit eos.

2. Et cœna facta, diabolo jam jaculato in cor Judæ Simonis Iscariotæ, ut eum traderet:

3. Sciens Jesus quia omnia dedit ei Pater in manus, & quia à Deo exivit, & ad Deum vadit:

4. Surgit à cœna, & ponit vestimenta, & accipiens linteum, præcinxit seipsum.

5. Deinde injicit aquam in pelvim: & cœpit lavare pedes discipulorum, & extergere linteo quo erat præcinctus.

6. Venit ergo ad Simonem Petrum, & dicit ei ille: Domine, tu meos lavas pedes?

7. Respondit Jesus, & dixit ei: Quod ego facio tu nescis modo: scies autem post hæc.

8. Dicit ei Petrus: Non lavabis pedes meos in æternum. Respondit ei Jesus: Si non lavero te, non habes partem cum me.

9. Dicit ei Simon Petrus: Domine, non pedes meos tantum, sed & manus & caput.

10. Di-

10. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες.

11. Ἤδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν· Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.

12. Ὅτε οὖν ἔνιψε τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἀναπεσὼν πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς· Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν;

13. Ὑμεῖς φωνεῖτε με· Ὁ διδάσκαλος, καὶ ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ.

14. Εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος, καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας.

15. Ὑπόδειγμα γὰρ ἔδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ποιῆτε.

16. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων τοῦ πέμψαντος αὐτόν.

17. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιῆτε αὐτά.

* 18. Οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὁ ‡τρώγων μετ' ἐμοῦ τὸν ἄρτον ‡ ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν †πτέρναν αὐτοῦ.

19. Ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι.

10. Dicit ei Jesus: Lotus non opus habet quam pedes lavare, sed est mundus totus. Et vos mundi estis, sed non omnes.

11. Sciebat enim tradentem se, propter hoc dixit: Non omnes mundi estis.

12. Postquam ergo lavit pedes eorum, & accepit vestimenta sua, recumbens iterum, dixit eis: Scitis quid fecerim vobis?

13. Vos vocatis me, Magister, & Dominus: & pulchre dicitis: sum etenim.

14. Si ergo ego lavi vestros pedes, dominus, & magister: & vos debetis alii aliorum lavare pedes.

15. Exemplum enim dedi vobis, ut quemadmodum ego feci vobis, & vos faciatis.

16. Amen, amen dico vobis, non est servus major domino suo, neque apostolus major mittente illum.

17. Si hæc scitis, beati eritis si feceritis ea.

18. Non de omnibus vobis dico: ego scio quos elegerim. Sed ut Scriptura adimpleatur: Manducans cum me panem, levavit contra me calcaneum suum.

19. A modo dico vobis, antequam fieri, ut quum factum fuerit, credatis quia ego sum.

20. A-

20. Ἀμὴν, ἀμὴν, λέγω ὑμῖν· Ὁ λαμβάνων ἐάν τινα πέμψω, ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων, λαμβάνει τὸν πέμψαντά με.

21. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε, καὶ εἶπεν· Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με.

22. Ἔβλεπον οὖν εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ, ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει.

23. Ἦν δὲ ἀνακείμενος εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς.

24. Νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος πυθέσθαι τίς ἂν εἴη περὶ οὗ λέγει.

25. Ἐπιπεσὼν δὲ ἐκεῖνος ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ, λέγει αὐτῷ· Κύριε, τίς ἐστιν;

26. Ἀποκρίνεται ὁ Ἰησοῦς· Ἐκεῖνός ἐστιν ᾧ ἐγὼ βάψας τὸ ψωμίον ἐπιδώσω· Καὶ ἐμβάψας τὸ ψωμίον, δίδωσιν Ἰούδᾳ Σίμωνος Ἰσκαριώτῃ.

27. Καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὃ ποιεῖς, ποίησον τάχιον.

28. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ.

29. Τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀγόρασον ὧν χρείαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα δῷ.

20. Amen, amen dico vobis, accipiens si quem misero, me accipit: at me accipiens, accipit mittentem me.

21. Hæc dicens Jesus, turbatus est spiritu: & testatus est, & dixit: Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.

22. Aspiciebant ergo ad invicem discipuli, hæsitantes de quo diceret.

23. Erat autem recumbens unus discipulorum ejus in sinu Jesu, quem diligebat Jesus.

24. Innuit ergo huic Simon Petrus percontari, Quis esset de quo dicit?

25. Incumbens autem ille supra pectus Jesu, dicit ei: Domine, quis est?

26. Respondit Jesus: ille est cui ego intingens buccellam dedero. Et intingens buccellam, dat Judæ Simonis Iscariotæ.

27. Et post buccellam tunc introivit in eum satanas. Dicit ergo ei Jesus: Quod facis, fac citius.

28. Hoc autem nemo scivit recumbentium ad quid dixerit ei.

29. Quidam enim putabant, quandoquidem marsupium habebat Judas, quod dicit ei Jesus: eme quorũ opus habemus ad festum: aut egenis ut aliquid daret.

30. Ac-

* 30. Λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος, εὐθέως ἐξῆλθεν· ἦν δὲ νύξ.

31. Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰησοῦς· Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ.

32. Εἰ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν ἑαυτῷ, καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν.

33. Τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ με, καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις· Ὅτι ὅπου ὑπάγω ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν· καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι.

34. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

35. Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταί ἐστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

36. Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος· Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ὅπου ὑπάγω, οὐ δύνασαί μοι νῦν ἀκολουθῆσαι, ὕστερον δὲ ἀκολουθήσεις μοι.

37. Λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος· Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι ἄρτι; τὴν ψυχήν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω.

38. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τὴν ψυχήν σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσει ἕως οὗ ἀπαρνήσῃ με τρίς. § † 2.

30. Accipiens ergo buccellam ille, continuo exivit. Erat autem nox.

31. Quum exiisset, dixit Jesus: Nunc glorificatus est filius hominis, & Deus glorificatus est in eo.

32. Si Deus glorificatus est in eo, & Deus glorificabit eum in semetipso: & continuo glorificabit eum.

33. Filioli, adhuc modicum cum vobis sum. Quæretis me: & sicut dixi Judæis, Quod quo vado ego, vos non potestis venire: & vobis dico modo.

34. Mandatum novum do vobis, Ut diligatis invicem: sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem.

35. In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicē.

36. Dicit ei Simon Petrus: Domine, quo vadis? Respondit ei Jesus: Quo ego vado, non potes me modo sequi, postea autem sequeris me.

37. Dicit ei Petrus: Domine, propter quid non possum te sequi modo, animam meam pro te ponam.

38. Respondit ei Jesus: Animam tuam pro me pones? Amen, amen dico tibi, non gallus cantabit, donec neges me ter.

CA-

Κεφ. ιδ'. 14.

1. Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία· πιστεύετε εἰς τὸν Θεὸν, καὶ εἰς ἐμὲ πιστεύετε.

2. Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρός μου μοναὶ πολλαί εἰσιν· εἰ δὲ μὴ, εἶπον ἂν ὑμῖν· πορεύομαι ἑτοιμάσαι τόπον ὑμῖν.

3. Καὶ ἐὰν πορευθῶ, καὶ ἑτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἐμαυτόν· ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ἦτε.

4. Καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.

5. Λέγει αὐτῷ Θωμᾶς· Κύριε, οὐκ οἴδαμεν ποῦ ὑπάγεις· καὶ πῶς δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι;

6. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς, καὶ ἡ ἀλήθεια, καὶ ἡ ζωή. οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ.

7. Εἰ ἐγνώκειτέ με, καὶ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἄν· καὶ ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτὸν, καὶ ἑωράκατε αὐτόν.

8. Λέγει αὐτῷ Φίλιππος· Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ ἀρκεῖ ἡμῖν.

9. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ οὐκ ἔγνωκάς με; Φίλιππε, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα· καὶ πῶς σὺ λέγεις· Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα,

10. Οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι, τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν

CAPUT XIV.

1. NOn turbetur vestrum cor. Creditis in Deum, & in me credite.

2. In domo Patris mei mansiones multæ sunt. Si autem non, dixissem vobis, Vado parare locum vobis.

3. Et si abiero, & præparavero vobis locum, iterum venio, & accipiam vos ad meipsum: ut ubi sum ego, & vos sitis.

4. Et quo ego vado scitis, & viam scitis.

5. Dicit ei Thomas, Domine, nescimus quo vadis: & quomodo possumus viam scire?

6. Dicit ei Jesus: Ego sum via, & veritas, & vita. nemo venit ad Patrem, si non per me.

7. Si cognovissetis me, & Patrem meum cognovissetis utique, & à modo cognoscitis eum, & vidistis eum.

8. Dicit ei Philippus: Domine, ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.

9. Dicit ei Jesus: Tantum tempus cum vobis sum, & non cognovisti me, Philippe? Videns me, vidit Patrem. Et quomodo tu dicis, Ostende nobis Patrem?

10. Non credis quia ego in Patre, & Pater in me est? Verba quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor. At Pater in me

ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα.

11. Πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστιν· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι.

12. Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει· ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν πατέρα μου πορεύομαι.

13. Καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ.

14. Ἐάν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω.

15. Ἐὰν ἀγαπᾶτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσατε.

16. Καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα μένῃ μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα·

17. Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ ὁ κόσμος οὐ δύναται λαβεῖν, ὅτι οὐ θεωρεῖ αὐτὸ, οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς δὲ γινώσκετε αὐτὸ, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται.

18. Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς.

19. Ἔτι μικρὸν, καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε.

20. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρί μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοὶ κἀγὼ ἐν ὑμῖν.

21. Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου, καὶ τηρῶν αὐτὰς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ

me manens, ipse facit opera.

11. Credite mihi quia ego in Patre, & Pater in me est? Si autem non, propter opera ipsa credite mihi.

12. Amen, amen dico vobis, credens in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet: quia ego ad Patrem meum vado.

13. Et quodcumq; petieritis in nomine meo, hoc faciam: ut glorificetur Pater in filio.

14. Si quid petieritis in nomine meo, ego faciam.

15. Si diligitis me, mandata mea servate.

16. Et ego rogabo Patrem, & alium paracletum dabit vobis, ut maneat cum vobis in æternum.

17. Spiritum veritatis, quem mundus non potest accipere: quia non videt eum, nec scit eum. Vos autem cognoscitis eum: quia apud vos manet, & in vobis erit.

18. Non relinquam vos orphanos: venio ad vos.

19. Adhuc modicum, & mundus me non jam videt. Vos autem videtis me, quia ego vivo, & vos vivetis.

20. In illo die cognoscetis vos quia ego in Patre meo, & vos in me, & ego in vobis.

21. Habens mandata mea, & servans ea, ille est diligens

ἀγαπῶ με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρός μου, κἀγὼ ἀγαπήσω αὐτὸν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.

22. Λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐκ ὁ Ἰσκαριώτης) Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτὸν, καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ;

* 23. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου, ἀγαπήσει αὐτὸν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ † μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

24. Ὁ μὴ ἀγαπῶν με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε, οὐκ ἔστιν ἐμὸς, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρός.

25. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων.

26. Ὁ δὲ παράκλητος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατὴρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖνος ὑμᾶς διδάξει πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν.

* 27. Εἰρήνην ἀφίημι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν· μὴ † ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδία, μηδὲ † δειλιάτω.

28. Ἠκούσατε ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· Εἰ ἠγαπᾶτέ με, ἐχάρητε ἂν ὅτι εἶπον, πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μου μείζων μού ἐστι.

29. Καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν

gens me. at diligens me diligetur à Patre meo: & ego diligam eum: & manifestabo ei meipsum.

22. Dicit ei Judas, non Iscariotes: Domine, quid factum est quia nobis futurus es manifestare teipsum, & non mundo?

23. Respondit Jesus, & dixit ei: Si quis diligit me, sermonem meum servabit: & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.

24. Non diligens me, sermones meos non servat. Et sermo quem audistis, non est meus, sed mittentis me Patris.

25. Hæc loquutus sum vobis, apud vos manens.

26. At paracletus Spiritus sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia: & suggeret vobis omnia quæcunque dixi vobis.

27. Pacem relinquo vobis: pacem meam do vobis: non quomodo mundus dat, ego do vobis. Non turbetur vestrum cor, neque formidet.

28. Audistis quia ego dixi vobis: Vado & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis utique, quia dixi, Vado ad Patrem: quia Pater meus major me est.

29. Et nunc dixi vobis ante fieri,

γενέσθαι· ἵνα ὅταν γένηται, πιστεύσητε.

30. Οὐκ ἔτι πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν· ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου τούτου ἄρχων, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν.

31 Ἀλλ' ἵνα γνῷ ὁ κόσμος ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ· ἐγείρεσθε, ἄγωμεν ἐντεῦθεν. 3. † 1.

Κεφ. ιέ. 15.

1. Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι.

* 2. Πᾶν ‡ κλῆμα ἐν ἐμοὶ μὴ φέρον καρπὸν αἴρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν φέρον, ‡ καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ.

3. Ἤδη ὑμεῖς καθαροί ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν.

4. Μείνατε ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν ὑμῖν· καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ· οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μείνητε.

5. Ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

6. Ἐάν μή τις μείνῃ ἐν ἐμοὶ, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ συνάγουσιν αὐτὰ, καὶ εἰς πῦρ βάλλουσι, καὶ καίεται.

fieri, ut quum factum fuerit, credatis.

30. Non jam multa loquar cum vobis. venit enim hujus mundi princeps, & in me non habet quicquam.

13. Sed ut cognoscat mundus quia diligo Patrem: & sicut mandavit mihi Pater, sic facio: Surgite, eamus hinc.

CAPUT XV.

1. EGo sum vitis illa vera: & Pater meus agricola est.

2. Omnem palmitem in me non facientem fructum, tollet eum: & omnem fructum ferentem, purgat eum, ut plurem fructum afferat.

3. Jam vos mundi estis propter sermonem quem loquutus sum vobis.

4. Manete in me, & ego in vobis. Sicut palmes non potest fructum ferre à semetipso, si non manserit in vite: sic nec vos, si non in me manseritis.

5. Ego sum vitis, vos palmites. manens in me, & ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me non potestis facere nihil.

6. Si non quis manserit in me, ejectus est foras sicut palmes: & exaruit: & colligunt eos, & in ignem mittunt, & ardent.

7. Si

7. Ἐὰν μείνητε ἐν ἐμοὶ, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μείνῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε, καὶ γενήσεται ὑμῖν.

8. Ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν πολὺν φέρητε· καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί.

9. Καθὼς ἠγάπησέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἠγάπησα ὑμᾶς· μείνατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ.

10. Ἐὰν τὰς ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντολὰς τοῦ πατρός μου τετήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ.

11. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν μείνῃ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πληρωθῇ.

12. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς.

13. Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.

14. Ὑμεῖς φίλοι μού ἐστε, ἐὰν ποιῆτε ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν.

15. Οὐκέτι ὑμᾶς λέγω δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἴρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρός μου, ἐγνώρισα ὑμῖν.

16. Οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε

7. Si manseritis in me, & verba mea in vobis manserint, quodcunque volueritis petetis, & fiet vobis.

8. In hoc glorificatus est Pater meus, ut fructum plurimum afferatis, & efficiemini mei discipuli.

9. Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos. Manete in dilectione mea.

10. Si præcepta mea servaveritis, manebitis in dilectione mea: sicut ego præcepta Patris mei servavi, & maneo ejus in dilectione.

11. Hæc loquutus sum vobis, ut gaudium meum in vobis maneat, & gaudium vestrum impleatur.

12. Hoc est præceptum meum, Ut diligatis invicem, sicut dilexi vos.

13. Majorem hac dilectionē nemo habet, ut quis animam suam ponat pro amicis suis.

14. Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis.

15. Non amplius vos dico servos, quia servus nescit quid faciat ejus dominus. Vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi à Patre meo, nota feci vobis.

16. Non vos me eligistis, sed ego elegi vos: & posui vos, ut vos abeatis, & fructum

τε, καὶ καρπὸν φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὅτι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δῷ ὑμῖν.

17. Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.

18. Εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμίσηκεν.

19. Εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

20. Μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν· Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ· εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν.

21. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἴδασι τὸν πέμψαντά με.

22. Εἰ μὴ ἦλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν.

23. Ὁ ἐμὲ μισῶν, καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ.

24. Εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς ἃ οὐδεὶς ἄλλος πεποίηκεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἴχοσαν· νῦν δὲ καὶ ἑωράκασι, καὶ μεμισήκασι καὶ ἐμὲ, καὶ τὸν πατέρα μου.

25. Ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν· Ὅτι ἐμίσησάν με δωρεάν.

26. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παράκλη-

afferatis, & fructus veſter maneat: ut quodcumque petieritis Patrem in nomine meo, det vobis.

17. Hæc mando vobis, ut diligatis invicem.

18. Si mundus vos odit, ſcitote quia me priorem vobis odit.

19. Si de mundo fuiſſetis, mundus proprium amaret: quia vero de mundo non eſtis, ſed ego elegi vos de mundo, propter hoc odit vos mundus.

20. Mementote ſermonis quem ego dixi vobis: Non eſt ſervus major domino ſuo. Si me perſequuti ſunt, & vos perſequentur: ſi ſermonē meū ſervaverunt, & veſtrū ſervabunt.

21. Sed hæc omnia facient vobis propter nomen meum: quia neſciunt mittentem me.

22. Si non veniſſem, & loquutus fuiſſem eis, peccatum non haberent. nunc autē excuſationē non habent de peccato ſuo.

23. Me odio habēs, & Patrem meum odit.

24. Si opera non feciſſem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Nunc autem & viderunt, & oderunt & me, & Patrem meum.

25. Sed ut adimpleatur ſermo ſcriptus in Lege eorum, Quia oderunt me gratis.

26. Quum autem venerit Para-

τοῦ, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρός, (τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται) ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ ἐμοῦ.

27. Καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε.

2. † ο.

Κεφ. ις'. 16.

1. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε.

2. Ἀποσυναγώγους ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς, δόξῃ λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ.

3. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν τὸν πατέρα, οὐδὲ ἐμέ.

4. Ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἤμην.

5. Νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν πεμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με· Ποῦ ὑπάγεις;

6. Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν.

7. Ἀλλ' ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν, συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ, πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς.

8. Καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος, ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως.

Paracletus, quem ego mittam vobis à Patre, Spiritum veritatis, qui à Patre procedit: ille testabitur de me.

27. Et vos autem testabimini, quia ab initio cum me estis.

CAPUT XVI.

1. Hæc loquutus sum vobis, ut non scandalizemini.

2. Absque synagogis facient vos: sed venit hora ut omnis interficiens vos, existimet cultum adferre Deo.

3. Et hæc facient vobis, quia non noverunt Patrem, neque me.

4. Sed hæc loquutus sum vobis, ut quum venerit hora, reminiscamini eorum, quia ego dixi vobis. Hæc autem vobis ex initio non dixi, quia cum vobis eram.

5. Nunc autem vado ad mittentem me: & nemo ex vobis interrogat me, Quo vadis?

6. Sed quia hæc loquutus sum vobis, tristitia implevit vestrum cor.

7. Sed ego veritatem dico vobis, expedit vobis ut ego vadam. Si enim ego non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos.

8. Et veniens ille, arguet mundum de peccato, & de justitia, & de judicio.

9. Περὶ ἁμαρτίας μὲν, ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ.

10. Περὶ δικαιοσύνης δὲ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα μου ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με.

12. Περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου κέκριται.

12. Ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι.

13. Ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ὅσα ἂν ἀκούσῃ, λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

14. Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

15. Πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστι· διὰ τοῦτο εἶπον ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν.

16. Μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθέ με, ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα.

17. Εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους· Τί ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν· Μικρὸν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρὸν, καὶ ὄψεσθέ με· καὶ Ὅτι ἐγὼ ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα;

18. Ἔλεγον οὖν· Τοῦτο τί ἐστιν ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἴδαμεν τί λαλεῖ.

9. De peccato quidem, quia non credunt in me.

10. De justitia vero, quia ad Patrem meum vado, & non amplius videbitis me.

11. De autem judicio, quia princeps mundi hujus judicatus est.

12. Adhuc multa habeo dicere vobis, sed non potestis portare modo.

13. Quum autem venerit ille Spiritus veritatis, deducet vos in omnem veritatem: non enim loquetur à semetipso, sed quæcumq; audiet loquetur, & ventura annunciabit vobis.

14. Ille me glorificabit: quia de meo accipiet, & annunciabit vobis.

15. Omnia quæcumque habet Pater, mea sunt. propter hoc dixi, Quia de meo accipiet, & annunciabit vobis.

16. Modicum & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me, quia vado ad Patrem:

17. Dixerunt ergo ex discipulis ejus ad invicem: Quid est hoc quod dicit nobis, Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me? & quia ego vado ad Patrem?

18. Dicebant ergo: Hoc quid est quod dicit, Modicum, nescimus quid loquitur.

19. Co-

19. Ἔγνω οὖν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλλήλων, ὅτι εἶπον· Μικρόν, καὶ οὐ θεωρεῖτέ με· καὶ πάλιν μικρόν, καὶ ὄψεσθέ με;

19. Cognovit autem Jesus quia volebant eum interrogare, & dixit eis: De hoc quæritis cum aliis aliis, quia dixi: Modicum, & non videbitis me: & iterum modicum, & videbitis me?

20. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται.

20. Amen, amen dico vobis, quia flebitis & plorabitis vos, at mundus gaudebit: vos autem contristabimini: sed tristitia vestra in gaudium fiet.

21. Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτῃ, λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως, διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον.

21. Mulier quum parit, tristitiam habet, quia venit hora ejus: quum autem genuerit puerum, non amplius meminit tribulationis propter gaudium, quia genitus est homo in mundum.

22. Καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἴρει ἀφ' ὑμῶν.

22. Et vos igitur tristitiam quidem nunc habetis, iterum autem videbo vos: & gaudebit vestrum cor, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.

23. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὅσα ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν τῷ ὀνόματί μου, δώσει ὑμῖν.

23. Et in illo die me non interrogabitis quicquam. Amen, amen dico vobis, quod quæcumque petieritis Patrem in nomine meo, dabit vobis.

24. Ἕως ἄρτι οὐκ ἠτήσατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

24. Usque modo non petistis quicquam in nomine meo: Petite, & accipietis: ut gaudium vestrum sit plenum.

25. Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν παροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀναγγελῶ ὑμῖν.

25. Hæc in proverbiis loquutus sum vobis: sed venit hora quū non amplius in proverbiis loquar vobis, sed palā de Patre annunciabo vobis.

26. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν.

27. Αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς, ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον.

28. Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.

29. Λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· Ἴδε, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροιμίαν οὐδεμίαν λέγεις.

30. Νῦν οἴδαμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρείαν ἔχεις ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες.

31. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Ἄρτι πιστεύετε;

32. Ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα, καὶ νῦν ἐλήλυθεν, ἵνα σκορπισθῆτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφῆτε· καὶ οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι.

33. Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνην ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλῖψιν ἕξετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. 2. † ο.

Κεφ. ιζ'. 17.

1 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπῆρε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ εἶπε· Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα, δόξασόν σου τὸν υἱὸν, ἵνα καὶ ὁ υἱός σου δοξάσῃ σε.

26. In illo die in nomine meo peteris: & non dico vobis quia ego rogabo Patrem de vobis.

27. Ipse enim Pater amat vos, quia vos me amastis, & credidistis quia ego à Deo exivi.

28. Exivi à Patre, & veni in mundum: iterum relinquo mundum, & vado ad Patrem.

29. Dicunt ei discipuli ejus: Ecce nunc palam loqueris, & proverbium nullum dicis.

30. Nunc scimus quia scis omnia, & non usum habes ut quis te interroget. in hoc credimus quia à Deo existi.

31. Respondit eis Jesus: Modo creditis?

32. Ecce, venit hora, & jam venit, ut dispergamini unusquisque in propria, & me solum relinquatis: & non sum solus, quia Pater cum me est.

33. Hæc loquutus sum vobis, ut in me pacem habeatis. In mundo tribulationem habetis: sed confidite: ego vici mundum.

CAPUT XVII.

1. Hæc loquutus est Jesus: & sustulit oculos suos in cælum, & dixit: Pater, venit hora, glorifica tuum filium, ut & filius tuus glorificet te.

2. Si-

2. Καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκὸς, ἵνα πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον.

3. Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωὴ, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν Χριστόν.

4. Ἐγώ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς· τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω.

5. Καὶ νῦν δόξασόν με σὺ πάτερ παρὰ σεαυτῷ τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι, παρὰ σοί.

6. Ἐφανέρωσά σου τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς δέδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ ἐμοὶ αὐτοὺς δέδωκας, καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι.

7. Νῦν ἔγνωκαν ὅτι πάντα ὅσα δέδωκάς μοι, παρὰ σοῦ εἰσιν.

8. Ὅτι τὰ ῥήματα ἃ δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ ἐξῆλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

9. Ἐγὼ περὶ αὐτῶν ἐρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοί εἰσι.

10. Καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σά ἐστι, καὶ τὰ σὰ ἐμά· καὶ δεδόξασμαι ἐν αὐτοῖς.

11. Καὶ οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. Πάτερ ἅγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν

2. Sicut dedisti ei auctoritatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det eis vitam æternam.

3. Hæc autem est æterna vita, ut cognoscant te solum verum Deum & quem misisti Jesum Christum.

4. Ego te glorificavi super terram: opus consummavi quod dedisti mihi ut faciam:

5. Et nunc glorifica me tu Pater apud temetipsum, gloria quam habui ante mundum esse apud te:

6. Manifestavi tuum nomen hominibus quos dedisti mihi de mundo. Tui erant, & mihi eos dedisti: & sermonem tuum servaverunt.

7. Nunc cognoverunt quia omnia quæ dedisti mihi, abs te sunt,

8. Quia verba quæ dedisti mihi, dedi eis: & ipsi acceperunt: & cognoverunt vere quia à te exivi, & crediderunt quia tu me misisti.

9. Ego pro eis rogo. Non pro mundo rogo, sed pro his quos dedisti mihi, quia tui sunt.

10. Et mea omnia tua sunt, & tua mea: & clarificatus sum in eis.

11. Et non amplius sum in mundo: & hi in mundo sunt, & ego ad te venio. Pater sancte, serva eos in nomine

τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἓν καθὼς ἡμεῖς.

12. Ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου· οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα, καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ.

13. Νῦν δὲ πρός σε ἔρχομαι, καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν αὐτοῖς.

14. Ἐγὼ δέδωκα αὐτοῖς τὸν λόγον σου, καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου.

15. Οὐκ ἐρωτῶ ἵνα ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.

16. Ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶν, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί.

17. Ἁγίασον αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθειά ἐστι.

18. Καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, κἀγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον.

19. Καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτὸν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ὦσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ.

20. Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ·

21. Ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σὺ πάτερ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοὶ, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν· ἵνα ὁ κόσμος πιστεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

22. Καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδω-

tuo, quos dedisti mihi, ut sint unum sicut nos.

12. Quum essem cum eis in mundo, ego servabam eos in nomine tuo. Quos dedisti mihi custodivi: & nemo ex eis periit, si non filius perditionis, ut Scriptura impleatur.

13. Nunc autem ad te venio, & hæc loquor in mundo, ut habeant gaudium meum impletum in semetipsis.

14. Ego dedi eis sermonem tuum, & mundus odio habuit eos, quia non sunt de mundo, sicut ego non sum de mundo.

15. Non rogo ut tollas eos de mundo, sed ut serves eos à malo.

16. De mundo non sunt: sicut ego de mundo non sum.

17. Sanctifica eos in veritate tua. Sermo tuus veritas est.

18. Sicut me misisti in mundum, & ego misi eos in mundum.

19. Et pro eis ego sanctifico meipsum, ut & ipsi sint sanctificati in veritate.

20. Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro credentibus per verbum eorum in me.

21. Ut omnes unum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, ut & ipsi in nobis unum sint: ut mundus credat quia tu me misisti.

22. Et ego gloriam quam dedi-

disti-

κάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς· ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν.

23. Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί· ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με ἀπέστειλας, καὶ ἠγάπησας αὐτοὺς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας.

24. Πάτερ, οὓς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν ἣν ἔδωκάς μοι, ὅτι ἠγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου.

25. Πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε ἔγνων, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας.

26. Καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἠγάπησάς με, ἐν αὐτοῖς ᾖ, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς.

Κεφ. ιή. 18.

* 1. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ‡ πέραν τοῦ † χειμάῤῥου τῶν † Κέδρων, ὅπου ἦν ‡ κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

2. Ἤδει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, τὸν τόπον· ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

* 3. Ὁ οὖν Ἰούδας λαβὼν τὴν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ † φανῶν καὶ ‡ λαμπάδων καὶ ὅπλων.

4. Ἰησοῦς οὖν εἰδὼς πάντα τὰ

disti mihi, dedi eis: ut sint unum, sicut nos unum sumus.

23. Ego in eis, & tu in me, ut sint consummati in unum: & ut cognoscat mundus quia tu me misisti, & dilexisti eos, sicut me dilexisti.

24. Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, & illi sint cum me: ut videant gloriam meam quam dedisti mihi: quia dilexisti me ante constitutionem mundi.

25. Pater juste, & mundus te non cognovit, ego autem te cognovi: & hi cognoverunt quia tu me misisti.

26. Et notum feci eis nomen tuum, & notum faciam: ut dilectio qua dilexisti me, in ipsis sit, & ego in ipsis.

CAPUT XVIII.

1. Hæc dicens Jesus, egressus est cum discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus.

2. Sciebat autem & Judas tradens eum, locum, quia frequenter convenerat Jesus illuc cum discipulis suis.

3. Ergo Judas accipiens cohortem, & ex principibus Sacerdotum & Pharisæis ministros: venit illuc cum laternis & facibus, & armis.

4. Jesus itaque sciens omnia

ἐρχόμενα ἐπ' αὐτὸν, ἐξελθὼν εἶπεν αὐτοῖς· Τίνα ζητεῖτε;

5. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον· Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐγώ εἰμι. Εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδοὺς αὐτὸν, μετ' αὐτῶν.

6. Ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς· Ὅτι ἐγώ εἰμι, ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί.

7. Πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε· Τίνα ζητεῖτε; Οἱ δὲ εἶπον· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον.

8. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Εἶπον ὑμῖν ὅτι ἐγώ εἰμι. εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν.

9. Ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν εἶπεν· Ὅτι οὓς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα.

10. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν, εἵλκυσεν αὐτὴν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον τὸ δεξιόν· ἦν δὲ ὄνομα τῷ δούλῳ Μάλχος.

*11. Εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ· Βάλε τὴν μάχαιράν σου εἰς τὴν † θήκην. τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατὴρ, οὐ μὴ πίω αὐτό;

12. Ἡ οὖν σπεῖρα καὶ ὁ χιλίαρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν.

*13. Καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν πρὸς Ἄνναν πρῶτον· ἦν γὰρ † πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.

14. Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουventura super se, exiens dixit eis: Quem quæritis?

5. Responderunt ei: Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus: Ego sum. Stabat autem & Judas ille tradens eum, cum ipsis.

6. Ut ergo dixit eis, Quod ego sum, abierunt in ea quæ post, & ceciderunt humi.

7. Iterum ergo eos interrogavit, Quem quæritis? At dixerunt Jesum Nazarenum.

8. Respondit Jesus: Dixi vobis, quia ego sum. si ergo me quæritis, sinite hos abire.

9. Ut impleretur sermo quem dixit: Quia quos dedisti mihi, non perdidi ex eis quemquam.

10. Simon ergo Petrus habens gladium, eduxit eum, & percussit principis Sacerdotum servum, abscidit ejus auriculam dexteram. Erat autem nomen servo Malchus.

11. Dixit ergo Jesus Petro, Injice gladium tuum in vaginam. Calicem quem dedit mihi Pater, non bibam illum?

12. Ergo cohors & tribunus, ministri Judæorum comprehenderunt Jesum, & ligaverunt eum.

13. Et adduxerunt eum ad Annam primum: erat enim socer Cajaphæ, qui erat princeps Sacerdotum anni illius.

14. Erat autem Cajaphas ille con-

λεύσας τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι συμφέρει ἕνα ἄνθρωπον ἀπολέσθαι ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

15. Ἠκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ὁ ἄλλος μαθητής. ὁ δὲ μαθητὴς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ † συνεισῆλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως.

16. Ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω· ἐξῆλθεν οὖν ὁ μαθητὴς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον.

17. Λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς τῷ Πέτρῳ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; Λέγει ἐκεῖνος· Οὐκ εἰμί.

18. Εἱστήκεισαν δὲ οἱ δοῦλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἀνθρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος.

19. Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ.

20. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐγὼ παῤῥησίᾳ ἐλάλησα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν τῇ συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ ἱερῷ, ὅπου πάντοθεν οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα οὐδέν.

21. Τί με ἐπερωτᾷς, ἐπερώτησον τοὺς ἀκηκοότας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· ἴδε, οὗτοι οἴδασιν ἃ εἶπον ἐγώ.

22. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἷς τῶν ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδω-

consulens Judæis, Quia expedit unum hominem perire pro populo.

15. Sequebatur autem Jesum Simon Petrus, & alius discipulus. At discipulus ille erat notus principi Sacerdotum: & simul introivit Iesu in atrium principis Sacerdotum.

16. At Petrus stabat ad ostium foris. Exivit ergo discipulus alius, qui erat notus principi Sacerdotum: & dixit ostiariæ, & introduxit Petrum

17. Dicit ergo ancilla ostiaria Petro: Nunquid & tu ex discipulis es hominis istius, Dicit ille: Non sum.

18. Stabant autem servi & ministri prunam facientes, quia frigus erat: & calefaciebant se, erat autem cum eis Petrus stans & calefaciens se.

19. Ergo princeps Sacerdotum interrogavit Iesum de discipulis suis, & de doctrina ejus

20. Respondit ei Iesus: Ego palam loquutus sum mundo, ego semper docui in synagoga & in templo, quo undique Iudæi conveniunt: & in occulto loquutus sum nihil.

21. Quid me interrogas? Interroga audientes, quid loquutus sim ipsis: ecce hi sciunt quæ dixerim ego.

22. Hæc autem eo dicente, unus ministrorū assistens dedit

κε ῥάπισμα τῷ Ἰησοῦ, εἰπών· Οὕτως ἀποκρίνῃ τῷ ἀρχιερεῖ.

23. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;

24. Ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

25. Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἑστὼς καὶ θερμαινόμενος· εἶπον οὖν αὐτῷ· Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; Ἠρνήσατο ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν· Οὐκ εἰμί.

* 26. Λέγει εἷς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὗ ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ‡ ὠτίον· Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;

27. Πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν.

* 28. Ἄγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν δὲ ‡ πρωΐα· καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθον εἰς τὸ ‡ πραιτώριον, ἵνα μὴ ‡ μιανθῶσιν, ἀλλ' ἵνα φάγωσι τὸ πάσχα.

* 29. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλᾶτος πρὸς αὐτοὺς, καὶ εἶπε· ‡ Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;

30. Ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ· Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιὸς, οὐκ ἂν σοι παρεδώκαμεν αὐτόν.

31. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε

alapam Jesu, dicens: Sic respondens principi Sacerdotū?

23. Respondit ei Jesus, Si male loquutus sum, testare de malo: si autem pulchre, quid me cædis?

24. Misit eum Annas ligatum ad Cajapham principem Sacerdotum.

25. Erat autem Simon Petrus stans, & calefaciens se. Dixerunt ergo ei: Num & tu ex discipulis ejus es? Negavit igitur ille, & dixit: Non sum.

26. Dicit unus ex servis principis Sacerdotum, cognatus existens cujus abscciderat Petrus auriculam: Non ego te vidi in horto cum illo?

27. Iterum ergo negavit Petrus: & statim gallus cantavit.

28. Adducunt ergo Jesum à Cajapha in prætorium, erat autem mane: & ipsi non introierunt in prætorium, ut non contaminarentur, sed ut manducarent Pascha.

29. Exivit ergo Pilatus ad eos, & dixit: Quam accusationem affertis adversus hominem hunc?

30. Responderunt & dixerunt ei: Si non esset hic malefactor, non utique tibi tradidissemus eum.

31. Dixit ergo eis Pilatus: Accipite eum vos, & secundum legem vestram judicate eum.

αὐτόν. Εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα.

32. Ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

33. Εἰσῆλθεν οὖν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;

34. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις, ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ;

35. Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας;

36. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἠγωνίζοντο ἵνα μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦθεν.

*37. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος· † Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεύς εἰμι ἐγώ· ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι, καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ· Πᾶς ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας, ἀκούει μου τῆς φωνῆς.

38. Λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος· Τί ἐστιν ἀλήθεια; Καὶ τοῦτο εἰπὼν, πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν ἐνρίσκω ἐν αὐτῷ.

eum. Dixerunt ergo ei Judæi: Nobis non licet interficere quemquam.

32. Ut sermo Jesu impleretur quem dixit, significans qua morte futurus esset mori.

33. Introivit ergo in prætorium iterum Pilatus, & vocavit Jesum, & dixit ei: Tu es rex Judæorum?

34. Respondit ei Jesus: A temetipso tu hoc dicis, an alii tibi dixerunt de me?

35. Respondit Pilatus. Numquid ego Judæus sum? Gens tua & principes Sacerdotum tradiderunt te mihi, quid fecisti?

36. Respondit Jesus: Regnum meum non est de mundo hoc: si ex mundo hoc esset regnum meum, ministri utique mei decertarent ut non traderer Judæis. nunc autem regnum meum non est hinc.

37. Dixit itaque ei Pilatus: Num ergo rex es tu? Respondit Jesus: Tu dicis, quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum, & ad hoc veni in mundum, ut tester veritati: omnis existens ex veritate, audit meam vocem.

38. Dicit ei Pilatus: Quid est veritas? Et hoc dicens, iterum exivit ad Judæos, & dicit eis: Ego nullam causam invenio in eo.

39. Ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν ἵνα ἕνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων;

40. Ἐκραύγασαν οὖν πάλιν πάντες, λέγοντες· Μὴ τοῦτον, ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν· ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς λῃστής. 16. † 6.

Κεφ. ιθ'. 19.

1. Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐμαστίγωσε.

2. Καὶ οἱ στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν, ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κεφαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν.

3. Καὶ ἔλεγον· Χαῖρε ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ῥαπίσματα.

4. Ἐξῆλθεν οὖν πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἴδε, ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὑρίσκω.

* 5. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, ‡ φορῶν τὸν ‡ ἀκάνθινον στέφανον, καὶ τὸ ‡ πορφυροῦν ἱμάτιον· Καὶ λέγει αὐτοῖς· ‡ Ἴδε ὁ ἄνθρωπος.

6. Ὅτε οὖν εἶδον αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν, λέγοντες· Σταύρωσον, σταύρωσον. Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος· Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, καὶ σταυρώσατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὑρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν.

7. Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι· Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ἡμῶν ὀφείλει ἀποθανεῖν, ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἐποίησεν.

39. Est autem consuetudo vobis, ut unum vobis absolvã in Pascha. vultis ergo vobis absolvam regem Judæorum?

40. Clamaverunt ergo rursum omnes, dicentes: Non hunc, sed Barabbam. Erat autem Barabbas latro.

CAPUT XIX.

1. Tunc ergo accepit Pilatus Jesum, & flagellavit.

2. Et milites plectentes coronam de spinis, imposuerunt ejus capiti: & veste purpurea amicierunt eum:

3. Et dicebant: Gaude rex Judæorum: & dabant ei alapas.

4. Exivit ergo iterum foras Pilatus, & dicit eis: Ecce adduco vobis eum foras, ut cognoscatis, quia in eo nullam causam invenio.

5. Exivit ergo Jesus foras, portans spineam coronam, & purpureum vestimentum. Et dicit eis: Ecce homo.

6. Quum ergo vidissent eum principes Sacerdotum & ministri, clamabant, dicentes, Crucifige, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Accipite eum vos & crucifigite. ego enim non invenio in eo causam.

7. Responderunt ei Judæi: Nos legem habemus, & secundum legem nostram debet mori: quia seipsum filium Dei fecit.

8. Quum

8. Ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλᾶτος τοῦτον τὸν λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη.

9. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ λέγει τῷ Ἰησοῦ· Πόθεν εἶ σύ; Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.

10. Λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλᾶτος· Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, καὶ ἐξουσίαν ἔχω ἀπολῦσαί σε;

11. Ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς· Οὐκ εἶχες ἐξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδομένον ἄνωθεν. διὰ τοῦτο ὁ παραδιδούς με σοὶ μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει;

12. Ἐκ τούτου ἐζήτει ὁ Πιλᾶτος ἀπολῦσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον, λέγοντες· Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος. πᾶς ὁ βασιλέα αὐτὸν ποιῶν, ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι.

13. Ὁ οὖν Πιλᾶτος ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον, ἤγαγεν ἔξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ.

14. Ἦν δὲ παρασκευὴ τοῦ πάσχα, ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη, καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις· Ἴδε ὁ βασιλεὺς ὑμῶν.

15. Οἱ δὲ ἐκραύγασαν· Ἆρον, ἆρον, σταύρωσον αὐτόν· Λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλᾶτος· Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; Ἀπεκρίθησαν οἱ ἀρχιερεῖς· Οὐκ ἔχομεν βασιλέα, εἰ μὴ Καίσαρα.

8. Quũ ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit

9. Et ingressus est in prætorium iterum: & dicit Jesu: Unde es tu? At Jesus responsum non dedit ei.

10. Dicit ergo ei Pilatus: Mihi non loqueris? nescis quia auctoritatem habeo crucifigere te, & auctoritatem habeo absolvere te?

11. Respondit Jesus: Non haberes auctoritatem ullam adversum me, si non esset tibi datum desuper. Propter hoc tradens me tibi, majus peccatum habet.

12. Ex hoc quærebat Pilatus absolvere eum. At Judæi clamabant, dicentes: Si hunc absolveris, non es amicus Cæsaris, omnis regem seipsum faciens, contradicit Cæsari.

13. Ergo Pilatus audiens hunc sermonem, adduxit foras Jesum, & sedit pro tribunali, in locum dictum Lithostrotum, Hebraice autem Gabbatha.

14. Erat autem parasceve Paschæ, hora autem quasi sexta. & dicit Iudæis: Ecce rex vester.

15. Illi autem clamabant, Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus: Regem vestrum crucifigam? Respondérunt principes Sacerdotũ: Non habemus regem, si non Cæsarem.

16. Tunc

16. Τότε οὖν παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς ἵνα σταυρωθῇ· παρέλαβον δὲ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἀπήγαγον.

16. Tunc ergo tradidit illum eis ut crucifigeretur. Acceperunt autem Jesu & eduxerunt.

17. Καὶ βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃς λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολγοθᾶ·

17. Et portans crucem suam, exivit in dictum Calvariæ locum, qui dicitur Hebraice Golgotha:

18. Ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν.

18. Ubi eum crucifixerunt, & cum eo alios duos hinc & hinc, medium autem Jesum.

19. Ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· ἦν δὲ γεγραμμένον· ΙΗΣΟΥΣ Ο ΝΑΖΩΡΑΙΟΣ Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ.

19. Scripsit autem & titulum Pilatus: & posuit super crucem: Erat autem scriptum, JESUS NAZARENUS REX JUDÆORUM.

*20. Τοῦτον οὖν τὸν ‡ τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν τῶν Ἰουδαίων· ὅτι ἐγγὺς ἦν τῆς πόλεως ὁ τόπος ὅπου ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστί, ‡ Ἑλληνιστί, ‡ Ῥωμαϊστί.

20. Hunc ergo titulum multi legerunt Judæorum: quia prope erat locus civitatem ubi crucifixus est Jesus. Et erat scriptum Hebraice, Græce, Romane.

21. Ἔλεγον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἀρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων· Μὴ γράφε· Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε· Βασιλεύς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.

21. Dicebant ergo Pilato principes Sacerdotum Judæorum, Ne scribe, Rex Judæorum, sed quia ipse dixit, Rex sum Judæorum.

22. Ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος· Ὃ γέγραφα, γέγραφα.

22. Respondit Pilatus: Quod scripsi, scripsi.

*23. Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, (καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἑκάστῳ στρατιώτῃ μέρος) καὶ τὸν χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ ‡ χιτὼν † ἄρραφος, ὁλόν τῶν ‡ ἄνωθεν † ὑφαντὸς δι' ὅλου.

23. Ergo milites quum crucifixissent Jesum, acceperunt vestimenta ejus, (& fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem,) & tunicam. Erat autem tunica inconsutilis, ex iis quæ desuper contexta per totum.

24. Εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους·

24. Dixerunt ergo ad invi-

sem;

Μὴ σχίσωμεν αὐτὸν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ αὐτῆς, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα· Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν.

cem: Non scindamus eam: sed sortiamur de illa cujus erit. Ut scriptura impleretur, dicens: Partiti sunt vestimenta mea sibi ipsis, & super vestem meam miserunt sortem. Illi quidem igitur milites hæc fecerunt.

25. Εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ τῷ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνή.

25. Stabant autem juxtà crucem Jesu, mater ejus, & soror matris ejus Maria illa Cleopæ, & Maria Magdalene.

26. Ἰησοῦς οὖν ἰδὼν τὴν μητέρα, καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρὶ αὐτοῦ· Γύναι, ἴδε ὁ υἱός σου.

26. Jesus ergo videns matrem & discipulum adstantem quem diligebat, dicit matri suæ: Mulier, ecce filius tuus.

27. Εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ· Ἴδε ἡ μήτηρ σου. Καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.

27. Deinde dicit discipulo: Ecce mater tua. Et ex illa hora accepit eam discipulus ille in propria.

28. Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεσται, ἵνα τελειωθῇ ἡ γραφὴ, λέγει· Διψῶ.

28. Post hoc sciens Jesus quia omnia jam consummata sunt, ut consummaretur scriptura, dicit, Sitio.

29. Σκεῦος οὖν ἔκειτο ὄξους μεστόν· οἱ δὲ, πλήσαντες σπόγγον ὄξους, καὶ ὑσσώπῳ περιθέντες, προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στόματι.

29. Vas ergo erat positum aceto plenum. Illi vero implentes spongiam aceto, & hyssopo circumponentes, obtulerunt ejus ori.

30. Ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὄξος ὁ Ἰησοῦς, εἶπε· Τετέλεσται· καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.

30. Quum ergo accepisset acetum Jesus, dixit: Consummatum est. Et inclinans caput, tradidit spiritum.

31. Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη τοῦ σαββάτου) ἠρώτησαν

31. Ergo Judæi, ut non remanerent in cruce corpora in Sabbato, quoniam Parasceve erat: (erat enim magnus dies ille Sabbati) rogave-

runt

τὸν Πιλάτον ἵνα κατεαγῶσιν αὐτῶν τὰ ‡ σκέλη, καὶ ἀρθῶσιν.

32. Ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέαξαν τὰ σκέλη, καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ.

33. Ἐπὶ δὲ τὸν Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ τὰ σκέλη.

*34. Ἀλλ' εἷς τῶν ‡ στρατιωτῶν ‡ λόγχῃ αὐτοῦ τὴν ‡ πλευρὰν † ἔνυξε· καὶ ‡ ἐυθὺς ἐξῆλθεν αἷμα καὶ ὕδωρ.

35. Καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστιν ἡ μαρτυρία· κἀκεῖνος οἶδεν ὅτι ἀληθῆ λέγει, ἵνα ὑμεῖς πιστεύσητε.

36. Ἐγένετο γὰρ ταῦτα ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ· Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ.

37. Καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει· Ὄψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.

38. Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον Ἰωσὴφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, (ὢν μαθητὴς Ἰησοῦ, κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων) ἵνα ἄρῃ τὸ σῶμα Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψεν ὁ Πιλάτος· ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

*39. Ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος (ὁ ἐλθὼν πρὸς τὸν Ἰησοῦν νυκτὸς τὸ πρῶτον) φέρων † μίγμα ‡ σμύρνης καὶ † ἀλόης ὡσεὶ λίτρας ἑκατόν.

*40. Ἔλαβον οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ‡ ὀθο-

runt Pilatum ut frangerentur eorum crura, & tollerentur.

32. Venerunt ergo milites: & quidem primi fregerunt crura, & alterius concrucifixi ei.

33. Ad autem Jesum venientes, ut viderunt eum jam mortuum, non fregerunt ejus crura.

34. Sed unus militum lancea ejus latus fodit: & continuo exivit sanguis & aqua.

35. Et videns testificatus est, & verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit: ut vos credatis.

36. Facta sunt enim hæc ut Scriptura impleretur: Os non comminuetur ab eo.

37. Et iterum alia Scriptura dicit: Videbunt in quem transfixerunt.

38. Post hæc rogavit Pilatum Joseph ab Arimathæa, existens discipulus Jesu, occultus autem propter metum Judæorum, ut tolleret corpus Jesu & permisit Pilatus. Venit ergo & tulit corpus Jesu.

39. Venit autem & Nicodemus ille veniens ad Jesum nocte primum, ferens mixturam myrrhæ & aloes, quasi libras centum.

40. Acceperunt ergo corpus Jesu, & ligaverunt illud in lin-

νίοις μεθ' τῶν ‡ ἀρωμάτων, ‡ καθὼς ‡ ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ‡ ἐνταφιάζειν.

41. Ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ἐσταυρώθη κῆπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινὸν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς ἐτέθη.

42. Ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν. 25. † 6.

Κεφ. κ'. 20.

1. Τῇ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρωΐ, σκοτίας ἐπ' οὔσης, εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ βλέπει τὸν λίθον ἠρμένον ἐκ τοῦ μνημείου.

2. Τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον, καὶ πρὸς τὸν ἄλλον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς· καὶ λέγει αὐτοῖς· Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἴδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

3. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον.

* 4. ‡ Ἔτρεχον δὲ οἱ δύο ‡ ὁμοῦ, καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε ‡ τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον.

5. Καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια· οὐ μέντοι εἰσῆλθεν.

6. Ἔρχεται οὖν Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα,

linteis cum aromatibus sicut mos est Judæis sepelire.

41. Erat autem in loco ubi crucifixus est, hortus: & in horto monumentum novum, in quo nondum quisquam positus erat.

42. Ibi ergo propter Parasceven Judæorum, quia juxta erat monumentum, posuerunt Jesum.

CAPUT XX.

1. AT una Sabbatorum Maria Magdalene venit mane tenebris adhuc existentibus, ad monumentum: & videt lapidem sublatum ex monumento.

2. Currit ergo, & venit ad Simonem Petrum, & ad alium discipulum quem diligebat Jesus: & dicit illis: Tulerunt Dominum de monumento, & nescimus ubi posuerunt eum.

3. Exiit ergo Petrus & alius discipulus, & venerunt ad monumentum.

4. Currebant autem duo simul: & alius discipulus præcucurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum.

5. Et inclinatus, vidit posita linteamina: non tamen introivit.

6. Venit ergo Simon Petrus sequens eum, & introivit in monumentum: & conspicit linteamina posita,

7. Et

7. Καὶ τὸ σουδάριον ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἕνα τόπον.

8. Τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν.

9. Οὐδέπω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφήν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι.

10. Ἀπῆλθον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

11. Μαρία δὲ εἱστήκει πρὸς τὸ μνημεῖον κλαίουσα ἔξω· ὡς οὖν ἔκλαιε, παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον.

12. Καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζομένους, ἕνα πρὸς τῇ κεφαλῇ, καὶ ἕνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ.

13. Καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι· Γύναι, τί κλαίεις; Λέγει αὐτοῖς· Ὅτι ἦραν τὸν κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν.

14. Καὶ ταῦτα εἰποῦσα, ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἑστῶτα· καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι.

* 15. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Γύναι, Τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς; Ἐκείνη δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ· Κύριε, εἰ σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκας· κἀγὼ αὐτὸν ἀρῶ.

16. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μαρία· Στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ· Ῥαββουνί, ὃ λέγεται, διδάσκαλε.

7. Et ſudarium quod fuerat ſuper caput ejus, non cum linteaminibus poſitum, ſed ſeorſum involutum in unum locũ

8. Tunc ergo introivit & ille alius diſcipulus veniens primus ad monumentum, & vidit, & credidit.

9. Nondum enim ſciebant Scripturam, quia oportet eum ex mortuis reſurgere.

10. Abierunt ergo iterum ad ſemetipſos diſcipuli.

11. Maria autem ſtabat ad monumentum plorans foris. Dum ergo fleret, inclinavit ſe in monumentum.

12. Et vidit duos angelos in albis ſedentes, unum ad caput, & unum ad pedes, ubi poſitum fuerat corpus Jeſu.

13. Et dicunt ei illi: Mulier quid ploras? Dicit eis: Quia tulerunt Dominum meum, & neſcio ubi poſuerunt eum.

14. Et hæc loquuta, converſa eſt in ea quæ poſt, & vidit Jeſum ſtantem, & non ſciebat quia Jeſus eſt.

15. Dicit ei Jeſus: Mulier, quid ploras? quẽ quæris? Illa exiſtimans quia hortulanus eſt, dicit ei: Domine, ſi tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi ubi poſuiſti eum: & ego eum tollã

16. Dicit ei Jeſus, Maria. Converſa illa dicit ei Rabboni (quod dicitur, Magiſter.)

17. Di-

17. Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· Μή μου ἅπτου· οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς· Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν.

17. Dicit ei Jesus: Ne me tange (nondum enim ascendi ad Patrem meum.) vade autem ad fratres meos, & dic eis: Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum, & Deum meum & Deum vestrum.

18. Ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἀπαγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς, ὅτι ἑώρακε τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

18. Venit Maria Magdalene, annuncians discipulis, Quia vidit Dominum, & hæc dixit ei.

19. Οὔσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς· Εἰρήνη ὑμῖν.

19. Existente ergo vespere die illo, una Sabbatorum, & foribus clausis ubi erant discipuli congregati propter metum Judæorum, venit Jesus & stetit in medium, & dicit eis: Pax vobis.

20. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτῷ. Ἐχάρησαν οὖν οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον.

20. Et hoc dicens ostendit eis manus & latus suum. Gavisi sunt ergo discipuli videntes Dominum.

21. Εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν· Εἰρήνη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατὴρ, κἀγὼ πέμπω ὑμᾶς.

21. Dixit ergo eis Jesus iterum: Pax vobis. sicut misit me Pater, & ego mitto vos.

* 22. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, † ἐνεφύσησε, καὶ λέγει αὐτοῖς· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον.

22. Et hoc dicens, insufflavit, & dicit eis: Accipite Spiritum sanctum.

23. Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.

23. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis. Quorum retinueritis, retenta sunt.

24. Θωμᾶς δὲ, εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς.

24. Thomas autem, unus ex duodecim, dictus Didymus, non erat cum eis quando venit Jesus.

* 25. Ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί· Ἑωράκαμεν τὸν

25. Dixerunt ergo ei alii discipuli: Vidimus Dominum. Ille au-

Κύριον· Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.

26. Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θωμᾶς μετ' αὐτῶν· ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν· Εἰρήνη ὑμῖν.

27. Εἶτα λέγει τῷ Θωμᾷ· Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

28. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου.

29. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Ὅτι ἑώρακάς με, Θωμᾶ, πεπίστευκας· μακάριοι, οἱ μὴ ἰδόντες, καὶ πιστεύσαντες.

30. Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

31. Ταῦτα δὲ γέγραπται, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἵνα πιστεύοντες ζωὴν ἔχητε ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. 7. †3.

Κεφ. κά. 21.

1. Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος. ἐφανέρωσε δὲ ὅλως.

autem dixit eis: Si non videro in manibus ejus vestigium clavorum, & mittam digitum meum in vestigium clavorum, & mittam manum meam in latus ejus, non credam.

26. Et post dies octo iterum erant intus discipuli ejus, & Thomas cum eis. Venit Jesus januis clausis, & stetit in medio, & dixit: Pax vobis.

27. Deinde dicit Thomæ: infer digitum tuum huc, & vide manus meas: & affer manum tuam, & mitte in latus meum, & ne fias incredulus, sed credens.

29. Et respondit Thomas, & dixit ei: Dominus meus, & Deus meus.

29. Dicit ei Jesus: Quia vidisti me credidisti: beati non videntes, & credentes.

30. Multa quidem igitur & alia signa fecit Jesus in conspectu discipulorum suorū, quæ non sunt scripta in libro hoc.

31. Hæc autem scripta sunt ut credatis quia Jesus est Christus filius Dei: & ut credentes, vitam habeatis in nomine ejus.

CAPUT XXI.

1. Post hæc manifestavit seipsum iterum Jesus discipulis ad mare Tiberiadis. Manifestavit autem sic: 2. E-

2. Ἦσαν ὁμοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

2. Erant simul Simon Petrus, & Thomas ille dictus Didymus, & Nathanael à Cana Galilææ & illi Zebedæi, & alii ex discipulis ejus duo.

* 3. Λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος· Ὑπάγω † ἁλιεύειν. Λέγουσιν αὐτῷ· Ἐρχόμεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. Ἐξῆλθον, καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον εὐθύς, καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν.

3. Dicit eis Simon Petrus: Vado piscari. Dicunt ei, Venimus & nos cum te. Exierunt, & ascenderunt in navigium statim; & in illa nocte prehenderunt nihil.

4. Πρωΐας δὲ ἤδη γενομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸν αἰγιαλόν· ἐ μέντοι ἤδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι.

4. Mane autem jam facto stetit Jesus in litore: non tamen cognoverunt discipuli quia Jesus est.

* 5. Λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Παιδία, μή τι † προσφάγιον ἔχετε; Ἀπεκρίθησαν αὐτῷ· Οὔ.

5. Dicit ergo eis Jesus: Pueri, numquid pulmentarium habetis? Responderunt ei, Non.

6. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ δίκτυον, καὶ εὑρήσετε. Ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἑλκύσαι ἴσχυσαν ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων.

6. Ille autem dixit eis: Jacite in dexteras partes navigii rete, & invenietis. Jecerunt ergo: & non jam illud trahere valebant à multitudine piscium.

* 7. Λέγει οὖν ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, τῷ Πέτρῳ· Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ Κύριός ἐστι, τὸν † ἐπενδύτην ‡ διεζώσατο, (ἦν γὰρ γυμνός) καὶ ἔβαλεν ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν.

7. Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Jesus, Petro: Dominus est. Simon ergo Petrus audiens quia Dominus est, amiculum succinxit (erat enim nudus) & misit seipsum in mare:

* 8. Οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ ‡ πλοιαρίῳ ἦλθον, (οὐ γὰρ ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὡς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων) σύροντες τὸ δίκτυον τῶν ἰχθύων.

8. At alii discipuli navigio venerunt (non enim erant longè à terra, sed quasi à cubitis ducentis) trahentes rete piscium.

* 9. Ὡς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ‡ ἀνθρακιὰν

9. Ut ergo descenderunt in terram, conspiciunt prunas posi-

κειμένην, καὶ † ὀψάριον † ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον.

10. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν.

* 11. Ἀνέβη Σίμων Πέτρος, καὶ † εἵλκυσε τὸ δίκτυον ἐπὶ τῆς γῆς, μεστὸν ἰχθύων μεγάλων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσούτων ὄντων οὐχ † ἐσχίσθη τὸ δίκτυον.

* 12. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· Δεῦτε, † ἀριστήσατε. Οὐδεὶς δὲ † ἐτόλμα τῶν μαθητῶν † ἐξετάσαι αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν.

13. Ἔρχεται οὖν ὁ Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον ὁμοίως.

14. Τοῦτο ἤδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν.

15. Ὅτε οὖν ἠρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ· Βόσκε τὰ ἀρνία μου.

16. Λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με; Λέγει αὐτῷ· Ναὶ Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ· Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου.

* 17. Λέγει αὐτῷ τὸ † τρίτον· Σίμων Ἰωνᾶ, φιλεῖς με; Ἐλυπήθη ὁ Πέτρος ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρίτον· Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ· Κύριε, σὺ πάντα οἶδας· σὺ γινώ-

positas, & piscem superpositum & panem.

10. Dicit eis Iesus: Afferte à piscibus quos prendistis nunc.

11. Ascendit Simon Petrus, & traxit rete in terram, plenum piscibus magnis, centum quinquaginta tribus. Et tot existentibus, non scissum est rete.

12. Dicit eis Jesus: Venite, prandete. Nemo autem audebat discipulorum interrogare eum: tu quis es? scientes quia Dominus est.

13. Venit ergo Jesus, & accipit panem, & dat eis, & piscem similiter.

14. Hoc jam tertio manifestatus est Jesus discipulis suis excitatus ex mortuis.

15. Quum ergo prandissent, dicit Simoni Petro Jesus: Simon Jona, diligis me plus his? Dicit ei: Etiam Domine: tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce agnos meos.

16. Dicit ei iterum secundo: Simon Jona, diligis me. Ait illi: Etiam Domine, tu scis quia amo te. Dicit ei: Pasce oves meas.

17. Dicit ei tertio: Simon Jona, amas me? Contristatus est Petrus, quia dixit ei tertio, Amas me? & dixit ei, Domine, tu omnia scis: tu

σκεις ὅτι φιλῶ σε. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· † Βόσκε τὰ προβατά μου.

*18. Ἀμὴν, ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἦς νεώτερος, † ἐζώννυες σεαυτὸν, καὶ περιεπάτεις ὅπου ἤθελες· ὅταν δὲ γηράσῃς, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε ζώσει, καὶ οἴσει ὅπου οὐ θέλεις.

19. Τοῦτο δὲ εἶπε, σημαίνων ποίῳ θανάτῳ δοξάσει τὸν Θεόν. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, λέγει αὐτῷ· Ἀκολούθει μοι.

20. Ἐπιστραφεὶς δὲ ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς, ἀκολουθοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στῆθος αὐτοῦ, καὶ εἶπε· Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε;

21. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ· Κύριε, οὗτος δὲ τί;

22. Λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολούθει μοι.

23. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει. καὶ οὐκ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ'· Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;

24. Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα· καὶ οἴδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.

*25. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ὅσα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται καθ' ἕν, οὐδὲ αὐτὸν † οἶμαι τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία. Ἀμήν. 17. † 5.

tu cognoscis quia amo te. Dicit ei Jesus, Pasce oves meas.

18. Amen, amen dico tibi, qvum esses junior, cingebas teipsum & ambulabas, ubi volebas: qvum autem senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget, & feret qvo non vis.

19. Hoc autem dixit, significans qva morte glorificaturus esset Deum. Et hoc effatus, dicit ei, Sequere me.

20. Conversus autem Petrus conspicit discipulum qvem diligebat Jesus, sequentem: qui & recubuerat in cœna super pectus ejus, & dixerat: Domine, quis est tradens te?

21. Hunc videns Petrus, dicit Jesu: Domine, hic autē quid?

22. Dicit ei Jesus: Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? tu sequere me.

23. Exivit ergo sermo iste ad fratres, qvia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei Jesus: Quod non moritur: sed, Si eum volo manere donec veniam, qvid ad te?

24. Hic est discipulus testificans de his, & scribens hæc: & scimus quia verum est testimonium ejus.

25. Sunt autem & alia multa qvæcumqve fecit Jesus: quæ si scribantur ad unum, nec ipsum arbitror mundum capere scriptos libros. Amen.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΑΓΙΩΝ

ACTA APOSTOLORUM SANCTORUM

S. LUCÆ.

ΚΕΦ. Α'. 1.

1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν,

2. Ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διὰ πνεύματος ἁγίου οὓς ἐξελέξατο, ἀνελήφθη.

*3. Οἷς καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν, ἐν πολλοῖς † τεκμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα † ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

*4. Καὶ † συναλιζόμενος ‡ παρήγγειλεν αὐτοῖς ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ † περιμένειν τὴν ‡ ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός, ἣν ἠκούσατέ μου.

5. Ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.

6. Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες, ἐπηρώτων αὐτὸν, λέγοντες· Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;

7. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· Οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

CAPUT I.

1. ILlum quidem primum sermonem feci de omnibus, ô Theophile, quæ cœpit Jesus facereq; & docere,

2. Usque qua die præcipiens Apostolis per Spiritum sanctum, quos elegerat, receptus est:

3. Quibus & præbuit seipsum vivum post pati ipsum, in multis signis, per dies quadraginta conspectus eis, & dicens quæ de regno Dei.

4. Et congregans denunciavit eis, ab Hierosolymis non discedere: sed expectare promissionem Patris, quam audistis me.

5. Quia Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu sancto non post multos hos dies.

6. Qui autem igitur convenientes interrogabant eum, dicentes, Domine, si in tempore hoc restituis regnum Israeli?

7. Dixit autem ad eos: Non vestrum est nosse tempora vel opportunitates, quæ Pater posuit in propria auctoritate:

8. Sed

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0444
DFG

8. Ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν ἐπελθόντος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἔν τε Ἰερουσαλὴμ καὶ ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ, καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

8. Sed accipietis virtutem supervenientis sancti Spiritus in vos, & eritis mihi testes inque Hierusalem, & in omni Judæa & Samaria, & usque ad ultimum terræ.

9. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλη ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

9. Et hæc dicens videntibus illis elevatus est: & nubes suscepit eum ab oculis eorum.

10. Καὶ ὡς ἀτενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανὸν, πορευομένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθῆτι λευκῇ,

10. Et ut attendentes erant in cælum, eunte eo, & ecce viri duo astiterunt eis in vestitu albo.

11. Οἱ καὶ εἶπον· Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν.

11. Qui & dixerunt: Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Jesus receptus à vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.

* 12. Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἰερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου † Ἐλαιῶνος, ὅ ἐστιν ἐγγὺς Ἰερουσαλὴμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν.

12. Tunc reversi sunt in Hierusalem à monte vocato Oliveti: qui est prope Hierusalem, Sabbati habens iter.

* 13. Καὶ ὅτε εἰσῆλθον, ἀνέβησαν εἰς τὸ ‡ ὑπερῷον, οὗ ἦσαν † καταμένοντες, ὅ, τε Πέτρος καὶ Ἰάκωβος, καὶ Ἰωάννης, καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολομαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἁλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτὴς, καὶ Ἰούδας Ἰακώβου.

13. Et quum introissent, ascenderunt in cœnaculum, ubi erant manentes Petrus & Jacobus, & Joannes, & Andreas, Philippus & Thomas, Bartholomæus & Matthæus, Jacobus Alphæi, & Simon Zelotes, & Judas Jacobi.

14. Οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, σὺν γυναιξὶ, καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ

14. Hi omnes erant perseverantes concorditer oratione & deprecatione, cum mulieribus, & Maria matre Jesu, & cum fratribus ejus.

15. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν, εἶπεν· (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν.)

16. Ἄνδρες ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην ἣν προεῖπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαβὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι τὸν Ἰησοῦν.

* 17. Ὅτι † καθηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης.

* 18. Οὗτος μὲν οὖν ‡ ἐκτήσατο ‡ χωρίον ἐκ τοῦ μισθοῦ τῆς ἀδικίας· καὶ † πρηνὴς γενόμενος † ἐλάκησε μέσος, καὶ ‡ ἐξεχύθη πάντα τὰ ‡ σπλάγχνα αὐτοῦ.

19. Καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλήμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν, Ἀκελδαμά, τουτέστι, χωρίον αἵματος.

* 20. Γέγραπται γὰρ ἐν ‡ βίβλῳ ‡ ψαλμῶν· Γενηθήτω ἡ † ἔπαυλις αὐτοῦ ‡ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. Καί· Τὴν ‡ ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος.

21. Δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ, ἐν ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος Ἰησοῦς,

22. Ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ γενέσθαι σὺν ἡμῖν ἕνα τούτων.

15. *Et* in diebus illis exurgens Petrus in medio discipulorum, dixit: (eratque turba nominum in idipsum, quasi centum viginti:)

16. Viri fratres, oportet impleri Scripturam hanc, quam prædixit Spiritus sanctus per os David, de Juda illo facto duce viæ comprehendentibus Jesum:

17. Quia adnumeratus erat cum nobis, & sortitus est sortem ministerii hujus.

18. Hic quidem igitur acquisivit agrum de mercede injustitiæ, præceps factus, & crepuit medius: & effusa sunt omnia viscera ejus.

19. Et notum factum est omnibus habitantibus Hierusalem: ita ut vocari agrum illum proprio idiomate eorum, Haceldama, hoc est, Ager sanguinis.

20. Scriptum est enim in libro Psalmorum: Fiat commoratio ejus deserta: & non sit habitans in ea. Et episcopatum ejus accipiat alter.

21. Oportet ergo convenientium nobis virorum in omni tempore, in quo intravit & exivit ad nos Dominus Jesus,

22. Incipiens à baptismate Joannis, usque in diem qua receptus est à nobis, testem resurrectionis ejus fieri cum nobis unum horum.

23. Et

23. Καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσὴφ τὸν καλούμενον Βαρσαβᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰοῦστος, καὶ Ματθίαν.

24. Καὶ προσευξάμενοι εἶπον· Σὺ Κύριε ‡ καρδιογνῶστα πάντων, ‡ ἀνάδειξον ὃν τούτων τῶν δύο ἕνα ὃν ‡ ἐξελέξω,

25. Λαβεῖν τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς, ἐξ ἧς παρέβη Ἰούδας, πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον.

* 26. Καὶ ἔδωκαν κλήρους αὐτῶν, καὶ ‡ ἔπεσεν ὁ ‡ κλῆρος ἐπὶ Ματθίαν, καὶ † συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων. 28. † 11.

23. Et statuerunt duos, Joseph vocatum Barsabam, qui cognominatus est Justus, & Matthiam.

24. Et orantes dixerunt: Tu Domine cordium cognitor omnium, ostende quem elegeris ex his duobus unum,

25. Accipere sortem ministerii hujus & apostolatus de quo aberravit Judas abire in locum proprium.

26. Et dederunt sortes eorum, & cecidit sors super Matthiam & simul suffragiis electus est cum undecim Apostolis.

Κεφ. β'. 2.

1. Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἦσαν ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ἐπὶ τὸ αὐτό.

* 2. Καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ‡ ἦχος ‡ ὥσπερ φερομένης ‡ πνοῆς † βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθήμενοι.

3. Καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός, ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν.

4. Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι.

5. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς, ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν.

6. Γενομένης δὲ τῆς φωνῆς

CAPUT II.

1. ET in compleri diem Pentecostes, erant omnes unanimiter in eodem:

2. Et factus est repente de cælo sonus, tanquam ruentis flatus violenti: & replevit totam domum ubi erant sedentes.

3. Et visæ sunt illis dispertitæ linguæ tanquam ignis: sedit quoque supra unumquemque eorum.

4. Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus dabat illis eloqui.

5. Erant autem in Hierusalem habitantes Judæi, viri religiosi ab omni gente eorum qui sub cælo.

6. Facta autem voce hac,

ταύτης, συνῆλθε τὸ πλῆθος, καὶ συνεχύθη· ὅτι ἤκουον εἷς ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν.

convenit multitudo, & confusa est, quoniam audiebat unusquisque proprio idiomate loquentes illos.

7. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι;

7. Stupebant autem omnes & mirabantur, dicentes ad invicem: Nonne ecce omnes isti sunt loquentes Galilæi?

8. Καὶ πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;

8. Et quomodo nos audimus unusquisque proprio idiomate nostro in quo nati sumus?

9. Πάρθοι καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν,

9. Parthi, & Medi, & Elamitæ, & habitantes Mesopotamiam, Judæamque & Cappadociam, Pontum & Asiam,

* 10. Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον, καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ‡ ἐπιδημοῦντες ‡ Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι,

10. Phrygiamque & Pamphyliam, Ægyptum, & partes Libyæ quæ secundum Cyrenen, & advenæ Romani, Judæique & proselyti,

11. Κρῆτες καὶ Ἄραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ.

11. Cretes, & Arabes, audimus loquentes eos nostris linguis magnalia Dei.

12. Ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηπόρουν, ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες· Τί ἂν θέλοι τοῦτο εἶναι;

12. Stupebant autem omnes & hæsitabant, alius ad alium dicentes: Quidnam vult hoc esse?

* 13. Ἕτεροι δὲ ‡ χλευάζοντες ἔλεγον· Ὅτι † γλεύκους † μεμεστωμένοι εἰσί.

13. Alii autem cavillantes dicebant: Quia musto pleni sunt.

* 14. Σταθεὶς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ‡ ἕνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ ‡ ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς· Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἰερουσαλὴμ ἅπαντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ † ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου.

14. Stans autem Petrus cum undecim, sustulit vocem suam, & loquutus est eis: Viri Judæi, & habitantes Hierusalem universi, hoc vobis notum sit: & auribus percipite verba mea.

15. Οὐ γὰρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμ-

15. Non enim, sicut vos æsti-

βάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας.

æstimatis, hi ebrii sunt: est enim hora tertia diei:

16. Ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ.

16. Sed hoc est dictum per prophetam Joel:

*17. Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, (λέγει ὁ Θεὸς) ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται.

17. Et erit in novissimis diebus, dicit Deus, effundam de Spiritu meo super omnem carnem: & prophetabunt filii vestri & filiæ vestræ: & juvenes vestri visiones videbunt, & seniores vestri somnia somniabunt.

*18. Καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι.

18. Atque super servos meos, & super ancillas meas in diebus illis effundam de Spiritu meo, & prophetabunt.

19. Καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἷμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.

19. Et dabo prodigia in cælo sursum, & signa in terra deorsum, sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.

*20. Ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα, πρὶν ἢ ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.

20. Sol convertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini illa magna & illustris.

21. Καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται.

21. Et erit, omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit.

22. Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε.

22. Viri Israelitæ, audite verba hæc: Jesum Nazarenum, virum à Deo approbatum in vobis virtutibus & prodigiis & signis, quæ fecit per illum Deus in medio vestri, sicut & ipsi scitis.

*23. Τοῦτον τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον λαβόντες, διὰ χειρῶν ἀνό-

23. Hunc definito consilio & præscientia Dei expositum accipientes, per manus exle-

μων † προσπήξαντες ‡ ἀνείλετε.

24. Ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε, λύσας τὰς ὠδῖνας τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ.

25. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν· Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντὸς, ὅτι ἐκ δεξιῶν μού ἐστιν, ἵνα μὴ σαλευθῶ.

*26. Διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδία μου, καὶ ‡ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου· ἔτι δὲ καὶ ἡ ‡ σάρξ μου ‡ κατασκηνώσει ἐπ' ‡ ἐλπίδι,

27. Ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχήν μου εἰς ᾅδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

28. Ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου.

29. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παῤῥησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστιν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης.

30. Προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὅρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν, καθίσαι ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ,

31. Προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὐ κατελείφθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς ᾅδου, οὐδὲ ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε διαφθοράν.

gum, affigentes interemistis:

24. Quem Deus resuscitavit, solvens dolores mortis, juxta quod non erat possibile teneri illum ab eo.

25. David enim dicit in eum, Providebam Dominum in conspectu meo semper: quoniam ex dextris meis est ut ne concutiar.

26. Propter hoc lætatum est cor meum, & exultavit lingua mea: insuper vero & caro mea requiescet in spe.

27. Quoniam non derelinques animam meam in inferno: nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.

28. Notas fecisti mihi vias vitæ: replebis me jucunditate cum facie tua.

29. Viri fratres, liceat dicere cum libertate ad vos de patriarcha David, quoniam & defunctus est, & sepultus est: & sepulchrum ejus est in nobis usque diem hanc.

30. Propheta igitur existens, & sciens quia jurejurando juravit illi Deus, de fructu lumbi ejus secundum carnem resuscitaturum Christum, collocaturum super thronum ejus:

31. Providens loquutus est de resurrectione Christi, quia non derelicta est anima ejus in inferno, neque caro ejus vidit corruptionem.

32. Hunc

32. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεὸς, οὗ πάντες ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες.

33. Τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς, τήν τε ἐπαγγελίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἐξέχεε τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς βλέπετε καὶ ἀκούετε.

34. Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς· λέγει δὲ αὐτός· Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου,

35. Ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.

36. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι Κύριον καὶ Χριστὸν αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε, τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε.

37. Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ, εἶπόν τε πρὸς τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους· Τί ποιήσομεν, ἄνδρες ἀδελφοί;

38. Πέτρος δὲ ἔφη πρὸς αὐτούς· Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· καὶ λήψεσθε τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος·

39. Ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία καὶ τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν, ὅσους ἂν προσκαλέσηται Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν.

40. Ἑτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρετο καὶ παρεκάλει, λέγων· Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.

32. Hunc Jesum resuscitavit Deus, cujus omnes nos sumus testes.

33. Dextera igitur Dei exaltatus, & promissionem sancti Spiritus accipiens à Patre, effudit hunc quem nunc vos videtis & auditis.

34. Non enim David ascendit in cælum: dicit autem ipse: Dixit Dominus Domino meo: Sede ex dextris meis,

35. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ.

36. Certo ergo cognoscat omnis domus Israel, quia & Dominum & Christum eum Deus fecit, hunc Jesum, quem vos crucifixistis.

37. Audientes autem compuncti sunt corde: dixeruntque ad Petrum & reliquos Apostolos: Quid faciemus viri fratres?

38. Petrus vero ait ad illos: Pœnitemini: & baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi in remissionem peccatorum, & accipietis donum sancti Spiritus.

39. Vobis enim est repromissio & filiis vestris, & omnibus qui in longe, quoscumq; advocaverit Dominus Deus noster.

40. Aliisque verbis plurimis obtestabatur & exhortabatur, dicens: Salvamini à generatione prava ista.

*41. Οἱ μὲν οὖν ‡ ἀσμένως ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ, ‡ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθησαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὡσεὶ † τρισχίλιαι.

*42. Ἦσαν δὲ ‡ προσκαρτεροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων, καὶ τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ ‡ κλάσει τοῦ ἄρτου, καὶ ταῖς προσευχαῖς.

43. Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλά τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο.

44. Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά.

*45. Καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ‡ ὑπάρξεις ἐπίπρασκον, καὶ διεμέριζον αὐτὰ πᾶσι, ‡ καθότι ἄν τις ‡ χρείαν εἶχε.

*46. ‡ Καθ' ἡμέραν τε προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, ‡ κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον, μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ † ἀφελότητι καρδίας,

47. Αἰνοῦντες τὸν Θεὸν, καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. Ὁ δὲ Κύριος προσετίθει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν τῇ ἐκκλησίᾳ. 44. † 11.

ΚΕΦ. γ'. 3.

1. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσευχῆς τὴν ἐνάτην.

2. Καί τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ἐβαστάζετο· ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ

41. Qui quidem ergo libenter recipientes sermonem ejus, baptizati sunt: & appositæ sunt die illa animæ circiter tria millia.

42. Erant autem perseverantes doctrina Apostolorum, & communicatione & fractione panis, & orationibus.

43. Fiebat autem omni animæ timor: multaq; prodigia & signa per Apostolos fiebant.

44. Omnes autem credentes erant in idem: & habebant omnia communia.

45. Et possessiones & facultates vendebant: & dividebant illa omnibus, prout quis opus habebat.

46. Per diem quoque perdurantes unanimiter in templo, frangentesq; per domum panē, sumebant alimentum in exultatione & simplicitate cordis,

47. Laudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem. At Dominus apponebat eos qui salvi fiebant per diem ecclesiæ.

CAPUT III.

1. IN idipsum autem Petrus & Joannes ascendebant in templum, ad horam orationis nonam.

2. Et quidam vir claudus ex utero matris suæ existens, bajulabatur: quem ponebant per diem ad portam templi,

di-

τὴν λεγομένην Ὡραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων εἰς τὸ ἱερόν.

3. Οὗς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ ἱερὸν, ἠρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν.

4. Ἀτενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ Ἰωάννῃ, εἶπε· Βλέψον εἰς ἡμᾶς.

5. Ὁ δὲ ἐπεῖχεν αὐτοῖς, προσδοκῶν τι παρ' αὐτῶν λαβεῖν.

6. Εἶπε δὲ Πέτρος· Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι· ὃ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι· Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου ἔγειραι καὶ περιπάτει.

*7. Καὶ ‡ πιάσας αὐτὸν τῆς ‡ δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρε· ‡ παραχρῆμα δὲ ‡ ἐστερεώθησαν αὐτοῦ αἱ † βάσεις καὶ τὰ † σφυρά.

*8. Καὶ † ἐξαλλόμενος ἔστη, καὶ περιεπάτει· καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν, περιπατῶν καὶ ‡ ἀλλόμενος, καὶ ‡ αἰνῶν τὸν Θεόν.

9. Καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν.

10. Ἐπεγίνωσκόν τε αὐτὸν ὅτι ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὡραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱεροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

*11. Κρατοῦντος δὲ τοῦ ἰαθέντος † χωλὸν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην, ‡ συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος, † ἐκθαμβοι-

dictam Speciosam, petere eleemosynam ab introeuntibus in templum.

3. Qui videns Petrum & Joannem futuros introire in templum, rogabat eleemosynam.

4. Intendens autem Petrus in eum cum Joanne, dixit: Respice in nos.

5. Ille autē attendebat eis, expectans aliquid ab eis accipere.

6. Dixit autem Petrus: Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: in nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula.

7. Et apprehendens ipsum dextera manu, allevavit: protinus autem confirmatæ sunt ejus bases & plantæ.

8. Et exiliens stetit, & ambulabat: & intravit cum illis in templum ambulans, & exiliens, & laudans Deum,

9. Et vidit eum omnis populus ambulantem, & laudantem Deum.

10. Cognoscebantque illum quod ipse erat ad eleemosynam sedens ad Speciosam portam templi, & impleti sunt stupore & extasi super contingente ei.

11. Tenente autem sanato claudo Petrum & Joannem, cucurrit ad eos omnis populus ad porticum vocatam Salomonis, stupentes.

12. Ἰδὼν δὲ Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι τοῦ περιπατεῖν αὐτόν;

12. Videns autem Petrus respondit ad populum: Viri Israelitæ, quid miramini in hoc, aut nobis quid attenditis, quasi propria virtute aut pietate iis qui fecimus ambulare eum?

13. Ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς παρεδώκατε, καὶ ἠρνήσασθε αὐτὸν κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν.

13. Deus Abraham & Isaac, & Jacob, Deus patrum nostrorum glorificavit puerũ suum Jesum: quem vos tradidistis, & negastis eum ante faciem Pilati, judicante illo dimitti.

14. Ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἠρνήσασθε, καὶ ᾐτήσασθε ἄνδρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν.

14. Vos autem sanctum & justum negastis: & petistis virum homicidam donari vobis.

15. Τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν.

15. At principem vitæ interfecistis, quem Deus suscitavit ex mortuis: cujus nos testes sumus.

16. Καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον, ὃν θεωρεῖτε καὶ οἴδατε, ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν † ὁλοκληρίαν ταύτην ἀπέναντι πάντων ὑμῶν.

16. Et in fide nominis ejus, hunc quem videtis & nostis confirmavit nomen ejus: & fides quæ per eum, dedit illi integritatem hanc in conspectu omnium vestrum.

17. Καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν.

17. Et nunc fratres, scio quia per ignorantiam feciſtis, ſicut & principes vestri.

18. Ὁ δὲ Θεὸς ἃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν αὐτοῦ παθεῖν τὸν Χριστόν, ἐπλήρωσεν οὕτω.

18. At Deus quæ prænunciavit per os omnium Prophetarum suorum pati Christum, implevit sic.

19. ‡ Μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας· ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ † ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου,

19. Pœnitemini igitur, & convertimini ad deleri vestra peccata: Ut quum venerint tempora refrigerii à conspectu Domini,

20. Et

20. Καὶ ἀπορείλῃ τὸν προκεκηρυγμένον ὑμῖν Ἰησοῦν Χριστὸν,

* 21. Ὃν δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων † ἀποκαταστάσεως πάντων ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος πάντων ἁγίων ἀπ' αἰῶνος.

22. Μωσῆς μὲν γὰρ πρὸς τοὺς πατέρας εἶπεν· Ὅτι προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ πρὸς ὑμᾶς.

* 23. Ἔσται δὲ, πᾶσα ψυχὴ, ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκείνου, † ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ.

24. Καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ προκατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας.

* 25. Ὑμεῖς ἐστε υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης ἧς ‡ διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν, λέγων πρὸς Ἀβραάμ· Καὶ τῷ σπέρματί σου † ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ ‡ πατριαὶ τῆς γῆς.

26. Ὑμῖν πρῶτον ὁ Θεὸς ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς, ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν. 20. † 9.

Κεφ. δ'. 4.

1. Ἀλαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν, ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι,

20. Et miserit propositum vobis Jesum Christum,

21. Quem oportet cælum quidem suscipere usque in tempora restitutionis omnium, quæ loqvutus est Deus per os omnium sanctorum suorum Prophetarum à seculo.

22. Moyses quidem enim ad patres dixit: Quoniam Prophetam vobis resuscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris tamquam me; ipsum audietis juxta omnia quæcunque loqvutus fuerit ad vos.

23. Erit autem, omnis anima, quæ non audierit Prophetam illum, exterminabitur de plebe

24. Et omnes autem Prophetæ à Samuel & deinceps, quotcumque loqvuti sunt, & annunciaverunt dies istos.

25. Vos estis filii Prophetarum, & testamenti quod disposuit Deus ad patres nostros, dicens ad Abraham: & in semine tuo benedicentur omnes familiæ terræ.

26. Vobis primum Deus resuscitans puerum suum Jesum, misit eum benedicentem vobis, in averti unumqvemqve à neqvitiis vestris.

CAPUT IV.

1. Loqventibus autem illis ad populum, supervenerunt eis Sacerdotes, & magistratus templi, & Sadducæi.

2. Διαπονούμενοι διὰ τὸ διδάσκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν, καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.

2. Labore affecti propter docere eos populum, & annunciare in Jesu resurrectionem mortuorum.

3. Καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν εἰς τὴν αὔριον· ἦν γὰρ ἑσπέρα ἤδη.

3 Et injecerunt eis manus: & posuerunt in custodiam in crastinum; erat enim vespera jam.

4. Πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λόγον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὡσεὶ χιλιάδες πέντε.

4. Multi autem audientium verbum, crediderunt, & factus est numerus virorum quasi millia quinque.

5. Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὔριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ πρεσβυτέρους καὶ γραμματεῖς εἰς Ἰερουσαλήμ.

5. Factum est autem in crastinum, congregari eorum principes, & Seniores, & Scribas in Hierusalem.

* 6. Καὶ Ἄνναν τὸν ἀρχιερέα καὶ Καϊάφαν καὶ Ἰωάννην καὶ Ἀλέξανδρον, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ ‡ γένους † ἀρχιερατικοῦ.

6. Et Annam principem Sacerdotum, & Caipham, & Joannem, & Alexandrū, & quotquot erant de genere Pontificali.

7. Καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ, ἐπυνθάνοντο· Ἐν ποίᾳ δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς;

7. Et statuentes eos in medio, percunctati sunt, In qua virtute aut in quo nomine feciſtis hoc vos?

8. Τότε Πέτρος πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ, καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ,

8. Tunc Petrus repletus Spiritu sancto, dixit ad eos: Principes populi & seniores Israel,

* 9. Εἰ ἡμεῖς σήμερον ‡ ἀνακρινόμεθα ἐπὶ ‡ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθενοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται·

9. Si nos hodie dijudicamur in benefacto hominis infirmi, in quo iste servatus est:

10. Γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής.

10. Notum sit omnibus vobis, & omni plebi Israel, quia in nomine Jesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit ex mortuis, in hoc iste astat coram vobis sanus.

11. Οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενη-

11. Hic est lapis nihili habitus

θεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας.

12. Καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

* 13. Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παῤῥησίαν καὶ Ἰωάννου, καταλαβόμενοι ὅτι ἄνθρωποι † ἀγράμματοί εἰσι καὶ ‡ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγίνωσκόν τε αὐτοὺς ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν·

* 14. Τόν τε ἄνθρωπον βλέποντες σὺν αὐτοῖς ἑστῶτα τὸν τεθεραπευμένον, οὐδὲν εἶχον ‡ ἀντειπεῖν.

15. Κελεύσαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν, συνέβαλλον πρὸς ἀλλήλους,

16. Λέγοντες· Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνωστὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἰερουσαλὴμ φανερόν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνήσασθαι·

* 17. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον † διανεμηθῇ εἰς τὸν λαόν, ‡ ἀπειλῇ ‡ ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ μηδενὶ ἀνθρώπων.

* 18. Καὶ καλέσαντες αὐτοὺς, παρήγγειλαν αὐτοῖς τὸ † καθόλου μὴ ‡ φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.

19. Ὁ δὲ Πέτρος καὶ Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς, εἶπον· Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε·

tus à vobis ædificantibus: ille factus in caput anguli:

12. Et non est in alio nemine salus. Nullum enim nomen est aliud sub cælo datum in hominibus, in quo oporteat servari nos.

13. Videntes autem Petri libertatem & Joannis, & deprehendentes quod homines illiterati sunt & idiotæ, admirabantur: cognoscebantque eos quoniam cum Jesu fuerant.

14. At hominem videntes cum eis stantem illum curatū, nihil habebant contradicere.

15. Jussis autem ipsis extra concilium abire, conferebant ad invicem,

16. Dicentes: Quid faciemus hominibus istis? quoniā quidem enim notum signum factum est per eos omnibus habitantibus Hierusalem manifestum, & non possumus negare.

17. Sed ut ne super plus perserpat in populum, minaciter comminemur eis, ne ultra loqui in nomine hoc ulli homini.

18. Et vocantes eos, denunciaverunt eis omnino non loquiri neque docere in nomine Jesu.

19. At Petrus & Joannes respondentes ad eos dixerunt: Si justum est in conspectu Dei, vos audire potius quam Deum, judicate.

20.

20. Οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς, ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν, μὴ λαλεῖν.

20. Non possumus enim nos quæ vidimus & audivimus, non loqui.

* 21. Οἱ δὲ † προσαπειλησάμενοι ἀπέλυσαν αὐτούς, μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς ‡ κολάσωνται αὐτοὺς, διὰ τὸν λαόν· ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι·

21. Illi vero comminantes, dimiserunt eos: nihil invenientes qvomodo punirent eos propter populum: quia omnes glorificabant Deum super facto.

* 22. Ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ ‡ σημεῖον τοῦτο τῆς ‡ ἰάσεως.

22. Annorum enim erat plurium qvadraginta homo in qvo factum fuerat signum istud sanitatis.

23. Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον.

23. Dimissi autem venerunt ad proprios: & annunciaverunt qvanta ad eos principes Sacerdotũ & seniores dixissent.

24. Οἱ δὲ ἀκούσαντες, ὁμοθυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἶπον· Δέσποτα, σὺ ὁ Θεὸς, ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς·

24. Ii autem audientes unanimiter levaverunt vocem ad Deum, & dixerunt: Domine, tu Deus, qui fecisti cælum & terram, & mare, & omnia qvæ in eis:

* 25. Ὁ διὰ στόματος Δαβὶδ τοῦ παιδός σου εἰπών· Ἵνα τί † ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

25. Qvi per os David pueri tui dicens [fuisti:] ut quid fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania?

26. Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

26. Astiterunt reges terræ, & principes coacti sunt in idem adversus Dominum & adversus Christum ejus.

27. Συνήχθησαν γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔχρισας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλᾶτος σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραήλ,

27. Coacti sunt enim in veritate in sanctum puerum tuum Iesum, qvem unxisti, Herodesqve & Pontius Pilatus, cum gentibus & populis Israel,

28. Ποιῆσαι ὅσα ἡ χείρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι.

28. Facere qvæcumqve manus tua & consilium tuum præfiniyit fieri.

29. Et

29. Καὶ τὰ νῦν Κύριε ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου μετὰ παῤῥησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου,

30. Ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ.

31. Καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παῤῥησίας.

32. Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία· καὶ οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς ἅπαντα κοινά.

33. Καὶ μεγάλῃ δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπόστολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτούς.

* 34. Οὐδὲ γὰρ † ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ † κτήτορες χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων,

35. Καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ ἑκάστῳ καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν.

36. Ἰωσῆς δὲ, ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, (ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, υἱὸς παρακλήσεως) Λευίτης, Κύπριος τῷ γένει,

29. Et nunc Domine respice in minas eorum: & da servis tuis cum fiducia omni loqui verbum tuum,

30. In manum tuam extendere in sanitatem, & signa, & prodigia fieri per nomen sancti pueri tui Iesu.

31. Et precatis eis, motus est locus in qvo erant congregati: & repleti sunt omnes Spiritu sancto, & loquebantur verbum Dei cum fiducia.

32. At multitudinis credentium erat cor & anima una: & neqve unus qvicqvam existentium ei, dicebat proprium esse: sed erant illis omnia communia.

33. Et magna virtute reddebant testimonium Apostoli resurrectionis Domini Iesu Christi, gratiaqve magna erat in omnes eos.

34. Neqve enim egens quisqvam erat in ipsis: Qvotqvot enim possessores agrorum aut domorum erant, vendentes asferebant pretia venditorum.

35. Et ponebant ante pedes Apostolorum. Dividebatur autem singulis, prout quis opus habebat.

36. Joses autem cognominatus Barnabas ab Apostolis, (qvod est interpretatum, Filius consolationis) Levites Cyprius genere,

37. Exi-

37. Ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ, πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρῆμα, καὶ ἔθηκε παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων. 19. † 8.

Κεφ. έ. 5.

1. Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ ἐπώλησε κτῆμα·

* 2. Καὶ ‡ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς ‡ τιμῆς ‡ συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ἐνέγκας μέρος τι, παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν.

3. Εἶπε δὲ Πέτρος· Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρδίαν σε, ψεύσασθαί σε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίε;

4. Οὐχὶ μένον, σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ.

5. Ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους τούτους, πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

6. Ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτὸν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν.

* 7. Ἐγένετο δὲ ὡς ὡρῶν τριῶν † διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα τὸ γεγονὸς εἰσῆλθεν.

8. Ἀπεκρίθη δὲ αὐτῇ ὁ Πέτρος· Εἰπέ μοι, εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; Ἡ δὲ εἶπε· Ναὶ, τοσούτου.

37. Existente ei agro vendito attulit pecuniam, & posuit ante pedes Apostolorum.

CAPUT V.

1. Vir autem quidam Ananias nomine, cum Saphira uxore sua vendidit possessionem:

2. Et intervertit de pretio, conscia etiam uxore sua: & afferens partem quandam ad pedes Apostolorum posuit.

3. Dixit autem Petrus: Anania, propter quid implevit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritum sanctum, & intervertere de pretio prædii?

4. Nonne manens tibi manebat: & vænundatum in tua potestate erat? Quid, quod posuisti in corde tuo rem hanc? Non es mentitus hominibus, sed Deo.

5. Audiens autem Ananias verba hæc cadens expiravit. Et factus est timor magnus super omnes audientes hæc.

6. Surgentes autem juvenes corripuerunt eum, & efferentes sepelierunt.

7. Factum est autem quasi horarum trium spatiū, & uxor ipsius, nesciens factū, introivit.

8. Respondit autem ei Petrus: Dic mihi, si tanti agrum vendidistis? Ille autem dixit: Etiam tanti.

9. At

9. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτήν· Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου, ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοίσουσί σε.

9. At Petrus ait ad eam, Quid, quod convenit vobis tentare Spiritum Domini? Ecce pedes eorum qui sepelierunt virum tuum, ad ostium, & efferent te.

10. Ἔπεσε δὲ παραχρῆμα παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξεν· εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς.

10. Cecidit autem confestim ante pedes ejus, & expiravit. Intrantes autem juvenes, invenerunt illam mortuam: & efferentes sepelierunt ad virum suum.

11. Καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

11. Et factus est timor magnus in universa ecclesia, & in omnes audientes hæc.

12. Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ λαῷ πολλά· (καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶντος.

12. Per autem manus Apostolorum fiebant signa & prodigia in plebe multa. Et erant unanimiter omnes in porticu Salomonis.

13. Τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυνεν αὐτοὺς ὁ λαός.

13. At cæterorum nemo audebat conjungi illis: sed magnificabat eos populus.

13. Μᾶλλον δὲ προσετίθεντο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ, πλήθη ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.)

14. Magis autem apponebantur credentes Domino multitudines virorumq; ac mulierum:

* 15. Ὥστε κατὰ τὰς πλατείας ἐκφέρειν τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλινῶν καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχομένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν.

15. Ut & secundum plateas efferre infirmos, & ponere in lectulis ac grabbatis, ut venientis Petri etsi umbra obumbraret quemquam illorum.

* 16. Συνήρχετο δὲ καὶ τὸ πλῆθος τῶν περιξ πόλεων εἰς Ἰερουσαλὴμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλουμένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων· οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.

16. Conveniebat autem & multitudo eorum quæ circa civitatum in Hierusalem, afferentes ægros & vexatos à spiritibus immundis: qui curabantur omnes.

17. Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ

17. Exurgens autem princeps

πάντες οἱ σὺν αὐτῷ, (ἡ οὖσα αἵρεσις τῶν σαδδυκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου.

18. Καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν ‡ τηρήσει † δημοσίᾳ.

19. Ἄγγελος δὲ Κυρίου διὰ τῆς νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς· ἐξαγαγών τε αὐτοὺς ἔφη.

20. Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης.

21. Ἀκούσαντες δὲ εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ‡ ὄρθρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκον. Παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ‡ συνεκάλεσαν τὸ ‡ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν † γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ· καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀχθῆναι αὐτούς.

22. Οἱ δὲ ὑπηρέται παραγενόμενοι οὐχ εὗρον αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ ἀπήγγειλαν,

23. Λέγοντες· Ὅτι τὸ μὲν ‡ δεσμωτήριον εὕρομεν ‡ κεκλεισμένον ἐν πάσῃ ‡ ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς ‡ φύλακας ἔξω ἑστῶτας ‡ πρὸ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ, ἔσω οὐδένα εὕρομεν.

24. Ὡς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὅ, τε ἱερεὺς καὶ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο τοῦτο.

25. Παραγενόμενος δέ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς, λέγων· Ὅτι

ceps Sacerdotum & omnes qui cum illo (illa existens hæresis Sadducæorum) repleti sunt zelo:

18. Et injecerunt manus suas in Apostolos: & posuerunt eos in custodia publica.

19. Angelus autem Domini per noctem aperuit januas custodiæ, educensque eos, dixit:

20. Ite, & stantes loquimini in templo plebi omnia verba vitæ hujus.

21. Audientes autem intraverunt sub diluculum in templum, & docebant. Adveniens autem princeps Sacerdotum, & qui cum eo, convocaverunt concilium & omnem senatum filiorum Israel: Et miserunt ad carcerem, adduci eos

22. At ministri accedentes non invenerunt eos in custodia, reversi autem nunciaverunt,

23. Dicentes: Quod quidem carcerem invenimus clausum in omni securitate, & custodes stantes ante januas, aperientes autem intus neminem invenimus.

24. Ut autem audierunt sermones hos, & Pontifex & præfectus templi & principes Sacerdotum ambigebant de illis quidnam fieret hoc.

25. Adveniens autem quidā nunciavit eis, dicens: Quia ec-

ce

ἰδοὺ, οἱ ἄνδρες οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες, καὶ διδάσκοντες τὸν λαόν.

ce viri quos posuistis in custodia, sunt in templo stantes & docentes populum.

26. Τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἤγαγεν αὐτοὺς, οὐ μετὰ βίας· ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαὸν ἵνα μὴ λιθασθῶσιν.)

26. Tunc abiens præfectus cum ministris, adduxit illos non cum vi, timebant enim populum ut ne lapidarentur.

27. Ἀγαγόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιερεὺς,

27. Adducentes autem illos, statuerunt in concilio. Et interrogavit eos princeps Sacerdotum.

28. Λέγων· Οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ; καὶ ἰδοὺ, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδαχῆς ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

28. Dicens: Nonne denunciatione denunciavimus vobis non docere in nomine isto? & ecce repleſtis Hierusalem doctrina vestra: & vultis superinducere super nos sanguinem hominis istius.

29. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι, εἶπον· Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.

29. Respondens autem Petrus & Apostoli dixerunt: Oberdire oportet Deo magis, quam hominibus.

30. Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἤγειρεν Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

30. Deus patrum nostrorum suscitavit Jesũ, quẽ vos interemistis suspendentes in ligno.

31. Τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν καὶ σωτῆρα ὕψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ, καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.

31. Hunc Deus principem & salvatorem exaltavit dextera sua, dare pœnitentiam Israel, & remissionem peccatorum.

32. Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν αὐτῷ μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, καὶ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

32. Et nos sumus ejus testes verborum horum, & Spiritus vero sanctus, quem dedit Deus obedientibus sibi.

33. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν αὐτούς.

33. Illi autem audientes furebant, & consulebant tollere illos.

34. Ἀναστὰς δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι Γαμα-

34. Surgens autem quidam in concilio Pharisæus nomine Ga-

λιήλ, νομοδιδάσκαλος, τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχύ τι τοὺς ἀποστόλους ποιῆσαι.

35. Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν.

36. Πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν, ᾧ προσεκολλήθη ἀριθμὸς ἀνδρῶν ὡσεὶ τετρακοσίων· ὃς ἀνῃρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διελύθησαν, καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν.

37. Μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας ὁ Γαλιλαῖος ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ἱκανὸν ὀπίσω αὐτοῦ· κἀκεῖνος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ, διεσκορπίσθησαν.

38. Καὶ τὰ νῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, καὶ ἐάσατε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾖ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλὴ αὕτη ἢ τὸ ἔργον τοῦτο, καταλυθήσεται.

39. Εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δύνασθε καταλῦσαι αὐτό· μήποτε καὶ θεομάχοι εὑρεθῆτε.

40. Ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσκαλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους, δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτούς.

41. Οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι.

Gamaliel, legisdoctor, honoratus omni populo, jussit foras breve quid apostolos fieri.

35. Dixitque ad illos: Viri Israelitæ, attendite vobis ipsis super hominibus istis quid estis futuri agere.

36. Ante enim hos dies exitit Theudas, dicens esse aliquem seipsum magnum: cui advocatus est numerus virorum circiter quadringentorū: quia sublatus est: & omnes quicumq; assensi sunt ei, dissoluti sunt, & facti sunt ad nihilū.

37. Post hunc extitit Judas Galilæus in diebus descriptionis, & avertit populum multum post se: & ipse periit, & omnes quotquot assensi sunt ei, dispersi sunt.

38. Et nunc dico vobis, absistite ab hominibus istis, & sinite illos: quoniam si sit ex hominibus consilium hoc aut opus hoc, dissolvetur.

39. Si vero ex Deo est, non potestis dissolvere id: ne forte & Deo pugnantes inveniamini.

40. Consenserunt autem illi. Et convocantes Apostolos, cædentes denunciaverunt non loqui in nomine Jesu: & dimiserunt eos.

41. Illi quidem igitur ibant gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumelia affici.

42. To-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0465
DFG

42. Πᾶσάν τε ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον οὐκ ἐπαύοντο διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι Ἰησοῦν τὸν Χριστόν. 27. † 6.

42. Totumque diem in templo & circa domum non cessabant docentes, & evangelizantes Jesum Christum.

Κεφ. ς'. 6.

CAPUT VI.

*1. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο † γογγυσμὸς τῶν ‡ Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς ‡ Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ † καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν.

1. In autem diebus illis multiplicantibus discipulis, factum est murmur Græcorum adversus Hebræos: quod despicerentur in ministerio quotidiano viduæ eorum.

*2. Προσκαλεσάμενοι δὲ οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν, εἶπον· Οὐκ ‡ ἀρεστόν ἐστιν ἡμᾶς καταλείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διακονεῖν τραπέζαις.

2. Advocantes autem duodecim multitudinem discipulorum, dixerunt: Non placitum est nos derelinquentes sermonem Dei, ministrare mensis.

3. Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, πλήρεις πνεύματος ἁγίου καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης.

3. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis testimonio probatos septem, plenos Spiritu sancto & sapientia, quos constituamus super usu hoc.

4. Ἡμεῖς δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν.

4. Nos vero orationi & ministerio verbi perdurabimus.

5. Καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλήθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον, ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ πνεύματος ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρόχορον, καὶ Νικάνορα, καὶ Τίμωνα, καὶ Παρμενᾶν, καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα.

5. Et placuit sermo coram omni multitudine: Et elegerunt Stephanum virum plenum fide & Spiritu sancto, & Philippum, & Prochorum, & Nicanorem, & Timonem, & Parmenam, & Nicolaum advenam Antiochenum.

6. Οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

6. Quos statuerunt coram Apostolis: & precati imposuerunt eis manus.

7. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε, καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μαθητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ

7. Et verbum Dei crescebat, & multipilcabatur numerus discipulorum in Hierusalem,

σφόδρα· πολύς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον τῇ πίστει.

8. Στέφανος δὲ πλήρης πίστεως καὶ δυνάμεως, ἐποίει τέρατα καὶ σημεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ.

9. Ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ.

10. Καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ πνεύματι ᾧ ἐλάλει.

* 11. Τότε † ὑπέβαλον ἄνδρας λέγοντας ὅτι ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν.

* 12. † Συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς· καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν, καὶ ἤγαγον εἰς τὸ συνέδριον.

13. Ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς, λέγοντας· Ὁ ἄνθρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου τούτου καὶ τοῦ νόμου.

14. Ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τοῦτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθη ἃ παρέδωκεν ἡμῖν Μωυσῆς.

15. Καὶ ἀτενίσαντες εἰς αὐτὸν ἅπαντες οἱ καθεζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ, εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον ἀγγέλου. 8. † 4.

lem valde: multaque turba Sacerdotum obediebat fidei.

8. Stephanus autem plenus fide & fortitudine faciebat prodigia & signa magna in populo.

9. Surrexerunt autem quidam eorum qui de synagoga dicta Libertinorum, & Cyrenensium, & Alexandrinorum, & eorum qui à Cilicia & Asia, simul altercantes Stephano:

10. Et non poterant resistere sapientiæ & spiritui quo loquebatur.

11. Tunc summiserunt viros dicentes: Quod audivimus eum dicentem verba blasphema in Moysen & Deum.

12. Commoveruntque plebem, & seniores, & Scribas: & instantes corripuerunt eum: & adduxerunt in concilium:

13. Statueruntque testes falsos, dicentes: Homo iste non cessat verba blasphema loqvens adversus locum sanctum & legem.

14. Audivimus enim eum dicentem quoniam Jesus Nazarenus hic dissolvet locum istum: & mutabit mores quos tradidit nobis Moyses.

15. Et attendentes in eum omnes sedentes in concilio, viderunt faciem ejus tanqvam faciem angeli.

CA-

Κεφ. ζ. 7.

1. Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεύς· Εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει;

2. Ὁ δὲ ἔφη· Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. Ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρράν.

3. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω.

4. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων, κατῴκησεν ἐν Χαρράν. Κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε.

5. Καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγείλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτὴν, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, ἀκ ὄντος αὐτῷ τέκνου.

6. Ἐλάλησε δὲ οὕτως ὁ Θεός, Ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια.

7. Καὶ τὸ ἔθνος, ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι, κρινῶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Θεός. καὶ μετὰ ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

8. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ, καὶ περιέτεμεν αὐ-

CAPUT VII.

1. Dixit autem princeps Sacerdotum: Si hæc ita habent?

2. Is vero ait: Viri fratres & patres, audite: Deus gloriæ apparuit patri nostro Abrahæ existenti in Mesopotamia, prius qvam habitaret eum in Charran:

3. Et dixit ad illum: Exi de terra tua & de cognatione tua: & veni in terram qvam tibi monstravero.

4. Tunc exiens de terra Chaldæorum, habitavit in Charran. Et inde, post mori patrem ejus, transtulit illum in terram istam, in qvam vos nunc habitatis.

5. Et non dedit illi hæreditatem in ea, nec passum pedis: & repromisit dare illi in possessionem eam, & semini ejus post ipsum, non existente ei nato.

6. Loqvutus est autem sic Deus, qvia erit semen ejus accola in terra aliena; & servituti subjicient id, & male tractabunt annos qvadringentos:

7. Et gentem cui servierint, judicabo ego, dixit Deus, & post hæc exibunt: & servient mihi in loco isto.

8. Et dedit illi pactum circumcisionis: & sic genuit Isaac, & circumcidit eum

τὴν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ, καὶ ὁ Ἰακὼβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας.

9. Καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν Ἰωσὴφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ.

10. Καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ.

* 11. Ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ' ὅλην τὴν γῆν Αἰγύπτου καὶ Χανααὰν, καὶ θλῖψις μεγάλη· καὶ οὐχ ηὕρισκον † χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν.

12. Ἀκούσας δὲ Ἰακὼβ ὄντα σῖτα ἐν Αἰγύπτῳ, ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον.

* 13. Καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ † ἀνεγνωρίσθη Ἰωσὴφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερὸν ἐγένετο τῷ Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ.

* 14. Ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ ‡ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακὼβ, καὶ πᾶσαν τὴν ‡ συγγένειαν αὐτοῦ, ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε.

15. Κατέβη δὲ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν.

* 16. Καὶ μετετέθησαν εἰς Συχὲμ, καὶ ἐτέθησαν ἐν τῷ μνήματι ᾧ † ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν Ἐμμὼρ τοῦ Συχέμ.

die octavo: & Isaac Jacob: & Jacob, duodecim patriarchas.

9. Et Patriarchæ æmulantes Joseph vendiderunt in Ægyptum: & erat Deus eum eo:

10. Et eripuit eum ex omnibus tribulationibus ejus: & dedit ei gratiam & sapientiam in conspectu Pharaonis regis Ægypti, & constituit eum præpositum super Ægyptum, & omnem domum suam.

11. Venit autem fames in universam tetram Ægypti & Chanaan, & tribulatio magna: & non inveniebant cibos patres nostri.

12. Audiens autem Jacob existentia frumenta in Ægypto, misit patres nostros primum:

13. Et in secundo cognitus est Joseph fratribus suis: & manifestum factum est Pharaoni genus Joseph.

14. Mittens autem Joseph, accersivit patrem suum, Jacob, & omnem cognationem suam in septuagintaqvinqve animabus.

15. Descendit autem Jacob in Ægyptum, & defunctus est ipse & patres nostri.

16. Et translati sunt in Sichem, & positi sunt in sepulchro quod emit Abraham pretio argenti à filiis Emmor Sichem.

17. Qvum

17. Καθὼς δὲ ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας ἧς ὤμοσεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ηὔξησεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν Αἰγύπτῳ,

18. Ἄχρις οὗ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ὃς οὐκ ἤδει τὸν Ἰωσήφ.

*19. Οὗτος † κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν, ‡ ἐκάκωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν † ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ‡ζωογονεῖσθαι.

20. Ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ, ὃς ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

21. Ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν, ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραὼ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς υἱόν.

22. Καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις.

23. Ὡς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ.

*24. Καὶ ἰδών τινα ἀδικούμενον, † ἠμύνατο, καὶ ἐποίησεν ‡ ἐκδίκησιν τῷ ‡ καταπονουμένῳ, ‡ πατάξας τὸν ‡ Αἰγύπτιον.

25. Ἐνόμιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσιν αὐτοῖς σωτηρίαν· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν.

*26. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη

17. Qvum autem appropinqvaret tempus promissionis quam juraverat Deus Abrahæ, crevit populus & multiplicatus est in Ægypto:

18. Qvoadusqve surrexit rex alius, qui non sciebat Joseph.

19. Hic circumveniens genus nostrum, male affecit patres nostros ad faciendum expositos infantes suos, ad non soboleſcere.

20. In qvo tempore natus est Moyses: & fuit venustus Deo: qvi nutritus est menses tres in domo patris sui.

21. Expositum autem illum sustulit eum filia Pharaonis, & nutrivit eum sibi ipsi in filium.

22. Et eruditus est Moyses omni sapientia Ægyptiorum: erat autem potens in dictis & factis

23. Qvum autem impleretur ei quadraginta annorum tempus, ascendit in cor ejus invisere fratres suos filios Israel.

24. Et videns qvendam injuria affectum, ultus est: & fecit ultionem oppresso: percutiens Ægyptium.

25. Existimabat autem intelligere fratres suos, qvoniam Deus per manum ipsius daret illis salutem: ii autem non intellexerunt.

16. At seqventi die visus est

αὐτοῖς μαχομένοις, καὶ † συνήλασεν αὐτοὺς εἰς ‡ εἰρήνην, εἰπών· Ἄνδρες, ἀδελφοί ἐστε ὑμεῖς· ἵνα τί ἀδικεῖτε ἀλλήλους;

27. Ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον, ἀπώσατο αὐτὸν, εἰπών· Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμᾶς;

28. Μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνεῖλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον;

29. Ἔφυγε δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ, οὗ ἐγέννησεν υἱοὺς δύο.

30. Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα, ὤφθη αὐτῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος Κυρίου ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου.

31. Ὁ δὲ Μωσῆς ἰδὼν, ἐθαύμασε τὸ ὅραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι, ἐγένετο φωνὴ Κυρίου πρὸς αὐτόν.

32. Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ. Ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατανοῆσαι.

33. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος· Λῦσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ τόπος ἐν ᾧ ἕστηκας, γῆ ἁγία ἐστίν.

* 34. Ἰδὼν εἶδον τὴν † κάκωσιν τοῦ λαοῦ μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τὸν στεναγμὸν αὐτῶν ἤκουσα, καὶ κατέβην ‡ ἐξελέσθαι αὐτούς. καὶ νῦν † δεῦρο, ἀποστελῶ σε εἰς Αἴγυπτον.

eis pugnantibus, & compulit eos in pacem, dicens: viri, fratres estis vos: ut qvid injuria afficitis alii alios?

27. At injuria afficiens proximum, repulit eum, dicens: Quis te constituit principem & judicem super nos?

28. Non interficere me tu vis, qvemadmodum interfecisti heri Ægyptium?

29. Fugit autem Moyses in verbo isto: & factus est advena in terra Madian: ubi generavit filios duos.

30. Et expletis annis qvadraginta, apparuit illi in deserto montis Sina angelus Domini in flamma ignis rubi.

31. At Moyses videns, admiratus est visum. Accedente autem illo considerare, facta est vox Domini ad eum:

32. Ego Deus patrum tuorum, Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob. Tremens autem factus Moyses, non audebat considerare.

33. Dixit autem illi Dominus: Solvecalceamentum pedum tuorum: enim locus in quo stas, terra sancta est.

34. Videns vidi afflictionem populi mei qvi in Ægypto: & gemitum eorum audivi: & descendi eruere eos. Et nunc veni, mittam te in Ægyptum.

35. Hunc

*35. Τοῦτον τὸν Μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο, εἰπόντες· Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ Θεὸς ἄρχοντα καὶ † λυτρωτὴν ἀπέστειλεν σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ ‡ βάτῳ.

35. Hunc Moysen quem negaverunt, dicentes: Quis te constituit principem & judicem? hunc Deus principem & redemptorem misit in manu angeli visi illi in rubo.

36. Οὗτος ἐξήγαγεν αὐτοὺς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ ἐν ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἔτη τεσσαράκοντα.

36. Hic eduxit illos, faciens prodigia & signa in terra Ægypti, & in rubro mari, & in deserto annos quadraginta.

37. Οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε.

37. Hic est Moyses dicens filiis Israel, Prophetam vobis resuscitabit Dominus Deus vester de fratribus vestris tanquam me: Hunc audietis.

38. Οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ, μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ τῶν πατέρων ἡμῶν, ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα, δοῦναι ἡμῖν.

38. Hic est ille factus in ecclesia in solitudine, cum angelo loquente ei in monte Sina, & patribus nostris: qui accepit verba viventia dare nobis.

*39. Ὧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ‡ ἀπώσαντο, καὶ ‡ ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον,

39. Cui noluerunt auscultantes fieri patres nostri: sed repulerunt, & aversi sunt cordibus suis in Ægyptum,

*40. Εἰπόντες τῷ Ἀαρών· Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἳ ‡ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωϋσῆς οὗτος ὃς ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ.

40. Dicentes ad Aaron: Fac nobis deos qui præcedant nos: Nam Moyses hic qui eduxit nos de terra Ægypti, nescimus quid factum sit ei.

*41. Καὶ † ἐμοσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

41. Et vitulum fecerunt in diebus illis: & obtulerunt hostiam simulachro: & oblectati sunt in operibus manuum suarum.

*42. Ἔστρεψε δὲ ὁ Θεὸς, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ‡ λατρεύειν τῇ ‡

42. Convertit autem Deus, & tradidit eos servire militiæ

στρατιᾶς τ̃ οὐρανῦ· καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν· Μὴ † σφάγια καὶ θυσίας προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκ☉ Ἰσραήλ;

43. Καὶ † ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ, καὶ τὸ ‡ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν Ῥεμφάν, τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· κ☉ ‡ μετοικιῶ ὑμᾶς † ἐπέκεινα Βαβυλῶν☉.

44. Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῆ, ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει.

45. Ἣν καὶ ‡ εἰσήγαγον † διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ ‡ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ‡ ἐξῶσεν ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ.

46. Ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, καὶ ἠτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ θεῷ Ἰακώβ.

47. Σολομὼν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον.

48. Ἀλλ' οὐχ' ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, καθὼς ὁ προφήτης λέγει·

49. Ὁ οὐρανός μοι θρόν☉, ἡ δὲ γῆ ‡ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. Ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ μοι, λέγει Κύριος· ἢ τίς τόπ☉ τῆς ‡ καταπαύσεώς μου;

50. Οὐχὶ ἡ χείρ μου ἐποίησε ταῦτα πάντα;

51. † Σκληροτράχηλοι, καὶ

cæli, sicut scriptum est in libro Prophetarum, Non victimas & sacrificia obtuliſtis mihi annos quadraginta in deserto, domus Israel?

43. Et suscepiſtis tabernaculum Moloch, & sydus Dei vestri Repham, figuras quas feciſtis adorare eas. Et transferam vos trans Babylonem.

44. Tabernaculum testimonii erat in patribus nostris in deserto, sicut disposuit ille loquens Moysi facere illud secundum exemplar quod viderat.

45. Quod & induxerunt suscipientes patres nostri cum Iesu in possessionem Gentium, quas expulit Deus à facie patrum nostrorum usque dies David:

46. Qui invenit gratiam ante Deum: & petiit invenire tabernaculum Deo Jacob.

47. Salomon autem ædificavit illi domum.

48. Sed non excelsus in manufactis templis habitat, sicut propheta dicit:

49. Cælum mihi thronus, at terra scabellum pedum meorum. Quam domum ædificabitis mihi, dicit Dominus? aut quis locus requietionis meæ?

50. Nonne manus mea fecit hæc omnia?

51. Duri cervice, & in-

cir-

† ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσὶν, ὑμεῖς ‡ ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ † ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς.

* 52. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς ‡ προκαταγγείλαντας περὶ τῆς † ἐλεύσεως τοῦ δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε·

53. Οἵτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

* 54. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα, ‡ διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ † ἔβρυχον τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν.

55. Ὑπάρχων δὲ πλήρης πνεύματος ἁγίου, ἀτενίσας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ.

56. Καὶ εἶπεν· Ἰδοὺ, θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἑστῶτα τοῦ Θεοῦ.

57. Κράξαντες δὲ φωνῇ μεγάλῃ, συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ' αὐτόν.

58. Καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως, ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύλου,

59. Καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα· Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου.

60. Θεὶς δὲ τὰ γόνατα, ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ· Κύριε, μὴ

circumcisi corde & auribus, vos semper Spiritui sancto resistitis, sicut patres vestri, & vos.

52. Quem Prophetarum non sunt persequuti patres vestri? Et occiderunt prænunciantes de adventu justi: cujus nunc vos proditores & homicidæ fuistis:

53. Qui accepistis Legem in dispositiones angelorum, & non custodistis.

54. Audientes autem hæc, dissecabantur cordibus suis, & stridebant dentes in eum.

55. Existens autem plenus spiritu sancto, intendens in cælum, vidit gloriam Dei, & Jesum stantem ex dextris Dei.

56. Et ait: Ecce video cælos apertos, & filium hominis ex dextris stantem Dei.

57. Clamantes autem voce magna, continuerunt aures suas, & irruerunt unanimiter in eum.

58. Et ejicientes extra civitem lapidabant: & testes deposuerunt vestimenta sua secus pedes adolescentis vocati Sauli.

59. Et lapidabant Stephanum invocantem & dicentem: Domine Jesu, suscipe spiritum meum.

60. Positis autem genibus, clamavit voce magna, Domi-

στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην. Καὶ τοῦτο εἰπὼν, ἐκοιμήθη. 48. † 18.

Κεφ. η. 8.

* 1. Σαῦλος δὲ ἦν ‡ συνευδοκῶν τῇ ‡ ἀναιρέσει αὐτοῦ. Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἐν Ἱεροσολύμοις· πάντες τε ‡ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων.

* 2. † Συνεκόμισαν δὲ τὸν Στέφανον ἄνδρες ‡ εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαντο † κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.

* 3. Σαῦλος δὲ † ἐλυμαίνετο τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας, παρεδίδου εἰς φυλακήν.

4. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διῆλθον, εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον.

5. Φίλιππος δὲ κατελθὼν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἐκήρυσσεν αὐτοῖς τὸν Χριστόν.

6. Προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίππου ὁμοθυμαδὸν, ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.

7. Πολλῶν γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα μεγάλῃ φωνῇ, ἐξήρχετο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν.

8. Καὶ ἐγένετο χαρὰ μεγάλη ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

* 9. Ἀνὴρ δέ τις ὀνόματι Σίμων,

ne, ne statuas illis peccatum hoc. Et hoc dicto obdormivit.

CAPUT VIII.

1. SAulus autem erat consentiens neci ejus. Facta est autem in illa die persecutio magna in Hierosolymis: omnesque dispersi sunt per regiones Judææ & Samariæ, præter Apostolos.

2. Extulerunt autem Stephanum viri religiosi: & fecerunt planctum magnum super eo.

3. Saulus vero devastabat ecclesiam, per domos intrans, trahensque viros ac mulieres, tradebat in custodiam.

4. Illi quidem igitur dispersi pertransibant euangelizantes verbum.

5. Philippus autem descendens in civitatem Samariæ, prædicabat illis Christum.

6. Intendebant autem turbæ dictis à Philippo unanimiter, in audire eos & videre signa quæ faciebat.

7. Multorum enim habentium spiritus immundos, clamantes voce magna exibant. Multi autem paralytici & claudi curati sunt.

8. Et factum est gaudium magnum in civitate illa.

9. Vir autem quidam nomi-

ne

‡ προϋπῆρχεν ἐν τῇ πόλει † μαγεύων καὶ ἐξιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν.

10. Ὧ προσεῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, λέγοντες· Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη.

* 11. Προσεῖχον δὲ αὐτῷ, διὰ τὸ ἱκανῷ χρόνῳ ταῖς † μαγείαις ἐξεστακέναι αὐτούς.

12. Ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ εὐαγγελιζομένῳ τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες.

13. Ὁ δὲ Σίμων καὶ αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· θεωρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας, ἐξίστατο.

14. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι ὅτι δέδεκται ἡ Σαμάρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην·

15. Οἵτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι πνεῦμα ἅγιον.

16. (Οὔπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός, μόνον δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.)

17. Τότε ἐπετίθεσαν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐλάμβανον πνεῦμα ἅγιον.

18. Θεασάμενος δὲ ὁ Σίμων ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν

ne Simon, ante fuerat in civitate magicam exercens, & seducens gentē Samariæ, dicens esse aliquem seipsum magnū.

10. Cui auscultabant omnes à minimo usque ad maximum, dicentes: Hic est virtus Dei illa magna.

11. Attendebant autem ei, propter multo tempore magicis dementasse eos.

12. Quum vero credidissent Philippo euangelizanti quæ de regno Dei & nomine Jesu Christi, baptizabantur virique ac mulieres.

13. At Simon & ipse credidit, & baptizatus, erat perdurans Philippo. Videnscque virtutes & signa magna facta, obstupefiebat.

14. Audientes autem qvi in Hierosolymis Apostoli, qvia recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem:

15. Qvi descendentes oraverunt pro ipsis, ut acciperent Spiritum sanctum.

16. Nondum enim erat in qvenqvam illorum illapsus: tantum autem baptizati erant in nomen Domini Jesu.

17. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum sanctum.

18. Conspiciens autem Simon quia per impositionem

τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὠθοῦνεγκεν αὐτοῖς χρήματα,

19. Λέγων· Δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον.

20. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.

21. Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

*22. Μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Θεοῦ, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ † ἐπίνοια τῆς καρδίας σου.

23. Εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

24. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε· Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.

25. Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι, καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλάς τε κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγελίσαντο.

26. Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον, λέγων· Ἀνάστηθι καὶ πορεύου κατὰ μεσημβρίαν, ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος.

manum Apostolorum daretur Spiritus sanctus, obtulit eis pecunias,

19. Dicens: Date & mihi potestatem hanc, ut cuicumqve imposuero manus, accipiat Spiritum sanctum.

20. Petrus autem dixit ad eum: Argentum tuum cum te sit in perditionem: qvoniam donum Dei existimasti per pecunias possideri.

21. Non est tibi pars neqve sors in sermone isto: nam cor tuum non est rectum coram Deo.

22. Pœnitere igitur ab neqvitia tua hac: & roga Deum, si forte remittatur tibi cogitatio cordis tui.

23. In enim felle amaritudinis, & obligatione iniquitatis video te existentem.

24. Respondens autem Simon dixit: Precamini vos pro me ad Dominū, ut nihil veniat super me horum quæ dixistis.

25. Illi qvidem itaqve testificati & loqvuti verbum Domini, redibant in Hierusalem, multosqve vicos Samaritanorum evangelizarunt.

26. Angelus autem Domini loqvutus est ad Philippum, dicens: Surge, & vade contra meridianum ad viam descendentem ab Hierusalem in Gazam: hæc est deserta.

27. Et

*27. Καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ † Αἰθίοψ ‡ εὐνοῦχος, ‡ δυνάστης Κανδάκης τῆς ‡ βασιλίσσης Αἰθιόπων, ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς † γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ·

27. Et surgens abiit. Et ecce vir Æthiops, Eunuchus, potens, Candaces reginæ Æthiopum, qui erat super omnem gazam ejus, qui venerat adoraturus in Hierusalem:

*28. Ἦν τε ὑποστρέφων, καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ‡ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε τὸν προφήτην Ἡσαΐαν.

28. Eratque revertens, & sedens super currum suum, legebat Prophetam Esaiam.

29. Εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ· Πρόσελθε, καὶ κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ.

29. Dixit autem Spiritus Philippo: Accede, & agglutinare currui huic.

30. Προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐτοῦ ἀναγινώσκοντος τὸν προφήτην Ἡσαΐαν, καὶ εἶπεν· Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;

30. Præcurrens autem Philippus audivit eum legentem prophetam Esaiam, & dixit: Nempe intelligis quæ legis?

31. Ὁ δὲ εἶπε· Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με; Παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ.

31. Is autem ait: Quomodo enim possem, si non aliquis dux viæ fuerit mihi? Rogavitque Philippum ascendentem sedere cum eo.

*32. Ἡ δὲ † περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν, ἦν αὕτη· Ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη· καὶ ὡς ‡ ἀμνὸς ‡ ἐναντίον τοῦ ‡ κείροντος αὐτὸν ‡ ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.

32. At locus scripturæ quam legebat, erat hic: Tamquam ovis ad occisionem ductus est: & sicut agnus coram tondente se mutus, sic non aperit os suum.

33. Ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη· τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.

33. In humilitate ejus judicium ejus sublatum est. At generationem ejus quis enarrabit? quoniam tollitur à terra vita ejus.

34. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ, εἶπε· Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ, ἢ περὶ ἑτέρου τινός;

34. Respondens autem Eunuchus Philippo, dixit: Obsecro te, de quo Propheta dicit hoc? de seipso, an de alio aliquo?

36. Ἀνοίξας δὲ ὁ Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγγελίσατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν.

36. Ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδὸν, ἦλθον ἐπί τι ὕδωρ· καί φησιν ὁ εὐνοῦχος· Ἰδοὺ ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆναι;

37. Εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος· Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. Ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε· Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

38. Καὶ ἐκέλευσε στῆναι τὸ ἅρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ ὕδωρ, ὅ, τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν.

39. Ὅτε δὲ ἀνέβησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, πνεῦμα Κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, καὶ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος· ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.

40. Φίλιππος δὲ εὑρέθη εἰς Ἄζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πόλεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν. 22. †9.

Κεφ. θ'. 9.

*1. Ὁ δὲ Σαῦλος ἔτι † ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεῖ,

2. Ἠτήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δαμασκὸν πρὸς τὰς συναγωγὰς, ὅπως ἐάν τινας εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλήμ.

35. Aperiens autem Philippus os suum, & incipiens à scriptura ista, evangelizavit illi Jesum.

35. Ut verò ibant per viam, venerunt ad qvandam aqvam: & ait Eunuchus: Ecce aqva: qvid prohibet me baptizari?

37. Dixit autem Philippus, Si credis ex toto corde, licet. Respondens autem ait: Credo filium Dei esse Jesum Christum.

38. Et jussit stare currum & descenderunt uterqve in aqvam, & Philippus & Eunuchus: & baptizavit eum.

39. Qvum autem ascendissent de aqva, Spiritus Domini rapuit Philippum: & non vidit eum amplius Eunuchus: Pergebat enim viam suam gaudens.

40. Philippus autem inventus est in Azotum, & præteriens evangelizabat civitates omnes donec venire eum in Cæsareã.

CAPUT IX.

1. AT Saulus adhuc spirans minarum, & cædis in discipulos Domini, accedens principi Sacerdotum,

2. Petiit ab eo epistolas in Damascum ad synagogas: ut si qvos inveniset hujus viæ existentes virosqve & mulieres, vinctos perduceret in Hierusalem.

3. In

3. Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι, ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίζειν τῇ Δαμασκῷ· καὶ ἐξαίφνης περιέστραψεν αὐτὸν φῶς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ.

4. Καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν, ἤκουσε φωνὴν λέγουσαν αὐτῷ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

5. Εἶπε δὲ· Τίς εἶ, Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν.

6. Τρέμων τε καὶ θαμβῶν εἶπε· Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; Καὶ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀναστὰς καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

*7. Οἱ δὲ ἄνδρες οἱ † συνοδεύοντες αὐτῷ, εἱστήκεισαν † ἐνεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ θεωροῦντες.

8. Ἠγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, οὐδὲν ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν, εἰσήγαγον εἰς Δαμασκόν.

9. Καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων· καὶ οὐκ ἔφαγεν, οὐδὲ ἔπιεν.

10. Ἦν δέ τις μαθητὴς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας, καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος ἐν ὁράματι· Ἀνανία· Ὁ δὲ εἶπεν· Ἰδοὺ ἐγώ, Κύριε.

11. Ὁ δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν· Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ῥύμην τὴν καλουμένην, Εὐθεῖαν,

3. In autem proficisci factum est eum appropinqvare Damasco, & subito circumfulsit eum lux de cælo.

4. Et cadens in terram, audivit vocem dicentem sibi: Saule, Saule, qvid me persequeris?

5. Ait autem: Qvis es Domine? At Dominus dixit: Ego sum Jesus, qvem tu persequeris: durum tibi ad stimulos calcitrare.

6. Tremensqve & pavens dixit: Domine, qvid me vis facere? Et Dominus ad eum: Sed surge, & ingredere in civitatem, & dicetur tibi qvid te oporteat facere.

7. At viri simul iter facientes ipsi, steterunt attoniti, audientes qvidem vocem, neminem autem videntes.

8. Surrexit autem Saulus de terra: apertis autem oculis suis, neminem videbat. Manuducentes vero eum, introduxerunt in Damascum.

9. Et erat dies tres non videns: & non manducavit neqve bibit.

10. Erat autem qvidam discipulus in Damasco, nomine Ananias: & dixit ad illum Dominus in visu, Anania: Is autem ait: Ecce ego Domine

11. At Dominus ad eum: Surgens vade in vicum vocatum Rectum: & quære

καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα· ἰδοὺ γὰρ προσεύχεται.

12. Καὶ εἶδεν ἐν ὁράματι ἄνδρα ὀνόματι Ἀνανίαν εἰσελθόντα, καὶ ἐπιθέντα αὐτῷ χεῖρα, ὅπως ἀναβλέψῃ.

13. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἰερουσαλήμ.

14. Καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων, δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου.

15. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Κύριος· Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος, τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν, καὶ βασιλέων, υἱῶν τε Ἰσραήλ.

16. Ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.

17. Ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας εἶπε· Σαὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με (Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου) ὅπως ἀναβλέψῃς, καὶ πλησθῇς πνεύματος ἁγίου.

*18. Καὶ εὐθέως † ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὡσεὶ † λεπίδες, ἀνέβλεψέ τε παραχρῆμα· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη.

*19. Καὶ λαβὼν † τροφὴν ‡ ἐνίσχυσεν. Ἐγένετο δὲ ὁ Σαῦλος μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινάς.

in domo Judæ Saulum nomine, Tarsensem. ecce enim orat:

12. Et vidit in visione virum nomine Ananiam, introëuntem, & imponentem sibi manum, ut visum recipiat.

13. Respondit autem Ananias: Domine, audivi à multis de viro hoc, quanta mala fecerit sanctis tuis in Hierusalem.

14. Et hic habet potestatem à principibus Sacerdotum, alligare omnes invocantes nomen tuum.

15. Dixit autem ad eum Dominus: Vade, quoniam vas electionis mihi est iste: ad portandum nomen meum coram Gentibus, & regibus, filiisque Israel.

16. Ego enim ostendam illi quanta oportet eum pro nomine meo pati.

17. Abiit autem Ananias, & introivit in domum: & imponens in eum manus, dixit: Saule frater, Dominus misit me Jesus visus tibi in via qua veniebas ut videas, & impleatis Spiritu sancto.

18. Et confestim ceciderunt ab oculis ejus tanquam squamæ, visum recepitque statim: & surgens baptizatus est.

19. Et accepto cibo, confortatus est. Fuit autem Saulus cum iis qui in Damasco discipulis dies aliquot.

20.

20. Καὶ εὐθέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Χριστὸν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

21. Ἐξίσαντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ ἔλεγον. Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο· καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιερεῖς;

22. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνε τοὺς Ἰουδαίους τοὺς κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.

23. Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναὶ, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνελεῖν αὐτόν.

* 24. Ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν· παρετήρουν τε τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι.

25. Λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταὶ νυκτὸς καθῆκαν διὰ τοῦ τείχους, χαλάσαντες ἐν σπυρίδι.

26. Παραγενόμενος δὲ ὁ Σαῦλος εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἐπειρᾶτο κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτὸν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητής.

27. Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν, ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ.

20. *Et* continuo in synagogis prædicabat Christum, quoniam hic est filius Dei.

21. Stupebant autem omnes audientes, & dicebant, Nonne hic est ille populatus in Hierusalem invocantes nomen istud: & huc ad hoc venit ut vinctos illos duceret ad principes Sacerdotum?

22. Saulus autem magis convalescebat, & confundebat Judæos habitantes in Damasco, conferens qvoniam hic est Christus.

23. Qvum autem implerentur dies multi, simul consiliū fecerunt Judæi interimere eū.

24. Notæ factæ sunt autem Saulo insidiæ eorum. Adservabantqve portas dieque ac nocte, ut eum interficerent.

25. Accipientes autem eum discipuli nocte, demiserunt per murum, submittentes in sporta.

26. Adveniens autem Saulus in Hierusalem, tentabat jungi discipulis: & omnes timebant eum, non credentes, quod esset discipulus.

27. Barnabas autem apprehendens illum, duxit ad Apostolos, & narravit illis quomodo in via vidisset Dominum, & quia loquutus est ei: & quomodo in Damasco fiducialiter egerit in nomine Jesu.

29. Lo-

28. Καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος Ἱερουσαλὴμ, καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

29. Ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν.

30. Ἐπιγνόντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

31. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σαμαρείας εἶχον εἰρήνην, οἰκοδομούμεναι καὶ πορευόμεναι τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου, καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπληθύνοντο.

32. Ἐγένετο δὲ Πέτρον διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν.

33. Εὗρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κραβάττῳ, ὃς ἦν παραλελυμένος.

34. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος· Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι, καὶ στρῶσον σεαυτῷ. Καὶ εὐθέως ἀνέστη.

35. Καὶ εἶδον αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶ, οἵτινες ἐπέστρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

* 36. Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν † μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ ‡ διερμηνευομένη λέγεται Δορ-

28. Et erat cum illis intrans in Hierusalem, & fiducialiter agens in nomine Domini Jesu.

29. Loqvebaturq; & disputabat adversus Græcos. Illi autem qværebant eum occidere.

30. Cognoscentes autem fratres, deduxerunt eum in Cæsaream, & dimiserunt eum in Tarsum.

31. Illæ qvidem igitur ecclesiæ per totam Judæam, & Galilæam, & Samariam habebant pacem: ædificatæ & pergentes timore Domini, & consolatione sancti Spiritus replebantur.

32. Factum est autem Petrum transeuntem per omnes, devenire & ad sanctos habitantes Lyddæ.

33. Invenit autem ibi hominem qvendam Æneam nomine, ab annis octo jacentem in grabato, qvi erat paralyticus.

34. Et ait illi Petrus: Ænea, sanet te Jesus Christus: surge, & sterne tibi ipsi. Et continuo surrexit.

35. Et viderunt eum omnes habitantes Lyddæ & Saronæ: qvi conversi sunt ad Dominum.

36. In Joppe autem quædam erat discipula nomine Tabitha, quæ interpretata dicitur

κᾶς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει.

tur Dorcas. Hæc erat plena bonis operibus & eleemosynis quas faciebat.

37. Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀποθανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερῴῳ.

37. Factum est autem in diebus illis, infirmatam eam mori. Lavantes autem eam, posuerunt in cœnaculo.

* 38. Ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδδης τῆ Ἰόππῃ, οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἀπέστειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτὸν, παρακαλοῦντες μὴ † ὀκνῆσαι διελθεῖν ἕως αὐτῶν.

38. Prope autem existente Lydda Joppe, discipuli audientes qvia Petrus est in ea, miserunt duos viros ad eum, rogantes, non pigritari venire usqve ad ipsos.

39. Ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνῆλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῷον· καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χῆραι κλαίουσαι, καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν ἡ Δορκάς.

39. Surgens autem Petrus, simul venit illis. Qvem adeuntem, duxerunt in cœnaculum: & adstiterunt ei omnes viduæ flentes, & ostendentes tunicas & vestes qvas faciebat cum illis existens Dorcas.

* 40. Ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος, θεὶς τὰ γόνατα προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα, εἶπε· Ταβιθὰ, ἀνάστηθι. Ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον, ‡ ἀνεκάθισε.

40. Ejiciens autem foras omnes Petrus, ponens genua oravit. & conversus ad corpus, dixit: Tabitha, resurge. illa vero aperuit oculos suos: & videns Petrum resedit.

41. Δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα, ἀνέστησεν αὐτήν. Φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς χήρας, παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν.

41. Dans autem illi manum, erexit eam. Vocans autem sanctos & viduas, statuit eam vivam.

42. Γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς Ἰόππης· καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

42. Notum autem factum est per universam Joppen: & multi crediderunt in Dominum.

* 43. Ἐγένετο δὲ ἡμέρας ἱκανὰς μεῖναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι ‡ βυρσεῖ. 13. † 7.

43. Factum est autem dies multos manere eum in Joppe, apud qvendam Simonem cotiarium.

CA-

Κεφ. ι. 10.

1. Ἀνὴρ δέ τις ἦν ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς,

*2. ‡ Εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν, σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν τε ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ ‡ διαπαντός·

3. Εἶδεν ἐν ὁράματι φανερῶς, ὡσεὶ ὥραν ἐνάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντα αὐτῷ· Κορνήλιε.

4. Ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἔμφοβος γενόμενος, εἶπε· Τί ἐστι Κύριε; Εἶπε δὲ αὐτῷ· Αἱ εὐχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

5. Καὶ νῦν πέμψον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος.

6. Οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ᾧ ἐστιν οἰκία παρὰ θάλασσαν· οὗτος λαλήσει σοι τί σε δεῖ ποιεῖν.

7. Ὡς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν τῷ Κορνηλίῳ, φωνήσας δύο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ, καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ,

8. Καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.

*9. Τῇ δὲ ‡ ἐπαύριον † ὁδοιπορούντων ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων, ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ

CAPUT X.

1. VIr autem quidam erat in Cæsarea, nomine Cornelius, centurio ex cohorte vocata Italica:

2. Pius & timens Deum, cum omni domo sua: faciensque eleemosynas multas plebi, & deprecans Deum per omne:

3. Vidit in visu manifeste, quasi horam nonam diei, angelum Dei introëuntem ad se, & dicentem ei: Corneli.

4. Ille autem attendens ei, & pavefactus dixit: Quid est Domine? Dixit autem illi: Orationes tuæ & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.

5. Et nunc mitte in Joppen viros, accerse Simonem quendam, qui cognominatur Petrus.

6. Hic hospitatur apud quendam Simonem coriarium, cui est domus juxta mare. hic dicet tibi quid te oporteat facere

7. Ut autem discessit angelus ille loquens Cornelio, vocatis duobus famulis suis, & milite pio assistentium ei:

8. Et expositis illis omnibus, misit illos in Joppen.

9. At postridie iter facientibus illis, & civitati appropinquantibus, ascendit Petrus supra

τὸ δῶμα προσεύξασθαι, περὶ ὥραν ἕκτην.

10. Ἐγένετο δὲ † προσπεινῶ, καὶ ἤθελεν γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων, ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις.

11. Καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεῳγμένον, καὶ καταβαῖνον ἐπ' αὐτὸν σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον, καὶ καθιέμενον ἐπὶ τῆς γῆς.

12. Ἐν ᾧ ὑπῆρχε πάντα τὰ ‡ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπετά, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

13. Καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν· Ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.

14. Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε· ‡ Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐδέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον.

15. Καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου πρὸς αὐτόν· Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

16. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.

17. Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ ‡ διηπόρει ὁ Πέτρος τί ἂν εἴη τὸ ‡ ὅραμα ὃ εἶδε, καὶ ἰδοὺ, οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τοῦ Κορνηλίου, † διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν Σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα.

18. Καὶ φωνήσαντες ἐπυνθάνοντο εἰ Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται.

pra domum precari, circa horam sextam.

10. Factus est autem esuriens, & voluit gustare. Parantibus autem illis, cecidit super eum mentis excessus:

11. Et spectat cælum apertum, & descendens super se vas quoddam velut linteum magnum, quatuor initiis vinctum, & demissum in terram:

12. In quo erant omnia quadrupedia terræ, & feræ, & reptilia, & volatilia cæli.

13. Et facta est vox ad eum: Surgens Petre, occide & manduca.

14. At Petrus ait: Nequaquam Domine: quia nunquam manducavi omne commune aut immundum.

15. Et vox iterum ex secundo ad eum: Quæ Deus purificavit, tu ne communia dic.

16. Hoc autem factum est per ter. Et rursum receptum est vas in cælum.

17. Ut autem in seipso hæsitaret Petrus, quidnam esset visio quam vidisset, & ecce viri missi à Cornelio, inquirentes & discentes domum Simonis, astiterunt ad vestibulum.

18. Et vocantes interrogabant si Simon cognominatus Petrus illic hospitatur.

19. At

19. Τῦ δὲ Πέτρυ ἐνθυμημένου περὶ τῦ ὁράματος, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα· Ἰδοὺ, ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε.

19. At Petro cogitante de visione, dixit ei Spiritus: Ecce viri tres qværunt te:

20. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύυ σὺν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενος. διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς.

20. Sed surgens descende, & vade cum eis, nihil ambigens, qvia ego misi illos.

21. Καταβὰς δὲ Πέτρος πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀπεσταλμένους ἀπὸ τῦ Κορνηλίυ πρὸς αὐτὸν εἶπεν· Ἰδοὺ, ἐγώ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἡ αἰτία δι' ἣν πάρεστε;

21. Descendens autem Petrus ad viros missos à Cornelio, dixit ad ipsos: Ecce ego sum qvem qværitis. qvæ causa propter qvam adestis?

22. Οἱ δὲ εἶπον, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλυ τῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων, ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίυ μεταπέμψασθαί σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ.

22. Illi vero dixerunt, Cornelius, centurio, vir justus & timens Deum, testimonio ornatusqve ab turba gentis Judæorum, divinitus admonitus est ab angelo sancto accersiri in domum suam, & audire verba abs te.

*23. † Εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ‡ ἐξένισε. Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁ Πέτρος ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καί τινες τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ τῆς Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ.

23. Introvocans ergo eos, recepit hospitio. At seqventi die Petrus exiit cum illis: & qvidam fratrum ab Joppe comitati sunt eum,

24. Καὶ τῇ ἐπαύριον εἰσῆλθον εἰς τὴν Καισάρειαν· ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσάμενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους.

24. Et altera die introierunt in Cæsaream. At Cornelius erat expectans eos, convocans cognatos suos, & necessarios amicos.

25. Ὡς δὲ ἐγένετο εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος, πεσὼν ἐπὶ τοὺς πόδας, προσεκύνησεν.

25. Ut autem factum est ingredi Petrum occurrens ei Cornelius, procidens ad pedes adoravit.

26. Ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε, λέγων· Ἀνάστηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι.

26. At Petrus elevavit eum, dicens, Surge: & ego ipse homo sum.

*27. Καὶ † συνομιλῶν αὐτῷ,

27. Et colloqvens ei, intravit:

εἰσῆλθε, καὶ εὑρίσκει συνεληλυθότας πολλούς.

* 28. Ἔφη τε πρὸς αὐτούς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε ὡς † ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι † ἀλλοφύλῳ καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν ἄνθρωπον.

* 29. Διὸ καὶ † ἀναντιρρήτως ἦλθον † μεταπεμφθείς. Πυνθάνομαι οὖν, τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με;

30. Καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη. Ἀπὸ τετάρτης ἡμέρας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἦμην νηστεύων· καὶ τὴν ἐνάτην ὥραν προσευχόμενος ἐν τῷ οἴκῳ μου· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ.

31. Καί φησι· Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχὴ, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

32. Πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετακάλεσαι Σίμωνα, ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος βυρσέως παρὰ θάλασσαν· ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι.

33. Ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψά πρός σε· σὺ τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος· νῦν ἓν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν, ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

* 34. Ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα, εἶπεν· Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι † προσωπολήπτης ὁ Θεός.

vit: & invenit conventos multos:

28. Dixitque ad illos: Vos scitis ut nefas est viro Judæo conjungi aut accedere alienigenæ. Et mihi Deus ostendit neminem communem aut immundum dicere hominem.

29. Ideo & incontradicenter veni accersitus. Interrogo ergo, cui causæ accersistis me?

30. Et Cornelius ait: A nudiusquarta die usque ad hanc horam eram jejunans, & nona hora orans in domo mea, & ecce vir stetit ante me in veste splendida:

31. Et ait: Corneli, exaudíta est tua oratio: & eleemosynæ tuæ commemoratæ sunt in conspectu Dei.

32. Mitte ergo in Joppen, & accerse Simonem qui cognominatur Petrus: hic hospitatur in domo Simonis coriarii juxta mare, qui adveniens loquetur tibi.

33. Ex eadem ergo misi ad te: tuque bene fecisti adveniens. Nunc ergo omnes nos coram Deo adsumus, audire omnia præcepta tibi à Deo.

34. Aperiens autem Petrus os, dixit: in veritate deprehendo quia non est personarum acceptor Deus:

35. Sed

35. Ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν, καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην, δεκτὸς αὐτῷ ἐστι.

36. Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὗτός ἐστι πάντων Κύριος.

37. Ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενον ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ κατήγγειλεν Ἰωάννης.

* 38. Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ, ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν † εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς ‡ καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ ‡ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ.

39. Καὶ ἡμεῖς ἐσμεν μάρτυρες πάντων ὧν ἐποίησεν ἔν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἰερουσαλήμ· ὃν ἀνεῖλον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου.

40. Τοῦτον ὁ Θεὸς ἤγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῆ γενέσθαι.

* 41. Οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ ‡ μάρτυσι τοῖς † προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡμῖν, οἵτινες ‡ συνεφάγομεν καὶ † συνεπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστῆναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

42. Καὶ παρήγγειλεν ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ ὡρισμένος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν.

35. Sed in omni gente timens eum, & operans justitiam, acceptus illi est.

36. Verbum quod misit filiis Israel, annuncians pacem per Jesum Christum: (hic est omnium Dominus.)

37. Vos scitis factum verbum per universam Judæam, inceptum à Galilæa, post baptismum quod prædicavit Joannes:

38. Jesum illum à Nazareth, ut unxit eum Deus Spiritu sancto & efficacia, qui pertransiit benefaciens & sanans omnes potestate oppressos à diabolo: quoniam Deus erat cum illo.

39. Et nos sumus testes omnium qvæ fecit inqve regione Judæorum & in Hierusalem: quem & occiderunt suspendentes in ligno.

40. Hunc Deus suscitavit tertia die: & dedit eum manifestum fieri,

41. Non omni populo, sed testibus præordinatis à Deo, nobis qui commanducavimus & combibimus ei, post resurrexisse eum ex mortuis.

42. Et præcepit nobis prædicare populo, & testificari quia ipse est ille definitus à Deo judex vivorum & mortuorum.

43. Huic

43. Τούτῳ πάντες οἱ προφῆται μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

44. Ἔτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον.

45. Καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ περιτομῆς πιστοὶ ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκκέχυται.

46. Ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσσαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. Τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος.

47. Μήτι τὸ ὕδωρ κωλῦσαι δύναται τις τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔλαβον καθὼς καὶ ἡμεῖς;

48. Προσέταξέ τε αὐτοὺς βαπτισθῆναι ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. Τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι ἡμέρας τινάς. 25. † 12.

Κεφ. ια'. 11.

1. Ἤκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

2. Καὶ ὅτε ἀνέβη Πέτρος εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς,

3. Λέγοντες. Ὅτι πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς.

4. Ἀρξάμενος δὲ ὁ Πέτρος,

43. Huic omnes Prophetæ testantur, remissionē peccatorum accipere per nomen ejus omnem credentem in eum.

44. Adhuc loqvente Petro verba hæc, cecidit Spiritus sanctus super omnes audientes verbum.

45. Et obstupuerunt qvi ex circumcisione fideles qvotqvot comitati fuerant Petrum, quia & in gentes donum sancti Spiritus effusum est.

46. Audiebant enim illos loqventes lingvis, & magnificantes Deum. Tunc respondit Petrus:

47. Numqvid aqvam prohibere potest qvis, ad non baptizari hos, qvi Spiritum sanctum acceperunt sicut & nos?

48. Jussitqve eos baptizari in nomine Domini JESU. Tunc rogaverunt eum manere dies aliqvot.

CAPUT XI.

1. Audierunt autem Apostoli & fratres existentes apud Judæam, qvoniam & Gentes receperunt verbum Dei.

2. Et qvum ascendisset Petrus in Hierosolymam, disceptabant adversus illum qvi ex circumcisione,

3. Dicentes: Quod ad viros præputium habentes ingressus es, & commanducasti eis.

4. Incipiens autem Petrus, expo-

ἐξετίθετο αὐτοῖς, καθεξῆς, λέγων·

5. Ἐγὼ ἤμην ἐν πόλει Ἰόππη προσευχόμενος· καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὅραμα, καταβαῖνον σκεῦός τι ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιεμένην ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρις ἐμοῦ.

6. Εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν· καὶ εἶδον τὰ τετράποδα τῆς γῆς, καὶ τὰ θηρία, καὶ τὰ ἑρπετὰ, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.

7. Ἤκουσα δὲ φωνῆς λεγούσης μοι· Ἀναστὰς, Πέτρε, θῦσον καὶ φάγε.

8. Εἶπον δὲ· Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι πᾶν κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου.

9. Ἀπεκρίθη δέ μοι φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· Ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου.

10. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν ἀνεσπάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν.

11. Καὶ ἰδοὺ, ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέστησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐν ᾗ ἦμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρός με.

12. Εἶπε δέ μοι τὸ πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς, μηδὲν διακρινόμενον. ἦλθον δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἓξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσήλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀνδρός.

13. Ἀπήγγειλέ τε ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ σταθέντα καὶ εἰπόντα αὐτῷ·

exponebat illis secundum ordinem dicens:

5. Ego eram in civitate Joppe orans: & vidi in excessu mentis visionem: descendens vas qvoddam velut linteum magnum, qvatuor initiis demissum ex cælo: & venit usqve ad me:

6. In qvod attendens considerabam, & vidi qvadrupedia terræ, & bestias, & reptilia, & volatilia cæli.

7. Audivi autem vocem dicentem mihi: Surgens Petre, occide & manduca.

8. Dixi autem: Neqvaqvam Domine: qvia omne commune aut immundum nunqvam introivit in os meum.

9. Respondit autem mihi vox ex secundo de cælo: Qvæ Deus mundavit, tu ne commune dixeris.

10. Hoc autem factum est per ter: & rursum recepta sunt omnia in cælum.

11. Et ecce ex eadem tres viri astiterunt in domo in qua eram, missi à Cæsarea ad me.

12. Dixit autem mihi Spiritus, simul ire illis, nihil ambigentem. Venerunt autem cum me & sex fratres isti: & ingressi sumus in domum viri.

13. Annunciavitqve nobis qvomodo vidisset angelum in domo sua stantem & dicentem

Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην ἄνδρας, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον,

14. Ὃς λαλήσει ῥήματα πρός σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου.

15. Ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν, ἐπέπεσε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτοὺς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ.

16. Ἐμνήσθην δὲ τοῦ ῥήματος Κυρίου, ὡς ἔλεγεν· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

17. Εἰ οὖν τὴν ἴσην δωρεὰν ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεύσασιν ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἐγὼ δὲ τίς ἤμην δυνατὸς κωλῦσαι τὸν Θεόν;

18. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχασαν, καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες· Ἄρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν.

19. Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στεφάνῳ, διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας, μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις.

20. Ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν, ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἕλληνιστάς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν.

tem sibi: Mitte in Joppen viros, & accerse Simonem cognominatum Petrum,

14. Qui loquetur verba ad te, in quibus salvus eris tu, & universa domus tua.

15. In vero incipere me loqui, cecidit Spiritus sanctus super eos, sicut & in nos in initio.

16. Recordatus sum autem verbi Domini, sicut dicebat: Joannes quidem baptizavit aqva, vos autem baptizabimini in Spiritu sancto.

17. Si ergo par donum dedit illis Deus, sicut & nobis credentibus in Dominum Jesum Christum, ego autem qvis eram potens prohibere Deum?

18. Audientes autem hæc, tacuerunt, & glorificaverunt Deum, dicentes: Nempe & gentibus Deus pœnitentiam dedit ad vitam.

19. Illi quidem igitur dispersi à tribulatione facta in Stephano perambulaverunt usque ad Phœnicem, & Cyprum, & Antiochiam, nemini loquentes verbum, si non solum Judæis.

20. Erant autem quidam ex eis viri Cyprii & Cyrenæi, qui introeuntes in Antiochiam, loquebantur ad Græcos, evangelizantes Dominum Jesum.

21. Καὶ ἦν χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν· πολύς τε ἀριθμὸς πιστεύσας ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Κύριον.

21. Et erat manus Domini cum eis ad sanandum eos: multusque numerus credens conversus est ad Dominum.

22. Ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὔσης Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν· καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν διελθεῖν ἕως Ἀντιοχείας.

22. Auditus est autem sermo ad aures ecclesiæ quæ in Hierosolymis, super illis: & miserunt Barnabam venire in Antiochiam.

23. Ὃς παραγενόμενος, καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἐχάρη, καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν τῷ Κυρίῳ.

23. Qvi adveniens & videns gratiam Dei, gavisus est: & hortabatur omnes proposito cordis permanere Domino:

24. Ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης πνεύματος ἁγίου καὶ πίστεως. καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ.

24. Qvia erat vir bonus, & plenus Spiritu sancto & fide. Et apposita est turba multa Domino.

25. Ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ὁ Βαρνάβας ἀναζητῆσαι Σαῦλον· καὶ εὑρὼν αὐτὸν ἤγαγεν αὐτὸν εἰς Ἀντιόχειαν.

25. Profectus est autem in Tarsum Barnabas requirere Saulum: Et inveniens eum, duxit eum in Antiochiam.

26. Ἐγένετο δὲ αὐτοὺς ἐνιαυτὸν ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανὸν χρηματίσαι τε πρώτως ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

26. Factum est autem eos annum totum convenire in ecclesia: & docere turbam multam: appellariqve primum in Antiochia discipulos Christianos.

27. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατῆλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφῆται εἰς Ἀντιόχειαν.

27. In his autem diebus descenderunt ab Hierosolymis Prophetæ in Antiochiam.

28. Ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν ὀνόματι Ἄγαβος, ἐσήμανε διὰ τοῦ πνεύματος, λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην· ὅστις καὶ ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου Καίσαρος.

28. Surgens autem unus ex eis nomine Agabus, significabat per Spiritum, famem magnam futuram in universam habitatam, qvæ & facta est sub Claudio Cæsare.

* 29. Τῶν δὲ μαθητῶν, καθὼς † εὐπορεῖτό τις, ‡ ὥρισαν ἕκ-

29. At discipulorum prout bene agebat qvis, decreverunt

κασος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς.

30. Ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

runt singuli eorum in ministerium mittere habitantibus in Judæa fratribus:

30. Quod & fecerunt mittentes ad seniores per manum Barnabæ & Sauli.

Κεφ. ιβ'. 12.

CAPUT XII.

1. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρῴδης ὁ βασιλεὺς τὰς χεῖρας κακῶσαί τινας τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας.

1. Per illud autem tempus injecit Herodes rex manus male tractare quosdam de ecclesia.

2. Ἀνεῖλε δὲ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου, μαχαίρᾳ.

2. Occidit autem Jacobum fratrem Joannis gladio.

3. Καὶ ἰδὼν ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις, προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον. (ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν Ἀζύμων.)

3. Et videns quod gratum est Judæis, apposuit apprehendere & Petrum. Erant autem dies azymorum.

*4. Ὃν καὶ πιάσας ἔθετο εἰς φυλακήν, παραδοὺς τέσσαρσι † τετραδίοις στρατιωτῶν φυλάσσειν αὐτόν· βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.

4. Quem & prehendens misit in custodiam: tradens quatuor quaternionibus militum, custodire eum: volens post Pascha producere eũ populo.

*5. Ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρεῖτο ἐν τῇ φυλακῇ· ‡ προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενὴς γινομένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν ὑπὲρ αὐτοῦ.

5. Ille quidem igitur Petrus servabatur in custodia. Oratio autem erat assidua facta ab ecclesia ad Deum de eo.

6. Ὅτε δὲ ἤμελλεν αὐτὸν προάγειν ὁ Ἡρῴδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος μεταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἁλύσεσι δυσὶ, φύλακές τε πρὸ τῆς θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακήν.

6. Quum autem futurus esset producere eum Herodes, nocte ipsa erat Petrus dormiens inter duos milites, vinctus catenis duabus: custodesque ante ostium observabant custodiam.

*7. Καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ ‡ φῶς ‡ ἔλαμψεν ἐν τῷ † οἰκήματι· παταξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου, ἤγειρεν αὐτὸν, λέγων· Ἀνάστα ἐν

7. Et ecce angelus Domini astitit, & lumen refulsit in habitaculo: pulsans autem latus Petri, excitavit eum, dicens: Surge in celerita-

‡τάχει. Καὶ ἐξέπεσον αὐτῆς αἱ ἁλύσεις ἐκ τῶν χειρῶν.

8. Εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν· Περίζωσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σε. Ἐποίησε δὲ οὕτω. Καὶ λέγει αὐτῷ· Περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σε, καὶ ἀκολούθει μοι.

9. Καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει αὐτῷ, καὶ οὐκ ἤδει ὅτι ἀληθές ἐστι τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου· ἐδόκει δὲ ὅραμα βλέπειν.

* 10. Διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν, ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν ‡σιδηρᾶν, τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτη ἠνοίχθη αὐτοῖς· καὶ ἐξελθόντες ‡προῆλθον ‡ῥύμην μίαν· καὶ εὐθέως ‡ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ' αὐτοῦ.

11. Καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε· Νῦν οἶδα ἀληθῶς ὅτι ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἡρῴδου, καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων.

12. Συνιδών τε ἦλθεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου, τοῦ ἐπικληθέντος Μάρκου, ὅπου ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι, καὶ προσευχόμενοι.

13. Κρούσαντος δὲ τὸν Πέτρου τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, προσῆλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνόματι Ῥόδη·

* 14. Καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου, ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, †εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἑστάναι τὸν Πέτρον πρὸ τοῦ πυλῶνος.

te. Et ceciderunt ejus catenæ de manibus.

8. Dixitque angelus ad eum: Præcingere, & subliga sandalia tua, fecit autem sic. Et dixit illi: Circumda vestimentum tuum, & sequere me.

9. Et exiens sequebatur eum: & nesciebat quia verum est factum per angelum: existimabat autem visum videre.

10. Transeuntes autem primam custodiam & secundam, venerunt ad portam ferream, ducentem ad civitatem: quæ spontanea aperta est eis. Et exeuntes processerunt vicum unum: & continuo discessit angelus ab eo.

11. Et Petrus factus in seipso, dixit, Nunc scio vere quia emisit Dominus angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & omni expectatione plebis Judæorum.

12. Consideransque venit ad domum Mariæ matris Joannis, cognominati Marci, ubi erant multi congregati fratres, & orantes.

13. Pulsante autē Petro ostium vestibuli, processit puella subauscultare, nomine Rhode.

14. Et agnoscens vocem Petri, præ gaudio non aperuit vestibulum, introcurrens autem nunciavit stare Petrum ante vestibulum.

15. Illi

* 15. Οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον· Μαίνῃ. Ἡ δὲ ‡ διϊσχυρίζετο οὕτως ἔχειν. Οἱ δὲ ἔλεγον· Ὁ ἄγγελός ☩ αὐτοῦ ἐστιν.

15. Illi autem ad eam dixerunt: Insanis. Illa autem affirmabat sic habere. Illi autem dicebant: Angelus ejus est.

16. Ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτὸν, καὶ ἐξέστησαν.

16. At Petrus perseverabat pulsans. Aperientes autem viderunt eum, & obstupuerunt.

17. Κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ σιγᾶν, διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος ☩ αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ τῆς φυλακῆς, εἶπε δὲ· Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα. Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον.

17. Annuens autem eis manu tacere, narravit eis quomodo Dominus eum eduxisset de custodia: dixit autem: Annunciate Jacobo & fratribus hæc. Et egressus abiit in alium locum.

* 18. Γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν ‡ τάραχος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο.

18. Facta autem die, erat turbatio non parva in militibus, quidnam Petrus factus esset.

19. Ἡρῴδης δὲ ἐπιζητήσας αὐτὸν, καὶ μὴ εὑρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας, ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν, διέτριβεν.

19. Herodes autem requirens eum, & non inveniens, inquirens custodes, jussit ad supplicium trahi: & descendens à Judæa in Cæsaream commoratus est.

* 20. Ἦν δὲ ὁ Ἡρῴδης ‡ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ πείσαντες Βλάστον τὸν ἐπὶ τοῦ † κοιτῶνος ☩ τοῦ βασιλέως, ἠτοῦντο εἰρήνην· διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς.

20. Erat autem Herodes iratus Tyriis & Sidoniis. Uno animo autem advenerunt ad eum: & persuadentes Blastum, qui super cubiculum regis, postulabant pacem, propter alii ipsorum regionem à regia.

* 21. † Ταύτῃ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἡρῴδης ἐνδυσάμενος ‡ ἐσθῆτα ‡ βασιλικὴν, καὶ καθίσας ἐπὶ ☩ βήματος ☩ † ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς.

21. Statuto autem die Herodes vestitus vestem regiam, & sedens pro tribunali, concionabatur ad eos.

22. Ὁ δὲ δῆμος ἐπεφώνει· Θεοῦ φωνὴ, καὶ οὐκ ἀνθρώπου.

22. At populus acclamabat: Vox Dei & non hominis.

* 23. Παραχρῆμα δὲ ἐπάτα-

23. Confestim autem percus-

ξεν αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ Θεῷ. καὶ γενόμενος † σκωληκόβρωτος ‡ ἐξέψυξεν.

24. Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ηὔξανε καὶ ἐπληθύνετο.

25. Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ἐξ Ἱερουσαλὴμ, πληρώσαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες καὶ Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα Μάρκον. 22. † 8.

Κεφ. ιγ'. 13.

*1. Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι, ὅ, τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ; καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναήν τε Ἡρῴδου τοῦ ‡ τετράρχου † σύντροφος, καὶ Σαῦλος.

*2. ‡ Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Ἀφορίσατε ‡ δή μοι τόν τε Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς.

3. Τότε νηστεύσαντες καὶ προσευξάμενοι, καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς, ἀπέλυσαν.

4. Οὗτοι μὲν οὖν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθέν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον.

5. Καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι, κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην.

sit eum angelus Domini, pro quibus non dedisset gloriam Deo: & factus vermibus corrosus, expiravit:

24. At verbum Dei crescebat & multiplicabatur.

25. Barnabas autem & Saulus reversi sunt ex Hierusalem in Antiochiam implentes ministerium simul assumentes & Joannem cognominatum Marcum.

CAPUT XIII.

1. ERant autem quidam in Antiochia apud existentem ecclesiam, prophetæ & doctores: Barnabas & Simon vocatus Niger, & Lucius Cyrenæus, Manahenque Herodis Tetrarchæ coeducatus, & Saulus.

2. Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi & Barnabam & Saulum in opus quod advocavi eos.

3. Tunc jejunantes & precati, & imponentes manus eis, dimiserunt.

4. Hi quidem emissi à Spiritu sancto, descenderunt in Seleuciam: illincque abnavigaverunt in Cyprum.

5. Et facti in Salamina, annunciabant verbũ Dei in synagogis Judæorum. Habebant autem & Joannem ministrum.

6. Per-

6. Διελθόντες δὲ τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου, εὗρόν τινα μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαριησοῦ,

7. Ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ· οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

8. Ἀνθίστατο δὲ αὐτοῖς Ἐλύμας ὁ μάγος, (οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ) ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως.

9. Σαῦλος δὲ (ὁ καὶ Παῦλος) πλησθεὶς πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀτενίσας εἰς αὐτὸν,

*10. Εἶπεν. ‡ Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης †ῥαδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας;

*11. Καὶ νῦν ἰδοὺ, χεὶρ τοῦ Κυρίου ἐπὶ σε· καὶ ἔσῃ τυφλὸς, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον ἄχρι καιροῦ· Παραχρῆμα δὲ ‡ ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτὸν † ἀχλὺς καὶ σκότος· καὶ περιάγων ἐζήτει † χειραγωγούς.

12. Τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς, ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.

13. Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον, ἦλθον εἰς Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν, ὑπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

6. Peragrantes autem insulam usque ad Paphum, invenerunt quendam magum pseudoprophetam, Judæum, cui nomen Bar-Jesu.

7. Qui erat cum Proconsule Sergio Paulo, viro prudente. Hic advocans Barnabam & Saulum, expetebat audire verbum Dei.

8. Resistebat autem illis Elymas magus, (sic enim interpretatur nomen ejus) quærens avertere Proconsulem à fide.

9. Saulus autem, qui & Paulus, repletus Spiritu sancto, & intendens in eum,

10. Dixit: O plene omni dolo & omni maleficentia, fili diaboli, inimice omnis justitiæ, non cessabis pervertens vias Domini rectas?

11. Et nunc ecce manus Domini super te: & eris cæcus non videns solem usque ad tempus. Confestim autem cecidit in eum caligo & tenebræ: & circumiens quærebat manuductores.

12. Tunc videns Proconsul factum, credidit perculsus super doctrina Domini.

13. Provecti autem à Papho qui circa Paulum, venerunt in Pergen Pamphyliæ. Joannes autem discedens ab eis, reversus est in Hierusalem.

14. Αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης, παρεγένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τῆς Πισιδίας, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν συναγωγὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἐκάθισαν.

14. Illi vero pertranseuntes à Perge, venerunt in Antiochiam Pisidiæ: & ingressi in synagogam die Sabbatorum, sederunt.

15. Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν, ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς, λέγοντες· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, εἴ ἐστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως πρὸς τὸν λαὸν, λέγετε.

15. Post autem lectionem Legis & Prophetarum, miserunt principes synagogæ ad eos dicentes: Viri fratres, si est sermo in vobis exhortationis ad plebem, dicite.

16. Ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ, εἶπεν· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεὸν, ἀκούσατε.

16. Surgens autem Paulus, & silentium indicens manu, ait: Viri Israelitæ, & timentes Deum, audite.

17. Ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν λαὸν ὕψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς.

17. Deus plebis hujus Israel elegit patres nostros, & plebem exaltavit in terra Ægypti: & cum brachio excelso eduxit eos ex ea.

* 18. Καὶ ὡς ‡ τεσσαρακονταετῆ χρόνον † ἐτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ.

18. Et quasi quadraginta annorum tempus mores sustinuit eorum in deserto:

* 19. Καὶ καθελὼν ἔθνη ἑπτὰ ἐν γῇ Χαναὰν, † κατεκληροδότησεν αὐτοῖς τὴν γῆν αὐτῶν.

19. Et delens gentes septem in terra Chanaan, sorte distribuit eis terram eorum.

20. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ τοῦ προφήτου.

20. Et post hæc quasi annis quadringentis & quinquaginta dedit Judices, usque ad Samuel Prophetam.

21. Κἀκεῖθεν ἠτήσαντο βασιλέα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν Κὶς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμὶν, ἔτη τεσσαράκοντα.

21. Et exinde postulaverunt regem: & dedit illis Deus Saul filium Cis, virum de tribu Benjamin, annos quadraginta.

22. Καὶ μετασήσας αὐτὸν, ἤγειρεν αὐτοῖς τὸν Δαβὶδ εἰς βασι-

22. Et amovens eum, excitavit illis David in regem:

cui

λία, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας. Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου.

23. Τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ' ἐπαγγελίαν ἤγειρε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν,

24. ‡ Προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου τῆς ‡ εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ λαῷ Ἰσραήλ.

25. Ὡς δὲ ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε· Τίνα με ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ, ἀλλ' ἰδοὺ, ἔρχεται μετ' ἐμὲ, οὗ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι.

26. Ἄνδρες ἀδελφοὶ, υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεὸν, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ταύτης ἀπεστάλη.

27. Οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες, καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας, κρίναντες, ἐπλήρωσαν.

28. Καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑράντες, ἠτήσαντο Πιλάτον ἀνελεῖν αὐτόν.

29. Ὡς δὲ ἐτέλεσαν ἅπαντα τὰ περὶ αὐτοῦ γεγραμμένα, καθελόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον.

30. Ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

31. Ὃς ὤφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς ‡ συναναβᾶσιν αὐ-

cui & dixit testatus: Invenι David ipsum Jesse, virum secundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas.

23. Hujus Deus à semine secundum promissionem excitavit Israel Salvatorem Jesum:

24. Prædicante Joanne ante faciem adventus ejus baptismum pœnitentiæ omni populo Israel.

25. Qvum autem impleret Joannes cursum, dicebat: Qvem me arbitramini esse? non sum ego: sed ecce venit post me, cujus non sum dignus calceamenta pedum solvere.

26. Viri fratres, filii generis Abraham, & qvi in vobis timentes Deum, vobis verbum salutis hujus missum est.

27. Nam habitantes Hierusalem & principes eorum hunc ignorantes, & voces Prophetarum per omne Sabbatum lectas, judicantes impleverunt:

28. Et nullum causam mortis invenientes, petierunt Pilatum interfici eum.

29. Ut autem consummassent omnia de eo scripta, detrahentes à ligno posuerunt in monumento.

30. At Deus excitavit eum ex mortuis:

31. Qui visus est per dies multos simul ascendentibus eo

τῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλήμ, οἵτινές εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς τὸν λαόν.

32. Καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς † ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις αὐτῶν ἡμῖν, ἀναστήσας Ἰησοῦν·

33. Ὡς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

34. Ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἴρηκεν· Ὅτι δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά.

35. Διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν.

36. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ ‡ ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ‡ ἐκοιμήθη, καὶ ‡ προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε ‡ διαφθοράν·

37. Ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἤγειρεν, οὐκ εἶδε διαφθοράν.

38. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται·

39. Καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται.

40. Βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις.

de Galilæa in Hierusalem: qvi sunt testes ejus ad plebem.

32. Et nos vobis annunciamus illam ad patres repromissionem factam: Qvoniam hanc Deus adimplevit natis eorum nobis, resuscitans Jesum.

33. Sicut & in Psalmo secundo scriptum est: Filius meus es tu, ego hodie genui te.

34. Quod autē resuscitaverit eum ex mortuis, non amplius futurum reverti eum in corruptionem, ita dixit: Qvia dabo vobis sancta David fidelia.

35. Ideoqve in alio dicit: Non dabis sanctum tuum videre corruptionem.

36. David qvidem enim propria generatione administrans Dei voluntati, dormivit: & appositus est ad patres suos: & vidit corruptionem.

37. Quem vero Deus suscitavit, non vidit corruptionem.

38. Notum igitur sit vobis, viri fratres, qvia per hunc vobis remissio peccatorum annunciatur,

39. Et ab omnibus quibus non potuistis in Lege Moysi justificari, in hoc omnis credens justificatur.

40. Videte ergo ne superveniat in vos dictum in Prophetis:

41. Vi-

*41. Ἴδετε οἱ † καταφρονηταὶ, καὶ ‡ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν.

42. Ἐξιόντων δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων, παρεκάλουν τὰ ἔθνη εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῆναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα.

43. Λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς, ἔπειθον αὐτοὺς ἐπιμένειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

44. Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

45. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους, ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις, ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες.

*46. ‡ Παῤῥησιασάμενοι δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, εἶπον· Ὑμῖν ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ‡ ἐπειδὴ δὲ † ἀπωθεῖσθε αὐτὸν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ, στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη.

47. Οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος· Τέθεικά σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.

48. Ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἐ-

41. Videte contemptores, & admiramini, & aspicite, & evanescite: qvia opus ego operor in diebus vestris, cui non credetis si qvis enarraverit vobis.

42. Exeuntibus autem illis ex synagoga Judæorū, rogarunt gentes in seqvens Sabbatum narrari sibi eadem verba.

43. Soluta autem synagoga, seqvuti sunt multi Judæorum & colentium Deum proselytorum Paulum, & Barnabam, qvi adloqventes eos svadebant eis permanere gratiæ Dei.

44. Ipsoqve veniente sabbato, pene universa civitas convenit audire verbum Dei.

45. Videntes autem Judæi turbas, repleti sunt zelo, & contradicebant illis à Paulo dictis, contradicentes & blasphemantes.

46. Libertate usi vero Paulus & Barnabas, dixerunt: Vobis erat necessarium primum loqvi verbum Dei: qvandoqvidem vero repellitis illud, & non dignos judicatis vos ipsos æternæ vitæ, ecce convertimur ad Gentes.

47. Sic enim præcepit nobis Dominus: Posui te in lucem Gentium, ad existendum te in salutē usqve ad extremū terræ.

48. Audientes autem Gen-

χαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ κυρίου· καὶ ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

49. Διεφέρετο δὲ ὁ λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας.

*50. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι † παρώτρυναν τὰς σεβομένας γυναῖκας καὶ τὰς εὐσχήμονας, καὶ τοὺς πρώτους τῆς πόλεως, καὶ ‡ ἐπήγειραν ‡ διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὁρίων αὐτῶν.

51. Οἱ δὲ ἐκτιναξάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ' αὐτοὺς, ἦλθον εἰς Ἰκόνιον.

52. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς καὶ πνεύματος ἁγίου. 29. † 10.

Κεφ. ιδ'. 14.

1. Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ, κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος.

2. Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν.

3. Ἱκανὸν μὲν οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, καὶ διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν.

4. Ἐσχίσθη δὲ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν

tes, gaviſæ ſunt, & glorificabant verbum Domini, & crediderunt qvotqvot erant præordinati ad vitam æternam.

49. Perferebatur autem verbum Domini per univerſam regionem.

50. At Judæi concitaverunt religioſas mulieres, & honeſtas, & primos civitatis, & excitaverunt perſeqvutionem in Paulum & Barnabam, & ejecerunt eos de finibus ſuis.

51. Illi vero excutientes pulverem pedum ſuorum in eos, venerunt in Iconium.

52. At diſcipuli replebantur gaudio, & Spiritu ſancto.

CAPUT XIV.

1. FActum eſt autem in Iconio juxta illud ipſum introire eos in ſynagogam Judæorum, & loqui ita, ut crederet Judæorumque & Græcorum multa multitudo.

2. At increduli Judæi ſuſcitaverunt, & male affectas reddiderunt animas Gentium adverſus fratres.

3. Multo qvidem igitur tempore demorati ſunt, libere loqventes in Domino teſtante verbo gratiæ ſuæ, dante ſigna & prodigia fieri, per manus eorum.

4. Diviſa eſt autem multitudo civitatis; & hi qvidem erant

τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις.

rant cum Judæis, hi vero cum Apostolis.

5. Ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν, ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι αὐτούς,

5. Ut autem factus esset impetus Gentiliumqve & Judæorum cum principibus suis, injuriari & lapidare eos:

6. Συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαονίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περίχωρον·

6. Intelligentes confugerunt ad civitates Lycaoniæ, Lystram & Derben, & circum regionem,

7. Κἀκεῖ ἦσαν εὐαγγελιζόμενοι.

7. Et ibi erant evangelizantes.

8. Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρχων, ὃς οὐδέποτε περιεπεπατήκει.

8. Et quidam vir in Lystris impotens pedibus sedebat, claudus ex utero matris suæ subsistens, qvi nunqvam ambulaverat.

9. Οὗτος ἤκουε τοῦ Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ σωθῆναι,

9. Hic audivit Paulum loqventem: qvi intuitus eum, & videns qvia fidem haberet ad salvum fieri,

10. Εἶπε μεγάλῃ φωνῇ· Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. Καὶ ἥλλετο, καὶ περιεπάτει.

10. Dixit magna voce, Surge super pedes tuos rectus. Et exiluit & ambulabat.

11. Οἱ δὲ ὄχλοι ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, Λυκαονιστὶ λέγοντες· Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς.

11. At turbæ videntes qvod fecerat Paulus, levaverunt vocem suam, Lycaonice dicentes: Dii similati hominibus, descenderunt ad nos.

12. Ἐκάλουν τε τὸν μὲν Βαρνάβαν, Δία· τὸν δὲ Παῦλον, Ἑρμῆν· ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου.

12. Vocabantqve qvidem Barnabam, Jovem: at Paulum, Mercurium, qvoniam ipse erat dux verbi.

* 13. Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ ‡ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως αὐτῶν, ταύρους καὶ † στέμματα ἐπὶ τοὺς πυλῶνας ἐνέγκας σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν.

13. At sacerdos Jovis existentis ante civitatem eorum, tauros & coronas ante januas adferens, cum turbis volebat sacrificare.

* 14. Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαῤῥήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν ‡ εἰσεπήδησαν εἰς τὸν ὄχλον, κραζοντες,

15. Καὶ λέγοντες· Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς.

* 16. Ὃς ἐν ταῖς † παρῳχημέναις γενεαῖς ‡ εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.

17. Καί ‡ τοι γε οὐκ † ἀμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφῆκεν, ἀγαθοποιῶν, ‡ οὐρανόθεν ἡμῖν ‡ ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς † καρποφόρους; † ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ ‡ εὐφροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν.

18. Καὶ ταῦτα λέγοντες, μόλις κατέπαυσαν τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

19. Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους, καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον, ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νομίσαντες αὐτὸν τεθνάναι.

20. Κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν, ἀναστὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ εἰς Δέρβην.

21. Εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες ἱκανούς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύ-

14. Audientes autem Apostoli, Barnabas & Paulus, dirumpentes pallia sua, insiliérunt in turbam, clamantes,

15. Et dicentes, Viri, quid hæc facitis? & nos similiter patibiles sumus vobis homines, annunciantes vobis ab his vanis converti ad Deum vivum, qui fecit cælum & terram, & mare, & omnia quæ in eis.

16. Qui in præteritis generationibus dimisit omnes Gentes ingredi vias suas.

17. Quamquam non intestatum semetipsum reliquit, benefaciens, cælitus nobis pluvias dans, & tempora fructifera, implens cibo & lætitia corda nostra.

18. Et hæc dicentes, vix sedaverunt turbas ad non sacrificandum sibi.

19. Cunctantibus vero ipsis, & docentibus, supervenerunt ab Antiochia & Iconia Judæi, & suadentes turbis & lapidantes Paulum, traxerunt extra civitatem, æstimantes eum mortuum esse.

20. Circumdantibus autem eum discipulis, surgens intravit in civitatem, & postridie exiit cum Barnaba in Derben.

21. Evangelizantesque civitati illi, & docentes multos, reversi sunt in Lystram, &

Ico-

σραν καὶ Ἰκόνιον καὶ Ἀντιόχειαν·

22. ‡ Ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ‡ ἐμμένειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

23. Χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν.

24. Καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν, ἦλθον εἰς Παμφυλίαν·

25. Καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον, κατέβησαν εἰς Ἀτταλείαν.

26. Κἀκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν· ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν.

27. Παραγενόμενοι δὲ καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως.

28. Διέτριβον δὲ οὐκ ὀλίγον χρόνον σὺν τοῖς μαθηταῖς. 14. † 15.

Κεφ. ιε'. 15.

1. Καί τινες κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς· Ὅτι ἐὰν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωυσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι.

2. Γενομένης οὖν στάσεως καὶ συζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτούς, ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον

Iconium, & Antiochiam,

22. Confirmantes animas discipulorum, exhortantes permanere fide, & qvoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ Dei

23. Ordinantes autem illis presbyteros per ecclesiam, precati cum jejunationibus, commendaverunt eos Domino in qvem crediderunt.

24. Et transeuntes Pisidiam, venerunt in Pamphyliam.

25. Et loqventes in Perge verbum, descenderunt in Attaliam.

26. Et inde abnavigaverunt in Antiochiam, unde erant traditi gratiæ Dei in opus quod compleverunt.

27. Advenientes autem & congregantes ecclesiam, annunciaverunt qvanta fecisset Deus cum illis, & quia aperuisset Gentibus ostium fidei.

29. Morati sunt autem illic tempus non modicum cum discipulis.

CAPUT XV.

1. ET quidam descendentes de Judæa, docebant fratres, Qvia non circumcidamini more Moysi, non potestis salvari.

2. Facta ergo seditione & disceptatione non exigua Paulo & Barnabæ adversus illos, statuerunt ascendere

Pau-

καὶ Βαρναβᾶν καὶ τινας ἄλλους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλὴμ, περὶ τοῦ ζητήματος τούτου.

3. Οἱ μὲν οὖν προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν, ἐκδιηγούμενοι τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς.

4. Παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ, ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνήγγειλάν τε ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν.

5. Ἐξανέστησαν δέ τινες τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες. Ὅτι δεῖ περιτέμνειν αὐτοὺς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωυσέως.

6. Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου.

7. Πολλῆς δὲ συζητήσεως γενομένης, ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐξελέξατο διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι.

8. Καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς, δοὺς αὐτοῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν.

9. Καὶ οὐδὲν διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας αὐτῶν.

Paulum & Barnabam, & quosdam alios ex illis ad Apostolos & presbyteros in Hierusalem, de quæstione hac.

3. Illi quidem ergo præmissi ab ecclesia, pertransibant Phœnicen, & Samariam, narrantes conversionem Gentium, & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus.

4. Advenientes autem in Hierosolymam, susceperunt ab Ecclesia, & Apostolis, & senioribus, annunciaveruntque quanta Deus fecisset cum illis.

5. Exsurrexerunt autem quidam de hæresi Pharisæorum, credentes, dicentes, Quia oportet circumcidere eos, præcipereque servare legem Moysi.

6. Congregati sunt autem Apostoli & seniores videre de verbo hoc.

7. Multa autem conquisitione facta, surgens Petrus dixit ad eos, Viri fratres, vos scitis quoniam à diebus antiquis Deus in nobis elegit, per os meum audire Gentes verbum Evangelii, & credere.

8. Et corda noscens Deus testatus est eis, dans illis Spiritum sanctum, sicut & nobis:

9. Et nihil discrevit inter nosque & illos, fide purificans corda eorum.

10. Nunc

10. Νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεὸν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τράχηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν βαστάσαι;

10. Nunc ergo qvid tentatis Deum, imponere jugum super cervicem discipulorum, qvod neqve patres nostri neqve nos potuimus portare?

11. Ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ πιστεύομεν σωθῆναι, καθ' ὃν τρόπον κἀκεῖνοι.

11. Sed per gratiam Domini Jesu Christi credimus salvari: qvemadmodum & illi.

12. Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβα καὶ Παύλου ἐξηγουμένων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν.

12. Tacuit autem omnis multitudo, & audiebant Barnabam & Paulum narrantes qvanta fecisset Deus signa & prodigia in Gentibus per eos.

13. Μετὰ δὲ τὸ σιγῆσαι αὐτοὺς, ἀπεκρίθη Ἰάκωβος, λέγων· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἀκούσατέ μου.

13. Post autem tacere eos, respondit Jacobus, dicens: Viri fratres, audite me.

14. Συμεὼν ἐξηγήσατο καθὼς πρῶτον ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἐθνῶν λαὸν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

14. Simeon narravit qvemadmodum primum Deus respexit sumere ex Gentibus populum in nomine suo.

15. Καὶ τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν· καθὼς γέγραπται·

15. Et huic concordant verba Prophetarum, sicut scriptum est:

16. Μετὰ ταῦτα ἀναστρέψω, καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ τὰ κατεσκαμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐτήν.

16. Post hæc revertar, & reædificabo tabernaculum David collapsum, & diruta ejus reædificabo, & erigam illud.

17. Ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοὺς, λέγει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα πάντα.

17. Ut reqvirant cæteri hominum Dominum, & omnes Gentes super qvas invocatum est nomen meum super eos, dicit Dominus faciens hæc omnia:

18. Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστι τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ.

18. Nota à seculo Deo omnia opera ejus.

19. Διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν,

19. Ideo ego judico non obturbari eos ex Gentibus conversos ad Deum:

20,

* 20. Ἀλλὰ ‡ ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ‡ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν † ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς ‡ πορνείας καὶ τοῦ ‡ πνικτοῦ καὶ τοῦ ‡ αἵματος.

20. Sed mittere eis ad abstinendum à contaminationibus simulachrorum & fornicationis, & suffocati, & sanguinis.

21. Μωσῆς γὰρ ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

21. Moyses enim ex generationibus antiquis per civitatem prædicantes eum habet, in synagogis per omne sabbatum lectus.

22. Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν σὺν τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ· Ἰούδαν τὸν ἐπικαλούμενον Βαρσαβᾶν, καὶ Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς·

22. Tunc visum est Apostolis, & senioribus cum omni ecclesia, electos viros ex eis mittere in Antiochiam cum Paulo & Barnaba, Judam cognominatum Barsabam, & Silam, viros ductores in fratribus:

23. Γράψαντες διὰ χειρὸς αὐτῶν τάδε· Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἐθνῶν, χαίρειν.

23. Scribentes per manus eorum hæc: Apostoli, & seniores, & fratres, his qui apud Antiochiam, Syriam, & Ciliciam fratribus, qui ex Gentibus, gaudere.

* 24. Ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινες ἐξ ἡμῶν ἐξελθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, † ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, λέγοντες περιτέμνεσθαι, καὶ τηρεῖν τὸν νόμον· οἷς οὐ διεστειλάμεθα·

24. Qvandoqvidem audivimus quia quidā exeuntes, turbaverunt vos verbis, labefactantes animas vestras, dicentes circumcidi, & servare legē, quibus non mandavimus:

25. Ἔδοξεν ἡμῖν γενομένοις ὁμοθυμαδὸν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ,

25. Visum est nobis factis concorditer, electos viros mittere ad vos, cum dilectis nostris Barnaba & Paulo,

26. Ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

26. Hominibus tradentibus animas suas pro nomine Domini nostri Jesu Christi.

27. Ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν

27. Misimus ergo Judam & Silam,

κὴ Σίλαν, κὴ αὐτοὺς διὰ λόγε ἀπαγγέλλοντας τὰ αὐτά.

*28. Ἔδοξε γὰρ τῷ ἁγίῳ πνεύματι κὴ ἡμῖν, μηδὲν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν ‡ βάρος πλὴν τῶν †ἐπάναγκες τέτων·

*29. Ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων κὴ αἵματος κὴ πνικτοῦ κὴ πορνείας· ἐξ ὧν ‡διατηροῦντες ἑαυτοὺς, ‡ εὖ πράξετε. ‡ Ἔρρωσθε.

30. Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες ἦλθον εἰς Ἀντιόχειαν· κὴ συναγαγόντες τὸ πλῆθος, ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν.

31. Ἀναγνόντες δὲ, ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει.

32. Ἰούδας δὲ κὴ Σίλας, κὴ αὐτοὶ προφῆται ὄντες, διὰ λόγε πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφοὺς, κὴ ἐπεστήριξαν.

33. Ποιήσαντες δὲ χρόνον, ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους.

34. Ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.

35. Παῦλος δὲ κὴ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ, διδάσκοντες κὴ εὐαγγελιζόμενοι μετὰ κὴ ἑτέρων πολλῶν τὸν λόγον τοῦ Κυρίε.

36. Μετὰ δέ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν· Ἐπιστρέψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς κατηγγείλαμεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι.

Silam, & eos per sermonem annunciantes eadem.

28. Visum est enim sancto Spiritui & nobis, nihil amplius imponere vobis onus, qvam necessarium horum:

29. Abstinere immolatis simulachorum, & sanguine, & suffocato, & fornicatione: ex qvibus custodientes vos ipsos, bene agetis. Valete.

30. Illi qvidem ergo dimissi, venerunt in Antiochiam, & congregantes multitudinem tradiderunt epistolam.

31. Legentes autem gavisi sunt super cohortatione.

32. Judasqve & Silas, & ipsi prophetæ existentes, per sermonem multum exhorati sunt fratres, & confirmaverunt.

33. Facientes autem tempus, dimissi sunt cum pace à fratribus ad Apostolos.

34. Visum est autem Silæ remanere ibi.

35. Paulus autem & Barnabas demorabantur in Antiochia, docentes, & evangelizantes cum & aliis pluribus verbum Domini.

36. Post autem aliqvot dies dixit Paulus ad Barnabam: Revertentes jam visitemus fratres nostros per omnem civitatem, in qvibus annunciavimus verbum Domini, qvomodo habeant.

37. Bar-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0510
DFG

37. Βαρνάβας δὲ ἐβουλεύσατο συμπαραλαβεῖν τὸν Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον.

38. Παῦλος δὲ ἠξίου, τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελθόντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον.

39. Ἐγένετο οὖν παροξυσμὸς, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων· τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον.

40. Παῦλος δὲ ἐπιλεξάμενος Σίλαν ἐξῆλθε παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν.

41. Διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν, ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας. 18. † 7.

Κεφ. ις'. 16.

1. Κατήντησε δὲ εἰς Δέρβην καὶ Λύστραν· καὶ ἰδοὺ, μαθητής τις ἦν ἐκεῖ ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς τινος Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ Ἕλληνος.

2. Ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν.

3. Τοῦτον ἤθελησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν· καὶ λαβὼν περιέτεμεν αὐτὸν, διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκείνοις· ἤδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν.

4. Ὡς δὲ διεπορεύοντο τὰς πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα

37. Barnabas autem consuluit coassumere Joannem vocatum Marcum:

38. Paulus autem ducebat illum absistentem ab eis de Pamphylia, & non coëuntem eis in opus, non coassumere hunc.

39. Facta est ergo irritatio, ita ut abscedere eos ab invicem, ipsumqve Barnabam assumentem Marcum, enavigare in Cyprum.

40. Paulus vero eligens Silam, abiit, traditus gratiæ Dei à fratribus.

41. Perambulabat autem Syriam & Ciliciam, confirmans ecclesias.

CAPUT XVI.

1. Pervenit autem in Derben & Lystram, & ecce discipulus qvidam erat ibi, nomine Timotheus, filius mulieris cujusdam Judææ fidelis, patre autem Græco.

2. Qvi testimonio probabatur ab his qui in Lystris & Iconio fratribus.

3. Hunc voluit Paulus cum se proficisci: & assumens circumcidit eum propter Judæos existentes in locis illis: sciebant enim omnes patrem ejus, qvod Græcus erat.

5. Qvum autem pertransirent civitates, tradebant eis custodire, dogmata judicata

ab

ὑπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.

5. Αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι ἐστερεοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

6. Διελθόντες δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ τὴν Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ,

7. Ἐλθόντες κατὰ τὴν Μυσίαν, ἐπείραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι· καὶ οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ πνεῦμα.

8. Παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν, κατέβησαν εἰς Τρωάδα.

9. Καὶ ὅραμα διὰ τῆς νυκτὸς ὤφθη τῷ Παύλῳ· Ἀνήρ τις ἦν Μακεδὼν ἑστὼς, παρακαλῶν αὐτὸν, καὶ λέγων· Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν.

10. Ὡς δὲ τὸ ὅραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

11. Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος, εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθρᾴκην, τῇ τε ἐπιούσῃ εἰς Νεάπολιν.

12. Ἐκεῖθέν τε εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις, † κολωνία· ἦμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει ‡ διατρίβοντες ἡμέρας τινάς.

13. Τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλθομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι· καὶ καθίσαν-

ab Apostolis & senioribus qui in Hierusalem.

5. Ipsæ quidem ergo ecclesiæ confirmabantur fide, & abundabant numero per diem.

6. Transeuntes autem Phrygiam & Galaticam regionem, vetati sunt à sancto Spiritu loqui verbum in Asia:

7. Venientes versus Mysiam, tentabant versus: Bithyniam ire: & non permisit eos Spiritus.

8. Prætereuntes autem Mysiã, descenderunt in Troadem.

9. Et visio per noctem conspecta est Paulo: Vir quidam erat Macedo stans deprecans eum, & dicens: Transiens in Macedoniam adjuva nos.

10. Ut autem visum vidit, statim quæsivimus proficisci in Macedoniam, coinstructi quod vocasset nos Dominus evangelizare eis.

11. Provecti ergo à Troade, recta cucurrimus in Samothraciam: ipsaque adexistenti in Neapolim.

12. Indeque in Philippos*, quæ est prima partis Macedoniæ civitas, Colonia: eramus autem in hac urbe versantes dies aliquot.

13. Ipsaque die sabbatorum egressi sumus extra urbem juxta flumen, ubi solebat oratio esse: & sedentes loquebamur

τες ἐλαλοῦμεν τοῖς συνελθούσαις γυναιξί.

14. Καί τις γυνὴ ὀνόματι Λυδία, † πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεόν, ἤκουεν· ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου.

15. Ὡς δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε, λέγουσα· Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκόν μου, μείνατε· Καὶ ‡ παρεβιάσατο ἡμᾶς.

16. Ἐγένετο δὲ πορευομένων ἡμῶν εἰς προσευχὴν, παιδίσκην τινὰ ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος, ‡ ἀπαντῆσαι ἡμῖν, ἥτις ἐργασίαν πολλὴν παρεῖχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς, † μαντευομένη.

17. Αὕτη ‡ καταkολουθήσασα τῷ Παύλῳ καὶ ἡμῖν ἔκραζε, λέγουσα· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου εἰσὶν οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας.

18. Τοῦτο δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας· ‡ διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος, καὶ ἐπιστρέψας, τῷ πνεύματι εἶπε· Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς· Καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

19. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπὶς τῆς ἐργασίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν, εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας.

mur convenientibus mulieribus.

14. Et quædam mulier nomine Lydia, purpuræ venditrix, civitatis, Thyatirenorum, colens Deum, audivit: cujus Dominus aperuit cor, intendere effatis à Paulo.

15. Ut autem baptizata est & domus ejus, deprecata est, dicens: Si judicastis me fidelem Domino esse, ingredientes in domum meam manete: & coëgit nos.

16. Factum est autem euntibus nobis ad orationem, puellam qvandam habentem spiritum pythonis occurrere nobis: qvæ qvæstum multum præstabat dominis suis vaticinans.

17. Hæc subsequta Paulum & nos, clamabat dicens: isti homines servi Dei excelsi sunt, qvi annunciant nobis viam salutis.

18. Hoc autem faciebat ad multos dies: dolens autem Paulus, & conversus, spiritui dixit: Præcipio tibi in nomine Jesu Christi exire ab ea. & exiit eadem hora.

19. Videntes autem domini ejus qvia exivit spes qvæstus eorum, apprehendentes Paulum & Silam, traxerunt in forum ad principes.

20. Et

* 20. Καὶ ‡ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς ‡ στρατηγοῖς, εἶπον· Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι † ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν, Ἰουδαῖοι ὑπάρχοντες.

20. Et offerentes eos præfectis, dixerunt: Hi homines conturbant noſtram civitatem, Judæi ſubſiſtentes?

21. Καὶ καταγγέλλουσιν ἔθη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι, οὐδὲ ποιεῖν, Ῥωμαίοις οὖσι.

21. Et annunciant mores, quos non licet nobis ſuſcipere, neque facere, Romanis exiſtentibus.

* 22. Καὶ † συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν, καὶ οἱ στρατηγοὶ ‡ περιρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια, ἐκέλευον ‡ ῥαβδίζειν.

22. Et conſurrexit turba adverſus eos: & præfecti dirumpentes eorum veſtes, juſſerunt flagellare.

23. Πολλάς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγάς, ἔβαλον εἰς φυλακήν, παραγγείλαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς.

23. Multaſq; imponentes eis plagas, immiſerunt in cuſtodiam, mandantes vinctorum cuſtodi tuto cuſtodire eos.

24. Ὃς παραγγελίαν τοιαύτην εἰληφώς, ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακήν, καὶ τοὺς πόδας αὐτῶν ἠσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον.

24. Qui mandatum tale accipiens, miſit eos in interiorem carcerem, & pedes eorum ſtrinxit in lignum.

* 25. Κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦλος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ‡ ὕμνουν τὸν Θεόν· † ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν οἱ ‡ δέσμιοι.

25. Secundum autem mediam noctem, Paulus & Silas orantes laudabant Deum: audiebant autem eos vincti.

26. Ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τοῦ δεσμωτηρίου· ἀνεῴχθησάν τε παραχρῆμα αἱ θύραι πᾶσαι, καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη.

26. Subito vero terræmotus factus eſt magnus, ita ut moveri fundamenta carceris: aperta ſuntque ſtatim oſtia omnia, & univerſorum vincula remiſſa ſunt.

* 27. † Ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ ‡ δεσμοφύλαξ, καὶ ἰδὼν ἀνεῳγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ‡ σπασάμενος μάχαιραν, ἤμελλεν ἑαυτὸν ἀνᾳρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγέναι τοὺς δεσμίους.

27. E ſomnis autem factus vinctorum cuſtos, & videns apertas januas carceris, educens gladium futurus erat ſeipſum interficere, æſtimans effugiſſe vinctos.

28. Ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος, λέγων· Μηδὲν

28. Clamavit autem voce magna Paulus, dicens, Nihil feceris

πρᾶξης σεαυτῷ κακόν· ἅπαντες γάρ ἐσμεν ὧδε.

29. Αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ.

30. Καὶ προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω, ἔφη· Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ;

31. Οἱ δὲ εἶπον· Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου.

32. Καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ.

33. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς, ἔλουσεν ἀπὸ τῶν πληγῶν· καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παραχρῆμα.

* 34. Ἀναγαγών τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, παρέθηκε τράπεζαν, καὶ ἠγαλλιάσατο † πανοικὶ πεπιστευκὼς τῷ Θεῷ.

35. Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους, λέγοντες· Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους.

36. Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ τοὺς λόγους τούτους πρὸς τὸν Παῦλον· Ὅτι ἀπέσταλκαν οἱ στρατηγοὶ, ἵνα ἀπολυθῆτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες, πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ.

37. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς· Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ, ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακήν, καὶ νῦν λάθρᾳ ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; Οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἐξαγαγέτωσαν.

ceris tibi ipsi malum: universi enim sumus hic.

29. Petens vero lumen, irrupit, & tremefactus factus, procidit Paulo & Silæ.

30. Et producens eos foras, ait: Domini, quid me oportet facere ut salver?

31. Illi autem dixerunt: Crede in Dominum Jesum Christum, & salvaberis tu & domus tua.

32. Et loquuti sunt ei verbum Domini, & omnibus qui erant in domo ejus.

33. Et tollens eos in illa hora noctis, lavit à plagis, & baptizatus est ipse & ejus omnes continuo.

34. Perducensque eos in domum suam, apposuit mensam, & lætatus est cum omni domo credens Deo.

35. Die autem facto, miserunt magistratus lictores, dicentes: Dimitte homines illos.

36. Annunciavit autem carceris custos verba hæc ad Paulum: Quia miserunt magistratus ut dimittamini. nunc igitur exeuntes ite in pace.

37. At Paulus ait ad eos: Cædentes nos publice indemnatos, hominines Romanos subsistentes, miserunt in carcerem, & nunc occulte nos ejiciunt? non enim: sed venientes ipsi nos educant.

38. Re-

* 38. ‡ Ἀνήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ‡ ῥαβδοῦχοι τὰ ῥήματα ταῦτα· καὶ ἐφοβήθησαν ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι.

38. Renunciaverunt autem magistratibus lictores verba hæc, & timuerunt audientes quod Romani essent.

39. Καὶ ἐλθόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξαγαγόντες ἠρώτων ἐξελθεῖν τῆς πόλεως.

39. Et venientes deprecati sunt eos: & educentes rogabant egredi urbe.

40. Ἐξελθόντες δὲ ἀπὸ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον εἰς τὴν Λυδίαν· καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς, παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἐξῆλθον. 24. ‡ 9.

40. Exeuntes autem de custodia, introierunt ad Lydiam: & videntes fratres, consolati sunt eos, & egressi sunt.

Κεφ. ιζ'. 17.

CAPUT XVII.

1. Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν, ἦλθον εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἦν ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων.

1. Iter facientes autem Amphipolim & Apolloniam, venerunt in Thessalonicam, ubi erat synagoga Judæorum.

2. Κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ εἰσῆλθε πρὸς αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέγετο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν γραφῶν,

2. Secundum autem consuetum Paulo introivit ad eos, & per Sabbata tria disserebat eis de scripturis:

3. Διανοίγων καὶ παρατιθέμενος ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

3. Adaperiens & proponens, quia Christum oportuit pati, & resurgere à mortuis: & quia hic est Christus Jesus, quem ego annuncio vobis.

* 4. Καί τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ † προσεκληρώθησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγαι.

4. Et quidam ex eis persuasi sunt, & adjuncti sunt Paulo & Silæ & religiosorum Græcorum multa multitudo, mulierumque primariarum non paucæ.

* 5. ‡ Ζηλώσαντες δὲ οἱ ‡ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι, καὶ ‡ προσλαβόμενοι τῶν ‡ ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς καὶ ὀχλοποιήσαντες, ‡ ἐθορύβουν τὴν πόλιν· ἐπιστάντες τε τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος, ἐζήτουν αὐτοὺς ἀγαγεῖν εἰς τὸν ‡ δῆμον.

5. Assumentes autem Judæi impersuasi circumforaneorum quosdam viros malos, & turbam facientes, concitaverunt civitatem: assistentesque domui Jasonis, quærebant eos producere in populum.

* 6. Μὴ εὑρόντες δὲ αὐτοὺς, ‡ ἔσυρον τὸν Ἰάσονα καί τινας ἀδελφοὺς ἐπὶ τοὺς ‡ πολιτάρχας, ‡ βοῶντες· Ὅτι οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες, ἔτοι κἀνθάδε πάρεισιν,

6. Non invenientes autem eos, trahebant Jasonem, & quosdam fratres ad principes civitatis, clamantes, Quoniam habitatam subvertentes, hi & hic adsunt,

* 7. Οὓς ‡ ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν ‡ δογμάτων ‡ Καίσαρος πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν.

7. Quos susceptit Jason: & hi omnes contra decreta Cæsaris faciunt, regem dicentes alium, Jesum.

8. Ἐτάραξαν δὲ τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα.

8. Concitaverunt autem turbam & principes civitatis audientes hæc.

9. Καὶ λαβόντες τὸ ἱκανὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν, ἀπέλυσαν αὐτούς.

9. Et accipientes satisfactionem à Jasone & cæteris, dimiserunt eos.

* 10. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ τῆς νυκτὸς ἐξέπεμψαν τόν τε Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἰς Βέροιαν· οἵτινες παραγενόμενοι, εἰς τὴν ‡ συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων † ἀπῆεσαν.

10. At fratres confestim per noctem emiserunt Paulum & Silam in Berœam: qui advenientes, in synagogam Judæorum abierunt.

11. Οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵτινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνακρίνοντες τὰς γραφὰς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως.

11. Hi autem erant generosiores aliis qui sunt in Thessalonica, qui susceperunt verbum cum omni alacritate, per diem scrutantes scripturas, si haberent hæc ita.

* 12. Πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν ἐπίστευσαν, καὶ τῶν ‡ Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων, καὶ ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγοι.

12. Multi quidem ergo ex eis crediderunt, & Græcarum mulierum honestarum, & virorum non pauci.

13. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον κἀκεῖ, σαλεύοντες τοὺς ὄχλους.

13. Qvum autem cognovissent ex Thessalonica Judæi, qvia & in Berœa annunciatum est à Paulo verbum Dei, venerunt & illuc, concitantes turbas.

14. Εὐθέως δὲ τότε τὸν Παῦ-

14. Statim autem tunc Paulum

λον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ὑπέμενον δὲ ὅ, τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ.

lum dimiserunt fratres ire usque ad mare: remanserunt autem hicque Silas & Timotheus ibi.

* 15. Οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν Παῦλον, ἤγαγον αὐτὸν ἕως Ἀθηνῶν· καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ Τιμόθεον, ἵνα ὡς † τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτὸν, ἐξήεσαν.

15. At tuto collocaturi Paulum, perduxerunt eum usque ad Athenas: & accipientes mandatum ad Silam & Timotheum, ut quam citissime venirent ad illum, abierunt,

* 17. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ‡ ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου, ‡ παρωξύνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ, θεωροῦντι † κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν.

16. In autem Athenis expectante eos Paulo, incitabatur spiritus ejus in ipso, videnti idololatram existentem civitatem.

* 16. ‡ Διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ ἐν τῇ ‡ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς † παρατυγχάνοντας.

17. Disputabat quidem igitur in synagoga Judæis, & colentibus, & in foro, per omnem diem ad contingentes

* 18. Τινὲς δὲ τῶν ‡ Ἐπικουρείων καὶ τῶν † Στωϊκῶν † φιλοσόφων ‡ συνέβαλλον αὐτῷ· καί τινες ἔλεγον· Τί ἂν θέλοι ὁ † σπερμολόγος οὗτος λέγειν; Οἱ δὲ Ξένων δαιμονίων δοκεῖ † καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῖς εὐηγγελίζετο.

18. Quidam autem Epicureorum & Stoicorum philosophorum conjiciebant eo: & quidam dicebant, Quid utique vult seminator verborum hic dicere? hi autem: Peregrinorum dæmoniorum videtur annunciator esse: quia Jesum & resurrectionem annunciabat.

19. Ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ, ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον ἤγαγον, λέγοντες· Δυνάμεθα γνῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχή;

19. Apprehendentesque eum, ad Areopagum duxerunt, dicentes: Possumus scire quæ nova hæc à te effata doctrina?

20. Ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν. βουλόμεθα οὖν γνῶναι τί ἂν θέλοι ταῦτα εἶναι.

20. Peregrina enim quædam infers in aures nostras. volumus ergo scire quid utique velint hæc esse.

21. (Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον.)

*22. Σταθεὶς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔφη· Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὡς † δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.

*23. Διερχόμενος γὰρ καὶ ‡ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὗρον καὶ † βωμὸν, ἐν ᾧ ‡ ἐπεγέγραπτο· † Ἀγνώστῳ Θεῷ. Ὃν οὖν ἀγνοοῦντες ‡ εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ ‡ καταγγέλλω ὑμῖν.

24. Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριος ὑπάρχων, οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ.

*25. Οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται, † προσδεόμενός τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα.

*26. Ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς, ὁρίσας † προτεταγμένους καιροὺς, καὶ τὰς † ὁροθεσίας τῆς † κατοικίας αὐτῶν.

27. Ζητεῖν τὸν Κύριον, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὕροιεν· καίτοιγε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα.

28. Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν, καὶ κινούμεθα, καὶ ἐσμεν· ὡς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι· Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν.

21. Athenienses autem omnes, & advenæ hospites, ad nihil aliud vacabant, qvam dicere aliqvid, & audire novum.

22. Stans autem Paulus in medio Areopagi, ait: Viri Athenienses, per omnia quasi superstitiosiores vos aspicio.

23. Præteriens enim & contemplans sacra vestra, inveni & aram in qua scriptum erat, Ignoto Deo: qvem ergo ignorantes colitis, hunc ego annuncio vobis.

24. Deus faciens mundum & omnia qvæ in eo: hic cæli & terræ Dominus existens, non in manufactis templis habitat.

25. Nec à manibus hominum colitur, indigens aliquo: ipse dans omnibus vitam & inspirationem per omnia:

26. Fecitqve ex uno sanguine omne genus hominum inhabitare super universam faciem terræ: definiens statuta tempora, & terminos habitationis eorum:

27. Qværere Dominum, si forte attrectent eū, et inveniant, qvamvis non longe ab unoqvoq; nostrum subsistentē.

28. In ipso enim vivimus & movemur & sumus: sicut & quidam apud vos poëtarum dixerunt: Ipsius enim & genus sumus.

29. Ge-

29. Γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ, οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον.

29. Genus ergo subsistentes Dei, non debemus æstimare, auro aut argento aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, Divinum esse simile.

*30. Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ‡ ἀγνοίας † ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς, ‡ νῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν.

30. Ipsa quidem ergo tempora hujus ignorantiæ despiciens Deus, nunc annunciat hominibus omnibus ubique pœnitere:

31. Διότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

31. Propter quod statuit diem in quo futurus est judicare habitatam in justitia, in viro quo statuit, fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis.

32. Ἀκούσαντες δὲ ἀναστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον· Ἀκουσόμεθά σου πάλιν περὶ τούτου.

32. Audientes autem resurrectionē mortuorū, hi quidem irridebant, hi vero dixerunt: Audiemus te iterum de hoc.

33. Καὶ οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν.

33. Et sic Paulus exivit de medio eorum.

34. Τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ, ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς. 46. † 19.

34. Quidam vero viri adhærentes ei, crediderunt: in quibus & Dionysius Areopagita, & mulier nomine Damaris, & alii cum eis.

Κεφ. ιή. 18.

CAPUT XVIII.

1. Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ἦλθεν εἰς Κόρινθον.

1. Post autem hæc egressus Paulus ab Athenis, venit in Corinthum.

*2. Καὶ εὑρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, † Ποντικὸν τῷ γένει, † προσφάτως ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, (διὰ τὸ † διατεταχέναι Κλαύδιον χωρίζε-

2. Et inveniens quendam Judæum nomine Aquilam, Ponticum genere, nuper venientem ab Italia, & Priscillam mulierem ejus, propter ordinasse Claudium discedere

θεμ πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης) προσῆλθεν αὐτοῖς·

3. Καὶ διὰ τὸ † ὁμότεχνον εἶναι, ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ ἠργάζετο· ἦσαν γὰρ † σκηνοποιοὶ τὴν ‡ τέχνην.

omnes Judæos à Roma: accessit eos.

3. Et propter ejusdem artis esse, manebat apud eos, & operabatur: erant enim tabernaculi factores artem.

4. Διελέγετο δὲ ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

4. Disputabat autem in synagoga per omne sabbatum, suadebatque Judæis & Græcis.

5. Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὅ, τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, συνείχετο τῷ πνεύματι ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

5. Ut autem venissent de Macedonia, hicque Silas & Timotheus, constringebatur spiritu Paulus, testificans Judæis Christum Jesum.

6. Ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων, ἐκτιναξάμενος τὰ ἱμάτια, εἶπε πρὸς αὐτούς· Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγὼ, ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι.

6. Oppositis autem eis, & blasphemantibus, excutiens vestimenta, dixit ad eos: Sanguis vester super caput vestrum, mundus ego: à nunc ad gentes vadam.

7. Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν, ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς, ὀνόματι Ἰούστου, σεβομένου τὸν Θεὸν, οὗ ἡ οἰκία ἦν † συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ.

7. Et migrans inde, intravit in domum cujusdam, nomine Justi, colentis Deum, cujus domus erat conjuncta synagogæ.

8. Κρίσπος δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ τῶν Κορινθίων, ἀκούοντες, ἐπίστευον, καὶ ἐβαπτίζοντο.

8. Crispus autem archisynagogus credidit Domino cum omni domo sua: & multi Corinthiorum, audientes, credebant, & baptizabantur.

9. Εἶπε δὲ ὁ Κύριος δι' ὁράματος ἐν νυκτὶ τῷ Παύλῳ· Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει, καὶ μὴ σιωπήσῃς.

9. Dixit autem Dominus per visionem in nocte Paulo: Ne time, sed loqvere, & ne taceas.

10. Διότι ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε· διότι λαός ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ.

10. Propter quod ego sum tecum, & nemo apponetur tibi ad male faciendum tibi, propter quod populus est mihi multus in civitate hac.

11. Se

11. Ἐκάθισέ τε ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας ἓξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

*12. Γαλλίωνος δὲ † ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας, † κατεπέστησαν ὁμοθυμαδὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα,

*13. Λέγοντες· Ὅτι παρὰ τὸν νόμον οὗτος † ἀναπείθει τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν.

*14. Μέλλοντος δὲ ‡ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα, εἶπεν ὁ Γαλλίων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους· Εἰ μὲν ἦν ‡ ἀδίκημά τι ἢ † ῥᾳδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ‡ ἀνεσχόμην ὑμῶν·

15. Εἰ δὲ ζήτημά ἐστι περὶ λόγου, καὶ ὀνομάτων, καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς γὰρ ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι.

*16. Καὶ † ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ‡ βήματος.

17. Ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες οἱ Ἕλληνες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον, ἔτυπτον ἔμπροσθεν τοῦ βήματος· καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν.

*18. Ὁ δὲ Παῦλος ἔτι ‡ προσμείνας ἡμέρας ἱκανὰς, τοῖς ἀδελφοῖς ‡ ἀποταξάμενος, ‡ ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν· καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ ‡ εὐχήν.

19. Κατήντησε δὲ εἰς Ἔφεσον, κἀκείνους κατέλιπεν αὐτοῦ

11. Seditque annum & menses sex, docens eis verbum Dei.

12. Gallione autem proconsule Achaiæ, insurrexerunt concorditer Judæi Paulo, & adduxerunt eum ad tribunal,

13. Dicentes: Quia contra legem hic persuadet hominibus colere Deum.

14. Futuro autem Paulo aperire os, dixit Gallio ad Judæos: Si quidem ergo esset injuria aliqua, aut facinus malum, ô Judæi, juxta rationem utique sustinerem vos.

15. Si vero quæstio est de verbo, & nominibus, & lege, quæ secundum vos, videritis ipsi: judex enim ego horum non volo esse.

16. Et abegit eos à tribunali.

17. Apprehendentes autem omnes Græci Sosthenem principem synagogæ, percutiebant ante tribunal: & nihil eorum Gallioni curæ erat.

18. At Paulus adhuc admanens dies multos, fratribus valefaciens, enavigavit in Syriam, & cum eo Priscilla & Aquila tonsus caput in Cenchreis: habebat enim votum.

19. Devenit autem in Ephesum, & illos reliquit ibi.

αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέγχθη τοῖς Ἰουδαίοις.

20. Ipse vero ingressus in synagogam, disputabat Judæis.

*20. Ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ πλείονα χρόνον μεῖναι παρ' αὐτοῖς, οὐκ † ἐπένευσεν.

20. Interrogantibus autem eis super plus tempus manere apud eos, non consensit:

21. Ἀλλ' ἀπετάξατο αὐτοῖς, εἰπών· Δεῖ με πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱερουσάλυμα· πάλιν δὲ ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς, τοῦ Θεοῦ θέλοντος. Καὶ ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἐφέσου.

21. Sed valedixit eis, dicens, Oportet me omnino festum veniens facere in Hierosolyma: iterum autem revertar ad vos, Deo volente. & profectus est ab Epheso.

22. Καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς, καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκκλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν.

22. Et descendens in Cæsaream, ascendens & salutans ecclesiam, descendit in Antiochiam.

23. Καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ, ἐξῆλθε, διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, ἐπιστηρίζων πάντας τοὺς μαθητάς.

23. Et faciens tempus aliquod, profectus est, perambulans ex ordine Galaticam regionem & Phrygiam, confirmans omnes discipulos.

*24. Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὀνόματι, ‡ Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ † λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἔφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς.

24. Judæus autem quidam Apollos nomine, Alexandrinus genere, vir eloqvens, devenit in Ephesum, potens existens in scripturis.

25. Οὗτος ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Κυρίου, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βάπτισμα Ἰωάννου.

25. Hic erat edoctus viam Domini, & fervens spiritu loqvebatur, & docebat diligenter ea qvæ de Domino, sciens tantum Baptisma Joannis.

26. Οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ· Ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Ἀκύλας καὶ Πρίσκιλλα, προσελάβοντο αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν.

26. Hicqve cœpit fiducialiter agere in synagoga. Audientes autem eum Aqvila & Priscilla, assumpserunt eum, & diligentius ei exposuerunt viam Dei.

*27. Βουλομένου δὲ αὐτοῦ διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, † προτρεψά-

27. Volente autem eo ire in Achaiam, exhortati fratres, scri-

μενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθηταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν. ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος.

28. ‡Εὐτόνως γὰρ τοῖς ‡Ἰουδαίοις † διακατηλέγχετο ‡δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν, εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. † 14.

Κεφ. ιθ'. 19.

*1. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλὼ εἶναι ἐν Κορίνθῳ, Παῦλον διελθόντα τὰ † ἀνωτερικὰ μέρη, ἐλθεῖν εἰς Ἔφεσον καὶ εὑρών τινας μαθητὰς,

2. Εἶπε πρὸς αὐτούς· Εἰ πνεῦμα ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; Οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν· Ἀλλ' οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν, ἠκούσαμεν.

3. Εἶπέ τε πρὸς αὐτούς· Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε; Οἱ δὲ εἶπον. Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα.

4. Εἶπε δὲ Παῦλος· Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βαπτισμα μετανοίας τῷ λαῷ λέγων, εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τουτέστιν, εἰς τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

5. Ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

6. Καὶ ἐπιθέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου τὰς χεῖρας, ἦλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπ' αὐτούς· ἐλάλουν τε γλώσσαις, καὶ προεφήτευον.

7. Ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες ὡσεὶ δεκαδύο.

8. Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συνα-

scripserunt discipulis excipere eum: qui adveniens contulit multum credentibus per gratiam.

28. Vehementer enim Judæos redarguebat publice, ostendens per scripturas esse Christum Jesum.

CAPUT XIX.

1. FActum est autem in Apollo esse in Corintho, Paulum peragrantem superiores partes, venire in Ephesum: & inveniens quosdã discipulos,

2. Dixit ad eos: Si Spiritum sanctum accepistis credentes? Illi autem dixerunt ad eum: Sed neque si Spiritus sanctus est, audivimus.

3. Dixitque ad eos: In quo ergo baptizati estis? Illi autem dixerunt: In Joannis baptismate.

4. Dixit autem Paulus, Joannes quidem baptizavit baptisma pœnitentiæ, populo dicens: In venientem post ipsum ut crederent, hoc est, in Christum Jesum.

5. Audientes autem baptizati sunt in nomine Domini Jesu.

6. Et imponente illis Paulo manus, venit Spiritus sanctus super eos: loqvebanturqve lingvis & prophetabantur.

7. Erant autem omnes viri fere duodecim.

8. Introgressus autem in synago-

γωγὴν ἐπαῤῥησιάζετο, ἐπὶ μῆνας τρεῖς διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

agogam, libere loquebatur per menses tres disputans & suadens quæ de regno Dei.

9. Ὡς δέ τινες ἐσκληύνοντο καὶ ἠπείθουν, ‡ κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλήθους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν, ‡ ἀφώρισε τοὺς μαθητὰς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμενος ἐν τῇ † σχολῇ Τυράννου τινός.

9. Quum autem quidam indurarentur, & non crederent maledicentes viam coram multitudine, discedens ab eis, segregavit discipulos, quotidie disputans in schola Tyranni cujusdam.

10. Τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο· ὥστε πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας.

10. Hoc autem factum est per annos duos, ita ut omnes habitantes Asiam audire verbum Domini Jesu, Judæosque & Græcos.

11. Δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν χειρῶν Παύλου·

11. Virtutesque non vulgares faciebat Deus per manus Pauli;

12. Ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ‡ ἀσθενοῦντας ‡ ἐπιφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ † χρωτὸς αὐτοῦ ‡ σουδάρια ἢ † σιμικίνθια, καὶ ‡ ἀπαλλάσσεσθαι αὐτῶν τὰς νόσους, τά τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐξέρχεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

12. Ita ut etiam super languidos adferri à corpore ejus sudaria vel semicinctia, & abscedere ab eis languores, & spiritus malignos exire ab eis.

13. Ἐπεχείρησαν δέ τινες ἀπὸ τῶν ‡ περιερχομένων Ἰουδαίων † ἐξορκιστῶν ‡ ὀνομάζειν ἐπὶ τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, λέγοντες· ‡ Ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει.

13. Tentaverunt autem quidam de circumeuntibus Judæis exorcistis, invocare super habentes spiritus malos, nomen Domini Jesu, dicentes: Adjuramus vos Jesum, quem Paulus prædicat.

14. Ἦσαν δέ τινες υἱοὶ Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ, οἱ τοῦτο ποιοῦντες.

14. Erant autem quidam filii Scevæ Judæi principis sacerdotum septem, hoc facientes:

15. Ἀποκριθὲν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν, εἶπε· Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ;

15. Respondens autem spiritus malignus, dixit: Jesum novi, & Paulum scio: vos autem qui estis?

16. Et

* 16. Καὶ † ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν καὶ κατακυριεύσας ἀμφοτέρων, ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ ‡ τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου.

16. *Et* insiliens in eos homo in quo erat spiritus malignus & prædominatus eis, invaluit contra eos, ita ut nudos & vulneratos effugere ex domo illa.

17. Τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἔφεσον· καὶ ἐπέπεσε φόβος ἐπὶ πάντας αὐτοὺς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

17. Hoc autem factum est notum omnibus Judæisque & Græcis habitantibus Ephesum, & cecidit timor super omnes illos, & magnificabatur nomen Domini Jesu.

18. Πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι καὶ ἀναγγέλλοντες τὰς πράξεις αὐτῶν.

18. Multique credentium veniebant confitentes, & annunciantes actus suos.

* 19. Ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων, συνενέγκαντες τὰς βίβλους, κατέκαιον ‡ ἐνώπιον πάντων· καὶ † συνεψήφισαν τὰς τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε.

19. Multi autem curiosa agentium conferentes libros combusserunt coram omnibus, & computaverunt pretia illorum, & invenerunt argenti myriades quinque.

20. Οὕτω κατὰ κράτος ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ηὔξανε καὶ ἴσχυεν.

20. Ita per potentiam verbum Domini crescebat, & invalescebat.

21. Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι, διελθὼν τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν, πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰπών· Ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ, δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν.

21. Ut autem impleta sunt hæc, proposuit Paulus in spiritu, pervadens Macedoniam & Achaïam, ire in Hierusalem, dicens: Quod post fieri me ibi, oportet me & Romam videre.

22. Ἀποστείλας δὲ εἰς τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἔραστον, αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

22. Mittens autem in Macedoniam duos ministrantium sibi, Timotheum & Erastum, ipse remansit tempus in Asiam.

23. Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς ὁδοῦ.

23. Facta est autem secundum tempus illud turbatio non parva de via.

*24. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, † ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ‡ ἀργυροῦς Ἀρτέμιδος, παρεῖχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην.

*25. Οὓς ‡ συναθροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν· Ἄνδρες, ἐπίστασθε ὅτι ἐκ ταύτης τῆς † ἐργασίας ἡ † εὐπορία ἡμῶν ἐστί.

26. Καὶ θεωρεῖτε, καὶ ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου, ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων· ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ χειρῶν γινόμενοι.

*27. Οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς † ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τὴν μεγαλειότητα αὐτῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται.

28. Ἀκούσαντες δὲ, καὶ γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον, λέγοντες· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.

*29. Καὶ ἐπλήσθη ἡ πόλις ὅλη † συγχύσεως· ὥρμησάν τε ‡ ὁμοθυμαδὸν εἰς τὸ ‡ θέατρον, συναρπάσαντες Γάϊον καὶ Ἀρίσταρχον Μακεδόνας, συνεκδήμους τοῦ Παύλου.

30. Τοῦ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς τὸν δῆμον, οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταί.

*31. Τινὲς δὲ καὶ τῶν † Ἀσιαρχῶν, ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαν-

24. Demetrius enim quidam nomine, argenticælator, faciens ædes argenteas Dianæ, præstabat artificibus quæstum non modicum.

25. Quos congregans, & eos qui circa talia opifices, dixit: Viri, scitis quia de hoc opificio acquisitio nobis est.

26. Et spectatis, & auditis, quia non solum Ephesi, sed pene totius Asiæ, Paulus hic suadens averit multam turbam, dicens: Quoniam non sunt Dii per manus facti.

27. Non solum autem hæc periclitatur nobis pars in redargutionem venire, sed & magnæ deæ Dianæ templum in nihilum reputari: futurum autem & destrui majestatem ejus, quam tota Asia & habitata colit.

28. Audientes autem & facti pleni excandescentia, exclamaverunt dicentes: Magna Diana Ephesiorum.

29. Et impleta est civitas tota confusione, irrueruntque unanimiter in theatrum, corripientes Gajum & Aristarchum Macedonas, comites Pauli.

30. At Paulo volente intrare in populum, non siverunt eum discipuli.

31. Quidam autem & Asiæ principum existentes ei amici, mit-

τες πρὸς αὐτον, παρεκάλεν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον.

32. Ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἐκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία συγκεχυμένη καὶ οἱ πλείους οὐκ ἤδεσαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.

33. Ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου προεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος κατασείσας τὴν χεῖρα, ἤθελεν ἀπολογεῖσθαι τῷ δήμῳ.

34. Ἐπιγνόντων δὲ ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο μία ἐκ πάντων, ὡς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων· Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων.

* 35. Καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον, φησίν· Ἄνδρες Ἔφεσιοι, τίς γάρ ἐστιν ἄνθρωπος ὃς οὐ γινώσκει τὴν Ἐφεσίων πόλιν † νεωκόρον οὖσαν τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ † Διοπετοῦς;

* 36. † Ἀναντιῤῥήτων οὖν ὄντων τούτων, ‡ δέον ἐστὶν ὑμᾶς ‡ κατεσταλμένους ‡ ὑπάρχειν, καὶ μηδὲν ‡ προπετὲς ‡ πράττειν.

* 37. Ἠγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους, οὔτε † ἱεροσύλους, οὔτε ‡ βλασφημοῦντας τὴν ‡ θεὰν ὑμῶν.

* 38. Εἰ μὲν οὖν Δημήτριος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρός τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται, καὶ ‡ ἀνθύπατοί εἰσιν, ‡ ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις.

* 39. Εἰ δέ τι περὶ ἑτέρων ἐ-

mittentes ad eum, rogarunt non dare seipsum in theatrum.

32. Alii quidem ergo aliud quid clamabant: erat enim ecclesia confusa, & plures nesciebant cujus causa convenissent.

33. De autem turba produxerunt Alexandrum, propellentibus eum Judæis: at Alexander concutiens manum, volebat rationari populo.

34. Agnoscentes autem qvod Judæus esset, vox facta est una ex omnibus quasi per horas duas clamantibus: Magna Diana Ephesiorum.

35. Reprimens autem scriba turbam, dixit: Viri Ephesii, quis enim est homo qui non cognoscit Ephesiorum civitatem ædituam existentem magnæ deæ Dianæ, & Jovis prolis?

36. Incontradicibilibus ergo existentibus his, necesse est vos sedatos subsistere, & nihil præceps agere.

37. Adduxistis enim homines istos neqve sacrilegos, neque blasphemantes Deam vestram.

38. Si quidem ergo Demetrius & qui cum eo artifices adversus aliquem sermonem habent, fora aguntur, & proconsules sunt: postulent alii alios.

39. Si autem quid de aliis

πιζητεῖτε, ἐν τῇ ‡ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ‡ ἐπιλυθήσεται.

40. Καὶ γὰρ κινδυνεύομεν ἐγκαλεῖσθαι στάσεως περὶ τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος περὶ οὗ δυνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον τῆς συστροφῆς ταύτης. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. 44. † 16.

Κεφ. κ'. 20.

1. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον, προσκαλεσάμενος ὁ Παῦλος τοὺς μαθητὰς καὶ ἀσπασάμενος, ἐξῆλθε πορευθῆναι εἰς τὴν Μακεδονίαν.

*2. Διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκεῖνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν † Ἑλλάδα.

3. Ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀναγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν, ἐγένετο γνώμη τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας.

* 4. † Συνείπετο δὲ αὐτῷ ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Βερ[illegible]αῖος· Θεσσαλονικέων δὲ Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος καὶ Γάϊος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· † Ἀσιανοὶ δὲ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος.

5. Οὗτοι προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς ἐν Τρωάδι.

6. Ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν Ἀζύμων ἀπὸ Φιλίππων, καὶ ἤλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρις ἡμερῶν πέντε, οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

* 7. Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββ-

reqviritis, in legitima ecclesia absolvetur.

40. Etenim periclitamur postulari seditionis circa hodiernum, nulla causa subsistente de qva possimus dare rationem concursus istius. & hæc dicens, dimisit ecclesiam.

CAPUT XX.

1. POst autem cessasse tumultum, advocans Paulus discipulos, & salutans exiit proficisci in Macedoniam.

2. Perambulans autem partes illas, & exhortatus eos sermone multo venit in Græciam.

3. Faciensqve menses tres, factis ei insidiis à Judæis futuro provehi in Syriam, facta fuit sententia ad revertendum per Macedoniam.

4. Comitatus est autem eum usque in Asiam Sopater Beroënsis: Thessalonicensium vero Aristarchus, & Secundus, & Cajus Derbæus, & Timotheus: Asiani vero, Tychicus & Trophimus.

5. Hi accedentes manserunt nos in Troade.

6. Nos vero enavigavimus post dies azymorũ à Philippis, & venimus ad eos in Troadem intra dies qvinq; ubi demorati sumus diebus septem.

7. In autem una sabbatorum con-

βάτων, συνηγμένων τῶν μαθητῶν τὸ κλάσαι ἄρτον, ὁ Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς, μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον· † παρέτεινέ τε τὸν λόγον μέχρι μεσονυκτίου.

congregatis discipulis ad frangendum panem, Paulus disputabat eis, futurus exire postridie, protraxitqve sermonem usqve in mediam noctem.

8. Ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῴῳ οὗ ἦσαν συνηγμένοι.

8. Erant autem lampades multæ in cœnaculo ubi eramus congregati.

* 9. Καθήμενος δέ τις ‡ νεανίας ‡ ὀνόματι Εὔτυχος ἐπὶ τῆς ‡ θυρίδος, ‡ καταφερόμενος ‡ ὕπνῳ ‡ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον, κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου, ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ † τριστέγου ‡ κάτω· καὶ ἤρθη νεκρός.

9. Sedens autem qvidam adolescens nomine Eutychus super fenestram dejectus somno profundo, disputante Paulo diutius, ruens præ somno, cecidit de tertio cœnaculo deorsum, & sublatus est mortuus.

10. Καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ· καὶ † συμπεριλαβὼν εἶπε· Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν.

10. Descendens autem Paulus, irruit ei, & complexus dixit: Ne tumultuemini: nam anima ipsius in ipso est.

* 11. Ἀναβὰς δὲ, καὶ κλάσας ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ‡ ὁμιλήσας ἄχρις † αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν.

11. Ascendens autem & frangens panem, & gustans, ad multumqve alloqvutus usqve in diluculum, sic exiit.

* 12. Ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρεκλήθησαν οὐ † μετρίως.

12. Adduxerunt autem puerum viventem, & consolati sunt non mediocriter.

* 13. Ἡμεῖς δὲ προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον, ἀνήχθημεν εἰς τὴν Ἄσσον, ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος, μέλλων αὐτὸς † πεζεύειν.

13. Nos autem progressi ad navem, devecti sumus in Asson, inde futuri recipere Paulum: sic enim erat constitutus, futurus ipse pedibus ire.

14. Ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἄσσον, ἀναλαβόντες αὐτὸν ἤλθομεν εἰς Μιτυλήνην.

14. Ut autem congressus est nobis in Asson, recipientes eum venimus in Mitylenen.

* 15. Κἀκεῖθεν ‡ ἀποπλεύσαντες, τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν

15. Et inde abnavigantes, seqventi devenimus contra

Chi-

† ἀντικρὺ Χίου· τῇ δὲ ἑτέρᾳ ‡ παρεβάλομεν εἰς Σάμον· καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλλίῳ, τῇ ἐχομένῃ ἤλθομεν εἰς Μίλητον.

16. ‡ Ἔκρινε γὰρ ὁ Παῦλος † παραπλεῦσαι τὴν Ἔφεσον, ‡ ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ † χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ‡ ἔσπευδε γὰρ, εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς ‡ Πεντηκοστῆς γενέσθαι εἰς Ἱερουσόλυμα.

17. Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἔφεσον, μετεκαλέσατο τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας.

18. Ὡς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτὸν, εἶπεν αὐτοῖς· Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν, πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην·

19. Δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης, καὶ πολλῶν δακρύων καὶ πειρασμῶν, τῶν συμβάντων μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων·

20. * Ὡς οὐδὲν ‡ ὑπεστειλάμην τῶν ‡ συμφερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ' οἴκους·

21. Διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν μετάνοιαν, καὶ πίστιν τὴν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

22. Καὶ νῦν ἰδοὺ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι, πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, τὰ ἐν αὐτῇ συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς·

23. Πλὴν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον κατὰ πόλιν διαμαρτύρε-

Chium: at alia adjecimus in Samon, & manentes in Trogyllio, sequenti venimus in Miletum.

16. Proposuerat enim Paulus transnavigare Ephesum, ut non fieret ei tempus terere in Asia, festinabat enim, si possibile esset sibi: diem Pentecostes fieri in Hierosolymis.

17. A autem Miletomittens in Ephesum, vocavit majores natu ecclesiæ.

18. Ut autem advenissent ad eum, dixit eis: Vos scitis à prima die à qua ingressus sum in Asiam, quomodo cum vobis omne tempus fuerim,

19. Serviens Domino cum omni humilitate & multis lacrymis, & tentationibus, evenientibus mihi in insidiis Judæorum.

20. Ut nihil semiserim conferentium, ad non annunciandum vobis, & docendum vos publice & per domos:

21. Testificans Judæisque & Græcis in Deum pœnitentiam, & fidem in Dominum nostrum Jesum Christum.

22. Et nunc ecce ego vinctus spiritu vado in Hierusalem, quæ in ea concursura mihi non noscens.

23. Nisi quod Spiritus sanctus per civitatem protestatur mihi

τον, λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν.

24. Ἀλλ' οὐδενὸς λόγου ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ, ὡς τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

25. Καὶ νῦν ἰδοὺ, ἐγὼ οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διῆλθον κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

26. Διὸ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων.

27. Οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ.

28. Προσέχετε οὖν ἑαυτοῖς, καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους, ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

*29. Ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν †ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ ‡φειδόμενοι τοῦ ‡ποιμνίου.

30. Καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν.

*31. Διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι †τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ‡ἐπαυσάμην, μετὰ ‡δακρύων νουθετῶν ἕνα ἕκαστον.

mihi, dicens, quoniam vincula me & tribulationes manent.

24. Sed nullius rationem facio, nec habeo animam meam pretiosam mihi ipsi, ut finire cursum meum cum gaudio, & ministerium quod accepi à Domino Jesu, protestificari Evangelium gratiæ Dei.

25. Et nunc ecce ego scio, quia non amplius videbitis faciem meam vos omnes, in quibus transivi prædicans regnum Dei.

26. Ideo & testor vobis in hodierna die, quia mundus ego à sanguine omnium.

27. Non enim subterfugi, ad non annunciandum vobis omne consilium Dei:

28. Attendite ergo vobis ipsis & universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, pascere ecclesiam Dei, quam acquisivit per proprium sanguinem.

29. Ego enim scio hoc, quoniam intrabunt post discessionem meam lupi graves in vos, non parcentes gregi.

30. Et ex vobis ipsis exurgent viri loquentes perversa, ad abstrahendum discipulos post se.

31. Ideo vigilate, memores quoniam triennium noctem & diem non cessavi cum lacrymis monens unumquemque.

32. Et

32. Καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν.

33. Ἀργυρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα.

34. Αὐτοὶ δὲ γινώσκετε ὅτι ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται.

35. Πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς εἶπε· Μακάριόν ἐστι διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν.

36. Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θεὶς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύξατο.

37. Ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουν αὐτόν.

38. Ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέπεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον. 34. † 14.

Κεφ. κά. 21.

*1. Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, ‡ εὐθυδρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶν, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν εἰς Πάταρα.

32. Et nunc commendo vos, fratres, Deo & verbo gratiæ ipsius, potenti super ædificare & dare vobis hæreditatem in sanctificatis omnibus.

33. Argentum aut aurum, aut vestem nullius concupivi.

34. Ipsi noscitis, qvoniam usibus meis, & existentibus cum me, ministraverunt manus istæ.

35. Omnia ostendi vobis, qvoniam sic laborantes oportet suscipere infirmos, reminiscique verborum Domini Jesu, (qvoniam ipse dixit) Beatius est dare magis quam accipere.

36. Et hæc dicens, ponens genua sua cum omnibus illis oravit.

37. Magnus autem factus est fletus omnium: & procumbentes super collum Pauli, exosculabantur eum:

38. Dolentes maxime in verbo qvod dixerat, qvoniam non amplius futuri essent faciem ejus spectare: præmittebant autem eum ad navem.

CAPUT XXI.

1. UT autem factum est provehi nos avulsos ab eis, recta currentes venimus in Coum: at seqventi in Rhodum, & inde in Pataram.

2. Et

2. Καὶ εὑρόντες πλοῖον διαφερῶν εἰς Φοινίκην, ἐπιβάντες ἀνήχθημεν.

* 3. ‡ Ἀναφανέντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώνυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ ‡ κατήχθημεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ ‡ πλοῖον † ἀποφορτιζόμενον τὸν ‡ γόμον.

* 4. Καὶ ‡ ἀνευρόντες τοὺς μαθητὰς, ‡ ἐπεμείναμεν ‡ αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά· οἵτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ πνεύματος, μὴ ἀναβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ.

5. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν, προσηυξάμεθα.

6. Καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους, ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον· ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

* 7. Ἡμεῖς δὲ τὸν ‡ πλοῦν † διανύσαντες, ἀπὸ Τύρου κατηντήσαμεν εἰς Πτολεμαΐδα· καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν παρ' αὐτοῖς.

8. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες οἱ περὶ τὸν Παῦλον, ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, (τοῦ ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ) ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ.

9. Τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι.

2. *Et* invenientes navem transfretantem in Phœnicen, ascendentes provecti sumus.

3. Apparentes autem Cypro, & relinqventes eam ad sinistram, navigavimus in Syriam, & devecti sumus in Tyrum: ibi enim erat navis expositura onus.

4. Et invenientes discipulos, admansimus ei diebus septem, qvi Paulo dicebant per Spiritum, non ascendere in Hierusalem.

5. Quando autem factum est nos peragere dies, exeuntes ibamus, præmittentibus nos omnibus cum uxoribus & filiis usqve foras civitatem: & ponentes genua in littore, oravimus.

6. *Et* salutantes invicem, ascendimus in navem: illi autem redierunt in propria.

7. Nos vero navigationem perficientes, à Tyro descendimus in Ptolemaidam, & salutantes fratres, mansimus die una apud illos.

8. At postridie egressi, venimus in Cæsaream: & intrantes in domum Philippi Evangelistæ existentis ex septem, mansimus apud eum.

9. Huic autem erant filiæ virgines qvatuor prophetantes.

10. Ad-

10. Ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν ἡμέρας πλείους, κατῆλθέ τις ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἄγαβος.

11. Καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, ἦρε τὴν ζώνην Παύλου, δήσας τε ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, εἶπε· Τάδε λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστὶν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν ἐν Ἰερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν.

12. Ὡς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ † ἐντόπιοι τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ.

13. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος· Τί ποιεῖτε, κλαίοντες καὶ † συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον δεθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἰερουσαλὴμ ‡ ἑτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

14. Μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ, ἡσυχάσαμεν, εἰπόντες· Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

15. Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας † ἐπισκευασάμενοι ‡ ἀνεβαίνομεν εἰς Ἰερουσαλήμ.

16. Συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγοντες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν, Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

17. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἰεροσόλυμα, ἀσμένως ἐδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί.

10. Admanentibus autem nobis dies plures, descendit qvidam à Judæa propheta, nomine Agabus.

11. Et veniens ad nos, & tollens zonam Pauli, alligansqve sibi manus & pedes, dixit: Hæc dicit Spiritus sanctus, Virum cujus est zona hæc, sic vincient in Hierusalem Judæi, & tradent in manus Gentium.

12. Ut autem audivimus hæc, rogabamus hosqve & qvi loci illius ad non ascendere eum in Hierusalem.

13. Respondirqve Paulus: Qvid facitis flentes, & comminuentes meum cor? ego enim non solum vinciri, sed & mori in Hierusalem parate habeo pro nomine Domini Jesu.

14. Non svaso autem eo, qvievimus, dicentes: Voluntas Domini fiat.

15. Post autem dies istos præparati ascendebamus in Hierusalem.

16. Simul venerunt autem & discipulorum à Cæsarea cum nobis adducentes (apud qvem hospitaremur) Mnasonem qvendam Cyprium, antiqvum discipulum.

17. Factis autem nobis in Hierosolymam, libenter exceperunt nos fratres.

18. At

18. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον· πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι.

18. At seqventi introibat Paulus nobiscum ad Jacobum, omnesqve adfuerunt seniores.

19. Καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς, ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ.

19. Et salutans eos, exposuit per unum singulum qvæ fecisset Deus in Gentibus per ministerium illius.

20. Οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Κύριον· εἶπόν τε αὐτῷ· Θεωρεῖς, ἀδελφὲ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν Ἰουδαίων τῶν πεπιστευκότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι.

20. At audientes glorificabant Deum, dixeruntqve ei: Conspicis frater, qvod decem millia sunt Judæorum credentium? & omnes zelatores legis subsistunt.

21. Κατηχήθησαν δὲ περὶ σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα, μηδὲ τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν.

21. Edocti erant autem de te, qvia discessionem doceas à Moyse eos qvi per Gentes omnes Judæos, dicens non circumcidere ipsos filios, neqve ritibus ambulare.

22. Τί οὖν ἐστι; πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ ὅτι ἐλήλυθας.

22. Qvid ergo est? omnino oportet multitudinem convenire: audient enim qvod superveneris.

23. Τοῦτο οὖν ποίησον ὃ σοι λέγομεν· Εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ' ἑαυτῶν.

23. Hoc ergo fac qvod tibi dicimus: Sunt nobis viri qvatuor, votum habentes super seipsos.

24. Τούτους παραλαβὼν, ἁγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς, ἵνα ξυρήσωνται τὴν κεφαλήν· καὶ γνῶσι πάντες ὅτι ὧν κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον φυλάσσων.

24. Hos assumens purificator cum illis: & impende in illis, ut radant caput, & scient omnes, qvia ea qvæ audierunt de te, nihil est, sed incedis & ipse legem custodiens.

25. Περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἐθνῶν ἡμεῖς ἐπεστείλαμεν, κρίναντες μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτοὺς, εἰ μὴ φυλάσσεσθαι

25. De autem credentibus Gentibus nos scripsimus, judicantes nihil hujusmodi observare eos, si non cavere eos

hoc

αὐτοὺς, τό, τε εἰδωλόθυτον, καὶ τὸ αἷμα, καὶ πνικτὸν, καὶ πορνείαν.

hoc, & idolis immolatum, & sanguinem, & suffocatum & fornicationem.

* 26. Τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας, τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ σὺν αὐτοῖς ‡ ἁγνισθεὶς ‡ εἰσήει εἰς τὸ ‡ ἱερὸν, ‡ διαγγέλλων τὴν † ἐκπλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ † ἁγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν ἡ προσφορά.

26. Tunc Paulus assumens viros sequenti die cum illis purificatus intravit in templum annuncians expletionem dierum purificationis, donec offerretur pro unoquoque eorum oblatio.

* 27. Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, † συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτόν.

27. Ut autem futuri erant septem dies consummari, hi qui de Asia Judæi conspicientes eum in templo, confuderunt omnem turbam, & injecerunt manus in eum.

28. Κράζοντες· Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἕλληνας εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ κεκοίνωκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.

28. Clamantes, Viri Israëlitæ, adjuvate: hic est homo qui adversus populum & legem, & locum hunc omnes ubique docens: insuperque & Græcos induxit in templum, & polluit sanctum locum istum.

* 29. (Ἦσαν γὰρ ‡ προεωρακότες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερὸν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος.)

29. Fuerant enim videntes Trophimum Ephesium in civitate cum ipso, quem existimaverunt quoniam in templum introduxisset Paulus.

* 30. ‡ Ἐκινήθη τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο † συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ Παύλου, ‡ εἷλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.

30. Commotaque est civitas tota, & facta est concursio populi: & apprehendentes Paulum, trahebant eum extra templum, & statim clausæ sunt januæ.

* 31. Ζητούντων δὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι, ἀνέβη † φάσις τῷ ‡ χιλιάρχῳ τῆς ‡ σπείρης, ὅτι ὅλη ‡ συγκέχυται Ἱερουσαλήμ,

31. Quærentibus autem eum occidere, ascendit fama tribuno cohortis, Quia tota confunditur Hierusalem. 32.

*32. Ὃς ‡ ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας καὶ ἑκατοντάρχους, † κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· Οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλίαρχον καὶ τοὺς στρατιώτας, ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον.

32. Qui exipsa assumens milites & centuriones, decurrit ad illos. Illi autem videntes tribunum & milites, cessaverunt percutientes Paulum.

33. Τότε ἐγγίσας ὁ χιλίαρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἁλύσεσι δυσί· καὶ ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη, καὶ τί ἐστι πεποιηκώς.

33. Appropinquans autem tribunus apprehendit eum, & jussit vinciri catenis duabus: & interrogabat quis nam esset, & quid est perpetrans.

34. Ἄλλοι δὲ ἄλλο τι ἐβόων ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γνῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν θόρυβον, ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν.

34. Alii autem aliud quid clamabant in turba: non potens autem cognoscere certum propter tumultum, jussit duci eum in castra.

35. Ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου.

35. Quum autem factus est ad gradus, contigit portari eum à militibus propter violentiam turbæ.

36. Ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ, κράζον· Αἶρε αὐτόν.

36. Sequebatur enim multitudo populi clamans, Tolle eũ

*37. Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν ‡ παρεμβολὴν ὁ Παῦλος, λέγει τῷ χιλιάρχῳ· Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρός σε; Ὁ δὲ ἔφη· Ἑλληνιστὶ γινώσκεις;

37. Futurusque induci in castra Paulus, dicit tribuno: Si licet mihi dicere aliquid ad te? ille vero dixit, Græce nosti?

*38. Οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ‡ ἀναστατώσας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς ‡ τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν † σικαρίων;

38. Nonne tu es Ægyptius ille ante hos dies tumultum movens, & educens in desertum quatuor mille viros sicariorum?

*39. Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος· Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος Ταρσεὺς, τῆς Κιλικίας οὐκ † ἀσήμου πόλεως ‡ πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπίτρεψόν μοι λαλῆσαι πρὸς τὸν λαόν.

39. Dixit autem Paulus: Ego homo quidem sum Judæus Tarsensis, Ciliciæ non obscuræ civitatis civis, rogo autem te, permitte mihi loqui ad populum.

40. Per-

* 40. Ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Παῦλος ἑστὼς ἐπὶ τῶν ‡ ἀναβαθμῶν ‡ κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ· πολλῆς δὲ σιγῆς γενομένης, ‡ προσεφώνησε τῇ ‡ Ἑβραΐδι ‡ διαλέκτῳ, λέγων· 45. † 13.

Κεφ. κβ. 22.

1. Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νυνὶ ἀπολογίας.

2. (Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς, μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησιν·)

* 3. Ἐγὼ μέν εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας, ‡ ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, ‡ πεπαιδευμένος κατὰ † ἀκρίβειαν τοῦ ‡ πατρῴου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστε σήμερον.

* 4. Οἵτινες ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, ‡ δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας.

* 5. Ὡς καὶ ὁ ἀρχιερεύς ‡ μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ ‡ πρεσβυτέριον· παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς, εἰς Δαμασκὸν ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκεῖσε ὄντας, δεδεμένους εἰς Ἰερουσαλὴμ, ἵνα τιμωρηθῶσιν.

* 6. Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμασκῷ περὶ ‡ μεσημβρίαν, ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ‡ περιαστράψαι φῶς ἱκανὸν περὶ ἐμέ.

40. Permittente autem eo, Paulus ſtans in gradibus, annuit manu populo: multo vero ſilentio facto, alloquutus eſt Hebræa lingua, dicens:

CAPUT XXII.

1. Viri fratres & patres, audite meam ad vos nunc excuſationem.

2. Audientes autem quia Hebræa lingua alloqueretur illos, magis præſtiterunt ſilentium, & dicit:

3. Ego quidem ſum vir Judæus, natus in Tarſo Ciliciæ, nutritus autem in civitate iſta ſecus pedes Gamalielis, eruditus juxta exquiſitionem paternæ legis, zelotes exiſtens Dei, ſicut omnes vos eſtis hodie:

4. Qui hanc viam perſequutus ſum uſque ad mortem: vinciens & tradens in cuſtodias viroſque & mulieres:

5. Sicut princeps ſacerdotum teſtatur mihi, & omnis ſenatus: à quibus & epiſtolas accipiens, ad fratres in Damaſcum pergebam, adducturus & illic exiſtentes vinctos in Hieruſalem, ut punirentur.

6. Factum eſt autem mihi profecto & appropinquanti Damaſco, circa meridiem, ſubito de cælo circumfulgere lucem copioſam circa me:

7. Ce-

*7. Ἔπεσόν τε εἰς τὸ † ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;

8. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Τίς εἶ, Κύριε; Εἶπέ τε πρός με· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις.

9. Οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο· τὴν δὲ φωνὴν οὐκ ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι.

10. Εἶπον δέ· Τί ποιήσω, Κύριε; Ὁ δὲ Κύριος εἶπε πρός με· Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν· κἀκεῖ σοι λαληθήσεται περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι ποιῆσαι.

*11. Ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον, ἀπὸ τῆς δόξης ἐκείνου τοῦ φωτὸς, † χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι, ἦλθον εἰς Δαμασκόν.

12. Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐσεβὴς κατὰ τὸν νόμον, μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικούντων Ἰουδαίων,

13. Ἐλθὼν πρός με, καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι· Σαοὺλ, ἀδελφὲ, ἀνάβλεψον. Κἀγὼ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν.

14. Ὁ δὲ εἶπεν· Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

15. Ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους, ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας.

7. Cecidique in solum, & audivi vocem dicentem mihi: Saule, Saule, quid me persequeris?

8. Ego autem respondi: Quis es Domine? dixitque ad me: Ego sum Jesus Nazarenus, quem tu persequeris.

9. Qui vero cum me existentes quidem lumen spectabant, & expavefacti sunt, at vocem non audierunt loquentis mihi.

10. Dixi autem, Quid faciam Domine? at Dominus dixit ad me: Surgens vade in Damascum, & illic tibi dicetur de omnibus quæ constituta sunt tibi facere.

11. Quum autem non viderem præ gloria luminis illius, manuductus à simul existentibus mihi, veni in Damascum.

12. Ananias autem quidam vir pius secundū legē testimonio ornatus ab omnibus habitantibus in Damasco Judæis:

13. Veniens ad me, & astans dixit mihi: Saule, frater, respice: & ego eadem hora respexi in eum.

14. Ille autem dixit: Deus patrum nostrorum præordinavit te cognoscere voluntatem ejus, & videre justum, & audire vocem ex ore ejus.

15. Quia eris testis ei ad omnes homines, eorum quæ vidisti & audisti.

16. Καὶ νῦν τί μέλλεις; ἀναστὰς βάπτισαι, καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

16. Et nunc qvid moraris? surgens baptizare, & ablue peccata tua, invocans nomen Domini.

17. Ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἰερουσαλὴμ, καὶ προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει,

17. Factum est autem mihi revertenti in Hierusalem, & orante me in templo, fieri me in exstasi,

18. Καὶ ἰδεῖν αὐτὸν λέγοντά μοι· Σπεῦσον, καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἰερουσαλὴμ· διότι οὐ παραδέξονταί σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ.

18. Et videre illum dicentem mihi: Festina & exi in celeritate ex Hierusalem, quoniam non recipient tuum testimonium de me.

* 19. Κἀγὼ εἶπον· Κύριε, αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην † φυλακίζων καὶ ‡ δέρων κατὰ τὰς συναγωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπί σε.

19. Et ego dixi: Domine, ipsi sciunt qvia ego eram carcerans, & cædens per synagogas credentes in te.

20. Καὶ ὅτε ἐξεχεῖτο τὸ αἷμα Στεφάνου τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστὼς, καὶ συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ, καὶ φυλάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων αὐτόν.

20. Et qvum effunderetur sanguis Stephani primi testis tui, & ipse eram astans & consentiens interemptioni ejus, & custodiens vestimenta interficientium illum.

21. Καὶ εἶπε πρός με· Πορεύου· ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

21. Et dixit ad me: Vade, qvoniam ego in gentes longe emittam te.

* 22. Ἤκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν, λέγοντες· Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ ‡ καθῆκον αὐτὸν ζῆν.

22. Audiebant autem eum usque ad hoc verbum: & levaverunt vocem suã, dicentes: Tolle de terra hujusmodi: non enim convenit eũ vivere.

23. Κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ῥιπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα,

23. Vociferantibus autem eis, & projicientibus vestimenta, & pulverem jactantibus in aerem.

24. Ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλίαρχος ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν, εἰπὼν μάστιξιν ἀνετάζεσθαι

24. Jussit eum tribunus induci in castra, dicens flagellis inquiri eum, ut sciret propter qvam

αὐτὸν ἵνα ἐπιγνῷ διὰ ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνει αὐτῷ.

* 25. Ὡς δὲ † προέτεινεν αὐτὸν τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἑστῶτα ἑκατόνταρχον ὁ Παῦλος· Εἰ ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ‡ ἀκατάκριτον ‡ ἔξεστιν ὑμῖν † μαστίζειν;

26. Ἀκούσας δὲ ὁ ἑκατόνταρχος, προσελθὼν ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ, λέγων· Ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν· ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος Ῥωμαῖός ἐστι.

27. Προσελθὼν δὲ ὁ χιλίαρχος εἶπεν αὐτῷ· Λέγε μοι, εἰ σὺ Ῥωμαῖος εἶ; Ὁ δὲ ἔφη· Ναί.

* 28. Ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος· Ἐγὼ πολλοῦ ‡ κεφαλαίου τὴν ‡ πολιτείαν ταύτην ἐκτησάμην. Ὁ δὲ Παῦλος ἔφη· Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι.

* 29. Εὐθέως οὖν ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ οἱ μέλλοντες αὐτὸν ‡ ἀνετάζειν· καὶ ὁ χιλίαρχος δὲ ἐφοβήθη, ἐπιγνοὺς ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι, καὶ ὅτι ἦν αὐτὸν δεδεκώς.

30. Τῇ δὲ ἐπαύριον βουλόμενος γνῶναι τὸ ἀσφαλές, τὸ, τί κατηγορεῖται παρὰ τῶν Ἰουδαίων, ἔλυσεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον αὐτῶν· καὶ καταγαγὼν τὸν Παῦλον, ἔστησεν εἰς αὐτούς. 21. † 5.

Κεφ. κγ'. 23.

1. Ἀτενίσας δὲ ὁ Παῦλος τῷ συνεδρίῳ, εἶπεν· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει

quam causam sic acclamarent ei.

25. Quum autem astrinxisset eum loris, dixit ad adstantem centurionem Paulus: Si hominem Romanum & indemnatum licet vobis flagellare?

26. Audiens autem centurio, accedens nunciavit tribuno dicens: Vide quid futurus es facere: nam homo hic Romanus est.

27. Accedens autem tribunus dixit illi: Dic mihi si tu Romanus es? ille autem dixit, Etiam.

28. Respondit que tribunus: Ego multo capitali civilitatem hanc consequutus sum. at Paulus ait: Ego autem & natus sum.

29. Protinus ergo discesserunt ab illo futuri eum inquirere: & tribunus vero timuit cognoscens quia Romanus esset, & quia erat eum vinciens.

30. At postridie volens scire certum hoc, quid accusaretur à Judæis, solvit eum à vinculis, & jussit venire principes sacerdotum & omnem consessum eorum: & producens Paulum, statuit inter illos.

CAPUT XXIII.

1. INtendens autem Paulus consessui, ait: Viri fratres, ego omni conscientia

ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας.

2. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας ἐπέταξε τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ τύπτειν αὐτοῦ τὸ στόμα.

*3. Τότε ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸν εἶπε· Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ † παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι;

4. Οἱ δὲ παρεστῶτες εἶπον· Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς;

5. Ἔφη τε ὁ Παῦλος· Οὐκ ἤδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς· γέγραπται γάρ· Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς.

6. Γνοὺς δὲ ὁ Παῦλος ὅτι τὸ ἓν μέρος ἐστὶ Σαδδουκαίων, τὸ δὲ ἕτερον Φαρισαίων, ἔκραξεν ἐν τῷ συνεδρίῳ· Ἄνδρες ἀδελφοί, ἐγὼ Φαρισαῖός εἰμι, υἱὸς Φαρισαίου· περὶ ἐλπίδος καὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι.

7. Τοῦτο δὲ αὐτοῦ λαλήσαντος, ἐγένετο στάσις τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων· καὶ ἐσχίσθη τὸ πλῆθος.

8. Σαδδουκαῖοι μὲν γὰρ λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μηδὲ ἄγγελον, μήτε πνεῦμα· Φαρισταῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα.

*9. Ἐγένετο δὲ κραυγὴ μεγάλη· καὶ ἀναστάντες οἱ γραμματεῖς τοῦ μέρους τῶν Φαρι-

bona ministravi Deo, usque in hunc diem.

2. At princeps sacerdotum Ananias præcepit astantibus sibi percutere ejus os.

3. Tunc Paulus ad eum dixit: Percutere te futurus est Deus, paries dealbate: & tu sedes judicans me secundum legem, & contra legem jubes me percuti?

4. At astantes dixerunt: Summum sacerdotem Dei conviciatis?

5. Dixitque Paulus: Nesciebam fratres quia est princeps sacerdotum. scriptum est enim: Principem populi tui non dices male.

6. Sciens autem Paulus quia una pars esset Sadducæorum, at altera Pharisæorum, exclamavit in consessu: Viri fratres, ego Pharisæus sum, filius Pharisæi: de spe & resurrectione mortuorum ego judicor.

7. Hoc autem ipso loquuto, facta est seditio Pharisæorum & Sadducæorum, & divisa est multitudo.

8. Sadducæi quidem enim dicunt non esse resurrectionem, neque angelum, neque spiritum: Pharisæi autem confitentur utraque.

9. Factus est autem clamor magnus. & exsurgentes scribæ partis Pharisæorum depugna-

σαίων † διεμάχοντο, λέγοντες· Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ· εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ, ἢ ἄγγελος, μὴ † θεομαχῶμεν.

gnabant, dicentes: Nihil malum invenimus in homine isto: si autem spiritus loquutus est ei aut angelus, ne repugnemus Deo.

* 10. Πολλῆς δὲ γενομένης ‡ στάσεως, ‡ εὐλαβηθεὶς ὁ χιλίαρχος μὴ ‡ διασπασθῇ ὁ Παῦλος ὑπ' αὐτῶν, ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καταβὰν ἁρπάσαι αὐτὸν ἐκ μέσου αὐτῶν, ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολήν.

10. Multa autem facta seditione, veritus tribunus ne discerperetur Paulus ab ipsis, jussit milites descendere, & rapere eum de medio eorum, deducereque in castra.

* 11. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ ἐπιστὰς αὐτῷ ὁ Κύριος εἶπε· ‡ Θάρσει, Παῦλε· ὡς γὰρ διεμαρτύρω τὰ περὶ ἐμοῦ εἰς Ἰερουσαλήμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι.

11. At adexistenti nocte adsistens ei Dominus, ait: Confide, Paule: sicut enim testificatus es quæ de me in Hierusalem, sic te oportet & in Romam testificari.

* 12. Γενομένης δὲ ἡμέρας, ποιήσαντές τινες τῶν Ἰουδαίων ‡ συστροφὴν, ‡ ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς, λέγοντες μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀποκτείνωσι τὸν Παῦλον.

12. Facta autem die, facientes quidam Judæorum coitionem devoverunt sese, dicentes neque edere, neque bibere, usquequo occiderunt Paulum.

* 13. Ἦσαν δὲ πλείους τεσσαράκοντα οἱ ταύτην τὴν † συνωμοσίαν πεποιηκότες.

23. Erant autem plus quadraginta hanc conjurationem facientes.

14. Οἵτινες προσελθόντες τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, εἶπον· Ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς, μηδενὸς γεύσασθαι ἕως οὗ ἀποκτείνωμεν τὸν Παῦλον.

14. Qui accedentes principes sacerdotum & seniores, dixerunt: Devotione devovimus nos ipsos, nihil gustare usqveqvo occidamus Paulum.

15. Νῦν οὖν ὑμεῖς ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ σὺν τῷ συνεδρίῳ ὅπως αὔριον αὐτὸν καταγάγῃ πρὸς ὑμᾶς, ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν ἀκριβέστερον τὰ περὶ αὐτόν· ἡμεῖς δὲ, πρὸ τοῦ ἐγγίσαι αὐτὸν, ἕτοιμοί ἐσμεν τοῦ ἀνελεῖν αὐτόν.

15. Nunc ergo vos indicate tribuno cum consessu, ut cras illum producat ad vos, ut futuros cognoscere exquisitius quæ de eo. nos vero, ante appropinquare eum, parati sumus interficere illum.

16. Ἀκούσας δὲ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς Παύλε τὴν ἐνέδραν, παραγενόμενος καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν παρεμβολὴν, ἀπήγγειλε τῷ Παύλῳ.

16. Audiens autem filius sororis Pauli insidias, adveniens & intrans in castra, nunciavit Paulo.

17. Προσκαλεσάμενος δὲ ὁ Παῦλος ἕνα τῶν ἑκατοντάρχων, ἔφη· Τὸν νεανίαν τοῦτον ἀπάγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον· ἔχει γάρ τι ἀπαγγεῖλαι αὐτῷ.

17. Advocans autem Paulus unum centurionum, ait: Adolescentem hunc adduc ad tribunum: habet enim aliqvid indicare illi.

18. Ὁ μὲν οὖν παραλαβὼν αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τὸν χιλίαρχον, καί φησιν· Ὁ δέσμιος Παῦλος προσκαλεσάμενός με ἠρώτησε τοῦτον τὸν νεανίαν ἀγαγεῖν πρός σε, ἔχοντά τι λαλῆσαί σοι.

18. Ille qvidem ergo assumens eum, duxit ad tribunū, & ait: Vinctus Paulus advocans me rogavit hunc adolescentem perducere ad te, habentem aliqvid loqvi tibi.

19. Ἐπιλαβόμενος δὲ τῆς χειρὸς αὐτοῦ ὁ χιλίαρχος καὶ ἀναχωρήσας κατ' ἰδίαν, ἐπυνθάνετο· Τί ἐστιν ὃ ἔχεις ἀπαγγεῖλαί μοι;

19. Apprehendens autem manum illius tribunus, & secedens seorsum, interrogavit, Qvid est qvod habes indicare mihi?

20. Εἶπε δέ· Ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι συνέθεντο ἐρωτῆσαί σε ὅπως αὔριον εἰς τὸ συνέδριον καταγάγῃς τὸν Παῦλον, ὡς μέλλοντές τι ἀκριβέστερον πυνθάνεσθαι περὶ αὐτοῦ.

20. Dixit autem, Qvia Judæi constituerunt rogare te ut cras in consessum producas Paulum, ut futuri aliqvid exqvisitius percunctari de illo.

21. Σὺ οὖν μὴ πεισθῇς αὐτοῖς· ἐνεδρεύουσι γὰρ αὐτὸν ἐξ αὐτῶν ἄνδρες πλείους τεσσαράκοντα, οἵτινες ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς μήτε φαγεῖν μήτε πιεῖν ἕως οὗ ἀνέλωσιν αὐτόν· καὶ νῦν ἕτοιμοί εἰσι προσδεχόμενοι τὴν ἀπὸ σοῦ ἐπαγγελίαν.

21. Tu ergo ne crediderīs illis: insidiantur enim ei ex eis viri plures qvadraginta, qvi devoverunt sese neqve manducare neqve bibere, usqveqvo interficiant eum: & nunc parati sunt expectantes à te renunciationem.

* 22. Ὁ μὲν οὖν χιλίαρχος ἀπέλυσε τὸν νεανίαν παραγγείλας μηδενὶ † ἐκλαλῆσαι ὅτι ταῦτα ἐνεφάνισας πρός με.

22. Ipse qvidem igitur tribunus dimisit adolescentem præcipiens nemini eloqvi, qvoniam hæc indicaveris ad me.

*23. Καὶ προσκαλεσάμενος δύο

23. Et advocans duos qvosdam

τινας τῶν ἑκατοντάρχων, εἶπεν· Ἑτοιμάσατε στρατιώτας διακοσίους, ὅπως πορευθῶσιν ἕως Καισαρείας, καὶ ἱππεῖς ἑβδομήκοντα, καὶ δεξιολάβους διακοσίους, ἀπὸ τρίτης ὥρας τῆς νυκτός·

24. Κτήνη τε παραστῆσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώσωσι πρὸς Φήλικα τὸν ἡγεμόνα.

25. Γράψας ἐπιστολὴν περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον·

26. Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν.

27. Τὸν ἄνδρα τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ' αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην αὐτόν, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός ἐστι.

28. Βουλόμενος δὲ γνῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν.

29. Ὃν εὗρον ἐγκαλούμενον περὶ ζητημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα ἔχοντα.

30. Μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐξαυτῆς ἔπεμψα πρός σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν τὰ πρὸς αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. Ἔρρωσο.

31. Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες τὸν Παῦλον, ἤγαγον διὰ τῆς νυκτὸς εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα.

dam centurionum, dixit, Parate milites ducentos, ut eant usque Cæsaream, & equites septuaginta, & stipatores ducentos à tertia hora noctis.

24. Jumentaque adparare, ut imponentes Paulum, salvum perducerent ad Felicem præsidem:

25. Scribens epistolam continentem formam hanc:

26. Claudius Lysias præstantissimo præsidi Felici gaudere.

27. Virum hunc comprehensum à Judæis, & futurum interfici ab eis, superveniens cum exercitu, eripui eum, discens quia Romanus est.

28. Volens autem scire causam ob quam incusarent eum, deduxi eum in consessum eorum.

29. Quem inveni appellatum de quæstionibus legis ipsorum, nihil vero dignum morte aut vinculis crimen habentem.

30. Indicatis autem mihi insidiis in virum futuris esse à Judæis, statim misi ad te, denuncians & accusatoribus dicere quæ ad eum apud te: Vale.

31. Ipsi quidem ergo milites secundum constitutum sibi, assumentes Paulum, duxerunt per noctem in Antipatridem.

32. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐάσαντες τοὺς ἱππεῖς πορεύεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμβολήν.

33. Οἵτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ † ἀναδόντες τὴν ‡ ἐπιστολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ.

34. Ἀναγνοὺς δὲ ὁ ἡγεμὼν, καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστὶ, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλικίας,

35. † Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται. Ἐκέλευσέ τε αὐτὸν ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρῴδου φυλάσσεσθαι. 18. † 19.

Κεφ. κδ'. 24.

1. Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἁνανίας μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ † ῥήτορος Τερτύλλου τινὸς, οἵτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι κατὰ τοῦ Παύλου.

2. Κληθέντος δὲ αὐτοῦ, ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρτυλλος, λέγων.

3. Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνοντες διὰ σοῦ, καὶ † κατορθωμάτων γινομένων τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς ‡ σῆς ‡ προνοίας, † πάντῃ τε καὶ ‡ πανταχοῦ ‡ ἀποδεχόμεθα, ‡ κράτιστε Φῆλιξ, μετὰ πάσης ‡ εὐχαριστίας.

4. Ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ πλεῖόν σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν † συντόμως τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ.

5. Εὑρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμὸν, καὶ κινοῦντα στάσιν πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν

32. At postridie dimittentes equites, ire cum eo, reversi sunt in castra.

33. Qui ingressi in Cæsaream, & reddentes epistolam præsidi, statuerunt & Paulum ei.

34. Legens autem præses, & interrogans ex qvali provincia esset, & cognoscens qvia de Cilicia,

35. Audiam te, inqvit, qvum & accusatores tui adfuerint. jussitqve eum in prætorio Herodis custodiri.

CAPUT XXIV.

1. Post autem qvinqve dies descendit princeps sacerdotum Ananias cum senioribus & oratore Tertullo qvodam, qvi comparuerunt præsidi adversus Paulum.

2. Citato autem eo, cœpit accusare Tertullus, dicens:

3. Multæ pacis compotes per te, & directionum factarum genti huic per tuam prudentiam, prorsusqve & ubiqve suscipimus, præstantissime Felix, cum omni gratiarum actione.

4. Ut autem non super plus te interpellem, oro audire te nos concise tua æqvitate.

5. Invenientes enim hominem hunc pestiferum, & moventem seditionem omnibus Ju-

οἰκουμένην, † πρωτοστάτην τε τῆς τῶν ‡ Ναζωραίων αἱρέσεως.

* 6. Ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ‡ ἐπείρασε ‡ βεβηλῶσαι, ὃν καὶ ἐκρατήσαμεν, καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν.

7. Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλίαρχος, μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε.

8. Κελεύσας τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σὲ· παρ' οὗ δυνήσῃ αὐτὸς ἀνακρίνας περὶ πάντων τούτων ἐπιγνῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ.

9. Συνέθεντο δὲ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

* 10. Ἀπεκρίθη δὲ ὁ Παῦλος, ‡ νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν· Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, † εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι.

* 11. Δυναμένου σου γνῶναι ὅτι οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι ἢ ‡ δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσων ἐν Ἱερουσαλήμ.

12. Καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὗρόν με πρός τινα διαλεγόμενον, ἢ ἐπισύστασιν ποιοῦντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν πόλιν.

13. Οὐδὲ παραστῆσαι δύνανται περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου.

14. Ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδὸν ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς

Judæis qui per habitatam, antistitemq; Nazarenorum sectæ.

6. Qui etiam templum tentavit prophanare: qvem & apprehendimus, & secundum nostram legē voluimus judicare.

7. Adveniens autem Lysias tribunus, vi multa ex manibus nostris eripuit, & ad te misit.

8. Jubens & accusatores ejus venire, à qvo poteris ipse judicans de omnibus istis cognoscere, qvorum nos accusamus eum.

9. Consenserunt autem & Judæi, dicentes hæc ita habere.

10. Respondit autem Paulus, annuente sibi præside dicere: Ex multis annis existentem te judicem genti huic sciens, meliore animō quæ de meipso defendam.

11. Potente te cognoscere qvia non plures sunt mihi dies qvā duodecim, ex qvo ascendi adoraturus in Hierusalem.

12. Et neqve in templo invenerunt me apud aliqvem disputantem, aut seditionem facientem turbæ, neqve in synagogis, neqve per urbem.

13. Neqve probare possunt de qvibus nunc accusant me.

14. Confiteór autem hoc tibi, qvod secundum viam qvam dicunt hæresim, sic deservio pattio Deo, credens o-

κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις·

15. Ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων.

* 16. Ἐν τούτῳ δὲ αὐτὸς † ἀσκῶ, ‡ ἀπρόσκοπον ‡ συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός·

17. Δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων παρεγενόμην ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφοράς.

18. Ἐν οἷς εὗρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου, οὐδὲ μετὰ θορύβου, τινὲς ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι·

19. Οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι, καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρός με.

20. Ἢ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν εἴ τι εὗρον ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα, στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου·

21. Ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, ἧς ἐκραξα ἑστὼς ἐν αὐτοῖς· Ὅτι περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ὑφ' ὑμῶν.

* 22. Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φῆλιξ † ἀνεβάλετο αὐτούς, ‡ ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών· Ὅταν Λυσίας ὁ χιλίαρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς.

23. Διαταξάμενός τε τῷ ἑκατοντάρχῃ τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν, ἢ προσέρχεσθαι αὐτῷ.

mnibus quæ secundum legem, & in Prophetis scriptis:

15. Spem habens in Deum, quam & hi ipsi expectant, resurrectionem futuram esse mortuorum, justorumque, & injustorum.

16. In hoc autem ipse exerceo inoffensam conscientiam habens ad Deum, & homines semper.

17. Per annos autem plures accessi eleemosynas facturus in gentem meam, & oblationes

18. In quibus invenerunt me purificatum in templo, non cum turba, neque cum tumultu, quidã ex Asia Judæi,

19. Quos oportebat apud te præsto esse, & accusare, si quid haberent adversus me.

20. Aut ipsi hi dicant, si quid invenerunt in me iniquum, stante me in consessu,

21. Aut de una hac voce, qua clamavi stans in eis, quoniam de resurrectione mortuorum ego judicor hodie à vobis.

22. Audiens autem hæc Felix, distulit illos, exquisitius cognoscens quæ de via, dicens, Quũ Lysias tribunus descenderit, pernoscã quæ per vos.

23. Constituensque centurioni custodire Paulum, habereque laxationem, & neminem prohibere propriorum ei ministrare, aut adire eum.

24. Post

24. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ, μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως.

25. Διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι, ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη· Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μεταπέμψομαί σε.

26. Ἅμα δὲ καὶ ἐλπίζων ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου, ὅπως λύσῃ αὐτόν· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος, ὡμίλει αὐτῷ.

*27. ‡ Διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε † διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτας καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ, κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον. 27†9.

Κεφ. κε. 25.

*1. Φῆστος οὖν ἐπιβὰς τῇ ‡ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας.

2. Ἐνεφάνισαν δὲ αὐτῷ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου, καὶ παρεκάλουν αὐτόν,

*3. Αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν εἰς Ἰερουσαλήμ· ‡ ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν.

4. Ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον ἐν Καισαρείᾳ, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.

24. Post autem dies aliqvot adveniens Felix cum Drusilla uxore propria existente Judæa, accersivit Paulum, & audivit eum de qua in Christum Jesum fide.

25. Differente autem illo de justitia & castitate, & judicio futuro esse, tremefactus factus Felix, respondit, Qvod nunc habens, vade: opportunitatem autem nactus accersam te:

26. Simul & sperans quod pecunia daretur ei à Paulo, ut solveret eum: ideo & freqventer eum accersens, loquebatur ei.

27. Biennio autem expleto, accepit successorem Felix, Porcium Festum. Volensque gratias præstare Judæis Felix, reliquit Paulum vinctum.

CAPUT. XXV.

1. Festus ergo ingressus provinciam, post tres dies ascendit in Hierosolymam à Cæsarea.

2. Indicaverunt autem ei & princeps sacerdotum, & primi Judæorum adversus Paulum, & rogabant eum:

3. Postulantes gratiam adversus eum, ut accerseret eum in Hierusalem: insidias facientes interficere eum per viam.

4. Ipse quidem ergo Festus respondit servari Paulum, in

σαρείαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι.

5. Οἱ οὖν δυνατοὶ ἐν ὑμῖν, φησὶ, † συνκαταβάντες, εἴ τι ἔστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ, κατηγορείτωσαν αὐτοῦ.

6. Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας πλείους ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι.

7. ‡ Παραγενομένου δὲ αὐτοῦ, ‡ περιέστησαν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ † βαρέα † αἰτιάματα φέροντες κατὰ τοῦ Παύλου, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι.

8. Ἀπολογουμένου αὐτοῦ· Ὅτι οὔτε εἰς τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερὸν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον.

9. Ὁ δὲ Φῆστος τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ Παύλῳ εἶπε· Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς, ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ;

10. Εἶπε δὲ ὁ Παῦλος· Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρός ἐστώς εἰμι, οὗ με δεῖ κρίνεσθαι· Ἰουδαίοις οὐδὲν ἠδίκησα, ὡς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις.

11. Εἰ μὲν γὰρ ἀδικῶ, καὶ ἄξιόν θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδείς με δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι· Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι.

12. Τότε ὁ Φῆστος, συλλαλήσας

Cæsarea, seipsum autem futurū in festinatione proficiſci.

5. Qui ergo potentes in vobis, ait, simul descendentes, si qvod est in viro hoc, accusent eum.

6. Demoratus autem in illis dies plures quam octo, descendens in Cæsaream, postridie sedens pro tribunali, jussit Paulum adduci.

7. Adveniente autem eo, circumsteterunt qui ab Hierosolymis descenderunt Judæi, multas & graves causationes ferentes adversus Paulum, quas non poterant probare:

8. Ratiocinante eo, Quoniam neque in legem Judæorum, neque in templum, neque in Cæsarem peccavi.

9. Festus autem Judæis volens gratiam præstare, respondens Paulo dixit, Vis in Hierosolymam ascendens ibi de his judicari apud me?

10. Dixit autem Paulus, Ad tribunal Cæsaris stans sum, ubi me oportet judicari. Judæis nihil nocui, sicut & tu pulchrius nosti.

11. Si quidem enim nocui, & dignum morte feci aliquid, non recuso mori: si vero nihil est quorum hi accusant me, nemo me potest illis gratificari. Cæsarem appello.

12. Tunc Festus colloqvutus cum

σως μετὰ τῦ συμβυλίυ, ἀπεκρίθη· Καίσαρα ἐπικέκλησαι; ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

cum concilio, respondit: Cæsarem appellasti? ad Cæsarem ibis.

13. Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν, Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη κατήντησαν εἰς Καισάρειαν, ἀσπασόμενοι τὸν Φῆστον.

13. Diebus autem peractis quibusdam, Agrippa rex & Bernice descenderunt in Cæsaream salutaturi Festum.

14. Ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον, λέγων· Ἀνήρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος,

14. Ut autem plures dies demorarentur ibi, Festus regi indicavit quæ ad Paulum, dicens: Vir quidam est derelictus à Felice vinctus:

15. Περὶ ὃυ γενομένυ μυ εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ δίκην.

15. De quo, facto me in Hierosolyma, indicaverunt principes sacerdotum & seniores Judæorum, postulantes adversus illum damnationem.

* 16. Πρὸς οὓς ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαί τινα ἄνθρωπον εἰς ἀπώλειαν, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους, τόπου τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος.

16. Ad quos respondi, Quia non est consuetudo Romanis donare aliqvem hominem ad perditionem, prius quam accusatus ad conspectum habeat accusatores, locumque defensionis accipiat de crimine.

* 17. Συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἑξῆς καθίσας ἐπὶ βήματος, ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα.

17. Convenientibus ergo illis huc, dilationem nullam faciens, sequenti sedens pro tribunali, iussi adduci virum.

* 18. Περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον ὧν ὑπενόουν ἐγώ.

18. De quo stantes accusatores, nullam causam deferebant quorum suspicabar ego.

* 19. Ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν.

19. Quæstiones vero quasdam de propria superstitione habebant adversus eum, & de quodam Jesu defuncto, quem affirmabat Paulus vivere.

20. Ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ εἰς

20. Hæsitans autem ego in

τὴν περὶ τούτου ζήτησιν, ἔλεγον εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, κἀκεῖ κελεύεσθαι περὶ τούτων.

21. Τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν, ἕως οὗ πέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα.

22. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον ἔφη· Ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Ὁ δὲ Αὔριον, φησὶν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

* 23. Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολλῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σύν τε τοῖς χιλιάρχοις, καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φήστου, ἤχθη ὁ Παῦλος.

* 24. Καὶ φησὶν ὁ Φῆστος· Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι.

25. Ἐγὼ δὲ καταλαβόμενος μηδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι, καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστὸν, ἔκρινα πέμπειν αὐτόν.

* 26. Περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ Κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα,

eam quæ de hoc quæstionem, dicebam, si vellet ire in Hierusalem, & ibi judicari de istis.

21. At Paulo appellante servari se ad Augusti cognitionem, jussi servari eum, usque quo mittam eum ad Cæsarem.

22. Agrippa autem ad Festum dixit: Volebam & ipse hominem audire. ille autem, Cras, inquit, audies eum.

23. Ergo postridie veniente Agrippa & Bernice cum multa ambitione, & introëuntibus in auditorium cumque tribunis & viris secundum eminentiam existentibus civitatis, & jubente Festo, adductus est Paulus.

24. Et dixit Festus: Agrippa rex, & omnes qui simul adstantes nobis viri, spectatis hunc de quo omnis multitudo Judæorum interpellavit me inque Hierosolymis & hic, acclamantes non oportere vivere eum amplius.

25. Ego vero comperiens, nihil dignum morte eum admisisse, & ipso autem hoc appellante Augustum, judicavi mittere eum.

26. De quo certum quid scribere domino, non habeo. Ideo produxi eum ad vos, & maxime ad te, rex Agrip-

pa,

πα, ὅπως τῆς † ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τι γράψαι.

27. Ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον, μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι. 27. † 11.

Κεφ. κϛ'. 26.

1. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· Ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν· Τότε ὁ Παῦλος ἀπελογεῖτο, ἐκτείνας τὴν χεῖρα.

2. Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἡγημαι ἐμαυτὸν μακάριον, μέλλων ἀπολογεῖσθαι ἐπὶ σοῦ σήμερον·

* 3. ‡ Μάλιστα † γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· διὸ δέομαί σου, † μακροθύμως ἀκοῦσαί μου.

* 4. Τὴν μὲν οὖν † βίωσίν μου, τὴν ἐκ ‡ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἐν Ἱεροσολύμοις, ‡ ἴσασι πάντες οἱ Ἰουδαῖοι.

* 5. Προγινώσκοντές με ἄνωθεν, (ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν,) ὅτι κατὰ τὴν † ἀκριβεστάτην ‡ αἵρεσιν τῆς ‡ ἡμετέρας ‡ θρησκείας ἔζησα Φαρισαῖος.

6. Καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἕστηκα κρινόμενος.

* 7. Εἰς ἣν τὸ † δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐντένευμα νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῦον ἐλπίζειν κατάντησαι·

pa, ut interrogatione facta, habeam quid scribere.

27. Irrationabile enim mihi videtur, mittentem vinctum, nec & eas quæ contra eum causas significare.

CAPUT XXVI.

1. Agrippa vero ad Paulum ait: Permittitur tibi pro temetipso dicere. tunc Paulus ratiocinabatur extendens manum:

2. De omnibus quibus accusor à Judæis, rex Agrippa, æstimo me ipsum beatum, futurus defendi apud te hodie.

3. Maxime cognitorem existentem te omnium illorum apud Judæos morumque & quæstionum. ideo obsecro te patienter audire me.

4. Illam quidem ergo vitam meam, illam à juventute, illam ab initio factam in gente mea in Hierosolymis, noverunt omnes Judæi.

5. Præscientes me antea, (si velint testari) quoniam secundum diligentissimam sectam nostræ religionis vixi Pharisæus.

6. Et nunc in spe qvæ ad patres repromissionis factæ à Deo, sto judicio subjectus.

7. In quam duodecim tribus nostræ in assiduitate nocte & die deservientes, sperant devenire;

περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων.

8. Τί; ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;

9. Ἐγὼ μὲν οὖν ἐδόξα ἐμαυτῷ πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι.

* 10. Ὃ καὶ ἐποίησα ἐν Ἰερουσαλήμ· καὶ πολλοὺς τῶν ἁγίων ἐγὼ φυλακαῖς ‡ κατέκλεισα, τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβών· ἀναιρουμένων τε αὐτῶν κατήνεγκα ‡ ψῆφον.

* 11. Καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις ‡ τιμωρῶν αὐτοὺς, ἠνάγκαζον βλασφημεῖν, ‡ περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς, ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις.

* 12. Ἐν οἷς καὶ πορευόμενος εἰς τὴν Δαμασκὸν μετ' ἐξουσίας καὶ † ἐπιτροπῆς τῆς παρὰ τῶν ἀρχιερέων,

* 13. Ἡμέρας μέσης, κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν † λαμπρότητα τοῦ ἡλίου, ‡ περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομένους.

* 14. Πάντων δὲ καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν, ἤκουσα φωνὴν λαλοῦσαν πρός με, καὶ λέγουσαν τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; ‡ σκληρόν σοι πρὸς ‡ κέντρα ‡ λακτίζειν.

15. Ἐγὼ δὲ εἶπον· Τίς εἶ, Κύ-

nire: de qua spe accusor, rex Agrippa, à Judæis.

8. Quid incredibile judicatur apud vos, si Deus mortuos suscitat?

9. Ego quidem ergo videbar mihi ipsi adversus nomen Jesu Nazareni debere multa contraria agere:

10. Quod & feci in Hierosolymis, & multos sanctorum ego carceribus inclusi, à principibus Sacerdotum potestatem accipiens: interemtisque illis detuli suffragium.

11. Et per omnes synagogas frequenter puniens eos, compellebam blasphemare, immodereteque insaniens eis, persequebar usque & in exteras civitates.

12. In quibus & profectus in Damascum cum potestate & procuratione à principibus sacerdotum,

13. Die media, per viam vidi, rex, cœlitus supra splendorem Solis, circumfulgens me lumen, & eos qui cum me proficiscentes.

14. Omnibus autem decidentibus nobis in terram, audivi vocem loquentem ad me, & dicentem Hebraica lingua, Saule, Saule, quid me persequeris? durum tibi ad stimulos calcitrare.

15. Ego autem dixi, Quis es Do-

Κύριε; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις.

*16. Ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, † προχειρίσασθαί σε ὑπηρέτην καὶ † μάρτυρα ὧν τε εἶδές, ὧν τε ὀφθήσομαί σοι·

17. Ἐξαιρούμενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς νῦν σε ἀποστέλλω,

18. Ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, καὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις, πίστει τῇ εἰς ἐμέ.

19. Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ·

20. Ἀλλὰ τοῖς ἐν Δαμασκῷ πρῶτον καὶ Ἱεροσολύμοις, εἰς πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰουδαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἀπήγγελλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν Θεόν, ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας.

*21. † Ἕνεκα τούτων με οἱ Ἰουδαῖοι συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ, † ἐπειρῶντο † διαχειρίσασθαι.

*22. † Ἐπικουρίας οὖν τυχὼν τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα, μαρτυρόμενος μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν † ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν μελλόντων γίνεσθαι, καὶ Μωσῆς·

*23. Εἰ † παθητὸς ὁ Χριστὸς, εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν

Domine? Ille autē dixit: Ego sum Jesus, quē tu persequeris.

16. Sed exurge, & sta supra pedes tuos: ad hoc enim apparui tibi, designare te ministrum & testē quorumq; vidisti quorumque apparebo tibi:

17. Eripiens te de populo, & Gentibus, in quas ego te mitto,

18. Aperire oculos eorum, ad convertendum à tenebris ad lucem, & potestate Satanæ ad Deum, ad accipiendum eos remissionem peccatorum, & sortem in sanctificatis fide qvæ in me.

19. Unde, rex Agrippa, non fui incredulus cælesti visioni:

20. Sed his qui in Damasco primum, & Hierosolymis, in omnemque regionem Judææ, & Gentibus annunciabam pœnitere, & converti ad Deum, digna pœnitentiæ opera facientes.

21. Causa horum me Judæi comprehendentes in templo, tentabant interficere.

22. Auxilium igitur nactus à Deo, usque in diem hanc sto, testificans parvoque & magno, nihil extra dicens eorum quæ & Prophetæ loquuti sunt futurorum esse, & Moyses:

23. Si passibilis Christus, si primus ex resurrectione mortuo-

φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ λαῷ καὶ τοῖς ἔθνεσι.

24. Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου, ὁ Φῆστος μεγάλῃ τῇ φωνῇ ἔφη· ‡ Μαίνῃ, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς † μανίαν † περιτρέπει.

25. Ὁ δὲ· Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι.

26. Ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασιλεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ. λανθάνειν γὰρ αὐτὸν τι τούτων οὐ πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο.

27. Πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις.

28. Ὁ δὲ Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη· Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν γενέσθαι.

29. Ὁ δὲ Παῦλος εἶπεν· Εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν πολλῷ οὐ μόνον σε, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον, γενέσθαι τοιούτους οἷόπερ κἀγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

* 30. Καὶ ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ, ἀνέστη ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ὅ τε Βερνίκη, καὶ οἱ ‡ συγκαθήμενοι αὐτοῖς.

31. Καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες· Ὅτι οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος.

32. Ἀγρίππας δὲ τῷ Φήστῳ

tuorum, lumen futurus est annunciare populo & Gentibus.

24. Hæc autem eo defendente, Festus magna voce dixit, Insanis, Paule; multæ te literæ ad insaniam convertunt.

25. Ille vero, Non insanio, inquit, optime Feste, sed veritatis & sobrietatis verba eloquor.

26. Scit enim de his rex, ad quem & libertate usus eloquor: latere enim quicquam horum non arbitror: neque enim in angulo gestum hoc est.

27. Credis, rex Agrippa, Prophetis? scio quia credis.

28. Ipse autem Agrippa ad Paulum ait: In parvo me suades Christianum fieri.

29. At Paulus ait: Optarem utique Deo, & in parvo & in multo, non solum te, sed & omnes audientes me hodie, fieri tales, qualis & ego sum, exceptis vinculis his.

30. Et hæc dicente eo, exsurrexit rex, & Præses, & Bernice, & considentes eis.

31. Et secedentes loquebantur ad invicem, dicentes, Quia nihil morte dignum aut vinculis facit homo iste.

32. Agrippa autem Festo

dixit:

ἵφη· Ἀπολελύσθω ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ ἐπεκέκλητο Καίσαρα. 36. †13.

Κεφ. κζ'. 27.

* 1. Ὡς δὲ ἐκρίθη, τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τόν τε Παῦλον καί τινας ἑτέρους ‡δεσμώτας ‡ἑκατοντάρχῃ, ὀνόματι Ἰουλίῳ, σπείρης † Σεβαστῆς.

2. Ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, μέλλοντες πλεῖν τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνήχθημεν, ὄντος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρχου Μακεδόνος Θεσσαλονικέως.

* 3. Τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα. †Φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος, ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς φίλους πορευθέντα † ἐπιμελείας τυχεῖν.

4. Κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κύπρον, διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους.

* 5. Τό, τε πέλαγος τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν †διαπλεύσαντες, ‡κατηλθομεν εἰς Μύρα τῆς Λυκίας.

* 6. Κἀκεῖ εὑρὼν ὁ ἑκατοντάρχης πλοῖον Ἀλεξανδρῖνον πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν, † ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό.

* 7. Ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέραις †βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ †προσεῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ‡ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην.

dixit: Dimitti poterat homo hic si non appellasset Cæsarem.

CAPUT XXVII.

1. Ut autem judicatum est navigare nos in Italiam, tradiderunt & Paulum, & quosdam alios vinctos centurioni, nomine Julio, cohortis Augustæ.

2. Ascendentes autem navem Adramyttenam, futuri navigare quæ circa Asiam loca, avecti sumus, existente cum nobis Aristarcho Macedone Thessalonicensi.

3. Ipsaque altera devenimus in Sidonem. humaneque Julius Paulo usus, permisit ad amicos euntem curam sui nanciscí.

4. Et inde avecti, subnavigavimus Cyprum, propter hoc, ventos esse contrarios.

5. Hocque pelagus quod juxta Ciliciam & Pamphyliam pernavigantes, delati sumus in Myra, ipsius Lyciæ.

6. Et ibi inveniens centurio navem Alexandrinam navigantem in Italiam, imposuit nos in eam.

7. In multis autem diebus tarde navigantes, & vix devenientes secundum Cnidum, non permittente nos vento, subnavigavimus Cretam secundum Salmonem.

8. Vix-

8. Μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν, ἤλθομεν εἰς τινα τόπον καλούμενον Καλοὺς λιμένας, ᾧ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.

8. Vixq; præterlegentes eam, venimus in locum qvendam vocatum Pulchros portus, cui juxta erat civitas Lasæa.

* 9. ‡ Ἱκανοῦ δὲ χρόνου ‡ διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη † ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς, διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, ‡ παρῄνει ὁ Παῦλος,

9. Multo autem tempore peracto, & exsistente jam periculosa navigatione, propter qvod & jejunium jam præteriisse, admonebat Paulus,

* 10. Λέγων αὐτοῖς· Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ‡ ὕβρεως καὶ πολλῆς ‡ ζημίας οὐ μόνον τοῦ † φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν.

10. Dicens eis: Viri, conspicio qvoniam cum injuria & multo damno, non solum oneris & navis, sed etiam animarum nostrarum futuram esse navigationem.

* 11. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τῷ ‡ κυβερνήτῃ καὶ τῷ † ναυκλήρῳ ἐπείθετο μᾶλλον ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις.

11. At centurio gubernatori & nauclero credebat magis, qvam illis à Paulo dictis.

* 12. † Ἀνευθέτου δὲ τοῦ ‡ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς † παραχειμασίαν, οἱ πλείονες ἔθεντο βουλὴν ἀναχθῆναι κἀκεῖθεν, εἴπως δύναιντο καταντήσαντες εἰς Φοίνικα παραχειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ † Λίβα καὶ κατὰ † Χῶρον.

12. Inappositio autem portu subsistente ad hyemationem, pleriqve posuerunt consilium subduci inde, si qvo modo possent devecti in Phœnicem, hyemare, portum Cretæ respicientem ad Africum & ad Chorum.

* 13. † Ὑποπνεύσαντος δὲ Νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες † Ἄσσον ‡ παρελέγοντο τὴν Κρήτην.

13. Adspirante autem Noto, æstimantes propositum tenere, solventes Asson, legebant Cretam.

* 14. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλεν κατ' αὐτῆς ἄνεμος † τυφωνικὸς, ὁ καλούμενος † Εὐροκλύδων.

14. Post non multum autem misit contra ipsam ventus Typhonicus, vocatus Euroclydon.

* 15. Συναρπασθέντος δὲ τοῦ πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου † ἀντοφθαλμεῖν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερόμεθα.

15. Correpta autem navi, & non potente obtueri vento, concedentes ferebamur.

16. Νη-

*16. †Νησίον δέ τι †ὑποδραμόντες καλούμενον Κλαύδην, ‡μόλις ἰσχύσαμεν † περικρατεῖς γενέσθαι τῆς ‡σκάφης.

*17. Ἣν ἄραντες, ‡βοηθείαις ‡ἐχρῶντο, † ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν † Σύρτιν ‡ἐκπέσωσι, χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο.

*18. † Σφοδρῶς δὲ † χειμαζομένων ἡμῶν, τῇ ‡ἐξῆς † ἐκβολὴν ἐποιοῦντο.

*19. Καὶ τῇ τρίτῃ † αὐτόχειρες τὴν †σκευὴν ‡ πλοίου ‡ἐρρίψαμεν.

20. Μήτε δὲ ἡλίου, μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς.

*21. Πολλῆς δὲ † ἀσιτίας ὑπαρχούσης, τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν, εἶπεν· Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες, ‡ πειθαρχήσαντάς μοι, μὴ ‡ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν.

22. Καὶ τανῦν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου.

23. Παρέστη γάρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ οὗ εἰμι, ᾧ καὶ λατρεύω,

24. Λέγων· Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι· καὶ ἰδοὺ, κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.

16. Insulam autem quandam succurrentes, vocatam Claudam vix potuimus compotes fieri scaphæ,

17. Quam subducentes, adjutoriis utebantur, accingentes navem, timentesque ne in Syrtim inciderent, submittentes vas, sic ferebantur.

18. Vehementer autem tempestate jactatis nobis, sequenti jactum fecerunt.

19. Et tertia nostris manibus armamenta navis ejecimus.

20. Neque autem Sole, neque syderibus apparentibus per plures dies, tempestateque non exigua imminente, reliquum ablata erat omnis spes ad servari nos.

21. Multa autem inedia existente, tunc stans Paulus in medio eorum, dixit: Oportebat quidem, o viri, obedientes mihi, non avehi à Creta, lucrariqve injuriam hanc, & jacturam.

22. Et nunc suadeo vobis bono animo esse: jactura enim animæ nulla erit ex vobis, præterquam navis.

23. Adstitit enim mihi nocte hac angelus Dei, cujus sum, cui & deservio,

24. Dicens, Ne timeas Paule, Cæsari te oportet assistere: & ecce donavit tibi Deus omnes navigantes cum te.

25. Ideo

25. Διὸ εὐθυμεῖτε, ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελάληταί μοι.

25. Ideo bono animo este viri: credo enim Deo, qvia sic erit qvemadmodum dictum est mihi.

26. Εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.

26. In insulam autem qvandam oportet nos incidere.

27. Ὡς δὲ τεσσαρεσκαιδεκάτη νὺξ ἐγένετο, διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν.

27. Ut vero qvartadecima nox facta est, perlatis nobis in Adria circa medium noctis, suspicabantur nautæ afferri aliqvam sibi regionem.

* 28. Καὶ † βολίσαντες, εὗρον † ὀργυιὰς ‡ εἴκοσι· ‡ βραχὺ δὲ ‡ διαστήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιὰς ‡ δεκαπέντε.

28. Et bolisantes invenerunt passus viginti; brevi autem distantes, & rursum bolisantes, invenerunt passus qvindecim.

29. Φοβούμενοί τε μήπως εἰς τραχεῖς τόπους ἐκπέσωσιν, ἐκ πρύμνης ῥίψαντες ἀγκύρας τέσσαρας, ηὔχοντο ἡμέραν γενέσθαι.

29. Timentesqve ne qvomodo in aspera loca incideremus, de puppi projicientes ancoras qvatuor, optabant diem fieri.

30. Τῶν δὲ ναυτῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς τὴν θάλασσαν, προφάσει ὡς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν.

30. Ipsis vero nautis qværentibus fugere ex navi, & laxantibus scapham in mare, obtentu qvasi è prora futurorum ancoras extendere.

31. Εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχῃ καὶ τοῖς στρατιώταις· Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε.

31. Dixit Paulus centurioni, & militibus: Si non hi manserint in navi, vos servari non potestis.

32. Τότε οἱ στρατιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.

32. Tunc milites absciderunt funes scaphæ, & siverunt eam excidere.

* 33. Ἄχρι δὲ οὗ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μεταλαβεῖν τροφῆς, λέγων· ‡ Τεσσαρεσκαιδεκάτην σήμερον ἡμέραν προσ-

33. Usqve autem quo futurus erat dies fieri, hortabatur Paulus omnes sumere cibum, dicens: Qvartamdecimam hodie diem expectantes jejuni

δυκῶλες, † ἄσιτοι † διαλελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι.

34. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς προσλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει· οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται.

35. Εἰπὼν δὲ ταῦτα καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν.

*36. † Εὔθυμοι δὲ γενόμενοι πάντες, καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο τροφῆς.

37. Ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ, διακόσιαι ἑβδομήκοντα ἑξ.

*38. ‡ Κορεσθέντες δὲ τροφῆς, † ἐκούφιζον τὸ πλοῖον, ἐκβαλλόμενοι τὸν σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν.

39. Ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγίνετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλὸν, εἰς ὃν ἐβουλεύσαντο, εἰ δύναιντο, ἐξῶσαι τὸ πλοῖον.

*40. Καὶ τὰς ‡ ἀγκύρας περιελόντες εἴων εἰς τὴν θάλασσαν, ‡ ἅμα ‡ ἀνέντες τὰς † ζευκτηρίας τῶν ‡ πηδαλίων· καὶ ἐπάραντες τὸν † ἀρτέμονα τῇ πνεούσῃ, κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν.

*41. Περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον † διθάλασσον † ἐπώκειλαν τὴν † ναῦν· καὶ ἡ μὲν ‡ πρῷρα ‡ ἐρείσασα ‡ ἔμεινεν ‡ ἀσάλευτος, ἡ δὲ ‡ πρύμνα ‡ ἐλύετο ὑπὸ τῆς ‡ βίας τῶν ‡ κυμάτων.

juni permanetis, nihil accipientes.

34. Ideo hortor vos accipere cibum: hoc enim ad vestram salutem est: nullius enim vestrum capillus ex capite cadet.

35. Dicens autem hæc, & sumens panem, gratias egit Deo in conspectu omnium: & frangens cœpit manducare.

36. Bono animo autem facti omnes, & ipsi adsumpserunt cibum.

37. Eramus vero in navi universæ animæ ducentæ septuaginta sex.

38. Satiati autem cibo, alleviabant navem, ejactantes triticum in mare.

39. Qvum autem dies factus esset, terram non agnoscebant: sinum vero qvendam considerabant habentem litus, in qvem cogitabant, si possent, expellere navem.

40. Et ancoras sustollentes, permiserunt in mari, simul laxantes juncturas gubernaculorum: & sustollentes artemonem flanti, tendebant ad litus.

41. Incidentes autem in locum bimarem, illiserunt navem: & qvidem prora fixa manebat immobilis, at puppis solvebatur à vi fluctuum.

42. At

*42. Τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, μή τις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι.

*43. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος βουλόμενος διασῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος, ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν, ἀπορρίψαντας πρώτους, ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι.

*44. Καὶ τοὺς λοιποὺς, οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν. 92. † 47.

Κεφ. κη. 28.

1. Καὶ διασωθέντες, τότε ἐπέγνωσαν ὅτι Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται.

2. Οἱ δὲ βάρβαροι παρεῖχον οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν ἡμῖν. ἀνάψαντες γὰρ πυρὰν, προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς, διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα, καὶ διὰ τὸ ψῦχος.

*3. † Συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου † φρυγάνων πλῆθος, καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυράν, ἔχιδνα ἐκ τῆς † θέρμης ἐξελθοῦσα † καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ.

*4. Ὡς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους. Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ἕτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἴασεν.

*5. Ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν.

42. At militum consilium fuit, ut vinctos occiderent, ne quis enatans effugeret.

43. At centurio volens servare Paulum, prohibuit eos consilio, jussitque potentes natare abjicientes primos, ad terram exire:

44. Et reliquos, hos quidem in tabulis, hos autem super quædam eorum quæ de navi. & sic factum est, omnes perservari ad terram.

CAPUT XXVIII.

1. ET salvi evasi, tunc cognoverunt quia Melita insula vocabatur.

2. At Barbari præstabant non vulgarem humanitatem nobis. Accendentes enim pyram, acceperunt omnes nos propter imbrem instantem, & propter frigus.

3. Congregante autem Paulo sarmentorum multitudinem, & imponente super pyram, vipera à calore exiens invasit manum ejus.

4. Ut vero viderunt Barbari pendentem bestiam de manu ejus, dicebant ad invicem: Omnino homicida est homo hic, quem salvum evasum de mari, ultio vivere non sinit.

5. Ille quidem ergo excutiens bestiam in ignem, passus est nullum malum.

6. Illi

* 6. Οἱ δὲ ‡ προσεδόκων αὐτὸν ‡ μέλλειν † πίμπρασθαι, ἢ ‡ καταπίπτειν ‡ ἄφνω ‡ νεκρόν· Ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκώντων, καὶ θεωρούντων μηδὲν ‡ ἄτοπον εἰς αὐτὸν γινόμενον, ‡ μεταβαλλόμενοι ἔλεγον Θεὸν αὐτὸν εἶναι.

6. Illi autem expectabant eum futurum intumescere, aut decidere repente mortuum. in multo autem illis expectantibus, & videntibus nihil incommodum in illum factum, mutati dicebant Deũ eum esse.

* 7. Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ, ὃς ‡ ἀναδεξάμενός ἡμᾶς, τρεῖς ἡμέρας † φιλοφρόνως ἐξένισεν.

7. In autem illis qvæ circa locum illum erant prædia primario insulæ, nomine Publio, qvi suscipiens nos: tres dies amice hospitio excepit.

* 8. Ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ † δυσεντερίῳ συνεχόμενον κατακεῖσθαι· πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθών, καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἰάσατο αὐτόν.

8. Factum est autem patrem Publii febribus & dysenteria detentum decumbere: ad qvem Paulus ingressus, & precatus, imponens manus ei, sanavit eum.

9. Τούτου οὖν γενομένου, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἔχοντες ἀσθενείας ἐν τῇ νήσῳ, προσήρχοντο καὶ ἐθεραπεύοντο.

9. Hoc ergo facto, & reliqvi habentes infirmitates in insula, accedebant, & curabantur.

10. Οἵ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγομένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν.

10. Qvi etiam multis honoribus honoraverunt nos, & navigantibus imposuerunt qvæ ad usum.

* 11. Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ ‡ παρακεχειμακότι ἐν τῇ ‡ νήσῳ, ‡ Ἀλεξανδρίνῳ † παρασήμῳ † Διοσκούροις.

11. Post autem tres menses navigavimus in navi qvæ hyemaverat in insula Alexandrina, adsignata Castori & Polluci.

12. Καὶ καταχθέντες εἰς Συρακούσας, ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς.

12. Et devecti in Syracusas, mansimus dies tres.

* 13. Ὅθεν περιελθόντες κατηντήσαμεν εἰς Ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν † ἐπιγενομένου νότου, † δευτεραῖοι ἤλθομεν εἰς Ποτίολους.

13. Unde circumvenientes devenimus in Rhegium: & post unum diem adveniente Austro, secundantes venimus in Puteolos.

14. Οὗ εὑρόντες ἀδελφοὺς,

14. Ubi invenientes fratres,

παρεκλήθημεν ἐπ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτά· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἤλθομεν.

15. Κἀκεῖθεν οἱ ἀδελφοὶ ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἐξῆλθον εἰς τὴν ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις † Ἀππίου φόρου καὶ † Τριῶν ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν ὁ Παῦλος, εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἔλαβε † θάρσος.

16. Ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς Ῥώμην, ὁ ἑκατοντάρχης παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ † στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη μένειν καθ' ἑαυτὸν, σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.

17. Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι τὸν Παῦλον τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους· Συνελθόντων δὲ αὐτῶν, ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοὶ, ἐγὼ οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις, δέσμιος ἐξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων·

18. Οἵτινες ἀνακρίναντές με ἐβούλοντο ἀπολῦσαι, διὰ τὸ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί·

19. Ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων, ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα· οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι.

20. Διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς ἰδεῖν καὶ ‡ προσλαλῆσαι· ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι.

rogati sumus apud eos manere dies septem: & sic in Romam venimus.

15. Et inde fratres audientes ea quæ de nobis exierunt in occursum nobis usque ad Appii forum, & Tres tabernas, quos videns Paulus, gratias agens Deo, accepit fiduciam.

16. Quum autem venissemus in Romam, centurio tradidit vinctos præfecto castrorum: at Paulo permissum est manere per seipsum cum custodiente se milite.

17. Factum est autem post dies tres convocari Paulum existentes Judæorum primos. Convenientibus autem eis, dicebat ad eos: Viri fratres, ego nihil contrarium faciens populo, aut moribus patriis, vinctus ex Hierosolymis traditus sum in manus Romanorum.

18. Qui examinantes me, voluerunt dimittere, propter nullam causam mortis esse in me.

19. Contradicentibus autem Judæis coactus sum appellare Cæsarem, non quasi gentem meam habens aliquid accusare

20. Propter hanc igitur causam rogavi vos videre, & alloqui, propter enim spem Israel catenam hanc circumdatus sum.

21. Illi

21. Οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον· Ἡμεῖς οὔτε γράμματα περὶ σοῦ ἐδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας· οὔτε παραγενόμενός τις τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν.

22. Ἀξιοῦμεν δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἱρέσεως ταύτης γνωστὸν ἐστιν ἡμῖν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.

* 23. ‡ Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν, ‡ ἦκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ‡ ξενίαν πλείονες· οἷς ‡ ἐξετίθετο ‡ διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐτοὺς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἀπό τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν, ἀπὸ πρωῒ ἕως ‡ ἑσπέρας.

24. Καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ ἠπίστουν.

* 25. † Ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους, ἀπελύοντο, εἰπόντος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἕν, ὅτι καλῶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησε διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν,

26. Λέγον· Πορεύθητι πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον, καὶ εἰπέ· Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε.

* 27. ‡ Ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου· καὶ τοῖς ‡ ὠσὶ ‡ βαρέως ‡ ἤκουσαν, καὶ τοὺς ‡ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ‡ ἐκάμμυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι,

21. Illi autem ad eum dixerunt: Nos neque literas de te accepimus à Judæa, neque adveniens aliquis fratrum nunciavit, aut loqvutus est quid de te malum.

22. Digni sumus autem à te audire quæ sentis: de quidem enim secta hac notum est nobis, quia ubique contradicitur.

23. Constituentes autem illi diem, venerunt ad eum in hospitium plures: quibus exponebat, testificans regnum Dei, suadensque eis ea quæ de Jesu exque lege Moysi & Prophetis, à mane usque ad vesperam.

24. Et hi quidem persuadebantur dictis, hi vero non credebant.

25. Discordes autem existentes ad invicem, discedebant, dicente Paulo verbum unum; Quia pulchre Spiritus sanctus loquutus est per Esaiam Prophetam ad patres nostros,

26. Dicens: Vade ad populum istum, & dic: Auditu audietis, & non intelligetis: & videntes videbitis, & non cernetis.

27. Incrassatum est enim cor populi hujus & auribus graviter audierunt, & oculos suos compresserunt, ne quando videant oculis, & auribus audiant, & corde intelligant,

καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.

28. Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται.

* 29. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος, ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ‡ συζήτησιν.

* 30. Ἔμεινε δὲ ὁ Παῦλος διετίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ † μισθώματι, καὶ ‡ ἀπεδέχετο πάντας τοὺς ‡ εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν.

* 31. Κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάσης παῤῥησίας, † ἀκωλύτως. 52. † 18.

& convertantur, & sanem eos.

28. Notum ergo sit vobis, qvoniam Gentibus missum est salutare Dei, ipsi & audient.

29. Et hæc eo dicente, abierunt Judæi, multam habentes in seipsis qvæstionem.

30. Mansit autem Paulus biennio toto in proprio conducto, & susciebat omnes ingredientes ad eum:

31. Prædicans regnum Dei, & docens ea qvæ de Domino Jesu Christo, cum omni libertate, improhibite.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. ά. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος ἀφωρισμένος εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ,

* 2. (Ὃ † προεπηγγείλατο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν γραφαῖς ἁγίαις,)

3. Περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, (τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ σάρκα.

4. Τοῦ ὁρισθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει, κατὰ πνεῦμα ἁγιωσύνης, ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν)

PAULI APOSTOLI AD ROMANOS EPISTOLA.

CAPUT I.

1. PAULUS servus JESU Christi, vocatus Apostolus, discretus in Evangelium Dei,

2. Qvod ante promiserat per Prophetas suos in scripturis sanctis:

3. De filio suo, facto ex semine David secundum carnem.

4. Illo definito filio Dei in virtute, secundum spiritum sanctificationis, ex resurrectione

Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ὑμῶν.

* 5. (Δι' οὗ ἐλάβομεν χάριν καὶ † ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

6. Ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ.)

7. Πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ, ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις· Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8. Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.

9. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεὸς, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου, ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνείαν ὑμῶν ποιοῦμαι.

* 10. Πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος, εἴ † πως ἤδη ποτὲ † εὐοδωθήσομαι ἐν τῷ † θελήματι τοῦ Θεοῦ, ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.

11. Ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν ὑμᾶς, ἵνα τι μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικὸν, εἰς τὸ στηριχθῆναι ὑμᾶς.

* 12. Τοῦτο δέ ἐστι, † συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις πίστεως, ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ.

13. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι πολλάκις προεθέ-

ne mortuorum Jesu Christi Domini nostri:

5. Per qvem accepimus gratiam & apostolatum ad obedientiam fidei in omnibus Gentibus, pro nomine ejus:

6. In qvibus estis & vos vocati Jesu Christi.

7. Omnibus existentibus in Roma, dilectis Dei, vocatis sanctis; gratia vobis & pax à Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo.

8. Primum qvidem gratias ago Deo meo per Jesum Christum pro omnibus vobis, qvia fides vestra annunciatur in universo mundo.

9. Testis enim meus est Deus, cui servio in spiritu meo, in Evangelio filii ejus, ut indesinenter memoriam vestri facio,

10. Semper in orationibus meis obsecrans si qvo modo tandem aliqvando prosperum iter habeam in voluntate Dei, venire ad vos.

11. Desidero enim videre vos, ut aliqvid impertiar donum vobis spirituale, ad stabiliri vos:

12. Hoc autem est, simul exhortari in vobis per eam qvæ in invicem fidem vestram atqve meam.

13. Non volo autem vos ignorare, fratres, qvia sæpe

μην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, (καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο,) ἵνα καρπόν τινα σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.

14. Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.

* 15. Οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ † πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.

16. Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.

17. Δικαιοσύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν· καθὼς γέγραπται· Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

18. Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὀργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων.

* 19. ‡ Διότι τὸ † γνωστὸν τοῦ Θεοῦ, ‡ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ γὰρ Θεὸς αὐτοῖς ἐφανέρωσε.

* 20. Τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου, τοῖς ‡ ποιήμασι ‡ νοούμενα † καθορᾶται, ἥ τε ‡ ἀΐδιος αὐτοῦ δύναμις καὶ † θειότης· εἰς τὸ εἶναι αὐτοὺς ‡ ἀναπολογήτους.

* 21. Διότι γνόντες τὸν Θεὸν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδόξασαν, ἢ ηὐχαρίστησαν· ἀλλ' † ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς ‡ διαλογισμοῖς αὐτῶν, καὶ ‡ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία.

propofui venire ad vos, & prohibitus fum usq; adhuc, ut fructum aliq; ē habeam in vobis, ficut & in cæteris Gentibus.

14. Græciſqve & Barbaris, ſapientibuſqve & inſipientibus debitor ſum.

15. Ita qvod in me promptum, & vobis qui in Roma evangelizare.

16. Non enim erubeſco Evangelium Chriſti: virtus enim Dei eſt, in ſalutem omni credenti, Judæoqve primum & Græco.

17. Juſtitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem, ſicut ſcriptum eſt: At juſtus ex fide vivet.

18. Revelatur enim ira Dei de cælo, ſuper omnem impietatem & injuſtitiam hominum eorum veritatem in injuſtitia detinentium.

19. Propter qvod notum Dei, manifeſtum eſt in illis: nam Deus illis manifeſtavit.

20. Nam inviſibilia ipſius à creatura mundi factis intellecta conſpiciuntur, ipſaq; ſempiterna ejus virtus & divinitas, ad eſſe eos inexcuſabiles.

21. Qvoniam cognoſcentes Deum, non ſicut Deum glorificaverunt aut gratias egerunt, ſed evanuerunt in ratiocinationibus ſuis, & obſcuratum eſt inſipiens eorum cor.

22. Di-

22. Φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν.

23. Καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν.

24. Διὸ καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς.

*25. Οἵτινες μετήλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλατρεύσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

26. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἵ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετήλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν.

*27. Ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας, ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν, ἣν ἔδει, τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

28. Καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα.

*29. Πεπληρωμένους πάσῃ

22. Dicentes esse sapientes, stulti facti sunt.

23. Et mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & qvadrupedum, & reptilium.

24. Qvapropter & tradidit illos Deus in desideria cordium eorum in immunditiam, ad dedecore afficiendum corpora sua in semetipsis.

25. Qvi commutaverunt veritatem Dei in mendacium, & coluerunt & servierunt creaturæ præter creatorem, qvi est benedictus in secula. Amen.

26. Propter hoc tradidit illos Deus in passiones ignominiæ: ipsæqve enim fœminæ eorum immutarunt naturalem usum in eum qvi contra naturam.

27. Similiter & masculi, relinqventes naturalem usum fœminæ, exarserunt in libidine sua in invicem, masculi in masculos turpitudinem operantes, & mercedem qvam oportuit erroris sui in semetipsis recipientes.

28. Et sicut non probaverunt Deum habere in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, facere ea qvæ non convenientia:

29. Repletos omni injustitia,

ἀδικίᾳ, πορνείᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ· μεστοὺς ‡ φθόνου, ‡ φόνου, ἔριδος, δόλου, † κακοηθείας·

*30. † Ψιθυριστὰς, † καταλάλους, † θεοστυγεῖς, ‡ ὑβριστὰς, ὑπερηφάνους, ‡ ἀλαζόνας, † ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπειθεῖς,

*31. Ἀσυνέτους, † ἀσυνθέτους, ‡ ἀστόργους, ‡ ἀσπόνδους, † ἀνελεήμονας.

32. Οἵτινες τὸ δικαίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, (ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι θανάτου εἰσὶν) οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς πράσσουσι. 46. † 17.

Κεφ. β. 2.

1. Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων. ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.

2. Οἴδαμεν δὲ ὅτι τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ ἐστι κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας.

3. Λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ;

*4. Ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ‡ ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας ‡ καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ † χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει;

*5. Κατὰ δὲ τὴν † σκληρότητά σου καὶ † ἀμετανόητον καρδίαν,

fornicatione, nequitia, avaritia, malitia, plenos invidia, cæde, contentione, dolo, malignitate

30. Susurrones detractores, Deo odibiles, contumeliosos, superbos, arrogantes, inventores malorum, parentibus inobedientes.

31. Insipientes, incompositos, inaffectibiles, infœderabiles, immisericordes.

32. Qui jus Dei cognoscentes, quoniam talia agentes digni morte sunt, non solum ea faciunt, sed etiam consentiunt facientibus.

CAPUT II.

1. Deo inexcusabilis es, ô homo omnis, judicans: in quo enim judicas alterum, teipsum condemnas: nam eadem agis judicans.

2. Scimus autem quoniam judicium Dei est secundum veritatem in eos, qui talia agentes.

3. Existimas autem hoc, ô homo judicans eos qui talia agentes, & faciens ea, quia tu effugies judicium Dei?

4. An divitias bonitatis ejus, & patientiæ, & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?

5. Secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor, the-

θησαυρίζεις ‡ σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ‡ ὀργῆς καὶ ‡ ἀποκαλύψεως † δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ.

6. Ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·

7. Τοῖς μὲν καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ, δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι, ζωὴν αἰώνιον·

8. Τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργή.

9. Θλῖψις καὶ στενοχωρία ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τὸ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶτον καὶ Ἕλληνος·

10. Δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἕλληνι.

*11. Οὐ γάρ ἐστι ‡ προσωπολημψία παρὰ τῷ Θεῷ.

*12. Ὅσοι γὰρ † ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἥμαρτον, διὰ νόμου κριθήσονται,

13. (Οὐ γὰρ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται.

14. Ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα, φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιῇ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσι νόμος·

*15. Οἵτινες ‡ ἐνδείκνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου † γραπτὸν

thesaurizas tibi ipsi iram in die iræ, & revelationis, & justi judicii Dei.

6. Qvi reddet unicuique secundum opera ejus.

7. Iis quidem secundum permanentiam operis boni, gloriam, & honorem, & incorruptionem inqvirentibus, vitam æternam.

8. Iis autem ex contentione, & incredulis qvidem veritati, credentibus autem injustitiæ, indignatio & ira.

9. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Judæiqve primum & Græci.

10. Gloria autem & honor, & pax omni operanti bonum, Judæoqve primum & Græco.

11. Non enim est acceptio personarum apud Deum.

12. Qvicumqve enim sine lege peccaverunt, sine lege & peribunt & qvicumqve in lege peccaverunt, per legem judicabuntur.

13. Non enim auditores legis justi apud Deum, sed factores legis justificabuntur.

14. Qvum enim Gentes qvæ non legem habentes, natura ea qvæ legis faciunt, ejusmodi legem non habentes, sibi ipsi sunt lex.

15. Qvi ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis,

ἐν τῇς καρδίαις αὐτῶν, ‡ συμμαρτυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ ‡ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν ‡ λογισμῶν ‡ κατηγορούντων, ἢ καὶ ἀπολογουμένων,)

16. Ἐν ἡμέρᾳ ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 17. Ἰδὲ, σὺ Ἰουδαῖος † ἐπονομάζῃ, καὶ ‡ ἐπαναπαύῃ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι ἐν Θεῷ,

18. Καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα, κατηχούμενος ἐκ τοῦ νόμου.

19. Πέποιθάς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει,

20. Παιδευτὴν ἀφρόνων, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ.

21. Ὁ οὖν διδάσκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέπτεις;

* 22. Ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ ‡ βδελυσσόμενος τὰ ‡ εἴδωλα, † ἱεροσυλεῖς.

23. Ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν Θεὸν ἀτιμάζεις;

24. Τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται.

25. Περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον πράσσῃς· ἐὰν δὲ παραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία γέγονεν.

contestante ipsorum conscientia, & inter se invicem cogitationum accusantium, aut etiam defendentium.

16. In die qvum judicabit Deus occulta hominum secundum Evangelium meum, per Jesum Christum.

17. Ecce tu Judæus cognominaris, & requiescis legi, & gloriaris in Deo.

18. Et nosti voluntatem, & probas differentia, instructus ex lege.

19. Confidisqve teipsum ducem esse cæcorum, lumen eorum qvi in tenebris.

20. Eruditorem insipientium, magistrum infantium, habentem formam scientiæ & veritatis in lege.

21. Ergo docens alium, teipsum non doces? prædicans non furari, furaris?

22. Qvi dicens non mœchari, mœcharis, abominans idola, sacrilegium facis?

23. Qvi in lege gloriaris, per transgressionem legis Deum inhonoras?

24. Ipsum enim nomen Dei per vos blasphematur in Gentibus, sicut scriptum est.

25. Circumcisio qvidem enim prodest, si legem observes: si autem transgressor legis sis, circumcisio tua præputium facta est. 26. Si-

26. Ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσσῃ, οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται;

27. Καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα, σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ περιτομῆς παραβάτην νόμου;

28. Οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ, Ἰουδαῖός ἐστιν· οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ, ἐν σαρκὶ, περιτομή.

29. Ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαῖος, καὶ περιτομὴ καρδίας, ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ ἀνθρώπων, Ἀλλὰ ἐκ τοῦ Θεοῦ. 22. † 8.

Κεφ. γ'. 3.

1. Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἢ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς;

2. Πολύ, κατὰ πάντα τρόπον. Πρῶτον μὲν γὰρ ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ.

3. Τί γὰρ, εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν τοῦ Θεοῦ καταργήσει;

4. Μὴ γένοιτο. γινέσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης· καθὼς γέγραπται· Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λόγοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε.

5. Εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον λέγω.)

26. Si igitur præputium justitias legis custodiat, nonne præputium illius in circumcisionem reputabitur?

27. Et judicabit id qvod ex natura præputiū, legem consummans te per literam & circumcisionem transgressorē legis?

28. Non enim qvi in manifesto, Judæus est: neqve qvæ in manifesto, in carne, circumcisio:

29. Sed qvi in abscondito, Judæus: & circumcisio cordis in spiritu, non litera: cujus laus non ex hominibus, sed ex Deo.

CAPUT III.

1. Quid ergo præstans Judæo? aut qvæ utilitas circumcisionis?

2. Multum per omnem modum, primum qvidem enim, qvia credita sunt eloquia Dei.

3. Qvid enim, si non crediderunt qvidam, num incredulitas illorum fidem Dei inutilem reddet?

4. Ne fiat. esto autem Deus verax, omnis autem homo mendax, sicut scriptum est, Ut utiqve justificeris in sermonibus tuis, & vincas in judicari te

5. Si autem iniquitas nostra Dei justitiam commendat, qvid dicemus? Num injustus Deus, inferens iram? (secundum hominem dico.)

6. Μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς τὸν κόσμον;

*7. Εἰ γὰρ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ † ψεύσματι ἐπερίσσευσεν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι κἀγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι;

8. Καὶ μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθώς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν,) ὅτι ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθά; ὧν τὸ κρίμα ἔνδικόν ἐστι.

*9. Τί οὖν; † προεχόμεθα; Οὐ πάντως· † προῃτιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι.

10. Καθὼς γέγραπται· Ὅτι οὐκ ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς.

11. Οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεόν.

*12. Πάντες ‡ ἐξέκλιναν, ἅμα ‡ ἠχρεώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστότητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός.

*13. Τάφος ‡ ἀνεῳγμένος ὁ † λάρυγξ αὐτῶν· ταῖς γλώσσαις αὐτῶν † ἐδολιοῦσαν· ‡ ἰὸς † ἀσπίδων ὑπὸ τὰ ‡ χείλη αὐτῶν.

*14. Ὧν τὸ στόμα † ἀρᾶς καὶ ‡ πικρίας γέμει.

15. Ὀξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα.

*16. † Σύντριμμα καὶ ‡ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν.

17. Καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ ἔγνωσαν.

18. Οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

*19. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νό-

6. Ne sit. alioqvin qvomodo judicabit Deus mundum.

7. Si enim veritas Dei in meo mendacio abundavit in gloriam ipsius, quid adhuc & ego tanqvam peccator judicor?

8. Et non (sicut blasphemamur, & sicut ajunt qvidam nos dicere) qvia facimus mala, ut veniant bona: qvorum damnatio justa est.

9. Qvid ergo? præcellimus? non omnino, procausati sumusenim Judæosqve & Græcos, omnes sub peccato esse:

10. Sicut scriptum est, Non est justus, neqve unus:

11. Non est intelligens, non est reqvirens Deum.

12. Omnes declinaverunt, simul inutiles facti sunt: non est faciens bonitatem, non est usqve ad unum.

13. Sepulchrum patens guttur eorum: linguis suis dolose agebant: venenum aspidum sub labiis eorum:

14. Qvorum os maledictione & amaritudine plenum est.

15. Veloces pedes eorum effundere sanguinem:

16. Contritio & calamitas in viis eorum:

17. Et viam pacis non cognoverunt:

18. Non est timor Dei ante oculos eorum.

19. Scimus autem, qvoniam qvæ-

μ& λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ. ἵνα πᾶν στόμα φραγῇ, καὶ † ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ.

20. Διότι ἐξ ἔργων νόμου οὐ δικαιωθήσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ νόμου ἐπίγνωσις ἁμαρτίας.

21. Νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν.

22. Δικαιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς πάντας καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας· οὐ γάρ ἐστι διαστολή.

23. Πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

24. Δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι, διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

* 25. Ὃν ‡ προέθετο ὁ Θεὸς ‡ἱλαστήριον διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ‡ ἔνδειξιν τῆς ‡ δικαιοσύνης αὐτοῦ, διὰ τὴν † πάρεσιν τῶν † προγεγονότων ‡ ἁμαρτημάτων.

26. Ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ, πρὸς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν τῷ νῦν καιρῷ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν δίκαιον, καὶ δικαιοῦντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ.

27. Ποῦ οὖν ἡ καύχησις; ἐξεκλείσθη. Διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; Οὐχί· ἀλλὰ διὰ νόμου πίστεως.

28. Λογιζόμεθα οὖν, πίστει δικαιοῦσθαι ἄνθρωπον, χωρὶς ἔργων νόμου.

qvæcumqve lex dicit, iis qvi in lege loqvitur, ut omne os obstruatur, & subditus fiat omnis mundus Deo.

20. Propterea ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram illo. per enim legem cognitio peccati.

21. Nunc autem sine lege justitia Dei manifestata est, testificata à lege, & Prophetis.

22. Justitia autem Dei per fidem Jesu Christi, in omnes. & super omnes credentes: non enim est distinctio.

23. Omnes enim peccaverunt, & deficiuntur gloria Dei:

24. Justificati gratis ipsius gratia, per redemptionem, qvæ in Christo Jesu:

25. Qvem proposuit Deus propitiationem per fidem in ipsius sanguine, ad ostensionem justitiæ suæ, per remissionem præfactorum delictorum:

26. In sustentatione Dei, ad ostensionem justitiæ ejus in nunc tempore, ad esse ipsum justum, & justificantem eum qvi ex fide Jesu.

27. Ubi ergo gloriatio? exclusa est. per qvam legem? operum? non, sed per legem fidei.

28. Ratione colligimus ergo fide justificari hominem sine operibus legis.

29. An

29. Ἢ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν; Ναὶ καὶ ἐθνῶν.

*30. † Εἴπερ εἷς ὁ Θεὸς, ὃς ‡ δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ‡ ἀκροβυστίαν διὰ τῆς πίστεως.

31. Νόμον οὖν καταργοῦμεν διὰ τῆς πίστεως; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἱστῶμεν. 26. † 13.

Κεφ. δ'. 4.

1. Τί οὖν ἐροῦμεν Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν εὑρηκέναι κατὰ σάρκα;

2. Εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν Θεόν.

3. Τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

*4. Τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ ‡ μισθὸς οὐ ‡ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ‡ ὀφείλημα.

5. Τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ, πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιοῦντα τὸν ἀσεβῆ, λογίζεται ἡ πίστις αὐτοῦ εἰς δικαιοσύνην.

*6. ‡ Καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν ‡ μακαρισμὸν τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων·

*7. Μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν † ἐπεκαλύφθησαν αἱ ‡ ἁμαρτίαι.

8. Μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται Κύριος ἁμαρτίαν.

9. Ὁ μακαρισμὸς οὖν οὗτος,

29. An Judæorum Deus tantum? nonne vero & Gentium? imo & Gentium.

30. Si quidem unus Deus, qui justificabit circumcisionem ex fide, & præputium per fidem.

31. Legem ergo destruimus per fidem? ne fiat: sed legem stabilimus.

CAPUT IV.

1. Quid ergo dicemus Abraham patrem nostrum invenisse secundum carnem?

2. Si enim Abraham ex operibus justificatus est, habet gloriationem, sed non apud Deum.

3. Qvid enim scriptura dicit? Credidit autem Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam.

4. At operanti merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.

5. At non operanti, credenti autem in justificantem impium, reputatur fides ejus ad justitiam.

6. Sicut & David dicit beatitudinem hominis, cui Deus imputat justitiam sine operibus;

7. Beati qvorum remissæ sunt iniquitates, & qvorum tecta sunt peccata.

8. Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum.

9. Beatitudo ergo hæc in circum-

ἐπὶ τὴν περιτομὴν, ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; Λέγομεν γὰρ ὅτι ἐλογίσθη τῷ Ἀβραὰμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην.

10. Πῶς οὖν ἐλογίσθη; ἐν περιτομῇ ὄντι, ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; Οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ.

11. Καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομὴν, σφραγῖδα τῆς δικαιοσύνης τῆς πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι καὶ αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην·

12. Καὶ πατέρα περιτομῆς τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ.

13. Οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραὰμ, ἢ τῷ σπέρματι αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως.

14. Εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατήργηται ἡ ἐπαγγελία·

15. Ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὗ γὰρ οὐκ ἔστι νόμος, οὐδὲ παράβασις.

16. Διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν,

17. (Καθὼς γέγραπται· Ὅτι

cumcisione, an etiam in præputio? dicimus enim, quia reputata est Abrahæ fides ad justitiam.

10. Quomodo ergo reputata est? in circumcisione existenti, an in præputio? non in circumcisione, sed in præputio.

11. Et signum accepit circumcisionis, signaculum justitiæ fidei quæ in præputio, ad esse eum patrem omnium credentium per præputium, ad reputari & illis justitiam.

12. Et patrem circumcisionis iis non ex circumcisione solum, sed & incedentibus vestigiis ejus quæ in præputio fidei patris nostri Abrahæ.

13. Non enim per legem promissio Abrahæ, aut semini ejus, hæredem eum esse mundi, sed per justitiam fidei.

14. Si enim qui ex lege hæredes, exinanita est fides, & inutilis reddita est promissio.

15. Nam lex iram adoperatur, ubi enim non est lex, nec transgressio.

16. Propter hoc ex fide, ut secundum gratiam, ad esse firmam promissionem omni semini, non ei qui ex lege solū, sed & ei qui ex fide Abrahæ, qui est pater omnium nostrū:

17. (Sicut scriptum est, Quia pa-

πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ ἐπίστευσε, Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τοὺς νεκροὺς, καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα.

patrem multarum Gentium posui te,) ante cui credidit Deum, vivificantem mortuos, & vocantem non existentia ut existentia.

18. Ὃς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν, κατὰ τὸ εἰρημένον· Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου.

18. Qui contra spem in spem credidit, ad fieri eum patrem multarum Gentium, secundum dictum, Sic erit semen tuum.

* 19. Καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει, οὐ κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ ‡ σῶμα ἤδη ‡ νενεκρωμένον, † ἑκατονταέτης ‡ που ὑπάρχων, καὶ τὴν ‡ νέκρωσιν τῆς ‡ μήτρας Σάρρας.

19. Et non infirmatus fide, non consideravit suum ipsius corpus jam emortuum, centum annorum fere subsistens, & mortificationē vulvæ Saræ.

20. Εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ·

20. In autem repromissionem Dei non discceptavit diffidentia, sed confortatus est fide dans gloriam Deo.

21. Καὶ πληροφορηθεὶς, ὅτι ὃ ἐπήγγελται, δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι.

21. Et plenissime sciens qvia qvod promisit, potens est & facere.

22. Διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

22. Ideo & reputatum est illi ad justitiam.

23. Οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ·

23. Non scriptum est autem propter ipsum solum, qvia reputatum est illi.

24. Ἀλλὰ καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγείραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν,

24. Sed & propter nos, qvibus futurum est imputari, credentibus in excitantem Jesum Dominum nostrum à mortuis

* 25. Ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παραπτώματα ἡμῶν, καὶ ἠγέρθη διὰ τὴν ‡ δικαίωσιν ἡμῶν. 14. † 2.

25. Qvi traditus est propter delicta nostra, & excitatus est propter justificationem nostram.

Κεφ. ε'. 5.

CAPUT V.

1. Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως, εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν

1. Justificati ergo ex fide, pacem habemus ad Deum

per

Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 2. Δι' οὗ καὶ τὴν † προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἑστήκαμεν, καὶ † καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ.

3. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς θλίψεσιν εἰδότες ὅτι ἡ θλῖψις ὑπομονὴν κατεργάζεται·

4. Ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν, ἡ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα.

5. Ἡ δὲ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν.

6. Ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν, κατὰ καιρὸν ὑπὲρ ἀσεβῶν ἀπέθανε.

7. Μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν.

8. Συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανε.

9. Πολλῷ οὖν μᾶλλον, δικαιωθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς.

* 10. Εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες † κατηλλάγημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλλαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ.

11. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ

per Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum.

2. Per qvem & acceſſum habuimus fide in gratiam iſtam in qva ſtetimus, & gloriamur in ſpe gloriæ Dei.

3. Non ſolum autem, ſed & gloriamur in tribulationibus, ſcientes qvod tribulatio patientiam operatur.

4. At patientia probationem. at probatio ſpem.

5. At ſpes non confundit, qvia charitas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris per Spiritum ſanctum datum nobis.

6. Adhuc enim Chriſtus, exiſtentibus nobis infirmis, ſecundum tempus pro impiis mortuus eſt:

7. Vix enim pro juſto qvis moritur: pro enim bono forſitan qvis & audeat mori.

8. Commendat autem ſuam ipſius charitatem in nobis Deus: qvoniam adhuc peccatoribus exiſtentibus nobis, Chriſtus pro nobis mortuus eſt.

9. Multò igitur magis juſtificati nunc in ſanguine ipſius, ſervabimur per ipſum ab ira.

10. Si enim inimici exiſtentes reconciliati ſumus Deo per mortem filii ejus, multo magis reconciliati ſervabimur in vita ipſius.

11. Non ſolum autem, ſed & glori-

καυχώμενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

gloriantes in Deo per Dominum nostrum Jesum Christum, per quem nunc reconciliationem accepimus.

12. Διὰ τοῦτο ὥσπερ δι' ἑνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους ὁ θάνατος διῆλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον.

12. Propter hoc sicut per unum hominem peccatum in mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.

13. Ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογεῖται μὴ ὄντος νόμου.

13. Usque ad enim legem peccatum erat in mundo: peccatum autem non imputatur, non existente lege.

14. Ἀλλ' ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδάμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ μέλλοντος.

14. Sed regnavit mors ab Adam usque ad Moysem, & in non peccantes in similitudinem transgressionis Adæ, qui est typus illius futuri.

15. Ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσευσε.

15. Sed non sicut delictum, ita & donum: si enim unius delicto multi mortui sunt, multo magis gratia Dei & donum, in gratia unius hominis Jesu Christi in multos abundavit.

16. Καὶ οὐχ ὡς δι' ἑνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ δώρημα. τὸ μὲν γὰρ κρῖμα ἐξ ἑνὸς εἰς κατάκριμα· τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολλῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα.

16. Et non sicut per unum peccantem, donum. ipsum quidem nam judicium ex uno, in condemnatione: at donatio ex multis delictis, in justificationem.

17. Εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἑνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν τῆς χάριτος καὶ τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες, ἐν ζωῇ βασιλεύσουσι διὰ τοῦ ἑνὸς Ἰησοῦ Χριστοῦ.

17. Si enim unius delicto mors regnavit per unum, multo magis abundantiam gratiæ & donationis justitiæ accipientes in vita regnabunt per unum Jesum Christum.

18. I-

18. Ἄρα οὖν ὡς δι' ἑνὸς παραπτώματος, εἰς πάντας ἀνθρώπους, εἰς κατάκριμα· οὕτω καὶ δι' ἑνὸς δικαιώματος, εἰς πάντας ἀνθρώπους, εἰς δικαίωσιν ζωῆς.

19. Ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς παρακοῆς ἑνὸς ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἑνὸς, δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί.

*20. Νόμος δὲ παρεισῆλθεν ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὗ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, †ὑπερεπερίσσευσεν ἡ †χάρις.

21. Ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν αἰώνιον, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. 9. †ο.

Κεφ. ς'. 6.

1. Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμενοῦμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ;

2. Μὴ γένοιτο· οἵτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ;

3. Ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν;

4. Συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

*5. Εἰ γὰρ †σύμφυτοι γεγό-

18. Igitur sicut per unam offensam in omnes homines in condemnationem, sic & per unam justificationem in omnes homines in justificationem vitæ.

19. Sicut enim per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita & per obeditionem unius, justi constituentur multi.

20. Lex autem subintravit, ut abundaret delictum. ubi autem abundavit peccatum, superabundavit gratia.

21. Ut sicut regnavit peccatum in mortem, ita & gratia regnet per justitiam in vitam æternam, per Jesum Christum Dominum nostrum.

CAPUT VI.

1. Quid ergo dicemus? Permanebimus peccato, ut gratia abundet?

2. Ne fiat. qui mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo?

3. An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christum Jesum, in mortem ipsius baptizati sumus?

4. Consepulti sumus ergo illi per baptismum in mortem, ut quomodo excitatus est Christus à mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.

5. Si enim complantati facti

ναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀναστάσεως ἐσόμεθα.

6. Τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δουλεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ.

7. Ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας.

8. Εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν αὐτῷ.

9. Εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκ ἔτι κυριεύει.

*10. Ὃ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ‡ ἐφάπαξ· ὃ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ.

11. Οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε, ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ, ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

12. Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ.

13. Μηδὲ παριστάνετε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ.

14. Ἁμαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γάρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.

15. Τί οὖν; ἁμαρτήσομεν, ὅτι

cti sumus similitudini mortis ejus, sed & resurrectionis erimus.

6. Hoc scientes, qvia vetus noster homo simul crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ad non ultra serviendum nos peccato.

7. Nam moriens justificatus est à peccato.

8. Si autem mortui sumus cum Christo, credimus qvia etiam simul vivemus ei:

9. Scientes qvod Christus resurgens ex mortuis, non amplius moritur, mors illi non ultra dominatur.

10. Qvod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: qvod autem vivit, vivit Deo.

11. Ita & vos existimate vos ipsos mortuos qvidè esse peccato, viventes autem Deo in Christo Jesu Domino nostro.

12. Non ergo regnet peccatum in mortali vestro corpore, ad obediendum ei in concupiscentiis ejus.

13. Neqve sistite membra vestra arma injustitiæ peccato, sed exhibete vos ipsos Deo, tamqvam ex mortuis viventes, & membra vestra arma justitiæ Deo.

14. Peccatum enim vobis non dominabitur: non enim estis sub lege, sed sub gratia.

15. Qvid ergo? peccabimus, qvo-

οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν; Μὴ γένοιτο.

* 16. Οὐκ οἴδατε ὅτι ᾧ ‡ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν, δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, † ἤτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς δικαιοσύνην;

17. Χάρις δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδαχῆς.

18. Ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ.

* 19. Ἀνθρώπινον λέγω, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ ‡ μέλη ὑμῶν ‡ δοῦλα τῇ ‡ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν· οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν.

20. Ὅτε γὰρ δοῦλοι ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ.

21. Τίνα οὖν καρπὸν εἴχετε τότε, ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων, θάνατος.

22. Νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ, ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν· τὸ δὲ τέλος, ζωὴν αἰώνιον.

23. Τὰ γὰρ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος· τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ζωὴ αἰώνιος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. 7. † 3.

qvoniam non sumus sub lege, sed sub gratia? ne fiat.

16. Nescitis qvoniam cui exhibetis vos ipsos servos ad obedientiam, servi estis cui obeditis, sive peccati ad mortē sive obeditionis ad justitiam?

17. Gratia autem Deo, qvod fuistis servi peccati, obedistis autem ex corde in qvam traditi estis formam doctrinæ.

18. Liberati autem à peccato, servi facti estis justitiæ.

19. Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ. sicut enim exhibuistis membra vestra serva immunditiæ & iniqvitati ad iniqvitatem: ita nunc exhibete membra vestra serva justitiæ in sanctificationem.

20. Qvum enim servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ.

21. Qvem ergo fructum habuistis tunc in qvibus nunc erubescitis? nam finis illorum mors.

22. Nunc vero liberati à peccato, servi facti autem Deo, habetis fructum vestrum in sanctificationem, at finem, vitam æternam.

23. Nam stipendia peccati mors: at donatio Dei, vita æterna in Christo Jesu Domino nostro.

CA-

Κεφ. ζ'. 7.

1. Η* ἀγνοεῖτε ἀδελφοὶ (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ) ὅτι ὁ νόμος κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ;

*2. Η γὰρ † ὑπανδρος γυνὴ τῷ ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ ἀνδρός.

3. Ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίσει, ἐὰν γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνήρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ νόμου· τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἑτέρῳ.

4. Ὥστε, ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἑτέρῳ τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρποφορήσωμεν τῷ Θεῷ.

5. Ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκὶ, τὰ παθήματα τῶν ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, εἰς τὸ καρποφορῆσαι τῷ θανάτῳ.

*6. Νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθανόντος ἐν ᾧ κατειχόμεθα· ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν ‡ καινότητι πνεύματος, καὶ οὐ † παλαιότητι γράμματος.

7. Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὁ νόμος ἁμαρτία; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔγνων εἰ μὴ διὰ νόμου· τήν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ἤδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν· Οὐκ ἐπιθυμήσεις.

8. Ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ

CAPUT VII.

1. AN ignoratis fratres, (scientibus enim legem loquor) qvia lex dominatur homini ad qvantũ tempus vivet?

2. Nam qvæ sub viro est mulier, viventi viro alligata est lege: si autem mortuus fuerit vir, soluta est à lege viri.

3. Igitur vivente viro, adultera decernetur, si fuerit viro alteri: si autem mortuus fuerit vir, liberata est à lege, ad non esse eam adulteram, factam viro alteri.

4. Itaqve, fratres mei, & vos mortificati estis legi per corpus Christi, ad esse vos viro alteri ex mortuis excitato, ut fructificemus Deo.

5. Qvum enim essemus in carne, passiones peccatorum illæ per legem, operabantur in membris nostris, ad fructificandum morti.

6. Nunc autem soluti sumus à lege, mortua in qva detinebamur, ita ut servire nos in novitate spiritus, & non vetustate literæ.

7. Qvid ergo dicemus? qvia lex peccatum? ne fiat: sed peccatum non cognovi, si non per legem: ipsamqve nam concupiscentiam nesciebam, si non lex diceret, Non concupisces.

8. Occasionem autem accipiens,

ἁμαρτία, διὰ τῆς ἐντολῆς, κατεργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά.

9. Ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν.

10. Ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὑρέθη μοι ἡ ἐντολὴ ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον.

11. Ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐντολῆς, ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν.

12. Ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, καὶ ἡ ἐντολὴ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή.

13. Τὸ οὖν ἀγαθὸν, ἐμοὶ γέγονε θάνατος; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία· ἵνα φανῇ ἁμαρτία διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον, ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτωλὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς.

14. Οἴδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός ἐστιν· ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν.

15. Ὃ γὰρ κατεργάζομαι, οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ.

*16. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, † σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός.

17. Νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτὸ, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

ens, peccatum per mandatum adoperatum est in me omnem concupiscentiam: sine enim lege peccatum mortuum.

9. Ego autem vivebam sine lege aliqvando. veniente autem mandato, peccatum vixit.

10. Ego autem mortuus sum: & inventum est mihi mandatum, qvod ad vitam, hoc ad mortem.

11. Nam peccatum, occasionem accipiens per mandatum, seduxit me, & per illud occidit.

12. Itaqve qvidem lex sancta, & mandatum sanctum, & justum, & bonum.

13. Ergo bonum mihi factum est mors? ne fiat: sed peccatum, ut appareat peccatum, per bonum mihi adoperatum mortem, ut fiat secundum hyperbolen peccans peccatum per mandatum.

14. Scimus enim qvia lex spiritualis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato.

15. Qvod enim adoperor, non cognosco: non enim qvod volo, hoc ago, sed qvod odi, illud facio:

16. Si autem qvod non volo, illud facio, consentio legi qvoniam bona.

17. Nunc autem non amplius ego adoperor illud, sed habitans in me peccatum. 18.

18. Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ (τοῦτ' ἔστιν ἐν τῇ σαρκί μου) ἀγαθόν· τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν, οὐχ εὑρίσκω.

19. Οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω.

20. Εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία.

*21. Εὑρίσκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν ‡ παράκειται.

*22. † Συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ‡ ἔσω ἄνθρωπον·

*23. Βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου † ἀντιστρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ ‡ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου.

24. Ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος. τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου;

25. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῒ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ· τῇ δὲ σαρκὶ, νόμῳ ἁμαρτίας. 9. † 5.

Κεφ. η'. 8.

1. Οὐδὲν ἄρα νῦν κατάκριμα τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.

18. Scio enim, qvia non habitat in me, hoc est in carne mea, bonum. nam velle adjacet mihi, at perficere bonum, non invenio.

19. Non enim qvod volo facio bonum, sed qvod non volo malum, hoc ago.

20. Si autem, qvod non volo, ego illud facio, non jam ego adoperor illud, sed habitans in me peccatum.

21. Invenio igitur legem volenti mihi facere bonum, qvoniam mihi malum adjacet

22. Condelector enim legi Dei secundum interiorem hominem.

23. Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati existente in membris meis.

24. (Miser ego homo, qvis me liberabit de corpore mortis hujus?

25. Gratias habeo Deo per Jesum Christum Dominum nostrum,) nempe igitur ipse ego qvidem mente servio legi Dei, at carne, legi peccati.

CAPUT VIII.

1. NUlla nempe nunc condemnatio his, qvi in Christo Jesu, non secundum carnem ambulantibus, sed secundum spiritum.

2. Nam

2. Ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος τῆς ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἠλευθέρωσέ με ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου.

2. Nam lex spiritus vitæ in Christo Jesu, liberavit me à lege peccati, & mortis.

3. Τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκός, ὁ Θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας, κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί·

3. Nam impossibile legis, in qvo infirmabatur per carnem, Deus suum ipsius filium mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnavit peccatum in carne.

4. Ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ νόμου πληρωθῇ ἐν ἡμῖν τοῖς μὴ κατὰ σάρκα περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα.

4. Ut justificatio legis impleretur in nobis, non secundum carnem ambulantibus, sed secundum spiritum.

5. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα ὄντες, τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν· οἱ δὲ κατὰ πνεῦμα, τὰ τοῦ πνεύματος.

5. Nam secundum carnem existentes, ea qvæ carnis, sapiunt: qvi vero secundum spiritum, ea qvæ spiritus.

6. Τὸ γὰρ †Φρόνημα τῆς σαρκὸς, †θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη.

6. Nam prudentia carnis, mors: at prudentia spiritus, vita & pax.

7. Διότι τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς Θεόν· τῷ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται· οὐδὲ γὰρ δύναται.

7. Propter qvod prudentia carnis, inimica in Deum: nam legi Dei non subjicitur: nec enim potest.

8. Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες, Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται.

8. At in carne existentes, Deo placere non possunt.

9. Ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι, εἴπερ πνεῦμα Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. εἰ δέ τις πνεῦμα Χριστοῦ οὐκ ἔχει, οὗτος οὐκ ἔστιν αὐτοῦ.

9. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu, si qvidem spiritus Dei habitat in vobis. Si autem quis spiritum Christi non habet, hic non est ejus.

10. Εἰ δὲ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, τὸ μὲν σῶμα νεκρὸν διὰ ἁμαρτίαν· τὸ δὲ πνεῦμα, ζωὴ διὰ δικαιοσύνην.

10. Si autem Christus in vobis, ipsum qvidem corpus mortuum propter peccatum: at spiritus, vita propter justitiã

11. Εἰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐγείραντος Ἰησοῦν ἐκ νεκρῶν οἰ-

11. Si autem spiritus excitantis Jesum ex mortuis ha-

κεῖ ἐν ὑμῖν, ὁ ἐγείρας τὸν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν, ζωοποιήσει καὶ τὰ θνητὰ σώματα ὑμῶν, διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος ἐν ὑμῖν.

bitat in vobis, suscitans Christum ex mortuis, vivificabit & mortalia corpora vestra propter inhabitantem ejus spiritum in vobis.

12. Ἄρα οὖν, ἀδελφοί, ὀφειλέται ἐσμὲν οὐ τῇ σαρκί, τοῦ κατὰ σάρκα ζῆν.

12. Utique ergo, fratres, debitores sumus, non carni, ad secundum carnem vivere.

13. Εἰ γὰρ κατὰ σάρκα ζῆτε, μέλλετε ἀποθνήσκειν· εἰ δὲ πνεύματι τὰς πράξεις τοῦ σώματος θανατοῦτε, ζήσεσθε.

13. Si enim secundum carnē vixeritis, futuri estis mori: si autem spiritu actiones corporis mortificaveritis, vivetis.

14. Ὅσοι γὰρ πνεύματι Θεοῦ ἄγονται, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Θεοῦ.

14. Qvicumqve enim spiritu Dei aguntur, ii sunt filii Dei.

15. Οὐ γὰρ ἐλάβετε πνεῦμα δουλείας πάλιν εἰς φόβον, ἀλλ' ἐλάβετε πνεῦμα υἱοθεσίας, ἐν ᾧ κράζομεν, Ἀββᾶ ὁ πατήρ.

15. Non enim accepistis spiritum servitutis iterum in timorem, sed accepistis spiritum adoptionis filiorum, in qvo clamamus, Abba, Pater.

16. Αὐτὸ τὸ πνεῦμα συμμαρτυρεῖ τῷ πνεύματι ἡμῶν ὅτι ἐσμὲν τέκνα Θεοῦ.

16. Ipse spiritus contestatur spiritui nostro, qvod sumus filii Dei.

17. Εἰ δὲ τέκνα, καὶ κληρονόμοι· κληρονόμοι μὲν Θεοῦ, συνκληρονόμοι δὲ Χριστοῦ· εἴπερ συμπάσχομεν, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν.

17. Si autem filii, & hæredes: hæredes qvidem Dei, cohæredes autem Christi. si modo compatimur, ut & conglorificemur.

18. Λογίζομαι γὰρ ὅτι οὐκ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

18. Existimo enim, qvod non dignæ passiones nunc temporis, ad futuram gloriam revelari in nobis.

19. Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται.

19. Nam anxia exspectatio creaturæ revelationem filiorum Dei exspectat.

20. Τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα·

20. Nam vanitati creatura subjecta est, non volens, sed propter subjicientem in spe.

21. Ἐπ' ἐλπίδι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ

21. Qvia & ipsa creatura libera-

χίοις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τ Θεῦ.

* 22. Οἴδαμεν γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις ‡ συστενάζει καὶ † συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν.

23. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ πνεύματος ἔχοντες, καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, υἱοθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν.

24. Τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπὶς δὲ βλεπομένη, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει;

25. Εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

* 26. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· τὸ γὰρ τί προσευξώμεθα ‡ καθὸ δεῖ, οὐκ οἴδαμεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα † ὑπερεντυγχάνει ‡ ὑπὲρ ἡμῶν ‡ στεναγμοῖς † ἀλαλήτοις.

27. Ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας, οἶδε τί τὸ φρόνημα τοῦ πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.

28. Οἴδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν, πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθὸν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν.

29. Ὅτι οὓς προέγνω, καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς.

berabitur à servitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.

22. Scimus enim quod omnis creatura ingemiscit, & comparturit usque nunc.

23. Non solum autem, sed & ipsi primitias spiritus habentes, & nos ipsi in nobis ipsis gemimus, adoptionem filiorum expectantes, redemptionem corporis nostri.

24. Nam spe servati sumus: spes autem visa, non est spes: quod enim videt quis, quid & sperat?

25. Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam expectamus.

26. Similiter autem & spiritus simul recipit infirmitates nostras. nam quid oremus sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.

27. At scrutans corda scit quid prudentia spiritus: quia secundum Deum interpellat pro sanctis.

28. Scimus autem, quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum, secundum propositum vocatis existentibus.

29. Nam quos præscivit, & prædestinavit conformes imaginis filii sui, ad esse eum primogenitum in multis fratribus.

30. Οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

31. Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;

32. Ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται;

33. Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαιῶν.

34. Τίς ὁ κατακρίνων; Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ καὶ ἐγερθείς, ὃς καί ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν.

35. Τίς ἡμᾶς † χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλῖψις, ἢ † στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα;

36. (Καθὼς γέγραπται· Ὅτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.)

37. Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν † ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.

38. Πέπεισμαι γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωή, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστῶτα, οὔτε μέλλοντα,

39. Οὔτε † ὕψωμα, οὔτε βάθος,

30. Quos autem prædestinavit, hos & vocavit: & quos vocavit, hos & justificavit: quos autem justificavit, illos & glorificavit.

31. Quid ergo dicemus ad hæc? si Deus pro nobis, quis contra nos?

32. Qui etiam proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis gratificabitur?

33. Quis accusabit adversus electos Dei? Deus justificans.

34. Quis condemnans? Christus mortuus, magis vero & excitatus: qui & est in dextera Dei, qui etiam interpellat pro nobis.

35. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an persequutio? an fames? an nuditas? an periculum? an gladius?

36. Sicut scriptum est, Quia propter te mortificamur totam diem: æstimati sumus sicut oves occisionis.

37. Sed in his omnibus superamus propter dilegentem nos.

38. Persuasus sum enim, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque instantia, neque futura.

39. Neque altitudo, neque pro-

θ☉, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τ☉ Θεοῦ, τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. 21. † 6.

Κεφ. θ'. 9.

1. Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, (συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν πνεύματι ἁγίῳ,)

2. Ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη, καὶ ἀδιάλειπτ☉ ὀδύνη τῇ καρδίᾳ μου.

3. Ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα·

4. Οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ † υἱοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ διαθῆκαι καὶ ἡ † νομοθεσία καὶ ἡ † λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι·

5. Ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

6. Οὐχοἷον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγ☉ τοῦ Θεοῦ· οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραήλ·

7. Οὐδ' ὅτι εἰσὶ σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα.

8. Τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκὸς, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας, λογίζεται εἰς σπέρμα.

9. Ἐπαγγελίας γὰρ ὁ λόγ☉ οὗτος· Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρᾳ υἱός.

profunditas, neqve aliqva creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, qvæ in Christo Jesu Domino nostro.

CAPUT IX.

1. Veritatem dico in Christo, non mentior, contestante mihi conscientia mea in spiritu sancto.

2. Qvoniam tristitia mihi est magna, & continuus dolor cordi meo.

3. Optabam enim ipse ego anathema esse à Christo pro fratribus meis, cognatis meis secundum carnem:

4. Qvi sunt Israëlitæ, qvorum adoptio filiorum, & gloria, & testamenta, & legis latio, & cultus, & promissa.

5. Qvorum patres, & ex qvibus Christus, qvod secundum carnem: existens super omnia Deus benedictus in secula. amen.

6. Non fieri potest autem, qvod exciderit verbum Dei: non enim omnes qvi ex Israël, ii Israël.

7. Neqve qvia sunt semen Abrahæ, omnes filii: sed in Isaac vocabitur tibi semen:

8. Id est, Non filii carnis, hi filii Dei, sed filii promissionis, æstimantur in semine

9. Promissionis enim verbum hoc, Secundum tempus hoc veniam, & erit Saræ filius.

10. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα, ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ τοῦ πατρὸς ἡμῶν.

11. Μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν τοῦ Θεοῦ πρόθεσις μένῃ, οὐκ ἐξ ἔργων, ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος,

12. Ἐρρήθη αὐτῇ· Ὅτι ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσσονι.

13. Καθὼς γέγραπται· Τὸν Ἰακὼβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἠσαῦ ἐμίσησα.

14. Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; Μὴ γένοιτο.

15. Τῷ γὰρ Μωυσῇ λέγει· Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν † οἰκτίρω.

16. Ἄρα οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεῶντος Θεοῦ.

17. Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραώ· Ὅτι εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου ἐν πάσῃ γῇ.

18. Ἄρα οὖν ὃν θέλει, ἐλεεῖ· ὃν δὲ θέλει, σκληρύνει.

19. Ἐρεῖς οὖν μοι· Τί ἔτι μέμφεται; τῷ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀνθέστηκε;

20. ‡ Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, σὺ τίς εἶ ὁ ‡ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; Μὴ ἐρεῖ τὸ † πλάσμα τῷ ‡ πλάσαντι· Τί με ἐποίησας οὕτως;

10. Non solum autem, sed & Rebecca ex uno concubitum habens, Isaac patris nostri.

11. Nondum enim natis, neque agentibus quid bonum aut malum, (ut secundum electionem Dei propositum maneret, Non ex operibus, sed ex vocante,

12. Dictum est ei, Quia major servier minori:

13. Sicut scriptum est, Jacob dilexi, at Esau odio habui.

14. Quid ergo dicemus? numquid iniquitas apud Deum? ne fiat.

15. Nam Moysi dicit, Miserebor cujus misereor, & miserabor quemcunq; miseratus fuero.

16. Nempe igitur non volentis, neque currentis, sed miserentis Dei.

17. Dicit enim scriptura Pharaoni, Quia in ipsum hoc excitavi te, ut ostendam in te virtutem meam, & ut annuncietur nomen meum in universa terra.

18. Nempe ergo cujus vult miseretur, quem autem vult indurat.

19. Dices itaque mihi, Quid adhuc queritur? nam voluntati ejus quis resistit?

20. Imo vero, ô homo, tu quis es respondens Deo? numquid dicit figmentum fictori, Quid me fecisti sic?

21. An

*21. Ἢ οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τῆς πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ ‡φυράματος ποιῆσαι, ὃ μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὃ δὲ εἰς ἀτιμίαν;

21. An non habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere hoc quidem in honorem vas, hoc vero in contumeliam?

22. Εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξασθαι τὴν ὀργὴν, καὶ γνωρίσαι τὸ δυνατὸν αὐτοῦ, ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ σκεύη ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν;

22. Si autem volens Deus ostendere iram, & notam facere potentiam suam, sustinuit in multa longanimitate vasa iræ adaptata in interitum:

23. Καὶ ἵνα γνωρίσῃ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκεύη ἐλέους, ἃ προητοίμασεν εἰς δόξαν;

23. Et ut notas faceret divitias gloriæ suæ in vasa misericordiæ, quæ præparavit in gloriam:

24. Οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς, οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν.

24. Quos & vocavit nos, non solum ex Judæis, sed etiam ex Gentibus;

25. Ὡς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει· Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου, λαόν μου· καὶ τὴν οὐκ ἠγαπημένην, ἠγαπημένην.

25. Sicut & in Osee dicit, Vocabo non populum meum, populum meum: & non dilectam, dilectam.

26. Καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς· Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος.

26. Et erit, in loco ubi dictum est eis, Non populus meus vos, ibi vocabuntur filii Dei vivi.

*27. Ἡσαΐας δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραήλ· Ἐὰν ᾖ ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ †κατάλειμμα ‡σωθήσεται.

27. Esaias autem clamat pro Israël, Si fuerit numerus filiorum Israël tamquam arena maris, reliquiæ servabuntur.

*28. Λόγον γὰρ ‡συντελῶν καὶ ‡συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ, ὅτι λόγον συντετμημένον ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς.

28. Verbum enim consummans & abbrevians in justitia, quia verbum concisum faciet Dominus super terram.

29. Καὶ καθὼς προείρηκεν Ἡσαΐας· Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὡς Σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς Γόμορρα ἂν ὡμοιώθημεν.

29. Sicut prædixit Esaias, Si non Dominus Sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma utique facti essemus, & sicut Gomorrha utique similes fuissemus.

30. Quid

30. Τί οὖν ἐροῦμεν; Ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην, κατέλαβε δικαιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως.

31. Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον δικαιοσύνης, εἰς νόμον δικαιοσύνης οὐκ ἔφθασε.

32. Διατί; Ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ' ὡς ἐξ ἔργων νόμου· προσέκοψαν γὰρ τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος.

33. Καθὼς γέγραπται· Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιὼν λίθον προσκόμματος, καὶ πέτραν σκανδάλου· καὶ πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται. 13. † 5.

Κεφ. ί. 10.

1. Ἀδελφοὶ, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας, καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν Θεὸν, ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ἐστιν εἰς σωτηρίαν.

2. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν.

3. Ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑπετάγησαν.

4. Τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι.

5. Μωσῆς γὰρ γράφει τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

6. Ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω λέγει· Μὴ εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου· Τίς ἀναβήσεται εἰς

30. Qvid ergo dicemus? Qvod Gentes non sectantes justitiam, apprehenderunt justitiam: justitiam autem qvæ ex fide:

31. Israël vero sectans legem justitiæ, in legem justitiæ non pervenit.

32. Propter qvid? qvia non ex fide, sed qvasi ex operibus legis. offenderunt enim lapidi offensionis:

33. Sicut scriptum est: Ecce ego pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali: & omnis credens in eum, non confundetur.

CAPUT X.

1. FRatres, ipsa qvidem bona voluntas mei cordis, & obsecratio ad Deum, pro Israël est in salutem.

2. Testor enim illis, qvod zelum Dei habent, sed non secundum scientiam.

3. Ignorantes enim Dei justitiam, & propriam justitiam qværentes statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti.

4. Finis enim legis Christus, ad justitiam omni credenti.

5. Moyses enim scribit, Justitiam qvæ ex lege, qvod faciens ea homo, vivet in eis.

6. Qvæ autem ex fide justitia sic dicit, Ne dixeris in corde tuo, Qvis ascendet in cœ-

τὸν ἐφικόν; Τοῦτ' ἔστι Χριστὸν καταγαγεῖν.

7. Ἢ Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσσον; Τοῦτ' ἔστι Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.

8. Ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγγύς σου τὸ ῥῆμά ἐστιν ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου. τοῦτ' ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν.

9. Ὅτι ἐὰν ὁμολογήσῃς ἐν τῷ στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ Θεὸς αὐτὸν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ.

10. Καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην· στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν.

11. Λέγει γὰρ ἡ γραφή· Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ καταισχυνθήσεται.

12. Οὐ γάρ ἐστι διαστολὴ Ἰουδαίου τε καὶ Ἕλληνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν.

13. Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται.

14. Πῶς οὖν ἐπικαλέσωνται εἰς ὃν οὐκ ἐπίστευσαν; Πῶς δὲ πιστεύσουσιν οὗ οὐκ ἤκουσαν; Πῶς δὲ ἀκούσουσι χωρὶς κηρύσσοντος;

15. Πῶς δὲ κηρύξουσιν ἐὰν μὴ ἀποσταλῶσι; Καθὼς γέγραπται· Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά.

16. Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπή-

cælum? id est Christum deducere.

7. Aut, qvis descendet in abyssum? hoc est Christum à mortuis reducere.

8. Sed qvid dicit? Prope te verbum est in ore tuo, & in corde tuo. hoc est verbum fidei, qvod prædicamus.

9. Qvia si confitearis in ore tuo Dominum Jesum, & credideris in corde tuo, qvod Deus illum suscitavit à mortuis, salvaberis.

10. Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem.

11. Dicit enim scriptura, Qvia omnis credens in illum, non confundetur.

12. Non enim est distinctio Judæiqve & Græci, nam idem Dominus omnium, dives in omnes invocantes illum.

13. Omnis enim qvicumqve invocaverit nomen Domini, servabitur.

14. Qvomodo ergo invocabunt in qvẽ non crediderunt? qvomodo autem credent qvẽ non audierunt? qvomodo autem audient sine prædicante?

15. Qvomodo vero prædicabunt, si non mittantur? sicut scriptum est, Qvam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona!

16. Sed non omnes auscul-

16. Ἀλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ησαΐας γὰρ λέγει· Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν;

17. Ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.

18. Ἀλλὰ λέγω· Μὴ οὐκ ἤκουσαν; Μενοῦνγε εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν.

19. Ἀλλὰ λέγω· Μὴ οὐκ ἔγνω Ἰσραήλ; Πρῶτος Μωσῆς λέγει· Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπ' ἔθνει ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς.

* 20. Ησαΐας δὲ † ἀποτολμᾷ, καὶ λέγει· Εὑρέθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ‡ ἐμφανὴς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι.

* 21. Πρὸς δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει· Ὅλην τὴν ἡμέραν † ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ‡ ἀντιλέγοντα. 4. † 2.

Κεφ. ια'. 11.

1. Λέγω οὖν· Μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; Μὴ γένοιτο. καὶ γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενιαμίν.

2. Οὐκ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. | Ἢ οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή, ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ, λέγων.

*3. Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, καὶ τὰ θυσιαστήριά σου κατέ-

tarunt Evangelio. Esaias enim dicit, Domine, quis credidit auditui nostro?

17. Ergo fides ex auditu: at auditus per verbum Dei.

18. Sed dico, Numqvid non audierunt? Imo vero in omnem terrā exivit sonus eorū, & in fines habitatæ verba eorū.

19. Sed dico, Numquid non cognovit Israel? primus Moyses dicit: Ego ad æmulationem adducam vos in non gentem, in gentem insipientem in iram mittam vos.

20. Esaias autem audet, & dicit, Inventus sum me non qværentibus: conspicuus factus sum me non interrogantibus.

21. Ad autem Israël dicit: Totam diem expandi manus meas ad populum impersuasum, & contradicentem.

CAPUT XI.

1. Dico ergo, Numqvid repulit Deus populum suum? ne fiat: etenim ego Israëlita sum, ex semine Abraham, tribus Benjamin.

2. Non repulit Deus plebem suam, qvam præscivit, an nescitis in Elia qvid dicit scriptura? ut interpellat Deum adversum Israel? dicens:

3. Domine, Prophetas tuos occiderunt, & altaria tua suffoderunt: & ego relictus sum

σκαψαν † καὶ γὼ † ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχήν μου.

* 4. Ἀλλὰ τί λέγει αὐτῷ ὁ † χρηματισμός; Κατέλιπον † ἐμαυτῷ † ἑπτακισχιλίους ἄνδρας οἵτινες οὐκ † ἔκαμψαν † γόνυ τῇ Βάαλ.

* 5. Οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ † λεῖμμα κατ' † ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν.

6. Εἰ δὲ χάριτι, οὐκ ἔτι ἐξ ἔργων· ἐπεὶ ἡ χάρις οὐκ ἔτι γίνεται χάρις· εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔτι ἐστὶν ἔργον.

* 7. Τί οὖν; Ὃ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ † λοιποὶ † ἐπωρώθησαν.

* 8. (Καθὼς γέγραπται· Ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα † κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν,) ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.

* 9. Καὶ Δαβὶδ λέγει· Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς † θήραν, καὶ εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς.

* 10. Σκοτισθήτωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν † νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς † σύγκαμψον.

* 11. Λέγω οὖν, μὴ † ἔπταισαν ἵνα πέσωσι; Μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ † παραζηλῶσαι αὐτούς.

12. Εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

sum solus, & qværunt animam meam.

4. Sed qvid dicit illi divinum responsum? Reliqvi mihi ipsi septies mille viros, qvi non curvaverunt genua Baal.

5. Sic ergo & in nunc tempore, relictio secundum electionem gratiæ facta est.

6. Si autem gratia, non jam ex operibus: alioqvin gratia non jam est gratia, si autem ex operibus, non amplius est gratia: alioqvi opus non amplius est opus.

7. Qvid ergo? qvod inqvirit Israël, hoc non est consequtus: at electio consequta est: at cæteri obdurverunt:

8. Sicut scriptum est: Dedit illis Deus spiritum compunctionis: oculos, ad non videndum, & aures ad non audiendum, usq; in hodiernum diem

9. Et David dicit: Fiat mensa eorum in laqveum, & in captionem, & in scandalum, & in retributionem illis.

10. Obscurentur oculi eorum ad non videndum, & dorsum eorum semper incurva.

11. Dico ergo: Nunqvid offenderunt, ut caderent? ne fiat: sed illorum ruina, salus Gentibus, ad æmulatione extimulandum illos.

12. Si vero ruina illorum divitiæ,

τῶν πλοῦτος κόσμου, καὶ τὸ ἥττημα αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;

13. Ὑμῖν γὰρ λέγω τοῖς ἔθνεσιν, ἐφ' ὅσον μέν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν ἀπόστολος· τὴν διακονίαν μου δοξάζω.

14. Εἴ πως παραζηλώσω μου τὴν σάρκα, καὶ σώσω τινας ἐξ αὐτῶν.

* 15. Εἰ γὰρ ἡ ‡ ἀποβολὴ αὐτῶν, ‡ καταλλαγὴ κόσμου· τίς ἡ † πρόσληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν;

16. Εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία, καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ῥίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι.

* 17. Εἰ δέ τινες τῶν ‡ κλάδων ‡ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ‡ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς, καὶ ‡ συγκοινωνὸς τῆς ῥίζης καὶ τῆς † πιότητος τῆς ‡ ἐλαίας ἐγένου,

18. Μὴ κατακαυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ῥίζαν βαστάζεις, ἀλλ' ἡ ῥίζα σέ.

19. Ἐρεῖς οὖν· Ἐξεκλάσθησαν οἱ κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεντρισθῶ.

20. Καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἕστηκας· μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ.

21. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων οὐκ ἐφείσατο, μή πως οὐδὲ σοῦ φείσηται.

* 22. Ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας, † ἀποτομίαν· ἐπὶ δὲ σε, χρηστότης, ἐὰν ἐπιμείνῃς

vitiæ mundi, & diminutio eorum divitiæ Gentium, qvanto magis plenitudo eorum?

13. Vobis enim dico Gentibus, ad qvantum qvidem sum ego Gentium Apostolus, ministerium meum glorificabo.

14. Siqvomodo ad æmulandum provocem meam carnem, & salvem aliqvos ex illis.

15. Si enim abjectio eorum, reconciliatio mundi, qvæ assumptio, si non vita ex mortuis?

16. Si vero primitia sancta, & massa: & si radix sancta, & rami.

17. Si vero aliqvi ramorum defracti sunt, tu autem oleaster existens insertus es in illis, & particeps radicis, & pinguedinis olivæ factus es:

18. Ne obglorieris ramis si vero obgloriaris, non tu radicem portas, sed radix te.

19. Dices ergo: Defracti sunt rami, ut ego inserar.

20. Pulchre: incredulitate defracti sunt, tu autem fide stas: ne efferaris animo, sed time.

21. Si enim Deus ipsis secundum naturam ramis non pepercit, ne forte nec tibi parcat.

22. Vide ergo benignitatem, & severitatem Dei: in qvidem lapsos, severitatem, in autem te benignitatem, si per-

νης τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ.

23. Καὶ ἐκεῖνοι δὲ, ἐὰν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσαι αὐτούς.

* 24. Εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξεκόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν † ἐνεκεντρίσθης εἰς † καλλιέλαιον, πόσῳ μᾶλλον, οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν, ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;

25. Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, τὸ μυστήριον τοῦτο, (ἵνα μὴ ἦτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι) ὅτι πώρωσις ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέγονεν, ἄχρις οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ.

26. Καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ σωθήσεται· καθὼς γέγραπται· Ἥξει ἐκ Σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ.

27. Καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέλωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

28. Κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον, ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν, ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας.

29. Ἀμεταμέλητα γὰρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ.

* 30. Ὥσπερ γὰρ καὶ ὑμεῖς ποτε ἠπειθήσατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ † ἠλεήθητε τῇ τούτων † ἀπειθείᾳ·

31. Οὕτω καὶ οὗτοι νῦν ἠπείθησαν τῷ ὑμετέρῳ ἐλέει, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐλεηθῶσι.

permanseris benignitati, alioqvin & tu excideris.

23. Et illi autem, si non permanserint incredulitati, inserentur: potens enim est Deus iterum inserere illos.

24. Si enim tu ex illo secundum naturam excisus es oleastro, & contra naturam insertus es in bonam olivam, qvanto magis ii qvi secundū naturam inserentur propriæ olivæ?

25. Non enim volo vos ignorare, fratres, mysterium hoc, (ut non sitis apud vos ipsos arrogantes) qvia obduratio ex parte Israël facta est, usqve qvo plenitudo Gentium intraret.

26. Et sic omnis Israël servabitur, sicut scriptum est, Veniet ex Sion liberator, & avertet impietates à Jacob.

27. Et hoc illis à me fœdus, qvum abstulero peccata eorū.

28. Secundum qvidem Evangelium, inimici propter vos: secundum autem electionem, dilecti propter patres.

29. Impœnitibilia enim dona, & vocatio Dei.

30. Sicut enim aliqvando & vos non credidistis Deo, nunc autem misericordiam consequuti estis illorū incredulitate.

31. Ita & isti nunc non crediderunt vestræ misericordiæ, ut & ipsi misericordiam consequantur.

32. Συνέκλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσῃ.

* 33. Ὦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ· ὡς † ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ‡ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ.

* 34. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου; ἢ τίς † σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;

* 35. Ἢ Τίς † προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ‡ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ;

36. Ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν. 36. † 15.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παραστῆσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν.

2. Καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ· ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοὸς ὑμῶν, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

* 3. Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι, παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, μὴ † ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν· ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν, ἑκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ‡ ἐμέρισε μέτρον πίστεως.

4. Καθάπερ γὰρ ἐν ἑνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ

32. Concluſit enim Deus omnes in incredulitatem, ut omnium miſereatur.

33. O profunditas divitiarum, & ſapientiæ, & ſcientiæ Dei: qvam incomprehenſibilia judicia ejus, & inperveſtigabiles viæ ejus?

34. Qvis enim cognovit ſenſum Domini, aut qvis conſiliarius ejus fuit.

35. Aut qvis prior dedit illi, & retribuetur ei.

35. Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo omnia: ipſi gloria in ſecula. Amen.

CAPUT XII.

1. HOrtor itaqve vos, fratres, per miſerationes Dei, ſiſtere corpora veſtra hoſtiam viventem, ſanctam, benepla centem Deo, rationalem cultum veſtrum.

2. Et ne configuramini ſeculo huic: ſed reformamini renovitate ſenſus veſtri, ad probandum vos qvæ voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta.

3. Dico enim per gratiam datam mihi, omni exiſtenti in vobis, non ſuper ſapere præter qvod oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrium eſſe, unicuiqve ſicut Deus partitus eſt menſuram fidei.

4. Sicut enim in uno corpore membra multa habemus,

at

μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν.

at membra omnia non eundem habent actum:

5. Οὕτως οἱ πολλοὶ ἓν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ † καθ' εἷς, ἀλλήλων μέλη.

5. Ita multi unum corpus sumus in Christo, at singulum alia aliorum membra.

6. Ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ‡ διάφορα, εἴτε προφητείαν, κατὰ τὴν † ἀναλογίαν τῆς πίστεως.

6. Habentes autem donationes secundum gratiam datam nobis, differentes, sive prophetiam, secundum rationem fidei.

7. Εἴτε διακονίαν, ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ.

7. Sive ministerium, in ministerio: sive docens in doctrina:

8. Εἴτε ὁ παρακαλῶν, ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ ‡ μεταδιδοὺς, ἐν ἁπλότητι· ὁ ‡ προϊστάμενος, ἐν σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν † ἱλαρότητι.

8. Sive exhortans, in exhortatione: distribuens, in simplicitate: præfectus, in solicitudine: miserescens, in hilaritate.

9. Ἡ ἀγάπη, ‡ ἀνυπόκριτος. † Ἀποστυγοῦντες τὸ πονηρὸν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ.

9. Dilectio sine simulatione: odientes malum, adhærentes bono.

10. Τῇ ‡ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους ‡ φιλόστοργοι. Τῇ τιμῇ ἀλλήλους † προηγούμενοι.

10. Fraterna charitate in sese mutuo amore propensi: honore alii alios prævenientes.

11. Τῇ ‡ σπουδῇ μὴ ‡ ὀκνηροί. Τῷ πνεύματι ‡ ζέοντες. Τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες.

11. Solicitudine non pigri, spiritu ferventes, Domino servientes.

12. Τῇ ἐλπίδι χαίροντες. Τῇ θλίψει ὑπομένοντες. Τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες.

12. Spe gaudentes, tribulatione patientes, orationi instantes.

13. Ταῖς χρείαις τῶν ἁγίων κοινωνοῦντες. Τὴν φιλοξενίαν διώκοντες.

13. Usibus sanctorum communicantes, hospitalitatem sectantes.

14. Εὐλογεῖτε τοὺς διώκοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε.

14. Benedicite persequentibus vos: benedicite, & ne imprecamini.

15. Χαίρειν μετὰ χαιρόντων, καὶ κλαίειν μετὰ κλαιόντων.

15. Gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus.

16. Id-

16. Τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· Μὴ τὰ ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. Μὴ γίνεσθε φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς.

16. Idipsum invicem sentientes: non alta sapientes, sed humilibus consentientes. ne este prudentes apud vosmetipsos.

* 17. Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· ‡ Προνοούμενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων.

17. Nulli malum pro malo reddentes, procurantes honesta coram omnibus hominibus.

18. Εἰ δυνατὸν τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες.

18. Si possibile, qvod ex vobis, cum omnibus hominibus pacem habentes:

19. Μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί· ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ· Ἐμοὶ ἐκδίκησις· ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος.

19. Non vosmetipsos ulciscentes, dilecti, sed date locum iræ: scriptum est enim, Mihi vindicta, ego retribuam, dicit Dominus.

* 20. Ἐὰν οὖν πεινᾷ ὁ ἐχθρός σου, ‡ ψώμιζε αὐτόν· ἐὰν † διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν, † ἄνθρακας πυρὸς ‡ σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

20. Si ergo esurierit inimicus tuus, ciba illum: si sitit, potum da illi. hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput ejus.

21. Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ· ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. 21. † 8.

21. Ne vincitor à malo, sed vince in bono malum.

Κεφ. ιγ'. 13.

CAPUT XIII.

1. Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω. οὐ γάρ ἐστιν ἐξουσία εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ· αἱ δὲ οὖσαι ἐξουσίαι, ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσίν.

1. Omnis anima potestatibus super habentibus subdita sit: non enim est potestas si non à Deo: qvæ autem existentes potestates à Deo ordinatæ sunt.

* 2. Ὥστε ὁ ‡ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ, τῇ τοῦ Θεοῦ † διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ ἀνθεστηκότες, ἑαυτοῖς κρίμα λήψονται.

2. Itaqve resistens potestati, ipsi Dei ordinationi resistit. at resistentes, sibi ipsis damnationem accipient.

3. Οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ τῶν

3. Nam principes non sunt pavor bonorum operum, sed ma-

κακῶν· Θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν; τὸ ἀγαθὸν ποίει· καὶ ἕξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς.

4. Θεοῦ γάρ διάκονός ἐστί σοι εἰς τὸ ἀγαθόν· Ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γάρ διάκονός ἐστιν, ἔκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι.

5. Διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν συνείδησιν.

6. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελεῖτε· λειτουργοὶ γάρ Θεοῦ εἰσιν εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες.

* 7. Ἀπόδοτε οὖν πᾶσι τὰς ‡ ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον, τὸν ‡ φόρον· τῷ τὸ τέλος, τὸ ‡ τέλος· τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον· τῷ τὴν τιμήν, τὴν τιμήν.

8. Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἕτερον, νόμον πεπλήρωκε.

* 9. Τὸ γάρ· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ ‡ φονεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ‡ ψευδομαρτυρήσεις· Οὐκ ἐπιθυμήσεις· καὶ ‡ εἴτις ἑτέρα ‡ ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ ‡ ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ· Ἀγαπήσεις τὸν ‡ πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

10. Ἡ ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

* 11. Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρόν, ὅτι ὥρα ἡμᾶς ἤδη ἐξ

malorum. vis autem non timere potestatem? bonum fac, & habebis laudem ex illa.

4. Dei enim minister est tibi in bonum: si autem malum feceris, time: non enim frustra gladium portat: Dei enim minister est, vindex in iram ipsi malum agenti.

5. Ideoqve necessitas subjici, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.

6. Propter hoc enim & tributa solvitis: ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum fortiter incumbentes.

7. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: cui timorem, timorem: cui honorem, honorem.

8. Nemini qvicqvam debeatis, si non diligere alii alios: nam diligens alterum, legem implevit.

9. Hoc enim, Non mœchaberis, Non occides, Non furaberis, Non falsum testaberis, Non concupisces, & si qvod aliud mandatum, in hoc verbo recapitulatur, in hoc, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

10. Dilectio proximi malum non operatur. plenitudo ergo legis dilectio.

11. Et hoc, scientes tempus, qvia hora nos jam de somno

ex-

ὑπνῶ ἐγερθῆναι. νῦν γὰρ † ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ ‡ σωτηρία ἢ † ὅτε ἐπιστεύσαμεν.

12. Ἡ νὺξ προέκοψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν. ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τῆς σκότους, καὶ ἐνδυσόμεθα τὰ ὅπλα τοῦ φωτός.

* 13. Ὡς ἐν ἡμέρᾳ, ‡ εὐσχημόνως ‡ περιπατήσωμεν· μὴ ‡ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ † κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ.

14. Ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἐπιθυμίας. 19. † 2.

Κεφ. ιδ'. 14.

1. Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει, προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις διαλογισμῶν.

2. Ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα ἐσθίει.

3. Ὁ ἐσθίων, τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, τὸν ἐσθίοντα μὴ κρινέτω. ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο.

4. Σὺ τίς εἶ ὁ κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; Τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται δὲ· δυνατὸς γάρ ἐστιν ὁ Θεὸς στῆσαι αὐτόν.

5. Ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορείσθω.

6. Ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυ-

citari: nunc propior nostra salus, qvam qvum credidimus.

12. Nox præcessit, at dies appropinqvavit, abjiciamus ergo opera tenebrarum, & induamur arma lucis.

13. Sicut in die, decenter ambulemus, non comessationibus & ebrietatibus: non cubilibus & lasciviis, non lite & æmulatione:

14. Sed induimini Dominum Jesum Christum, & carnis curam ne feceritis in desideriis.

CAPUT XIV.

1. Infirmum autem infirmum fide assumite, non in disceptationibus disputationum.

2. Hic qvidem credit manducare omnia, at infirmus olus edit.

3. Manducans non manducantem non spernat, & non manducans manducantē non judicet: Deus enim illum assumpsit.

4. Tu qvis es judicans alienum servum? proprio domino stat aut cadit. stabit autem: potens enim est Deus statuere illum.

5. Hic qvidem judicat diem inter diem, hic autem judicat omnem diem: unusqvisqve in proprio sensu abundet.

6. Sapiens diem: Domino sapit:

ελῶ φρονεῖ· καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ· ὁ ἐσθίων, Κυρίῳ ἐσθίει· εὐχαριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων, Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ.

7. Οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει.

8. Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν. ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, Κυρίῳ ἀποθνήσκωμεν. ἐάν οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν.

9. Εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ.

10. Σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ.

11. Γέγραπται γάρ· Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος· ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ.

12. Ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει τῷ Θεῷ.

13. Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ, ἢ σκάνδαλον.

14. Οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοι-

pit: & non sapiens diem, Domino non sapit: & manducans, Domino manducat, gratias agit enim Deo: & non manducans, Domino non manducat, & gratias agit Deo.

7. Nemo enim nostrum sibi ipsi vivit, & nemo sibi ipsi moritur.

8. Sive enim vivimus, Domino vivimus: sive morimur, Domino morimur. sive ergo vivimus, sive morimur, Domini sumus.

9. In hoc enim Christus & mortuus est, & resurrexit, & revixit, ut & mortuorum, & vivorum dominetur.

10. Tu autem qvid judicas fratrem tuum? aut & tu qvid spernis fratrem tuum? omnes enim adstabimus tribunali Christi.

11. Scriptum est enim, Vivo ego, dicit Dominus, qvoniam mihi flectet omne genu, cæleſtium, & terrestrium, & inferorum, & omnis lingva confitebitur Deo.

12. Itaq; unusqvisqve nostrū pro seipso rationē reddet Deo.

13. Non amplius ergo invicem judicemus, sed hoc judicate magis, hoc, non ponere offendiculum fratri, vel scandalum.

14. Scio & persuasus sum in Christo Jesu, qvia nihil com-

νον δι' ἑαυτὸν· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν.

15. Εἰ δὲ διὰ βρῶμα ὁ ἀδελφός σου λυπεῖται, οὐκ ἔτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκεῖνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανε.

16. Μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν.

17. Οὐ γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

18. Ὁ γὰρ ἐν τούτοις δουλεύων τῷ Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις.

19. Ἄρα οὖν τὰ τῆς εἰρήνης διώκωμεν καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους.

20. Μὴ ἕνεκεν βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν καθαρά· ἀλλὰ κακὸν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίοντι.

21. Καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν κρέας, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ.

22. Σὺ πίστιν ἔχεις· κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων ἑαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει.

23. Ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγῃ, κατακέκριται, ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως. πᾶν δὲ ὃ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.

commune per ipsum, si non existimanti aliqvid commune esse, illi commune.

15. Si vero propter cibum frater tuus contristatur, non amplius secundum charitatem ambulas. ne cibo tuo illum perde, pro qvo Christus mortuus est.

16. Non blasphemetur ergo vestrum bonum.

17. Non enim est regnum Dei esca & potus, sed justitia, & pax, & gaudium in spiritu sancto.

18. Nam in his serviens Christo, bene placens Deo, & probatus hominibus.

19. Nempe igitur qvæ pacis sectemur, & qvæ ædificationis ad invicem.

20. Ne propter escam destruito opus Dei. omnia qvidem munda, sed malum homini per offendiculum edenti.

21. Honestum hoc non manducare carnem, neqve bibere vinum, neqve in qvo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur.

22. Tu fidem habes? penes teipsum habe coram Deo. beatus non judicans semetipsum in eo qvod probat.

23. At ambigens, si manducaverit, damnatus est, qvia non ex fide. omne autem qvod non ex fide, peccatum est.

CA-

Κεφ. ιε'. 15.

*1. Ὀφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ † ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν.

2. Ἕκαστος γὰρ ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν.

3. Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν, ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται· Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων σε ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ.

4. Ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη· ἵνα διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ παρακλήσεως τῶν γραφῶν, τὴν ἐλπίδα ἔχωμεν.

5. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῴη ὑμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις, κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν.

6. Ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσελάβετο ὑμᾶς εἰς δόξαν Θεοῦ.

8. Λέγω δὲ Ἰησοῦν Χριστὸν διάκονον γεγενῆσθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας τῶν πατέρων.

9. Τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν. καθὼς γέγραπται· Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.

CAPUT XV.

1. Debemus autem nos potentes imbecillitates impotentum portare, & non nobis ipsis placere.

2. Unusquisque enim vestrum proximo placeat in bonum ad ædificationem.

3. Etenim Christus non sibi ipsi placuit, sed sicut scriptum est? Improperia improperantiũ tibi, ceciderunt super me.

4. Quæcumque enim ante scripta sunt, ad nostram doctrinam ante scripta sunt, ut per patientiam, & per consolationem scripturarum, spem habeamus.

5. At Deus patientiæ, & solatii, det vobis id ipsum sapere in se invicem, secundum Christum Jesum:

6. Ut unanimiter in unò ore glorificetis Deum, & patrem Domini nostri Jesu Christi.

7. Ideo suscipite alii alios, sicut & Christus suscepit vos in honorem Dei.

8. Dico autem Jesum Christum ministrum fuisse circumcisionis propter veritatem Dei, ad confirmandum promissiones patrum,

9. At gentes super misericordia glorificare Deum, sicut scriptum est, Propter hoc confitebor tibi in Gentibus, Domine, & nomini tuo psallam.

10. Et

10. Καὶ πάλιν λέγει· Εὐφράνθητε ἔθνη μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.

11. Καὶ πάλιν· Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐπαινέσατε αὐτὸν πάντες οἱ λαοί.

12. Καὶ πάλιν Ησαΐας λέγει· Ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.

13. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν εἰς τὸ περισσεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει πνεύματος ἁγίου.

14. Πέπεισμαι δὲ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ‡ μεστοί ἐστε ‡ ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι καὶ ἀλλήλους νουθετεῖν.

15. † Τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν, ἀδελφοί, ἀπὸ μέρους, ὡς † ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς διὰ τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ,

16. Εἰς τὸ εἶναί με λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, † ἱερουργοῦντα τὸ ‡ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκτος, ἡγιασμένη ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

17. Ἔχω οὖν καύχησιν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τὰ πρὸς Θεόν.

18. Οὐ γὰρ τολμήσω λαλεῖν τι ὧν οὐ κατειργάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ,

10. Et iterum dicit: Lætamini Gentes cum plebe ejus.

11. Et iterum: Laudate Dominum omnes Gentes, & magnificate eum omnes populi.

12. Et rursus Esaias ait: Erit radix Jesse, & exurgens regere Gentes, in eum Gentes sperabunt.

13. At Deus spei repleat vos omni gaudio & pace in credere ad abundandum vos in spe, in virtute spiritus sancti.

14. Persvasus sum autem, fratres mei, & ipse ego de vobis, qvoniam & ipsi pleni estis bonitate, repleti omni scientia, potentes & alios monere.

15. Audacius autem scripsi vobis, fratres, ex parte, tanqvam in memoriam reducens vos, per gratiam datam mihi à Deo:

16. Ad esse me ministrum Jesu Christi in Gentibus sanctificantem Evangelium Dei, ut fiat oblatio Gentium accepta, sanctificata in Spiritu sancto.

17. Habeo igitur gloriationē in Christo Jesu qvæ ad Deum.

18. Non enim audebo loqvi aliqvid eorum qvæ non effecit Christus per me, in obedientiam Gentium, & verbo & opere.

19. In

19. Ἐν δυνάμει σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει πνεύματος Θεοῦ· ὥστε με ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

19. In virtute signorū & prodigiorum, in virtute Spiritus Dei ita ut me ab Hierusalem & circum usque ad Illyricum implevisse Evangelium Christi.

20. Οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὠνομάσθη Χριστὸς ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ.

20. Sic autem amanter contendentem evangelizare, non ubi nominatus est Christus, ut non super alienum fundamentum ædificarem.

21. Ἀλλὰ, καθὼς γέγραπται· Οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, ὄψονται· καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι, συνήσουσι.

21. Sed, sicut scriptum est, Qvibus non annunciatum est de eo, videbunt: & qvi non audierunt, intelligent.

22. Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς.

22. Ideo & impediebar plurimum venire ad vos.

* 23. Νυνὶ δὲ † μηκέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς † κλίμασι τούτοις, † ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν.

23. Nunc vero non ulterius locum habens in regionibus his, cupiditatem autem habens veniendi ad vos à multis annis.

24. Ὡς ἐὰν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν, ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐλπίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι ἐκεῖ ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ.

24. Ut si proficiscar in Hispaniam, veniam ad vos: spero enim præteriens conspicere vos, & à vobis præmitti illuc, si vobis primum ex parte impletus fuero.

25. Νυνὶ δὲ πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλὴμ, διακονῶν τοῖς ἁγίοις.

25. Nunc autem proficiscor in Hierusalem, ministrans sanctis.

26. Εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ Ἀχαΐα κοινωνίαν τινὰ ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἱερουσαλήμ.

26. Probaverunt enim Macedonia & Achaja collationem aliqvam facere in pauperes sanctorum qvi in Hierusalem.

27. Εὐδόκησαν γὰρ, καὶ ὀφειλέται αὐτῶν εἰσιν· εἰ γὰρ τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς.

27. Placuit eis enim, & debitores eorum sunt. si enim spiritalibus eorum participarunt Gentes, debent & in carnalibus ministrare eis.

28. Hoc

28. Τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγισάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπανίαν.

29. Οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς, ἐν πληρώματι εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ ἐλεύσομαι.

30. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ πνεύματος † συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσευχαῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Θεόν.

31. Ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἵνα ἡ διακονία μου εἰς Ἰερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος γένηται τοῖς ἁγίοις.

* 32. Ἵνα ἐν χαρᾷ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ † συναναπαύσωμαι ὑμῖν.

33. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν· ἀμήν. 12. † 7.

Κεφ. ις'. 16.

1. Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς.

* 2. Ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως τῶν ἁγίων, καὶ παραστῆτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρῄζῃ πράγματι· καὶ γὰρ αὐτὴ † προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, καὶ αὐτοῦ ἐμοῦ.

3. Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

4. (Οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς

28. Hoc igitur perficiens & assignans eis fructum hunc, proficiscar per vos in Hispaniam.

29. Scio autem quoniam veniens ad vos, in plenitudine benedictionis Evangelii Christi veniam.

30. Obsecro autem vos, fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum, & per charitatem Spiritus simul contendere mihi in orationibus pro me ad Deum.

31. Ut liberer ab infidelibus in Judæa, & ut ministerium meum in Hierusalem acceptum fiat sanctis.

32. Ut in gaudio veniam ad vos per voluntatem Dei, & simul recreer vobis.

33. At Deus pacis cum omnibus vobis. Amen.

CAPUT XVI.

1. Commendo autem vobis Phœben sororem nostram, existentem ministram ecclesiæ quæ in Cenchris:

2. Ut eam suscipiatis in Domino digne sanctis, & assistatis ei in quocumque vestri usus fuerit negotio: etenim ipsa adsistrix multis facta est, & ipsi mihi.

3. Salutate Priscillam & Aquilam simul operantes meos in Christo Jesu:

4. Qui pro anima mea suam ipso-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0611
DFG

μυ τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν· οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν.)

5. Καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. Ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγαπητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας εἰς Χριστόν.

6. Ἀσπάσασθε Μαριάμ, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ἡμᾶς.

7. Ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου, καὶ συναιχμαλώτους μου· οἵτινές εἰσιν ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἐμοῦ γεγόνασιν ἐν Χριστῷ.

8. Ἀσπάσασθε Ἀμπλίαν τὸν ἀγαπητόν μου ἐν Κυρίῳ.

9. Ἀσπάσασθε Οὐρβανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου.

10. Ἀσπάσασθε Ἀπελλῆν, τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. Ἀσπάσασθε τοὺς ὄντας τῶν Ἀριστοβούλου.

11. Ἀσπάσασθε Ἡρῳδίωνα τὸν συγγενῆ μου. Ἀσπάσασθε τοὺς ὄντας τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ.

12. Ἀσπάσασθε Τρύφαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. Ἀσπάσασθε Περσίδα τὴν ἀγαπητήν, ἥτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ.

13. Ἀσπάσασθε Ῥοῦφον τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ.

14. Ἀσπάσασθε Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμᾶν, Πατρόβαν, Ἑρμῆν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς ἀδελφούς.

ipsorum cervicem supposuerunt: quibus non ego solus gratias ago, sed & cunctæ ecclesiæ Gentium.)

5. Et domesticam eorum ecclesiam. salutate Epænetum dilectum mihi, qui est primitiæ Achajæ in Christo.

6. Salutate Mariam, quæ multum laboravit in nobis.

7. Salutate Andronicum & Juniam cognatos meos, & concaptivos meos qui sunt insignes in Apostolis, qui & ante me fuerunt in Christo.

8. Salutate Ampliam dilectum meum in Domino.

9. Salutate Urbanum simul operantem nostrum in Christo, & Stachyn dilectū meum.

10. Salutate Apellen probum in Christo. salutate eos qui ex Aristobuli.

11. Salutate Herodionem cognatum meum. salutate eos qui ex Narcissi, existentes in Domino.

12. Salutate Tryphænam & Tryphosam, laborantes in Domino. salutate Persidem dilectam, quæ multum laboravit in Domino.

13. Salutate Rufum electum in Domino, & matrem ejus & meam.

14. Salutate Asyncritū, Phlegontem, Herman, Patrobam, Hermen, & qui cum eis fratres.

15. Ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους.

16. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Χριστοῦ.

17. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ σκάνδαλα παρὰ τὴν διδαχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε, ποιοῦντας καὶ ἐκκλίνατε ἀπ' αὐτῶν.

18. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν κοιλίᾳ· καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξαπατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων.

19. Ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφίκετο. Χαίρω οὖν τὸ ἐφ' ὑμῖν. Θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγαθόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν.

20. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν.

21. Ἀσπάζονται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου.

22. Ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ.

23. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἔραστος ὁ οἰκονόμος τῆς πόλεως, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.

15. Salutate Philologum & Juliam, Nereum & sororem ejus, & Olympam, & qui cum eis omnes sanctos.

16. Salutate alii alios in osculo sancto: salutant vos ecclesiæ Christi.

17. Rogo autem vos, fratres, speculari ipsos dissensiones & offendicula præter doctrinam quam vos didicistis, facientes, & declinate ab illis.

18. Nam hujusmodi Domino nostro Jesu Christo non serviunt, sed suo ipsorum ventri: & per blandiloquentiam & benedictionem seducunt corda innocentium.

19. Nam vestra obedientia in omnes devenit. gaudeo igitur hoc in vobis: volo autem vos sapientes quidem esse in bono, simplices autem in malo.

20. At Deus pacis conterat Satanam sub pedibus vestris, in celeritate. gratia Domini nostri Jesu Christi vobiscum Amen.

21. Salutant vos Timotheus simul operans meus, & Lucius, & Jason, & Sosipater cognati mei.

22. Saluto vos ego Tertius, scribens epistolam, in Domino.

23. Salutat vos Cajus hospes meus, & ecclesiæ universæ. salutat vos Erastus procurator civitatis, & Quartus frater.

24. Gra-

24. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν.

25. Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑμᾶς στηρίξαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις σεσιγημένου.

26. Φανερωθέντος δὲ νῦν διά τε γραφῶν προφητικῶν, κατ' ἐπιταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ, εἰς ὑπακοὴν πίστεως, εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνωρισθέντος.

27. Μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν. 8. † 3.

Πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη ἀπὸ Κορίνθου διὰ Φοίβης τῆς διακόνου τῆς ἐν Κεγχρεαῖς ἐκκλησίας.

24. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

25. At potenti vos stabilire juxta evangelium meũ, & prædicationem Jesu Christi, secundum revelationem mysterii temporibus æternis taciti:

26. Manifestati autem nunc per qve scripturas propheticas, secundum adordinationem æterni Dei, ad obeditionẽ fidei) in cunctis Gentibus cogniti:

27. Soli sapienti Deo per Jesum Christum, gloria in secula. Amen.

Ad Romanos scripta à Corintho per Phœben ministram ejus qvæ in Conchreensibus ecclesiæ.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. α'. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Σωσθένης ὁ ἀδελφός.

2. Τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγιασμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν

PAULI AD CORINTHIOS EPISTOLA PRIOR.

CAPUT I.

1. PAULUS vocatus Apostolus Jesu Christi, per voluntatem Dei, & Sosthenes frater,

2. Ecclesiæ Dei existenti in Corintho, sanctificatis in Christo Jesu, vocatis sanctis, cum omnibus invocantibus nomen Domini nostri JESU

μῶν Ἰησοῦ Χριστῷ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν.

3. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

5. Ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει.

6. Καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χριστοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν.

7. Ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρίσματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

8. Ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

9. Πιστὸς ὁ Θεὸς, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοινωνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

10. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοὶ, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾖ ἐν ὑμῖν σχίσματα, ἦτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῒ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ.

11. Ἐδηλώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν ὑμῖν εἰσι.

12. Λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει· Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ἐγὼ δὲ Χριστοῦ.

Christi, in omni loco ipsorumque & nostro:

3. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

4. Gratias ago Deo meo semper pro vobis, in gratia Dei data vobis in Christo Jesu.

5. Quia in omnibus ditati estis in illo, in omni verbo, & omni scientia.

6. (Sicut testimonium Christi confirmatum est in vobis.)

7. Ita ut vos non defici in ullo gratuito dono, expectantes revelationem Domini nostri Jesu Christi:

8. Qui & confirmabit vos usque in finem inculpatos, in die Domini nostri Jesu Christi

9. Fidelis Deus, per quem vocati estis in communionē filii ejus Domini nostri Jesu Christi

10. Obsecro autem vos, fratres, per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut idipsum dicatis omnes: & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in eadem mente, & in eadem sententia.

11. Manifestatum est enim mihi de vobis, fratres mei, ab iis qui Chloes, quia contentiones in vobis sunt:

12. Dico autem hoc, quod unusquisque vestrum dicit: Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephæ, ego autem Christi.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0615
DFG

13. Μεμέρισται ὁ Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε;

13. Divisus est Christus? Non Paulus crucifixus est pro vobis? aut in nomen Pauli baptizati estis?

14. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ Κρίσπον καὶ Γάϊον.

14. Gratias ago Deo, quod neminem vestrum baptizavi, si non Crispum & Cajum:

15. Ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβάπτισα.

15. Ut ne quis dicat quod in meum nomen baptizavi.

16. Ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα ἄλλον ἐβάπτισα.

16. Baptizavi autem & Stephanæ domum. Cæterum, nescio si quem alium baptizaverim

17. Οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγγελίζεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

17. Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare: non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi.

18. Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς δὲ σῳζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστι.

18. Verbum enim crucis, quidem pereuntibus stultitia est: at servatis, nobis, virtus Dei est.

19. Γέγραπται γάρ· Ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω.

19. Scriptum est enim, Perdam sapientiam sapientium, & prudentiam prudentium reprobabo.

20. Ποῦ σοφός; Ποῦ γραμματεύς; Ποῦ † συζητητὴς τοῦ ‡ αἰῶνος τούτου; Οὐχὶ ‡ ἐμώρανε ὁ Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου τούτου;

20. Ubi sapiens? ubi scriba? ubi inquisitor seculi hujus? Nonne infatuavit Deus sapientiam mundi hujus?

21. Ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας.

21. Postquam enim in sapientia Dei, non cognovit mundus per sapientiam Deum, placuit Deo per stultitiam prædicationis servare credentes.

22. Ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεῖον αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν.

22. Quandoquidem enim Judæi signum petunt, & Græci sapientiam quærunt:

23. Ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν

23. Nos autem prædicamus

Χριστὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, Ἕλλησι δὲ μωρίαν.

24. Αὐτοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν.

25. Ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ, σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ, ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.

* 26. Βλέπετε γὰρ τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ † εὐγενεῖς.

27. Ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά·

* 28. Καὶ τὰ † ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ † ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεὸς, καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ.

29. Ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ.

30. Ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη ἡμῖν σοφία ἀπὸ Θεοῦ, δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις·

31. Ἵνα, καθὼς γέγραπται· Ὁ καυχώμενος, ἐν Κυρίῳ καυχάσθω. 6. † 2.

Κεφ. β'. 2.

1. Κἀγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου ἢ σοφίας, καταγγέλλων ὑμῖν τὸ μαρτύριον τοῦ Θεοῦ.

Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam:

24. Ipsis autem vocatis Judæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & Dei sapientiam.

25. Quia quod stultum Dei sapientius hominibus est: & quod infirmum Dei, fortius hominibus est.

26. Videte enim vocationem vestram, fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles:

27. Sed stulta mundi elegit Deus ut sapientes confundat: & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia.

28. Et ignobilia mundi & contemptibilia elegit Deus, & non existentia ut existentia aboleret:

29. Ut non glorietur omnis caro in conspectu Dei.

30. Ex ipso autem vos estis in Christo Jesu: qui factus est nobis sapientia à Deo, justitiaque & sanctificatio & redemptio.

31. Ut, quemadmodum scriptum est, Gloriatus, in Domino glorietur.

CAPUT II.

1. ET ego veniens ad vos, fratres, veni non in sublimitate sermonis aut sapientiæ, annuncians vobis testimonium Dei.

2. Non

2. Οὐ γὰρ ἔκρινά τοῦ εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.

2. Non enim judicavi scire aliqvid in vobis, si non Jesum Christum, & hunc crucifixum.

3. Καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμῳ πολλῷ ἐγενόμην πρὸς ὑμᾶς.

3. Et ego in infirmitate, & in timore, & in tremore multo factus sum apud vos:

4. Καὶ ὁ λόγος μου, καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν † πειθοῖς ‡ ἀνθρωπίνης ‡ σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν † ἀποδείξει πνεύματος καὶ ‡ δυνάμεως·

4. Et sermo meus, & prædicatio mea non in persuasibilibus humanæ sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis:

5. Ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν μὴ ᾖ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.

5. Ut fides vestra non sit in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

6. Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων.

6. Sapientiam autem loqvimur in perfectis, sapientiam vero non seculi hujus, neqve principum seculi hujus qvi destruuntur.

7. Ἀλλὰ λαλοῦμεν σοφίαν Θεοῦ ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν·

7. Sed loqvimur sapientiam Dei in mysterio occultatam, qvam prædestinavit Deus ante secula in gloriam nostram:

8. Ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν.

8. Qvam nemo principum seculi hujus cognovit. si enim cognovissent, nunqvam Dominum gloriæ crucifixissent.

9. Ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· Ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν·

9. Sed sicut scriptum est, Qvæ oculus non vidit, & auris non audivit, & in cor hominis non ascendit qvæ præparavit Deus diligentibus illū:

10. Ἡμῖν δὲ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· τὸ γὰρ πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ.

10. Nobis autem Deus revelavit per Spiritum suum. nam Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei:

11. Τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων

11. Qvis enim scit hominum

τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; Οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν, εἰ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

12. Ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλάβομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν.

13. Ἃ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν † διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ἁγίου, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες.

14. Ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γνῶναι, ὅτι † πνευματικῶς ἀνακρίνεται.

15. Ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐδενὸς ἀνακρίνεται.

16. Τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; Ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν. 8. † 2.

Κεφ. γ'. 3.

1. Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλῆσαι ὑμῖν ὡς πνευματικοῖς, ἀλλ' ὡς σαρκικοῖς, ὡς νηπίοις ἐν Χριστῷ.

2. Γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα· οὔπω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε.

3. Ἔτι γὰρ σαρκικοί ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἔρις καὶ διχοστασίαι, οὐχὶ σαρκικοὶ

qvæ hominis, si non spiritus hominis qvi in ipso? ita & qvæ Dei nemo novit, si non spiritus Dei.

12. Nos autem non spiritum mundi accepimus, sed Spiritum qvi ex Deo: ut sciamus ipsa à Deo donata nobis:

13. Qvæ & loqvimur non in doctis humanæ sapientiæ verbis, sed in doctis Spiritus sancti, spiritualibus spiritualia conferentes.

14. Animalis autem homo non percipit ea qvæ Spiritus Dei: stultitia enim illi est, & non potest cognoscere, qvia spiritualiter dijudicatur.

15. At spiritualis dijudicat qvidem omnia: ipse vero à nemine dijudicatur.

16. Qvis enim cognovit sensum Domini, qvi instruet eum? nos autem sensum Christi habemus.

CAPUT III.

1. ET ego, fratres, non potui vobis loqvi qvasi spiritualibus, sed qvasi carnalibus: tanqvam infantibus in Christo.

2. Lac vobis potum dedi, & non escam: nondum enim poteratis: sed nec adhuc nunc potestis.

3. Adhuc enim carnales estis. Qvum enim in vobis zelus & contentio, & dissidia: nonne car-

κοί ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε;

4. Ὅταν γὰρ λέγῃ τις· Ἐγὼ μέν εἰμι Παύλου· ἕτερος δέ· Ἐγὼ Ἀπολλῶ· οὐχὶ σαρκικοί ἐστε;

5. Τίς οὖν ἐστι Παῦλος, τίς δὲ Ἀπολλῶς, ἀλλ' ἢ διάκονοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἑκάστῳ ὡς ὁ Κύριος ἔδωκεν;

6. Ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν· ἀλλ' ὁ Θεὸς ηὔξανεν.

7. Ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστί τι, οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐξάνων Θεός.

8. Ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἓν εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον.

9. Θεοῦ γάρ ἐσμεν ‡ συνεργοί. Θεοῦ † γεώργιον, Θεοῦ ‡ οἰκοδομή ἐστε.

10. Κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι, ὡς σοφὸς † ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα, ἄλλος δὲ ἐποικοδομεῖ· ἕκαστος δὲ βλεπέτω πῶς ἐποικοδομεῖ.

11. Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστός.

12. Εἰ δέ τις ‡ ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον, χρυσόν, ‡ ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, † καλάμην.

13. Ἑκάστου τὸ ἔργον φανε-

carnales estis, & secundum hominem ambulatis?

4. Qvum enim dicat qvis: Ego qvidem sum Pauli: alius autem, ego Apollo: nonne carnales estis?

5. Qvis igitur est Paulus? qvis vero Apollo? nisi ministri per qvos credidistis, & unicuiqve sicut Dominus dedit.

6. Ego plantavi, Apollo rigavit: sed Deus incrementum dedit.

7. Itaqve neqve plantans est aliqvid: neqve rigans, sed ille incrementum dans Deus.

8. Plantans autem & rigans unum sunt (unusqvisq; autem propriam mercedem accipiet secundum proprium laborē.)

9. Dei enim sumus cooperatores: Dei agricultura, Dei ædificatio estis.

10. Secundum gratiam Dei datam mihi, ut sapiens architectus fundamentum posui: alius autem superædificat. Unusqvisqve autem videat qvomodo superædificet.

11. Fundamentū enim aliud nemo potest ponere, præter jactum, qvod est Jesus Christus.

12. Si autem qvis superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam:

13. Uniuscujusqve opus ma-

ργν γενήσεται· ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλύπτεται· καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ δοκιμάσει.

14. Εἴ τινος τὸ ἔργον μένει ὃ ἐποικοδόμησε, μισθὸν λήψεται·

15. Εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται· αὐτὸς δὲ σωθήσεται, οὕτως δὲ ὡς διὰ πυρός.

16. Οὐκ οἴδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστε, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν;

17. Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἅγιός ἐστιν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.

18. Μηδεὶς ἑαυτὸν ἐξαπατάτω· εἴ τις δοκεῖ σοφὸς εἶναι ἐν ὑμῖν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.

19. Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου τούτου, μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι. γέγραπται γάρ· Ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν.

20. Καὶ πάλιν· Κύριος γινώσκει τοὺς διαλογισμοὺς τῶν σοφῶν, ὅτι εἰσὶ μάταιοι.

21. Ὥστε μηδεὶς καυχάσθω ἐν ἀνθρώποις· πάντα γὰρ ὑμῶν ἐστιν·

22. Εἴτε Παῦλος, εἴτε Ἀπολλώς, εἴτε Κηφᾶς, εἴτε κόσμος, εἴτε ζωή, εἴτε θάνατος, εἴτε ἐνεστῶτα, εἴτε μέλλοντα· πάντα ὑμῶν ἐστιν.

nifestum fiet. nam dies declarabit: qvi in igne revelabitur: & uniuscujusqve opus qvale sit, ignis probabit.

14. Si cujus opus manserit qvod superædificavit, mercedem accipiet.

15. Si cujus opus exuretur, damnum faciet: ipse autem servabitur, ita vero qvasi per ignem.

16. Nescitis qvia templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis?

17. Si qvis templum Dei corrumpit, disperdet illum Deus. Nam templum Dei sanctum est, qvod estis vos.

18. Nemo seipsum seducat: si qvis videtur sapiens esse in vobis in seculo hoc, stultus fiat, ut fiat sapiens.

19. Nam sapientia mundi hujus, stultitia apud Deum est. Scriptum est enim, Comprehendens sapientes in astutia eorum.

20. Et iterum, Dominus novit cogitationes sapientium, qvoniam sunt vanæ.

21. Itaqve nemo glorietur in hominibus. Omnia enim vestra sunt:

22. Sive Paulus, sive Apollo, sive Cephas, sive mundus, sive vita, sive mors, sive præsentia, sive futura: omnia vestra sunt:

23. Vos

23. Ὑμεῖς δὲ Χριστοῦ· Χριστὸς δὲ Θεοῦ. 10. † 4.

Κεφ. δ'. 4.

1. Οὕτως ἡμᾶς λογιζέσθω ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους μυστηρίων Θεοῦ.

2. Ὧδε λοιπόν, ζητεῖται ἐν τοῖς οἰκονόμοις, ἵνα πιστός τις εὑρεθῇ.

3. Ἐμοὶ δὲ εἰς ἐλάχιστόν ἐστιν ἵνα ὑφ' ὑμῶν ἀνακριθῶ, ἢ ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἡμέρας· ἀλλ' οὐδὲ ἐμαυτὸν ἀνακρίνω.

4. Οὐδὲν γὰρ ἐμαυτῷ σύνοιδα· ἀλλ' οὐκ ἐν τούτῳ δεδικαίωμαι· ὁ δὲ ἀνακρίνων με, Κύριός ἐστιν.

5. Ὥστε μὴ πρὸ καιροῦ τι κρίνετε, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ Κύριος· ὃς καὶ φωτίσει τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους, καὶ φανερώσει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν· καὶ τότε ὁ ἔπαινος γενήσεται ἑκάστῳ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

6. Ταῦτα δέ, ἀδελφοί, μετεσχημάτισα εἰς ἐμαυτὸν καὶ Ἀπολλῶ, διὶ ὑμᾶς· ἵνα ἐν ἡμῖν μάθητε τὸ μὴ ὑπὲρ ὃ γέγραπται φρονεῖν, ἵνα μὴ εἷς ὑπὲρ τοῦ ἑνὸς φυσιοῦσθε κατὰ τοῦ ἑτέρου.

7. Τίς γάρ σε διακρίνει; Τί δὲ ἔχεις ὃ οὐκ ἔλαβες; Εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;

8. Ἤδη κεκορεσμένοι ἐστέ, ἤδη ἐπλουτήσατε, χωρὶς ἡμῶν

23. Vos autem Christi: Christus autem Dei.

CAPUT IV.

1. Sic nos existimet homo ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei.

2. At reliqvum, qværitur in dispensatoribus, ut fidelis qvis inveniatur.

3. Mihi autem in minimum est ut à vobis dijudicer aut ab humano die: sed neqve meipsum dijudico.

4. Nihil enim mihi ipsi conscius sum: sed non in hoc justificatus sum: at dijudicans me, Dominus est.

5. Itaqve ne ante tempus qvid judicate, qvoad usqve veniat Dominus: qvi & illuminabit abscondita tenebrarum, & manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicuiqve à Deo.

6. Hæc autem fratres, transfiguravi in meipsum & Apollo, propter vos: ut in nobis discatis ne supra qvod scriptum est, sapere: ut ne unus super unum inflemini adversus alterum.

7. Qvis enim te discernit? Qvid autem habes qvod non accepisti? Si autem & accepisti, qvid gloriaris qvasi non accipiens?

8. Jam saturati estis, jam ditati estis, sine nobis regna-

βασιλεύσατε· καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε· ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συμβασιλεύσωμεν.

9. Δοκῶ γὰρ ὅτι ὁ Θεὸς ἡμᾶς τοὺς ἀποστόλους ‡ ἐσχάτους ‡ ἀπέδειξεν ὡς † ἐπιθανατίους, ὅτι θέατρον ἐγενήθημεν τῷ κόσμῳ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις.

10. Ἡμεῖς μωροὶ διὰ Χριστόν, ὑμεῖς δὲ φρόνιμοι ἐν Χριστῷ· ἡμεῖς ἀσθενεῖς, ὑμεῖς δὲ ἰσχυροί· ὑμεῖς ἔνδοξοι, ἡμεῖς δὲ ἄτιμοι.

11. Ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας καὶ πεινῶμεν, καὶ διψῶμεν, καὶ † γυμνητεύομεν, καὶ κολαφιζόμεθα, καὶ † ἀστατοῦμεν·

12. Καὶ κοπιῶμεν, ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσί· λοιδορούμενοι, εὐλογοῦμεν· διωκόμενοι, ἀνεχόμεθα·

13. Βλασφημούμενοι, παρακαλοῦμεν· ὡς † περικαθάρματα τοῦ κόσμου ἐγενήθημεν, πάντων † περίψημα ἕως ἄρτι.

14. Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ' ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ.

15. Ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας. ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα.

16. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, μιμηταί μου γίνεσθε.

17. Διὰ τοῦτο ἔπεμψα ὑμῖν Τιμόθεον, ὅς ἐστι τέκνον μου ἀ-

stis: & utinam sane regnetis, ut & nos vobis simul regnemus.

9. Puto enim qvod Deus nos Apostolos novissimos edidit tanqvam morti destinatos: qvia spectaculum facti sumus mundo & angelis, & hominibus.

10. Nos stulti propter Christum: vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos glorioſi, nos autem ignominioſi.

11. Usqve in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cædimur, & instabiles sumus,

12. Et laboramus, operantes propriis manibus: conviciis affecti, benedicimus: persequtionem patientes, sustinemus.

13. Blasphemati, obsecramus, tamqvam purgamenta mundi facti sumus, omnium peripsema usqve adhuc.

14. Non pudore afficiens vos scribo hæc: sed ut natos meos charissimos moneo.

15. Si enim decem millia pædagogorum habeatis in Christo: sed non multos patres. In enim Christo Jesu per Evangelium ego vos genui.

16. Rogo ergo vos, imitatores mei estote.

17. Propter hoc misi vobis Timotheum, qvi est natus meus

γαπητον καὶ πιστὸν ἐν Κυρίῳ, ὃς ὑμᾶς ἀναμνήσει τὰς ὁδούς μου τὰς ἐν Χριστῷ, καθὼς πανταχοῦ ἐν πάσῃ ἐκκλησίᾳ διδάσκω.

18. Ὡς μὴ ἐρχομένου δέ μου πρὸς ὑμᾶς, ἐφυσιώθησάν τινες.

19. Ἐλεύσομαι δὲ ταχέως πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ γνώσομαι οὐ τὸν λόγον τῶν πεφυσιωμένων, ἀλλὰ τὴν δύναμιν.

20. Οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει.

21. Τί θέλετε; Ἐν ῥάβδῳ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐν ἀγάπῃ πνεύματί τε πραΰτητος; 7. † 5.

Κεφ. ε. 5.

1. Ὅλως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία, καὶ τοιαύτη πορνεία ἥτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὀνομάζεται, ὥστε γυναῖκά τινα τοῦ πατρὸς ἔχειν.

2. Καὶ ὑμεῖς πεφυσιωμένοι ἐστὲ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῇ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας;

3. Ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἀπὼν τῷ σώματι, παρὼν δὲ τῷ πνεύματι, ἤδη κέκρικα ὡς παρὼν, τὸν οὕτω τοῦτο κατεργασάμενον,

4. Ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, συναχθέντων ὑμῶν καὶ τοῦ ἐμοῦ πνεύματος, σὺν τῇ δυνάμει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

5. Παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

us dilectus & fidelis in Domino, qui vos commonefaciet vias meas quæ in Christo, sicut ubiq; in omni ecclesia doceo.

18. Tanquam non venturo autem me ad vos, inflati sunt quidam.

19. Veniam autem cito ad vos, si Dominus voluerit: & cognoscam non sermonem inflatorum, sed virtutem.

20. Non enim in sermone regnum Dei, sed in virtute.

21. Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in charitate, spirituque mansuetudinis?

CAPUT V.

1. Omnino auditur in vobis fornicatio: & talis fornicatio, qualis nec in Gentibus nominatur: ita ut uxorem quendam patris habere.

2. Et vos inflati estis: & non magis luxistis, ut tollatur de medio vestrum qui opus hoc fecit.

3. Ego quidem enim ut absens corpore, præsens autem spiritu, jam judicavi ut præsens, eum sic hoc operatum,

4. In nomine Domini nostri Jesu Christi, congregatis vobis & meo spiritu, cum virtute Domini nostri Jesu Christi,

5. Tradere ejusmodi satanæ in interitum carnis, ut spiritus servetur in die Domini Jesu Christi.

6. Οὐ καλὸν τὸ καύχημα ὑμῶν· οὐκ οἴδατε ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ;

7. Ἐκκαθάρατε οὖν τὴν παλαιὰν ζύμην, ἵνα ἦτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι· καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη, Χριστός.

* 8. Ὥστε † ἑορτάζωμεν, μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ‡ ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.

9. Ἔγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ, μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις.

10. Καὶ οὐ πάντως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκταις, ἢ ἅρπαξιν, ἢ εἰδωλολάτραις· ἐπεὶ ὠφείλετε ἄρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν.

11. Νυνὶ δὲ ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ λοίδορος, ἢ μέθυσος, ἢ ἅρπαξ· τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν.

12. Τί γάρ μοι καὶ τοὺς ἔξω κρίνειν; Οὐχὶ τοὺς ἔσω ὑμεῖς κρίνετε;

* 13. Τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει. Καὶ ‡ ἐξαίρειτε τὸν πονηρὸν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν. 4. † 1.

Κεφ. ϛ'. 6.

1. Τολμᾷ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν ἀδίκων, καὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἁγίων;

6. Non pulchra gloriatio vestra. Nescitis qvia modicum fermentum totam massam fermentat?

7. Expurgate igitur vetus fermentum, ut sitis nova massa, sicut estis azymi. Etenim Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus.

8. Itaqve epulemur, non in fermento veteri, neqve in fermento malitiæ & neqvitiæ, sed in azymis sinceritatis & veritatis.

9. Scripsi vobis in epistola, Ne commisceri fornicariis:

10. Et non omnino fornicariis mundi hujus, aut avaris, aut rapacibus, aut idololatris? alioqvin debueratis ex mundo exire.

11. Nunc autem scripsi vobis non commisceri, si qvis frater nominatus aut fornicator aut maledicus, aut avarus, aut idololatra, aut ebriosus, aut rapax, ejusmodi nec comedere.

12. Qvid enim mihi & eos qvi foris judicare? Nonne eos intus vos judicatis?

13. Eos autem foris Deus judicabit. Et auferte malum ex vobis ipsis.

CAPUT VI.

1. Audet aliqvis vestrum negotium habens ad alterum judicari apud injustos, & non apud sanctos?

2. Ne-

*2. Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, † ἀνάξιοί ἐστε ‡ κριτηρίων ἐλαχίστων;

3. Οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά;

4. Βιωτικὰ μὲν οὖν κριτήρια ἐὰν ἔχητε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους καθίζετε.

5. Πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἔστιν ἐν ὑμῖν σοφός οὐδὲ εἷς, ὃς δυνήσεται διακρῖναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ;

6. Ἀλλὰ ἀδελφὸς μετὰ ἀδελφὸν κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων;

*7. Ἤδη μὲν οὖν ‡ ὅλως ἥττημα ἐν ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ‡ ἀποστερεῖσθε;

8. Ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς.

9. Ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι; Μὴ πλανᾶσθε· Οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενοκοῖται,

*10. Οὔτε κλέπται, οὔτε ‡ πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ ‡ λοίδοροι, ‡ οὐχ ἁρπαγες, βασιλείαν Θεοῦ οὐ ‡ κληρονομήσουσι.

*11. Καὶ ταῦτά τινες ἦτε· ‡ ἀλλὰ ‡ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

2. Nescitis qvoniam sancti mundum judicabunt? Et si in vobis judicabitur mundus, indigni estis judiciis minimis?

3. Nescitis qvoniam angelos judicabimus? nedum vitalia?

4. Vitalia qvidem igitur judicia si habueritis, nihili factos in ecclesia, illos sedere facite.

5. Ad verecundiam vobis dico: Sic non est in vobis sapiens neqve unus, qvi possit dijudicare inter fratrem suum?

6. Sed frater cum fratre judicatur, & hoc apud infideles.

7. Jam qvidem igitur omnino delictum vobis est, qvod judicia habetis cum vobis ipsis. Propter qvid non magis injuriam accipitis? Propter qvid non magis damnum accipitis?

8. Sed vos injuriam facitis & damno afficitis, & hoc fratres.

9. An nescitis qvia injusti regnum Dei non possidebunt? Ne errate: Neqve fornicarii, neqve idololatræ, neqve adulteri, neqve molles, neqve masculorum concubitores,

10. Neqve fures, neqve avari, neqve ebriosi, non conviciatores, non rapaces, regnum Dei non possidebunt.

11. Et hæc qvidam eratis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini Jesu, & in Spiritu Dei nostri.

12. O-

12. Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος.

13. Τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει. τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ, ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι.

14. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἤγειρε, καὶ ὑμᾶς ‡ ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

15. Οὐκ οἴδατε, ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν, μέλη Χριστοῦ ἐστιν; Ἄρας οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ, ποιήσω πόρνης μέλη; Μὴ γένοιτο.

16. Ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ, ἓν σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φησίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

17. Ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ, ἓν πνεῦμά ἐστι.

18. Φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων, εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.

19. Ἢ οὐκ οἴδατε, ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν, ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου πνεύματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν;

20. Ἠγοράσθητε γὰρ τιμῆς· δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν, καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ. 15. † 1.

12. Omnia mihi licent, sed non omnia conferunt. Omnia mihi licent, sed non ego redigar potestate sub qvoquam.

13. Escæ ventri, & venter escis: at Deus & hunc & has destruet: at corpus non fornicationi, sed Domino, & Dominus corpori.

14. At Deus & Dominum suscitavit, & nos suscitabit per virtutem suam.

15. Nescitis qvoniam corpora vestra membra Christi sunt? Tollens ergo membra Christi, faciam meretricis membra? Ne fiat.

16. An nescitis qvoniam agglutinatus meretrici, unum corpus est? Erunt enim, inqvit, duo in carnem unam.

17. At agglutinatus Domino, unus spiritus est.

18. Fugite fornicationem. Omne peccatum qvodcumqve fecerit homo, extra corpus est, at fornicans, in proprium corpus peccat.

19. An nescitis qvoniam corpus vestrum, templum qvi in vobis sancti Spiritus est, qvem habetis à Deo, & non estis vestri?

20. Empti estis enim pretio. Glorificate jam Deum in corpore vestro, & in spiritu vestro, qvæ sunt Dei.

CA-

Κεφ. ζ'. 7.

1. Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατέ μοι· καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἅπτεσθαι.

2. Διὰ δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω.

3. Τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλομένην εὔνοιαν ἀποδιδότω· ὁμοίως δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί.

4. Ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ὁ ἀνήρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, ἀλλ' ἡ γυνή.

* 5. Μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μήτι ἂν ᾖ † συμφώνου πρὸς καιρόν, ἵνα ‡ σχολάσητε τῇ ‡ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ· καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνέρχεσθε, ἵνα μὴ πειράζῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν.

* 6. Τοῦτο δὲ λέγω κατὰ † συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγήν.

7. Θέλω γὰρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καὶ ἐμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον χάρισμα ἔχει ἐκ Θεοῦ, ὃς μὲν οὕτως, ὃς δὲ οὕτως.

8. Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐστιν ἐὰν μείνωσιν ὡς κἀγώ.

9. Εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεύονται, γαμησάτωσαν. κρεῖσσον γάρ ἐστι γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι.

10. Τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παρ-

CAPUT VII.

1. De autem quibus scripsistis mihi, Pulchrum homini mulierē non tangere,

2. Propter autem fornicationes unusquisque suam uxorem habeat, & unaquæque proprium virum habeat.

3. Uxori vir debitam benevolentiam reddat: similiter autem & uxor viro.

4. Mulier proprii corporis non habet potestatem, sed vir: Similiter autem & vir proprii corporis non habet potestatem, sed mulier.

5. Ne fraudate alii alios, si non qvid ex cōsensu ad tempus, ut vacetis jejunio & orationi: & iterum in idipsum conveniatis, ut ne tentet vos satanas propter incontinentiam vestram.

6. Hoc autem dico secundum indulgentiam, non secundum imperium.

7. Volo enim omnes homines esse sicut & meipsum: sed unusqvisqve proprium donum habet ex Deo, hic qvidem sic, ille vero sic.

8. Dico autem non nuptis & viduis, bonum illis est, si maneant sicut & ego.

9. Si vero non se continent, nubant: melius enim est nubere, qvam uri.

10. At matrimonio junctis præ-

ραγγέλλω οὐκ ἐγὼ, ἀλλ' ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι.

11. Ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ, μενέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω· καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφιέναι.

12. Τοῖς δὲ λοιποῖς ἐγὼ λέγω, οὐχ ὁ Κύριος· Εἴ τις ἀδελφὸς γυναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιέτω αὐτήν.

13. Καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνευδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιέτω ἄνδρα.

14. Ἡγίασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν τῇ γυναικὶ, καὶ ἡγίασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀνδρί· ἐπεὶ ἄρα τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι· νῦν δὲ ἅγιά ἐστιν.

15. Εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρίζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός.

16. Τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν ἄνδρα σώσεις; Ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις;

17. Εἰ μὴ ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Κύριος, οὕτω περιπατείτω· καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι.

* 18. Περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ † ἐπισπάσθω. Ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μὴ περιτεμνέσθω.

præcipio, non ego, sed Dominus, Uxorem à viro non discedere:

11. Si vero & discesserit, maneat innupta, aut viro reconcilietur. Et virum uxorem non dimittere.

12. At cæteris ego dico, non Dominus, Si qvis frater uxorem habet infidelem, & hæc consentit habitare cum illo, non dimittat illam.

13. Et mulier si qva habet virum infidelem, & ipse consentit habitare cum illa, non dimittat eum.

14. Sanctificatus est enim vir infidelis in uxore, & sanctificata est mulier infidelis in viro: alioqvi nati vestri immundi sunt: nunc autē sancti sunt.

15. Si vero infidelis discedit, discedat. non servituti subjectus est frater aut soror in hujusmodi. in autem pace vocavit nos Deus.

16. Qvid enim scis mulier, si virum servabis? aut qvid scis vir, si mulierem servabis?

17. Si non unicuiqve sicut partitus est Deus, unumqvemqve sicut vocavit Dominus, ita ambulet: & sic in ecclesiis omnibus constituo.

18. Circumcisus aliqvis vocatus est? non adducat præputiū. In præputio aliqvis vocatus est? non circumcidatur.

19. Cir-

19. Ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ.

20. Ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ᾗ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ μενέτω.

21. Δοῦλος ἐκλήθης; Μή σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι.

22. Ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος, † ἀπελεύθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως καὶ ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς, δοῦλός ἐστι Χριστοῦ.

23. Τιμῆς ἠγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων.

24. Ἕκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ τῷ Θεῷ.

25. Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην δὲ δίδωμι ὡς ἠλεημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι.

26. Νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶναι.

* 27. Δέδεσαι γυναικί; μὴ ζήτει † λύσιν. Λέλυσαι ἀπὸ γυναικός; μὴ ζήτει γυναῖκα.

28. Ἐὰν δὲ καὶ γήμῃς, οὐχ ἥμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθένος, οὐχ ἥμαρτε. θλῖψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἕξουσιν οἱ τοιοῦτοι· ἐγὼ δὲ ὑμῶν φείδομαι.

(* 29. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι ὁ καιρὸς ‡ συνεσταλμένος

19. Circumcisio nihil est, & præputium nihil est: sed observatio mandatorum Dei.

20. Unusquisque in vocatione, qua vocatus est, in ea permaneat.

21. Servus vocatus es? non tibi sit curæ. sed si & potes liber fieri, magis utere.

22. Nam in Domino vocatus servus, libertus Domini est: similiter & liber vocatus, servus est Christi.

23. Pretio empti estis: ne fiatis servi hominum.

24. Unusquisque in quo vocatus est, fratres, in hoc permaneat apud Deum.

25. De autem virginibus præceptum Domini non habeo: sententiam autem do, tanquam misericordiam consequutus à Domino fidelis esse.

26. Existimo ergo hoc pulchrum esse propter instantem necessitatem: quoniam pulchrum homini sic esse.

27. Alligatus es uxori? ne quære solutionem. solutus es ab uxore? ne quære uxorem.

28. Si autem & acceperis uxorem, non peccasti. Et si nupserit virgo non peccavit: tribulationem vero carnis habebunt hujusmodi. Ego autem vobis parco.

29. Hoc autem dico, fratres, tempus contractum reliqvum est,

τὸ λοιπόν ἐστιν· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι.

30. Καὶ οἱ κλαίοντες, ὡς μὴ κλαίοντες· καὶ οἱ χαίροντες, ὡς μὴ χαίροντες· καὶ οἱ ἀγοράζοντες, ὡς μὴ κατέχοντες.

31. Καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον τοῦτον, ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου.

*32. Θέλω δὲ ὑμᾶς ‡ ἀμερίμνους εἶναι· ὁ ‡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ.

33. Ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικί.

34. Μεμέρισται καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ᾖ ἁγία καὶ σώματι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί.

*35. Τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν συμφέρον λέγω· οὐχ ἵνα † βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὔσχημον καὶ † εὐπρόσεδρον τῷ Κυρίῳ † ἀπερισπάστως.

*36. Εἰ δέ τις ‡ ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν ‡ παρθένον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ᾖ † ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι ὃ θέλει ποιεῖτω, οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν.

37. Ὃς δὲ ἕστηκεν ἑδραῖος ἐν τῇ καρδίᾳ, μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελήματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν

est, ut & habentes uxores, tamqvam non habentes sint.

30. Et flentes tamqvam non flentes: & gaudentes, tamqvā non gaudentes: & ementes, tamqvam non possidentes:

31. Et utentes mundo hoc, tamqvam non abutentes: præterit enim figura mundi hujus.

32. Volo autem vos sine solicitudine esse. Cælebs curat qvæ Domini, qvomodo placebit Domino.

33. At uxorem ducens curat qvæ mundi, qvomodo placeat uxori.

34. Divisa sunt, mulier & virgo. Innupta curat qvæ Domini, ut sit sancta & corpore & spiritu. at nupta curat qvæ mundi, qvomodo placeat viro.

35. Hoc vero ad vestram ipsorum utilitatem dico, non ut laqveum vobis injiciam, sed ad decens & bene adhærens Domino indistracte.

36. Si autem qvis indecens esse super virginem suam existimat, si sit superadulta, & ita debet fieri: qvod vult faciat, non peccat: jungantur matrimonio.

37. Qvi vero stetit firmus in corde. non habens necessitatem, potestatem autem habet circa propriam voluntatem, &

ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, τοῦ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον, καλῶς ποιεῖ.

38. Ὥστε καὶ ὁ γαμίζων, καλῶς ποιεῖ· ὁ δὲ μὴ γαμίζων, κρεῖσσον ποιεῖ.

39. Γυνὴ δέδεται νόμῳ ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾧ θέλει γαμηθῆναι μόνον ἐν Κυρίῳ.

40. Μακαριωτέρα δέ ἐστιν ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην· δοκῶ δὲ κἀγὼ πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν. 18. † 10.

ΚΕΦ. η'. 8.

1. Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι πάντες γνῶσιν ἔχομεν· ἡ γνῶσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ.

2. Εἴ δέ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὐδέπω οὐδὲν ἔγνωκε καθὼς δεῖ γνῶναι.

3. Εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεὸν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' αὐτοῦ.

4. Περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἴδαμεν ὅτι οὐδὲν εἴδωλον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς ἕτερος εἰ μὴ εἷς.

5. Καὶ γὰρ εἴπερ εἰσὶ λεγόμενοι θεοὶ, εἴτε ἐν οὐρανῷ, εἴτε ἐπὶ τῆς γῆς· (ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ, καὶ κύριοι πολλοὶ·)

6. Ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πατὴρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸν· καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.

& hoc judicavit in corde suo, servare suam virginem, bene facit.

38. Itaq; & matrimonio jungens, pulchre facit: at non matrimonio jungens melius facit.

39. Mulier alligata est legi in qvantum tempus vivit vir ejus: si vero dormierit vir, liberata est cui vult nubere, tantum in Domino.

40. Beatior autem est si sic maneat, secundum meam sententiam. Puto autem & ego Spiritum Dei habere.

CAPUT VIII.

1. De autem idolis immolatis, scimus qvia omnes scientiam habemus. Scientia inflat, at charitas ædificat.

2. Si autem qvis existimat scire aliqvid, nondum qvicqvam cognovit qvemadmodum oporteat nosse.

3. Si autem qvis diligit Deum, hic cognitus est ab eo.

4. De esca igitur idolothytorum, scimus qvia nihil idolum in mundo: & qvod nullus Deus alter, si non unus.

5. Etenim etsi sunt dicti dii, sive in cælo, sive in terra, (sicuti sunt dii multi, & domini multi;)

6. Sed nobis unus Deus, Pater, ex qvo omnia, & nos in illum: & unus Dominus Jesus Christus, per qvem omnia, & nos per ipsum.

7. Sed

7. Ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνῶσις· τινὲς δὲ τῇ συνειδήσει τοῦ εἰδώλου ἕως ἄρτι, ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὖσα μολύνεται.

7. Sed non in omnibus illa scientia. Quidam autem conscientia idoli usque nunc, quasi idolis immolatum manducant: & conscientia ipsorum infirma existens polluitur.

8. Βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παρίστησι τῷ Θεῷ· οὔτε γὰρ ἐὰν φάγωμεν, περισσεύομεν· οὔτε ἐὰν μὴ φάγωμεν, ὑστερούμεθα.

8. Esca autem nos non commendat Deo. Neque enim si manducaverimus, abundabimus: neque si non manducaverimus, deficiemur.

9. Βλέπετε δὲ μήπως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενοῦσιν.

9. Videte autem ne forte auctoritas vestra hæc offendiculum fiat infirmis.

10. Ἐὰν γάρ τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνῶσιν, ἐν † εἰδωλείῳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνείδησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα ἐσθίειν;

10. Si enim quis viderit te habentem scientiam, in idolio recumbentem, nonne conscientia ejus infirmi existentis ædificabitur ad idolothyta manducandum?

11. Καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφὸς ἐπὶ τῇ σῇ γνώσει, δι' ὃν Χριστὸς ἀπέθανεν.

11. Et peribit infirmus frater in tua scientia, propter quem Christus mortuus est?

12. Οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τύπτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε.

12. Sic autem peccantes in fratres, & percutientes eorum conscientiam infirmam, in Christum peccatis.

13. ‡ Διόπερ εἰ ‡ βρῶμα ‡ σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ ‡ φάγω ‡ κρέα εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. 6. † 1.

13. Quapropter si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ut ne fratrem meum scandalizem.

Κεφ. θ'. 9.

CAPUT IX.

1. Οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; Οὐχὶ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Κύριον ὑμῶν ἑώρακα; Οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ;

1. Non sum Apostolus? non sum liber? nonne Jesum Christum Dominum nostrum vidi? Non opus meum vos estis in Domino?

2. Si

2. Εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος, ἀλλά γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς τῆς ἐμῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ.

3. Ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν, αὕτη ἐστί·

4. Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν;

5. Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι, καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου, καὶ Κηφᾶς;

6. Ἢ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι;

7. Τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; Τίς φυτεύει ἀμπελῶνα, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἐσθίει; Ἢ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει;

8. Μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ; Ἢ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει;

9. Ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται· Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. Μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ;

10. Ἢ δι' ἡμᾶς πάντως λέγει; Δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ἐπ' ἐλπίδι ὀφείλει ὁ † ἀροτριῶν ἀροτριᾶν· καὶ ὁ † ἀλοῶν, τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίδι.

11. Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερισόμεθα;

12. Εἰ ἄλλοι τῆς ἐξουσίας ὑμῶν

2. Si aliis non sum Apostolus, at certe vobis sum. nam signaculum mei apostolatus vos estis in Domino.

3. Mea defensio meinqvirentibus, hæc est:

4. Num non habemus potestatem manducandi & bibendi?

5. Num non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut & cæteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas?

6. Aut solus ego & Barnabas, non habemus potestatem hoc non operandi?

7. Qvis militat propriis stipendiis unqvam? Qvis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Aut qvis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat?

8. Num secundum hominem hæc dico? An nonne & lex hæc dicit?

9. In enim lege Moysis scriptum est: Non alligabis os bovi trituranti. Num boum cura est Deo?

10. An propter nos omnino dicit? Propter nos enim scripta sunt, qvoniam in spe debet arans arare: & triturans spei suæ participare, in spe.

11. Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum si nos vestra carnalia metamus?

12. Si alii potestatis vestræ par-

μετέχουσιν, ὁ μᾶλλον ἡμεῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐχρησάμεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα ‡στέγομεν, ἵνα μὴ † ἐγκοπὴν τινα δῶμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ.

* 13. Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ‡ἱερὰ ‡ἐργαζόμενοι, τὸ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; Οἱ τῷ ‡θυσιαστηρίῳ † παρεδρεύοντες, τῷ θυσιαστηρίῳ † συμμερίζονται;

14. Οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον καταγγέλλουσιν, ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν.

15. Ἐγὼ δὲ οὐδενὶ ἐχρησάμην τούτων. Οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί. καλὸν γάρ μοι μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου ἵνα τις κενώσῃ.

16. Ἐὰν γὰρ εὐαγγελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται· οὐαὶ δέ μοί ἐστιν ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι.

* 17. Εἰ γὰρ ‡ἑκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν ἔχω· εἰ δὲ † ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι.

* 18. Τίς οὖν μού ἐστιν ὁ μισθός; Ἵνα εὐαγγελιζόμενος † ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ μὴ ‡καταχρήσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

19. Ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ πάντων, πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω.

20. Καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον, ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις, ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος θεοῦ, ἀλλ' ἔννομος Χριστοῦ, ἵνα κερδήσω τοὺς ἀνόμους· τοῖς ἀσθενέσιν, ἐγενόμην ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσιν γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω.

participes sunt, non potius nos? Sed non usi sumus potestate hac: sed omnia sustinemus, ut ne remorationem aliqvã demus Evangelio Christi.

13. Nescitis qvoniam sacra operantes, de sacrario edunt? altari assidentes, altari comparticipant?

14. Ita & Dominus ordinavit Evangelium annunciantibus, de Evangelio vivere.

15. Ego autem nullo usus sum horum: non scripsi autem hæc, ut ita fiant in me: bonum enim mihi magis mori, qvam gloriationem meam ut qvis evacuet.

16. Si enim evangelizavero, non est mihi gloriatio, necessitas enim mihi incumbit: væ autem mihi est, si non evangelizavero.

17. Si enim volens hoc ago, mercedem habeo: si autem invitus, dispensationem creditam suscepi.

18. Qvæ ergo mihi est merces? Ut evangelizans insumptuosum ponam Evangelium Christi, ad non abutendum potestate mea in Evangelio.

19. Liber enim existens ex omnibus, omniũ meipsum servum feci, ut plures lucrifacerẽ.

20. Et factus sum Judæis tamquam Judæus, ut Judæos lucra-

δαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω.

21. Τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, (μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ) ἵνα κερδήσω ἀνόμους.

22. Ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. Τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω.

23. Τοῦτο δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνὸς αὐτοῦ γένωμαι.

24. Οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες, πάντες μὲν τρέχουσιν, εἷς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε.

* 25. Πᾶς δὲ ὁ ἀγωνιζόμενος, πάντα ‡ ἐγκρατεύεται· ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν στέφανον λάβωσιν· ἡμεῖς δὲ, ἄφθαρτον.

* 26. Ἐγὼ ‡ τοίνυν οὕτω τρέχω, ὡς οὐκ † ἀδήλως· οὕτω † πυκτεύω, ὡς οὐκ ‡ ἀέρα δέρων.

* 27. Ἀλλὰ ‡ ὑπωπιάζω μου τὸ σῶμα καὶ † δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένωμαι. 20. † 8.

Κεφ. ι. 10.

1. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοὶ, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην ἦσαν καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διῆλθον.

2. Καὶ πάντες εἰς τὸν Μω-

lucrarer: Iis sub legem, qvasi sub lege, ut eos sub lege lucrifaciam.

21. Exlegibus ut exlex, (non existens exlex Deo, sed inlex Christo,) ut lucrifaciam exleges.

22. Factus sum infirmis ut infirmus, ut infirmos lucrifaciam. Omnibus factus sum omnia, ut omnino aliqvos servē

23. Hoc autem facio propter Evangelium, ut particeps ejus efficiar.

24. Nescitis qvod in stadio currentes, omnes qvidem currunt, unus vero accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis.

25. Omnis autem certans omnia continens est: illi qvidem igitur ut corruptibilem coronam accipiant: nos autem incorruptam.

26. Ego igitur sic curro, qvasi non in incertum: sic pugno, qvasi non aërem verberans:

27. Sed obtundo meum corpus & in servitutem redigo: ne forte aliis prædicans, ipse reprobus efficiar.

CAPUT X.

1. NOlo autem vos ignorare, fratres, qvoniam patres nostri omnes sub nubem fuerunt: & omnes per mare transierunt:

2. Et omnes in Moysen baptizati

σῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ.

3. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον.

4. Καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα πνευματικὸν ἔπιον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας· ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός.

* 5. Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ Θεός· † κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ‡ ἐρήμῳ.

* 6. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενήθησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς † ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κἀκεῖνοι ἐπεθύμησαν.

* 7. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε, καθώς τινες αὐτῶν· ὡς γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ‡ ἀνέστησαν † παίζειν.

8. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες.

* 9. Μηδὲ ‡ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄφεων ἀπώλοντο.

* 10. Μηδὲ ‡ γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ † ὀλοθρευτοῦ.

11. Ταῦτα δὲ πάντα τύποι συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν.

12. Ὥστε ὁ δοκῶν ἑστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ.

ptizati sunt in nube & in mari:

3. Et omnes eandem escam spiritalem manducaverunt:

4. Et omnes eundem potum spiritalem biberunt: bibebant enim de spiritali sequente petra: at petra erat Christus.)

5. Sed non in pluribus eorum probavit Deus: Postrati sunt enim in deserto.

6. Hæc autem typi nostri facta sunt ad non esse nos concupiscentes malorum, sicut & illi concupierunt.

7. Neque idololatræ efficiamini, sicut quidam eorum, quemadmodum scriptum est, Sedit populus ad edendum & bibendū, & surrexerunt ludere

8. Neque fornicemur, sicut quidam eorum fornicati sunt: & ceciderunt in una die viginti tria millia.

9. Neque tentemus Christum, sicut & quidam eorum tentaverunt, & à serpentibus perierunt.

10. Neque murmurate, sicut & quidā eorū murmuraverunt, & perierunt ab exterminatore.

11. Hæc autem omnia typi contingebant illis: scripta sunt autem ad admonitionem nostram: in quos fines seculorum devenerunt.

12. Itaque existimans stare, videat ne cadat.

13. Ten-

13. Πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος· πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς ὑπενεγκεῖν.

13. Tentatio vos non apprehendit, si non humana: fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari, supra quod potestis: sed faciet eum tentatione etiam proventum, ad posse vos sufferre:

14. Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας.

14. Quapropter, fratres mei dilecti, fugite ab idololatria.

15. Ὡς φρονίμοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὃ φημι.

15. Ut prudentibus loquor: judicate vos quod dico.

16. Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; Τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν;

16. Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est: Panem quem frangimus, nonne communio corporis Christi est?

17. Ὅτι εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα, οἱ πολλοί ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἑνὸς ἄρτου μετέχομεν.

17. Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus: nam omnes de uno pane participamus.

18. Βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας, κοινωνοί τοῦ θυσιαστηρίου εἰσί;

18. Videte Israël secundum carnem: nonne edentes victimas, participes altaris sunt?

19. Τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τί ἐστιν; ἢ ὅτι εἴδωλόν τί ἐστιν;

19. Quid ergo dico? quod idolum quid est? aut quod idolothytum quid est?

20. Ἀλλ' ὅτι ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει, καὶ οὐ Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι.

20. Sed quod quæ immolant Gentes, dæmoniis immolãt, & non Deo. Nolo autẽ vos communicatores dæmoniorũ fieri.

21. Οὐ δύνασθε ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων.

21. Non potestis calicem Domini bibere, & calicem dæmoniorum: non potestis mensæ Domini participes esse, & mensæ dæmoniorum.

22. Ἢ παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον; Μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;

22. An irritamus Dominum? Num fortiores illo sumus?

23. Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει· πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα οἰκοδομεῖ.

23. Omnia mihi licent, sed non omnia conferunt. Omnia mihi licent, sed non omnia ædificant.

24. Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητείτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος.

24. Nemo suum qværat, sed qvod alterius qvisqve.

25. Πᾶν τὸ ἐν † μακέλλῃ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.

25. Omne in macello venditum, manducate: nihil interrogantes propter conscientiã.

26. Τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς.

26. Nam Domini terra, & plenitudo ejus.

27. Εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες διὰ τὴν συνείδησιν.

27. Si vero qvis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne appositum vobis manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.

28. Ἐὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ· Τοῦτο ‡ εἰδωλόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι' ἐκεῖνον τὸν ‡ μηνύσαντα, καὶ τὴν συνείδησιν· τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ ‡ πλήρωμα αὐτῆς.

28. Si autem qvis vobis dixerit: Hoc idolis immolatũ est, ne edite propter illum indicantem, & conscientiã: nam Domini terra, & plenitudo ejus.

29. Συνείδησιν δὲ λέγω, οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου· ἱνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως;

29. Conscientiam autem dico non tuam, sed alterius: ut qvid enim libertas mea judicatur ab aliena conscientia?

30. Εἰ δὲ ἐγὼ χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ;

30. Si vero ego gratia participo, qvid blasphemor pro eo, qvod ego gratias ago?

31. Εἴτε οὖν ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτέ τι ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε.

31. Sive ergo manducatis, sive bibitis, sive qvid facitis, omnia in gloriam Dei facite.

32. Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ.

32. Sine offensione estote & Judæis & Gentibus, & ecclesiæ Dei:

33. Καθὼς κἀγὼ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἐμαυτοῦ συμφέρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. 12. † 5.

33. Sicut & ego omnia omnibus placeo: non qværens meum ipsius commodum, sed qvod multorum, ut serventur.

CA-

Κεφ. ια'. 11.

1. Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ.

2. Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα ὑμῖν, τὰς παραδόσεις κατέχετε.

3. Θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι ὅτι παντὸς ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι· κεφαλὴ δὲ γυναικὸς, ὁ ἀνήρ· κεφαλὴ δὲ Χριστοῦ, ὁ Θεός.

4. Πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων κατὰ κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

* 5. Πᾶσα δὲ γυνὴ προσευχομένη ἢ προφητεύουσα ‡ ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν ἑαυτῆς· ἓν γάρ ἐστι καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένῃ.

* 6. Εἰ γὰρ οὐ κατακαλύπτεται γυνὴ, καὶ κειράσθω. εἰ δὲ ‡ αἰσχρὸν γυναικὶ τὸ κείρασθαι ἢ ξυρᾶσθαι, ‡ κατακαλυπτέσθω.

7. Ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· γυνὴ δὲ δόξα ἀνδρός ἐστιν.

8. Οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικὸς, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ ἀνδρός.

9. Καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν ἄνδρα.

10. Διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, διὰ τοὺς ἀγγέλους.

11. Πλὴν οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς, οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς, ἐν Κυρίῳ.

CAPUT XI.

1. IMitatores mei estote, sicut & ego Christi.

2. Laudo autem vos, fratres, quod omnia mea meministis: & sicut tradidi vobis, traditiones retinetis.

3. Volo autem vos scire, quod omnis viri caput Christus est: caput autem mulieris, vir: caput vero Christi, Deus.

4. Omnis vir orans aut prophetans circum caput habens, deturpat suum caput.

5. Omnis autem mulier orans aut prophetans non velato capite, deturpat caput suum: unum enim est ac idem rasæ.

6. Si enim non velatur mulier, & tondeatur. Si vero turpe mulieri tonderi aut radi, veletur.

7. Vir quidem enim non debet velare caput, imago & gloria Dei existens: mulier autem gloria viri est.

8. Non enim est vir ex muliere, sed mulier ex viro.

9. Etenim non creatus est vir propter mulierem, sed mulier propter virum.

10. Propter hoc debet mulier potestatem habere supra caput, propter angelos.

11. Veruntamen neque vir sine muliere, neque mulier sine viro in Domino.

12. Ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός· τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ.

12. Sicut enim mulier de viro, ita & vir per mulierem: at omnia ex Deo.

13. Ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε, πρέπον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι;

13. In vobis ipsis judicate: decorum est mulierem non velatam Deum orare?

14. Ἢ οὐδὲ αὐτὴ ἡ φύσις διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστι.

14. Aut nec ipsa natura docet vos, qvod vir qvidem si comatus sit, ignominia illi est:

15. Γυνὴ δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστιν, ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται αὐτῇ.

15. Mulier vero si comata sit, gloria illi est: qvoniam coma pro velamine data est ei.

16. Εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνεικος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.

16. Si autem qvis videtur contentiosus esse, nos talem consvetudinem non habemus, neqve ecclesiæ Dei.

17. Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον, ἀλλ' εἰς τὸ ἧττον συνέρχεσθε.

17. Hoc autem denuncians non laudo, qvod non in melius, sed in deterius convenitis.

18. Πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν· καὶ μέρος τι πιστεύω.

18. Primum qvidem enim convenientibus vobis in ecclesia, audio scissuras in vobis esse: & partem aliqvam credo.

19. Δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται ἐν ὑμῖν.

19. Oportet enim & in vobis hæreses esse: ut probati, manifesti fiant in vobis.

20. Συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτό, οὐκ ἔστι Κυριακὸν δεῖπνον φαγεῖν.

20. Convenientibus ergo vobis in unum, non est dominicam cœnam manducare.

21. Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φαγεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ, ὃς δὲ μεθύει.

21. Unusqvisqve enim propriam cœnam præsumit in edendo. Et hic qvidem esurit, hic autem ebrius est.

22. Μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν; Ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ καταισχύνετε τοὺς μὴ ἔχοντας; Τί ὑμῖν εἴ-

22. Non enim domos non habetis ad manducandum & bibendum? aut ecclesiam Dei contemnitis, & pudefacitis non habentes? Qvid vobis dicam?

πω; ἐπαινέσω ὑμᾶς; Ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαινῶ.

23. Ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον,

24. καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε· Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

25. Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον, μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· Τοῦτο τὸ ποτήριον, ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε ὁσάκις ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν.

26. Ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ.

27. Ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον τοῦτον, ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Κυρίου.

28. Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω, καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω.

29. Ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου.

30. Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄῤῥωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί.

dicam? Laudabo vos in hoc? non laudo.

23. Ego enim accepi à Domino qvod & tradidi vobis, qvoniam Dominus Jesus in nocte qva tradebatur, accepit panem,

24. Et gratias agens fregit, & dixit: Accipite, manducate: hoc meū est corpus qvod pro vobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem.

25. Similiter & calicem post cœnasse, dicens: Hic calix novum testamnetum est in meo sangvine. hoc facite, qvotiescumqve bibetis, in meam commemorationem.

26. Qvotiescumqve enim manducabitis panem hunc, & poculum hoc bibetis mortem Domini annunciatis, usqve qvo veniat.

27. Itaqve qvicumqve manducaverit panem hunc, vel biberit *calicem Domini indigne, reus erit corporis & sangvinis Domini.

28. Probet autem homo seipsum, & sic de pane edat, & de calice bibat.

29. Nam edens & bibens indigne, judicium sibi ipsi manducat & bibit, non dijudicans corpus Domini.

30. Propter hoc in vobis multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi.

31. Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα.

32. Κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν.

33. Ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν, ἀλλήλους ἐκδέχεσθε.

34. Εἴ δέ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω, ἵνα μὴ εἰς κρίμα συνέρχησθε. Τὰ δὲ λοιπὰ, ὡς ἂν ἔλθω, διατάξομαι. 11. † 2.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοὶ, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν.

2. Οἴδατε ὅτι ἔθνη ἦτε, πρὸς τὰ εἴδωλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἤγεσθε, ἀπαγόμενοι.

3. Διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν, λέγει ἀνάθεμα Ἰησοῦν, καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν Κύριον Ἰησοῦν, εἰ μὴ ἐν πνεύματι ἁγίῳ.

4. ‡ Διαιρέσεις δὲ ‡ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα.

5. Καὶ διαιρέσεις διακονιῶν εἰσὶ, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος.

6. Καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσὶν, ὁ δὲ αὐτὸς ἐστὶ Θεὸς, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν.

7. Ἑκάστῳ δὲ δίδοται ἡ φανέρωσις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον.

8. Ὧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας,

31. Si enim nosmetipsos dijudicaremus, non utiqve judicaremur.

32. Judicati autem, à Domino erudimur: ut non cum mundo condamnemur.

33. Itaqve, fratres mei, convenientes ad manducandum, alii alios expectate.

34. Si vero qvis esurit, in domo manducet: ut non in judicium conveniatis. At reliqva ut venero; disponam.

CAPUT XII.

1. De autem spiritualibus, fratres, nolo vos ignorare.

2. Scitis qvoniam qvum Gentes eratis, ad simulachra muta, prout ducebamini, abducti.

3. Ideo notum facio vobis, qvod nemo in spiritu Dei loqvens, dicit anathema Jesum. Et nemo potest dicere, Dominum Jesum, si non in Spiritu sancto.

4. Discrimina vero gratiarum sunt: at idem Spiritus.

5. Et discrimina ministrationum sunt, & idem Dominus.

6. Et divisiones operationum sunt, at idem est Deus, efficiens omnia in omnibus.

7. Unicuiqve autem datur manifestatio Spiritus ad utilitatem.

8. Huic qvidem enim per Spiritum datur sermo sapientiæ: alii

ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως, κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα·

9. Ἑτέρῳ δὲ πίστις, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι· ἄλλῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων, ἐν τῷ αὐτῷ πνεύματι·

* 10. Ἄλλῳ δὲ ‡ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ δὲ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ δὲ ‡ ἑρμηνεία γλωσσῶν.

* 11. Πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ‡ διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

12. Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη ἔχει πολλά, πάντα δὲ τὰ μέλη τοῦ σώματος τοῦ ἑνὸς, πολλὰ ὄντα, ἓν ἐστι σῶμα· οὕτω καὶ ὁ Χριστός.

13. Καὶ γὰρ ἐν ἑνὶ πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν· εἴτε Ἰουδαῖοι, εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι, εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν.

14. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἓν μέλος, ἀλλὰ πολλά.

15. Ἐὰν εἴπῃ ὁ πούς· Ὅτι οὐκ εἰμὶ χείρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος· οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος;

16. Καὶ ἐὰν εἴπῃ τὸ οὖς· Ὅτι οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος· οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος;

* 17. Εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; Εἰ ὅλον ἀκοή, ποῦ ἡ † ὄσφρησις;

alii autem sermo scientiæ, secundum eundem Spiritum:

9. Alteri autem fides in eodem Spiritu: alii autem dona sanitatum, in eodem Spiritu:

10. Alii vero operationes virtutum, alii autem prophetia, alii autem discretiones spirituum, alteri vero genera linguarum: alii autem interpretatio linguarum.

11. Omnia autem hæc operatur unus atque idem Spiritus, dividens privatim singulis prout vult.

12. Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis unius multa existentia, unum est corpus, ita & Christus.

13. Etenim in uno Spiritu nos omnes in unum corpus baptizati sumus, sive Judæi, sive Græci, sive servi, sive liberi: & omnes in unum Spiritum potati sumus.

14. Etenim corpus non est unum membrum, sed multa.

15. Si dixerit pes: quoniam non sum manus, non sum de corpore; num ob hoc non est de corpore?

16. Et si dixerit auris: quoniam non sum oculus, non sum de corpore; num ob hoc non est de corpore?

17. Si totum corpus oculus, ubi auditus? si totum auditus, ubi odoratus? 18.

18. Νυνὶ δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη, ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν.

19. Εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἓν μέλος, ποῦ τὸ σῶμα;

20. Νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἓν δὲ σῶμα.

21. Οὐ δύναται δὲ ὁ ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρί· Χρείαν σου οὐκ ἔχω. ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ τοῖς ποσί· Χρείαν ὑμῶν οὐκ ἔχω.

22. Ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, τὰ δοκοῦντα μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν, ἀναγκαῖά ἐστι.

*23. Καὶ ἃ δοκοῦμεν ‡ ἀτιμοτέρα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περιτίθεμεν· καὶ τὰ † ἀσχήμονα ἡμῶν † εὐσχημοσύνην ‡ περισσοτέραν ἔχει.

24. Τὰ δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν, οὐ χρείαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα, τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δοὺς τιμήν.

25. Ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη.

26. Καὶ εἴτε πάσχει ἓν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἓν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.

27. Ὑμεῖς δέ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέρους.

*28. Καὶ οὓς μέν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, ‡ δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνά-

18. Nunc autem Deus posuit membra, unumquodque eorum in corpore, sicut voluit.

19. Si vero essent omnia unum membrum, ubi corpus?

20. Nunc autem multa quidem membra, unū autē corpus.

21. Non potest autem oculus dicere manui: Usum tui non habeo: aut iterum caput pedibus, Usū vestri non habeo:

22. Sed multo magis putata membra corporis infirmiora esse, necessariora sunt:

23. Et quæ putamus ignobiliora esse corporis, his honorem abundantiorem circumponimus: & inhonesta nostra honestatem abundantiorem habent.

24. At honesta nostra, non usum habent: sed Deus contemperavit corpus, carenti abundantiorem dans honorem:

25. Ut non sit schisma in corpore, sed idipsum pro invicem solicita sint membra.

26. Et sive patitur unum membrum, conpatiuntur omnia membra: sive gloriatur unum membrum, congaudent omnia membra:

27. Vos autem estis corpus Christi, & membra ex parte.

28. Et quosdam quidem posuit Deus in ecclesia primum Apostolos, secundo Prophetas, tertio doctores, deinde virtutes,

μεις, εἶτα χαρίσματα ‡ ἰαμάτων, † ἀντιλήψεις, † κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν.

29. Μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι; μὴ πάντες δυνάμεις;

30. Μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσσαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι;

31. Ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα τὰ κρείττονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.

15. † 6.

tutes, exinde dona curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum.

29. Num omnes Apostoli; num omnes prophetæ? num omnes doctores? num omnes virtutes?

30. Num omnes dona habent curationum? num omnes linguis loqvuntur? num omnes interpretantur?

31. Æmulamini autem charismata meliora. Et adhuc secundum excellentiam viam vobis demonstro.

Κεφ. ιγ'. 13.

CAPUT XIII.

*1. Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα ‡ χαλκὸς ἠχῶν, ἢ † κύμβαλον ἀλαλάζον.

*2. Καὶ ἐὰν ἔχων προφητείαν, καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν, καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη ‡ μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδέν εἰμι.

3. Καὶ ἐὰν ψωμίζω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφελοῦμαι.

*4. Ἡ ἀγάπη ‡ μακροθυμεῖ, † χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη οὐ † περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται,

5. Οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν,

1. Si linguis hominum loqvar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum æs sonans, aut cymbalum tinniens.

2. Et si habuero prophetiam, & noverim mysteria omnia & omnem scientiam, & si habuero omnem fidem, ita ut montes transfere, charitatem autem non habuero, nihil sum.

3. Et si insumam alendo pauperes omnes facultates meas, & si tradam corpus meum ut ardeam, charitatem autem non habeam, nihil juvor.

4. Charitas longanimis est, benigna est: charitas non æmulatur, charitas non agit perperam, non inflatur,

5. Non indecore agit, non qværit sua, non irritatur, non cogitat malum,

6. Non

6. Οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ·

7. Πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει.

8. Ἡ ἀγάπη οὐδέποτε ἐκπίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι καταργηθήσονται, εἴτε γλῶσσαι παύσονται, εἴτε γνῶσις καταργηθήσεται.

9. Ἐκ μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν·

10. Ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται.

11. Ὅτε ἤμην νήπιος, ὡς νήπιος ἐλάλουν, ὡς νήπιος ἐφρόνουν, ὡς νήπιος ἐλογιζόμην· ὅτε δὲ γέγονα ἀνήρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου.

*12. Βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν † αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην.

13. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπὶς ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη. 9. † 4.

Κεφ. ιδ'. 14.

1. Διώκετε τὴν ἀγάπην, ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά· μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε.

1. Ὁ γὰρ λαλῶν γλώσσῃ, οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἀκούει, πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια.

*3. Ὁ δὲ προφητεύων, ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ ‡

6. Non gaudet super injustitia, congaudet autem veritati:

7. Omnia sustinet, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet.

8. Charitas nunqvam excidit: sive vero prophetiæ abolebuntur, sive lingvæ cessabunt, sive scientia abolebitur.

9. Ex parte vero cognoscimus, & ex parte prophetamus.

10. Qvum autem venerit perfectum, tunc qvod ex parte abolebitur.

11. Quum essem infans, ut infans loqvebar, ut infans sapiebam, ut infans cogitabam. Qvando autem factus sum vir, abolevi qvæ infantis.

12. Videmus enim nunc per speculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem: nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam sicut & cognitus sum.

13. Nunc autem manent fides, spes, charitas, tria hæc: major autem harum charitas.

CAPUT XIV.

1. Sectamini charitatem, æmulamini vero spiritalia, magis autem ut prophetetis.

2. Nam loqvens lingua, non hominibus loqvitur, sed Deo: nemo enim audit: spiritu autem loqvitur mysteria.

3. At prophetans, hominibus loqvitur ædificationē & exhortatio-

παράκλησιν καὶ † παραμυθίαν.

4. Ὁ λαλῶν γλώσσῃ, ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ· ὁ δὲ προφητεύων, ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ.

5. Θέλω δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε. μείζων γὰρ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομὴν λάβῃ.

6. Νυνὶ δέ, ἀδελφοὶ, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει, ἢ ἐν γνώσει, ἢ ἐν προφητείᾳ, ἢ ἐν διδαχῇ;

* 7. Ὅμως τὰ ‡ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, ‡ εἴτε † αὐλὸς, εἴτε ‡ κιθάρα, ἐὰν ‡ διαστολὴν τοῖς ‡ φθόγγοις μὴ δῷ, πῶς ‡ γνωσθήσεται τὸ ‡ αὐλούμενον ἢ τὸ ‡ κιθαριζόμενον;

* 8. Καὶ γὰρ ἐὰν ‡ ἄδηλον φωνὴν ‡ σάλπιγξ δῷ, τίς ‡ παρασκευάσεται εἰς ‡ πόλεμον;

* 9. Οὕτω καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ † εὔσημον λόγον δῶτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες.

10. Τοσαῦτα, εἰ τύχοι, γένη φωνῶν ἐστιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἄφωνον.

11. Ἐὰν οὖν μὴ εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος· καὶ ὁ λαλῶν, ἐν ἐμοὶ βάρβαρος.

tationem, & consolationem.

4. Loqvens lingua, seipsum ædificat: at prophetans, ecclesiam ædificat.

5. Volo autem omnes vos loqvi linguis, magis autem ut prophetetis. Major enim prophetans, qvam loqvens linguis: præter si non interpretetur, ut ecclesia ædificationem accipiat.

6. Nunc autem, fratres, si venero ad vos linguis loqvens, qvid vobis prodero, si non vobis loqvar aut in revelatione, aut in scientia, aut in prophetia, aut in doctrina?

7. Tamen inanima vocem dantia, sive tibia, sive cithara, si distinctionem sonituum non dederint, qvomodo scietur tibia cantatum, aut citharizatum?

8. Etenim si incertam vocem tuba det, qvis apparabitur ad bellum?

9. Ita & vos per linguam si non bene significantem sermonem dederitis, qvomodo cognoscetur dictum? eritis enim in aëra loqventes.

10. Tot, si contigerit, genera vocum sunt in mundo: & nihil eorum mutum.

11. Si ergo nesciero virtutem vocis, ero loqventi barbarus: & loqvens, in me barbarus.

12. Οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταί ἐστε πνευμάτων, πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε.

12. Sic & vos, qvoniam æmulatores estis spirituum, ad ædificationem ecclesiæ; qværite ut abundetis.

13. Διόπερ ὁ λαλῶν γλώσσῃ, προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ.

13. Qvapropter loqvens lingua, oret ut interpretetur.

14. Ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι γλώσσῃ, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται· ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι.

14. Si enim orem lingua, spiritus meus orat: at mens mea infructuosa est.

15. Τί οὖν ἐστι; Προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοΐ· ψαλῶ τῷ πνεύματι, ψαλῶ δὲ καὶ τῷ νοΐ.

15. Qvid ergo est? Orabo spiritu, orabo autem & mente: psallam spiritu, psallam vero & mente.

16. Ἐπεὶ ἐὰν εὐλογήσῃς τῷ πνεύματι, ὁ ἀναπληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου, πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ; ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε.

16. Cæterum si benedixeris spiritu, implens locum idiotæ, qvomodo dicet, Amen, super tua gratiarum actione? qvandoqvidē qvid dicis nescit?

17. Σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος οὐκ οἰκοδομεῖται.

17. Tu qvidem enim benegratias agis: sed alter non ædificatur.

18. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις λαλῶν.

18. Gratias ago Deo meo, omnibus vobis magis linguis loqvens.

19. Ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους διὰ τοῦ νοός μου, λαλῆσαι, ἵνα καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσσῃ.

19. Sed in ecclesia volo qvinqve verba per intelligentiam meam loqvi, ut & alios instruam, qvam decem millia sermones in lingua.

*20. Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ † νηπιάζετε, ταῖς δὲ † φρεσὶ ‡ τέλειοι γίνεσθε.

20. Fratres, ne pueri efficiamini sensibus, sed malitia puerascite: at sensibus perfecti estote.

*21. Ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται· Ὅτι ἐν † ἑτερογλώσσοις, καὶ ἐν χείλεσιν ἑτέροις λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονταί μου, λέγει Κύριος.

21. In lege scriptum est, Qvoniam in aliis linguis, & in labiis aliis loqvar populo huic: & nec sic exaudient me, dicit Dominus.

22. Ita-

22. Ὥστε αἱ γλῶσσαι εἰς σημεῖόν εἰσιν, οὐ τοῖς πιστεύουσιν, ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις, ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν.

22. Itaqve lingvæ in signum sunt, non fidelibus, sed infidelibus: at prophetia non infidelibus, sed fidelibus.

23. Ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ πάντες γλώσσαις λαλῶσιν, εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται, ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε;

23. Si ergo conveniat ecclesia universa in idipsum, & omnes linguis loqvantur, intrent autem idiotæ aut infideles, non dicent qvod insanitis?

24. Ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ τις ἄπιστος, ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων·

24. Si autem omnes prophetent, intret autem qvis infidelis vel idiota, convincitur ab omnibus, dijudicatur ab omnibus:

25. Καὶ οὕτω τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερὰ γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὁ Θεὸς ὄντως ἐν ὑμῖν ἐστι.

25. Et sic occulta cordis ejus manifesta fiunt: & ita cadens in faciem adorabit Deum, pronuncians qvod Deus vere in vobis sit.

26. Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί; Ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ὑμῶν ψαλμὸν ἔχει, διδαχὴν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω.

26. Qvid ergo est, fratres? Qvum convenitis, unusqvisqve vestrum psalmum habet, doctrinam habet, linguam habet, apocalypsin habet, interpretationem habet: omnia ad ædificationem fiant.

27. Εἴτε γλώσσῃ τις λαλεῖ, κατὰ δύο, ἢ τὸ πλεῖστον τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος· καὶ εἷς διερμηνευέτω.

27. Sive lingua qvis loqvitur, secundum duos aut plurimum tres, & per partes, & unus interpretetur.

28. Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ † διερμηνευτὴς, ‡ σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ· ἑαυτῷ δὲ λαλείτω καὶ τῷ Θεῷ.

28. Si autem non fuerit interpres, taceat in ecclesia: sibi ipsi autem loqvatur & Deo.

29. Προφῆται δὲ δύο ἢ τρεῖς λαλείτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν.

29. Prophetæ duo aut tres loqvantur, & alii dijudicent.

30. Ἐὰν δὲ ἄλλῳ ἀποκαλυφθῇ καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω.

30. Si vero alii revelatum fuerit sedenti, prior taceat.

31. Po-

31. Δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφητεύειν, ἵνα πάντες μανθάνωσι, καὶ πάντες παρακαλῶνται.

32. Καὶ πνεύματα προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται.

33. Οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς, ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.

34. Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτάσσεσθαι, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει.

35. Εἰ δέ τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἰσχρὸν γάρ ἐστι γυναιξὶν ἐν ἐκκλησίᾳ λαλεῖν.

36. Ἢ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησε;

37. Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω ὑμῖν, ὅτι τοῦ Κυρίου εἰσὶν ἐντολαί.

38. Εἰ δέ τις ἀγνοεῖ, ἀγνοείτω.

39. Ὥστε, ἀδελφοί, ζηλοῦτε τὸ προφητεύειν, καὶ τὸ λαλεῖν γλώσσαις μὴ κωλύετε.

40. Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω. 23. † 8.

Κεφ. ιε'. 15.

1. ΓΝωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἑστήκατε.

2. Δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, εἰ

31. Potestis enim per unum omnes singuli prophetare: ut omnes discant, & omnes consolatione afficiantur.

32. Et spiritus prophetarum prophetis subjiciuntur.

33. Non enim est dissensionis Deus, sed pacis, ut in omnibus ecclesiis sanctorum.

34. Mulieres vestræ in ecclesiis taceant: non enim permittitur eis loqvi, sed subditas esse, sicut & Lex dicit.

35. Si autem qvid discere volunt, in domo proprios viros interrogent. Turpe enim est in ecclesia mulieribus loqvi.

36. An à vobis verbum Dei exiit? aut in vos solos pervenit?

37. Si qvis videtur propheta esse aut spiritualis, cognoscat qvæ scribo vobis, qvia Domini sunt mandata.

38. Si autem qvis ignorat, ignotus esto.

39. Itaqve, fratres mei, æmulamini prophetare: & loqvi linguis ne prohibete.

40. Omnia decenter & secundum ordinem fiant.

CAPUT XV.

1. NOtum facio autem vobis, fratres, Evangelium qvod evangelizavi vobis qvod & accepistis, in qvo & statis.

2. Per qvod & servamini, qvo sermone evangelizarim vobis,

κατέχετε τίνος εἰ μὴ εἰκῆ ἐπιστεύσατε.

3. Παρέδωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, κατὰ τὰς γραφάς.

4. Καὶ ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἐγήγερται τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, κατὰ τὰς γραφάς.

5. Καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾷ, εἶτα τοῖς δώδεκα.

6. Ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ, ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ καὶ ἐκοιμήθησαν.

7. Ἔπειτα ὤφθη Ἰακώβῳ εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν.

8. ‡ Ἔσχατον δὲ πάντων, ‡ ὡσπερεὶ τῷ † ἐκτρώματι, ‡ ὤφθη ‡ κἀμοί.

9. Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων· ὃς οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς καλεῖσθαι ἀπόστολος, διότι ἐδίωξα τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

10. Χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμὶ ὅ εἰμι· καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα. οὐκ ἐγὼ δὲ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ σὺν ἐμοί.

11. Εἴτε οὖν ἐγὼ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

12. Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς

vobis, si tenetis, nisi si non frustra credidistis.

3. Tradidi enim vobis in primis qvod & accepi: qvoniam Christus mortuus est pro peccatis nostris, secundum scripturas.

4. Et qvia sepultus est, & qvia resurrexit tertia die, secundum scripturas.

5. Et qvia visus est Cephæ, deinde duodecim.

6. Deinde visus est supra qvingentis fratribus semel, ex qvibus plures manent usqve adhuc, qvidam autem & dormierunt.

7. Deinde visus est Jacobo; deinde Apostolis omnibus.

8. Novissime autem omnium, tamqvam abortivo, visus est & mihi.

9. Ego enim sum minimus Apostolorum, qvi non sum sufficiens vocari Apostolus: qvoniam persequutus sum ecclesiam Dei,

10. Gratia autem Dei sum qvod sum: & gratia ejus qvæ in me non inanis facta est, sed abundantius illis omnibus laboravi: non ego autem, sed gratia Dei qvæ cum me.

11. Sive igitur ego, sive illi, sic prædicamus, & sic credidistis.

12. Si autem Christus prædicatur qvod à mortuis resurre-

λέγουσί τινες ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν;

13. Εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται.

14. Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν.

15. Εὑρισκόμεθα δὲ καὶ ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἤγειρε τὸν Χριστόν· ὃν οὐκ ἤγειρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται.

16. Εἰ γὰρ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται.

17. Εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν· ἔτι ἐστὲ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν.

18. Ἄρα καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ, ἀπώλοντο.

19. Εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἠλπικότες ἐσμὲν ἐν Χριστῷ μόνον, ἐλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

20. Νυνὶ δὲ, Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν· ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο.

21. Ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου ὁ θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν.

22. Ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χριστῷ πάντες ζωοποιηθήσονται.

surrexit, qvomodo dicunt qvidam in vobis, qvoniam resurrectio mortuorum non est?

13. Si autem resurrectio mortuorum non est, neque Christus resurrexit.

14. Si autem Christus non resurrexit, inanis utiqve prædicatio nostra, inanis autem & fides vestra.

15. Invenimur autem & nos falsi testes Dei, qvoniam testati sumus de Deo, qvod suscitaverit Christum: qvem non suscitavit, si utiqve mortui non resurgunt.

16. Si enim mortui non resurgunt, neqve Christus resurrexit.

17. Si vero Christus non resurrexit, vana fides vestra: adhuc estis in peccatis vestris.

18. Nempe & dormientes in in Christo, perierunt.

19. Si in vita hac sperantes sumus in Christo tantum, miserabiliores omnibus hominibus sumus.

20. Nunc autem Christus resurrexit à mortuis, primitiæ dormientium factus est.

21. Qvoniam enim per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum.

22. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Christo omnes vivificabuntur.

23. U-

* 23. Ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ † τάγματι· ἀπαρχὴ Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

23. Unusqvisqve autem in proprio ordine, primitiæ Christus, deinde ii qvi Christi in adventu ejus.

24. Εἶτα τὸ τέλος, ὅταν παραδῷ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν.

24. Deinde finis, qvum tradiderit regnum Deo & Patri: qvum aboleverit omnem principatum & omnem potestatem & virtutem.

25. Δεῖ γὰρ αὐτὸν βασιλεύειν ἄχρις οὗ ἂν θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ.

25. Oportet enim illum regnare, usqve qvo ponat omnes inimicos sub pedes suos

26. Ἔσχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος.

26. Ultimus inimicus abolebitur mors.

27. Πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. Ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὑπετάκται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα.

27. Omnia enim subjecit sub pedes ejus. Qvum autem dicat, qvod omnia subjecta sunt, manifestum qvod excepto illo subjicienta ei omnia.

28. Ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ πάντα ἐν πᾶσι.

28. Qvum autem subjecta fuerint illi omnia, tunc & ipse filius subjicietur illi subjicienti sibi omnia, ut sit Deus omnia in omnibus.

29. Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν, εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ τῶν νεκρῶν;

29. Alioquin qvid facient baptizati pro mortuis, si omnino mortui non resurgunt? qvid & baptizantur pro mortuis?

30. Τί καὶ ἡμεῖς κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν;

30. Qvid & nos periclitamur per omnem horam?

* 31. Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, † νὴ τὴν ‡ ὑμετέραν ‡ καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

31. Per diem morior, per vestram gloriationem, qvam habeo in Christo Jesu, Domino nostro.

* 32. Εἰ κατὰ ἄνθρωπον † ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγεί-

32. Si (secundum hominem) ad bestias pugnavi in Epheso, qvod mihi commodum, si mor-

ρονται; Φάγωμεν καὶ πίωμεν· αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.

* 33. Μὴ πλανᾶσθε· ‡ Φθείρουσιν † ἤθη χρηστὰ † ὁμιλίαι κακαί.

* 34. † Ἐκνήψατε ‡ δικαίως, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ‡ ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ τινες ἔχουσι· πρὸς ‡ ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω.

35. Ἀλλ' ἐρεῖ τις· Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται;

36. Ἄφρον, σὺ ὃ σπείρεις, οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ.

37. Καὶ ὃ σπείρεις, οὐ τὸ σῶμα τὸ γενησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι, σίτου, ἢ τινος τῶν λοιπῶν.

38. Ὁ δὲ Θεὸς αὐτῷ δίδωσι σῶμα καθὼς ἠθέλησε, καὶ ἑκάστῳ τῶν σπερμάτων τὸ ἴδιον σῶμα.

* 39. Οὐ πᾶσα σὰρξ, ἡ αὐτὴ σὰρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν σὰρξ ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων, ἄλλη δὲ † πτηνῶν.

40. Καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἡ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἡ τῶν ἐπιγείων.

41. Ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ.

* 42. Οὕτω καὶ ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν· σπείρεται ἐν

mortui non resurgunt? manducemus & bibamus, cras enim moriemur.

33. Ne errate. Corrumpunt mores bonos colloqvia mala.

34. Evigilate juste, & ne peccate. ignorantiam enim Dei qvidam habent: ad pudorem vobis loqvor.

35. Sed dicet aliqvis: qvomodo resurgunt mortui? qvali autem corpore veniunt?

36. Insipiens, tu qvod seminas, non vivificatur, si non moriatur.

37. Et qvod seminas, non corpus oriturum seminas, sed nudum granum, si contigerit, tritici, aut alicujus cæterorum.

38. At Deus illi dat corpus, sicut voluit, & unicuiqve seminum proprium corpus.

39. Non omnis caro, eadem caro, sed alia qvidem hominum, alia autem caro pecorum, alia piscium, alia autem volucrium.

40. Et corpora cælestia, & corpora terrestria: sed alia qvidem cælestium gloria, alia autem terrestrium.

41. Alia gloria solis, & alia gloria lunæ, & alia gloria stellarum. Stella enim à stella differt in gloria.

42. Sic & resurrectio mortuorum, seminatur in corruptio-

φθορᾶ, ἐγείρεται ἐν ‡ ἀφθαρσίᾳ.

43. Σπείρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται ἐν δυνάμει.

44. Σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν. Ἔστι σῶμα ψυχικόν, καὶ ἔστι σῶμα πνευματικόν.

45. Οὕτω καὶ γέγραπται· Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν· ὁ ἔσχατος Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν.

46. Ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ τὸ ψυχικόν, ἔπειτα τὸ πνευματικόν.

47. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος, ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ.

*48. Οἷος ὁ χοϊκός, ‡ τοιοῦτοι καὶ οἱ ‡ χοϊκοί· καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι.

49. Καὶ καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου.

50. Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

51. Ἰδοὺ, μυστήριον ὑμῖν λέγω· Πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα.

*52. Ἐν † ἀτόμῳ, ἐν † ῥιπῇ

ruptione, surgit in incorruptione.

43. Seminatur in ignominia, excitatur in gloria. Seminatur in infirmitate, surgit in virtute.

44. Seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale. est corpus animale, & est corpus spiritale.

45. Ita & scriptum est: Factus est primus homo Adam in animam viventem, novissimus Adam in spiritum vivificantem.

46. Sed non prius spiritale sed animale: deinde spiritale.

47. Primus homo de terra, terrenus: secundus homo, Dominus de cælo.

48. Qvalis terrenus, tales & terreni: & qvalis cælestis, tales & cælestes.

49. Et sicut portavimus imaginem terrenis, portemus & imaginem cælestis.

50. Hoc autem dico, fratres, qvia caro & sangvis regnum Dei jure hereditario possidere non possunt, neqve corruptio incorruptelam jure hæreditario possidet.

51. Ecce mysterium vobis dico: omnes qvidem non dormiemus, omnes autem immutabimur.

52. In momento, in ictu oculi,

ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι, ‡ (σαλπίσει γάρ) καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγησόμεθα.

53. Δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν.

54. Ὅταν δὲ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀθανασίαν, τότε γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος· Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος.

55. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; Ποῦ σου, ᾅδη, τὸ νῖκος;

56. Τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου, ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας, ὁ νόμος.

57. Τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νῖκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 58. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ‡ ἑδραῖοι γίνεσθε, † ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου ‡ πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κόπος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ. 28. † 11.

Κεφ. 15. 16.

* 1. Περὶ δὲ τῆς ‡ λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε.

culi, in novissima tuba, (tuba canet enim) & mortui resurgent incorrupti: & nos immutabimur.

53. Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem.

54. Qvum autem corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo ille scriptus: Absorpta est mors in victoria.

55. Ubi tuus, mors, stimulus? ubi tua, sepulchrum, victoria?

56. At stimulus mortis, peccatum: at potentia peccati, Lex.

57. At Deo gratia danti nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.

58. Itaqve, fratres mei dilecti, stabiles estote, immobiles: abundantes in opere Domini semper, scientes qvod labor vester non est inanis in Domino.

CAPUT XVI.

1. De autem collecta qvæ in sanctos, sicut ordinavi ecclesiis Galatiæ, ita & vos facite.

2. Κατὰ μίαν σαββάτων ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω, θησαυρίζων ὅ, τι ἂν εὐοδῶται· ἵνα μὴ ὅταν ἔλθω, τότε λογίαι γίνωνται.

2. Per unam Sabbatorum unusqvisq; vestrum apud se reponat recondens, qvod bene successerit: ut non qvum venero, tunc collectæ fiant.

3. Qvum

3. Ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἐὰν δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν εἰς Ἱερουσαλήμ.

4. Ἐὰν δὲ ᾖ ἄξιον τοῦ κἀμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύσονται.

5. Ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· (Μακεδονίαν γὰρ διέρχομαι·)

* 6. Πρὸς ὑμᾶς δὲ † τυχὸν ‡ παραμενῶ, ἢ καὶ παραχειμάσω, ἵνα ὑμεῖς με ‡ προπέμψητε ‡ οὗ ἐὰν πορεύωμαι.

* 7. Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἄρτι ἐν † παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω δὲ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς, ἐὰν ὁ Κύριος ἐπιτρέπῃ.

8. Ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς πεντηκοστῆς.

9. Θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί.

10. Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς· τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ ἐγώ.

11. Μή τις οὖν αὐτὸν ἐξουθενήσῃ· προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρός με· ἐκδέχομαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν.

12. Περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ, πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ·

3. Qvum autem adfuero, qvos probaveritis per epistolas, hos mittam perferre gratiam vestram in Hierusalem.

4. Si vero fuerit dignum & me proficisci, cum me proficiscentur.

5. Veniam autem ad vos, qvum Macedoniam pertransiero. Macedoniam enim pertransibo.

6. Apud vos autem forsitan manebo, vel etiam hyemabo: ut vos me deducatis qvocumqve iero.

7. Nolo enim vos modo in transitu videre, spero vero tempus aliqvod manere apud vos, si Dominus permiserit.

8. Permanebo autem in Epheso usqve ad Pentecosten.

9. Ostium enim mihi apertum est magnum & efficax, & adversarii multi.

10. Si autem venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos. nam opus Domini operatur sicut & ego.

11. Ne qvis ergo illum mihili faciat. Deducite autem illum in pace, ut veniat ad me. expecto enim illum cum fratribus.

12. De autem Apollo fratre, multum rogavi eum, ut veniret ad vos cum fratribus: & omnino non fuit voluntas ut nunc veniret: veniet autem qvum

ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.
13. Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, † ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε.
14. Πάντα ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.
15. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί οἴδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς.
16. Ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι καὶ κοπιῶντι.
17. Χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτε καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα ἔτοι ἀνεπλήρωσαν.
18. Ἀνέπαυσαν γὰρ τὸ ἐμὸν πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.
19. Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. Ἀσπάζονται ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρισκιλλα, σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίᾳ.
20. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ.
21. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου.
22. Εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἤτω ἀνάθεμα, † μαρὰν ἀθά.
23. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.
24. Ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν.

10. † 4.

qvum opportunitatē habuerit.
13. Vigilate, state in fide, viriliter agite, fortificamini.
14. Omnia vestra in charitate fiant.
15. Obsecro autem vos, fratres, nostis domum Stephanæ, qvod est primitiæ Achaiæ, & in ministerium sanctis addixerunt seipsos:
16. Ut & vos subjiciamini talibus, & omni cooperanti & laboranti.
17. Gaudeo autem in præsentia Stephanæ & Fortunati & Achaici, qvoniam vestri defectionem hi supplevērunt.
18. Refecerunt enim meum spiritum & vestrum. Agnoscite ergo tales.
19. Salutant vos ecclesiæ Asiæ. Salutant vos in Domino multum Aqvila & Priscilla, cum ea qvæ in domo eorum ecclesia.
20. Salutant vos fratres omnes. Salutate alii alios in osculo sancto.
21. Salutatio mea manu Pauli.
22. Si qvis non amat Dominum Jesum Christum, sit anathema, Maran atha.
23. Gratia Domini Jesu Christi cum vobis.
24. Charitas mea cum omnibus vobis in Christo Jesu Amen.

Ad

Πρὸς Κορινθίους πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων διὰ Στεφανᾶ, καὶ Φερτουνάτου, καὶ Ἀχαϊκοῦ, καὶ Τιμοθέου.

Ad Corinthios prior scripta est à Philippis per Stephanam, & Fortunatum, & Achaicum, & Timotheum.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Κεφ. ά. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ.

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν, καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως.

4. Ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει, διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ.

5. Ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω διὰ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν.

6. Εἴτε δὲ θλιβόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπο-

AD CORINTHIOS EPISTOLA SECUNDA.

CAPUT I.

1. PAULUS Apostolus Jesu Christi, per voluntatem Dei, & Timotheus frater, ecclesiæ Dei existenti in Corintho, cum sanctis omnibus existentibus in tota Achaia.

2. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis:

4. Consolans nos in omni tribulatione nostra: ad posse nos consolari eos qui in omni pressura, per consolationem, qua consolatione afficimur ipsi à Deo.

5. Quoniam sicut abundant passiones Christi in nobis, ita per Christum abundat & consolatio nostra.

6. Sive autem tribulamur, pro vestra consolatione, & salute effecta in tolerantia earun-

μονῆ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν· εἴτε παρακαλούμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν.

7. Εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρακλήσεως.

8. Οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς θλίψεως ἡμῶν τῆς γενομένης ἡμῖν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐβαρήθημεν ὑπὲρ δύναμιν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν.

*9. Ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ †ἀποκρίμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς.

10. Ὃς ἐκ τηλικούτου θανάτου ἐρύσατο ὑμᾶς, καὶ ῥύεται· εἰς ὃν ἠλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται.

*11. † Συνυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

12. Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστί, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐν ἁπλότητι καὶ εἰλικρινείᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ, ἀλλ' ἐν χάριτι Θεοῦ ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς ὑμᾶς.

13. Οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν

dem passionum qvas & nos patimur: Sive consolatione afficimur, super vestra consolatione & salute: Et spes nostra firma super vos.

7. Scientes qvod sicut socii estis passionum, sic & consolationis.

8. Non enim volumus vos ignorare, fratres, de tribulatione nostra facta nobis in Asia: qvoniam secundum exuperantiam gravati sumus supra virtutem: ita ut perdubitare nos etiam vivere.

9. Sed ipsi in nobismetipsis decretum mortis habuimus, ut non fidentes simus in nobis ipsis, sed in Deo excitante mortuos.

10. Qvi extanta morte eripuit nos & eruit: in qvem speravimus qvoniam & adhuc eripiet:

11. Coadjuvantibus & vobis pro nobis oratione, ut ex multis personis, illa in nos donatio per multos gratiæ agantur pro nobis.

12. Nam gloriatio nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ, qvod in simplicitate & sinceritate Dei, non in sapientia carnali, sed in gratia Dei conversati sumus in hoc mundo: abundantius autem ad vos.

13. Non enim alia scribimus vobis,

ὑμῖν ἀλλ' ἢ ἃ ἀναγινώσκετε, ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε· ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε.

vobis, nisi qvam qvæ legitis, aut & agnoscitis. Spero autem qvod & usqve in finem agnoscetis.

14. Καθὼς καὶ ἐπέγνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

14. Sicut & agnovistis nos ex parte, qvia gloriatio vestra sumus, sicut & vos nostra in die Domini nostri Jesu Christi.

15. Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν πρότερον, ἵνα δευτέραν χάριν ἔχητε.

15. Et hac confidentia volui venire ad vos prius, ut secundam gratiam haberetis.

16. Καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι εἰς τὴν Ἰουδαίαν.

16. Et per vos venire in Macedoniam, & iterum à Macedonia venire ad vos, & à vobis deduci in Judæam.

17. Τοῦτο οὖν βουλευόμενος, μήτι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρησάμην; ἢ ἃ βουλεύομαι, κατὰ σάρκα βουλεύομαι, ἵνα ᾖ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ;

17. Hoc ergo deliberans, numqvid levitate usus sum? Aut qvæ delibero, secundum carnem delibero, ut sit apud me Etiam etiam, & non non?

18. Πιστὸς δὲ ὁ Θεὸς, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ.

18. Fidelis autem Deus, qvia sermo noster qvi ad vos non factus est Etiam & Non.

19. Ὁ γὰρ τοῦ Θεοῦ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν,

19. Nam Dei filius Jesus Christus in vobis per nos prædicatus per me & Silvanum, & Timotheum, non factus est Etiam & Non: sed Etiam in eo factus est.

20. (Ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ τὸ ναί, καὶ ἐν αὐτῷ τὸ ἀμήν) τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν.

20. Qvotqvot enim promissiones Dei, in illo Etiam, & in illo Amen, Deo ad gloriam per nos.

21. Ὁ δὲ βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστὸν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός.

21. At confirmans vos cum nobis in Christum, & ungens nos Deus:

22. Ὁ καὶ σφραγισάμενος ἡμᾶς,

22. Qvi & obsignans nos,

μᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

23. Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχήν, ὅτι φειδόμενος ὑμῶν, οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον.

24. Οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν. τῇ γὰρ πίστει ἑστήκατε. 6. † 3.

Κεφ. β'. 2.

1. Ἔκρινα δὲ ἐμαυτῷ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν.

2. Εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ἐστιν ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπούμενος ἐξ ἐμοῦ;

3. Καὶ ἔγραψα ὑμῖν τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην ἔχω ἀφ' ὧν ἔδει με χαίρειν· πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν ἐστίν.

4. Ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

5. Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλὰ ἀπὸ μέρους, ἵνα μὴ ἐπιβαρῶ πάντας ὑμᾶς.

6. Ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ † ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν πλειόνων.

7. Ὥστε † τοὐναντίον μᾶλλον ὑμᾶς ‡ χαρίσασθαι, καὶ πα-

& dans arrhabonem spiritus in cordibus nostris.

23. Ego autem testem Deum invoco in meam animam, quod parcens vobis non ultra veni in Corinthum.

24. Non quia dominamur vestræ fidei: sed cooperatores sumus gaudii vestri. nam fide statis.

CAPUT II.

1. Judicavi autem mihi ipsi hoc, non iterum in tristitia ad vos venire.

2. Si enim ego contristo vos, & quis est lætificans me, si non contristatus ex me?

3. Et scripsi vobis hoc ipsum, ut ne veniens tristitiam super tristitiam habeam, de quibus oportuerat me gaudere, confisus in omnibus vobis, quia meum gaudium, omnium vestrum est.

4. Ex enim multa tribulatione & angustia cordis scripsi vobis, per multas lacrymas: non ut contristemini, sed charitatem ut sciatis quam habeam abundantius in vos.

5. Si autem quis contristavit, non me contristavit, sed ex parte, ut non onerem omnes vos.

6. Sufficiens tali objurgatio hæc quæ à pluribus.

7. Ita ut econtrario magis vos condonare & consolari,

ac

ραπαλέσαι, μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος.

8. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην.

9. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκιμὴν ὑμῶν, εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε.

10. Ὧ δέ τι χαρίζεσθε, κἀγὼ· καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι κεχάρισμαι, ᾧ κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς, ἐν προσώπῳ Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ.

11. Οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοήματα ἀγνοοῦμεν.

12. Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας μοι ἀνεῳγμένης ἐν Κυρίῳ, 13 ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ εὑρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου.

13. Ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς, ἐξῆλθον εἰς Μακεδονίαν.

14. Τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὀσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν παντὶ τόπῳ.

15. Ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σῳζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις.

16. Οἷς μὲν, ὀσμὴ θανάτου εἰς θάνατον· οἷς δὲ, ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν· καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός;

*17. Οὐ γάρ ἐσμεν, ὡς οἱ πολλοὶ, † καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρινείας,

ne forte abundantiori tristitia absorbeatur talis.

8. Ideo obsecro vos confirmare in illum charitatem.

9. In hoc enim & scripsi, ut cognoscam probationē vestrā, si in omnia obedientes sitis.

10. Cui autem aliqvid condonastis, & ego: & enim ego siqvid condonavi, cui condonavi, propter vos, in facie Christi: Ut non occupemur à satana:

11. Non enim ejus intelligentias ignoramus.

12. Veniens autem in Troadem ad Evangelium Christi, & ostio mihi aperto in Domino, non habui relaxationem spiritui meo, ad non invenien-dum me Titum fratrē meum:

13. Sed valedicens eis, exii in Macedoniam.

14. At Deo gratia, semper triumphanti nos in Christo, & odorem notitiæ suæ manifestanti per nos in omni loco.

15. Qvia Christi bona fragrantia sumus Deo in servatis, & in pereuntibus.

16. His qvidem odor mortis in mortem, illis autem odor vitæ in vitam. Et ad hæc qvis idoneus?

17. Non enim sumus, sicut reliqvi, cauponantes verbum Dei: sed ut ex synceritate,

ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ, κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν. 4. † 3.

Κεφ. γ'. 3.

*1. Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; Εἰ μὴ † χρήζομεν, ὡς τινες, † συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς, ἢ ἐξ ὑμῶν συστατικῶν.

2. Ἡ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς ἐστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γινωσκομένη καὶ ἀναγινωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων.

*3. Φανερούμενοι ὅτι ἐστὲ ἐπιστολὴ Χριστοῦ διακονηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, † ἐγγεγραμμένη οὐ † μέλανι, ἀλλὰ πνεύματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν † πλαξὶ λιθίναις, ἀλλὰ ἐν πλαξὶ καρδίας † σαρκίναις.

4. Πεποίθησιν δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν.

*5. Οὐχ ὅτι ἱκανοί ἐσμεν ἀφ' ἑαυτῶν λογίσασθαί τι, ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἡ † ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ.

*6. Ὃς καὶ † ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς διαθήκης, οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ.

*7. Εἰ δὲ ἡ διακονία † θανάτου ἐν γράμμασιν † ἐντετυπωμένη ἐν λίθοις, ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωσέως, διὰ τὴν δόξαν † προσώπου αὐτοῦ, τὴν καταργουμένην.

8. Πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διά-

sed sicut ex Deo, coram Deo in Christo loquimur.

CAPUT III.

1. INcipimus iterum nosmetipsos commendare? si non egemus, sicut quidam, commendatitiis epistolis ad vos, aut ex vobis commendatitiis?

2. Epistola nostra vos estis, scripta in cordibus nostris, cognita & lecta ab omnibus hominibus:

3. Manifestati quoniam estis epistola Christi, ministrata à nobis, inscripta non atramento, sed Spiritu Dei viventis: non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus.

4. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum:

5. Non quod sufficientes simus à nobis ipsis cogitare aliquid quasi ex nobis ipsis, sed sufficientia nostra ex Deo.

6. Qui & idoneos fecit nos ministros novi testamenti, non literæ, sed spiritus: nam litera occidit, at spiritus vivificat.

7. Si vero ministratio mortis in literis informata in lapidibus, facta fuit in gloria, ita ut non posse intueri filios Israël in faciem Moysi, propter gloriam vultus ejus abolendam.

8. Quomodo non magis ministra-

νία τοῦ πνεύματος ἔσται ἐν δόξῃ;

9. Εἰ γὰρ ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῷ μᾶλλον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης ἐν δόξῃ.

10. Καὶ γὰρ οὐδὲ δεδόξασται τὸ δεδοξασμένον, ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἕνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης.

11. Εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον, διὰ δόξης· πολλῷ μᾶλλον τὸ μένον, ἐν δόξῃ.

12. Ἔχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα, πολλῇ παῤῥησίᾳ χρώμεθα.

13. Καὶ οὐ καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον ἑαυτοῦ, πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου.

14. Ἀλλ' ἐπωρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν· ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον τὸ αὐτὸ κάλυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.

15. Ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἀναγινώσκεται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κεῖται.

* 16. ‡ Ἡνίκα δ' ἂν ‡ ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, ‡ περιαιρεῖται τὸ ‡ κάλυμμα.

17. Ὁ δὲ Κύριος τὸ πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ πνεῦμα Κυρίου, ἐκεῖ ἐλευθερία.

* 18. Ἡμεῖς δὲ πάντες ‡ ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου † κατοπτριζόμενοι, τὴν

nistratio spiritus erit in gloria?

9. Si enim ministerium damnationis, gloria, multo magis abundabit ministerium justitiæ in gloria.

10. Etenim non glorificatum est illud glorificatum in hac parte, propter excellentem gloriam

11. Si enim abolendum, per gloriam, multò magis manens, in gloria.

12. Habentes igitur talem spem, multa fiducia utimur.

13. Et non sicut Moyses ponebat velamen super faciem suam, ad non intueri filios Israël in finem aboliti.

14. Sed obduruerunt cogitationes eorum. Usque enim hodie idipsum velamen in lectione veteris testamenti manet non revelatum, (quod in Christo aboletur.)

15. Sed usque hodie, quum legitur Moyses, velamen super cor eorum positum est.

16. Quum autem conversus fuerit ad Dominum circumauferetur velamen.

17. At Dominus Spiritus est. Ubi autem Spiritus Domini, ibi libertas.

18. Nos vero omnes revelata facie gloriam Domini speculantes, eandem imaginem

αὐτὴν ‡ εἰκόνα ‡ μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου πνεύματος. † 17. † 5.

Κεφ. δ'. 4.

1. Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἠλεήθημεν, οὐκ ἐκκακοῦμεν·

2. Ἀλλὰ † ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς ‡ αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ, μηδὲ † δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ ‡ φανερώσει τῆς ἀληθείας ‡ συνιστῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

3. Εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἐστὶ κεκαλυμμένον·

4. Ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ‡ ἐτύφλωσε τὰ ‡ νοήματα τῶν ‡ ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ † αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν ‡ φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ.

5. Οὐ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν, ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον· ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ Ἰησοῦν.

6. Ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν ἐκ σκότους φῶς λάμψαι, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾖ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν·

transformamur à gloria in gloriam, tamqvam à Domini Spiritu.

CAPUT IV.

1. PRopter hoc habentes administrationem hanc, prout misericordiam consequti sumus, non deficimus.

2. Sed abdicavimus occulta dedecoris, non ambulantes in astutia, neqve adulterantes verbum Dei: sed manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos ad omnem conscientiam hominum, coram Deo.

3. Si autem & est opertum Evangelium nostrum, in pereuntibus est opertum:

4. In qvibus Deus seculi hujus excæcavit mentes infidelium, ad non splendendum eis illuminationem Evangelii gloriæ Christi, qvi est imago Dei invisibilis.

5. Non enim nosmetipsos prædicamus, sed Christum Jesum Dominum, nos ipsos autem servos vestros per Jesum.

6. Qvoniam Deus dicens de tenebris lucem splendescere, qvi illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem scientiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi.

7. Habemus autem thesaurum istum in fictilibus vasis, ut sublimitas virtutis sit Dei, & non ex nobis. 8. In

*8. Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι·

9. Διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλειπόμενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολλύμενοι·

10. Πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ.

11. Ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες, εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν.

12. Ὥστε ὁ μὲν θάνατος ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν.

13. Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν.

14. Εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ ἡμᾶς διὰ Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν.

15. Τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα, διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισσεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

16. Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμέρα καὶ ἡμέρᾳ.

*17. Τὸ γὰρ † παραυτίκα ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως ἡμῶν, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν,

8. In omni tribulati, sed non coarctati: Hæsitantes, sed non prorsus hærentes.

9. Persequutionem passi, sed non deserti: dejecti, sed non pereuntes.

10. Semper mortificationem Domini Jesu in corpore circumferentes: ut & vita Jesu in corpore nostro manifestetur.

11. Semper enim nos viventes, in mortem tradimur propter Jesum, ut & vita Jesu manifestetur in mortali carne nostra.

12. Itaqve qvidē mors in nobis operatur, at vita in vobis.

13. Habentes autem eundem spiritum fidei, secundum scriptum: Credidi, ideo loqvutus sum: & nos credimus, ideo & loqvimur.

14. Scientes qvoniam qvi suscitavit Dominum Jesum, & nos per Jesum suscitabit & assistet cum vobis.

15. Nam omnia propter vos, ut gratia abundans, per multorum gratiatum actionem, abunder in gloriam Dei.

16. Ideo non deficimus: sed si & ille extra noster homo corrumpatur, sed ille intus renovatur die & die.

17. Nam momentanea levitas tribulationis nostræ, secundum excellentiam in excel-

αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν.

18. Μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα, πρόσκαιρα· τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα, αἰώνια. 16. † 4.

lentiam æternum pondus gloriæ operatur nobis:

18. Non contemplantibus nobis conspecta, sed non conspecta. Nam conspecta, temporalia, at non conspecta, æterna.

Κεφ. ε. 5.

1. Οἴδαμεν γὰρ, ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, οἰκοδομὴν ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποίητον, αἰώνιον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

CAPUT V.

1. SCimus enim qvoniam si terrestris nostra domus tabernaculi dissolvatur, ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in cælis.

* 2. Καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ ‡ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ‡ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες.

2. Etenim in hoc ingemiscimus, habitationem nostrã qvæ de cælo superindui cupientes.

3. Εἴγε καὶ ἐνδυσάμενοι, οὐ γυμνοὶ εὑρεθησόμεθα.

3. Si tamen & vestiti, non nudi inveniamur.

* 4. Καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ ‡ σκήνει ‡ στενάζομεν βαρούμενοι· ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ ‡ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

4. Etenim existentes in tabernaculo, ingemiscimus gravati, in qvo nolumus expoliari, sed supervestiri: ut absorbeatur mortale à vita.

5. Ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, Θεός, ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ πνεύματος.

5. At operatus nos in ipsum hoc, Deus, & dans nobis arrhabonem Spiritus.

6. Θαρροῦντες οὖν πάντοτε, καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου.

6. Confidentes igitur semper, & scientes qvoniam advenæ in corpore, peregrinamur à Domino.

7. (Διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους.)

7. (Per fidem enim ambulamus, non per speciem.)

8. Θαρροῦμεν δὲ, καὶ εὐδοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον.

8. Confidimus autem, & probamus magis peregrinari à corpore, & habitatum ire ad Dominum.

* 9. ‡ Διὸ καὶ ‡ φιλοτιμούμεθα,

9. Ideo & contendimus, sive in-

εἴτε ‡ ἐξέστημεν, θεῷ· εἴτε ‡ σωφρονοῦμεν, ὑμῖν.

14. Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς.

15. Κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἷς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι.

16. Ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν.

17. Ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα πα-

incolentes, sive migrantes, beneplacentes ei esse.

10. Nam omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, ad quæ gessit, sive bonum, sive malum.

11. Scientes ergo timorem Domini, hominibus suademus, Deo autem manifestati sumus: spero autem, & in conscientiis vestris manifestari.

12. Non enim iterum nos ipsos commendamus vobis, sed occasionem dantes vobis gloriationis de nobis, ut habeatis ad ipsos in facie gloriantes, & non corde.

13. Sive enim mente excedimus, Deo: sive prudenter agimus, vobis.

14. Nam charitas Christi cohibet nos:

15. Judicantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, nempe omnes mortui sunt. Et pro omnibus mortuus est, ut viventes non jam sibi ipsis vivant, sed ipsi pro ipsis mortuo & excitato.

16. Itaque nos ex nunc neminē novimus secundū carnē. Si vero & cognovimus secundum carnē Christū, sed & nunc non amplius cognoscimus.

17. Itaque si qvis in Christo, nova creatura, vetera transie-

ελθεν, ιδου γεγονε καινα τα παντα.

18. Τα δε παντα εκ του Θεου του καταλλαξαντος ημας εαυτω δια Ιησου Χριστου, και δοντος ημιν την διακονιαν της καταλλαγης.

19. Ως οτι Θεος ην εν Χριστω κοσμον καταλλασσων εαυτω, μη λογιζομενος αυτοις τα παραπτωματα αυτων, και θεμενος εν ημιν τον λογον της καταλλαγης.

20. Υπερ Χριστου ουν πρεσβευομεν, ως του Θεου παρακαλουντος δι ημων· δεομεθα υπερ Χριστου, καταλλαγητε τω Θεω.

21. Τον γαρ μη γνοντα αμαρτιαν, υπερ ημων αμαρτιαν εποιησεν, ινα ημεις γενωμεθα δικαιοσυνη Θεου εν αυτω. 10. † ο.

Κεφ. ς. 6.

1. Συνεργουντες δε και παρακαλουμεν μη εις κενον την χαριν του Θεου δεξασθαι υμας.

* 2. Λεγει γαρ· Καιρω ‡ δεκτω † επηκουσα σου, και εν ημερα σωτηριας ‡ εβοηθησα σοι· ιδου νυν καιρος ‡ ευπροσδεκτος, ιδου νυν ημερα σωτηριας.

* 3. ‡ Μηδεμιαν εν μηδενι διδοντες † προσκοπην, ινα μη μωμηθη η διακονια.

4. Αλλ εν παντι συνιστωντες εαυτους ως Θεου διακονοι † εν υπομονη πολλη εν θλιψεσιν, εν αναγκαις, εν στενοχωριαις,

runt, ecce facta sunt omnia nova.

18. At omnia ex Deo, reconciliante nos sibi ipsi per Jesum Christum, & dante nobis ministerium reconciliationis.

19. Ut qvia Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi ipsi, non reputans illis delicta ipsorum, & ponens in nobis verbum reconciliationis.

20. Pro Christo ergo legatione fungimur tamqvam Deo exhortante per nos: Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.

21. Nam non cognoscentem peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.

CAPUT VI.

1. Cooperantes autem & exhortamur ne in vacuum gratiam Dei recipiatis vos.

2. (Ait enim, Tempore accepto exaudivi te, & in die salutis adjuvi te.) Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.

3. Nullam in ullo dantes offensionem, ut non vituperetur ministerium.

4. Sed in omnibus constituentes nosmetipsos sicut Dei ministri, in patientia multa, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis,

5. In

5. Ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κόποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις.

* 6. Ἐν † ἁγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἁγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ.

7. Ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν.

* 8. Διὰ δόξης καὶ ‡ ἀτιμίας διὰ † δυσφημίας καὶ † εὐφημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ‡ ἀληθεῖς.

9. Ὡς ἀγνοούμενοι, καὶ ἐπιγινωσκόμενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι.

10. Ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.

11. Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέῳγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πεπλάτυνται.

12. Οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν· στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς σπλάγχνοις ὑμῶν.

13. Τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν, ὡς τέκνοις λέγω· Πλατύνθητε καὶ ὑμεῖς.

* 14. Μὴ γίνεσθε † ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· Τίς γὰρ † μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ; τίς δὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος;

* 15. Τίς δὲ † συμφώνησις Χρι-

5. In plagis, in custodiis, in seditionibus, in laboribus, in vigiliis, in jejuniis,

6. In castitate, in scientia, in longanimitate, in bonitate, in Spiritu sancto, in charitate non ficta,

7. In verbo veritatis, in virtute Dei, per arma justitiæ dextris, & sinistris,

8. Per gloriam & ignominiam, per infamiam & bonam famam: ut seductores & veraces.

9. Sicut ignoti, & cogniti: quasi morientes, & ecce vivimus: ut castigati, & non mortificati:

10. Quasi tristes, semper autem gaudentes: sicut egentes, multos autem locupletantes: tanquam nihil habentes, & omnia possidentes.

11. Os nostrum apertum est ad vos, Corinthii: cor nostrum dilatatum est.

12. Non angustiamini in nobis, angustiamini autem in visceribus vestris.

13. At eandem compensationem, (ut natis dico:) dilatamini & vos.

14. Ne fiatis altero jugo copulati infidelibus. Quæ enim participatio justitiæ & iniquitati? quæ vero communio luci ad tenebras?

15. Quæ autem conventio

τῷ πρὸς Βελίαλ; ἢ τίς † μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου;

16. Τίς δὲ † συγκατάθεσις ναῷ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ὑμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεός· Ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ † ἐμπεριπατήσω· καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι λαός.

17. Διὸ ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· κἀγὼ † εἰσδέξομαι ὑμᾶς.

18. Καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. 19. † 11.

Κεφ. ζ'. 7.

1. Ταύτας οὖν ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς † μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ‡ ἐπιτελοῦντες ‡ ἁγιωσύνην ἐν φόβῳ Θεοῦ.

2. Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν.

3. Οὐ πρὸς ‡ κατάκρισιν λέγω· προείρηκα γὰρ ὅτι ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἐστε εἰς τὸ ‡ συναποθανεῖν καὶ ‡ συζῆν.

4. Πολλή μοι παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ θλίψει ἡμῶν.

5. Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν

Christo ad Beliál? aut qvæ pars fideli cum infideli?

16. Qvi autem consensus templo Dei cum idolis? Vos enim templum Dei estis viventis, sicut dicit Deus, Qvoniam inhabitabo in illis, & inambulabo: & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus.

17. Ideo exite de medio eorum, & separamini, dicit Dominus: & immundum ne attingite: & ego recipiam vos.

18. Et ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios & filias, dicit Dominus omnipotens.

CAPUT VII.

1. HAs ergo habentes promissiones, dilecti, mundemus nos ipsos ab omni inqvinamento carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei.

2. Capite nos: neminem injuria affecimus, neminem corrupimus, neminem avare fraudavimus.

3. Non ad condemnationem dico: prædixi enim qvod in cordibus nostris estis ad commoriendum, & convivendum.

4. Multa mihi fiducia apud vos: multa mihi gloriatio pro vobis: repletus sum consolatione: superabundo gaudio in omni tribulatione nostra.

5. Etenim venientibus nobis in

εἰς Μακεδονίαν, οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι.

6. Ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς, παρεκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ἐν τῇ παρουσίᾳ Τίτου.

7. Οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρακλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν, τὸν ὑμῶν ὀδυρμὸν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ· ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.

8. Ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετεμελόμην· βλέπω γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύπησεν ὑμᾶς.

9. Νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεὸν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ ἡμῶν.

*10. Ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ‡ ἀμεταμέλητον κατεργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται.

*11. Ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι ἡμᾶς, πόσην κατειργάσατο ὑμῖν σπουδήν; ἀλλὰ ἀπολογίαν, ἀλλὰ †ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ‡ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν; Ἐν παντὶ συνεστή-

in Macedoniam, nullam habuit relaxationem caro nostra: sed in omni tribulati: foris, pugnæ: intus, timores.

6. Sed consolans humiles, consolatus est nos Deus in adventu Titi.

7. Non solum autem in adventu ejus, sed etiam in consolatione qva consolatus est in vobis, referens nobis vestrum desiderium, vestrum fletum, vestram æmulationem pro me: ita ut me magis gaudere.

8. Quoniam si & contristavi vos in epistola, non pœnitudine ducor, si & pœnitudine ducar. intueor enim qvod epistola illa, si & ad horam contristavit vos.

9. Nunc gaudeo, non qvia contristati estis, sed qvia contristati estis ad pœnitentiam. Contristati estis enim secundum Deum, ut in nullo detrimento affecti fueritis ex nobis.

10. Nam secundum Deum tristitia pœnitentiam in salutem haud pœnitendam adoperatur: at mundi tristitia mortem adoperatur.

11. Ecce enim hoc ipsum, secundum Deum contristari vos, qvantum adoperatum sit in vobis studium, sed defensionem, sed indignationem, sed timorem, sed desiderium, sed æmulationem, sed vindictam,

σατε ἑαυτοὺς ἁγνοὺς εἶναι ἐν τῷ πράγματι.

12. Ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐκ ἕνεκεν τοῦ ἀδικήσαντος, οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος· ἀλλ' ἕνεκεν τοῦ φανερωθῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

13. Διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα ἐπὶ τῇ παρακλήσει ὑμῶν· περισσοτέρως δὲ μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαυται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν.

14. Ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ κατῃσχύνθην· ἀλλ' ὡς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου, ἀλήθεια ἐγενήθη.

15. Καὶ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστιν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων ὑμῶν ὑπακοήν· ὡς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν.

16. Χαίρω οὖν ὅτι ἐν παντὶ θαῤῥῶ ἐν ὑμῖν. 9. † 2.

Κεφ. η'. 8.

1. Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας.

2. Ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν, καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπερίσσευσεν εἰς τὸν πλοῦτον τῆς ἁπλότητος αὐτῶν.

dictam, in omni constituistis vos ipsos puros esse in negotio

12. Nempe si & scripsi vobis, non causa injuriantis, nec causa injuriati, sed causa manifestandi studium nostrum de vobis ad vos coram Deo.

13. Propter hoc consolationem accepimus in consolatione vestra: abundantius autem magis gavisi sumus super gaudio Titi, qvia refectus est spiritus ejus ab omnibus vobis.

14. Qvia si qvid ei de vobis gloriatus sum, non sum confusus: sed sicut omnia in veritate loquuti sumus vobis, ita & gloriatio nostra qvæ ad Titum, veritas facta est:

15. Et viscera ejus abundantius in vos sunt, reminiscentis omnium vestrum obedientiam, qvomodo cum timore & tremore excepistis illum.

16. Gaudeo qvod in omni confido in vobis.

CAPUT VIII.

1. NOtam facimus autem vobis, fratres, gratiam Dei datam in ecclesiis Macedoniæ,

2. Qvod in multo experimento tribulationis abundantia gaudii ipsorum, & secundum profundum paupertas eorum abundavit in divitias simplicitatis eorum.

3. Qvia

3. Ὅτι κατὰ δύναμιν (μαρτυρῶ) καὶ ὑπὲρ δύναμιν αὐθαίρετοι.

4. Μετὰ πολλῆς παρακλήσεως δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, δέξασθαι ἡμᾶς.

5. Καὶ οὐ καθὼς ἠλπίσαμεν, ἀλλ' ἑαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν, διὰ θελήματος Θεοῦ.

6. Εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς Τίτον, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν χάριν ταύτην.

7. Ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ, καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε.

8. Οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ διὰ τῆς ἑτέρων σπουδῆς, καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμάζων.

* 9. Γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι δι' ὑμᾶς † ἐπτώχευσε πλούσιος ὤν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου ‡ πτωχείᾳ πλουτήσητε.

* 10. Καὶ ‡ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· Τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οἵτινες οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι, ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν ‡ προενήρξασθε ἀπὸ ‡ πέρυσι.

11. Νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε· ὅπως καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν.

3. Quia secundum virtutem, (testor) & supra virtutem voluntarii:

4. Cum multa exhortatione obsecrantes nos gratiam, & communicationem ministerii quæ in sanctos, suscipere nos.

5. Et non sicut speravimus: sed semetipsos dederunt, primum Domino, & nobis per voluntatem Dei:

6. In adhortari nos Titum, qvemadmodum ante cœpit, ita & perficiat in vos & gratiam istam.

7. Sed sicut in omni abundatis fide & sermone, & scientia, & omni studio, & illa ex vobis in nobis dilectione, ut & in hac gratia abundetis.

8. Non secundum imperium dico, sed per aliorum studium, etiam vestræ charitatis germanitatem comprobans.

9. Scitis enim gratiam Domini nostri Jesu Christi, qvoniam propter vos paupertatem subiit dives existens, ut vos illius paupertate ditescceretis:

10. Et sententiam in hoc do: hoc enim vobis confert, qui non solum facere, sed & velle primum cœpistis à superiori anno.

11. Nunc vero & facere perficite: ut qvemadmodum promptitudo velle, ita & perficere ex ipso habere.

12. Si

12. Εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρόκειται, καθὸ ἐὰν ἔχῃ τις, εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει.

*13. Οὐ γὰρ ἵνα ἄλλοις ‡ ἄνεσις, ὑμῖν δὲ θλῖψις· ἀλλ' ἐξ ‡ ἰσότητος, ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ ὑμῶν ‡ περίσσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα.

14. Ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσσευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης.

*15. Καθὼς γέγραπται· Ὁ τὸ πολὺ, οὐκ ‡ ἐπλεόνασε. καὶ ὁ τὸ ὀλίγον, οὐκ † ἠλαττόνησε.

16. Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ Τίτου,

*17. Ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο· ‡ σπουδαιότερος δὲ ὑπάρχων, ‡ αὐθαίρετος ἐξῆλθε πρὸς ὑμᾶς.

18. Συνεπέμψαμεν δὲ μετ' αὐτοῦ τὸν ἀδελφὸν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

*19. (Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ‡ χειροτονηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν ‡ συνέκδημος ἡμῶν, σὺν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου δόξαν καὶ ‡ προθυμίαν ὑμῶν·)

*20. ‡ Στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς ‡ μωμήσηται ἐν τῇ † ἁδρότητι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν.

12. Si enim promptitudo animi prius adsit, secundum id qvod habet qvis, bene acceptus, non secundum id qvod non habet.

13. Non enim ut aliis remissio, vobis autem tribulatio: Sed ex æqvalitate in hoc nunc tempore vestra abundantia in illorum defectum,

14. Ut & illorun abundantia fiat in vestrum defectum, ut fiat æqvalitas:

15. Sicut scriptum est: Qvi multum, non abundavit: & qvi modicum, non minoravit.

16. Gratia autem Deo danti illud idem studium pro vobis in corde Titi:

17. Qvoniam qvidem exhortationem excepit: studiosior vero existens, ultroneus exiit ad vos.

18. Simul misimus autem cum illo fratrem, cujus laus in Evangelio per omnes ecclesias:

19. Non solum autem, sed & suffragiis electus est ab ecclesiis, comperegrinus noster cum gratia hac administrata à nobis ad ipsius Domini gloriam, & promptitudinem animi vestri.

20. Devitantes hoc, ne qvis nos vituperet in exuberantia hac ministrata à nobis.

21. Præ-

21. Προνοούμενοι καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου, ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων.

22. ‡Συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ‡ ἐδοκιμάσαμεν ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον, ‡ πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς.

23. Εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα Χριστοῦ.

24. Τὴν οὖν ἔνδειξιν τῆς ἀγάπης ὑμῶν, καὶ ἡμῶν καυχήσεως ὑπὲρ ὑμῶν, εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε, καὶ εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν. 21. † 3.

21. Præcogitantes pulchra non solum coram Domino, sed etiam coram hominibus.

22. Simul misimus autem illis fratrem nostrum, qvem probavimus in multis sæpe studiosum existentem, nunc autem multo studiosiorem, confidentia multa qvæ in vos.

23. Sive pro Tito, socius meus & in vos cooperator, sive fratres nostri, Apostoli ecclesiarum, gloria Christi.

24. Ergo ostensionem charitatis vestræ & nostræ gloriationis de vobis, in illos ostendite, in faciem ecclesiarum.

Κεφ. θ'. 9.

1. Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστι τὸ γράφειν ὑμῖν.

2. Οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχῶμαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκεύασται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν ζῆλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας.

3. Ἔπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα (καθὼς ἔλεγον) παρεσκευασμένοι ἦτε.

4. ‡ Μή πως ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακεδόνες, καὶ εὕρωσιν ὑμᾶς † ἀπαρασκευάστους, καταισχυνθῶμεν ἡμεῖς (ἵνα μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ τῆς καυχήσεως.

CAPUT IX.

1. DE qvidē enim ministerio in sanctos, ex abundanti mihi est scribere vobis.

2. Scio enim promptum animum vestrum: qvem de vobis glorior Macedonibus, Qvod Achaia parata est à superiori anno: & ex vobis æmulatio provocavit plurimos.

3. Misi autem fratres, ut ne gloriatio nostra de vobis, inanis fiat in parte hac: ut (qvemadmodum dixi) parati sitis:

4. Ne forte si venerint cum me Macedones, & invenerint vos imparatos, erubescamus nos, (ut non dicamus vos) in substantia hac gloriationis.

5. Ne-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0678
DFG

* 5. ‡ Ἀναγκαῖον οὖν ‡ ἡγησάμην παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ † προκαταρτίσωσι τὴν προκεκηρυγμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἑτοίμην εἶναι οὕτως ὡς εὐλογίαν, καὶ μὴ ὥσπερ πλεονεξίαν.

* 6. Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων † φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει· καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει.

* 7. Ἕκαστος καθὼς † προῄρηται τῇ καρδίᾳ· μὴ ἐκ λύπης, ἢ ἐξ ἀνάγκης. † ἱλαρὸν γὰρ † δότην ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

8. Δυνατὸς δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς· ἵνα ἐν παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες, περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν·

* 9. (Καθὼς γέγραπται· ‡ Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς † πένησιν· ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

10. Ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπείροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρῶσιν χορηγήσαι, καὶ πληθύναι τὸν σπόρον ὑμῶν, καὶ αὐξήσαι τὰ γενήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν·)

* 11. Ἐν παντὶ ‡ πλουτιζόμενοι εἰς πᾶσαν ‡ ἁπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν τῷ Θεῷ·

12. Ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσαναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα

5. Necessarium ergo existimavi rogare fratres, ut præeant ad vos, & præparent præannunciatam benedictionem vestram, hanc paratam esse, sic qvasi benedictionem, & non qvasi exactionem.

6. Hoc autem, ferens parce, parce & metet: & seminans in benedictionibus, in benedictionibus & metet.

7. Unusqvisqve prout præoptat corde, non ex tristitia, aut ex necessitate. hilarem enim datorem diligit Deus.

8. Potens autem Deus omnem gratiam abundare facere in vos: ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum:

9. Sicut scriptum est: Dispersit, dedit pauperibus: justitia ejus manet in æternum.

10. At suppeditans semen seminanti, & panem ad escam suppeditet, & multiplicet fementem vestram, & augeat fructus genitos justitiæ vestræ:)

11. In omni ditati in omnem simplicitatem, qvæ adoperatur per nos gratiarum actionem Deo.

12. Qvoniam ministerium oblationis hujus non solum est adsupplens inopias sanctorum: sed etiam redundans per mul-

διὰ πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ.

13. Διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἁπλότητι τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς πάντας,)

14. Καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν, ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν.

15. Χάρις δὲ τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ. 15. †8.

Κεφ. ι. 10.

1. Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπιεικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν, ἀπὼν δὲ θαρρῶ εἰς ὑμᾶς.

2. Δέομαι δὲ τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ᾗ λογίζομαι τολμῆσαι ἐπί τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα περιπατοῦντας.

3. Ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες, οὐ κατὰ σάρκα στρατευόμεθα·

4. (Τὰ γὰρ ὅπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων.)

5. Λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ·

6. Καὶ ἐν ἑτοίμῳ ἔχοντες ἐκ-

multas gratiarũ actiones Deo:

13. Per probationem ministerii hujus glorificantes Deum in obedientia confessionis vestræ in Evangelium Christi, & simplicitate communicationis in illos, & in omnes.

14. Et ipsorum obsecratione pro vobis desiderantium vos, propter eminentem gratiam Dei in vobis.

15. Gratia autem Deo super inenarrabili ejus dono.

CAPUT X.

1. IPse autem ego Paulus obsecro vos per lenitatem & æqvitatem Christi: qvi secundum faciem qvidem humilis in vobis, absens autem confido in vos.

2. Rogo autem ne præsens confidens esse ea fiducia, qva cogito audere in qvosdam, existimantes nos tamqvam secundum carnem ambulantes.

3. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus.

4. Nam arma militiæ nostræ non carnalia, sed potentia Deo, ad eversionem munitionum.

5. Ratiocinationes evertentes. Et omnem sublimitatem elatam adversus cognitionem Dei, & captivantes omnem intellectum in obedientiã Christi

6. Et in parato habentes ulciſci

δικήσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή.

7. Τὰ κατὰ πρόσωπον βλέπετε; Εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω πάλιν ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς Χριστοῦ.

8. Ἐάν τε γὰρ καὶ περισσότερόν τι καυχήσωμαι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν, ἧς ἔδωκεν ὁ Κύριος ἡμῖν εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν, οὐκ αἰσχυνθήσομαι.

9. Ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν.

10. Ὅτι αἱ μὲν ἐπιστολαὶ, φησὶ, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί· ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς, καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος.

11. Τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἷοί ἐσμεν τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ.

12. Οὐ γὰρ τολμῶμεν ἐγκρῖναι ἢ συγκρῖναι ἑαυτούς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόντων· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυτοὺς ἑαυτοῖς οὐ συνιοῦσιν.

13. Ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα, ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου, ἐφικέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν.

14. Οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς, ὑπερεκτείνο-

ciſci omnem inobedientiam, qvum impleta fuerit veſtra obedientia.

7. Qvæ ſecundum faciem aſpicitis? Si qvis confidit ſibi ipſi, Chriſti eſſe, hoc cogitet iterum à ſe ipſo, qvia ſicut ipſe Chriſti, ita & nos Chriſti.

8. Siqve enim & amplius aliqvid glorier de auctoritate noſtra, qvam dedit Dominus nobis in ædificationem, & non in everſionem veſtram, non pudeſiam.

9. Ut autem non videar tamqvam terrere vos per epiſtolas,

10. (Qvoniam qvidem epiſtolæ, inqvit, graves & fortes, at libertas corporis infirma, & ſermo nihili factus.)

11. Hoc cogitet talis, qvia qvales ſumus verbo per epiſtolas abſentes, tales & præſentes opere.

12. Non enim audemus inſerere aut conferre nos ipſos qvibuſdam, ſeipſos commendantibus: ſed ipſi in ſeipſis ſemetipſos metientes, & conferentes ſeipſos ſemetipſis, non intelligunt.

13. Nos autē non in immenſurata gloriabimur, ſed ſecundum menſuram regulæ, qvam partitus eſt nobis Deus, menſuram pertigiſſe uſqve & vos.

14. Non enim qvaſi non pertingentes ad vos, ſuperextendimus

μεν ἑαυτούς· ἄχρις γὰρ καὶ ὑμῶν † ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ.

15. Οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα δὲ ἔχοντες, αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ τὸν κανόνα ὑμῶν εἰς περισσείαν.

* 16. Εἰς τὰ † ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελίσασθαι· οὐκ ἐν † ἀλλοτρίῳ † κανόνι εἰς τὰ ἕτοιμα καυχήσασθαι.

17. Ὁ δὲ καυχώμενος, ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.

18. Οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν. 17. † 5.

ΚΕΦ. ια'. 11.

1. Ὄφελον ἠνείχεσθέ μοι μικρόν τι τῆς ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ μου.

* 2. Ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ. † ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἑνὶ ἀνδρὶ παρθένον † ἁγνὴν παραστῆσαι, τῷ Χριστῷ.

3. Φοβοῦμαι δὲ μήπως ὡς ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, οὕτω φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν, ἀπὸ τῆς ἁπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν.

4. Εἰ μὲν γὰρ ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἕτερον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε, καλῶς ἠνείχεσθε.

dimus nos ipsos. Usqve ad enim & vos pervenimus in Evangelio Christi,

15. Non in immensurata gloriantes in alienis laboribus: spem autem habentes augescente fide vestra, in vobis magnificari secundum regulam nostram in abundantiam.

16. In ulteriora vestri evangelizare: non in aliena regula, in parata gloriari.

17. At glorians, in Domino β. glorietur.

18. Non enim seipsum commendans, ille est probatus, sed qvem Dominus commendat.

CAPUT XI.

1. UTinam toleraretis meam paulisper insipientiam: sed & supportate me.

2. Æmulor enim vos æmulatione Dei. Despondi enim vos uni viro, virginem castam sistere Christo.

3. Timeo autem ne forte sicut serpens Evam seduxit in astutia sua, ita corrumpantur mentes vestræ, à simplicitate illa in Christum.

4. Si qvidem enim veniens alium Jesum prædicat qvem non prædicavimus, aut spiritum alium accipitis qvem non accepistis, aut evangelium aliud qvod non recepistis, recte toleraveritis.

5. Ex-

5. Λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπὲρ λίαν ἀποστόλων.

6. Εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν παντὶ φανερωθέντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς.

7. Ἢ ἁμαρτίαν ἐποίησα, ἐμαυτὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε; ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέλιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν;

*8. Ἄλλας ἐκκλησίας † ἐσύλησα, λαβὼν ὀψώνιον, πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ ‡ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ‡ ὑστερηθεὶς, οὐ ‡ κατενάρκησα οὐδενός.

*9. Τὸ γὰρ ὑστέρημά μου ‡ προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελφοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ † ἀβαρῆ ὑμῖν ἐμαυτὸν ἐτήρησα, καὶ τηρήσω.

10. Ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοὶ, ὅτι ἡ καύχησις αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας.

11. Διατί; ὅτι οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; Ὁ Θεὸς οἶδεν.

12. Ὃ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω τὴν ἀφορμὴν τῶν θελόντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται, εὑρεθῶσι καθὼς καὶ ἡμεῖς.

*13. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι † ψευδαπόστολοι, ἐργάται † δόλιοι, μετασχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ.

14. Καὶ οὐ θαυμαστὸν· αὐτὸς

5. Existimo enim nihilo inferiorem esse super valde Apostolis.

6. Si vero & rudis sermone, sed non cognitione: sed in omni manifestati in omnibus in vos.

7. Aut peccatum feci, meipsum humilians, ut vos exaltemini? quoniam gratis Dei Evangelium evangelizaverim vobis?

8. Alias ecclesias expoliavi, accipiens stipendium, ad vestrum ministerium. Et præsens apud vos, & egens, non obtorpui cuiquam:

9. Nam inopiam meam suppleverunt fratres venientes à Macedonia: & in omni inonerosum vobis meipsum servavi, & servabo.

10. Est veritas Christi in me: quoniam gloriatio hæc non obturabitur in me in regionibus Achaiæ.

11. Propter quid? quia non diligo vos? Deus scit.

12. Quod autem facio, & faciam, ut amputem occasionem volentium occasionem: ut in quo gloriantur, inveniantur sicut & nos.

13. Nam ejusmodi pseudoapostoli, operarii dolosi, transformati in Apostolos Christi.

14. Et non mirum: ipse enim

γὰρ ὁ Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός.

15. Οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης· ὧν τὸ τέλος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

16. Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἄφρονα εἶναι· εἰ δὲ μήγε, κἂν ὡς ἄφρονα δέξασθέ με, ἵνα κἀγὼ μικρόν τι καυχήσωμαι.

17. Ὃ λαλῶ, οὐ λαλῶ κατὰ Κύριον, ἀλλ' ὡς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυχήσεως.

18. Ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, κἀγὼ καυχήσομαι.

19. Ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων, φρόνιμοι ὄντες.

20. Ἀνέχεσθε γάρ, εἴ τις ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ τις ὑμᾶς εἰς πρόσωπον δέρει.

21. Κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἠσθενήσαμεν· ἐν ᾧ δ' ἄν τις τολμᾷ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ κἀγώ.

22. Ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ.

* 23. Διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (†παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κόποις περισσοτέρως, ἐν

nim Satanas transformatur in angelum lucis.

15. Non magnum ergo si & ministri ejus transformantur velut ministri justitiæ: quorum finis erit secundum opera ipsorum.

16. Iterum dico: ne quis me putet insipientem esse si vero non, etiam ut insipientem accipite me, ut & ego modicum quid glorier.)

17. Quod loquor, non loquor secundum Dominum, sed quasi in insipientia, in hac præfidentia gloriationis.

18. Quoniam multi gloriantur secundum carnem, & ego gloriabor.

19. Libenter enim suffertis insipientes, prudentes existentes.

20. Toleratis enim si quis vos in servitutem redigit, si quis devorat, si quis accipit, si quis extollitur, si quis vos in faciem cædit.

21. Secundum contumeliam dico: quasi quod nos infirmi fuerimus. In quo vero quis audet (in insipientia dico) audeo & ego.

22. Hebræi sunt, & ego: Israëlitæ sunt, & ego: semen Abrahæ sunt, & ego.

23. Ministri Christi sunt, (desipiens loquor,) super ego: in laboribus abundantius,

‡ πληγαῖς † ὑπερβαλλόντως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν θανάτοις πολλάκις.

* 24. Ὑπὸ Ἰουδαίων † πεντάκις τεσσαρακοντα παρὰ μίαν ἔλαβον.

* 25. Τρὶς ἐρραβδίσθην, ‡ ἅπαξ ‡ ἐλιθάσθην, ‡ τρὶς ‡ ναυαγήσω, † νυχθήμερον ἐν τῷ † βυθῷ πεποίηκα.

* 26. ‡ Ὁδοιπορίαις ‡ πολλάκις, κινδύνοις ποταμῶν, ‡ κινδύνοις λῃστῶν, κινδύνοις ἐκ γένους, κινδύνοις ἐξ ἐθνῶν, κινδύνοις ἐν πόλει, κινδύνοις ἐν ‡ ἐρημίᾳ, κινδύνοις ἐν θαλάσσῃ, κινδύνοις ἐν ψευδαδέλφοις.

* 27. Ἐν ‡ κόπῳ καὶ ‡ μόχθῳ, ἐν ‡ ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν ‡ λιμῷ καὶ † δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ‡ ψύχει καὶ ‡ γυμνότητι.

* 28. Χωρὶς τῶν ‡ παρεκτὸς, ἡ ‡ ἐπισύστασίς μοι ἡ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.

29. Τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;

30. Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχήσομαι.

31. Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

* 32. Ἐν Δαμασκῷ ὁ † ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ‡ ἐφρούρει τὴν Δαμασκηνῶν πόλιν, πιάσαι με θέλων·

* 33. Καὶ διὰ θυρίδος ἐν † σαρ-

in plagis supra modum, in carceribus abundantius, in mortibus freqventer.

24. A judæis qvinqvies qvadragenas, præter unam, accepi.

25. Ter virgis cæsus sum: semel lapidatus sum, ter naufragium feci, noctem diem in profundo egi.

26. Itineribus sæpe: periculis fluminum, periculis latronum, periculis ex genere, periculis ex Gentibus, periculis in civitate, periculis in solitudine, periculis in mari, periculis in falsis fratribus:

27. In fatigatione & ærumna, in vigiliis sæpe, in fame & siti, in jejuniis sæpe, in frigore & nuditate.

28. Præter illa extrinsecus instantia mea per diem, solicitudo omnium ecclesiarum.

29. Qvis infirmatur, & non infirmor? qvis scandalizatur, & non ego uror?

30. Si gloriari oportet, qvæ infirmitatis meæ gloriabor.

31. Deus & Pater Domini Jesu Christi scit, ille existens benedictus in secula, qvod non mentior.

32. In Damasco gentis præpositus Aretæ regis præsidio tenebat Damascenorum civitatem, prehendere me volens.

33. Et per feneſtram in spor-

γάνη ἐχαλάσθην διὰ θυρίδος, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. 36. †13.

Κεφ. ιβ'. 12.

1. Καυχᾶσθαι δὴ οὐ συμφέρει μοι. ἐλεύσομαι γὰρ εἰς ὀπτασίας καὶ ἀποκαλύψεις Κυρίου.

2. Οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ, πρὸ ἐτῶν δεκατεσσάρων (εἴτε ἐν σώματι, οὐκ οἶδα· εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν·) ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ.

3. Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον, (εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος, οὐκ οἶδα· ὁ Θεὸς οἶδεν.)

*4. Ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν ‡παράδεισον, καὶ ἤκουσεν †ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι.

5. Ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχήσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυτοῦ οὐ καυχήσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου.

6. Ἐὰν γὰρ θελήσω καυχήσασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων· ἀλήθειαν γὰρ ἐρῶ. φείδομαι δὲ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει τι ἐξ ἐμοῦ.

*7. Καὶ τῇ ὑπερβολῇ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ ‡ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι †σκόλοψ τῇ σαρκὶ, ἄγγελος †Σατᾶν, ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι.

8. Ὑπὲρ τούτου τρὶς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ.

ta demissus sum per murum: & effugi manus ejus.

CAPUT XII.

1. GLoriari sane non confert mihi: veniam enim ad visiones & revelationes Domini.

2. Scio hominem in Christo ante annos qvatuordecim, (sive in corpore, nescio: sive extra corpus, nescio, Deus scit:) raptum hujusmodi usqve ad tertium cælum.

3. Et scio hujusmodi hominem, (sive in corpore, sive extra corpus, nescio: Deus scit:)

4. Qvoniam raptus est in paradisum: & audivit arcana verba, qvæ non licet homini loqvi.

5. Pro hujusmodi gloriabor: pro autem meipso non gloriabor, si non in infirmitatibus meis.

6. Si enim voluero gloriari, non ero insipiens: veritatem enim dicam. parco autem, ne qvis in me existimet supra qvod videt me, aut audit aliqvid ex me.

7. Et excellentia revelationum ut ne efferar, datus est mihi stimulus carni, angelus satan, ut me colaphizet, ut ne efferar.

8. Super hoc ter Dominum rogavi, ut discederet à me.

* 9. Καὶ εἴρηκέ μοι· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται. Ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχήσομαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα † ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ.

9. Et dixit mihi: Sufficit tibi gratia mea. nam virtus mea in infirmitate perficitur. Libenter igitur magis gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitet in me virtus Christi.

10. Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ. ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

10. Ideo oblector in infirmitatibus, in contumeliis, in necessitatibus, in persequutionibus, in angustiis pro Christo. Qvum enim infirmor, tunc potens sum.

11. Γέγονα ἄφρων καυχώμενος· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε· ἐγὼ γὰρ ὤφειλον ὑφ' ὑμῶν συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι.

11. Factus sum insipiens glorians: vos me coëgistis. Ego enim debui à vobis commendari: nihil enim inferior fui supra valde Apostolis, si & nihil sum.

12. Τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ ὑπομονῇ, ἐν σημείοις καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι.

12. Ipsa quidem signa Apostoli effecta sunt in vobis in omni tolerantia, in signis & prodigiis & virtutibus.

13. Τί γάρ ἐστιν ὃ ἡττήθητε ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

13. Qvid enim est qvod inferiores fuistis supra cæteras ecclesias, si non qvod ipse ego non obtorpui vobis? Donate mihi injuriam hanc.

14. Ἰδοὺ, τρίτον ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρκήσω ὑμῶν. οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς. οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις.

14. Ecce tertio hoc parate habeo venire ad vos: & non obtorpescam vobis. Non enim qværo vestra, sed vos. Non enim debent nati parentibus thesaurizare, sed parentes natis

* 15. Ἐγὼ δὲ ‡ ἥδιστα ‡ δαπανήσω καὶ † ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν· εἰ καὶ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶν, ‡ ἧττον ἀγαπῶμαι.

15. Ego autem libentissime impendam, & expendar pro animabus vestris: si & abundantius vos diligens minus diligar.

16. Esto

*16. Ἔστω δὲ, ἐγὼ οὐ † κατεβάρησα ὑμᾶς· ἀλλὰ ὑπάρχων † πανοῦργος, δόλῳ ὑμᾶς ἔλαβον.

17. Μή τινα ὧν ἀπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς;

*18. Παρεκάλεσα Τίτον, καὶ † συναπέστειλα τὸν ἀδελφόν· μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

19. Πάλιν δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν ἀπολογούμεθα; κατενώπιον τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς.

*20. Φοβοῦμαι γὰρ, μή πως ἐλθὼν οὐχ οἵους θέλω εὕρω ὑμᾶς, κἀγὼ εὑρεθῶ ὑμῖν οἷον οὐ θέλετε· μή πως ἔρεις, ζῆλοι, θυμοὶ, ἐριθεῖαι, ‡ καταλαλιαὶ, † ψιθυρισμοὶ, † φυσιώσεις, ‡ ἀκαταστασίαι.

21. Μὴ πάλιν ἐλθόντα με ταπεινώσῃ ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενθήσω πολλοὺς τῶν προημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ, καὶ πορνείᾳ, καὶ ἀσελγείᾳ ἧ ἔπραξαν. 17. † 10.

Κεφ. ιγ'. 13.

1. Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα.

*2. ‡ Προείρηκα καὶ ‡ προλέγω, ὡς παρὼν τὸ δεύτερον, καὶ

16. Esto vero, ego non gravavi vos: sed existens astutus, dolo vos cepi.

17. Num aliqvem eorum qvos misi ad vos, per ipsum expilavi vos?

18. Rogavi Titum, & simul misi fratrem. Numqvid expilavit vos Titus? non eodem spiritu ambulavimus? non iisdem vestigiis?

19. Rursum putatis qvod vobis excusemur? Coram Deo in Christo loqvimur: at omnia, charissimi, propter vestram ædificationem.

20. Timeo enim ne forte veniens non qvales volo inveniam vos: & ego inveniar vobis qvalem non vultis. ne forte contentiones, æmulationes, iræ, dissensiones, detractiones, susurrationes, inflationes, seditiones.

21. Ne iterum venientem me humiliet Deus meus apud vos, & lugeam multos ante peccantium, & non pœnitentium super immunditia, & fornicatione, & impudicitia qvam gesserunt.

CAPUT XIII.

1. Ecce tertio hoc venio ad vos: In ore duorum testium & trium stabit omne verbum.

2. Prædixi & prædico, ut præsens secundo, & absens

‡ ἀπὼν νῦν γράφω τοῖς ‡ προημαρτηκόσι, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν, ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι.

* 3. Ἐπεὶ ‡ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ † δυνατεῖ ἐν ὑμῖν.

4. Καὶ γὰρ εἰ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ· καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀσθενοῦμεν ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζησόμεθα σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ εἰς ὑμᾶς.

4. Ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστε ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε· ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτούς, ὅτι Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστιν; εἰ μή τι ἀδόκιμοί ἐστε.

6. Ἐλπίζω δὲ ὅτι γνώσεσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμεν ἀδόκιμοι.

7. Εὐχόμαι δὲ πρὸς τὸν Θεὸν μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν· οὐχ ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανῶμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιῆτε, ἡμεῖς δὲ ὡς ἀδόκιμοι ὦμεν.

8. Οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας.

* 9. Χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν, ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ἦτε· τοῦτο δὲ καὶ ‡ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν † κατάρτισιν.

10. Διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι, κατὰ τὴν ἐξ-

nunc scribo ante peccantibus, & cæteris omnibus, qvoniam si venero in iterum, non parcam.

3. Qvandoqvidē experimentum qværitis in me loqventis Christi, qvi in vos non infirmatur, sed potens est in vobis.

4. Etenim si crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei. Etenim nos infirmi sumus in illo: sed vivemus cum eo ex virtute Dei in vos.

5. Vosmetipsos tentate si estis in fide: vos ipsos probate. An non cognoscitis vosmetipsos, qvia Jesus Christus in vobis est? si non qvid forte reprobi estis.

6. Spero autem qvod cognoscetis, qvia nos non sumus reprobi.

7. Opto autem apud Deum non facere vos malum qvicqvam: non ut nos probati appareamus, sed ut vos pulchrum faciatis, nos autem ut reprobi simus.

8. Non enim possumus aliqvid adversus veritatem: sed pro veritate.

9. Gaudemus enim qvū nos infirmi sumus, vos autem potentes estis. Hoc vero & optamus, vestram consummationē.

10. Propter hoc hæc absens scribo, ut præsens non severe utar, secundum potestatem qvam

οὐσίαν ἣν ἔδωκέ μοι ‡ ὁ Κύριος εἰς οἰκοδομὴν, καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.

11. Λοιπὸν, ἀδελφοὶ, χαίρετε, καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

12. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἁγίῳ φιλήματι· ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.

13. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 8. †2.

Πρὸς Κορινθίους δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Φιλίππων τῆς Μακεδονίας, διὰ Τίτου καὶ Λουκᾶ.

quam dedit mihi Dominus in ædificationem, & non in destructionem.

11. Cæterum, fratres, gaudete, perficimini, consolationem habete, idem sapite, pacem habete: & Deus dilectionis & pacis erit cum vobis.

12. Salutate alii alios in osculo sancto. Salutant vos sancti omnes.

13. Gratia Domini Jesu Christi, & charitas Dei, & communicatio sancti Spiritus cum omnibus vobis. Amen.

Ad Corinthios secunda scripta fuit à Philippis Macedoniæ, per Titum & Lucam.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Η' ΠΡΟΣ

ΓΑΛΑΤΑΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α'. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.)

2. Καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοὶ, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας·

3. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

PAULI APOSTOLI

AD

GALATAS

EPISTOLA.

CAPUT I.

PAULUS Apostolus (non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, & Deum Patrem ipsum qui suscitavit eum à mortuis)

2. Et qui cum me omnes fratres, ecclesiis Galatiæ:

3. Gratia vobis & pax à Deo Patre, & Domino nostro Jesu Christo:

4. Τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν.

4. Ipso qui dedit semetipsum pro peccatis nostris, ut eriperet nos de præsenti seculo nequam, secundum voluntatem Dei & Patris nostri:

5. Ὦ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

5. Cui gloria in secula seculorum. Amen.

6. Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ, εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον.

6. Miror quod ita cito transferimini ab eo qui vocavit vos in gratia Christi, in alterum Euangelium:

7. Ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο· εἰ μή τινές εἰσιν οἱ ταράσσοντες ὑμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

7. Quod non est aliud, si non quidam sunt turbantes vos, & volentes invertere Euangelium Christi.

8. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω.

8. Sed & si nos, aut angelus de cœlo euangelizet vobis, præter quod euangelizavimus vobis anathema sit.

9. Ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

9. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico, si quis vobis euangelizaverit præter quod accepistis, anathema sit.

10. Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν Θεόν; Ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

10. Modo enim homines suadeo, an Deum? An quæro hominibus placere? Si enim adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.

11. Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον.

11. Notum facio autem vobis, fratres, Euangelium euangelizatum à me, quia non est secundum hominem.

12. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην· ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

12. Neque enim ego ab homine accepi illud, neque edoctus sum: sed per revelationem Jesu Christi.

13. Ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰου-

13. Audistis enim meam conversationem aliquando in Ju-

δαϊσμῷ, ὅτι καθ' ‡ ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ‡ ἐπόρθουν αὐτήν.

* 14. Καὶ ‡ προέκοπτον ἐν τῷ ‡ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ πολλοὺς ‡ συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου, ‡ περισσοτέρως ‡ ζηλωτὴς ὑπάρχων τῶν ‡ πατρικῶν μου παραδόσεων.

15. Ὅτε δὲ εὐδόκησεν ὁ Θεὸς ὁ ἀφορίσας με ἐκ κοιλίας μητρός μου, καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ,

16. Ἀποκαλύψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ, ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην σαρκὶ καὶ αἵματι.

17. Οὐδὲ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους· ἀλλ' ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν, καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.

* 18. ‡ Ἔπειτα μετὰ ἔτη τρία ‡ ἀνῆλθον εἰς Ἱεροσόλυμα † ἱστορῆσαι Πέτρον· καὶ ἐπέμεινα πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.

19. Ἕτερον δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου.

20. Ἃ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐ ψεύδομαι.

21. Ἔπειτα ἦλθον εἰς τὰ κλίματα τῆς Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας.

22. Ἤμην δὲ ἀγνοούμενος τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν Χριστῷ.

23. Μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν· Ὅτι ὁ διώκων ἡμᾶς ποτε, νῦν

in Judaismo, quoniam supra modum persequebar ecclesiam Dei, & vastabam illam:

14. Et proficiebam in Judaismo supra multos coætaneos in genere meo, abundantius æmulator existens paternarum mearum traditionum.

15. Quum autem probavit Deus ille separans me ex utero matris meæ, & vocans per gratiam suam,

16. Revelare Filium suum in me, ut euangelizarem illum in Gentibus, continuo non acquievi carni & sanguini.

17. Neque veni in Hierosolymam ad illos ante me Apostolos: sed abii in Arabiam: & iterum reversus sum in Damascum.

18. Deinde post annos tres veni in Hierosolymam videre Petrum: & mansi apud eum dies quindecim.

19. Alium autem Apostolorum non vidi, si non Jacobum fratrem Domini.

20. Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior.

21. Deinde veni in regiones Syriæ, & Ciliciæ.

22. Eram autem ignotus facie ecclesiis Judææ, quæ in Christo.

23. Tantum autem audientes erant, quoniã persequens nos

εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε ἐπόρθει.

24. Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν Θεόν. 11. † 3.

Κεφ. β'. 2.

1. Ἔπειτα διὰ δεκατεσσάρων ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ Βαρνάβα, συμπαραλαβὼν καὶ Τίτον.

* 2. Ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν. καὶ ‡ ἀνεθέμην αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσι· κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσι, μή πως εἰς κενὸν τρέχω, ἢ ἔδραμον.

3. Ἀλλ' οὐδὲ Τίτος ὁ σὺν ἐμοὶ Ἕλλην ὤν, ἠναγκάσθη περιτμηθῆναι.

* 4. Διὰ δὲ τοὺς † παρεισάκτους ‡ ψευδαδέλφους, οἵτινες ‡ παρεισῆλθον † κατασκοπῆσαι τὴν ‡ ἐλευθερίαν ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς ‡ καταδουλώσωνται.

* 5. Οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν † εἴξαμεν τῇ ‡ ὑποταγῇ, ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ πρὸς ὑμᾶς.

* 6. Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναί τι, ‡ ὁποῖοί ποτε ἦσαν, οὐδέν μοι διαφέρει· πρόσωπον Θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει· ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκοῦντες, οὐδὲν ‡ ᾠφελήσαντο.

7. Ἀλλὰ τοὐναντίον, ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας, καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς·

aliquando, nunc evangelizat fidē qvam aliqvando vastabat.

24. Et glorificabant in me Deum.

CAPUT II.

1. Deinde post qvatuordecim annos iterum ascendi in Hierosolymam cum Barnaba, coassumens & Titum.

2. Ascendi autem secundum revelationem, & exposui illis Evangelium qvod prædico in Gentibus, seorsum autem in pretio habitis: ne forte in vacum currerem, aut cucurrissem.

3. Sed neqve Titus cum me, Græcus existens, coactus est circumcidi:

4. Propter autem subintroductos falsos fratres, qvi subintroierunt explorare libertatem nostram qvam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem redigerent.

5. Qvibus neqve ad horam cessimus subjectione, ut veritas Evangelii permaneat apud vos.

6. Ab autem visis esse aliqvid (qvales aliqvando fuerint, nihil mihi differt. Faciem Deus hominis non accipit.) Mihi enim in pretio habiti, nihil contulerunt.

7. Sed econtra videntes qvod creditum est mihi Evangelium præputii, sicut Petro circumcisionis.

8. (Nam

8. (Ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς, ἐνήργησε καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη·)

9. Καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι Ἰάκωβος καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας· ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν.

10. Μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν· ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

*11. Ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι ‡ κατεγνωσμένος ἦν.

12. Πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινας ἀπὸ Ἰακώβου, μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.

*13. Καὶ † συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι· ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.

*14. Ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ † ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων· Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων, † ἐθνικῶς ζῇς, καὶ οὐκ † Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ‡ ἀναγκάζεις † Ἰουδαΐζειν;

15. Ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί·

16. Εἰδότες, ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ·

8. (Nam operatus Petro in Apostolatum circumcisionis, operatus est & mihi in Gentes.)

9. Et cognoscentes gratiam datam mihi, Jacobus, & Cephas, & Joannes, illi visi columnæ esse, dextras dederunt mihi & Barnabæ, societatis: ut nos in Gentes, ipsi autem in circumcisionem:

10. Tantum autem pauperum ut meminissemus. Quod etiam studui id ipsum facere.

11. Qvum autem venisset Petrus in Antiochiam, in faciē ei restiti: qvia notandus erat.

12. Ante enim venire qvosdam à Jacobo, cum Gentibus simul edebat: qvum autem venissent, subducebat & separabat seipsum, timens eos ex circumcisione.

13. Et coassimulabant ei & cæteri Judæi: ita ut Barnabas simul abduceretur eorum simulatione.

14. Sed qvum vidissem qvod non recto pede incederent ad veritatem Evangelii, dixi Petro coram omnibus: Si tu Judæus existens, gentiliter vivis & non Judaice: qvid Gentes cogis Judaizare?

15. Nos natura Judæi, & non ex Gentibus peccatores.

16. Scientes qvod non justificatur homo ex operibus legis, si non per fidem Jesu Chri-

καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ.

17. Εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν Χριστῷ, εὑρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἆρα Χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος; Μὴ γένοιτο.

18. Εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι.

19. Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα Θεῷ ζήσω.

20. Χριστῷ συνεσταύρωμαι. ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγὼ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκὶ, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με, καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

21. Οὐκ ἀθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν. 19. †8.

Κεφ. γ'. 3.

1. Ὦ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ‡ ἐβάσκανε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς ‡ Χριστὸς ‡ προεγράφη, ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος.

2. Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;

3. Οὕτως ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελεῖσθε;

sti: & nos in Christum Jesum credidimus: ut justificaremur ex fide Christi, & non ex operibus legis: propter qvod non justificabitur ex operibus legis omnis caro.

17. Si vero qværentes justificati in Christo, reperiamur & ipsi peccatores, nunqvid Christus peccati minister? Absit.

18. Si enim qvæ destruxi, hæc iterum ædifico, prævaricatorem meipsum constituo.

19. Ego enim per legem legi mortuus sum, ut Deo vivam:

20. Christo concrucifixus sum. Vivo autem, non amplius ego: vivit vero in me Christus. Qvod autem nunc vivo in carne, in fide vivo filii Dei, dilegentis me & tradentis semetipsum pro me.

21. Non abjicio gratiam Dei. Si enim per legem justitia, ergo Christus gratis mortuus est.

CAPUT III.

1. O insensati Galatæ, qvis vos fascinavit veritati non obsequi, qvibus ob oculos Jesus Christus proscriptus est, in vobis crucifixus.

2. Hoc solum volo discere à vobis: Ex operibus legis Spiritum accepistis, an ex auditu fidei?

3. Sic insensati estis, incepti spiritu, nunc carne consummemini?

4. Tan-

4. Τοσαῦτα ἔπαθετε εἰκῆ; εἴ γε καὶ εἰκῆ.

5. Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ πνεῦμα, καὶ ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως;

6. Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.

7. Γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ.

*8. ‡ Προϊδοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοῖ τὰ ἔθνη ὁ Θεὸς, † προευηγγελίσατο τῷ Ἀβραάμ· Ὅτι ἐνευλογηθήσονται ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη.

9. Ὥστε οἱ ἐκ πίστεως, εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ.

10. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν εἰσί· γέγραπται γάρ· Ἐπικατάρατος πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά.

11. Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιοῦται παρὰ τῷ Θεῷ, δῆλον· ὅτι ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

12. Ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως· ἀλλ' ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος, ζήσεται ἐν αὐτοῖς.

*13. Χριστὸς ἡμᾶς ‡ ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς ‡ κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. γέγραπται γάρ· ‡ Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ ‡ κρεμάμενος ἐπὶ ‡ ξύλου.

14. Ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία

4. Tanta passi estis frustra? si modo & frustra.

5. Ille ergo subministrans vobis Spiritum, & efficiens virtutes in vobis: ex operibus legis, an ex auditu fidei?

6. Sicut, Abraham credidit Deo, & reputatum est illi ad justitiam.

7. Cognoscite ergo qvia qvi ex fide, ii sunt filii Abrahæ.

8. Providens autem Scriptura qvia ex fide justificat Gentes Deus, prævangelizavit Abrahæ, Qvia benedicentur in te omnes Gentes.

9. Itaqve qvi ex fide, benedicentur cum fideli Abraham.

10. Qvicumqve enim ex operibus legis sunt, sub execratione sunt. Scriptum est enim: Execrabilis omnis qvi non permanserit in omnibus scriptis in libro legis ad faciendum ea.

11. Qvoniam autem in lege nemo justificatur apud Deum, manifestum; qvia justus ex fide vivet.

12. At lex non est ex fide: sed faciens ea homo, vivet in illis.

13. Christus nos redemit de execratione legis, factus pro nobis execratio (scriptum est enim: Execrabilis omnis suspensus in ligno.)

14. Ut in Gentes benedictio

ℨ Αβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν ℨ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Abrahæ fieret in Christo Jesu, ut pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.

* 15. Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου ‡ κεκυρωμένην ‡ διαθήκην ἀθετεῖ οὐδεὶς ‡ ἀθετεῖ ἢ † ἐπιδιατάσσεται.

15. (Secundum hominem dico) tamen hominis authenticatum testamentum nemo abrogat, aut superordinat.

16. Τῷ δὲ Ἀβραὰμ ἐρρέθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ· οὐ λέγει· Καὶ τοῖς σπέρμασιν, ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός· Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χριστός.

16. At Abrahæ dictæ sunt promissiones, & semini ejus. Non dicit, Seminibus, quasi in multis: sed quasi in uno, Et semini, qui est Christus.

* 17. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην † προκεκυρωμένην ὑπὸ ℨ Θεοῦ εἰς Χριστὸν, ὁ μετὰ ἔτη ‡ τετρακόσια καὶ ‡ τριάκοντα γέγονε νόμος οὐκ ‡ ἀκυροῖ, εἰς τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν.

17. Hoc autem dico, testamentum ante authenticatum, à Deo in Christum, quæ post annos quadringentos & triginta facta lex, non irritat, ad abolendam promissionem.

18. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός.

18. Si enim ex lege hæreditas, non amplius ex promissione. At Abrahæ per repromissionem gratificatus est Deus.

19. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται, διαταγεὶς δι' ἀγγέλων, ἐν χειρὶ μεσίτου.

19. Quid igitur lex? transgressionum causa apposita est, usque quo veniret semen cui promissum erat, ordinata per angelos in manu mediatoris.

20. Ὁ δὲ μεσίτης, ἑνὸς οὐκ ἔστιν· ὁ δὲ Θεὸς, εἷς ἐστιν.

20. At mediator, unius non est: at Deus unus est.

21. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ; Μὴ γένοιτο· εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι, ὄντως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη.

21. Ergo lex adversus promissa Dei? Absit. Si enim data esset lex potens vivificare, vere ex lege esset justitia.

22. Ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

22. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Jesu Christi daretur credentibus.

23. An-

23. Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα, συγκεκλεισμένοι εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.

* 24. Ὥστε ὁ νόμος † παιδαγωγὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν.

25. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἐσμεν.

26. Πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

27. Ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε.

28. Οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδὲ Ἕλλην· οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδὲ ἐλεύθερος· οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θῆλυ· πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

29. Εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστὲ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι. 19. †4.

Κεφ. δ'. 4.

1. Λέγω δὲ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νήπιός ἐστιν, οὐδὲν διαφέρει δούλου, κύριος πάντων ὤν.

* 2. Ἀλλὰ ὑπὸ † ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκονόμους † ἄχρι τῆς † προθεσμίας τοῦ πατρός.

3. Οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι.

4. Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, γενόμενον ὑπὸ νόμον·

5. Ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξα-

23. Ante venire fidem, sub lege custodiebamur, conclusi in futuram fidem revelari.

24. Itaqve lex, pædagogus noster fuit in Christum, ut ex fide justificaremur.

25. Veniente autem fide, non amplius sub pædagogo sumus.

26. Omnes filii Dei estis per fidem in Christo Jesu.

27. Quicumqve enim in Christum baptizati estis, Christum induistis.

28. Non est Judæus neqve Græcus: non est servus neqve liber, non est masculus & fœmina. Omnes enim vos unus estis in Christo Jesu.

29. Si autem Christi, ergo Abrahæ semen estis, & secundum promissionem hæredes.

CAPUT IV.

1. Dico autem, ad qvantum tempus hæres infans est, nihil differt servo, dominus omnium existens:

2. Sed sub tutores est & curatores, usqve præfinitionem Patris.

3. Ita & nos, qvum essemus infantes, sub elementis mundi eramus servituti addicti.

4. Qvum vero venit plenitudo temporis, emisit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege:

5. Ut eos qvi sub legem redi-

θεσίαν, ἵνα τὴν υἱοθεσίαν ἀπολάβωμεν.

redimeret, ut adoptionem filiorum reciperemus.

6. Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ.

6. Quoniam autem estis filii, misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra, clamantem, Abba, (Pater.)

7. Ὥστε οὐκέτι εἶ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ.

7. Itaq; non amplius es servus, sed filius. Si vero filius, & hæres Dei per Christum.

8. Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν, ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὖσι θεοῖς.

8. Sed tunc qvidem ignorantes Deum, serviebatis non natura existentibus diis.

9. Νῦν δὲ, γνόντες Θεὸν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν δουλεύειν θέλετε;

9. Nunc autem cognoscentes Deum, magis autem cogniti à Deo, qvomodo convertimini iterum ad infirma & egena elementa, qvibus denuo desuper servire vultis?

10. Ἡμέρας παρατηρεῖσθε καὶ μῆνας, καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.

10. Dies observatis, & menses, & tempora, & annos.

11. Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

11. Timeo vos, ne forte frustra fatigatus fuerim erga vos.

12. Γίνεσθε ὡς ἐγὼ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς· ἀδελφοὶ, δέομαι ὑμῶν· οὐδέν με ἠδικήσατε.

12. Estote sicut ego, qvia & ego sicut vos: fratres, obsecro vos: nihil me injuria affecistis.

13. Οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον.

13. Scitis autem qvia per infirmitatem carnis evangelizavi vobis prius.

* 14. Καὶ τὸν πειρασμὸν μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε, οὐδὲ † ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς Χριστὸν Ἰησοῦν.

14. Et experimentum mei in carne mea non pro nihilo habuistis, neqve respuistis: sed sicut angelum Dei excepistis me, sicut Christum Jesum.

15. Τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι, εἰ δυνατὸν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἂν ἐδώκατέ μοι.

15. Qvæ igitur erat beatitudo vestra? Testor enim vobis, qvia si possibile, oculos vestros effodientes dedissetis mihi.

16. Ita-

16. Ὥστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν;

* 17. Ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς ἀλλὰ ‡ ἐκκλεῖσαι ἡμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.

18. Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναί με πρὸς ὑμᾶς.

* 19. ‡ Τεκνία μου, οὓς πάλιν † ὠδίνω, ‡ ἄχρις οὗ † μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν.

20. Ἤθελον δὲ παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου· ὅτι ἀποροῦμαι ἐν ὑμῖν.

21. Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;

22. Γέγραπται γὰρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν· ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης, καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.

23. Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης, κατὰ σάρκα γεγέννηται· ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας, διὰ τῆς ἐπαγγελίας.

* 24. Ἅτινά ἐστιν † ἀλληγορούμενα· αὗται γάρ εἰσιν αἱ δύο διαθῆκαι· μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς ‡ δουλείαν γεννῶσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ.

* 25. Τὸ γὰρ Ἄγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ, † συνοικεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ, δουλεύει δὲ μετὰ τῶν ‡ τέκνων αὐτῆς.

26. Ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ἐλευθέρα ἐστὶν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ πάντων ἡμῶν.

27. Γέγραπται γάρ· Εὐφάν-

16. Itaqve inimicus vobis factus sum verum dicens vobis?

17. Æmulantur vos non bene: sed excludere vos volunt, ut illos æmulemini.

18. Bonum autem æmulari in bono semper: & non tantum in adesse me apud vos.

19. Nati mei, qvos iterum parturio, usqve qvo formetur Christus in vobis.

20. Vellem autem adesse ad vos modo, & mutare vocem meam: qvoniã hæsito in vobis.

21. Dicite mihi sub legẽ volentes esse, legem non auditis?

22. Scriptum est enim, qvoniam Abraham duos filios habuit, unum de ancilla, & unum de libera.

23. Et qvi qvidem de ancilla, secundum carnem natus est: qvi autem de libera, per repromissionem.

24. Qvæ sunt allegorizata: Hæc enim sunt duo testamenta. Unum qvidem à monte Sina, in servitutem generans, qvæ est Agar.

25. Nam Agar Sina mons est in Arabia: qvadrat autem nunc Hierusalem, servit vero cum filiis suis.

26. Illa autem sublimis Hierusalem, libera est: qvæ est mater omnium nostrum.

27. Scriptum est enim: Lætare

θητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα· ῥῆξον καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα.

28. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, κατὰ Ἰσαὰκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν.

29. Ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς, ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα· οὕτω καὶ νῦν.

30. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἔκβαλε τὴν παιδίσκην καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς· οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.

31. Ἄρα, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐσμὲν παιδίσκης τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. 13. † 5.

Κεφ. ε. 5.

1. Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἧ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.

2. Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει.

3. Μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι.

4. Κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε.

5. Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.

6. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε

tare sterilis non pariens: erumpe & clama, non parturiens: qvia multi nati desertæ, magis qvam habentis virum.

28. Nos autem, fratres, secundum Isaac, promissionis nati sumus.

29. Sed qvomodo tunc is secundum carnem genitus, persequebatur eum qui secundum spiritum, ita & nunc.

30. Sed qvid dicit Scriptura? Ejice ancillam & filium ejus: non enim hæres erit filius ancillæ cum filio liberæ.

31. Nempe, fratres, non sumus ancillæ nati, sed liberæ.

CAPUT V.

1. Libertate igitur qva Christus nos liberavit, state, ne iterum jugo servitutis implicamini.

2. Ecce ego Paulus dico vobis, qvoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit.

3. Testificor autem rursus omni homini circumcidenti se, qvoniam debitor est totam legem faciens.

4. Aboliti estis à Christo, qvicumqve in lege justificamini: gratia excidistis.

5. Nos enim spiritu, ex fide, spem justitiæ expectamus.

6. In enim Christo Jesu neqve

περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.

7.* Ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς † ἀνέκοψε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι;

*8. Ἡ † πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλέντος ὑμᾶς.

9. Μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ.

10. Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε· ὁ δὲ ταράσσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρῖμα, ὅστις ἂν ᾖ.

11. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται τὸ σκάνδαλον τοῦ σταυροῦ.

12. Ὄφελον καὶ ἀποκόψονται οἱ ἀναστατοῦντες ὑμᾶς.

13. Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις.

14. Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἑνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ· Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν.

*15. Εἰ δὲ ἀλλήλους † δάκνετε καὶ ‡ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ ὑπ' ἀλλήλων ‡ ἀναλωθῆτε.

16. Λέγω δέ· Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.

17. Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ

qve circumcisio aliqvid valet, neqve præputium: sed fides per charitatem efficax.

7. Currebatis pulchre, qvis vos intercidit veritati non suaderi?

8. Persuasio non ex vocante vos.

9. Modicum fermentum totam massam fermentat.

10. Ego confido in vos in Domino, qvod nihil aliud sapietis: at conturbans vos portabit judicium, qvicumqve fuerit.

11. Ego autem, fratres, si circumcisionem adhuc prædico, qvid adhuc persequutionem patior? Nempe abolitum est scandalum crucis.

12. Utinam & abscindantur inquietantes vos.

13. Vos enim in libertate vocati estis, fratres: tantum ne libertatem in occasionem carni: sed per charitatem servite alii aliis.

14. Jam omnis lex in uno sermone impletur, in illo: Diliges proximum tuum sicut teipsum.

15. Si vero alii alios mordetis & comeditis, videte ne ab invicem consumamini.

16. Dico autem, Spiritu ambulate, & concupiscentiam carnis non perficiatis.

17. Nam caro concupiscit ad-

τὰ τοῦ πνεύματος· τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἃ θέλητε, ταῦτα ποιῆτε.

18. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον.

* 19. Φανερὰ δὲ ἐστὶ τὰ ‡ ἔργα τῆς σαρκός· ἅτινά ἐστι, ‡ μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια,

* 20. ‡ Εἰδωλολατρεία, ‡ φαρμακεία, ‡ ἔχθραι, ‡ ἔριδες, ‡ ζῆλοι, ‡ θυμοί, ‡ ἐριθεῖαι, ‡ διχοστασίαι, αἱρέσεις,

21. Φθόνοι, φόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, ἃ προλέγω ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.

22. Ὁ δὲ ‡ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, ‡ χαρά, εἰρήνη, ‡ μακροθυμία, ‡ χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, ‡ πραότης, ‡ ἐγκράτεια·

23. Κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος.

24. Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

* 25. Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ ‡ στοιχῶμεν.

* 26. Μὴ γινώμεθα ‡ κενόδοξοι, ἀλλήλους † προκαλούμενοι, ἀλλήλοις ‡ φθονοῦντες. 25. † 5.

adversus spiritum: at spiritus adversus carnem: hæc autem opponuntur alia aliis: ut non qvæcumqve vultis, illa faciatis.

18. Si vero spiritu ducimini, non estis sub lege,

19. Manifesta autem sunt opera carnis, qvæ sunt, adulterium, fornicatio, impuritas, protervia:

20. Idololatria, veneficium, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ:

21. Invidiæ, homicidia, ebrietates, comessationes, & similia his, qvæ dico vobis, sicut & prædixi, qvoniam talia agentes, regnum Dei non hæreditabunt.

22. At fructus Spiritus est, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia.

23. Adversus hujusmodi non est lex.

24. Qvi autem Christi, carnem crucifixerunt cum affectibus, & concupiscentiis.

25. Si vivimus spiritu, spiritu & ambulemus.

26. Non efficiamur inanis gloriæ cupidi, alii alios provocantes, alii aliis invidentes.

Κεφ. ς'. 6. CAPUT VI.

1. Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προλη-

1. FRatres, si & præoccupa-

tus

φθῇ ἄνθρωπος ἔν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος· σκοπῶν σεαυτὸν, μὴ καὶ σὺ πειρασθῇς.

2. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ.

* 3. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι, μηδὲν ὢν, ἑαυτὸν † φρενατᾷ.

4. Τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἕξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον.

5. Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει.

* 6. ‡ Κοινωνείτω δὲ ὁ ‡ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι, ἐν πᾶσιν ἀγαθοῖς.

* 7. Μὴ πλανᾶσθε· Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται· ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.

8. Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν· ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζωὴν αἰώνιον.

9. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι.

10. Ἄρα οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως.

11. Ἴδετε πηλίκοις ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί.

tus fuerit homo in aliqvo delicto, vos spirituales instruite hujusmodi in spiritu lenitatis, considerans teipsum, ne & tu tenteris.

2. Alii aliorum onera portate: & sic adimplebitis legem Christi.

3. Si enim videtur qvis esse aliqvid, nihil existens, seipsum animo fallit.

4. At opus suum probet unusqvisqve: & tunc in seipsum tantum gloriationem habebit, & non in alterum.

5. Unusqvisqve enim proprium onus portabit.

6. Communicet autem institutus verbum instituenti in omnibus bonis.

7. Ne errate: Deus non irridetur. Qvod enim seminaverit homo, hoc & metet.

8. Qvoniam seminans in carnem suam, de carne metet corruptionem. At seminans in spiritum, de spiritu metet vitam æternam.

9. At pulchrum facientes, non segnescamus: tempore enim proprio metemus non elanguentes.

10. Nempe igitur dum tempus habemus, operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.

11. Videte qvam longis vobis literis scripsi mea manu.

12. Qvi-

*12. Ὅσοι θέλουσιν † εὐπροσωπῆσαι ἐν σαρκὶ, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ διώκωνται.

13. Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχήσωνται.

14. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ.

15. Ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει, οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις.

16. Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχήσουσιν, εἰρήνη ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

*17. † Τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ † στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

18. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν. † 5.

Πρὸς Γαλάτας ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης.

12. Qvicunque volunt bona facie esse in carne, hi cogunt vos circumcidi, tantum ut ne cruci Christi persequutionem patiantur.

13. Neqve enim circumcisi ipsi legem custodiunt: sed volunt vos circumcidi, ut in vestra carne glorientur.

14. Mihi autem absit gloriari, si non in cruce Domini nostri Jesu Christi, per qvem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo.

15. In enim Christo Jesu neq; circumcisio aliqvid valet, neq; præputium, sed nova creatio.

16. Et qvicumqve regula hac ordinate ambulaverint, pax super illos, & misericordia, & super Israel Dei.

17. Cæterum, molestias mihi nemo exhibeat. Ego enim stigmata Domini Jesu in corpore meo porto.

18. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro, fratres. Amen.

Ad Galatas est scripta à Roma.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος

PAULI APOSTOLI AD EPHESIOS EPISTOLA.

CAPUT 1.

1. PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem

Θεοῦ, τοῖς ἁγίοις τοῖς οὖσιν ἐν Ἐφέσῳ, καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ.

4. Καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

5. Προορίσας ἡμᾶς εἰς υἱοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελήματος αὐτοῦ,

*6. Εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς ἐν τῷ ἠγαπημένῳ.

7. Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ.

*8. Ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ † φρονήσει.

9. Γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ.

10. Εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

*11. Ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ † ἐ-

luntatem Dei, sanctis existentibus in Epheso, & fidelibus in Christo Jesu.

2. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3. Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi, benedicens nos in omni benedictione spirituali, in cælestibus in Christo:

4. Sicut elegit nos in ipso ante constitutionem mundi, esse nos sanctos & inculpatos in conspectu ejus in charitate.

5. Præfiniens nos in filiorum adoptionem per Jesum Christum in sese secundum bonum affectum voluntatis suæ,

6. In laudem gloriæ gratiæ suæ, in qva gratificavit nos in dilecto.

7. In qvo habemus redemptionem per sanguinem ejus (remissionem peccatorum,) secundum divitias gratiæ ejus:

8. Qvæ abundavit in nos in omni sapientia & prudentia:

9. Notum faciens nobis mysterium voluntatis suæ, secundum beneplacitum suum, qvod proposuit in se.

10. In dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo, qvæ in cælis, & qvæ in terra,

11. In ipso, in qvo etiam electi

κληρώθημεν, ‡ προορισθέντες κατὰ ‡ πρόθεσιν τοῦ τὰ πάντα ‡ ἐνεργοῦντος κατὰ τὴν βουλὴν τοῦ θελήματος αὐτοῦ.

*12. Εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ, τοὺς † προηλπικότας ἐν τῷ Χριστῷ.

13. Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ὑμῶν· ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ πνεύματι τῆς ἐπαγγελίας τῷ ἁγίῳ.

* 14. Ὅς ἐστιν ‡ ἀρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς ‡ ἀπολύτρωσιν τῆς † περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

15. Διὰ τοῦτο κἀγὼ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην τὴν εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.

16. Οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου·

17. Ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῴη ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ ἀποκαλύψεως, ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ.

18. Πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς, τίς ἐστιν ἡ ἐλπὶς τῆς κλήσεως αὐτοῦ, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις·

* 19. Καὶ τί τὸ ‡ ὑπερβάλλον † μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ‡ ἐνέργειαν τοῦ ‡ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

electi sumus prædestinati secundum propositum ipsius, omnia efficientis, secundum consilium voluntatis suæ:

12. Ad esse nos in laudem gloriæ ejus, ante sperantes in Christo.

13. In qvo & vos audientes verbum veritatis, (Evangelium salutis vestræ:) in qvo & credentes signati estis Spiritu promissionis sancto:

14. Qvi est arrhabo hæreditatis nostræ, in redemptionem assertionis, in laudem gloriæ ipsius.

15. Propter hoc & ego audiens illam circa vos fidem in Domino Jesu, & dilectionem in omnes sanctos:

16. Non cesso gratias agens pro vobis, memoriam vestri faciens in orationibus meis:

17. Ut Deus Domini nostri Jesu Christi, pater gloriæ det vobis spiritum sapientiæ & revelationis, in agnitione ejus:

18. Illuminatos oculos cordis vestri, ad sciendum vos qvæ est spes vocationis ejus, & qvæ divitiæ gloriæ hæreditatis ejus in sanctis:

19. Et qvæ excellens magnitudo virtutis ejus in nos credentes secundum operationem potentiæ virtutis ejus.

20. Qvam

20. Ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ, ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

21. Ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος, καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

22. Καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ,

23. Ἥτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ πάντα ἐν πᾶσι πληρουμένου. 14. †3.

Κεφ. β'. 2.

1. Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις

2. Ἐν αἷς ποτε περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας.

3. Ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν καὶ ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς, ὡς καὶ οἱ λοιποί.

4. Ὁ δὲ Θεὸς, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἠγάπησεν ἡμᾶς,

5. Καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς

20. Quam operatus est in Christo, suscitans illum ex mortuis, & collocavit in dextra sua in cælestibus,

21. Supra omnem principatum & potestatem & virtutem, & dominationem, & omne nomen nominatum non solum in sæculo hoc, sed etiam in futuro.

22. Et omnia subjecit sub pedes ejus: & ipsum dedit caput super omnia ecclesiæ:

23. Quæ est corpus ipsius, plenitudo omnia in omnibus adimplentis.

CAPUT II.

1. ET vos existentes mortuos delictis & peccatis:

2. In quibus aliquando ambulastis secundum sæculum mundi hujus, secundum principem potestatis aëris, spiritus nunc efficientis in filiis insvasibilitatis.

3. In quibus & nos omnes conversati sumus aliquando, in desideriis carnis nostræ, facientes voluntates carnis & cogitationum: & eramus nati natura iræ, sicut & cæteri.

4. At Deus dives existens in misericordia, propter multam charitatem suam quam dilexit nos.

5. Et existentes nos mortu-

παραπλώμασι, συνεζωοποίησε τῷ Χριστῷ· χάριτί ἐστε σεσωσμένοι·

* 6. Καὶ ‡ συνήγειρε, καὶ ‡ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ‡ ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

7. Ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

8. Τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ τῆς πίστεως· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον·

9. Οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα μή τις καυχήσηται.

* 10. Αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς ‡ προητοίμασεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατήσωμεν.

11. Διὸ μνημονεύετε ὅτι ὑμεῖς ποτὲ τὰ ἔθνη ἐν σαρκὶ, οἱ λεγόμενοι ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου·

* 12. Ὅτι ἦτε ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ‡ ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ, καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπίδα μὴ ἔχοντες, καὶ † ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ·

13. Νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ ὄντες μακρὰν, ἐγγὺς ἐγενήθητε ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ.

* 14. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ † μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας.

os offensis, convivificavit Christo, gratia estis servati.

6. Et conresuscitavit, & consedere fecit in supercælestibus in Christo Jesu:

7. Ut ostenderet in seculis supervenientibus eminentes divitias gratiæ suæ, in bonitate super nos, in Christo Jesu.

8. Nam gratia estis servati per fidem, (& hoc non ex vobis: Dei donum:)

9. Non ex operibus: ut ne qvis glorietur.

10. Ipsius enim sumus factura, creati in Christo Jesu in operibus bonis, qvæ præparavit Deus ut in illis ambulemus.

11. Ideo mementote qvod vos aliqvando Gentes in carne, dicti præputium à dicta circumcisione in carne manufacta:

12. Qvia eratis in tempore illo sine Christo, alienati à republica Israël, & hospites testamentorum, promissionis spem non habentes, & athei in mundo.

13. Nunc autem in Christo Jesu vos aliqvando existentes longe, prope facti estis in sanguine Christi.

14. Ipse enim est pax nostra, faciens utraqve unum, & medium parietem maceriæ solvens.

15. In-

15. Τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας· ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἕνα καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην·

15. Inimicitiam in carne sua: Legem mandatorum in dogmatis abolens, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem, faciens pacem:

16. Καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ.

16. Et reconciliet ambos in uno corpore, Deo per crucem, interficiens inimicitiam in semetipso.

17. Καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσατο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν, καὶ τοῖς ἐγγύς·

17. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longe, & iis qui prope.

18. Ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα.

18. Quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno Spiritu ad Patrem.

* 19. Ἄρα οὖν ‡ οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ ‡ πάροικοι, ἀλλὰ † συμπολῖται τῶν ἁγίων καὶ ‡ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ,

19. Nempe ergo non jam estis hospites & advenæ, sed concives sanctorum, & domestici Dei.

20. Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ·

20. Superædificati super fundamento Apostolorum & Prophetarum, existente summo angulari ipso Jesu Christo:

21. Ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ.

21. In quo omnis ædificatio coagmentata crescit in templum sanctum in Domino.

* 22. Ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς † συνοικοδομεῖσθε εἰς ‡ κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν πνεύματι. 13. † 4.

22. In quo & vos coædificamini in habitaculum Dei in spiritu.

Κεφ. γ'. 3. CAPUT III.

1. Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐθνῶν·

1. Hujus gratia ego Paulus vinctus Christi Jesu pro vobis ethnicis.

2. Εἴγε ἠκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς·

2. Siquidem audistis dispensationem gratiæ Dei data mihi in vos.

3. Ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν

3. Quoniam secundū revela-

ἐγνώρισέ μοι τὸ μυστήριον, (καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ·

4. Πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγινώσκοντες νοῆσαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ.)

5. Ὃ ἑτέραις γενεαῖς οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν πνεύματι.

* 6. Εἶναι τὰ ἔθνη συγκληρονόμα καὶ † σύσσωμα, καὶ † συμμέτοχα τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ἐν τῷ Χριστῷ, διὰ τοῦ εὐαγγελίου.

7. Οὗ ἐγενόμην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

8. Ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων τῶν ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ,

9. Καὶ φωτίσαι πάντας, τίς ἡ κοινωνία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 10. Ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἡ † πολυποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ.

11. Κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων, ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

12. Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παῤῥησίαν καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει, διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ.

tionē notificavit mihi mysteriū: ſicut prius ſcripſi in breui:

4. Ad qvod poteſtis legentes intelligere prudentiam meam in myſterio Chriſti:

5. Qvod aliis generationibus non agnitum eſt filiis hominum, ſicuti nunc revelatum eſt ſanctis Apoſtolis ejus & prophetis in Spiritu ſancto:

6. Eſſe Gentes cohæredes & concorporales, & compartícipes promiſſionis ejus in Chriſto per Evangelium:

7. Cujus factus ſum miniſter ſecundum donum gratiæ Dei datum mihi ſecundum operationem virtutis ejus.

8. Mihi minimo omnium data eſt gratia hæc, in Gentibus evangelizare inveſtigabiles divitias Chriſti,

9. Et illuminare omnes quæ diſpenſatio myſterii abſconditi à ſeculis in Deo, omnia condenti per Jeſum Chriſtum:

10. Ut innoteſcat nunc principatibus & poteſtatibus, in ſupercæleſtibus, per eccleſiam, multiformis ſapientia Dei,

11. Secundum propoſitum ſeculorum, qvod fecit in Chriſto Jeſu Domino noſtro:

12. In qvo habemus fiduciam & acceſſum in confidentia, per fidem ejus.

13. Ideo

13. Διὸ αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

14. Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,

15. Ἐξ οὗ πᾶσα πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται.

16. Ἵνα δῴη ὑμῖν κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ, δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον.

17. Κατοικῆσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

* 18. Ἐν ἀγάπῃ † ἐρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι· ἵνα † ἐξισχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις, τί τὸ πλάτος καὶ μῆκος, καὶ βάθος καὶ ὕψος.

19. Γνῶναί τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ· ἵνα πληρωθῆτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

20. Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπὲρ ἐκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν,

21. Αὐτῷ ἡ δόξα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος τῶν αἰώνων. Ἀμήν. ς. † ʒ.

Κεφ. δ'. 4.

1. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε,

13. Ideo peto non segnescere in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra.

14. Hujus gratia flecto genua mea ad Patrem Domini nostri Jesu Christi,

15. Ex quo omnis paternitas in cælis & in terra nominatur:

16. Ut det vobis secundum divitias gloriæ suæ, virtute corroborari per Spiritum ejus in interiorem hominem:

17. Habitare Christum per fidem in cordibus vestris, in charitate radicati & fundati.

18. Ut possitis comprehendere cum omnibus sanctis, quæ latitudo, & longitudo, & profunditas & sublimitas.

19. Cognoscereque excellentem cognitionis charitatem Christi: ut impleamini in omnem plenitudinem Dei.

20. At potenti super omnia facere super exabundanti, quæ petimus aut mente concipimus, secundum virtutem illam efficientem in nobis:

21. Ipsi gloria in ecclesia, in Christo Jesu, in omnes generationes sæculi sæculorum. Amen.

CAPUT IV.

1. Obsecro itaque vos ego vinctus in Domino, digne ambulare vocatione qua vocati estis,

2. Μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ.

* 3. Σπουδάζοντες τηρεῖν τὴν ‡ ἑνότητα τοῦ πνεύματος ἐν τῷ ‡ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης.

4. Ἓν σῶμα καὶ ἓν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν.

5. Εἷς Κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα.

6. Εἷς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων, καὶ ἐν πᾶσιν ὑμῖν.

7. Ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ.

8. Διὸ λέγει· Ἀναβὰς εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώποις.

* 9. Τὸ δὲ ἀνέβη, Τί ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη πρῶτον εἰς τὰ † κατώτερα μέρη τῆς γῆς;

10. Ὁ καταβὰς, αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.

* 11. Καὶ αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν, ἀποστόλους, τοὺς δὲ, προφήτας, τοὺς δὲ, ‡ εὐαγγελιστὰς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους,

* 12. Πρὸς τὸν † καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

* 13. Μέχρι καταντήσωμεν

2. Cum omni humilitate & mansuetudine, cum lenitate animi, sustinentes alii alios in charitate:

3. Studentes servare unitatem spiritus in vinculo pacis.

4. Unum corpus & unus spiritus: sicut & vocati estis in una spe vocationis nostræ.

5. Unus Dominus, una fides, unum baptisma:

6. Unus Deus & Pater omnium, qui super omnes, & per omnia, & in omnibus vobis.

7. Uni autem cuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.

8. Ideo dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem: & dedit dona hominibus.

9. Quod autem ascendit, quid est, si non quia & descendit primum in inferiores partes terræ?

10. Ille descendens, ipse est & ascendens supra omnes cælos, ut adimpleret omnia.

11. Et ipse dedit hos quidem Apostolos, hos autem Prophetas, hos vero Evangelistas, hos autem pastores & doctores,

12. Ad coagmentationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi:

13. Donec occurramus omnes

οἱ πάντες εἰς τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον † ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ.

mnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram staturæ plenitudinis Christi.

* 14. Ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, † κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ † κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν ‡ μεθοδείαν τῆς πλάνης.

14. Ut non amplius simus pueri fluctuantes, & circumlati omni vento doctrinæ, in alea hominum, in astutia ad insidias impostura.

* 15. ‡ Ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ, αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλή, ὁ Χριστός.

15. Veritatem facientes autem in charitate, crescamus in ipsum omnia, qui est caput, Christus.

* 16. Ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα ‡ συναρμολογούμενον καὶ ‡ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ‡ ἁφῆς τῆς ‡ ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἑκάστου μέρους τὴν ‡ αὔξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

16. Ex quo totum corpus connexum & compactum per omnem commissuram suppeditationis secundum operationem in mensura uniuscujusque membri, augmentum corporis facit, in ædificationem sui in charitate.

* 17. Τοῦτο οὖν λέγω, καὶ ‡ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν, καθὼς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη περιπατεῖ, ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν,

17. Hoc igitur dico & testificor in Domino non amplius vos ambulare, sicut & reliquæ Gentes ambulant in vanitate mentis suæ:

18. Ἐσκοτισμένοι τῇ διανοίᾳ, ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ, διὰ τὴν ἄγνοιαν τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν.

18. Obtenebrati cogitatione, existentes alienati à vita Dei per ignorantiam existentem in illis, propter obdurationem cordis ipsorum:

* 19. Οἵτινες † ἀπηλγηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ, εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πάσης ἐν πλεονεξίᾳ.

19. Qui dedolentes semetipsos tradiderunt impudicitiæ, in operationem immunditiæ omnis in excessu.

20. Ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν.

20. Vos autem non ita didicistis Christum. 21. Si

21. Εἴγε αὐτὸν ἠκούσατε, καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθώς ἐστιν ἀλήθεια ἐν τῷ Ἰησοῦ·

* 22. Ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν † προτέραν ‡ ἀναστροφὴν, τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης·

* 23. † Ἀνανεοῦσθαι δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν,

* 24. Καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον, τὸν κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ‡ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

25. Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος, λαλεῖτε ἀλήθειαν, ἕκαστος μετὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη.

* 26. Ὀργίζεσθε, καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· ὁ ἥλιος μὴ † ἐπιδυέτω ἐπὶ τῷ † παροργισμῷ ὑμῶν·

27. Μήτε δίδοτε τόπον τῷ διαβόλῳ.

28. Ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω, ἐργαζόμενος τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσὶν, ἵνα ἔχῃ μεταδιδόναι τῷ χρείαν ἔχοντι.

29. Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι.

30. Καὶ μὴ λυπεῖτε τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως.

31. Πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ ὀργὴ, καὶ κραυγὴ καὶ βλα-

21. Si tamen illum audistis, & in ipso edocti estis, (sicut est veritas in Jesu,)

22. Deponere vos secundum pristinam conversationem veterem hominem corruptum secundum desideria erroris.

23. Renovari autem spiritu mentis vestræ:

24. Et induere novum hominem, ipsum secundum Deum creatum in justitia, & sanctitate veritatis.

25. Ideo deponentes mendacium, loquimini veritatem, unusquisque cum proximo suo: quoniam sumus invicem membra.

26. Irascimini & ne peccate. Sol non occidat super iracundia vestra:

27. Neque date locum diabolo.

28. Furatus, non amplius furetur: magis autem laboret, operans bonum propriis manibus, ut habeat impertiri opus habenti.

29. Omnis sermo putris ex ore vestro non egrediatur: sed si qvis bonus ad ædificationem usus, ut det gratiam audientibus.

30. Et ne contristate Spiritum sanctum Dei, in qvo signati estis in diē redemptionis

31. Omnis amaritudo, & excandescentia, & ira, & clamor,

σφημία, ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν, σὺν πάσῃ κακίᾳ.

32. Γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, εὔσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ὑμῖν. 23. †9.

mor, & blasphemia tollatur à vobis cum omni malitia.

32. Estote autem in alii alios benigni, misericordes, condonantes vobis ipsis, sicut & Christus condonavit nobis.

Κεφ. ε. 5.

1. Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά·

2. Καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας.

3. Πορνεία δὲ καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία ἢ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις.

* 4. Καὶ † αἰσχρότης, καὶ † μωρολογία, ἢ † εὐτραπελία, τὰ οὐκ ‡ ἀνήκοντα, ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία.

5. Τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ.

6. Μηδεὶς ὑμᾶς ἀπατάτω κενοῖς λόγοις. διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.

7. Μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν.

8. Ἦτε γάρ ποτε σκότος, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε·

CAPUT V.

1. Estote ergo imitatores Dei, sicut nati dilecti.

2. Et ambulate in dilectione, sicut & Christus dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis oblationem & hostiam Deo, in odorem suavitatis.

3. Fornicatio autem & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos:

4. Et obscœnitas, & stultiloqvium, aut scurrilitas, non convenientia: sed magis gratiarum actio.

5. Hoc enim estis cognoscentes, qvod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus, (qvi est idololatra,) non habet hæreditatem in regno Christi & Dei.

6. Nemo vos seducat inanibus verbis. propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ.

7. Ne ergo efficiamini participes eorum.

8. Eratis enim aliqvando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Ut nati lucis ambulate.

9. (ὁ γὰρ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ·)

10. Δοκιμάζοντες τί ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ.

11. Καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε.

*12. Τὰ γὰρ † κρυφῇ γινόμενα ὑπ' αὐτῶν, αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν.

13. Τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα, ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανερούται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον, φῶς ἐστί·

*14. Διὸ λέγει· Ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ † ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός.

*15. Βλέπετε οὖν πῶς ‡ ἀκριβῶς περιπατεῖτε. μὴ ὡς † ἄσοφοι, ἀλλ' ὡς σοφοί·

16. Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι.

17. Διὰ τοῦτο μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνιέντες τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

18. Καὶ μὴ μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστιν ἀσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν πνεύματι·

19. Λαλοῦντες ἑαυτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις, καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς· ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ·

20. Εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῷ Θεῷ καὶ πατρί·

21. Ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Θεοῦ.

9. (Nam fructus Spiritus in omni bonitate, & justitia, & veritate:)

10. Probantes qvid sit beneplacitum Domino.

11. Et ne communicate operibus infructuosis tenebrarum, magis autē & redarguite.

12. Nam occulte facta ab ipsis, turpe est & dicere.

13. At omnia arguta, à lumine manifestantur; omne enim manifestatum, lumen est.

14. Ideo dicit: Surge dormiens, & exurge à mortuis: & illuminabit te Christus.

15. Videte itaqve qvomodo accurate ambuletis; non qvasi insipientes, sed ut sapientes:

16. Redimentes tempus: qvoniam dies mali sunt.

17. Propter hoc ne fiatis imprudentes, sed intelligentes qvæ voluntas Domini.

18. Et ne inebriemini vino, in qvo est luxuria: sed implemini in Spiritu:

19. Loqventes vobismetipsis psalmis, & hymnis, & canticis spiritualibus, cantantes & psallentes in corde vestro Domino:

20. Gratias agentes semper pro omnibus in nomine Domini nostri Jesu Christi, Deo & Patri:

21. Subjecti alii aliis in timore Christi.

22. Mu-

22. Αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὑποτάσσεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ·

23. Ὅτι ὁ ἀνήρ ἐστι κεφαλὴ τῆς γυναικὸς, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας· καὶ αὐτός ἐστι σωτὴρ τοῦ σώματος.

24. Ἀλλ' ὥσπερ ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ γυναῖκες τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ἐν παντί.

25. Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ αὐτῆς·

26. Ἵνα αὐτὴν ἁγιάσῃ, καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥήματι·

27. Ἵνα παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ ἔνδοξον, τὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον, ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ᾖ ἁγία καὶ ἄμωμος.

28. Οὕτως ὀφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, ἑαυτὸν ἀγαπᾷ.

29. Οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλὰ ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος τὴν ἐκκλησίαν·

30. Ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ.

31. Ἀνθ' τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

22. Mulieres propriis viris subditæ estote, sicut Domino:

23. Quoniam vir est caput mulieris, sicut & Christus caput ecclesiæ. Et ipse est servator corporis.

24. Sed sicut ecclesia subjecta est Christo: ita & mulieres propriis viris in omnibus.

35. Viri, diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit ecclesiam, & seipsum tradidit pro ea.

26. Ut illam sanctificaret, mundans lavacro aqvæ in verbo:

27. Ut exhiberet ipsam sibi ipsi glorioſam ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliqvid hujusmodi: sed ut sit sancta & immaculata

28. Ita debent viri diligere suas uxores, ut sua corpora. Diligens suam uxorem, seipsum diligit.

29. Nemo enim unqvam suam carnem odit: sed nutrit & fovet eam, sicut & Dominus ecclesiam.

30. Qvia membra sumus corporis ejus, de carne ejus, & de ossibus ejus.

31. Propter hoc relinqvet homo patrem suum & matrem, & adhærebit ad uxorem suam, & erunt hi duo in carnem unam.

32. Τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

33. Πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἕνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν· ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα. 10. † 7.

Κεφ. ϛ. 6.

1. Τὰ τέκνα ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι δίκαιον.

2. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· (ἥτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη ἐν ἐπαγγελίᾳ·)

* 3. Ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔσῃ † μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς.

* 4. Καὶ οἱ πατέρες μὴ ‡ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλὰ ‡ ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν παιδείᾳ καὶ ‡ νουθεσίᾳ Κυρίου.

5. Οἱ δοῦλοι ὑπακούετε τοῖς κυρίοις κατὰ σάρκα, μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν ἁπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν, ὡς τῷ Χριστῷ·

6. Μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐκ ψυχῆς,

* 7. Μετ' ‡ εὐνοίας δουλεύοντες τῷ Κυρίῳ, καὶ οὐκ ἀνθρώποις·

8. Εἰδότες ὅτι ἕκαστος ὅ τι ἐὰν ποιήσῃ ἀγαθὸν, τοῦτο κομιεῖται παρὰ τοῦ Κυρίου, εἴτε δοῦλος, εἴτε ἐλεύθερος.

9. Καὶ οἱ κύριοι τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς αὐτοὺς, ἀνιέντες τὴν

32. Sacramentum hoc magnum est. ego autem dico in Christum, & in ecclesiam.

33. Verumtamen & vos per unum, unusquisque suam uxorem sic diligat sicut seipsum: at uxor ut timeat virum.

CAPUT VI.

1. NAti, obedite parentibus vestris in Domino: hoc enim est justum.

2. Honora patrem tuum & matrem: (Quod est primum mandatum in promissione:)

3. Ut bene tibi fiat, & eris longævus super terram.

4. Et patres, ne ad iram provocate natos vestros: sed educate illos in disciplina & admonitione Domini.

5. Servi, obedite dominis secundum carnem, cum timore & tremore, in simplicitate cordis vestri, sicut Christo:

6. Non secundum ocularem servitutem, quasi hominibus placentes: sed ut servi Christi, facientes voluntatem Dei ex animo.

7. Cum benevolentia servientes sicut Domino, & non hominibus:

8. Scientes quoniam quodcunque unusquisque fecerit bonum, hoc reportabit à Domino, sive servus, sive liber.

9. Et domini, eadem facite ad eos, remittentes minas:

scien-

ἀπειλήν· εἰδότες ὅτι καὶ ὑμῶν αὐτῶν ὁ Κύριός ἐστιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωπολημψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

10. Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ, καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

11. Ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου·

* 12. Ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ † πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχὰς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς † κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ ‡ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

13. Διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα κατεργασάμενοι στῆναι.

14. Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφῦν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης,

* 15. Καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν † ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης·

* 16. Ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν † θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ † βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι·

17. Καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ·

* 18. Διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν

scientes qvia & vester & illorum Dominus est in cælis, & personarum acceptio non est apud eum.

10. Reliqvum, fratres mei, confortamini in Domino, & in potentia virtutis ejus.

11. Induite armaturam Dei, ad posse vos stare adversus insidias diaboli.

12. Qvoniam non est nobis colluctatio adversus sanguinem & carnem, sed adversus principatus, adversus potestates, adversus mundi potentes tenebrarum sæculi hujus, contra spiritualia neqvitiæ, in cælestibus.

13. Propter hoc accipite universam armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo, & omnia confícientes stare.

14. State ergo succincti lumbos vestros in veritate, & indutí loricam justitiæ.

15. Et calceati pedes in præparatione Evangelii pacis:

16. In omnibus assumentes scutum fidei: in qvo possitis omnia tela illius neqvam ignita extinguere.

17. Et galeam salutaris assumite, & gladium spiritus, (qvod est verbum Dei.)

18. Per omnem orationem & obsecrationem orantes in

παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι, καὶ εἰς
αὐτὸ τοῦτο † ἀγρυπνοῦντες ἐν πά-
σῃ † προσκαρτερήσει καὶ ‡ δεήσει
περὶ πάντων τῶν ἁγίων,

* 19. καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ, ἵνα μοι
δοθείη λόγος ἐν † ἀνοίξει τοῦ στόμα-
τός μου ἐν παῤῥησίᾳ, γνωρίσαι
τὸ μυστήριον τοῦ εὐαγγελίου,

* 20. ὑπὲρ οὗ ‡ πρεσβεύω ἐν ἁ-
λύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παῤῥησιάσω-
μαι, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

21. Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ
κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα ὑμῖν
γνωρίσει Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς
ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν
Κυρίῳ.

22. ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς
αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν,
καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν

23. Εἰρήνη τοῖς ἀδελφοῖς καὶ
ἀγάπη μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ
πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

24. Ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν
ἀγαπώντων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰη-
σοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ. Ἀμήν.

17. † 8.

Πρὸς Ἐφεσίους ἐγράφη ἀπὸ
Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ.

omni tempore in spiritu: & in
ipso hoc vigilantes in omni
instantia, & obsecratione pro
omnibus sanctis.

19. Et pro me, ut mihi detur
sermo in apertione oris mei,
in fiducia notum facere my-
sterium Evangelii.

20. Pro qvo legatione fungor
in catena: ut in ipso libere lo-
qvar, ut oportet me loqvi.

21. Ut autem sciatis & vos
qvæ circa me, qvid agam: o-
mnia vobis nota faciet Tychi-
cus, dilectus frater & fidelis
minister in Domino:

22. Qvē misi ad vos in illud i-
psum, ut cognoscatis qvæ circa
nos, & consoletur corda vestra.

23. Pax fratribus & charitas
cum fide, à Deo Patre, & Do-
mino Jesu Christo.

24. Gratia cum omnibus di-
ligentibus Dominum nostrum
Jesum Christum in incorru-
ptione. Amen.

Ad Ephesios scripta est à
Roma per Tychicum.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α'. ι.

ΠΑΥΛΟΣ καὶ Τιμόθεος δοῦ-
λοι Ἰησοῦ Χριστοῦ, πᾶσι τοῖς
ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,

PAULI APOSTOLI AD PHILIPPENSES EPISTOLA.

CAPUT I.

1. PAULUS & Timotheus
servi Jesu Christi, o-
mnibus sanctis in Chri-
sto

τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις.

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνείᾳ ὑμῶν,

4. (πάντοτε ἐν πάσῃ δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος,)

5. Ἐπὶ τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ νῦν.

* 6. Πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ † ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν, ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Καθώς ἐστι δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου, καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ, καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγγελίου, συγκοινωνούς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας.

8. Μάρτυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεὸς, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 9. Καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ † αἰσθήσει.

10. Εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς τὰ διαφέροντα, ἵνα ἦτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ.

11. Πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

sto Jesu existentibus in Philippis, cum episcopis & diaconis:

2. Gratia vobis & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3. Gratias ago Deo meo in omni memoria vestri,

4. (Semper in omni precatione mea pro omnibus vobis cum gaudio deprecationem faciens:)

5. Super communicatione vestra in Evangelium, à prima die usque nunc.

6. Confidens ipsum hoc, quia ille incipiens in vobis opus bonum, perficiet usque in diem Christi Jesu:

7. Sicut est justum mihi hoc sentire pro omnibus vobis, propter habere me in corde vos, in & vinculis meis, & in defensione, & confirmatione Evangelii, communicatores meæ gratiæ omnes vos existentes.

8. Testis enim mihi est Deus, quomodo cupiam omnes vos in visceribus Jesu Christi.

9. Et hoc oro, ut charitas vestra amplius magis ac magis abundet in scientia & omni sensu:

10. Ad probandum vos præstantia, ut sitis sinceri & inoffensi in diem Christi,

11. Repleti fructibus justitiæ eorum quæ per Jesum Christum, in gloriam & laudem Dei.

12. Sci-

12. Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν·

13. Ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ, καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι·

14. Καὶ τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ, πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου, περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον λαλεῖν.

15. Τινὲς μὲν καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν· τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσσουσιν.

* 16. Οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν οὐχ † ἁγνῶς, ‡ οἰόμενοι θλῖψιν ἐπιφέρειν τοῖς δεσμοῖς μου·

17. Οἱ δὲ, ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου κεῖμαι.

18. Τί γάρ; πλὴν παντὶ τρόπῳ, εἴτε προφάσει, εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται· καὶ ἐν τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι.

19. Οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβήσεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως, καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ πνεύματος Ἰησοῦ Χριστοῦ·

* 20. Κατὰ τὴν ‡ ἀποκαραδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου, ὅτι ἐν οὐδενὶ αἰσχυνθήσομαι, ἀλλ' ἐν πάσῃ παῤῥησίᾳ, ὡς πάντοτε, καὶ νῦν μεγαλυνθήσεται Χριστὸς

12. Scire autem vos volo, fratres, quia quæ circa mea magis ad profectum Evangelii venerunt.

13. Itaque vincula mea manifesta in Christo fieri in toto prætorio, & cæteris omnibus:

14. Et plures fratrum in Domino, fretos vinculis meis, abundantius audere impavide Dei verbum loqui.

15. Quidam quidem & propter invidiam & contentionem, quidam autem & propter bonam voluntatem Christum prædicant.

16. Hi quidem ex contentione Christum annunciant non sincere existimantes afflictionem afferre vinculis meis.

17. Illi vero ex charitate: scientes quoniam in defensionem Evangelii positus sum.

18. Quid enim? Attamen omni modo, sive specie, sive veritate, Christus annuntiatur: & in hoc gaudeo, sed & gaudebo

19. Scio enim quia hoc mihi proveniet ad salutem per vestram orationem, & subministrationem Spiritus Jesu Christi:

20. Secundum expectationem & spem meam, quia in nullo pudefiam: sed in omni fiducia, sicut semper, & nunc magnificabitur Christus in cor-

ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ θανάτου.

21. Ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν, Χριστὸς καὶ τὸ ἀποθανεῖν, κέρδος.

22. Εἰ δὲ τὸ ζῆν ἐν σαρκὶ τοῦτό μοι καρπὸς ἔργου, καὶ τί αἱρήσομαι, οὐ γνωρίζω.

*23. Συνέχομαι γὰρ ἐκ τῶν δύο, τὴν † ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ †ἀναλῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι· πολλῷ γὰρ μᾶλλον † κρεῖσσον.

24. Τὸ δὲ ἐπιμένειν ἐν τῇ σαρκὶ, ἀναγκαιότερον δι' ὑμᾶς.

*25. Καὶ τοῦτο πεποιθὼς οἶδα, ὅτι μενῶ καὶ † συμπαραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν †προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πίστεως,

26. Ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ, διὰ τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς.

*27. †Μόνον † ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ † πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς, εἴτε ἀπὼν, ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἑνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ † συναθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου.

*28. Καὶ μὴ † πτυρόμενοι ἐν μηδενὶ ὑπὸ τῶν † ἀντικειμένων· ἥτις αὐτοῖς μέν ἐστιν ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῖν δὲ σωτηρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ.

29. Ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν.

30. Τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχοντες

corpore meo, sive per vitam, sive per mortem.

21. Mihi enim vivere, Christus: & mori lucrum.

22. Si vero vivere in carne, hoc mihi fructus operis, & qvid eligam non cognosco.

23. Coarctor autem è duobus: desiderium habens ad dissolvi, & cum Christo esse multo magis melius.

24. At permanere in carne, magis necessariū propter vos.

25. Et hoc confisus, scio quia manebo & una permanebo omnibus vobis, ad restrum profectum & gaudium fidei:

26. Ut gloriatio vestra abundet in Christo Jesu in me, per meam præsentiam iterum ad vos.

27. Tantum digne Euangelio Christi gerite vos, ut sive veniens & videns vos, sive absens, audiam quæ de vobis, quia statis in uno spiritu, uno animo, collaborantes fidei Euangelii.

28. Et non territi in ullo ab adversariis. quod illis quidem est indicium perditionis, vobis autem salutis: & hoc à Deo.

29. Quia vobis donatum est pro Christo, non solum in eum credere, sed & pro illo pati.

30. Idem certamen habentes qvale

οἷον εἴδετε ἐν ἐμοὶ, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί. 16. †4.

Κεφ. β'. 2.

*1. Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι † παραμύθιον ἀγάπης, εἴ τις ‡ κοινωνία πνεύματος, εἴ τινα σπλάγχνα καὶ ‡ οἰκτιρμοί,

*2. Πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, † σύμψυχοι, τὸ ἓν ‡ φρονοῦντες.

*3. Μηδὲν κατὰ ἐρίθειαν, ἢ † κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ‡ ὑπερέχοντας ἑαυτῶν.

4. Μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοπεῖτε, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος.

5. Τοῦτο γὰρ φρονείσθω ἐν ὑμῖν ὃ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

*6. Ὃς ἐν ‡ μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων, οὐχ † ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ‡ ἴσα Θεῷ.

*7. Ἀλλ' ἑαυτὸν ‡ ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών, ἐν ‡ ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος,

*8. Καὶ ‡ σχήματι εὑρεθεὶς ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ‡ ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ ‡ σταυροῦ.

*9. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν † ὑπερύψωσε, καὶ ἐχαρίσατο αὐτῷ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα.

*10. Ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ πᾶν γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ‡ ἐπιγείων καὶ † καταχθονίων.

11. Καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξο-

qvale vidistis in me, & nunc auditis in me.

CAPUT II.

1. Si qva ergo consolatio in Christo, si qvod solatium charitatis, si qva communio spiritus, si qva viscera & miserationes:

2. Implete meum gaudium, ut idem sapiatis, eandem charitatem habentes, unanimes, unum sentientes:

3. Nihil per contentionem aut inanem gloriam, sed modestia alii alios arbitrantes superiores sibiipsis:

4. Non qvæ sua singuli considerate, sed & aliorum unusqvisqve.

5. Hoc enim sentiatur in vobis, qvod & in Christo Jesu:

6. Qvi in forma Dei exitiens, non prædam reputavit esse paria Deo:

7. Sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudine hominum factus,

8. Et habitu inventus ut homo. Humiliavit semetipsum, factus obediens usqve ad mortem: mortem autem crucis.

9. Ideo & Deus illum superexaltavit, & donavit illi nomen super omne nomen.

10. Ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cælestium, & terrestrium, & infernorum:

11. Et omnis lingva confitea-

tur,

μολογήσηται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς δόξαν Θεοῦ πατρός.

12. Ὥστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ † ἀπουσίᾳ μου, μετὰ φόβου καὶ ‡ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε.

13. Ὁ Θεός γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν, ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.

14. Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν·

15. Ἵνα γένησθε ‡ ἄμεμπτοι καὶ ‡ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ‡ ἄμωμητα ἐν μέσῳ γενεᾶς σκολιᾶς καὶ ‡ διεστραμμένης· ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ,

16. Λόγον ‡ ζωῆς ‡ ἐπέχοντες· εἰς ‡ καύχημα ἐμοὶ εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς κενὸν ἔδραμον, οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα.

17. Ἀλλ' εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πᾶσιν ὑμῖν.

18. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε, καὶ συγχαίρετέ μοι.

19. ‡ Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, Τιμόθεον ‡ ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα κἀγὼ † εὐψυχῶ, γνοὺς τὰ περὶ ὑμῶν.

20. Οὐδένα γὰρ ἔχω † ἰσόψυχον, ὅστις † γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει.

21. Οἱ πάντες γὰρ τὰ ἑαυτῶν

tur, qvia Dominus Jesus Christus, in gloriam Dei Patris.

12. Itaqve dilecti mei (sicut) semper obedistis mihi, non in præsentia mea tantum, sed & nunc multo magis in absentia mea, cum metu & tremore vestram ipsorum salutem adoperamini.

13. Deus enim est efficiens in vobis & velle & perficere, pro benevolentia.

14. Omnia facite sine ira, & disceptationibus:

15. Ut sitis irreprehensi, & simplices filii Dei, inculpati in medio nationis pravæ & perversæ, in qvibus splendetis sicut luminaria in mundo:

16. Verbum vitæ continentes, ad gloriationem mihi in diem Christi, qvia non in vanum cucurri, neqve in vanum laboravi.

17. Sed si & libor super hostia & sacrificio fidei vestræ, gaudeo & congratulor omnibus vobis.

18. Id autē ipsum & vos gaudete, & congratulamini mihi.

19. Spero autem in Domino Jesu, Timotheum cito mittere vobis, ut & ego bono animo sim, cognoscens qvæ circa vos.

20. Neminem enim habeo unanimem, qvi germane ea qvæ circa vos curaturus sit.

21. Omnes enim ea qvæ suæ ipso-

ζητοῦσιν, οὐ τὰ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

22. Τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς πατρὶ τέκνον, σὺν ἐμοὶ ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον.

23. Τοῦτον μὲν οὖν ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπίδω τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς.

24. Πέποιθα δὲ ἐν Κυρίῳ, ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι.

25. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπαφρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ ἀπόστολον, καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου πέμψαι πρὸς ὑμᾶς.

26. Ἐπειδὴ ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς, καὶ ἀδημονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησε.

* 27. Καὶ γὰρ ἠσθένησε † παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐλέησεν αὐτόν· οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ.

* 28. ‡ Σπουδαιοτέρως οὖν ἔπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν, χαρῆτε, κἀγὼ † ἀλυπότερος ὦ.

29. Προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε.

* 30. Ὅτι διὰ τὸ ἔργον Χριστοῦ μέχρι θανάτου ἤγγισε, † παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ, ἵνα ‡ ἀναπληρώσῃ τὸ ὑμῶν ‡ ὑστέρημα τῆς πρός με ‡ λειτουργίας. 4o. † 13.

ipsorum qværunt non ea qvæ Christi Jesu.

22. At probationem ejus cognoscite, qvoniam sicut patri filius, cum me servivit in evangelium.

23. Hunc qvidem igitur spero mittere, ut videro ea qvæ circa me, ex ipsa.

24 Confido autem in Domino, qvoniam & ipse cito veniã.

25. Necessarium autem existimavi, Epaphroditum fratrẽ, & cooperatorem & commilitonem meum, vestrum autem Apostolum & ministrum usus mei, mittere ad vos:

26. Qvoniam expetens erat omnes vos & mœstus, eo qvod audieratis qvod ægrotasset.

27. Etenim infirmatus est proxime morti, sed Deus ejus misertus est: non ejus autem solum, verum & mei, ut ne tristitiam super tristitiam haberem.

28. Studiosius ergo misi illum, ut videntes eum iterum gaudeatis, & ego sine tristitia sim.

29. Excipite itaqve illum in Domino cum omni gaudio, & ejus modi in pretio habetote.

30. Qvoniam propter opus Christi usq; ad mortem accessit, posthabens animã, ut rursus impleret vestram defectionem ejus qvod ad me obseqvii.

CA-

Κεφ. γ'. 3.

1. Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ· τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές.

* 2. Βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν † κατατομήν.

3. Ἡμεῖς γάρ ἐσμεν ἡ περιτομὴ, οἱ πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες.

4. Καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποίθησιν καὶ ἐν σαρκί. Εἴ τις δοκεῖ ἄλλῳ πεποιθέναι ἐν σαρκὶ, ἐγὼ μᾶλλον.

* 5. Περιτομῇ † ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμὶν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑβραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος,

6. Κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἄμεμπτος.

7. Ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι κέρδη, ταῦτα ἥγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν.

* 8. Ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦμαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ † ὑπερέχον τῆς ‡ γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ § Κυρίου μου, δι' ὃν τὰ πάντα ‡ ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι † σκύβαλα εἶναι, ἵνα Χριστὸν ‡ κερδήσω,

9. Καὶ εὑρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως

CAPUT III.

1 Reliqvum, fratres mei, gaudete in Domino. Eadem scribere vobis, mihi qvidem non pigrum, vobis autem tutum.

2. Videte canes, videte malos operarios, videte concisionem.

3. Nos enim sumus circumcisio, spiritu Dei servientes, & gloriantes in Christo Jesu, & non in carne confidentes:

4. Et qvanqvam ego habens, confidentiam & in carne: si qvis videtur alius confidere in carne, ego magis.

5. Circumcisio octavi diei, ex genere Israël, tribus Benjamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem Pharisæus,

6. Secundum zelum persequens ecclesiam, secundum justitiam qvæ in lege, factus irreprehensibilis.

7. Sed qvæ erant mihi lucra, hæc arbitratus sum propter Christum damnum.

8. Sed profecto & existimo omnia damnum esse propter eminentiam cognitionis Christi Jesu Domini mei, propter qvem omnia damnum subii, & arbitror stercora esse, ut Christum lucrifaciam,

9. Et inveniar in illo non habens meam justitiam qvæ ex lege, sed illam qvæ per fidem Chri-

Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην ἐπὶ τῇ πίστει.

* 10. Τοῦ γνῶναι αὐτὸν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, † συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ.

* 11. ‡ Εἴ πως ‡ καταντήσω εἰς τὴν † ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν.

12. Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δὲ εἰ καὶ καταλάβω, ἐφ' ᾧ καὶ κατελήφθην ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ.

13. Ἀδελφοὶ, ἐγὼ ἐμαυτὸν οὐ λογίζομαι κατειληφέναι.

* 14. Ἓν δὲ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν † ἐπεκτεινόμενος, κατὰ ‡ σκοπὸν ‡ διώκω ἐπὶ τὸ ‡ βραβεῖον τῆς ‡ ἄνω ‡ κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

* 15. Ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρονῶμεν· καὶ εἴ τι † ἑτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει.

16. Πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι, τὸ αὐτὸ φρονεῖν.

* 17. † Συμμιμηταί μου γίνεσθε, ἀδελφοὶ, καὶ ‡ σκοπεῖτε τοὺς ‡ οὕτω περιπατοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς.

18. Πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολλάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ.

19. Ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν

Christi, illam quæ ex Deo justitiam in fide:

10. Ad cognoscendum illum, & virtutem resurrectionis ejus, & communionem passionum illius, configuratus morti ejus:

11. Si quomodo occurram ad resurrectionem mortuorum.

12. Non quod jam acceperim, aut jam perfectus sim, sequor autem si & comprehendam in quo & comprehensus sum à Domino Jesu Christo.

13. Fratres, ego meipsum non arbitror comprehendisse:

14. Unum autem, quæ quidem retro obliviscens, iis quæ vero ante extentus, ad scopum persequor, ad bravium supernæ vocationis Dei in Christo Jesu.

15. Quotquot ergo perfecti, hoc sentiamus: & si quid aliter sapitis, & hoc Deus vobis revelabit.

16. Veruntamen ad quod pervenimus eadem incedere regula, idem sapere.

17. Imitatores mei estote, fratres, & observate ita ambulantes, sicut habetis exemplum nos.

18. Multi enim ambulant, quos sæpe dicebam vobis, (nunc autem & flens dico, inimicos crucis Christi:

19. Quorum finis interitus, quo-

ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονοῦντες.

20. Ἡμῶν γὰρ τὸ † πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ ‡ σωτῆρα ‡ ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

21. Ὃς ‡ μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς † ταπεινώσεως ἡμῶν, εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ ‡ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν † τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι ἑαυτῷ τὰ πάντα. 27. † 11.

Κεφ. δ'. 4.

1. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ † ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.

2. Εὐοδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν Κυρίῳ.

3. Καὶ † ἐρωτῶ καί σε † σύζυγε ‡ γνήσιε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵτινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι, μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.

4. Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε.

5. Τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ Κύριος ἐγγύς.

6. Μηδὲν μεριμνᾶτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γνωριζέσθω πρὸς τὸν Θεόν.

quorum Deus venter, & gloria in confusione ipsorum, illi terrena sapientes.

20. Nostra enim administratio in cælis est, ex quo etiam Salvatorem expectamus Dominum Jesum Christum.

21. Qui reformabit corpus humilitatis nostræ, ad esse illud configuratum corpori gloriæ suæ, secundum operationem posse eum & subjicere sibi ipsi omnia.

CAPUT IV.

1. ITaque, fratres mei dilecti & exoptati, gaudium & corona mea, sic state in Domino, dilecti.

2. Euhodiam rogo, & Syntychen deprecor, idipsum sapere in Domino.

3. Etiam rogo & te, socie germane, opitulare eis quæ in Evangelio simul certarunt mihi, cum & Clemente, & cæteris cooperantibus meis, quorum nomina in libro vitæ.

4. Gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete.

5. Modestia vestra nota sit omnibus hominibus, Dominus prope.

6. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotescant apud Deum.

7. Et

7. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

7. Et pax Dei superans omnem sensum custodiat corda vestra, & intelligentias vestras in Christo Jesu.

* 8. Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνά, ὅσα † προσφιλῆ, ὅσα † εὔφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε.

8. Reliquum, fratres, quæcumque sunt vera, quæcumque honesta, quæcumque justa, quæcumque pura, quæcumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, & si qua laus, hæc cogitate.

9. Ἃ καὶ ἐμάθετε, καὶ παρελάβετε, καὶ ἠκούσατε, καὶ εἴδετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν.

9. Quæ & didicistis, & accepistis, & audistis, & vidistis in me, hæc agite, & Deus pacis erit cum vobis.

* 10. Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ † μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ † ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, † ἠκαιρεῖσθε δέ.

10. Gavisus sum autem in Domino magnopere, quoniam jam aliquando reviruistis pro me sentire, in quo & sentiebatis, opportunitate carebatis autem.

* 11. Οὐχ ὅτι καθ' † ὑστέρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, † αὐτάρκης εἶναι.

11. Non quod propter penuriam dico: ego enim didici, in quibus sum, contentus ipse esse.

12. Οἶδα δὲ † ταπεινοῦσθαι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι † μεμύημαι· καὶ χορτάζεσθαι, καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι.

12. Scio & humiliari, scio & abundare: (in omni & in omnibus institutus sum) & satiari, & esurire, & abundare, & penuriam pati.

* 13. Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ † ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ.

13. Omnia possum in eo corroborante me Christo.

14. Πλὴν καλῶς ἐποιήσατε, συγκοινωνήσαντές μου τῇ θλίψει.

14. Veruntamen pulchre feciſtis communicantes meæ tribulationi.

* 15. Οἴδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, † Φιλιππήσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία

15. Scitis autem & vos Philippenses, quod in principio evangelii, quando exii à Macedonia, nulla mihi ecclesia commu-

κλησία ἐκοινώνησεν εἰς λόγον ‡ δόσεως καὶ † λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι.

communicavit in rationem dationis & acceptionis, si non vos soli.

16. Ὅτι καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δὶς εἰς τὴν χρείαν μοι ἐπέμψατε.

16. Qvia & in Thessalonica & semel & bis in usum mihi misistis.

17. Οὐχ ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς λόγον ὑμῶν.

17. Non qvia qværo donum, sed reqviro fructum abundantem in rationem vestram.

*18. ‡ Ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι, δεξάμενος παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ‡ ὀσμὴν † εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ.

18. Accepi autem omnia, & abundo: repletus sum accipiens ab Epaphrodito ea qvæ à vobis, odorem svavitatis, hostiam acceptam, beneplacentem Deo.

19. Ὁ δὲ Θεός μου πληρώσει πᾶσαν χρείαν ὑμῶν κατὰ τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

19. At Deus meus impleat omnem usum vestrum secundum divitias suas in gloria, in Christo Jesu.

20. Τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

20. At Deo, & Patri nostro gloria in secula seculorum. Amen.

21. Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί.

21. Salutate omnem sanctum in Christo Jesu. Salutant vos qvi cum me fratres.

22. Ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

22. Salutant vos omnes sancti, maxime autem qvi de Cæsaris domo.

23. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 20. † 11.

23. Gratia Domini Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Πρὸς Φιλιππησίους ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ἐπαφροδίτου.

Ad Philippenses scripta est à Roma per Epaphroditum.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η΄ ΠΡΟΣ ΚΟΛΟΣΣΑΕΙΣ Ε΄ΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α΄. ι.

1. ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς,

2. Τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἁγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

3. Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, πάντοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι.

4. Ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους,

* 5. Διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν † ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν † προηκούσατε ἐν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου,

6. Τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ· καὶ ἔστι καρποφορούμενον, καθὼς καὶ ἐν ὑμῖν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ.

7. Καθὼς καὶ ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ὑμῶν, ὅς ἐστι πιστὸς ὑπὲρ ὑμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ.

8. Ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἀγάπην ἐν πνεύματι.

9. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ'

PAULI APOSTOLI AD COLOSSENSES EPISTOLA.

CAPUT I.

1 PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater,

2. Iis qvi in Colossis sanctis & fidelibus fratribus in Christo: Gratia vobis, & pax à Deo Patre nostro, & Domino Jesu Christo.

3. Gratias agimus Deo, & Patri Domini nostri Jesu Christi semper pro vobis orantes,

4. Audientes fidem vestram in Christo Jesu, & dilectionem qvæ in omnes sanctos,

5. Propter spem sepositam vobis in cœlis, qvam præaudistis in verbo veritatis Evangelii,

6. Pervenientis ad vos, sicut & in universo mundo, & est fructificans, & crescens, sicut & in vobis, ex qva die audistis & cognovistis gratiam Dei in veritate:

7. Sicut didicistis ab Epaphra dilecto conservo nostro, qvi est fidelis pro vobis minister Christi:

8. Qvi etiam declarans nobis vestram dilectionem in spiritu.

9. Propter hoc & nos ex qva die

ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ παυόμεθα ὑπὲρ ὑμῶν προσευχόμενοι καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῆτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ.

*10. Περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν † ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφοροῦντες καὶ αὐξανόμενοι εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ Θεοῦ,

*11. Ἐν πάσῃ δυνάμει † δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ, εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μακροθυμίαν μετὰ χαρᾶς.

12. Εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί.

13. Ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

14. Ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν.

15. Ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως.

*16. Ὅτι ἐν αὐτῷ ‡ ἐκτίσθη τὰ πάντα τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ † ὁρατὰ καὶ τὰ ‡ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαὶ, εἴτε ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται.

17. Καὶ αὐτός ἐστι πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε.

*18. Καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κεφα-

die audivimus, non cessamus pro vobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitionem voluntatis ejus, in omni sapientia & intellectu spirituali.

10. Ambulare vos digne Domino in omnem gratiam, in omni opere bono fructificantes, & crescentes in scientiam Dei.

11. In omni potestate corroborati secundum vim gloriæ ejus, in omni patientia & longanimitate cum gaudio:

12. Gratias agentes Deo, & Patri illi idoneos facienti nos in partem sortis sanctorum in lumine.

13. Qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis suæ:

14. In quo habemus redemptionem, per sanguinem ipsius, remissionem peccatorum.

15. Qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ:

16. Quoniam in ipso condita sunt universa quæ in cælis, & quæ in terra, visibilia & invisibilia, sive throni, sive dominationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum & in ipsum creata sunt.

17. Et ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant:

18. Et ipse est caput corpo-

λὴ τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας, ὅς ἐστιν ἀρχὴ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς †πρωτεύων.

19. Ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι·

*20. Καὶ δι' αὐτοῦ ‡ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν· †εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

21. Καὶ ὑμᾶς ποτε ὄντας ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς, νυνὶ δὲ ἀποκατήλλαξεν,

22. Ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, διὰ τοῦ θανάτου, παραστῆσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώπιον αὐτοῦ·

*23. ‡Εἴγε ἐπιμένετε τῇ πίστει ‡τεθεμελιωμένοι καὶ ἑδραῖοι, καὶ μὴ †μετακινούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ κηρυχθέντος ἐν πάσῃ τῇ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν· οὗ ἐγενόμην ἐγὼ Παῦλος διάκονος.

*24. Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασί μου ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ †ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου, ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὅ ἐστιν ἡ ἐκκλησία·

25. Ἧς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ, τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ·

ris Ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis: ut sit in omnibus ipse primatum tenens.

19. Quia in ipso complacuit, omnem plenitudinem inhabitare.

20. Et per eum reconciliare omnia in ipsum, pacificans per sanguinem crucis ejus, per eum, sive quæ in terra, sive quæ in cælis.

21. Et vos aliquando existentes alienatos & inimicos mente, in operibus malis. Nunc autem reconciliavit.

22. In corpore carnis ejus per mortem, sistere vos sanctos, & immaculatos, & inculpatos coram ipso.

23. Si tamen permanetis fide fundati & firmi, & non transmoti à spe Evangelii quod audistis, prædicati in universa creatura quæ sub cælo, cujus factus sum ego Paulus minister.

24. Nunc gaudeo in passionibus meis pro vobis, & rursus readimpleo defectiones afflictionum Christi in carne mea pro corpore ejus, quod est ecclesia.

25. Cujus factus sum ego minister secundum dispensationem Dei datam mihi in vos, implere verbum Dei.

26. My-

26. Τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν, νυνὶ δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ·

27. Οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνωρίσαι τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅς ἐστι Χριστὸς ἐν ὑμῖν; ἡ ἐλπὶς τῆς δόξης·

28. Ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον, καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

29. Εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει. 14. † 8.

Κεφ. β'. 2.

1. Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκον ἀγῶνα ἔχω περὶ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί.

* 2. Ἵνα παρακληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντων ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πάντα πλοῦτον τῆς ‡ πληροφορίας τῆς ‡ συνέσεως εἰς ‡ ἐπίγνωσιν ℣ ‡ μυστηρίου ℣ Θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ ℣ Χριστοῦ·

3. Ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως ἀπόκρυφοι.

* 4. Τοῦτο δὲ λέγω ἵνα μή τις ὑμᾶς ‡ παραλογίζηται ἐν † πιθανολογίᾳ.

* 5. Εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἀπὼ

26. Mysterium illud absconditum a seculis, & a generationibus, nunc autem manifestatum est sanctis ejus:

27. Qvibus voluit Deus notum facere qvæ divitiæ gloriæ mysterii hujus in Gentibus, qvi est Christus in vobis, spes gloriæ.

28. Qvem nos annunciamus, admonentes omnem hominem, & docentes in omni sapientia, ut sistamus omnem hominem perfectum in Christo Jesu.

29. In qvod & laboro, decertans secundum operationem ejus operatam in me in virtute.

CAPUT II.

1. VOlo enim vos scire, qvantum certamen habeam pro vobis, & iis qvi in Laodicia, & qvotqvot non viderunt faciem meam in carne:

2. Ut consolentur corda ipsorum, compactorum in charitate, & in omnes divitias plenitudinis intellectus, in agnitionem mysterii Dei, & Patris & Christi:

3 In qvo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi.

4. Hoc autem dico, ut nemo vos decipiat in suasibilitate sermonum.

5. Si enim & carne absum,

πειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι, σὺν ὑμῖν εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ † στερέωμα τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως ὑμῶν.

6. Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν αὐτῷ περιπατεῖτε·

7. Ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι ἐν τῇ πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ.

* 8. Βλέπετε μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ † συλαγωγῶν διὰ τῆς † φιλοσοφίας καὶ ‡ κενῆς ‡ ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν·

* 9. Ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς † θεότητος † σωματικῶς·

10. Καί ἐστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας·

* 11. Ἐν ᾧ καὶ ‡ περιετμήθητε ‡ περιτομῇ ‡ ἀχειροποιήτῳ, ἐν τῇ † ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῶν ἁμαρτιῶν τῆς σαρκὸς, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ Χριστοῦ·

* 12. ‡ Συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν νεκρῶν.

* 13. Καὶ ὑμᾶς νεκροὺς ὄντας ἐν τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, ‡ συνεζωοποίησε σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ὑμῖν πάντα τὰ παραπτώματα,

sed spiritu vobiscum sum, gaudens & videns vestrum ordinem, & firmamentum ejus quæ in Christum fidei vestræ.

6. Sicut ergo accepistis Christum Jesum Dominum, in ipso ambulate,

7. Radicati & superædificati in ipso, & confirmati in fide, sicut edocti estis, abundantes in ea in gratiarum actione.

8. Videte ne quis vos sit abigens per philosophiam, & inanem fallaciam, secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum.

9. Quia in ipso inhabitat omnis plenitudo deitatis corporaliter.

10. Et estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus & potestatis:

11. In quo & circumcisi estis circumcisione non manu facta, in exutione corporis peccatorum carnis, in circumcisione Christi:

12. Consepulti ei in baptismo, in quo & conexcitati estis per fidem operationis Dei suscitantis illum ex mortuis.

13. Et vos mortuos existentes in delictis, & præputio carnis vestræ, convivificavit vos cum illo, condonans nobis omnia delicta,

14. De-

*14. ‡ Ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν † χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν, ὃ ἦν ‡ ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, † προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ·

*15. ‡ Ἀπεκδυσάμενος τὰς ‡ ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας † ἐδειγμάτισεν ἐν ‡ παῤῥησίᾳ, ‡ θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.

*16. Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν ‡ πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ † νουμηνίας, ἢ σαββάτων·

17. Ἅ ἐστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ.

*18. Μηδεὶς ὑμᾶς † καταβραβευέτω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ μὴ ἑώρακεν † ἐμβατεύων, εἰκῇ ‡ φυσιούμενος ὑπὸ τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ,

19. Καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα διὰ τῶν ἁφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, αὔξει τὴν αὔξησιν τοῦ Θεοῦ.

*20. Εἰ οὖν ἀπεθάνετε σὺν τῷ Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὡς ζῶντες ἐν κόσμῳ † δογματίζεσθε;

21. Μὴ ἅψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς·

*22. Ἅ ἐστι πάντα εἰς ‡ φθορὰν τῇ † ἀποχρήσει, κατὰ τὰ ‡ ἐντάλματα καὶ ‡ διδασκαλίας τῶν ἀνθρώπων·

*23. Ἅ τινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν † ἐθελοθρη-

14. Delens illud adversus nos chirographum edictis, qvod erat subcontrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci:

15. Expolians principatus, & potestates traduxit in libertate, triumphans illos in se ipso.

16. Ne ergo qvis vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte festi, aut novilunii, aut sabbatorum:

17. Qvæ sunt umbra futurorum, at corpus Christi.

18. Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione angelorum, qvæ non vidit incedens, frustra inflatus à sensu carnis suæ:

19. Et non tenens caput, ex qvo totum corpus per nexus & conjunctiones subministratum, & constructum, augescit augmentum Dei.

20. Si ergo mortui estis cum Christo, ab elementis mundi, qvid tanqvam viventes in mundo dogmatizamini?

21. Ne tetigeris, ne gustaveris, ne contrectaveris:

22. Qvæ sunt omnia in corruptionem usu, secundum præcepta & doctrinas hominum:

23. Qvæ sunt rationem qvidem habentia sapientiæ in volun-

σκεία καὶ † ταπεινοφροσύνη καὶ † ἀφειδία σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινι πρὸς † πλησμονὴν τῆς σαρκός. 42. † 18.

Κεφ. γ'. 3.

1. Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος.

2. Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

3. Ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ.

4. Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ.

* 5. Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη ὑμῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, † πάθος, ἐπιθυμίαν κακήν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἥτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία.

6. Δι' ἃ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.

7. Ἐν οἷς καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζῆτε ἐν αὐτοῖς.

* 8. Νυνὶ δὲ ἀπόθεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, † αἰσχρολογίαν, ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν.

9. Μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ.

* 10. Καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν νέον, τὸν † ἀνακαινούμενον εἰς

luntario cultu, & submissione animi, & subductione corporis, non in honore aliquo ad expletionem carnis.

CAPUT III.

1. Si igitur consurrexistis Christo, quæ sursum quærite, ubi Christus est in dextera Dei sedens:

2. Quæ sursum sapite, non quæ super terram.

3. Mortui estis enim, & vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.

4. Cum Christus apparuerit, vita nostra, tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria.

5. Mortificate ergo membra vestra quæ super terram, fornicationem, immunditiam, mollitiem, concupiscentiam malam, & avaritiam, quæ est idolorum servitus:

6. Propter quæ venit ira Dei in filios incredulitatis:

7. In quibus & vos ambulastis aliquando, cum viveretis in illis.

8. Nunc autem deponite & vos omnia, iram, excandescentiam, malitiam, blasphemiam, turpiloquium ex ore vestro.

9. Ne mentimini in invicem, expoliantes veterem hominem cum actibus suis:

10. Et induti novum eum renovatum in agnitionem se-

cun-

ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν.

11. Ὅπου οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος· ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός.

12. Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἠγαπημένοι, σπλάγχνα οἰκτιρμῶν, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν.

* 13. Ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἐάν τις πρός τινα ἔχῃ † μομφήν· καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς.

14. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ἥτις ἐστὶ σύνδεσμος τῆς τελειότητος.

* 15. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ † βραβευέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθητε ἐν ἑνὶ σώματι, καὶ † εὐχάριστοι γίνεσθε.

* 16. Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικείτω ἐν ὑμῖν ‡ πλουσίως, ἐν πάσῃ σοφίᾳ, διδάσκοντες καὶ νουθετοῦντες ἑαυτούς, ψαλμοῖς καὶ ‡ ὕμνοις καὶ ‡ ᾠδαῖς πνευματικαῖς ἐν χάριτι ‡ ᾄδοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ.

17. Καὶ πᾶν ὅτι ἂν ποιῆτε, ἐν λόγῳ, ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18. Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ.

cundum imaginem ejus qui creavit eum.

11. Ubi non est Græcus & Judæus, circumcisio & præputium. Barbarus, Scytha: servus, liber: sed omnia & in omnibus Christus.

12. Induite ergo, sicut electi viscera miserationis, benignitatem, humilitatem, modestiam, longanimitatem:

13. Supportantes alii alios, & condonantes vobismetipsis si quis adversus aliquem habet querelam: sicut & Christus condonavit nobis, ita & vos.

14. Super omnia autem hæc, charitatem, quæ est vinculum perfectionis:

15. Et pax Dei superet in cordibus vestris: in quam & vocati estis in uno corpore, & grati estote.

16. Verbum Christi inhabitet in vobis abundanter, in omni sapientia, docentes & commonentes vosmetipsos, psalmis & hymnis, & canticis spiritualibus, in gratia cantantes in corde vestro Domino.

17. Et omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Domini Jesu, gratias agentes Deo, & patri per ipsum.

18. Mulieres, subditæ estote viris, sicut convenit in Domino.

19. Οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς.

19. Viri, diligite uxores, & ne amarulenti sitis ad illas.

20. Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα· τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ.

20. Filii, obedite parentibus per omnia: hoc enim est beneplacitum in Domino.

*21. Οἱ πατέρες, μὴ ‡ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν ἵνα μὴ † ἀθυμῶσιν.

21. Patres, ne irritate filios vestros, ut non pusillo animo fiant.

*22. Οἱ δοῦλοι, ‡ ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ‡ ὀφθαλμοδουλείαις ὡς ‡ ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας, φοβούμενοι τὸν Θεόν·

22. Servi, obedite per omnia secundum carnem dominis, non in oculorum servitiis qvasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis, timentes Deum.

23. Καὶ πᾶν ὅτι ἐὰν ποιῆτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις·

23. Et omne qvodcunqve facitis, ex animo operamini, sicut Domino, & non hominibus:

*24. Εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου ‡ ἀπολήψεσθε τὴν † ἀνταπόδοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ γὰρ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε.

24. Scientes à qvod Domino accipietis retributionem hæreditatis: nam Domino Christo servitis.

25. Ὁ δὲ ἀδικῶν κομιεῖται ὃ ἠδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωπολημψία. 17. † 6.

25. At injuriam faciens reportabit qvod iniqve gessit, & non est personarum acceptio.

Κεφ. δ'. 4.

CAPUT IV.

1. Οἱ κύριοι, τὸ δίκαιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς ἔχετε Κύριον ἐν οὐρανοῖς.

1. Domini, justum & æqvabilitatem servis præstate, scientes qvoniam & vos habetis Dominum in cælis.

2. Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ·

2. Orationi perdurate, vigilantes in ea in gratiarum actione:

3. Προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ λόγου, λαλῆσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι·

3. Orantes simul & pro nobis, ut Deus aperiat & nobis ostium sermonis, loqvi mysterium Christi, (propter qvod etiam vinctus sum:

4. Ut

4. Ἵνα φανερώσω αὐτὸ, ὡς δεῖ με λαλῆσαι.

5. Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι.

6. Ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἑνὶ ἑκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

7. Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς, καὶ πιστὸς διάκονος, καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ.

8. Ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ὑμῶν, καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.

9. Σὺν Ὀνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν· πάντα ὑμῖν γνωριοῦσι τὰ ὧδε.

* 10. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ † συναιχμάλωτός μου, καὶ Μᾶρκος ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα, περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολάς· ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς, δέξασθε αὐτόν.

* 11. Καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οἱ ὄντες ἐκ περιτομῆς. οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι † παρηγορία.

12. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ ὑμῶν δοῦλος Χριστοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ ὑμῶν ἐν ταῖς προσευχαῖς, ἵνα στῆτε τέλειοι καὶ πεπληρωμένοι ἐν παντὶ θελήματι τοῦ Θεοῦ.

13. Μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι

4. Ut manifestem illud, ut oportet me loqvi.

5. In sapientia ambulate ad eos qvi foris, tempus redimentes.

6. Sermo vester semper, in gratia sale conditus, scire qvomodo oporteat vos unicuiqve respondere.

7. Ea qvæ circa me, omnia nota faciet vobis Tychicus dilectus frater, & fidelis minister, & conservus in Domino:

8. Qvem misi ad vos ad ipsum hoc, ut cognoscat ea qvæ circa vos, & consoletur corda vestra:

9. Cum Onesimo fideli & dilecto fratre, qvi est ex vobis: omnia vobis nota facient qvæ hic.

10. Salutat vos Aristarchus concaptivus meus, & Marcus consobrinus Barnabæ, (de qvo accepistis mandata: Si venerit ad vos, excipite illum:)

11. Et Jesus dictus Justus existentes ex circumcisione, hi soli cooperarii in regnum Dei, qvi facti sunt mihi solatium.

12. Salutat vos Epaphras qvi ex vobis, servus Christi, semper decertans pro vobis in orationibns, ut stetis perfecti & pleni in omni voluntate Dei.

13. Testor enim illi, qvod

ἔχει ζῆλον πολὺν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει.

14. Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς, καὶ Δημᾶς.

15. Ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἀδελφοὺς, καὶ Νυμφᾶν καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτοῦ ἐκκλησίαν.

16. Καὶ ὅταν ἀναγνωσθῇ παρ' ὑμῖν ἡ ἐπιστολὴ, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέων ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ· καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνῶτε.

17. Καὶ εἴπατε Ἀρχίππῳ· Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

18. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου· Μνημονεύετε μου τῶν δεσμῶν· Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν· Ἀμήν· 3. † 2.

Πρὸς Κολοσσαεῖς ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Τυχικοῦ καὶ Ὀνησίμου.

habet zelum multum pro vobis, & iis qvi in Laodicia, & qvi in Hierapoli.

14. Salutat vos Lucas medicus dilectus, & Demas.

15. Salutate illos qvi in Laodicia fratres, & Nympham, & illam qvæ per domum ejus ecclesiam.

16. Et cum lecta fuerit apud vos epistola, facite ut & in Laodicensium ecclesia legatur, & eam qvæ Laodiciæ, ut & vos legatis.

17. Et dicite Archippo, Vide ministerium qvod accepisti in Domino, ut illud impleas.

18. Salutatio, mea manu Pauli: memores estote meorum vinculorum: gratia vobiscum. Amen.

Ad Colossenses scripta est à Roma per Tychicum & Onesimum.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Ἡ ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ. ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. α. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων, ἐν Θεῷ πατρὶ, καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES EPISTOLA PRIMA.

CAPUT I.

1. PAULUS & Silvanus, & Timotheus, ecclesiæ Thessalonicensium in Deo patre, & Domino Jesu Christo, gratia vobis, & pax à Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo.

2. Gra-

2. Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων ὑμῶν, μνείαν ὑμῶν ποιούμενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν.

2. Gratias agimus Deo semper pro omnibus vobis, mentionem vestri facientes in orationibus nostris,

3. Ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες ὑμῶν τοῦ ἔργου τῆς πίστεως, καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς ὑπομονῆς τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν.

3. Indesinenter memores vestri operis fidei, & laboris charitatis, & sustinentiæ spei Domini nostri Jesu Christi, ante Deum, & patrem nostrum.

4. Εἰδότες, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν ὑμῶν.

4. Scientes, fratres dilecti à Deo, electionem vestram:

5. Ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει, καὶ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, καὶ ἐν πληροφορίᾳ πολλῇ· καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ἐν ὑμῖν δι' ὑμᾶς.

5. Quia Evangelium nostrum non fuit ad vos in sermone tantum, sed & in virtute, & in Spiritu sancto, & in plena perceptione multa, sicut scitis quales facti simus in vobis propter vos.

6. Καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ, μετὰ χαρᾶς πνεύματος ἁγίου.

6. Et vos imitatores nostri facti estis, & Domini, excipientes verbum in tribulatione multa, cum gaudio Spiritus sancti:

7. Ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπους πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ τῇ Ἀχαΐᾳ.

7. Ut fieri vos exemplaria omnibus credentibus in Macedonia, & Achaia.

8. Ἀφ' ὑμῶν γὰρ † ἐξήχηται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελήλυθεν, ὥστε μὴ χρείαν ἡμᾶς ἔχειν λαλεῖν τι.

8. A vobis enim personuit sermo Domini, non solum in Macedonia & in Achaia, sed & in omni loco fides vestra quæ ad Deum, exiit, ut non opus nos habere loqui quicquã.

9. Αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν ὁποίαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν Θεῷ ζῶντι, καὶ ἀληθινῷ.

9. Ipli enim de nobis annunciant qualem introitum habuerimus ad vos, & quomodo conversi estis ad Deum ab idolis servire Deo vivo & vero,

*10. Καὶ † ἀναμένειν τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἤγειρεν
ἐκ νεκρῶν, Ἰησοῦν τὸν ῥυόμενον
ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομέ-
νης. 2.† 2.

Κεφ. β'. 2.

1. Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοὶ,
τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς
ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν·

*2. Ἀλλὰ καὶ † προπαθόντες
καὶ ‡ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε,
ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα
ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς
ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν
πολλῷ ἀγῶνι.

3. Ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν οὐκ
ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας,
οὔτε ἐν δόλῳ·

4. Ἀλλὰ καθὼς δεδοκιμάσμε-
θα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ
εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν, οὐχ
ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ
τῷ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρ-
δίας ἡμῶν.

*5. Οὔτε γάρ ποτε ἐν λόγῳ †
κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς
οἴδατε, οὔτε ἐν ‡ προφάσει πλε-
ονεξίας· Θεὸς μάρτυς·

6. Οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων
δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν, οὔτε ἀπ'
ἄλλων· δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι,
ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι·

*7. Ἀλλ' ἐγενήθημεν ἤπιοι ἐν
μέσῳ ὑμῶν, ὡς ἂν † τροφὸς ‡ θάλ-
πῃ τὰ ἑαυτῆς τέκνα.

*8. Οὕτως, † ἱμειρόμενοι ὑ-
μῶν, εὐδοκοῦμεν μεταδοῦναι ὑμῖν
οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ,

10. Et expectare filium
ejus de cælis, (qvem fu-
scitavit ex mortuis) Jesum,
liberantem nos ab ira ven-
tura.

CAPUT. II.

1. Ipsi enim scitis, fratres, in-
troitum nostrum qvi ad
vos, qvia non vanus factus est.

2. Sed ante passi & contume-
liis affecti (sicut scitis) in Phi-
lippis libertate usi fuimus in
Deo nostro, loqvi ad vos
Evangelium Dei in multo certa-
mine.

3. Nam exhortatio nostra
non ex impostura, neqve ex
immunditia, neqve in dolo:

4. Sed sicut probati fumus
à Deo credi Evangelium,
ita loqvimur, non qvasi
hominibus placentes, sed
Deo probanti corda no-
stra.

5. Neqve enim aliqvando in
sermone adulationis facti fu-
mus sicut scitis, neqve in præ-
textu avaritiæ: Deus testis.

6. Nec qværentes ex homini-
bus gloriam, neqve à vobis,
neqve ab aliis: Valentes in o-
nere esse ut Christi apostoli,

7. Sed facti sumus lenes in
medio vestrum, tanqvam si
nutrix foveat suos ipsius filios

8. Ita cupidi vestri, avebe-
mus tradere vobis non solum
Evangelium Dei, sed etiam no-
stras

ἀλλὰ καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν γεγένησθε.

9. Μνημονεύετε γάρ, ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς γὰρ καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ.

* 10. Ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεὸς, ὡς † ὁσίως καὶ δικαίως καὶ ‡ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν.

11. Καθάπερ οἴδατε ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρακαλοῦντες ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι,

12. Καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ δόξαν.

* 13. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ‡ εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ‡ ἀδιαλείπτως, ὅτι παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν, τοῦ Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθώς ἐστιν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν.

* 14. Ὑμεῖς γὰρ ‡ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ταὐτὰ ‡ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων † συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων·

* 15. Τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ τοὺς

stras ipsorum animas, quoniam chari nobis facti estis.

9. Memores estis enim, fratres, laboris nostri, & fatigationis: nocte enim & die operantes, ad non supergravare quempiam vestrum, prædicavimus in vos Evangelium Dei.

10. Vos testes, & Deus, ut sancte, & juste, & inculpate vobis credentibus facti sumus.

11. Sicut scitis quomodo unumquemque vestrum (sicut pater filios suos:) hortantes vos, & consolantes,

12. Et testati, ad ambulare vos digne Deo vocante vos in suum ipsius regnum & gloriam.

13. Propter hoc & nos gratias agimus Deo indesinenter, quoniam accipientes verbum auditus à nobis, Dei, excepistis non verbum hominum, sed (sicut est vere,) verbum Dei, qui & operatur in vobis credentibus.

14. Vos enim imitatores facti estis, fratres, ecclesiarum Dei existentium in Judæa, in Christo Jesu, quia eadem passi estis & vos à propriis contribulibus, sicut & ipsi à Judæis,

15. Et Dominum occidentibus Jesũ, & proprios prophetas,

ἰδίους προφήτας, καὶ ἡμᾶς ‡ ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων·

16. Κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας πάντοτε· ἔφθασε δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

* 17. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, † ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας, προσώπῳ, οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ.

18. Διὸ ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς (ἐγὼ μὲν Παῦλος) καὶ ἅπαξ καὶ δὶς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς.

19. Τίς γὰρ ἡμῶν ἐλπὶς, ἢ χαρὰ, ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπροσθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ;

20. Ὑμεῖς γάρ ἐστε ἡ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρά. 16. † 7.

Κεφ. γ'. 3.

1. Διὸ μηκέτι στέγοντες, εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μόνοι,

2. Καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ διάκονον τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν. ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς πίστεως ὑμῶν·

* 3. Τῷ μηδένα † σαίνεσθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· αὐτοὶ γὰρ οἴδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα.

tas, & nos perseqventibus, & Deo non placentibus, & omnibus hominibus adversariis

16. Prohibentibus nos Gentibus loqvi ut serventur, ad implendum sua peccata semper: prævenit autem super illos ira in finem.

17. Nos autem, fratres, orbati à vobis ad tempus horæ, aspectu, non corde, abundantius studuimus faciem vestram videre in multo desiderio.

18. Ideo voluimus venire ad vos, (ego qvidem Paulus, & semel & bis,) & intercidit nos Satanas.

19. Qvæ enim nostra spes, aut gaudium, aut corona gloriationis? aut nonne & vos ante Dominum nostrum Jesum Christum, in ejus adventu?

20. Vos enim estis gloria nostra, & gaudium.

CAPUT III.

1. IDeo non amplius sustinentes, bene visum est nobis relinqvi in Athenis soli:

2. Et misimus Timotheum fratrem nostrum, & ministrum Dei, & cooperantem nostrum in Evangelio Christi, ad stabilire vos, & exhortari vos de fide vestra:

3. Neminem commoveri in tribulationibus istis. ipsi enim scitis, qvod in hoc positi sumus.

4. Et-

4. Καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἦμεν, προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο, καὶ οἴδατε.

5. Διὰ τοῦτο κἀγὼ μηκέτι στέγων, ἔπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν ὑμῶν· μήπως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος ἡμῶν.

6. Ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγγελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς·

7. Διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοὶ, ἐφ' ὑμῖν, ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει καὶ ἀνάγκῃ ἡμῶν, διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως·

8. Ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ.

9. Τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀνταποδοῦναι περὶ ὑμῶν, ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ᾗ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν,

10. Νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον, καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως ὑμῶν;

11. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς.

12. Ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάν-

4. Etenim cum apud vos essemus, prædicebamus vobis, qvod futuri essemus affligi, sicut & factum est, & scitis.

5. Propter hoc & ego non amplius sustinens, misi ad cognoscere fidem vestram, ne forte tentaverit vos tentans, & in vanum fiat labor noster.

6. Nuper autem veniente Timotheo ad nos à vobis, & annunciante nobis fidem & charitatem vestram, & qvia habetis memoriam nostri bonam semper desiderantes nos videre, sicut & nos vos:

7. Propter hoc consolati sumus, fratres, in vobis, in omni tribulatione, & necessitate nostra, per vestram fidem.

8. Qvoniam nunc vivimus, si vos statis in Domino.

9. Qvam enim gratiarum actionem possumus Deo retribuere pro vobis, in omni gaudio qvo gaudemus propter vos ante Deum nostrum.

10. Nocte ac die super exabundanti orantes ad videndum vestram faciem, & complere defectiones fidei vestræ?

11. Ipse autem Deus, & pater noster, & Dominus noster Jesus Christus dirigat viam nostram ad vos.

12. Vos autem Dominus multiplicet, & abundare faciat charitate in invicem, &

in

ταις καθάπερ καὶ ἡμεῖς εἰς ὑμᾶς.

13. Εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἁγιωσύνῃ, ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν, ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. 1. † 1.

Κεφ. δ'. 4.

1. Τὸ λοιπὸν οὖν, ἀδελφοὶ, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ, καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.

2. Οἴδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.

3. Τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς πορνείας.

4. Εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦος κτᾶσθαι ἐν ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ.

5. Μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα τὸν Θεόν.

*6. Τὸ μὴ † ὑπερβαίνειν καὶ ‡ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ ‡ πράγματι τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος ὁ Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ ‡ προειπάμεν ὑμῖν, καὶ διεμαρτυράμεθα.

7. Οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσίᾳ, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ.

8. Τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν, οὐκ

in omnes, qvemadmodum & nos in vos:

13. Ad confirmare vestra corda inculpata in sanctitate, ante Deum & patrem nostrum, in adventu Domini nostri Jesu Christi cum omnibus sanctis ejus. Amen.

CAPUT IV.

1. Reliqvum ergo, fratres, rogamus vos & obsecramus in Domino Jesu, qvemadmodum accepistis à nobis quomodo oporteat vos ambulare, & placere Deo, ut abundetis magis.

2. Scitis enim qvæ præcepta dederimus vobis per Dominum Jesum.

3. Hæc enim est voluntas Dei, sanctificatio vestra: abstinere vos à fornicatione:

4. Scire unumqvemqve vestrum suũ ipsius vas possidere in sanctificatione & honore:

5. Non in passione desiderii, sicut & Gentes nescientes Deum.

6. Non opprimere, & circunvenire in negotio fratrem suum, qvoniam vindex Dominus de omnibus his, sicut & prædiximus vobis, & pertestificati sumus.

7. Non enim vocavit nos Deus in impuritate, sed in sanctificatione.

8. Itaqve rejiciens, non ho-

ἄνθρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν καὶ δόντα τὸ πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἅγιον εἰς ἡμᾶς.

hominem rejicit, sed Deum, & dantem spiritum suum sanctum in nobis.

*9. Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρείαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ ὑμεῖς † θεοδίδακτοί ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους.

9. De autem charitate fraternitatis non opus habetis scribere vobis: ipsi enim vos à Deo docti estis, ad diligendum alii alios.

10. Καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ὄντας ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ· παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον·

10. Etenim facitis illud in omnes fratres qui in universa Macedonia. rogamus autem vos, fratres, abundare magis,

11. Καὶ φιλοτιμεῖσθαι ἡσυχάζειν, καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν·

11. Et contendere quiete agere, & agere propria, & operari propriis manibus vestris, sicut vobis annunciavimus.

12. Ἵνα περιπατῆτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μηδενὸς χρείαν ἔχητε.

12. Ut ambuletis honeste ad eos qui foris, & nullius opus habeatis.

13. Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κεκοιμημένων, ἵνα μὴ λυπῆσθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα.

14. Non volumus autem vos ignorare, fratres, de dormientibus, ut non contristemini, sicut & reliqui non habentes spem.

14. Εἰ γὰρ πιστεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοιμηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ, ἄξει σὺν αὐτῷ.

14. Si enim credimus quod Jesus mortuus est, & resurrexit: ita & Deus dormientes per Jesum, aget cum eo.

15. Τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας.

15. Hoc enim vobis dicimus in verbo Domini, quia nos viventes, relicti in adventum Domini, non præveniemus dormientes.

*16. Ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἐν † κελεύσματι, ἐν φωνῇ † ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον.

16. Quoniam ipse Dominus in jussu, in voce archangeli, & in tuba Dei descendet de cælo, & mortui in Christo, resurgunt primum.

17. De-

* 17. Ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἁρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.

18. Ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. 9. † 3.

Κεφ. ε. 5.

1. Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρείαν ἔχετε ὑμῖν γράφεσθαι.

2. Αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, οὕτως ἔρχεται.

* 3. Ὅταν γὰρ λέγωσιν· Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε † αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ † ὠδὶν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ· καὶ οὐ μὴ ἐκφύγωσιν.

4. Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, οὐκ ἐστὲ ἐν σκότει, ἵνα ἡ ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτης καταλάβῃ.

5. Πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκότους.

6. Ἄρα οὖν μὴ καθεύδωμεν ὡς καὶ οἱ λοιποὶ, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν.

7. Οἱ γὰρ καθεύδοντες, νυκτὸς καθεύδουσι· καὶ οἱ μεθυσκόμενοι, νυκτὸς μεθύουσιν.

* 8. Ἡμεῖς δὲ ἡμέρας ὄντες, νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ † περικεφαλαίαν, ἐλπίδα σωτηρίας.

9. Ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς ὀργὴν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

17. Deinde nos viventes, relicti, simul cum illis rapiemur in nubibus in occursum Domini in aera, & sic semper cum Domino erimus.

18. Itaqve consolamini alii alios in verbis istis.

CAPUT V.

1 De autem temporibus & momentis, fratres, non opus habetis vobis scribi.

2. Ipsi enim diligenter scitis, qvia dies Domini sicut fur in nocte, ita venit.

3. Cum enim dixerint, Pax & securitas, tunc repentinus eis imminet interitus, sicut dolor in utero habenti: & non effugient.

4. Vos autem, fratres, non estis in tenebris, ut dies vos tanqvam fur comprehendat.

5. Omnes vos filii lucis estis, & filii diei: non sumus noctis neqve tenebrarum.

6. Nempe igitur non dormiamus sicut & reliqvi, sed vigilemus, & sobrii simus.

7. Nam dormientes nocte dormiunt: & inebriati, nocte ebrii sunt.

8. Nos autem diei existentes filii, sobrii simus, induti thorace fidei, & charitatis, & galeam, spem salutis.

9. Qvoniam non posuit nos Deus in iram, sed in assertionē salutis per Dominum nostrum Jesum Christum, 10.

10. Τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορῶμεν, εἴτε καθεύδωμεν, ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν.

11. Διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδομεῖτε εἷς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

12. Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν, καὶ προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς.

13. Καὶ ἡγεῖσθαι αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ, διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν· εἰρηνεύετε ἐν ἑαυτοῖς.

* 14. Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, † νουθετεῖτε τοὺς † ἀτάκτους, † παραμυθεῖσθε τοὺς † ὀλιγοψύχους, † ἀντέχεσθε τῶν † ἀσθενῶν, μακροθυμεῖτε πρὸς πάντας.

15. Ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῷ· ἀλλὰ πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε καὶ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας.

16. Πάντοτε χαίρετε.

17. Ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε.

18. Ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέλημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς.

19. Τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε.

20. Προφητείας μὴ ἐξουθενεῖτε.

21. Πάντα δοκιμάζετε· τὸ καλὸν κατέχετε.

22. Ἀπὸ παντὸς εἴδους πονηροῦ ἀπέχεσθε.

* 23. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἁγιάσαι ὑμᾶς † ὁλοτελεῖς, καὶ † ὁλόκληρον ὑμῶν, τὸ πνεῦ-

10. Mortuum pro nobis, ut sive vigilemus, sive dormiamus, simul cum illo vivamus.

11. Ideo consolamini alii alios, & ædificate unus unum, sicut & facitis.

12. Rogamus autem vos, fratres, nosse laborantes in vobis, & præsidentes vobis in Domino, & admonentes vos.

13. Et ducere illos super exabundanti in charitate, propter opus illorum. pacem habete in vobis ipsis.

14. Rogamus autem vos, fratres, monete inordinatos, consolamini pusillanimes, sustinete infirmos, longanimes estote ad omnes.

15. Videte ne quis malum pro malo alicui reddat: sed semper bonum sectamini, & invicem, & in omnes.

16. Semper gaudete.

17. Indesinenter orate.

18. In omni gratias agite: hæc enim voluntas Dei in Christo Jesu in vos.

19. Spiritum ne extinguite.

20. Prophetias ne nihili facite.

21. Omnia explorantes, bonum tenete.

22. Ab omni specie mala abstinete.

23. Ipse autem Deus pacis sanctificet vos omnino perfectos: & integer vester spiritus,

&

μων ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη.

24. Πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς καὶ ποιήσει.

25. Ἀδελφοί, προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν.

26. Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφοὺς πάντας ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

27. Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Κύριον, ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀδελφοῖς.

28. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν. 11.†.3.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

& anima, & corpus inculpate in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur.

24. Fidelis ille vocans vos, qui etiam faciet ſpem veſtram tutam.

25. Fratres, orate pro nobis.

26. Salutate fratres omnes in oſculo ſancto.

27. Adjuro vos Dominum, legi epiſtolam omnibus ſanctis fratribus.

28. Gratia Domini noſtri Jeſu Chriſti vobiſcum. Amen.

Ad Theſſalonicenſes prima ſcripta eſt ab Athenis.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Κεφ. ά. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων, ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ.

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 3. Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς ‡ ἄξιόν ἐστιν, ὅτι † ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεο-

PAULI APOSTOLI AD THESSALONICENSES EPISTOLA SECUNDA.

CAPUT I.

1. PAULUS & Silvanus, & Timotheus eccleſiæ Theſſalonicenſium in Deo patre noſtro, & Domino Jeſu Chriſto:

2. Gratia vobis, & pax à Deo patre noſtro & Domino Jeſu Chriſto.

3. Gratias agere debemus Deo ſemper pro vobis, fratres, ita ut dignum eſt, qvoniam ſuperaugeſcit fides veſtra, & abundat

ναζει ἡ ἀγάπη ἑνὸς ἑκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους.

4. Ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν καυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, καὶ πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν, καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε.

* 5. † Ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ ‡ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε.

6. Εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλῖψιν.

7. Καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ,

8. Ἐν πυρὶ φλογὸς, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεὸν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

* 9. Οἵτινες ‡ δίκην † τίσουσι, ‡ ὄλεθρον ‡ αἰώνιον, ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.

10. Ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν, (ὅτι ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

11. Εἰς ὃ καὶ προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης, καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει.

dat charitas uniuscujusque omnium vestrum in invicem.

4. Ut nos ipsos in vobis gloriari in ecclesiis Dei, pro patientia vestra, & fide in omnibus persecutionibus vestris, & tribulationibus quas sustinetis:

5. Indicium certum justi judicii Dei, ad dignos censeri vos regno Dei, pro quo & patimini.

6. Siquidem justum apud Deum retribuere tribulantibus vos tribulationem:

7. Et vobis tribulatis relaxationem cum nobis, in revelatione Domini Jesu Christi de cælo cum angelis virtutis ejus,

8. In igni flammæ, dantis vindictam non scientibus Deum, & non obedientibus Evangelio Domini nostri Jesu Christi.

9. Qui pœnas luent exitium æternum, à facie Domini, & à gloria fortitudinis ejus:

10. Cum venerit glorificari in sanctis suis, & admirabilis fieri in omnibus credentibus, quia creditum est testimonium nostrum super vos in die illo.

11. In quod etiam oramus semper pro vobis, ut vos dignetur vocatione Deus noster, & impleat omnem bonam voluntatem bonitatis & opus fidei in virtute.

12. Ut

* 12. Ὅπως ‡ ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα ℣ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. 9. † 3.

Κεφ. β'. 2.

1. Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν,

2. Εἰς τὸ μὴ ταχέως σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοὸς, μήτε θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος, μήτε διὰ λόγου, μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ.

* 3. Μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ‡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας,

4. Ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν ℣ Θεοῦ ὡς Θεὸν καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός.

5. Οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι ὢν πρὸς ὑμᾶς, ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν;

6. Καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀποκαλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ ἑαυτοῦ καιρῷ.

7. Τὸ γὰρ μυστήριον ἤδη ἐνεργεῖται τῆς ἀνομίας, μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται.

12. Ut glorificetur nomen Domini nostri Jesu Christi in vobis, & vos in illo, secundum gratiam Dei nostri, & Domini Jesu Christi.

CAPUT II.

1. Rogamus autem vos, fratres per adventum Domini nostri Jesu Christi, & nostræ congregationis in ipsum,

2. Ad non cito dimoveri vos à sensu, neqve turbari, neqve per spiritum, neqve per sermonem, neqve per epistolam tanqvam per nos, qvasi qvod instet dies Christi.

3. Ne qvis vos seducat secundum ullum modum. qvoniam si non venerit discessio primum, & revelatus fuerit homo peccati, ille filius perditionis:

4. Ille oppositus, & elatus supra omnem dictum Deum aut numen, ita ut eum in templum Dei tanqvam Deum sedere, ostendentem seipsum qvod sit Deus.

5. Non meministis, qvod adhuc existens apud vos hæc dicebam vobis?

6. Et nunc obstaculum scitis ad revelari eum in suo ipsius tempore.

7. Nam mysterium jam operatur iniqvitatis, solum tenens nunc donec è medio fiat.

8. Et

8. Καὶ τότε ἀποκαλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος ἀναλώσει τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ·

9. Οὗ ἐστιν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει, καὶ σημείοις, καὶ τέρασι ψεύδους,

10. Καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ τῆς ἀδικίας ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.

11. Καὶ διὰ τοῦτο πέμψει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι αὐτοὺς τῷ ψεύδει·

12. Ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεύσαντες τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλ' εὐδοκήσαντες ἐν τῇ ἀδικίᾳ.

13. Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοὶ ἠγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἵλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, καὶ πίστει ἀληθείας·

14. Εἰς ὃ ἐκάλεσεν ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

15. Ἄρα οὖν, ἀδελφοὶ, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.

16. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ὁ Θεὸς καὶ

8. Et tunc revelabitur ille exlex, qvem Dominus interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione adventus sui:

9. Cujus est adventus secundum operationem satanæ, in omni virtute, & signis, & prodigiis mendacii,

10. Et in omni deceptione injustitiæ in pereuntibus, pro quibus charitatem veritatis non receperunt, ad servari ipsos.

11. Et propter hoc mittet illis Deus operationem impostoræ, ad credendum eos mendacio:

12. Ut judicentur omnes non credentes veritati, sed beneplacitum habentes in injustitia.

13. Nos autem debemus gratias agere Deo semper pro vobis, fratres dilecti à Domino, qvod elegerit vos Deus ab initio in salutem in sanctificatione Spiritus, & fide veritatis:

14. In qvod vocavit vos per evangelium nostrum, in assertionem gloriæ Domini nostri Jesu Christi.

15. Nempe ergo, fratres, state, & tenete traditiones quas edocti estis, sive per sermonē, sive per epistolam nostram.

16. Ipse autem Dominus noster Jesus Christus, & Deus,

πατὴρ ἡμῶν ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς, καὶ δοὺς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν χάριτι,

17. Παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας, καὶ στηρίξαι ὑμᾶς ἐν παντὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀγαθῷ. 1. † 0.

Κεφ. γ. 3.

1. Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε, ἀδελφοὶ, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ Κυρίου τρέχῃ, καὶ δοξάζηται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς.

2. Καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις.

3. Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίξει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

4. Πεποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἃ παραγγέλλομεν ὑμῖν, καὶ ποιεῖτε καὶ ποιήσετε.

5. Ὁ δὲ Κύριος κατευθύναι ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

6. Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοὶ, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβε παρ' ἡμῶν.

* 7. Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς· ὅτι οὐκ † ἠτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν.

* 8. Οὐδὲ ‡ δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος· ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νύκτα καὶ ἡμέραν ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ‡ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν.

& Pater noster diligens nos, & dans consolationem æternam, & spem bonam in gratia:

17. Exhortetur vestra corda, & confirmet vos in omni sermone, & opere bono.

CAPUT III.

1. Quod reliquum, orate, fratres, pro nobis, ut sermo Domini currat & glorificetur, sicut & apud vos.

2. Et ut liberemur ab importunis & malis hominibus: non enim omnium fides.

3. Fidelis autem est Dominus, qui confirmabit vos, & custodiet à malo.

4. Confidimus autem in Domino super vos, quoniam quæ denunciamus vobis, & facitis, & facietis.

5. At Dominus dirigat vestra corda in charitatem Dei, & in expectationem Christi.

6. Denunciamus autem vobis, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi subduci vos ab omni fratre inordinate ambulante, & non secundū traditionē, quam acceperunt à nobis.

7. Ipsi enim scitis, quemadmodum oporteat imitari nos, quoniam non inordinati fuimus in vobis.

8. Neque gratis panem manducavimus ab aliquo, sed in labore & fatigatione nostem & diem operantes, ad non aggravare quemquam vestrum.

9. Non

9. Οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δῶμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι ἡμᾶς.

9. Non qvia non habemus potestatem, sed ut nosmetipsos formam daremus vobis ad imitandum nos.

10. Καὶ γὰρ ὅτε ἦμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω.

10. Etenim cum essemus apud vos, hoc denuntiabamus vobis, qvoniam si qvis non vult operari, nec manducet.

* 11. Ἀκούομεν γάρ τινας περιπατοῦντας ἐν ὑμῖν ‡ ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ † περιεργαζομένους.

11. Audimus enim qvosdam ambulantes in vobis inordinate, nihil operantes, sed circumagentes.

12. Τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι, τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.

12. At ejusmodi denunciamus, & obsecramus per Dominum nostrum Jesum Christum, ut cum qviete operantes, suum ipsorum panem manducent.

* 13. Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοὶ, μὴ ‡ ἐκκακήσητε † καλοποιοῦντες.

13. Vos autem, fratres, ne segnescatis benefacientes.

* 14. Εἰ δέ τις οὐχ ὑπακούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον † σημειοῦσθε· καὶ μὴ ‡ συναναμίγνυσθε αὐτῷ, ἵνα ἐντραπῇ.

14. Si vero qvis non auscultat verbo nostro, per epistolam, hunc notate, & ne commiscearmini illi, ut pudefiat:

15. Καὶ μὴ ὡς ἐχθρὸν ἡγεῖσθε, ἀλλὰ νουθετεῖτε ὡς ἀδελφόν.

15. Et ne ut inimicum ducite, sed admonete ut fratrem.

16. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δῴη ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς ἐν παντὶ τρόπῳ· ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

16. Ipse autem Dominus pacis det vobis pacem per omne in omni modo: Dominus cum omnibus vobis.

17. Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὅ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτω γράφω.

17. Salutatio, mea manu Pauli, qvod est signum in omni epistola, ita scribo.

18. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 9. † 4.

18. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς δευτέρα ἐγράφη ἀπὸ Ἀθηνῶν.

Ad Thessalonicenses secunda scripta est ab Athenis.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ

ΤΙΜΟΘΕΟΝ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. ά. 1.

1 ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς ἐλπίδος ἡμῶν,

2. Τιμοθέῳ γνησίῳ τέκνῳ ἐν πίστει, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

3. Καθὼς παρεκάλεσά σε, πορευόμενος εἰς Μακεδονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν.

*4. Μηδὲ προσέχειν μύθοις καὶ † γενεαλογίαις † ἀπεράντοις, αἵτινες ζητήσεις παρέχουσι μᾶλλον ἢ † οἰκοδομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει.

5. Τὸ δὲ τέλος τῆς παραγγελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας, καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς, καὶ πίστεως ἀνυποκρίτου.

*6. Ὧν τινες ‡ ἀστοχήσαντες, ‡ ἐξετράπησαν εἰς † ματαιολογίαν.

7. Θέλοντες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται.

8. Οἴδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος, ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρῆται.

PAULI APOSTOLI AD

TIMOTHEUM

EPISTOLA PRIMA.

CAPUT I.

1. PAULUS Apostolus Jesu Christi secundum ordinationem Dei salvatoris nostri, & Domini Jesu Christi, spei nostræ:

2. Timotheo germano filio in fide, gratia, misericordia, pax à Deo Patre nostro, & Christo Jesu Domino nostro.

3. Sicut rogavi te remanere in Epheso, proficiscens in Macedoniam, ut denuntiares quibusdam non aliter docere:

4. Neqve attendere fabulis, & genealogiis interminatis, qvæ qvæstiones præstant magis, qvam ædificationem Dei, qvæ in fide.

5. At finis præcepti est charitas de puro corde, & conscientia bona, & fide non ficta:

6. Qvorum qvidam aberrantes, conversi sunt in vaniloqvium,

7. Volentes esse legisdoctores, non intelligentes neqve qvæ dicunt, neqve de qvibus affirmant.

8. Scimus autem qvia bona lex, si qvis ea legitime utatur:

9. Sci-

*9. Εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμος οὐ κεῖται, ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ‡ ἀνοσίοις καὶ † βεβήλοις, † πατραλῴαις † μητραλῴαις, † ἀνδροφόνοις,

*10. Πόρνοις, ‡ ἀρσενοκοίταις, † ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, † ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται.

11. Κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακαρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθην ἐγώ.

12. Καὶ χάριν ἔχω τῷ ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν.

* 13. Τὸν ‡ πρότερον ὄντα βλάσφημον καὶ † διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἠλεήθην, ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα ἐν ‡ ἀπιστίᾳ.

* 14. † Ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

15. Πιστὸς ὁ λόγος, καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοῦς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ.

* 16. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἠλεήθην, ἵνα ἐν ἐμοὶ πρώτῳ ἐνδείξηται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν πᾶσαν μακροθυμίαν, πρὸς ‡ ὑποτύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

9. Sciens hoc, quia justo lex non est posita, exlegibus vero & non subditis, impiis & peccatoribus, sceleratis & contaminatis, patricidis & matricidis, homicidis,

10. Fornicariis, masculorum concubitoribus, plagiariis, mendacibus, perjuris, & si quid aliud sanæ doctrinæ adversatur:

11. Secundum Evangelium gloriæ beati Dei, quod creditus sum ego.

12. Et gratiam habeo roboranti me Christo Domino nostro, quia fidelem me existimavit, ponens in ministerium,

13. Eum prius existentem blasphemum, & persecutorem, & contumeliosum: sed misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate.

14. Superabundavit autem gratia Domini nostri cum fide & dilectione illius in Christo Jesu.

15. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores servare, quorum primus sum ego.

16. Sed propter hoc misericordiam consecutus sum, ut in me primo ostenderet Jesus Christus omnem longanimitatem ad informationem futurorum credere in illo in vitam æternam. Hh 3 17.

17. Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ τιμὴ καὶ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

*18. Ταύτην τὴν †παραγγελίαν ‡παρατίθεμαί σοι τέκνον Τιμόθεε, κατὰ τὰς ‡προαγούσας ἐπὶ σὲ ‡προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν στρατείαν,

19. Ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἐναυάγησαν.

20. Ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Ἀλέξανδρος· οὓς παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν. 23. † 10.

Κεφ. β'. 2.

1. Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχὰς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων·

*2. Ὑπὲρ βασιλέων καὶ πάντων τῶν ἐν ‡ὑπεροχῇ ὄντων· ἵνα † ἤρεμον καὶ ‡ἡσύχιον βίον ‡διάγωμεν ἐν πάσῃ ‡εὐσεβείᾳ καὶ ‡σεμνότητι·

3. Τοῦτο γὰρ καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ·

4. Ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν.

5. Εἷς γὰρ Θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς·

*6. Ὁ δοὺς ἑαυτὸν †ἀντίλυ-

17. Ipsi autem regi seculorum immortali, invisibili, soli sapienti Deo honor, gloria in secula seculorum. Amen.

18. Hoc præceptum commendo tibi, fili Timothee, secundum præcedentes in te prophetias, ut milites in illis pulchram militiam:

19. Habens fidem & bonam conscientiam: quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt.

20. Quorum est Hymenæus & Alexander, quos tradidi Satanæ, ut discant non blasphemare.

CAPUT II.

1. ADhortor igitur primum omnium, fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus;

2. Pro regibus, & omnibus in sublimitate existentibus, ut quietam & tranquillam vitam degamus in omni pietate & honestate:

3. Hoc enim pulchrum & acceptum coram salvatore nostro Deo.

4. Qui omnes homines vult servari, & ad agnitionem veritatis venire.

5. Unus enim Deus, unus & mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus.

6. Dans semetipsum redemptio-

τερ ὑπὲρ πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις.

7. Εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος, (ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι) διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ.

8. Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ.

* 9. Ὡσαύτως καὶ τὰς γυναῖκας ἐν † καταστολῇ ‡ κοσμίῳ, μετὰ ‡ αἰδοῦς καὶ ‡ σωφροσύνης ‡ κοσμεῖν ἑαυτὰς, μὴ ἐν † πλέγμασιν, ἢ ‡ χρυσῷ, ἢ ‡ μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ·

* 10. Ἀλλ' (ὃ ‡ πρέπει γυναιξὶν ‡ ἐπαγγελλομέναις † θεοσέβειαν) διὰ ἔργων ἀγαθῶν.

11. Γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ.

* 12. Γυναικὶ δὲ διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ † αὐθεντεῖν ἀνδρὸς, ἀλλ' εἶναι ἐν ‡ ἡσυχίᾳ.

13. Ἀδὰμ γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὔα.

14. Καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη· ἡ δὲ γυνὴ ἀπατηθεῖσα, ἐν παραβάσει γέγονε.

* 15. Σωθήσεται δὲ διὰ τῆς † τεκνογονίας, ἐὰν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ‡ ἁγιασμῷ μετὰ σωφροσύνης. 12. † 7.

Κεφ. γ'. 3.

1. Πιστὸς ὁ λόγος· Εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.

ptionem pro omnibus, testimonium temporibus propriis.

7. In quod positus sum ego prædicator & apostolus, (veritatem dico in Christo, non mentior:) doctor Gentium in fide & veritate.

8. Volo ergo orare viros in omni loco, levantes puras manus, sine ira & disceptatione.

9. Similiter & mulieres in habitu ornato, cum verecundia & modestia ornare seipsas, non in cincinnis, argento, aut auro, aut margaritis, vel veste pretiosa:

10. Sed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.

11. Mulier in silentio discat, in omni subjectione.

12. Mulieri autem docere non permitto neque auctoritatem usurpare viri, sed esse in silentio.

13. Adam enim primus formatus est, deinde Heva.

14. Et Adam non est seductus, at mulier seducta, in transgressione fuit:

15. Salvabitur autem per filiorum generationem, si manserint in fide, & dilectione, & sanctificatione cum modestia.

CAPUT III.

1. FIdelis sermo: si quis episcopatum expetit, pulchrum opus desiderat.

2.

* 2. Δεῖ οὖν τὸν ‡ ἐπίσκοπον ‡ ἀνεπίλημπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, ‡ νηφάλεον, σώφρονα, κόσμιον, ‡ φιλόξενον, διδακτικόν·

2. Oportet ergo episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum, vigilantem, sobrium, ornatum, hospitalem, doctorem.

3. Μὴ πάροινον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ· ἀλλ' ἐπιεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον·

3. Non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum, sed modestum, non pugnantem, non cupidum argenti.

4. Τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊσάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος·

4. Propriæ domui bene præpositum, filios habentem in subjectione cum omni castitate.

5. (Εἰ δέ τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελήσεται;)

5. Si autem qvis propriæ domui præesse non novit, qvomodo ecclesiæ Dei curam geret?

* 6. Μὴ † νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθεὶς, εἰς κρῖμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.

6. Non nuper insitum: ut non inaniter jactatus, in judicium incidat diaboli.

7. Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν· ἵνα μὴ εἰς ὀνειδισμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου.

7. Oportet autem illum & testimonium bonum habere ab iis qvi foris, ut non in opprobrium incidat, & laqveum diaboli.

* 8. ‡ Διακόνους, ‡ ὡσαύτως ‡ σεμνούς, μὴ † διλόγους, μὴ οἴνῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς.

8. Diaconos similiter pudicos, non bilingues, non vino multo deditos, non turpe lucrum sectantes:

9. Ἔχοντας τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει·

9. Habentes mysterium fidei in pura conscientia:

10. Καὶ οὗτοι δὲ δοκιμαζέσθωσαν πρῶτον, εἶτα διακονείτωσαν, ἀνέγκλητοι ὄντες.

10. Et hi autem probentur primum, deinde ministrent, inculpati existentes.

11. Γυναῖκας ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλέας, πιστὰς ἐν πᾶσι.

11. Mulieres similiter honestas, non calumniosas, sobrias, fideles in omnibus.

12. Dia-

12. Διάκονοι ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν ἰδίων οἴκων·

12. Diaconi sint unius uxoris viri, filiis bene præsidentes, & propriis domibus.

* 13. Οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες, † βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν ‡ περιποιοῦνται, καὶ πολλὴν παῤῥησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

13. Nam bene ministrantes, gradum sibi ipsis bonum acquirunt, & multam libertatem in fide quæ in Christo Jesu.

14. Ταῦτά σοι γράφω, ἐλπίζων ἐλθεῖν πρός σε τάχιον·

14. Hæc tibi scribo, sperans venire ad te cito.

* 15. Ἐὰν δὲ βραδύνω, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, ‡ στῦλος καὶ † ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.

15. Si autem tardavero, ut scias quomodo oporteat in domo Dei conversari, quæ est ecclesia Dei vivi, columna & firmamentum veritatis.

* 16. Καὶ † ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. 14. † 5.

16. Et manifeste magnum est pietatis mysterium, Deus manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu, visus est angelis, prædicatus est in Gentibus, creditus est in mundo, receptus est in gloria.

Κεφ. δ'. 4. CAPUT IV.

* 1. Τὸ δὲ πνεῦμα † ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν † ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονταί τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις, καὶ διδασκαλίαις δαιμονίων,

1. At Spiritus diserte dicit, quia in novissimis temporibus descisent quidam fide, attendentes spiritibus deceptionis, & doctrinis dæmoniorum.

* 2. Ἐν ‡ ὑποκρίσει ‡ ψευδολόγων, † κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν συνείδησιν,

2. In hypocrisi falsa loquentium, cauteriatam habentium propriam conscientiam.

* 3. Κωλυόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων ἃ ὁ Θεὸς ἔκτισεν εἰς † μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνωκόσι τὴν ἀλήθειαν.

3. Prohibentium nubere, abstinere cibis, quos Deus creavit ad acceptionem cum gratiarum actione fidelibus, & cognoscentibus veritatem.

* 4. Ὅτι πᾶν ‡ κτίσμα Θεοῦ καλὸν, καὶ οὐδὲν † ἀπόβλητον,

4. Quia omnis creatura Dei bona, & nihil rejiciendum,

μετὰ ἐυχαριστίας λαμβανόμενον.

* 5. ‡ Ἁγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ † ἐντεύξεως.

* 6. Ταῦτα ‡ ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς, καλὸς ἔσῃ διάκονος Ἰησοῦ χριστοῦ † ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας ἣ παρηκολούθηκας.

* 7. Τοὺς δὲ βεβήλους καὶ † γραώδεις μύθους ‡ παραιτοῦ· γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν.

* 8. Ἡ γὰρ σωματικὴ † γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ‡ ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης.

* 9. Πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ‡ ἀποδοχῆς ἄξιος.

10. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ὀνειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

11. Παράγγελλε ταῦτα καὶ δίδασκε.

12. Μηδείς σου τῆς νεότητος καταφρονείτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀναστροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πνεύματι, ἐν πίστει, ἐν ἁγνείᾳ.

* 13. Ἕως ἔρχομαι πρόσεχε τῇ ‡ ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ.

14. Μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου.

cum gratiarum actione sumptum.

5. Sanctificatur enim per verbum Dei, & orationem.

6. Hæc subjiciens fratribus, bonus eris minister Jesu Christi, enutritus verbis fidei, & bonæ doctrinæ, qvam assecutus es.

7. At prophanas & aniles fabulas rejice: exerce autem teipsum ad pietatem:

8. Nam corporalis exercitatio ad modicum est utilis, at pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ qvæ nunc, & futuræ.

9. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus.

10. In hoc enim & laboramus, & probris afficimur, qvia speravimus in Deo vivente, qvi est salvator omnium hominum, maxime fidelium.

11. Annuncia hæc, & doce.

12. Nemo tuam juventutem contemnat, sed exemplum esto fidelium in verbo, in conversatione, in charitate, in spiritu, in fide, in castitate.

13. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, doctrinæ.

14. Ne negligе illud in te donum, qvod datum est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyterii.

15. Hæc

15. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι· ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερὰ ᾖ ἐν πᾶσιν.

16. Ἔπεχε σεαυτῷ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ἐπίμενε αὐτοῖς. τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου. 19. †9.

Κεφ. ε. 5.

*1. Πρεσβυτέρῳ μὴ † ἐπιπλήξῃς, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα· νεωτέρους, ὡς ἀδελφούς·

*2. ‡ Πρεσβυτέρας, ὡς μητέρας· νεωτέρας, ὡς ἀδελφάς, ἐν πάσῃ ‡ ἁγνείᾳ.

3. Χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας.

*4. Εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ † ἔκγονα ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὐσεβεῖν, καὶ † ἀμοιβὰς ‡ ἀποδιδόναι τοῖς ‡ προγόνοις. τοῦτο γάρ ἐστι καλὸν καὶ ‡ ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

*5. Ἡ δὲ ‡ ὄντως χήρα καὶ † μεμονωμένη ἤλπικεν ἐπὶ τὸν Θεὸν, καὶ προσμένει ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

6. Ἡ δὲ σπαταλῶσα, ζῶσα τέθνηκε.

7. Καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ὦσιν.

8. Εἰ δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα τῶν οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἤρνηται, καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων.

*9. Χήρα † καταλεγέσθω μὴ ‡ ἔλαττον ἐτῶν ‡ ἑξήκοντα, γεγονυῖα ἑνὸς ἀνδρὸς γυνή·

15. Hæc meditare, in his esto, ut tuus profectus manifestus sit in omnibus.

16. Attende tibi ipsi, & doctrinæ: persiste illis. hoc enim faciens, & teipsum servabis, & audientes te.

CAPUT V.

1. Seniorem ne increpaveris, sed hortare ut patrem, juvenes ut fratres:

2. Seniores mulieres ut matres, juvenculas ut sorores, in omni castitate.

3. Viduas honora, illas vere viduas.

4. Si autem qva vidua filios, aut nepotes habet, discant primum propriam domum bene regere, & mutuam vicem reddere parentibus: hoc enim est pulchrum & acceptum coram Deo.

5. At vera vidua, & sola relicta, speravit in Deum, & instat obsecrationibus, & orationibus nocte & die.

6. At delicioſa, vivens mortua est.

7. Et hæc annuncia, ut irreprehensibiles sint.

8. Si autem qvis propriis, & maxime domesticis non prospicit, fidem negavit, & est infideli deterior.

9. Vidua eligatur non minus annorum sexaginta, qvæ fuerit unius viri uxor:

* 10. Ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρούμενη, εἰ † ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ † ξενοδόχησεν, εἰ ἁγίων πόδας ἔνιψεν, εἰ ‡ θλιβομένοις ‡ ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ‡ ἐπηκολούθησε.

10. In operibus bonis testimonium habens, si filios educavit, si hospitio recepit, si sanctorum pedes lavit, si afflictis suffecit, si omne opus bonum subsecuta est.

* 11. Νεωτέρας δὲ χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ † καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσιν·

11. Adolescentiores autem viduas recusa: cum enim lascivierint adversus Christum, nubere volunt.

12. Ἔχουσαι κρῖμα, ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἠθέτησαν.

12. Habentes damnationem, qvia primam fidem abjecerunt

* 13. Ἅμα δὲ καὶ ἀργαὶ μανθάνουσι περιερχόμεναι τὰς οἰκίας· οὐ μόνον δὲ ἀργαί, ἀλλὰ καὶ † φλύαροι καὶ ‡ περίεργοι, λαλοῦσα τὰ μὴ δέοντα.

13. Simul autem & otiosæ discunt circumeuntes domos: non solum autem otiosæ, sed & nugaces, & curiosæ, loqventes qvæ non decentia.

* 14. Βούλομαι οὖν ‡ νεωτέρας γαμεῖν, † τεκνογονεῖν, † οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ‡ ἀφορμὴν διδόναι τῷ ἀντικειμένῳ † λοιδορίας χάριν.

14. Volo ergo juniores viduas nubere, filios procreare, domum administrare, nullam occasionem dare adversario maledicti gratia.

15. Ἤδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω τοῦ Σατανᾶ.

15. Jam enim qvædam conversæ sunt retro Satanam.

16. Εἴ τις πιστὸς ἢ πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βαρείσθω ἡ ἐκκλησία, ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.

16. Si qvis fidelis aut qva fidelis habet viduas, sufficiat illis, & non gravetur ecclesia, ut vere viduis sufficiat.

17. Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν· μάλιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ.

17. Bene præsidentes presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime laborantes in verbo & doctrina.

18. Λέγει γὰρ ἡ γραφή· Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις. Καί· Ἄξιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

18. Dicit enim scriptura: Bovi trituranti non ligabis os. & : Dignus operarius mercede sua.

19. Κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου, ἐκτὸς

19. Adversus presbyterum accusationem ne accipito,

pra-

ἢ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων.

20. Τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι.

*21. Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξῃς χωρὶς †προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ †πρόκλισιν.

22. Χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἁγνὸν τήρει.

*23. Μηκέτι †ὑδροπότει, ἀλλ' οἴνῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν †στόμαχόν σου, καὶ τὰς ‡πυκνάς σου †ἀσθενείας.

24. Τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι εἰς κρίσιν· τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν.

*25. Ὡσαύτως καὶ τὰ καλὰ ἔργα ‡πρόδηλά ἐστι· καὶ τὰ †ἄλλως ἔχοντα, κρυβῆναι οὐ δύναται. 34. †. 16.

Κεφ. ς'. 6.

1. Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι, τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγείσθωσαν· ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλασφημῆται.

2. Οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας, μὴ καταφρονείτωσαν, ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοὶ, οἱ τῆς εὐεργεσίας ἀντιλαμβανόμενοι· Ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει.

præterqvam in duobus aut tribus testibus.

20. Peccantes, coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant.

21. Obtestor coram Deo, & Domino Jesu Christo, & electis angelis, ut hæc custodias sine præjudicio, nihil faciens secundum inclinationem.

22. Manus cito nemini imposueris, neqve communicaveris peccatis alienis. teipsum castum custodi.

23. Ne amplius aqvam bibito, sed vino modico utere propter stomachum tuum, & frequentes tuas infirmitates.

24. Qvorundam hominum peccata manifesta sunt, præcedentia ad judicium, qvosdam autem & subseqvuntur.

25. Similiter & pulchra opera manifesta sunt, & ea qvæ aliter habentia, abscondi non possunt.

CAPUT VI.

1. Qvicumqve sunt sub jugo servi, proprios dominos omni honore dignos arbitrentur, ut non nomen Dei, & doctrina blasphemetur.

2. Ad fideles habentes dominos, non contemnant, qvia fratres sunt: sed magis serviant, qvia fideles sunt, & dilecti, qui illius beneficii participantes. hæc doce, & exhortare.

*3. Εἴ τις ‡ ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις τοῖς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ,

3. Si qvis aliter docet, & non accedit sanis sermonibus Domini nostri Jesu Christi, & ei qvæ secundum pietatem doctrinæ,

*4. Τετύφωται, μηδὲν ἐπισάμενος, ἀλλὰ † νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ † λογομαχίας· ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, † ὑπόνοιαι πονηραί.

4. Turget, nihil sciens, sed languens circa qvæstiones & verborum pugnas, ex qvibus nascitur invidia, contentio, blasphemiæ, suspiciones malæ,

*5. † Παραδιατριβαὶ ‡ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν ‡ νοῦν, καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν· ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων.

5. Perversæ exercitationes corruptorum hominum mentem, & privatorum veritate, existimantium qvæstum esse pietatem: abscede ab hujusmodi.

*6. Ἔστι δὲ ‡ πορισμὸς μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ ‡ αὐταρκείας.

6. Est autem qvæstus magnus, pietas cum suæ sortis probatione.

7. Οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον, δῆλον ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα.

7. Nihil enim intulimus in mundum, manifestum qvia nec auferre qvid possumus.

*8. Ἔχοντες δὲ † διατροφὰς καὶ † σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα.

8. Habentes autem alimenta, & tegumenta, his contenti simus.

*9. Οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν, ‡ ἐμπίπτουσιν εἰς ‡ πειρασμὸν καὶ ‡ παγίδα, καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ‡ ἀνοήτους καὶ † βλαβερὰς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν.

9. At volentes ditescere, incidunt in tentationem, & laqveum, & desideria multa inutilia & nociva, qvæ mergunt homines in interitum, & perditionem.

*10. Ῥίζα γὰρ πάντων τῶν ‡ κακῶν ἐστιν ἡ † φιλαργυρία· ἧς τινες ‡ ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς † περιέπειραν ‡ ὀδύναις πολλαῖς.

10. Radix enim omnium malorum est pecuniæ cupiditas, qvam qvidam appetentes, aberraverunt à fide, & seipsos transfixerunt doloribus multis.

11. Σὺ δὲ ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, ταῦτα φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέβειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονὴν, πραότητα.

12. Ἀγωνίζου τὸν καλὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθης, καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων.

13. Παραγγέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωοποιοῦντος τὰ πάντα, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν.

14. Τηρῆσαί σε τὴν ἐντολὴν ἄσπιλον, ἀνεπίλημπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

15. Ἣν καιροῖς ἰδίοις δείξει ὁ μακάριος καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων,

16. Ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν οὐδεὶς ἀνθρώπων, οὐδὲ ἰδεῖν δύναται· ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.

17. Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ ἠλπικέναι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότητι, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ ζῶντι, τῷ παρέχοντι ἡμῖν πλουσίως πάντα εἰς ἀπόλαυσιν.

18. Ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς.

11. Tu autem ô homo Dei, hæc fuge: sectare vero justitiã, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, mansuetudinem.

12. Certa pulchrum certamen fidei, apprehende æternam vitam, in qvam vocatus es, & confessus es pulchram confessionem coram multis testibus.

13. Præcipio tibi coram Deo vivificante omnia: & Christo Jesu testato coram Pontio Pilato pulchram confessionem.

14. Servare te mandatum immaculatum, irreprehensibile, usqve in apparitionem Domini nostri Jesu Christi:

15. Qvam temporibus propriis ostendet beatus, & solus potens, rex regnantium, & Dominus dominantium,

16. Solus habens immortalitatem, lucem habitans inaccessibilem: qvem vidit nullus hominum, nec videre potest: cui honor & robur sempiternum. Amen.

17. Divitibus in nunc seculo, præcipe non sublime sapere, neqve sperare in divitiarum incertitudine, sed in Deo illo vivente, (præbente nobis abunde omnia ad refocillationem,)

18. Bene agere, ditescere in operibus bonis, benepartibiles esse, communicabiles,

19. The-

* 19. † Ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θεμέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς αἰωνίου ζωῆς.

19. Thesaurizantes sibi ipsis fundamentum pulchrum in futurum, ut apprehendant æternam vitam.

* 20. Ὦ Τιμόθεε, τὴν ‡ παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους † κενοφωνίας, καὶ † ἀντιθέσεις τῆς † ψευδωνύμου γνώσεως.

20. O Timothee, depositum custodi, devitans prophanas inanitates vocum, & oppositiones illius falso nominatæ scientiæ:

21. Ἥν τινες ἐπαγγελλόμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἠστόχησαν. Ἡ χάρις μετὰ σοῦ. Ἀμήν. 35. † 17.

21. Quam quidam profitentes circa fidem aberraverunt. Gratia tecum. Amen.

Πρὸς Τιμόθεον πρώτη ἐγράφη ἀπὸ Λαοδικείας, ἥτις ἐστὶ μητρόπολις Φρυγίας τῆς Πακατιανῆς.

Ad Timotheum prior scripta est à Laodicia, quæ est metropolis Phrygiæ Pacatianæ.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Κεφ. α. 1.

1. ΠΑΥΛΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,

2. Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς, καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

* 3. Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει, ὡς ‡ ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ ‡ μνείαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

4. Ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρᾶς πληρωθῶ.

PAULI APOSTOLI AD TIMOTHEUM EPISTOLA SECUNDA.

CAPUT I.

1. PAULUS Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, secundum promissionem vitæ quæ in Christo Jesu:

2. Timotheo dilecto filio, gratia, misericordia, pax à Deo Patre, & Christo Jesu Domino nostro.

3. Gratiã habeo Deo, cui servio à progenitoribus in pura conscientia, ut inintermissam habeo de te memoriam in orationibus meis, nocte & die,

4. Desiderans te videre, memor tuarum lacrymarum, ut gaudio implear:

5. Re-

* 5. Ὑπόμνησιν λαμβάνων τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἥτις ἐνῴκησε πρῶτον ἐν τῇ † μάμμῃ σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνίκῃ· πέπεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοί.

5. Recordationem accipiens ejus quæ in te non fictæ fidei, quæ inhabitavit primum in avia tua Loide, & matre tua Eunice: persvasus sum autem quod & in te.

* 6. Δι' ἣν αἰτίαν ‡ ἀναμιμνήσκω σε † ἀναζωπυρεῖν τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐν σοὶ διὰ τῆς ‡ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου.

6. Propter quam causam rursus meminisse facio te ressuscitare donum Dei, quod est in te per impositionem manuum mearum.

* 7. Οὐ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα † δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης καὶ † σωφρονισμοῦ.

7. Non enim dedit nobis Deus spiritum timoris, sed virtutis, & dilectionis & sobrietatis.

* 8. Μὴ οὖν ἐπαισχυνθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ † συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ δύναμιν Θεοῦ.

8. Ne igitur erubueris testimonium Domini nostri, neqve me vinctum ejus: sed compatere afflictiones Evangelio secundum virtutem Dei:

9. Τοῦ σώσαντος ἡμᾶς, καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγίᾳ· οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν, καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων.

9. Servantis nos, & vocantis vocatione sancta, non secundū opera nostra, sed secundum proprium propositum, & gratiam datam nobis in Christo Jesu ante tempora secularia:

10. Φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν θάνατον, φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου.

10. Manifestatam autē nunc per apparitionem salvatoris nostri Jesu Christi, destruentis quidem mortem, illuminantis autem vitam & incorruptionem per Evangelium.

11. Εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν.

11. In qvod positus sum ego prædicator & apostolus: & magister Gentium.

* 12. Δι' ἣν αἰτίαν καὶ ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ‡ ἐπαισχύνομαι· οἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα,

12. Ob qvam causam etiā hæc patior, sed non confundor: scio enim cui credidi, & persvasus sum

καὶ πέπεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν † παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

13. Ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαινόντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

14. Τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον διὰ πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

15. Οἶδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὧν ἐστι Φύγελλος καὶ Ἑρμογένης.

*16. Δῴη ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ· ὅτι πολλάκις με † ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἅλυσιν μου οὐκ ἐπῃσχύνθη.

*17. Ἀλλὰ γενόμενος ἐν Ῥώμῃ, † σπουδαιότερον ἐζήτησέ με, καὶ εὗρε.

*18. Δῴη αὐτῷ ὁ Κύριος εὑρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκόνησε, † βέλτιον σὺ γινώσκεις. 14. † 9.

Κεφ. β'. 2.

1. Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

2. Καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἑτέρους διδάξαι.

3. Σὺ οὖν κακοπάθησον ὡς καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ.

*4. Οὐδεὶς ‡ στρατευόμενος ‡ ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου

sum qvia potens est depositum meum servare in illum diem.

13. Exemplar habe sanorum verborum, qvæ à me audisti in fide & dilectione qvæ in Christo Jesu.

14. Pulchrum depositum custodi per spiritum sanctum inhabitantem in nobis.

15. Scis hoc, qvod aversati sunt me omnes qvi in Asia, qvorum est Phygellus & Hermogenes.

16. Det misericordiam Dominus Onesiphori domui, qvia sæpe me refrigeravit, & catenam meam non erubuit:

17. Sed factus in Roma, studiosius qvæsivit me, & invenit.

18. Det illi Dominus invenire misericordiam à Domino in illa die. & qvæcumqve in Epheso ministravit, melius tu nosti.

CAPUT. II.

1. TU ergo, fili mi, consortare in gratia qvæ in Christo Jesu,

2. Et qvæ audisti à me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qvi idonei erunt & alios docere.

3. Tu igitur malum patere sicut pulcher miles Jesu Christi.

4. Nemo militans implicatur

† πραγματείαις, ἵνα τῷ † στρατολογήσαντι ‡ ἀρέσῃ.

* 5. Ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ ‡ στεφανοῦται ἐὰν μὴ † νομίμως † ἀθλήσῃ.

6. Τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν.

7. Νόει ἃ λέγω. δώσῃ γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι.

8. Μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν, ἐκ σπέρματος Δαβὶδ, κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου.

9. Ἐν ᾧ κακοπαθῶ μέχρι δεσμῶν, ὡς κακοῦργος· ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται.

10. Διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, μετὰ δόξης αἰωνίου.

11. Πιστὸς ὁ λόγος· εἰ γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν.

* 12. Εἰ ὑπομένομεν, καὶ ‡ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς.

13. Εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται.

* 14. Ταῦτα ‡ ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου μὴ † λογομαχεῖν, εἰς οὐδὲν † χρήσιμον, ἐπὶ ‡ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων.

* 15. ‡ Σπούδασον σεαυτὸν

tur vitæ negotiis, ut deligenti militi placeat.

5. Si autem & certet quis, non coronatur, si non legitime certaverit.

6. Laborantem agricolam oportet primum fructus percipere.

7. Intellige quæ dico: det enim tibi Dominus intellectum in omnibus.

8. Memor esto Jesum Christum excitatum ex mortuis, ex semine David, secundum Euangelium meum.

9. In quo malum patior usq; ad vincula, quasi maleficus: sed verbū Dei non est vinctum.

10. Propter hoc omnia sustineo propter electos, ut & ipsi salutem consequantur quæ in Christo Jesu, cum gloria æterna.

11. Fidelis sermo: si enim commortui sumus, & convivemus:

12. Si toleramus, & conregnabimus: si negaverimus, & ille negabit nos.

13. Si infidi sumus, ille fidelis permanet: negare seipsum non potest.

14. Hæc commone, testificans coram Domino, non contendere verbis, ad nihil utile, ad subversionem audientium.

15. Stude teipsum probabilem

‡ δόκιμον παρασῆσαι τῷ Θεῷ ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, † ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

16. Τὰς δὲ βεβήλους κενοφωνίας περίϊστασο· ἐπὶ πλεῖον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας·

*17. Καὶ ὁ λόγος αὐτῶν ὡς † γάγγραινα ‡ νομὴν ἕξει· ὧν ἐστιν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός·

18. Οἵτινες περὶ τὴν ἀλήθειαν ἠστόχησαν, λέγοντες τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι· καὶ ἀνατρέπουσι τινῶν πίστιν.

19. Ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ ἕστηκεν, ἔχων τὴν σφραγῖδα ταύτην· Ἔγνω Κύριος τοὺς ὄντας αὐτοῦ· καί· Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Χριστοῦ.

*20. Ἐν μεγάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα καὶ ‡ ὀστράκινα· καὶ ἃ μὲν εἰς τιμήν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν.

*21. Ἐὰν οὖν τις ‡ ἐκκαθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμήν, ἡγιασμένον, καὶ εὔχρηστον τῷ δεσπότῃ, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον.

*22. Τὰς δὲ † νεωτερικὰς ἐπιθυμίας φεῦγε· δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας.

*23. Τὰς δὲ μωρὰς καὶ † ἀπαιδεύτους ‡ ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ‡ γεννῶσι ‡ μάχας·

*24. Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ ‡ μάχεσθαι, ἀλλ' ‡ ἤπιον εἶναι

lem exhibere Deo operarium inconfusibilem, recte secantem verbum veritatis.

16. At prophanas vanas voces cohibe, ad plus enim procedent impietatis.

17. Et sermo eorum ut gangræna pastum habebit, quorum est Hymenæus & Philetus

18. Qui circa veritatem aberraverunt, dicentes resurrectionem jam esse factam, & subvertunt quorundam fidem.

19. Tamen firmum fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: Cognovit Dominus existentes ejus: & Discedat ab injustitia omnis nominans nomen Domini.

20. In magna autem domo non sunt solum vasa aurea & argentea, sed & lignea & testacea: & quædam quidē in honorē, quædā autem in dedecus.

21. Si ergo quis emundaverit seipsum ab istis, erit vas in honorem sanctificatum, & bene utile domino, ad omne opus bonum paratum.

22. At juvenilia desideria fuge: sectare vero justitiam, fidem, charitatem, pacem cum invocantibus Dominum de puro corde.

23. At stultas & ineruditas quæstiones rejice, sciens quia generant pugnas.

24. Servum autem Domini non oportet pugnare, sed manse-

πρὸς πάντας, ‡ διδακτικὸν, † ἀνεξίκακον.

* 25. Ἐν πραΰτητι παιδεύοντα τοὺς † ἀντιδιατιθεμένους, μήποτε δῷ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

* 26 Καὶ † ἀνανήψωσιν ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος, ‡ ἐζωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα. 33. †13.

Κεφ. γ'. 3.

* 1. Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ‡ ἐνστήσονται καιροὶ † χαλεποί.

* 2. Ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι † φίλαυτοι, ‡ φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ‡ ὑπερήφανοι, ‡ βλάσφημοι, ‡ γονεῦσιν ‡ ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι,

* 3. Ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, † ἀκρατεῖς, † ἀνήμεροι † ἀφιλάγαθοι,

* 4. ‡ Προδόται, προπετεῖς, ‡ τετυφωμένοι, † φιλήδονοι μᾶλλον ἢ † φιλόθεοι.

* 5. Ἔχοντες ‡ μόρφωσιν εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι. καὶ τούτους † ἀποτρέπου.

* 6. Ἐκ τούτων γάρ εἰσιν οἱ † ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλωτεύοντες τὰ † γυναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις.

* 7. Πάντοτε μανθάνοντα, καὶ † μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα.

8. Ὃν τρόπον δὲ Ἰαννῆς καὶ Ἰαμβρῆς ἀντέστησαν Μωσεῖ, οὕτως καὶ οὗτοι ἀνθίστανται τῇ ἀλη-

suetum esse ad omnes, docibilem, mala tolerantem,

25. In lenitate erudientem contrapositos, neqvando det illis Deus pœnitentiam ad agnitionem veritatis.

26. Et resipiscant à diaboli laqveo, captivi detenti ab ipso ad ipsius voluntatem.

CAPUT III.

1. Hoc autem scito, qvod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa.

2. Erunt enim homines seipsos amantes, pecuniæ cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus immorigeri, ingrati, scelesti,

3. Sine affectione, sine fœdere, calumniatores, incontinentes, immites, bonũ non amantes,

4. Proditores, præcipites, inflati, voluptatum amatores magis qvam amatores Dei:

5. Habentes formam pietatis, at virtutem ejus abnegantes: & hos aversare:

6. Ex his enim sunt irrepentes in domos, & captivas ducentes mulierculas oneratas peccatis, actas desideriis variis,

7. Semper discentes, & nunqvam ad scientiam veritatis venire valentes.

8. Qvemadmodum autem Jannes & Jambres restiterunt Moysi, ita & hi resistunt veritati,

θεία, ἄνθρωποι κεκολαφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι περὶ τὴν πίστιν.

9. Ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν ἔκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὡς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο.

10. Σὺ δὲ παρηκολούθησάς μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ.

11. Τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις· οἵους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος.

12. Καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται.

13. Πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι.

14. Σὺ δὲ μένε ἐν οἷς ἔμαθες καὶ ἐπιστώθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμαθες.

15. Καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους τὰ ἱερὰ γράμματα οἶδας, τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν, διὰ πίστεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

16. Πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος, καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχον, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ.

17. Ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐξηρτισμένος. 34. 17.

ti, homines corrupti mentem reprobi circa fidem.

9. Sed non proficient ad plurimum: nam amentia eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum facta est.

10. Tu autem assecutus es meam doctrinam, institutionem, propositum, fidem, longanimitatem, dilectionem, patientiam,

11. Persecutiones, passiones, qvalia mihi facta sunt in Antiochia, in Iconio, in Lystris, qvales persecutiones sustinui: & ex omnibus me eripuit Dominus.

12. Et omnes autem volentes pie vivere in Christo Jesu, persecutionem patientur.

13. Mali autem homines, & seductores, proficient in pejus, seducentes & seducti.

14. Tu vero permane in iis qvæ didicisti, & credita sunt tibi, sciens à qvo didiceris,

15. Et qvia à puero sacras literas nosti, potentes te sapientem reddere ad salutem, per fidem illam in Christo Jesu.

16. Omnis scriptura divinitus inspirata, & utilis ad doctrinam, ad redargutionem, ad correctionem, ad eruditionem qvæ in justitia,

17. Ut perfectus sit Dei homo, ad omne opus bonum conditus.

CA-

Κεφ. δ'. 4.

1. Διαμαρτύρομαι οὖν ἐγὼ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μέλλοντος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκροὺς κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

* 2. Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι ‡ εὐκαίρως, † ἀκαίρως· ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.

* 3. Ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαινούσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται· ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς † ἐπισωρεύσουσι διδασκάλους, † κνηθόμενοι τὴν ἀκοήν.

4. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοὴν ἀποστρέψουσιν, ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται.

5. Σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον, ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον.

* 6. Ἐγὼ γὰρ ἤδη ‡ σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς † ἀναλύσεως ἐφέστηκε.

* 7. Τὸν ‡ ἀγῶνα τὸν καλὸν ‡ ἠγώνισμαι, τὸν ‡ δρόμον ‡ τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα.

8. Λοιπὸν, ἀπόκειταί μοι τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἠγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.

9. Σπούδασον ἐλθεῖν πρός με ταχέως.

CAPUT IV.

1. TEstificor igitur ego coram Deo, & Domino nostro Jesu Christo, futuro judicare vivos & mortuos secundum apparitionem ipsius, & regnum ejus:

2. Prædica verbum, insta tempestive, intempestive: argue, increpa, obsecra in omni longanimitate, & doctrina.

3. Erit enim tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed secundum desideria propria sibi ipsis coacervabunt magistros, prurientes auditum,

4. Et à quidem veritate auditum avertent, ad autem fabulas convertentur.

5. Tu vero vigila in omnibus, mala patere, opus fac Evangelistæ, ministerium tuum impletum reddito.

6. Ego enim jam delibor, & tempus meæ resolutionis instat.

7. Certamen pulchrum certavi, cursum consummavi, fidem servavi.

8. Reliqvum, reposita est mihi justitiæ corona, qvam reddet mihi Dominus in illa die, justus judex, non solum autem mihi, sed & omnibus diligentibus apparitionem ejus.

9. Stude venire ad me cito.

10. De-

10. Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλιπεν, ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην· Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν·

10. Demas enim me reliqvit, diligens nunc seculum, & abiit in Thessalonicam, Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam:

11. Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ· Μάρκον ἀναλαβὼν, ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὔχρηστος εἰς διακονίαν.

11. Lucas est solus mecum. Marcum assumens, adduc cum teipso: est enim mihi utilis in ministerium.

12. Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἔφεσον.

12. Tychicum autem misi in Ephesum.

* 13. Τὸν † φελόνην ὃν ‡ ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ, ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία, μάλιστα τὰς † μεμβράνας.

13. Penulam quam reliqvi in Troade apud Carpum, veniens affer, & libros, maxime membranas.

* 14. Ἀλέξανδρος ὁ † χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώη αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·

14. Alexander ærarius multa mihi mala ostendit: reddet illi Dominus secundum opera ejus:

15. Ὃν καὶ σὺ φυλάσσου· λίαν γὰρ ἀνθέστηκε τοῖς ἡμετέροις λόγοις.

15. Qvem & tu observa: valde enim restitit nostris verbis.

16. Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον· (μὴ αὐτοῖς λογισθείη.)

16. In prima mea defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me dereliquerunt: non illis imputetur.

17. Ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με, ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος.

17. At Dominus mihi astitit, & confortavit me, ut per me prædicatio plene percipiatur, & audiant omnes Gentes: & ereptus sum de ore leonis.

18. Καὶ ῥύσεταί με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

18. Et eripiet me Dominus ab omni opere malo, & servabit in regnum suum cæleste: cui gloria in secula seculorum. Amen.

19. Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον.

19. Saluta Priscillam & Aquilam, & Onesiphori domum.

20. Ἔραστος ἔμεινεν ἐν Κορίν-

20. Erastus remansit in Corintho;

ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.

21. Σπούδασον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. Ἀσπάζεταί σε Εὔβουλος, καὶ Πούδης, καὶ Λῖνος, καὶ Κλαυδία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

22. Ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. Ἀμήν. 14. † 7.

Πρὸς Τιμόθεον δευτέρα τῆς Ἐφεσίων ἐκκλησίας πρώτην ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα, ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης, ὅτε ἐκ δευτέρου παρέστη Παῦλος τῷ Καίσαρι Νέρωνι.

rintho: Trophimum autem reliqui in Mileto infirmum.

21. Festina ante hyemem venire: salutant te Eubulus, & Pudens, & Linus, & Claudia, & fratres omnes.

22. Dominus Jesus Christus cum spiritu tuo: gratia vobiscum. Amen.

Ad Timotheum secunda, Ephesiorum Ecclesiæ primum Episcopum ordinatum, scripta est à Roma cum ex secundo sisteretur Paulus Cæsari Neroni.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α. 1.

1 Παῦλος δοῦλος Θεοῦ, ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ πίστιν ἐκλεκτῶν Θεοῦ, καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν.

* 2. Ἐπ' ἐλπίδι ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ † ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων,

3. Ἐφανέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύθην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ.

4. Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ κατὰ κοινὴν πίστιν, χάρις, ἔλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ

PAULI APOSTOLI AD TITUM EPISTOLA.

CAPUT I.

1 Paulus servus Dei, Apostolus autem Jesu Christi, secundum fidem electorum Dei, & agnitionem veritatis quæ secundum pietatem,

2. In spem vitæ æternæ, quam promisit expers mendacii Deus, ante tempora secularia.

3. Manifestavit autem temporibus propriis verbum suum in prædicatione, quam creditam habeo ego secundum præceptum salvatoris nostri Dei.

4. Tito germano filio secundum communem fidem, gratia, misericordia, pax à

Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

* 5. Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ † λείποντα † ἐπιδιορθώσῃ, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην·

6. Εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνήρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας, ἢ ἀνυπότακτα.

* 7. Δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ‡ ἀνέγκλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ ‡ αὐθάδη, μὴ † ὀργίλον, μὴ ‡ πάροινον, μὴ ‡ πλήκτην, μὴ ‡ αἰσχροκερδῆ·

* 8. Ἀλλὰ φιλόξενον, † φιλάγαθον, σώφρονα, δίκαιον, ‡ ὅσιον, † ἐγκρατῆ·

9. Ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

* 10. Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ καὶ ‡ ἀνυπότακτοι, † ματαιολόγοι καὶ † φρεναπάται, μάλιστα οἱ ἐκ περιτομῆς·

* 11. Οὓς δεῖ † ἐπιστομίζειν· οἵτινες ὅλους ‡ οἴκους ‡ ἀνατρέπουσι, διδάσκοντες ἃ μὴ δεῖ, † αἰσχροῦ ‡ κέρδους ‡ χάριν.

* 12. Εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης· Κρῆτες ἀεὶ ‡ ψεῦσται, κακὰ θηρία, ‡ γαστέρες ‡ ἀργαί.

* 13. Ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν

Deo patre, & Domino Jesu Christo salvatore nostro.

5. Hujus gratia reliqui te in Creta, ut reliqua corrigas, & constituas per civitatem presbyteros, sicut ego tibi mandavi.

6. Si quis est inculpatus, unius uxoris vir, filios habens fideles, non in accusatione luxuriæ, aut non subditos.

7. Oportet enim episcopum inculpatum esse, sicut Dei dispensatorem, non arrogantem, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri cupidum:

8. Sed hospitalem, boni amantem, sobrium, justum sanctum, continentem:

9. Tenacem ejus qui secundum doctrinam fidelis sermonis, ut potens sit & exhortari in doctrina sana, & contradicentes arguere.

10. Sunt enim multi, & inobedientes, vaniloqui & mentium deceptores, maxime illi ex circumcisione:

11. Quos oportet ore obturare: qui universas domos subvertunt, docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia.

12. Dixit quidam ex illis proprius ipsorum propheta, Cretenses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri.

13. Testimonium hoc est verum:

ἀληθείας· διὸ ἣν αἰτίαν ἔλεγχε αὐτοὺς ‡ ἀποτόμως, ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει·

14. Μὴ ‡ προσέχοντες † Ἰουδαϊκοῖς μύθοις, καὶ ἐντολαῖς ἀνθρώπων ‡ ἀποστρεφομένων τὴν ἀλήθειαν.

15. Πάντα μὲν καθαρὰ τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρόν, ἀλλὰ μεμίανται αὐτῶν καὶ ὁ νοῦς καὶ ἡ συνείδησις.

* 16. Θεὸν ὁμολογοῦσιν εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, † βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς, καὶ πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ‡ ἀδόκιμοι. 30. † 11.

Κεφ. β'. 2.

1. Σὺ δὲ λάλει ἃ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ.

* 2. ‡ Πρεσβύτας † νηφαλίους εἶναι, σεμνούς, ‡ σώφρονας, ‡ ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ ‡ ὑπομονῇ.

* 3. † Πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν † καταστήματι, † ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαβόλους, μὴ οἴνῳ πολλῷ ‡ δεδουλωμένας, † καλοδιδασκάλους,

* 4. Ἵνα † σωφρονίζωσι τὰς νέας, † φιλάνδρους εἶναι, † φιλοτέκνους,

* 5. Σώφρονας, ἁγνάς, ‡ οἰκουρούς, ἀγαθάς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῆται.

6. Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν,

* 7. Περὶ πάντα σεαυτὸν

rum: ob quam causam increpa illos præcise, ut sani sint in fide:

14. Non intendentes Judaicis fabulis, & mandatis hominum aversantium veritatem.

15. Omnia quidem munda mundis: at pollutis & infidelibus nihil mundum, sed polluta sunt eorum & mens & conscientia.

16. Deum confitentur nosse, at operibus negant, abominati existentes & incredibiles, & ad omne opus bonum reprobi.

CAPUT II.

1. TU autem loquere quæ decent sanam doctrinam:

2. Senes sobrios esse, honestos, prudentes, sanos fide, dilectione, patientia.

3. Anus similiter in habitu sancto decentes, non calumniatrices, non vino multo servientes, bene docentes:

4. Ut prudentiam doceant adolescentulas, virorum amantes esse, filiorum amantes,

5. Sobrias, castas, domi manentes, bonas, subditas propriis viris, ut non verbum Dei blasphemetur.

6. Juvenes similiter hortare temperantes esse.

7. Circa omnia teipsum præ-

παρεχόμενοι τύπον καλῶν ἔργων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ † ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα,

* 8. Λόγον ὑγιῆ, † ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ ἐναντίας ἐντραπῇ, μηδὲν ἔχων περὶ ἡμῶν λέγειν ‡ φαῦλον.

9. Δούλους ἰδίοις δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας·

10. Μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πίστιν πᾶσαν ἐνδεικνυμένους ἀγαθήν· ἵνα τὴν διδασκαλίαν τὸν σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.

* 11. ‡ Ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἡ † σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις·

* 12. Παιδεύουσα ἡμᾶς, ἵνα ‡ ἀρνησάμενοι τὰς ‡ ἀσεβείας καὶ τὰς ‡ κοσμικὰς ἐπιθυμίας, † σωφρόνως καὶ δικαίως καὶ ‡ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι·

13. Προσδεχόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα, καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·

* 14. Ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα λυτρώσηται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν † περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

* 15. Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει, καὶ ‡ ἔλεγχε μετὰ πάσης ‡ ἐπιταγῆς. μηδείς σε † περιφρονείτω. 28. † 15.

bens exemplum pulchrorum operum, in doctrina, integritatem, gravitatem, incorruptibilitatem,

8. Verbum sanum, irreprehensibile, ut is qui ex adverso erubescat, nihil habens de vobis dicere malum.

9. Servos propriis dominis subjici, in omnibus beneplacentes esse, non contradicentes, non fraudantes:

10. Sed fidem omnem ostendentes bonam, ut doctrinam salvatoris nostri Dei ornent in omnibus.

11. Apparuit enim gratia Dei salutifera omnibus hominibus,

12. Erudiens nos, ut abnegantes impietatem, & mundana desideria, sobrie & juste, & pie vivamus in nunc seculo,

13. Expectantes beatam spem, & apparitionem gloriæ magni Dei, & salvatoris nostri Jesu Christi:

14. Qui dedit semetipsum pro nobis, ut redimeret nos ab omni iniquitate, & mundaret sibi ipsi populum peculiarem, zelatorem pulchrorum operum.

15. Hæc loquere, & exhortare, & argue cum omni imperio: nemo te contemnat.

CA-

Κεφ. γ'. 3.

1. Τ Ὑπομίμνησκε αὐτὺς ἀρχαῖς καὶ ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἑτοίμους εἶναι·

*2. Μηδένα βλασφημεῖν, ‡ ἀμάχους εἶναι, ἐπιεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώπους.

*3. Ἦμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἄνοητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δουλεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διάγοντες, † στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους.

*4. Ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ ‡ φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ,

*5. Οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ ὧν ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ἔσωσεν ἡμᾶς, διὰ ‡ λουτροῦ ‡ παλιγγενεσίας, καὶ ‡ ἀνακαινώσεως πνεύματος ‡ ἁγίου·

6. Οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν·

7. Ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι, κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐλπίδα ζωῆς αἰωνίου.

*8. Πιστὸς ὁ λόγος· καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε ‡ διαβεβαιοῦσθαι, ἵνα † φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευκότες τῷ Θεῷ· ταῦτά ἐστι τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.

9. Μωρὰς δὲ ζητήσεις, καὶ γενεαλογίας, καὶ ἔριδας, καὶ

CAPUT III.

1. ADmone illos principatibus & potestatibus subjici, obtemperare, ad omne opus bonum paratos esse.

2. Neminem blasphemare, ā pugna alienos esse, modestos, omnem ostendentes mansuetudinem ad omnes homines.

3. Eramus enim aliqvando & nos insipientes, incredvli, errantes, servientes desideriis, & voluptatibus variis, in malitia & invidia agentes, odibiles, odientes alii alios.

4. Cum autem benignitas & humanitas apparuit salvatoris nostri Dei,

5. Non ex operibus qvæ in justitia, qvæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam servavit nos, per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus sancti,

6. Qvem effudit in nos abunde, per Jesum Christum salvatorem nostrum:

7. Ut justificati ipsius gratia, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.

8. Fidelis sermo: & de his volo te confirmare, ut curent pulchris operibus præstare credentes Deo. hæc sunt pulchra & utilia hominibus.

9. Stultas autem qvæstiones, & genealogias, & contentio-

μάχας νομικὰς περίϊσσου· εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς, καὶ μάταιοι.

* 10. † Αἱρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν νουθεσίαν παραιτοῦ.

* 11. Εἰδὼς ὅτι † ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος, καὶ ἁμαρτάνει, ὢν † αὐτοκατάκριτος.

12. Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρός σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι.

13. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν καὶ Ἀπολλῶ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ.

14. Μανθανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγκαίας χρείας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

15. Ἀσπάζονταί σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες· ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς ἐν πίστει. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν· 12. † 5.

Πρὸς Τίτον τῆς Κρητῶν ἀκκλησίας πρῶτον ἐπίσκοπον χειροτονηθέντα, ἐγράφη ἀπὸ Νικοπόλεως τῆς Μακεδονίας.

10. Hæreticum hominem post unam & secundam admonitionem devita:

11. Sciens qvia subversus est hujusmodi, & peccat, existens sponte condemnatus.

12. Cum misero Arteman ad te, aut Tychicum, festina venire ad me in Nicopolim: ibi enim statui hyemare.

13. Zenam legisperitum, & Apollo solicite præmitte, ut nihil illis desit.

14. Discant autem & nostri pulchris operibus præstare ad necessarios usus, ut non sint infructuosi.

15. Salutant te qui cum me omnes: saluta amantes nos in fide: gratia cum omnibus vobis. Amen.

Ad Titum Cretensium Ecclesiæ primum episcopum ordinatum, scripta est à Nicopoli Macedoniæ.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

1 ΠΑΥΛΟΣ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφὸς, Φιλήμονι τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν,

PAULI APOSTOLI AD PHILEMONEM EPISTOLA.

1. PAULUS vinctus Christi Jesu, & Timotheus frater, Philemoni dilecto, & cooperanti nostro:

2. Et

*2. Καὶ Ἀπφίᾳ τῇ ἀγαπητῇ, καὶ Ἀρχίππῳ τῷ ‡ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ.

3. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου, πάντοτε μνείαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου,

5. Ἀκούων σου τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους.

6. Ὅπως ἡ κοινωνία τῆς πίστεώς σου ἐνεργὴς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν.

7. Χαρὰν γὰρ ἔσχομεν πολλὴν καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπαυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.

8. Διὸ πολλὴν ἐν Χριστῷ παῤῥησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον·

9. Διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν, ὡς Παῦλος πρεσβύτης, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

10. Παρακαλῶ σε περὶ ἐμοῦ τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς μου, Ὀνήσιμον.

*11. Τὸν ‡ ποτέ ‡ σοι † ἄχρηστον, ‡ νυνὶ δὲ σοι καὶ ἐμοὶ ‡ εὔχρηστον, ὃν ‡ ἀνέπεμψα.

12. Σὺ δὲ αὐτὸν, τουτέστι, τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, πρόσλαβοῦ.

2. Et Apphiæ dilectæ, & Archippo commilitoni nostro, & illi qvæ apud domum tuam ecclesiæ.

3. Gratia vobis, & pax à Deo patre nostro, & Domino Jesu Christo.

4. Gratias ago Deo meo, semper memoriam tui faciens in orationibus meis:

5. Audiens tuam charitatem, & fidem qvam habes ad Dominum Jesum, & in omnes sanctos:

6. Ut communicatio fidei tuæ efficax fiat in agnitione omnis operis boni in vobis in Christum Jesum.

7. Gaudium enim habemus multum, & consolationem in charitate tua, qvia viscera sanctorum reqvieverunt per te, frater.

8. Ideo multam in Christo libertatem habens imperare tibi decens:

9. Propter charitatem magis obsecro, talis existens, ut Paulus senex, nunc autem & vinctus Jesu Christi.

10. Obsecro te pro meo filio, qvem genui in vinculis meis, Onesimum:

11. Illum aliqvando tibi inutilem, nunc autem tibi & mihi utilem: Qvem remisi.

12. Tu autem illum, id est mea viscera, suscipe:

13. Ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν, ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου.

* 14. Χωρὶς δὲ τῆς σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι· ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν σου ᾖ, ἀλλὰ κατὰ † ἑκούσιον.

* 15. ‡ Τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς.

16. Οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοὶ καὶ ἐν σαρκὶ καὶ ἐν Κυρίῳ;

17. Εἰ οὖν ἐμὲ ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτὸν ὡς ἐμέ.

* 18. Εἰ δέ τι ἠδίκησέ σε, ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ‡ ἐλλόγει.

* 19. Ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ, ἐγὼ ‡ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτόν μοι † προσοφείλεις.

* 20. Ναὶ ἀδελφὲ, ἐγώ σου † ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ σπλάγχνα ἐν Κυρίῳ.

21. Πεποιθὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὲρ ὃ λέγω ποιήσεις.

22. Ἅμα δὲ καὶ ἑτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλπίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

23. Ἀσπάζονταί σε, Ἐπα-

13. Quem ego volueram apud meipsum detinere, ut pro te ministraret mihi in vinculis Evangelii:

14. Sine autem tua sententia nihil voluí facere, ut ne velut secundum necessitatem bonum tuum esset, sed secundum spontaneum.

15. Forsitan enim propter hoc discessit ad horam, ut æternum illum reciperes:

16. Non jam ut servum, sed supra qvam servum, fratrem dilectum, maxime mihi, qvanto autem magis tibi, & in carne, & in Domino?

17. Si ergo me habes communicantem, suscipe illum sicut me.

18. Si autem aliquid nocuit tibi, aut debet, hoc mihi imputa.

19. Ego Paulus scripsi mea manu: ego dependam: ut non dicam tibi, qvod & teipsum mihi addebes.

20. Ita, frater: Ego te fruar in Domino: reficе mea viscera in Domino.

21. Confisus auscultationi tuæ scripsi tibi, sciens quoniam & super quod dico, facies.

22. Simul autem & para mihi hospitium: spero enim quod per orationes vestras donabor vobis.

23. Salutant te Epaphras con-

φρᾶς, (ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,) Μάρκος,

24. Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου.

25. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ὑμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. Ἀμήν. 13. † 5.

Πρὸς Φιλήμονα ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διὰ Ὀνησίμου οἰκέτου.

concaptivus meus in Christo Jesu: Marcus,

24. Aristarchus, Demas, Lucas, cooperantes mei.

25. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum spiritu vestro. Amen.

Ad Philemonem scripta est à Roma per Onesimum servum.

Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Κεφ. α'. 1.

*1† Πολυμερῶς καὶ † πολυτρόπως ‡ πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν τοῖς προφήταις, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν υἱῷ,

2. Ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας ἐποίησεν.

*3. Ὃς ὢν † ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ † χαρακτὴρ τῆς ‡ ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, δι' ἑαυτοῦ καθαρισμὸν ποιησάμενος τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ‡ ἐκάθισεν ἐν ‡ δεξιᾷ τῆς ‡ μεγαλωσύνης ἐν ‡ ὑψηλοῖς.

4. Τοσούτῳ κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων, ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κεκληρονόμηκεν ὄνομα.

5. Τίνι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων· Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε ; Καὶ πάλιν· Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πατέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν ;

AD HEBRÆOS EPISTOLA. CAPUT I.

1 Multifariam & multimode olim Deus locutus patribus in Prophetis, In ultimis diebus istis locutus est nobis in filio,

2. Quem posuit hæredem universorum, per quem & secula fecit.

3. Qui existens splendor gloriæ, & character substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, per seipsum purgationem faciens peccatorum nostrorum, sedit in dextera throni majestatis in excelsis:

4. Tanto præstantior effectus angelis, quanto differentius præ illis hæreditavit nomen.

5. Cui enim dixit aliquando angelorum, Filius meus es tu, ego hodie genui te? & rursum, Ego ero illi in patrem, & ipse erit mihi in filium?

6. Ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρωτότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην, λέγει· Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι Θεοῦ.

6. Cum autem iterum introducit primogenitum in habitatam, dicit, Et adorent eum omnes angeli Dei.

7. Καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει· Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.

7. Et ad qvidem angelos dicit, Faciens angelos suos spiritus, & ministros suos, ignis flammam.

* 8. Πρὸς δὲ τὸν υἱόν· Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεος, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος † ῥάβδος † εὐθύτητος ἡ ῥάβδος τῆς βασιλείας σου.

8. Ad autem filium, thronus tuus, Deus, in seculum seculi: virga rectitudinis virga regni tui.

9. Ἠγάπησας δικαιοσύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεος σου ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου.

9. Dilexisti justitiam, & odisti iniqvitatem: propter hoc unxit te Deus, Deus tuus oleum exultationis præ participibus tuis.

10. Καὶ· Σὺ κατ' ἀρχὰς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσιν οἱ οὐρανοί.

10. Et, Tu per principia, Domine, terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt cæli.

11. Αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσονται.

11. Ipsi peribunt, tu autem permanes: & omnes ut vestimentum veterascent.

* 12. Καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον † ἑλίξεις αὐτοὺς, καὶ † ἀλλαγήσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου † οὐκ ἐκλείψουσι.

12. Et velut amictum implicabis eos, & mutabuntur: tu autem ipse es, & anni tui non deficient.

13. Πρὸς τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἴρηκέ ποτε· Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου;

13. Ad qvem autem angelorum dixit aliqvando, Sede à dextris meis, qvoadusqve ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum?

* 14. Οὐχὶ πάντες εἰσὶ † λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;

14. Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter futuros hæreditare salutem?

CA-

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0789
DFG

Κεφ. β'. 2.

*1. Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή ποτε † παραῤῥυῶμεν.

* 2. Εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέβαιος, καὶ πᾶσα †παράβασις καὶ ‡παρακοὴ ἔλαβεν ‡ἔνδικον ‡μισθαποδοσίαν.

3. Πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἥτις ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς ἡμᾶς ἐβεβαιώθη.

4. † Συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι, καὶ ποικίλαις δυνάμεσι, καὶ πνεύματος ἁγίου μερισμοῖς, κατὰ τὴν αὐτοῦ † θέλησιν.

5. Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς λαλοῦμεν.

6. Διεμαρτύρατο δέ πού τις, λέγων· Τί ἐστιν ἄνθρωπος, ὅτι μιμνήσκῃ αὐτοῦ; ἢ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπτῃ αὐτόν;

*7. ‡Ἠλάττωσας αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν, καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου.

8. Πάντα ὑπέταξας ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. Ἐν γὰρ τῷ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα, οὐδὲν ἀφῆκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον· Νῦν δὲ οὔπω ὁρῶμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποτεταγμένα.

CAPUT II.

1. PRopter hoc oportet abundantius nos adhibere auditis, ne qvando pereffluamus.

2. Si enim ille per angelos dictus sermo, factus est firmus, & omnis trangressio, & inobedientia accepit justam mercedis retributionem:

5. Qvomodo nos effugiemus, tantam negligentes salutem? qvæ initium accipiens enarrari per Dominum, ab audientibus in nos confirmata est

4. Contestante Deo signisqve & portentis, & variis virtutibus, & Spiritus sancti distributionibus, secundum suam voluntatem.

5. Non enim angelis subjecit habitatam futuram, de qva loqvimur.

6. Testatus est autem alicubi qvis, dicens, Qvid est homo qvod memor es ejus, aut filius hominis, qvoniã visitas eum?

7. Minuisti eum breve qviddam præ angelis: gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum:

8. Omnia subjecisti sub pedibus ejus. in enim subjecisse ei omnia, nihil dimisit ei non subjectum, nunc autem nedum videmus ei omnia subjecta.

9. Τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἠλαττωμένον βλέπομεν Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον· ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσηται θανάτου.

9. Eum autem breve qvid præ angelis minoratum, videmus Jesum, propter passionem mortis, gloria & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem.

10. Ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι.

10. Decebat enim eum, propter qvem omnia, & per qvem omnia, multos filios in gloriam adducentem, auctorem salutis eorum, per passiones consummare.

11. Ὅ, τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι, ἐξ ἑνὸς πάντες. Δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν,

11. Qvi enim sanctificans & sanctificati, ex uno omnes, propter qvam causam non confunditur fratres eos vocare,

12. Λέγων· Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε.

12. Dicens, Annunciabo nomen tuum fratribus meis, in medio ecclesiæ laudabo te.

13. Καὶ πάλιν· Ἐγὼ ἔσομαι πεποιθὼς ἐπ' αὐτῷ. Καὶ πάλιν· Ἴδου ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός.

13. Et iterum: Ego ero fidens in eum: & iterum: Ecce ego & pueri, qvos mihi dedit Deus.

14. Ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ αὐτὸς † παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον·

14. Qvia ergo pueri communicaverunt carni & sanguini, & ipse consimiliter participavit eisdem: ut per mortem aboleret robur habentē mortis, id est, diabolum.

15. Καὶ ἀπαλλάξῃ τούτους ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἔνοχοι ἦσαν δουλείας.

15. Et liberaret hos qvicumqve timore mortis per omne vivere obnoxii erant servituti.

16. Οὐ γὰρ † δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται.

16. Non enim videlicet angelos apprehendit, sed semen Abrahæ apprehendit.

17. ‡ Ὅθεν ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ‡ ὁμοιωθῆναι, ἵνα ‡ ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς

17. Unde debuit per omnia fratribus similari, ut misericors fieret, & fidelis Pontifex

e2

ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, εἰς τὸ ‡ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ.

18. Ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθείς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. 15. † 6.

ea qvæ ad Deum, ad expiandum peccata populi.

18. In qvo enim passus est ipse tentatus, potest tentatis auxiliari.

Κεφ. γ. 3.

CAPUT III.

1. Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Χριστὸν Ἰησοῦν.

1. UNde, fratres sancti, vocationis supercælestis participes, considerate apostolum & pontificem confessionis nostræ Jesum Christum,

2. Πιστὸν ὄντα τῷ ποιήσαντι αὐτὸν, ὡς καὶ Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

2. Fidelem existentem facienti illum, sicut & Moyses in omni domo ejus.

3. Πλείονος γὰρ δόξης οὗτος παρὰ Μωσῆν ἠξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν.

3. Amplioris enim gloriæ iste præ Moyse dignus est habitus, qvanto ampliorem honorem habet domus construens illam

4. Πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπό τινος· ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας, Θεός.

4. Omnis namqve domus construitur ab aliqvo: at omnia construens, Deus.

* 5. Καὶ Μωσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ὡς † θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων·

5. Et Moyses qvidem fidelis in tota domo ejus, tanqvam famulus, in testimonium dicendorum:

6. Χριστὸς δὲ, ὡς υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν περ τὴν παῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν.

6. Christus vero tanqvam filius in domo sua, cujus domus sumus nos, si fiduciam & gloriationem spei usqve ad finem firmam retineamus.

7. Διὸ, καθὼς λέγει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,

7. Ideo sicut dicit spiritus sanctus, Hodie si vocem ejus audieritis,

8. Μὴ σκληύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ, κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ·

8. Ne obdurate corda vestra, sicut in exacerbatione, secundum diem tentationis in deserto.

9. Οὗ ἐπείρασάν με οἱ πατέ-

9. Ubi tentaverunt me patres

ρες ὑμῶν, ἐδοκίμασάν με, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη.

10. Διὸ προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ, καὶ εἶπον· Ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδούς μου.

11. Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου· Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

12. Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε ἔσται ἔν τινι ὑμῶν καρδία πονηρὰ ἀπιστίας, ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος·

13. Ἀλλὰ παρακαλεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται· ἵνα μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας.

14. Μέτοχοι γὰρ γεγόναμεν τοῦ Χριστοῦ, ἐὰν περ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν·

*15. Ἐν τῷ λέγεσθαι· Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ ‡ σκληύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ ‡ παραπικρασμῷ.

*16. Τινὲς γὰρ ἀκούσαντες † παρεπίκραναν, ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξελθόντες ἐξ Αἰγύπτου διὰ Μωσέως.

*17. Τίσι δὲ ‡ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; Οὐχὶ τοῖς ἁμαρτήσασιν, ὧν τὰ † κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ;

18. Τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύσεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασι;

vestri, probaverunt me, & viderunt opera mea quadraginta annis.

10. Ideo infensus fui generationi huic, & dixi, Semper errant corde: ipsi autem non cognoverunt vias meas.

11. Ut juravi in ira mea, Si introibunt in requiem meam.

12. Videte, fratres, ne qvando erit in aliqvo vestrum cor malum, incredulitatis, in discedere à Deo vivo.

13. Sed adhortamini vosmetipsos per unumqvemqve diē, usqve qvo hodie cognominatur: ut non obduretur qvis ex vobis deceptione peccati.

14. Participes enim effecti sumus Christi, si modo initium substantiæ usqve ad finem firmum retineamus:

15. In dici, Hodie si vocem ejus audieritis, ne obdurate corda vestra, qvemadmodum in exacerbatione.

16. Qvidam enim audientes exacerbaverunt, sed non omnes egressi ex Ægypto per Moysen.

17. Qvibus autem infensus est qvadraginta annis? nonne peccantibus, qvorum corpora ceciderunt in deserto?

18. Qvibus autem juravit non introire in requiem ipsius, & non incredulis?

19. Et

19. Καὶ βλέπομεν ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν. 6. † 3.

Κεφ. δ'. 4.

1. Φοβηθῶμεν οὖν μή ποτε καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκέναι.

* 2. Καὶ γάρ ἐσμεν εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς ἀκοῆς ἐκείνης, μὴ ‡ συγκεκραμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν.

3. Εἰσερχόμεθα γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἴρηκεν· Ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου· καίτοι τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων.

*4. Εἴρηκε γάρ που περὶ τῆς ἑβδόμης οὕτως· Καὶ ‡ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ.

5. Καὶ ἐν τούτῳ πάλιν· Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

6. Ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεταί τινας εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπείθειαν,

7. Πάλιν τινὰ ὁρίζει ἡμέραν, σήμερον, ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον· (καθὼς εἴρηται) Σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν.

19. Et videmus qvia non potuerunt introire propter incredulitatem.

CAPUT IV.

1. TImeamus ergo ne quandoqve relicta pollicitatione introeundi in reqviem ejus, exisſtimetur aliqvis ex vobis defici.

2. Etenim ſumus evangelizati, qvemadmodum & illi, ſed non profuit ſermo auditus illis, non admiſtis fidei audientibus:

3. Ingrediemur enim in reqviem credentes, qvemadmodum dixit, Sicut juravi in ira mea, ſi introibunt in reqviem meam: & qvidem operibus à fundatione mundi genitis.

4. Dixit enim alicubi de ſeptima ſic, Et reqvievit Deus in die ſeptima ab omnibus operibus ſuis.

5. Et in iſto rurſum, Si introibunt in reqviem meam.

6. Qvoniam ergo ſupereſt qvoſdam introire in illam, & ipſi prius annunciatione moniti non introierunt propter incredulitatem.

7. Iterum qvendam terminat diem, hodie, in David, dicens, Poſt tantum temporis ſicut dictum eſt, Hodie ſi vocem ejus audieritis, ne obdurate corda veſtra.

8. Si

8. Εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας.

* 9. Ἄρα ἀπολείπεται † σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ.

10. Ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός.

11. Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν· ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας.

* 12. Ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ‡ ἐνεργὴς, καὶ † τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν ‡ δίστομον, καὶ † διϊκνούμενος ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, † ἁρμῶν τε καὶ † μυελῶν, καὶ † κριτικὸς ‡ ἐνθυμήσεων καὶ ‡ ἐννοιῶν καρδίας.

* 13. Καὶ οὐκ ἔστι κτίσις † ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ· πάντα δὲ ‡ γυμνὰ καὶ † τετραχηλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

14. Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας.

15. Οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα, χωρὶς ἁμαρτίας.

* 16. Προσερχώμεθα οὖν μετὰ παῤῥησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον,

8. Si enim eis Jesus requiem præstitisset, non utique de alia loqueretur post hæc die.

9. Itaque relinquitur sabbatismus populo Dei.

10. Nam ingressus in requiem ejus, etiam ipse requievit ab operibus suis, sicut à propriis Deus.

11. Studeamus ergo ingredi in illam requiem, ut ne in idipsum qvis exemplum incidat incredulitatis.

12. Vivus enim sermo Dei, & efficax, & penetrabilior super omnem gladium ancipitem, & pertingens usqve ad divisionem animæqve ac spiritus, compagum qvoqve ac medullarum, & discretor cogitationū & intentionū cordis

13. Et non est creatura invisibilis in conspectu ejus: omnia autem nuda & aperta oculis ejus, ad qvem nobis sermo.

14. Habentes ergo pontificem magnum penetrantem cœlos, Jesum filium Dei, teneamus confessionem.

15. Non enim habemus pontificem non potentem compati infirmitatibus nostris: tentatum autē per omnia juxta similitudinem absq; peccato.

16. Adeamus ergo cum fiducia throno gratiæ, ut accipiamus misericordiam, & gratiam

καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς ‡ εὔκαιρον βοήθειαν. 17. †8.

Κεφ. έ. 5.

1. Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος, ὑπὲρ ἀνθρώπων καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεὸν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.

* 2. † Μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς περίκειται ἀσθένειαν.

3. Καὶ διὰ ταύτην ὀφείλει, καθὼς περὶ τοῦ λαοῦ, οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν.

4. Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ὁ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ Ἀαρών.

5. Οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γενηθῆναι ἀρχιερέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν· Υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε.

6. Καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει· Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

* 7. Ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ † ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς ‡ εὐλαβείας,

8. Καίπερ ὢν υἱὸς, ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν.

am inveniamus in oportunum auxilium.

CAPUT V.

1. OMnis namqve pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur ea qvæ ad Deum, ut offerat donaqve & victimas pro peccatis.

2. Mensurate pati potens ignorantibus & errantibus, qvoniam & ipse circumdatus est infirmitatem.

3. Et propter hanc debet, qvemadmodum pro populo, ita etiam pro semetipso offerre pro peccatis.

4. Et non sibi ipsi qvisqvam sumit honorem, sed vocatus à Deo, tanqvam & Aaron.

5. Sic & Christus non semetipsum glorificavit fieri pontificem, sed locutus ad eum, Filius meus es tu, ego hodie genui te.

6. Qvemadmodum & in alio dicit, Tu sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec.

7. Qvi in diebus carnis suæ, preceſqve & supplicationes ad potentem servare illum à morte, cum clamore valido, & lachrymis offerens, & exauditus pro reverentia.

8. Et qvamvis existens filius, didicit ex iis qvæ passus est, obedientiam.

9. Et

*9. Καὶ ‡ τελειωθεὶς ἐγένετο τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ πᾶσιν † αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου.

*10. † Προσαγορευθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

*11. Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ † δυσερμήνευτος λέγειν· ἐπεὶ ‡ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς.

12. Καὶ γὰρ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ· καὶ γεγόνατε χρείαν ἔχοντες γάλακτος καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς.

*13. Πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος, † ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης· (νήπιος γάρ ἐστι.)

*14. Τελείων δέ ἐστιν ἡ ‡ στερεὰ τροφή, τῶν διὰ τὴν † ἕξιν τὰ † αἰσθητήρια ‡ γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς ‡ διάκρισιν καλοῦ τε καὶ κακοῦ. 14. † 8.

Κεφ. ς'. 6.

*1. Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον, ἐπὶ τὴν ‡ τελειότητα φερώμεθα· μὴ πάλιν θεμέλιον ‡ καταβαλλόμενοι ‡ μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν,

2. Βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου.

*3. Καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ‡ ἐὰν περ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός.

9. Et consummatus, factus est obtemperantibus sibi omnibus causa salutis æternæ:

10. Appellatus à Deo pontifex juxta ordinem Melchisedec.

11. De qvo multus nobis sermo, & difficilis interpetatu dicere, qvoniam segnes facti estis auribus.

12. Etenim debentes esse magistri propter tempus, rursum opus habetis ad docendum vos qvæ elementa initii oraculorum Dei, & facti estis opus habentes lacte, & non solido cibo.

13. Omnis enim particeps lactis, expers sermonis justitiæ: infans enim est.

14. Perfectorum autem est solidus cibus, per habitum sensus exercitatos habentium ad discretionem boniqve ac malii.

CAPUT VI.

1. IDeo intermittentes initii Christi sermonem, ad perfectionem feramur, non rursum fundamentum jacientes pœnitentiæ à mortuis operibus, & fidei ad Deum,

2. Baptismatum doctrinæ, impositionis qvoqve manum, resurrectionisq; mortuorum, & judicii æterni.

3. Et hoc faciemus, si qvidem permiserit Deus.

4. Im-

4. Ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γενηθέντας πνεύματος ἁγίου,

5. Καὶ καλὸν γευσαμένους θεοῦ ῥῆμα, δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος,

* 6. Καὶ † παραπεσόντας, πάλιν † ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, † ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.

* 7. Γῆ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὑετὸν, καὶ ‡ τίκτουσα † βοτάνην ‡ εὐθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ † γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ·

* 8. Ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ ‡ τριβόλους, ἀδόκιμος καὶ κατάρας ἐγγύς, ἧς τὸ τέλος εἰς † καῦσιν.

9. Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοὶ, τὰ κρείττονα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν.

10. Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς, ἐπιλαθέσθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆς κόπου τῆς ἀγάπης ἧς ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, διακονήσαντες τοῖς ἁγίοις καὶ διακονοῦντες.

11. Ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆς ἐλπίδος ἄχρι τέλους.

12. Ἵνα μὴ νωθροὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ

4. Impossibile enim semel illustratos, gustantesqve donum cæleste, & participes factos Spiritus sancti,

5. Et pulchrum gustantes Dei verbum, virtutesqve futuri seculi,

6. Et prolapsos, rursus renovari ad pœnitentiam, rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, & ostentui habentes.

7. Terra enim bibens super se sæpe venientem imbrem, & generans herbam opportunam illis per qvos & colitur, accipit benedictionem à Deo.

8. Proferens autem spinas & tribulos, reproba, & maledictioni proxima, cujus finis in combustionem.

9. Confidimus autem de vobis, dilecti, meliora, & proxima saluti, si & ita loqvimur.

10. Non enim injustus Deus, oblivisci operis vestri, & laboris dilectionis qvam ostendistis in nomen ipsius, ii qvi ministrastis sanctis, & ministrantes.

11. Cupimus autem unumqvemqve vestrum idem ostentare studium, ad expletionem spei usqve in finem:

12. Ut non segnes efficiamini, imitatores autem illorum

per

μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

13. Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεὸς, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε μείζονος ὀμόσαι, ὤμοσε καθ' ἑαυτοῦ,

*14. Λέγων· † Ἦ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε.

15. Καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆς ἐπαγγελίας.

*16. Ἄνθρωποι μὲν γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὀμνύουσι, καὶ πάσης αὐτοῖς ‡ ἀντιλογίας ‡ πέρας εἰς ‡ βεβαίωσιν ὁ ‡ ὅρκος.

*17. Ἐν ᾧ περισσότερον βουλόμενος ὁ Θεὸς ἐπιδεῖξαι τοῖς κληρονόμοις τῆς ἐπαγγελίας τὸ ἀμετάθετον τῆς βουλῆς αὐτοῦ, † ἐμεσίτευσεν ὅρκῳ.

*18. Ἵνα διὰ δύο πραγμάτων ‡ ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ‡ ψεύσασθαι Θεὸν, ἰσχυρὰν παράκλησιν ἔχωμεν οἱ ‡ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆς προκειμένης ἐλπίδος.

*19. Ἣν ὡς ἄγκυραν ἔχομεν τῆς ψυχῆς ‡ ἀσφαλῆ τε καὶ ‡ βεβαίαν, καὶ εἰσερχομένην εἰς τὸ ‡ ἐσώτερον τοῦ ‡ καταπετάσματος.

*20. Ὅπου † πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰς τὸν αἰῶνα. 27. † 9.

Κεφ. ζ. 7.

*1. Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδὲκ, βασιλεὺς Σαλὴμ, ἱερεὺς

per fidem & longanimitatem hæreditantium promissiones.

13. Namque Abrahæ pollicitus Deus, quoniam per neminem habuit majorem jurare, juravit per semetipsum,

14. Dicens, Certe benedicens benedicam te, & multiplicans multiplicabo te.

15. Et sic longanimiter ferens, adeptus est repromissionem.

16. Homines quidem enim per majorem jurant, & omnis ipsis controversiæ finis, ad confirmationem, juramentum.

17. In quo abundantius volens Deus ostendere hæredibus pollicitationis immobilitatem consilii sui, intervenit juramento:

18. Ut per duas res immobiles, in quibus impossibile mentiri Deum, fortem consolationem habeamus confugientes obtinere propositam spem.

19. Quam sicut ancoram habemus animæ tutamque ac firmam, & ingredientem ad interius velaminis.

20. Ubi præcursor pro nobis introivit Jesus, secundum ordinem Melchisedec pontifex factus in æternum.

CAPUT VII.

1. Hic enim Melchisedec rex Salem, sacerdos

Dei

τῷ Θεῷ ὑψίστῳ, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆς † κοπῆς τῶν βασιλέων, καὶ εὐλογήσας αὐτόν.

2. Ὧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισεν Ἀβραάμ· πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενον βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς Σαλήμ· ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης.

* 3. † Ἀπάτωρ, † ἀμήτωρ, † ἀγενεαλόγητος· μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, ‡ μήτε ζωῆς τέλος ἔχων· † ἀφωμοιωμένος δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ ‡ διηνεκές.

* 4. ‡ Θεωρεῖτε δὲ ‡ πηλίκος οὗτος, ᾧ καὶ ‡ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν † ἀκροθινίων ὁ ‡ πατριάρχης.

5. Καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν λαμβάνοντες, ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατεῖν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον, τουτέστι, τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὀσφύος Ἀβραάμ.

* 6. Ὁ δὲ μὴ † γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν, ‡ δεδεκάτωκε τὸν Ἀβραάμ, καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε.

7. Χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας, τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται.

8. Καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ.

* 9. Καὶ (ὡς † ἔπος εἰπεῖν) διὰ Ἀβραὰμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται.

Dei summi, occurrens Abrahæ regresso a cæde regum, & benedicens ei.

2. Cui & decimas ab omnibus partitus est Abraham, primum quidem interpretatus rex justitiæ, deinde autem & rex Salem, quod est, rex pacis:

3. Sine patre, sine matre, sine genealogia, neque initium dierum, neque vitæ finem habens: assimilatus autem filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.

4. Intuemini autem quantus hic, cui & decimas Abraham dedit ex manubiis ille patriarcha.

5. Et illi quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimare populum secundum legem, id est, fratres suos, quanquam egressos ex lumbo Abrahæ:

6. Ille autem non genealogizatus ex eis, decimavit Abraham, & habentem repromissiones benedixit.

7. Sine autem omni contradictione, minus à præstantiore benedicetur.

8. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt: ibi autem testatione dictus, quia vivit.

9. Et, (ut verbum dicere,) per Abraham, & Levi decimas accipiens decimatus est.

10. Ad-

10. Ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὀσφύι τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήντησεν αὐτῷ ὁ Μελχισεδέκ.

11. Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν· (ὁ λαὸς γὰρ ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτηται) τίς ἔτι χρεία, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι;

12. ‡ Μετατιθεμένης γὰρ τῆς ‡ ἱερωσύνης, ἐξ ‡ ἀνάγκης καὶ νόμου ‡ μετάθεσις γίνεται.

13. Ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται τοῦτα, φυλῆς ἑτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ.

14. Πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνατέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν· εἰς ἣν φυλὴν οὐδὲν περὶ ἱερωσύνης Μωσῆς ἐλάλησε.

15. Καὶ ‡ περισσότερον ἔτι † κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ‡ ὁμοιότητα Μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος,

16. Ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς † ἀκαταλύτου.

17. Μαρτυρεῖ γάρ· Ὅτι σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

18. ‡ Ἀθέτησις μὲν γὰρ γίνεται προαγούσης ἐντολῆς, διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ‡ ἀνωφελές.

19. Οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ

10. Adhuc enim in lumbo patris erat, quando obviavit ei Melchisedec.

11. Si quidem ergo consummatio per Leviticum sacerdotium erat, (populus enim sub ipso legem accepit) quid adhuc opus secundum ordinem Melchisedec, alium surgere sacerdotem & non secundum ordinem Aaron dici?

12. Translato enim sacerdotio, ex necessitate & legis translatio fit.

13. In quem enim dicuntur hæc, tribus alterius particeps fuit, de qua nullus attendit altari.

14. Manifestū enim quod ex Juda ortus sit Dominus noster: in quam tribum nihil de sacerdotio Moyses locutus est.

15. Et amplius adhuc manifestum est: si secundum similitudinem Melchisedec exurgat sacerdos alius:

16. Qui non secundum legem mandati carnalis factus est, sed secundum virtutem vitæ insolubilis.

17. Contestatur enim, Quoniam tu sacerdos in æternū secundum ordinem Melchisedec.

18. Abrogatio quidem enim fit præcedentis mandati, propter ejus infirmitatem & inutilitatem.

19. Nihil enim perfecit lex:

νόμος, † ἐπεισαγωγὴ δὲ κρείττονος ἐλπίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ.

20. Καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὁρκωμοσίας.

* 21. (Οἱ μὲν γὰρ, χωρὶς ὁρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες· ὁ δὲ, μετὰ † ὁρκωμοσίας, διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν· † Ὤμοσε Κύριος, καὶ οὐ † μεταμεληθήσεται· Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.)

* 22. Κατὰ τοσοῦτον κρείττονος διαθήκης γέγονεν † ἔγγυος Ἰησοῦς.

23. Καὶ οἱ μὲν, πλείονες εἰσὶ γεγονότες ἱερεῖς διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν.

* 25. Ὁ δὲ, διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, † ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην.

25. Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

26. Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κεχωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενόμενος.

27. Ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας.

lex: introductio vero melioris spei, per quam proximamus Deo.

20. Et quatenus non sine jurejurando:

21. (Hi quidem enim sine jurejurando sunt sacerdotes facti: Hic autem cum jurejurando per dicentem ad illum, Juravit Dominus, & non pœnitentia ducetur: tu sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedec.)

22. In tantum præstantioris testamenti factus est sponsor Jesus.

23. Et illi quidem plures sunt facti sacerdotes, propter morte prohiberi permanere.

24. Hic autem propter manere eum in æternum, sempiternum habet sacerdotium.

25. Unde & salvare in perpetuum potest accedentes per ipsum Deo: semper vivens ad interpellandum pro eis.

26. Talis enim nobis decebat pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus, & excelsior cælis factus:

27. Qui non habet quotidie necessitatem (quemadmodum sacerdotes, prius pro propriis peccatis hostias offerre, deinde populi: hoc enim fecit semel, seipsum offerens.

28. Lex

28. Ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἔχοντας ἀσθένειαν· ὁ λόγος δὲ τῆς ὁρκωμοσίας τῆς μετὰ τὸν νόμον, υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον. 31. † 13.

Κεφ. ή. 8.

1. Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς,

2. Τῶν ἁγίων † λειτουργὸς, καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν † ἔπηξεν ὁ κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

3. Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυσίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον, ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.

4. Εἰ μὲν γὰρ ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεύς, ὄντων τῶν ἱερέων τῶν προσφερόντων κατὰ τὸν νόμον τὰ δῶρα·

5. Οἵτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρανίων, καθὼς κεχρημάτισται Μωσῆς, μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν· Ὅρα γάρ, φησὶ, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει.

6. Νυνὶ δὲ ‡ διαφορωτέρας τέτευχε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός ἐστι διαθήκης ‡ μεσίτης, ἥτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις ‡ νενομοθέτηται.

7. Εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν

28. Lex enim homines constituit pontifices, habentes infirmitatem: sermo autem juramenti quod post legem, filium in æternum perfectum.

CAPUT VIII.

1. Capitulum autem super dictis, Talem habemus pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cælis:

2. Sanctorum minister, & tabernaculi veri, quod fixit Dominus, & non homo.

3. Omnis enim pontifex ad offerendum muneraque & hostias constituitur: unde necesse habere aliquid & hunc quod offerat.

4. Si quidem enim esset super terram, nec utique esset sacerdos existentibus sacerdotibus offerentibus secundum legem munera:

5. Qui exemplari & umbræ deserviunt cælestium: sicut responso edoctus est Moyses futurus absolvere tabernaculum. Vide (enim inquit) facies omnia secundum exemplar ostensum tibi in monte.

6. Nunc autem excellentius sortitus est ministerium, quanto melioris est testamenti mediator, quod in melioribus repromissionibus sancitum est.

7. Si enim prius illud esset in-

ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τόπος.

8. Μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει· Ἰδοὺ, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην καινήν.

9. Οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν, ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἠμέλησα αὐτῶν, λέγει Κύριος.

10. Ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.

11. Καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, λέγων· Γνῶθι τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν ἕως μεγάλου αὐτῶν·

* 12. Ὅτι ‡ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

* 13. Ἐν τῷ λέγειν καινήν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ ‡ γηράσκον, ἐγγὺς † ἀφανισμοῦ. 10. † 2.

culpabile, non utiqve secundi inqvireretur locus:

8. Vituperans enim eos, dicit, Ecce dies venient, dicit Dominus, & consummabo super domum Israel, & super domum Juda testamentum novum:

9. Non secundum testamentum qvod feci patribus eorum in die apprehendente me manum eorum, educere illos de terra Egypti: qvoniam ipsi non permanserunt in testamento meo, & ego neglexi eos, dicit Dominus.

10. Qvia hoc testamentum qvod disponam domui Israel post dies illos, dicit Dominus, dans leges meas in mentem eorum, & in corde eorum superscribam eas: & ero eis in Deum, & ipsi erunt mihi in populum.

11. Et non docebunt unusqvisqve civem suum, & unusqvisqve fratrem suum, dicens, cognosce Dominum: qvoniam omnes scient me, à parvo eorum usq; ad magnum eorū:

12. Qvia propitius ero injustitiis eorum, & peccatorum eorum, & iniqvitatum eorum non memorabor adhuc.

13. In dicere novum, veteravit prius: at antiqvatum, & senescens, prope evanescentiam.

Κεφ. θ'. 9.

1. Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό, τε ἅγιον κοσμικόν.

2. Σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων ἥτις λέγεται ἅγια.

3. Μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων.

* 4. Χρυσῆν ἔχουσα † θυμιατήριον, καὶ τὴν ‡ κιβωτὸν τῆς διαθήκης ‡ περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ † στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ ‡ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης.

* 5. ‡ Ὑπεράνω δὲ αὐτῆς ‡ Χερουβὶμ δόξης † κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.

6. Τούτων δὲ οὕτω κατεσκευασμένων, εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαντὸς εἰσίασιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες.

* 7. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεύς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ † ἀγνοημάτων.

* 8. Τοῦτο δηλοῦντος τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου, ‡ μήπω ‡ πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν, ἔτι τῆς πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσιν.

9. Ἥτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν

CAPUT IX.

1. HAbuit quidem ergo & prius tabernaculum justificationes culturæ, illudque sanctum mundanum.

2. Tabernaculum enim apparatum est primum, in quo candelabra, & mensa, & propositio panum, quæ dicitur Sancta.

3. Post autem secundum velamentum, tabernaculum, dictum Sancta sanctorum.

4. Aureum habens thuribulum, & arcam testamenti circumtectam undiqve auro, in qua urna aurea, habens manna, & virga Aaron germinata, & tabulæ testamenti.

5. Super autem eam Cherubim gloriæ, obumbrantia propitiatorium de quibus non est modo dicendum per partes.

6. His vero ita compositis, in qvidem priori tabernaculo semper introibant sacerdotes, cultus consummantes.

7. In autem secundo, semel in anno solus pontifex, non sine sanguine, quem offert pro suis ipsius & populi ignorantiis.

8. Hoc significante Spiritu sancto, nondum propalatam esse sanctorum viam, adhuc priore tabernaculo habente statum.

9. Quæ parabola in hoc tempus

ἐγὼ τὸν ἐνεγκόντα, καθ' ὃν δῶρά τε καὶ θυσίας προσφέρονται, μὴ δυνάμενα κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα,

*10. Μόνον ἐπὶ βρώμασι καὶ † πόμασι, καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς, καὶ δικαιώμασι σαρκὸς, μέχρι καιροῦ † διορθώσεως ἐπικείμενα.

11. Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διὰ τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς ἀχειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν, οὐ ταύτης τῆς κτίσεως,

12. Οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ ἰδίου αἵματος εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὑράμενος.

*13. Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ † τράγων, καὶ † σποδὸς † δαμάλεως † ῥαντίζουσα τοὺς † κεκοινωμένους, ἁγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς † καθαρότητα.

14. Πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν προσήνεγκεν ἄμωμον τῷ Θεῷ, καθαριεῖ τὴν συνείδησιν ὑμῶν ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι;

15. Καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης καινῆς μεσίτης ἐστὶν, ὅπως θανάτου γενομένου, εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας.

pus præsens, juxta quod muneraque & hostiæ offeruntur, non potentes juxta conscientiam perficere cultorem:

10. Solummodo in cibis & potibus, & variis baptismatibus, & justitiis carnis, usque ad tempus correctionis impositis.

11. Christus autem adveniens pontifex futurorum bonorum, per majus & perfectius tabernaculum, non manufactum, id est, non hujus creationis,

12. Neq; per sanguinem hircorum, & vitulorum, per autē proprium sanguinem introivit semel in Sancta, æternam redemptionem inveniens.

13. Si enim sanguis taurorum & hircorum, & cinis vitulæ aspergens inquinatos, sanctificat ad carnis emundationem:

14. Quanto magis sanguis Christi, qui per Spiritum æternum semetipsum obtulit inculpatum Deo, purgabit conscientiam nostram à mortuis operibus, ad serviendum Deo viventi?

15. Et propter hoc testamenti novi mediator est, ut morte intercedente, in redemptionem earum quæ sub priori testamento transgressionum, repromissionem accipiant vocati, æternæ hæreditatis.

16. Ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου.

17. Διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία· ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ διαθέμενος.

18. Ὅθεν οὐδὲ ἡ πρώτη χωρὶς αἵματος ἐγκεκαίνισται.

* 19. Λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ, λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ τράγων μετὰ ὕδατος καὶ ‡ ἐρίου ‡ κοκκίνου καὶ ‡ ὑσσώπου, αὐτό τε τὸ βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἐῤῥάντισε,

20. Λέγων· Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός.

21. Καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἐῤῥάντισε.

* 22. Καὶ ‡ σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαρίζεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς † αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφεσις.

23. Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τούτοις καθαρίζεσθαι· αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας.

24. Οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν ὁ Χριστὸς, ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν.

25. Οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτὸν, ὥσπερ ὁ ἀρχιε-

16. Ubi enim testamentum, mortem necesse ferri testatoris

17. Testamentum enim in mortuis ratum, qvandoqvidem nunqvam valet dum vivit testator.

18. Unde nec primum sine sanguine dedicatum est.

19. Expositio enim omni mandato secundum legem à Moyse universo populo, accipiens sanguinem vitulorum & hircorum cum aqva, & lana coccinea, & hyssopo, ipsum qvoqve librum, & omnem populum aspersit,

20. Dicens, Hic sanguis testamenti, qvod mandavit ad vos Deus.

21. Etiam tabernaculum autem, & omnia vasa ministerii, sanguine similiter aspersit.

22. Et pene in sanguine omnia mundantur secundum legem, & sine sanguinis effusione non fit remissio.

23. Necesse ergo ipsa qvidem exemplaria eorum qvæ in cælis, his mundari: ipsa autem cælestia, melioribus hostiis præ istis.

24. Non enim in manufacta sancta introiit Christus exemplaria verorum, sed in ipsum cælum, nunc apparere vultui Dei pro nobis.

25. Neqve ut sæpe offerat semetipsum, qvemadmodum pon-

ρεὺς εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ.

26. (Ἐπεὶ ἔδει αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου) νῦν δὲ ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων, εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας, διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ πεφανέρωται.

27. Καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν, μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις.

28. Οὕτως ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ πολλῶν ἀνενεγκεῖν ἁμαρτίας, ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθήσεται τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν. 24. † 8.

Κεφ. ί. 10.

1. Σκιὰν γὰρ ἔχων νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσφέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς, οὐδέποτε δύναται τοὺς προσερχομένους τελειῶσαι.

2. Ἐπεὶ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι; διὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας, ἅπαξ κεκαθαρμένους.

* 3. Ἀλλ' ἐν αὐταῖς ‡ ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ‡ ἐνιαυτόν.

4. Ἀδύνατον γὰρ αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας.

5. Διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κόσμον, λέγει· Θυσίαν καὶ προσφοντifex intrat in Sancta per ſingulos annos in ſanguine alieno:

26. Alioqvin oportebat eum frequenter pati à conſtitutione mundi: nunc autem ſemel in conſummatione ſeculorum, ad deſtitutionem peccati, per hoſtiam ſuam apparuit.

27. Et qvemadmodum ſtatutum eſt hominibus ſemel mori, poſt autem hoc, judicium.

28. Sic & Chriſtus ſemel oblatus, ad multorum tollere peccata, ex ſecundo ſine peccato videbitur ſe expectantibus, in ſalutem.

CAPUT X.

1. Umbram enim habens lex futurorum bonorum, non ipſam imaginem rerum, per ſingulos annos eiſdem ipſis hoſtiis qvas offerunt in aſſiduum, nunqvam poteſt accedentes perfitere:

2. Alioqvin utiqve ceſſaſſent oblatæ, propter nullam habere ultra conſcientiam peccatorum cultores ſemel mundatos:

3. Sed in ipſis recommemoratio peccatorum per ſingulos annos.

4. Impoſſibile enim, ſanguinem taurorum & hircorum, auferre peccata.

5. Ideo ingrediens in mundum, dicit, Hoſtiam & oblati-

ρῶν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω μοι.

6. Ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας.

*7. Τότε εἶπον· Ἰδοὺ ἥκω (ἐν † κεφαλίδι βιβλίου γέγραπταί μοι περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου.

* 8. Ἀνωτέρω λέγων· Ὅτι θυσίαν καὶ † προσφορὰν καὶ † ὁλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας, οὐδὲ † εὐδόκησας· (αἵτινες κατὰ τὸν νόμον προσφέρονται.)

9. Τότε εἴρηκεν· Ἰδοὺ ἥκω τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός, τὸ θέλημά σου. Ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ.

10. Ἐν ᾧ θελήματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐφάπαξ.

11. Καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἕστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύνανται περιελεῖν ἁμαρτίας.

12. Αὐτὸς δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν, εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ.

13. Τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

14. Μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους.

15. Μαρτυρεῖ δὲ ἡμῖν καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ προειρηκέναι·

nem non voluisti, corpus autem aptasti mihi:

6. Holocautomata & pro peccato non approbasti:

7. Tunc dixi, Ecce venio (in capite libri scriptum est de me) ad faciendum, Deus, voluntatem tuam.

8. Superius dicens, Qvia hostiam, & oblationem, & holocautomata, & pro peccato noluisti, nec approbasti, (qvæ secundum legem offeruntur:)

9. Tunc dixi, Ecce venio, ad faciendum, Deus mi, voluntatem tuam: aufert primum, ut secundum statuat.

10. In qva voluntate sanctificati sumus, per oblationem corporis Jesu Christi semel.

11. Et omnis qvidem sacerdos astat qvotidie ministrans, & eadem sæpe offerens hostias, qvæ nunqvam possunt auferre peccata.

12. Hic autem unam pro peccatis offerens hostiam, in sempiternum sedit in dextera Dei.

13. Reliqvum expectans, donec ponantur inimici ejus scabellum pedum ejus.

14. Una enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos.

15. Contestatur autem nobis & Spiritus sanctus; post enim prædixisse; 16. Hoc

16. Αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας; Λέγει Κύριος, διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν διανοιῶν αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς·

17. Καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

18. Ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκ ἔτι προσφορὰ περὶ ἁμαρτίας.

19. Ἔχοντες οὖν, ἀδελφοί, παῤῥησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν τῷ αἵματι Ἰησοῦ,

*20. Ἣν ‡ ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν † πρόσφατον καὶ ζῶσαν, διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ·

21. Καὶ ἱερέα μέγαν ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ·

22. Προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληροφορίᾳ πίστεως, ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς.

*23. Καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι καθαρῷ, κατέχωμεν τὴν ‡ ὁμολογίαν τῆς ἐλπίδος † ἀκλινῆ, (πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος)

*24. Καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς ‡ παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων.

*25. Μὴ ‡ ἐγκαταλείποντες τὴν ‡ ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες· καὶ τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ βλέπετε ἐγγίζουσαν τὴν ἡμέραν.

26. Ἑκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων

16. Hoc testamentum quod paciscar ad illos post dies illos, dicit Dominus, dans leges meas in cordibus eorum, & in mentibus eorum superscribam eas:

17. Et peccatorum eorum, & iniquitatum eorum non recordabor amplius.

18. Ubi autē remissio horum, non jam oblatio pro peccato.

19. Habentes itaqve, fratres, libertatem in introitum sanctorum in sanguine Jesu,

20. Qvam initiavit nobis viam recentem & viventem per velamen, id est, carnem suam,

21. Et sacerdotem magnum super domum Dei:

22. Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, asperſi corda à conscientia mala.

23. Et abluti corpus aqva munda, teneamus confessionem spei indeclinabilem: (fidelis enim pollicitus)

24. Et consideremus alii alios in provocationem charitatis, & bonorum operum:

25. Non deserentes collectionem nostram ipsorum, sicut mos qvibusdam, sed adhortantes: & tanto magis, qvanto videritis appropinqvantem diem.

26. Ultro enim peccantibus

των ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία·

27. Φοβερὰ δέ τις † ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος, ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.

28. Ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως, χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει·

29. Πόσῳ (δοκεῖτε) χείρονος ‡ ἀξιωθήσεται † τιμωρίας ὁ τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ‡ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος † ἐνυβρίσας;

30. Οἴδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα· Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω, λέγει Κύριος. Καὶ πάλιν· Κύριος κρινεῖ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

31. Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος.

32. Ἀναμιμνήσκεσθε δὲ τὰς πρώτερον ἡμέρας, ἐν αἷς ‡ φωτισθέντες, πολλὴν † ἄθλησιν ‡ ὑπεμείνατε ‡ παθημάτων·

33. Τοῦτο μέν, ‡ ὀνειδισμοῖς τε καὶ θλίψεσι † θεατριζόμενοι· τοῦτο δέ, κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφομένων γενηθέντες.

34. Καὶ γὰρ τοῖς δεσμοῖς μου ‡ συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς κρείττονα

nobis post accepisse notitiam veritatis, non jam pro peccatis relinqvitur hostia.

27. Terribilis autem qvædam expectatio judicii, & ignis æmulatio devorare futuri adversarios.

28. Irritam faciens qvis legem Moysi, sine miserationibus in duobus vel tribus testibus moritur:

29. Qvanto putatis deteriore dignus judicabitur supplicio filium Dei conculcans, sanguinem testamenti communem ducens, in qvo sanctificatus est, & spiritum gratiæ contumelia afficiens?

30. Scimus enim dicentem, Mihi ultio, ego retribuam, dicit Dominus, & iterum, Dominus judicavit populū suum.

31. Horrendum incidere in manus Dei viventis.

32. Rememoramini autem prisinos dies, in qvibus illuminati, multum certamen sustinuistis passionum.

33. Hoc qvidem, opprobriisqve & tribulationibus in theatrum producti: hoc autem, communicantes taliter conversantium effecti.

34. Etenim vinculis meis compassi estis, & rapinam substantiarum vestrorum cum gaudio suscepistis, cognoscentes habere vobis ipsis præstantiorem

τυναὔπαρξιν ἐν οὐρανοῖς, καὶ μένουσαν.

35. Μὴ † ἀποβάλητε οὖν τὴν παῤῥησίαν ὑμῶν, ἥτις ἔχει μισθαποδοσίαν μεγάλην.

36. Ὑπομονῆς γὰρ ἔχετε χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν.

37. Ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον, ὁ ἐρχόμενος ἥξει, καὶ οὐ χρονιεῖ.

38. Ὁ δὲ δίκαιός μου πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ.

39. Ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμὲν † ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς. 27. † 9.

Κεφ. ια'. 11.

1. Ἔστι δὲ πίστις, ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων.

2. Ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι.

3. Πίστει, νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι.

4. Πίστει, πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ τῷ Θεῷ· καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖται.

5. Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον· καὶ οὐχ ηὑρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐ-

rem substantiam in cælis, & manentem.

35. Ne abjicite itaqve fiduciam vestram, qvæ habet remunerationem magnam.

36. Patientia enim habetis opus, ut voluntatem Dei facientes, reportetis promissionem.

37. Adhuc enim parvum qvantum qvantum, veniens veniet, & non tardabit.

38. At justus ex fide vivet: & si subtraxerit se, non bene gaudet anima mea in eo.

39. Nos autem non sumus subtractionis in perditionem, sed fidei in acqvisitionem animæ.

CAPUT XI.

1. Est autem fides, sperandarum substantia rerum, argumentum non conspectarum

2. In hac enim testimonium consecuti sunt senes.

3. Fide, intelligimus constructa esse secula verbo Dei, in non ex apparentibus visibilia facta esse.

4. Fide, plurimam hostiam Abel præ Cain obtulit Deo, per qvam testimonium consecutus est esse justus, testante in muneribus ejus Deo, & per illam mortuus, adhuc loqvitur.

5. Fide Henoch translatus est ad non videndum mortem, & non inveniebatur: qvia transtulit

τὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως αὐτοῦ μεμαρτύρηται εὐηρεστηκέναι τῷ Θεῷ.

6. Χωρὶς δὲ πίστεως ‡ ἀδύνατον ‡ εὐαρεστῆσαι· πιστεῦσαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καὶ τοῖς ‡ ἐκζητοῦσιν αὐτὸν † μισθαποδότης γίνεται.

7. Πίστει ‡ χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν † μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς ‡ κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος.

8. Πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν εἰς τόπον ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξῆλθε, μὴ ἐπιστάμενος ποῦ ἔρχεται.

9. Πίστει παῴκησεν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἀλλοτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακὼβ τῶν συγκληρονόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς·

10. Ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους ἔχουσαν πόλιν, ἧς ‡ τεχνίτης καὶ † δημιουργὸς ὁ Θεός.

11. Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε, καὶ παρὰ καιρὸν ἡλικίας ἔτεκεν, ἐπεὶ πιστὸν ἡγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον.

12. Διὸ καὶ ἀφ' ἑνὸς ἐγεννήθησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένου, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ

stulit illum Deus, ante enim translationem ejus testimonium habuit beneplacuisse Deo.

6. Sine autem fide impossibile beneplacere: credere enim oportet accedentem Deo, qvia est, & inqvirentibus se remunerator fit.

7. Fide, divinitus monitus Noë de nondum visis, reveritus aptavit arcam in salutem domus suæ, per qvam damnavit mundum, & ejus qvæ per fidem justitiæ, factus est hæres.

8. Fide, vocatus Abraham obedivit, exiens in locum qvem futurus erat accipere in hæreditatem: & exiit nesciens qvo iret.

9. Fide, demoratus est Abraham in terram repromissionis, tanqvam alienam, in tabernaculis habitans cum Isaac & Jacob cohæredibus repromissionis ejusdem.

10. Expectabat enim illam fundamenta habentem civitatem, cujus artifex & conditor Deus.

11. Fide, & ipsa Sara sterilis, virtutem in conceptionem seminis accepit, etiam præter tempus ætatis peperit: qvoniam fidelem existimavit promittentem.

12. Ideo & ab uno orti sunt, (& hæc en ortuo) tamqvam

syde

πληθει, καὶ ὡσει ‡ ἄμμου τὸ παρὰ τὸ χειλος τῆς θαλάσσης τὸ † ἀναρίθμητον.

13. Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ λαβόντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ ‡ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες, καὶ πεισθέντες, καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ‡ ὁμολογήσαντες ὅτι ξένοι καὶ ‡ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς.

14. Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες, ἐμφανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι.

15. Καὶ εἰ μὲν ἐκείνης ἐμνημόνευον ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον ἂν καιρὸν ‡ ἀνακάμψαι.

16. Νυνὶ δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν ἐπουρανίου. διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεὸς, Θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

17. Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος, καὶ τὸν μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος·

18. Πρὸς ὃν ἐλαλήθη· Ὅτι ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεταί σοι σπέρμα·

19. Λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγεῖραι δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο.

20. Πίστει, περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακὼβ καὶ τὸν Ἠσαῦ.

21. Πίστει, Ἰακὼβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσὴφ εὐλόγησε· καὶ προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ.

sydera cæli multitudine, & sicut arena qvæ ad labium maris, innumerabilis.

13. Juxta fidem mortui sunt isti omnes, non accipientes repromissiones: sed à longe eas aspicientes & salutantes, & confitentes, qvia hospites & peregrini sunt super terram.

14. Nam hujusmodi dicentes, ostendunt palam qvod patriam inqvirunt.

15. Et si qvidē ipsius meminissent de qva exierunt, habebant utiqve tempus revertendi.

16. Nunc autem meliorem appetunt, id est cælestem. ideo non erubescit eos Deus, Deus invocari eorum: paravit enim illis civitatem.

17. Fide, obtulit Abraham Isaac, tentatus: & unigenitum offerebat ille repromissiones accipiens:

18. (Ad quem dictum est, Qvia in Isaac vocabitur tibi semen.)

19. Arbitrans, qvia & à mortuis suscitare potens Deus: unde eum & in parabolam accepit.

20. Fide, de futuris, benedixit Isaac Jacob, & Esau.

21. Fide, Jacob moriens, unumqvemqve filiorum Joseph benedixit, & adoravit super summitatem virgæ suæ.

22. Πίστει, Ἰωσὴφ τελευτῶν περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὀστέων αὐτοῦ ἐνετείλατο.

*23. Πίστει, Μωσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη † τρίμηνον ὑπὸ τῶν πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ‡ ἀστεῖον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν τὸ † διάταγμα τοῦ βασιλέως.

24. Πίστει, Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ·

*25. Μᾶλλον ‡ ἑλόμενος † συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ ‡ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ‡ ἀπόλαυσιν·

*26. Μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· † ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν.

*27. Πίστει, κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν † ἐκαρτέρησε.

*28. Πίστει, πεποίηκε τὸ ‡ πάσχα καὶ τὴν † πρόσχυσιν τοῦ αἵματος, ἵνα μὴ ὁ † ὀλοθρεύων τὰ ‡ πρωτότοκα, ‡ θίγῃ αὐτῶν.

29. Πίστει, διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς· ἧς πεῖραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι κατεπόθησαν.

30. Πίστει, τὰ τείχη Ἰερειχὼ ἔπεσε, κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας.

*31. Πίστει, Ῥαὰβ ἡ ‡ πόρνη οὐ † συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασι, δεξαμένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

22. Fide, Joseph finiens, de egressione filiorum Israel meminit, & de ossibus suis mandavit.

23. Fide, Moyses natus, occultatus est trimestre à parentibus suis, eo quod vidissent elegantem infantem, & non timuerunt edictum regis.

24. Fide, Moyses grandis factus, negavit dici filius filiæ Pharaonis:

25. Magis eligens malis affligicum populo Dei, quam temporarium habere peccati emolumentum:

26. Majores divitias æstimans illis Ægypti thesauris, improperium Christi: aspiciebat enim in remunerationem.

27. Fide, reliquit Ægyptum, non veritus animositatem regis: illum enim invisibilem tanquam videns fortiter tulit.

28. Fide, fecit Pascha, & effusionem sanguinis, ne ille perimens primogenita, tangeret eos.

29. Fide, transierunt per rubrum mare tanquam per aridam, cujus experientiam accipientes Ægyptii, absorpti sunt.

30. Fide, muri Jericho corruerunt, circuita per septem dies.

31. Fide, Rahab meretrix non periit cum incredulis, exci-

σασι, δεξάμενοι τὰς †κατασκόπους μετ' εἰρήνης.

*32. Καὶ τί ἔτι λέγω; †Ἐπιλείψει γὰρ με ‡διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαρὰκ τε καὶ Σαμψών, καὶ Ἰεφθάε, Δαβίδ τε καὶ Σαμουὴλ, καὶ τῶν προφητῶν·

*33. Οἳ διὰ πίστεως †κατηγωνίσαντο βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ‡ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ‡ἔφραξαν στόματα λεόντων,

34. Ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀδυνασίας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων·

*35. Ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ †ἐτυμπανίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν·

*36. Ἕτεροι δὲ †ἐμπαιγμῶν καὶ ‡μαστίγων ‡πεῖραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς·

*37. Ἐλιθάσθησαν, †ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περῆλθον ἐν †μηλωταῖς, ἐν †αἰγείοις †δέρμασιν· ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, ‡κακουχούμενοι·

38. (Ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος) ἐν ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὀπαῖς τῆς γῆς.

39. Καὶ οὗτοι πάντες μαρτυ-

excipiens exploratores cum pace.

32. Et quid adhuc dico? deficiet enim me perenarrantem tempus, de Gedeon, Baracque, & Sampſon, & Jephthe, Davidque, & Samuel, & prophetis:

33. Qui per fidem devicerunt regna, operati ſunt juſtitiam, adepti ſunt repromiſſiones, obturaverunt ora leonum.

34. Extinxerunt vim ignis, effugerunt ora gladii, convaluerunt de infirmitate, facti ſunt fortes in bello, caſtra verterunt exterorum.

35. Acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos: alii autem diſtenti ſunt, non ſuſcipientes redemptionem, ut meliorem reſurrectionem nanciſcerentur.

36. Alii vero ludibriorum & flagellorum experientiam acceperunt, etiam autem vinculorum & cuſtodiæ.

37. Lapidati ſunt, ſecti ſunt, tentati ſunt, in occiſione gladii mortui ſunt, circuierunt in ovillis, in caprinis pellibus, egentes, afflicti, male habiti.

38. Quibus non erat dignus mundus, in ſolitudinibus errantes, & montibus, & ſpelunciis, & cavernis terræ.

39. Et hi omnes teſtimonio

ξηθέντες διὰ τῆς πίστεως, ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν·

*40. Τὸ Θεὸ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι † προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειωθῶσι. 49. † 22.

Κεφ. ιβ'. 12.

*1. ‡ Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες ‡ περικείμενον ἡμῖν † νέφος μαρτύρων, † ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα, καὶ τὴν † εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα·

*2. ‡ Ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως † ἀρχηγὸν καὶ † τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρὸν, αἰσχύνης καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ ἐκάθισεν.

*3. † Ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενηκότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς αὐτὸν ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ ‡ κάμητε, ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν ‡ ἐκλυόμενοι.

*4. ‡ Οὔπω μέχρις αἵματος † ἀντικατέστητε, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν † ἀνταγωνιζόμενοι·

*5. Καὶ † ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται· Υἱέ μου, μὴ † ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος·

*6. Ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος, παιδεύει· ‡ μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν ‡ παραδέχεται.

7. Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γάρ ἐστιν υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ;

probati per fidem, non reportarunt repromissionem:

40. Deo pro nobis melius aliqvid providente, ut non sine nobis consummarentur.

CAPUT XII.

1. IDeoque & nos tantam habentes circumjacentem nobis nubem testium, pondus deponentes omne, & circumstans peccatum, per patientiam curramus propositum nobis certamen:

2. Aspicientes in illum fidei auctorem, & consummatorem Jesum, qvi proposito sibi gaudio, sustinuit crucem, confusione contempta; in dexteraqve throni Dei sedit.

3. Recogitate ergo talem sustinentem à peccatoribus in semetipsum contradictionem, ut ne fatigemini animis vestris deficientes.

4. Nondum usqve ad sanguinem restitistis, adversus peccatum repugnantes.

5. Et obliti estis exhortationis, qvæ vobis tanqvam filiis differitur, Fili mi, ne parvipende disciplinam Domini, neqve fatiscas ab eo argutus.

6. Qvem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium qvem recipit.

7. Si disciplinam sustinetis, tanqvam filiis vobis offert se Deus, qvis enim est filius, qvem non corripit pater?

* 8. Εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα † νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί.

8. Si autem absqve estis disciplina, cujus participes facti sunt omnes, utiqve nothi estis, & non filii.

* 9. Εἶτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἴχομεν ‡ παιδευτὰς, καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευμάτων, καὶ ζήσομεν;

9. Deinde ipsos qvidē carnis nostræ patres habuimus castigatores, & reverebamur: non multo magis obtemperabimꝰ Patri spirituum, & vivemus?

* 10. Οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, ἐπαίδευον· ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ ‡ μεταλαβεῖν τῆς † ἁγιότητος αὐτοῦ.

10. Illi qvidem enim ad paucos dies, secundum visum ipsis, castigabant: hic autem ad commodum, ad recipiendum sanctificationem ejus.

11. Πᾶσα δὲ παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης.

11. Omnis autem disciplina ad qvidem præsens non videtur gaudii esse, sed mœroris: postea autem fructum pacificum per eam exercitatis reddet justitiæ.

* 12. Διὸ τὰς † παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ ‡ παραλελυμένα γόνατα ‡ ἀνορθώσατε·

12. Ideo remissas manus, & soluta genua erigite:

* 13. Καὶ † τροχιὰς ‡ ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

13. Et gressus rectos facite pedibus vestris, ut non claudum abducatur, sanetur autem magis.

14. Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν, οὗ χωρὶς οὐδεὶς ὄψεται τὸν Κύριον·

14. Pacem seqvimini cum omnibus & sanctimoniam, qva sine nemo videbit Dominum:

* 15. Ἐπισκοποῦντες μή τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ· μή τις ῥίζα πικρίας ἄνω ‡ φύουσα † ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης μιανθῶσι πολλοί.

15. Contemplantes ne qvis deficiat à gratia Dei: ne qva radix amaritudinis sursum germinans impediat, & per illam inqvinentur multi.

* 16. Μή τις πόρνος, ἢ βέβηλος, ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ † πρωτοτόκια αὐτοῦ.

16. Ne qvis fornicator aut prophanus, ut Esau: qvi propter escam unam vendidit primogenita sua.

17. Sci-

*17. Ἴστε γὰρ ὅτι καὶ † μετέπειτα θέλων κληρονομῆσαι τὴν ‡ εὐλογίαν, ‡ ἀπεδοκιμάσθη· μετανοίας γὰρ τόπον οὐχ εὗρε, ‡ καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.

*18. Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ‡ ψηλαφωμένῳ ὄρει, καὶ κεκαυμένῳ πυρὶ, καὶ † γνόφῳ, καὶ ‡ σκότῳ, καὶ † θυέλλῃ,

19. Καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων, ἧς οἱ ἀκούσαντες παρῃτήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον.

*20. (Οὐκ ἔφερον γὰρ τὸ ‡ διαστελλόμενον· Κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους, ‡ λιθοβοληθήσεται, ἢ † βολίδι † κατατοξευθήσεται.

*21. Καὶ, οὕτω ‡ φοβερὸν ἦν τὸ † φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν· ‡ Ἔκφοβός εἰμι καὶ ‡ ἔντρομος.)

22. Ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιὼν ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἀγγέλων,

*23. † Πανηγύρει καὶ ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, καὶ κριτῇ Θεῷ πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων,

24. Καὶ διαθήκης νέας μεσίτῃ Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ, κρεῖττονα λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἄβελ.

25. Βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον, τὸν ἐπὶ τῆς γῆς παραι-

17. Scitis enim qvoniam & postea volens hæreditare benedictionem, reprobatus est: pœnitentiæ enim locum non invenit, qvanqvam cum lachrymis exqvirens eam.

18. Non enim accessistis tractabilem montem, & incensum ignem, & turbinem, & caliginem, & procellam,

19. Et tubæ sonum, & vocem verborum, qvam audientes deprecati sunt, non proponi eis verbum.

20. Non portabant enim imperatum, Et si bestia tetigerit montem, lapidabitur, aut jaculo configetur.

21. Et, (ita terribile erat apparens, Moyses dixit: Exterritus sum, & tremebundus,)

22. Sed accessistis Sion montem, & civitatem Dei viventis, Hierusalem cælestem, & myriadum angelorum,

23. Freqventiam, & ecclesiam primogenitorum in cælis conscriptorum, & judicem Deum omnium, & spiritus justorum perfectorum,

24. Et testamenti novi mediatorem Jesum, & sanguine aspersionis præstantius loqventem præ Abel.

25. Videte ne recusetis loqventē. si enim illi non effugerunt illum super terram recu-

santes

τησάμενοι χρηματίζονται, πολλῷ μᾶλλον ἡμεῖς οἱ τὸν ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι.

26. Οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ ἐπήγγελται, λέγων· Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν.

27. Τὸ δέ, ἔτι ἅπαξ, δηλοῖ τῶν σαλευομένων τὴν μετάθεσιν, ὡς πεποιημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα.

* 28. Διὸ βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες, ἔχωμεν χάριν δι' ἧς λατρεύωμεν † εὐαρέστως τῷ Θεῷ, μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας.

* 29. Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ † καταναλίσκον. 49. † 24.

Κεφ. ιγ'. 13.

1. Ἡ Φιλαδελφία μενέτω.

* 2. Τῆς ‡ φιλοξενίας μὴ ‡ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.

* 3. ‡ Μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων, ὡς † συνδεδεμένοι· τῶν κακουχουμένων, ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι.

4. Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμίαντος· πόρνους δὲ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός.

* 5. ‡ Ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν· Οὐ μή σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μή σε ἐγκαταλίπω.

santes negotium agentem: multo magis nos, illum de cælis aversati:

26. Cujus vox terram movit tunc, nunc autem denunciavit, dicens, adhuc semel ego moveo non solum terram, sed & cælum.

27. Illud autem, Adhuc semel declarat mobilium translationem tanquam factorum, ut maneant non mobilia.

28. Itaque regnum immobile suscipientes, habeamus gratiam, per quam serviamus grate Deo, cum reverentia & religione,

29. Etenim Deus noster ignis consumens.

CAPUT XIII.

1. Charitas fraternitatis maneat.

2. Hospitalitatem ne obliviscimini: per hanc enim latuerunt quidam, hospitio excipientes angelos.

3. Mementote vinctorum, tanquam simul vincti: malis pressorum, tanquam & ipsi existentes in corpore.

4. Honorabile connubium in omnibus, & cubile immaculatum: fornicatores autem & adulteros judicabit Deus.

5. Pecuniæ non appetentes mos: contenti præsentibus. ipse enim dixit, Non te deseram, neque te derelinquam.

6. Ita

*6. Ὥστε ‡ θαῤῥοῦντας ἡμᾶς λέγειν· Κύριός ¶ μοι † βοηθὸς, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος.

6. Ita ut confidentes nos dicere, Dominus mihi adjutor, & non timebo qvid faciat mihi homo.

*7. ‡ Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον ¶ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ‡ ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς ‡ μιμεῖσθε τὴν πίστιν.

7. Mementote ducum vestrorum, qvi locuti sunt vobis verbum Dei, qvorum intuentes exitum conversationis, imitamini fidem.

8. Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

8. Jesus Christus heri & hodie ipse & in secula.

*9. ‡ Διδαχαῖς ποικίλαις καὶ ‡ ξέναις μὴ περιφέρεσθε. καλὸν γὰρ χάριτι ‡ βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες.

9. Doctrinis variis, & peregrinis ne circumferamini. pulchrum enim gratia stabiliri cor; non escis, in qvibus non sunt adjuti ambulantes.

10. Ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες.

10. Habemus altare, de qvo edere non habent potestatem tabernaculo servientes.

11. Ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ ¶ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς.

11. Qvorum enim infertur animalium sanguis pro peccato in Sancta per pontificem, horum corpora cremantur extra castra.

12. Διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸν λαὸν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε.

12. Ideo & Jesus, ut sanctificaret per proprium sanguinem populum, extra portam passus est.

13. Τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, τὸν ὀνειδισμὸν αὐτοῦ φέροντες.

13. Igitur exeamus ad eum extra castra, improperium ejus portantes.

14. Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν.

14. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inqvirimus.

*15. Δι' αὐτοῦ οὖν ‡ ἀναφέρωμεν θυσίαν † αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ, ‡ τουτέστι, καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ.

15. Per ipsum ergo offeramus hostiam laudis per omne Deo, id est, fructum labiorum confitentium nomini ejus.

16. At

*16. Τῆς δὲ † εὐποιΐας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός.

*17. Πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ † ὑπείκετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες· † ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

18. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πεποίθαμεν γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι.

18. Περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

20. Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν,

21. Καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ· ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

22. Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως· καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν.

23. Γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ (ἐὰν τάχιον ἔρχηται) ὄψομαι ὑμᾶς.

24. Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν καὶ πάντας τοὺς

16. At beneficentiæ & communionis ne obliviscimini. talibus enim hostiis beneplacet sibi Deus.

17. Obedite ducibus vestris, & subjacete: ipsi enim pervigilant pro animabus vestris, qvasi rationem redditui, ut cum gaudio hoc faciant, & non gementes: inutile enim vobis hoc.

18. Orate pro nobis; confidimus enim qvia pulchram conscientiā habemus, in omnibus pulchre volentes conversari.

19. Amplius autem deprecor, hoc facere: ut celerius restituar vobis.

20. At Deus pacis, reducens de mortuis pastorem ovium magnum, in sanguine testamenti æterni, Dominum nostrum Jesum Christum,

21. Aptet vos in omni opere bono, ad faciendum voluntatem ejus: faciens in vobis beneplacitum coram se, per Jesum Christum: cui gloria in secula seculorum. Amen.

22. Rogo autem vos, fratres, sufferte verbum solatii: etenim per brevia misi vobis.

23. Cognoscite fratrem Timotheum absolutum, cum qvo (si celerius venerit) videbo vos.

24. Salutate omnes duces vestros,

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0822
DFG

ἁγίους. Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.

25. Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. Ἀμήν. 19. † 6.

Πρὸς Ἑβραίους ἐγράφη ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διὰ Τιμοθέου.

stros, & omnes sanctos: salutant vos illi de Italia.

25. Gratia cum omnibus vobis. Amen.

Ad Hebræos scripta est ab Italia per Timotheum.

ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

JACOBI APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA.

Κεφ. ά. 1.

1 ΙΑΚΩΒΟΣ Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, χαίρειν.

2. Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις.

3. Γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν.

4. Ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

* 5. Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ πᾶσιν † ἁπλῶς, καὶ μὴ † ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ.

* 6. Αἰτείτω δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ † διακρινόμενος † ἔοικε † κλύδωνι θαλάσσης † ἀνεμιζομένῳ καὶ † ῥιπιζομένῳ.

7. Μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι λήψεταί τι παρὰ τοῦ Κυρίου.

CAPUT I.

1. JACOBUS Dei & Domini Jesu Christi servus, illis duodecim tribubus quæ in dispersione, gaudere.

2. Omne gaudium ducite, fratres mei, cum tentationibus incideritis variis.

3. Scientes quod probatio vestræ fidei adoperatur patientiam.

4. At patientia opus perfectum habeat, ut sitis perfecti & integri, in nullo deficientes.

5. Si autem quis vestrum destituitur sapientia, postulet à dante Deo omnibus simpliciter, & non improperante, & dabitur ei.

6. Postulet autem in fide, nihil disceptans: nam disceptans similis est fluctui maris ventis agitato, & jactato.

7. Non ergo æstimet homo ille quod accipiat aliquid à Domino.

8. Vir

* 8. Ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

8. Vir duplex animo, inconstans in omnibus viis suis.

9. Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ.

9. Glorietur autem frater humilis in sublimitate sua:

10. Ὁ δὲ πλούσιος, ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ, ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται.

10. At dives in humilitate sua: quoniam sicut flos fœni transibit.

* 11. ‡ Ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ τὸ ‡ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ † εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο· ἔτω καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς ‡ πορείαις αὐτοῦ † μαρανθήσεται.

11. Exortus est enim sol cum ardore, & arefecit fœnum, & flos ejus decidit, & decor vultus ejus deperiit: ita & dives in itineribus suis marcescet.

12. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

12. Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam probatus factus, accipiet coronam vitæ, quam repromisit Dominus diligentibus se.

13. Μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς † ἀπείραστός ἐστι κακῶν, ‡ πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα.

13. Nemo tentatus dicat, quoniam à Deo tentor: nam Deus intentator est malorum, tentat autem ipse neminem.

* 14. Ἕκαστος δὲ πειράζεται, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας † ἐξελκόμενος καὶ ‡ δελεαζόμενος.

14. Unusquisque vero tentatur, à propria concupiscentia abstractus & illectus.

* 15. Εἶτα ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία † ἀποτελεσθεῖσα † ἀποκύει θάνατον.

15. Deinde concupiscentia concipiens, parit peccatum: at peccatum consummatum, generat mortem.

16. Μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί.

16. Ne errate fratres mei dilecti.

* 17. Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ, καὶ πᾶν ‡ δώρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔνι † παραλλαγὴ, ἢ † τροπῆς † ἀποσκίασμα.

17. Omne datum bonum, & omne donum perfectum, superne est, descendens à Patre luminum, apud quem non est transmutatio, aut vicissitudinis obumbratio.

18. Vo-

18. Βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχήν τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

* 19. Ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἔστω πᾶς ἄνθρωπος † ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, ‡ βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν.

20. Ὀργὴ γὰρ ἀνδρὸς, δικαιοσύνην Θεοῦ οὐ κατεργάζεται.

* 21. Διὸ ‡ ἀποθέμενοι πᾶσαν † ῥυπαρίαν καὶ ‡ περισσείαν ‡ κακίας, ἐν ‡ πραΰτητι δέξασθε τὸν † ἔμφυτον λόγον, τὸν δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν.

22. Γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ μὴ μόνον ἀκροαταὶ, παραλογιζόμενοι ἑαυτούς.

23. Ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λόγου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσόπτρῳ.

24. Κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν, καὶ ἀπελήλυθε, καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν.

* 25. Ὁ δὲ ‡ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας οὗτος οὐκ ‡ ἀκροατὴς † ἐπιλησμονῆς γενόμενος, ἀλλὰ ‡ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ † ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

* 26. Εἴ τις δοκεῖ † θρησκὸς εἶναι ἐν ὑμῖν, μὴ ‡ χαλιναγωγῶν ‡ γλῶσσαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ‡ ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου ‡ μάταιος ἡ θρησκεία.

* 27. Θρησκεία καθαρὰ καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ,

18. Volens genuit nos verbo veritatis, ad esse nos initium aliquod ejus creaturarum.

19. Itaque, fratres mei dilecti, sit omnis homo velox ad audiendum, tardus ad loquendum, tardus ad iram.

20. Ira enim viri justitiam Dei non adoperatur.

21. Ideo abjicientes omnem sordem, & abundantiam malitiæ, in mansuetudine suscipite insitum verbum, potens salvare animas vestras.

22. Estote autem factores verbi, & non tantum auditores fallentes vosmetipsos.

23. Quia si quis auditor verbi est, & non factor, hic similis est viro consideranti vultum nativitatis suæ in speculo.

24. Consideravit enim seipsum, & abiit, & statim oblitus est qualis fuerit.

25. At perspiciens in legem perfectam illam libertatis, & permanens, hic non auditor oblivionis factus, sed factor operis, hic beatus in facto suo erit.

26. Si quis videtur religiosus esse in vobis, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, hujus vana religio.

27. Religio munda, & immaculata apud Deum & Patrem, hæc

αὕτη ἐστίν, ‡ ἐπισκέπτεσθαι ‡ ὀρφανοὺς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ‡ ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ τοῦ κόσμου. 46. † 19.

Κεφ. β'. 2.

1. Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης.

* 2. Ἐὰν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν συναγωγὴν ὑμῶν ἀνὴρ † χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῆτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς ἐν † ῥυπαρᾷ ἐσθῆτι;

3. Καὶ ἐπιβλέψητε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα τὴν λαμπρὰν, καὶ εἴπητε αὐτῷ· Σὺ κάθου ὧδε καλῶς· καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε· Σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὧδε ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου.

4. Καὶ οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν;

5. Ἀκούσατε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τοῦ κόσμου τούτου, πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν;

6. Ὑμεῖς δὲ ἠτιμάσατε τὸν πτωχόν· οὐχ οἱ πλούσιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἕλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;

7. Οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς;

8. Εἰ μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικὸν, κατὰ τὴν γραφήν·

hæc est, visitare pupillos & viduas in tribulatione eorum, immaculatum seipsum custodire à mundo.

CAPUT II.

1. FRatres mei, ne in personarum acceptione habete fidem Domini nostri Jesu Christi gloriæ.

2. Si enim introierit in conventum vestrum vir aureum habens annulum in veste candida, introierit autem & pauper in sordido habitu,

3. Et intendatis in ferentem vestem splendidam, & dixeritis ei, Tu sede hic pulchre: & pauperi dicatis, Tu sta illic, aut sede hic sub scabello meo.

4. Et non dijudicatis in vobis ipsis, & facti estis judices disceptationum malarum?

5. Audite, fratres mei dilecti, nonne Deus elegit pauperes mundi, divites in fide, & hæredes regni quod repromisit diligentibus se?

6. Vos autem exhonorastis pauperem: nonne divites per potentiam opprimunt vos, & ipsi trahunt vos ad judicia?

7. Nonne ipsi blasphemant pulchrum nomen invocatum super vos?

8. Si tamen legem perficitis regalem, secundum scripturã,

Dili-

Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε.

*9. Εἰ δὲ † προσωπολημπτεῖτε, ἁμαρτίαν ἐργάζεσθε, ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς ‡ παραβάται.

10. Ὅστις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρήσει, πταίσει δὲ ἐν ἑνί, γέγονε πάντων ἔνοχος.

11. Ὁ γὰρ εἰπών· Μὴ μοιχεύσῃς, εἶπε καί· Μὴ φονεύσῃς· εἰ δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου.

12. Οὕτω λαλεῖτε, καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι.

*13. Ἡ γὰρ κρίσις † ἀνίλεως τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· καὶ ‡ κατακαυχᾶται ‡ ἔλεος κρίσεως.

14. Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἐὰν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν;

*15. Ἐὰν δὲ ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυμνοὶ ὑπάρχωσι, καὶ λειπόμενοι ὦσι τῆς † ἐφημέρου τροφῆς,

*16. Εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν· Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, ‡ θερμαίνεσθε, καὶ χορτάζεσθε· μὴ δῶτε δὲ αὐτοῖς τὰ † ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ‡ ὄφελος;

17. Οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἐὰν μὴ ἔργα ἔχῃ, νεκρά ἐστι καθ' ἑαυτήν.

18. Ἀλλ' ἐρεῖ τις· Σὺ πίστιν

Diliges proximum tuum sicut teipsum, pulchre facitis.

9. Si autem personam accipitis, peccatum operamini, redarguti à lege qvasi transgressores.

10. Qvicunq; enim totam legem servaverit, offendat autẽ in uno, factus est omnium reus

11. Ille enim dicens: Non mœchaberis, dixit &: Non occides: si autem non mœchaberis, occides autem, factus es transgressor legis.

12. Sic loqvimini, & sic facite, sicut per legem libertatis futuri judicari.

13. Nam judicium sine misericordia non facienti misericordiam: & contra gloriatur misericordia judicium.

14. Qvid illud utile, fratres mei, si fidem dicat qvis habere, opera autem non habeat, non potest fides salvare eum?

15. Si autem frater aut soror nudi sint, & destituti fuerint quotidiano victu.

16. Dicat autem aliqvis illis ex vobis: Ite in pace, calefacimini, & saturamini: non dederitis autem eis ea qvæ necessaria corporis, qvid illud utile?

17. Sic & fides, si non opera habeat, mortua est secundum seipsam.

18. Sed dicet quis; Tu fidem habes,

ἔχεις, κἀγὼ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου ἐκ τῶν ἔργων σου, κἀγὼ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν μου.

* 19. Σὺ πιστεύεις ὅτι ὁ Θεὸς εἷς ἐστι; καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ † φρίσσουσι.

20. Θέλεις δὲ γνῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστιν;

21. Ἀβραὰμ, ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἀνενέγκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον;

* 22. Βλέπεις ὅτι ἡ πίστις ‡ συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη;

23. Καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα· Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη.

24. Ὁρᾶτε τοίνυν ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον;

25. Ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ, ἡ πόρνη, οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἑτέρᾳ ὁδῷ ἐκβαλοῦσα;

26. Ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστιν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων νεκρά ἐστι. 13. † 7.

Κεφ. γ'. 3.

1 Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες

habes, & ego opera habeo. ostende mihi fidem tuam ex operibus tuis, & ego ostendam tibi ex operibus meis fidē meā

19. Tu credis qvoniam Deus unus est? pulchre facis: & dæmones credunt, & contremiscunt.

20. Vis autem scire, ô homo inanis, qvoniam fides sine operibus mortua est?

21. Abraham, pater noster nonne ex operibus justificatus est, offerens Isaac filium suum super altare?

22. Vides qvoniam fides cooperabatur operibus illius, & ex operibus fides consummata est?

23. Et suppleta est scriptura dicens, Credidit autem Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam, & amicus Dei appellatus est.

24. Videtis igitur, qvoniam ex operibus justificatur homo, & non ex fide tantum?

25. Similiter autem & Raab, meretrix, nonne ex operibus justificata est, suscipiens nuncios, & alia via ejiciens?

26. Sicut enim corpus sine spiritu mortuum est, ita & fides sine operibus mortua est.

CAPUT III.

1. NE multi magistri fiatis, fratres mei, scientes

τες ὅτι μεῖζον κρῖμα ληψόμεθα.

2. Πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνήρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.

3. Ἴδε τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν πρὸς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν.

* 4. Ἴδε, καὶ τὰ πλοῖα τηλικαῦτα ὄντα, καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετάγεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου ὅπου ἂν ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούληται.

* 5. Οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶ, καὶ μεγαλαυχεῖ. Ἰδοὺ, ὀλίγον πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει.

* 6. Καὶ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· οὕτως ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα, καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως, καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς γεέννης.

* 7. Πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἑρπετῶν τε καὶ ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ.

* 8. Τὴν δὲ γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι, ἀκατάσχετον κακόν· μεστὴ ἰοῦ θανατηφόρου.

* 9. Ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ γεγονότας·

qvoniam majus judicium capiemus.

2. Multa enim offendimus omnes: si qvis in verbo non offendit, hic perfectus vir, potens freno circumducere & totum corpus.

3. Ecce eqvis frena in ora mittimus ad obediendum ipsos nobis, etiam omne corpus illorum circumagimus.

4. Ecce & naves tantæ existentes & à validis ventis impulsæ, circumferuntur à modico gubernaculo, ubi impetus dirigentis voluerit.

5. Ita & lingua parvum membrum est, & magna gloriatur. Ecce exiguus ignis qvantam materiam incendit.

6. Et lingua ignis, mundus iniqvitatis. ita lingua constituitur in membris nostris maculans totum corpus, & inflammans rotam nativitatis, & inflammata à gehenna.

7. Omnis enim natura bestiarumqve & volucrum, serpentiumqve & marinorum domatur, & domita est natura humana.

8. At linguam nullus potest hominum domare: inecërcibile malum: plena veneno mortifero.

9. In ipsa benedicimus Deum, & Patrem, & in ipsa maledicimus homines illos ad similitudinem Dei factos.

*10. Ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κατάρα. Οὐ † χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι.

*11. Μήτι ἡ πηγὴ ἐκ τῆς αὐτῆς ‡ ὀπῆς † βρύει τὸ ‡ γλυκὺ καὶ τὸ ‡ πικρόν;

*12. Μὴ δύναται, ἀδελφοί μου, ‡ συκῆ ἐλαίας ποιῆσαι, ἢ ἄμπελος ‡ σῦκα; Οὕτως οὐδεμία ‡ πηγὴ † ἁλυκὸν καὶ γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ.

*13. Τίς σοφὸς καὶ † ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀναστροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πραΰτητι σοφίας.

14. Εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ τῆς ἀληθείας.

*15. Οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, ψυχικὴ, † δαιμονιώδης.

16. Ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκαταστασία καὶ πᾶν φαῦλον πρᾶγμα.

*17. Ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν ἁγνή ἐστιν, ἔπειτα ‡ εἰρηνική, ἐπιεικὴς, † εὐπειθὴς, μεστὴ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν, ‡ ἀδιάκριτος καὶ ἀνυπόκριτος.

18. Καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην. 35. † 15.

ΚΕΦ. δ'. 4.

1. Πόθεν πόλεμοι καὶ μάχαι ἐν ὑμῖν; Οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ

10. Ex ipso ore procedit benedictio, & maledictio, non oportet, fratres mei dilecti, hæc ita fieri.

11. Numqvid fons de eodem foramine emanat dulce, & amarum?

12. Numqvid potest, fratres mei, ficus oleas facere, aut vitis ficus? sic nullus fons salsam & dulcem facere aqvam.

13. Si qvis sapiens, & peritus in vobis, ostendat ex pulchra conversatione opera sua in mansuetudine sapientiæ,

14. Si autem zelum amarum habetis, & contentionem in corde vestro: ne gloriamini & mentimini adversus veritatē:

15. Non est ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, dæmoniaca.

16. Ubi enim zelus & irritatio, illic tumultuatio, & omnis prava actio.

17. Illa autem supernè sapientia, primum qvidem pudica est: deinde pacifica, modesta, bene suadibilis, plena misericordia & fructibus bonis, non dijudicans, & non simulata.

18. Fructus autem justitiæ in pace seminatur facientibus pacem.

CAPUT IV.

1. UNde bella & pugnæ in vobis? Non hinc, ex

τῶν ἡδονῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν;

2. Ἐπιθυμεῖτε, καὶ οὐκ ἔχετε· φονεύετε, καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε καὶ πολεμεῖτε, οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς.

3. Αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

*4. ‡ Μοιχοὶ καὶ ‡ μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ †φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστιν; ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίσταται.

*5. Ἢ δοκεῖτε ὅτι †κενῶς ἡ γραφὴ λέγει· Πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκησεν ἐν ἡμῖν;

6. Μείζονα δὲ δίδωσι χάριν, διὸ λέγει· Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

7. Ὑποτάγητε οὖν τῷ Θεῷ, ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν.

8. Ἐγγίσατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν· καθαρίσατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, καὶ ἁγνίσατε καρδίας, δίψυχοι.

*9. † Ταλαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ κλαύσατε· ὁ †γέλως ὑμῶν εἰς ‡πένθος μετασχηματισθήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς †κατήφειαν.

10. Ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς.

voluptatibus vestris militantibus in membris vestris?

2. Concupiscitis, & non habetis: occiditis, & zelatis, & non potestis adipisci: litigatis & belligeratis, & non habetis, propter non petere vos.

3. Petitis, & non accipitis, eo qvod male petitis: ut in voluptatibus vestris insumatis.

4. Adulteri & adulteræ, nescitis qvia amicitia mundi inimicitia Dei est? Qvicumqve ergo voluerit amicus esse mundi, inimicus Dei constituitur.

5. An putatis qvia inaniter Scriptura dicit, Ad invidiam concupiscit spiritus qvi habitat in nobis?

6. Majorem autem dat gratiam. Ideo dicit, Dominus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam.

7. Subditi estote ergo Deo: resistite diabolo: & fugiet à vobis.

8. Appropinquate Deo, & appropinqvabit vobis. Emundate manus, peccatores: & purificate corda, duplices animo.

9. Affligimini, & lugete, & plorate: risus vester in luctum convertatur, & gaudium in mœrorem.

10. Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos.

11. Ne

11. Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί· ὁ καταλαλῶν ἀδελφοῦ, καὶ κρίνων τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής.

11. Ne contraloqvimini alii aliis, fratres: contraloqvens fratri, & judicans fratrem suum, contraloqvitur legi, & judicat legem: si autem legem judicas, non es factor legis, sed judex.

* 12. Εἷς ἐστιν ὁ † νομοθέτης ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ τίς εἶ ὃς κρίνεις τὸν ἕτερον;

12. Unus est ille legislator, potens servare & perdere. tu autē qvis es qvi judicas alterū?

13. Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες· Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσομεν·

13. Agenunc dicentes: Hodie & cras ibimus in illam civitatem, & faciemus ibi annum unum, & mercabimur, & lucrabimur:

14. Οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ὑμῶν; Ἀτμὶς γάρ ἐστιν, ἡ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη.

14. Qvi ignoratis illud cras: Qvæ enim vita vestra? Vapor enim erit, ad modicum apparens, deinceps vero & evanescens.

15. Ἀντὶ τοῦ λέγειν ὑμᾶς· Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.

15. Pro dicere vos: Si Dominus voluerit, & vixerimus, & faciemus hoc aut illud.

16. Νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις τοιαύτη, πονηρά ἐστιν·

16. Nunc autem gloriamini in superbiis vestris: Omnis gloriatio talis maligna est.

17. Εἰδότι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστιν.

17. Scienti igitur bonum facere, & non facienti, peccatum illi est.

11. † 6.

Κεφ. έ. 5.

CAPUT V.

*1. ‡ Ἄγε νῦν οἱ πλούσιοι, κλαύσατε † ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις.

1. Age nunc divites, plorate, ululantes in miseriis vestris superventuris.

* 2. Ὁ πλοῦτος ὑμῶν † σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν † σητόβρωτα γέγονε·

2. Divitiæ vestræ putrefactæ sunt: & vestimenta vestra à tineis comesta facta sunt.

* 3. Ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ

3. Aurum vestrum & argen-

ἄργυρος † κατίωται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν ὡς πῦρ· ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις.

4. Ἰδοὺ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν † ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν, ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν, κράζει· καὶ αἱ † βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου ‡ σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν.

5. † Ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ‡ ἐσπαταλήσατε· ‡ ἐθρέψατε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν ἡμέρᾳ ‡ σφαγῆς.

6. Κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ ἀντιτάσσεται ὑμῖν.

7. Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοὶ, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου· ἰδοὺ, ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ, ἕως ἂν λάβῃ ὑετὸν † πρώϊμον καὶ † ὄψιμον.

8. Μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στηρίξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε.

9. Μὴ στενάζετε κατ' ἀλλήλων, ἀδελφοὶ, ἵνα μὴ κατακριθῆτε· ἰδοὺ, κριτὴς πρὸ τῶν θυρῶν ἕστηκεν.

10. ‡ Ὑπόδειγμα λάβετε τῆς † κακοπαθείας, ἀδελφοί μου, καὶ τῆς μακροθυμίας, τοὺς προφήτας οἱ ἐλάλησαν τῷ ὀνόματι Κυρίου.

11. Ἰδοὺ, ‡ μακαρίζομεν τοὺς

rum æruginavit: & ærugo eorum in testimonium vobis erit, & manducabit carnes vestras sicut ignis. Thesaurizastis in novissimis diebus.

4. Ecce merces operariorum metentium regiones vestras, intercepta à vobis, clamat: & clamores metentium in aures Domini Sabaoth introierunt.

5. Delitiati estis super terram, & lascivistis: enutristis corda vestra ut in die occisionis.

6. Condemnastis, occidistis justum: non restitit vobis.

7. Patientes estote igitur, fratres, usque ad adventum Domini. Ecce, agricola expectat pretiosum fructum terræ: patienter ferens in eum, donec accipiat pluviam matutinam & serotinam.

8. Patientes estote & vos: confirmate corda vestra, quoniam adventus Domini appropinquavit.

9. Ne ingemiscite adversus alii alios, fratres, ut non judicemini. Ecce, judex ante fores stetit.

10. Exemplum accipite, fratres mei, malorum perpessionis, & patientiæ, Prophetas, qui locuti sunt nomine Domini.

11. Ecce beatificamus tole-

ran-

ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ ἠκούσατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἴδετε, ὅτι † πολύσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος καὶ ‡ οἰκτίρμων.

12. Πρὸ πάντων δὲ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανὸν, μήτε τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον· ἤτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ, ναὶ καὶ τὸ οὒ, οὔ· ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.

* 13. ‡ Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω· ‡ εὐθυμεῖ τις; ‡ ψαλλέτω.

14. Ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν, ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου.

15. Καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· κἂν ἁμαρτίας ᾖ πεποιηκώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.

16. Ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰ παραπτώματα, καὶ εὔχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη.

* 17. Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν † ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι· καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ.

18. Καὶ πάλιν προσηύξατο, καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς.

19. Ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτὸν,

rantes. Tolerantiam Job audistis: & finem Domini vidistis, quoniam valde misericors est & miserator.

12. Ante omnia autem, fratres mei, ne jurate, neque cælum, neq; terram, neq; aliud quodcunque juramentum. Sit autem vestrum illud Etiam, etiam: & illud Non, non: ut non in hypocrisin decidatis.

13. Tristatur aliquis in vobis? æquo animo est quis? psallat.

14. Infirmatur quis in vobis? advocet presbyteros ecclesiæ: & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.

15. Et oratio fidei servabit laborantem, & eriget eum Dominus: & si peccata perpetravit, remittentur ei.

16. Confitemini alii aliis offensiones: & orate pro alii aliis, ut sanemini: multum valet deprecatio justi efficax.

17. Elias homo erat similiter passibilis nobis: & oratione oravit ad non pluendum: & non pluit super terram annos tres & menses sex.

18. Et rursum oravit: & cælum pluviam dedit, & terra germinavit fructum suum.

19. Fratres, si quis in vobis straverit à veritate, & converterit quis eum: 20. Sciæ

*20. Γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ, σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ ‡ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν. 24. † 11.

20. Sciat quod ille convertens peccatorem ab errore viæ suæ, servabit animam à morte, & operiet multitudinem peccatorum.

ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. ά. 1.

1 ΠΕΤΡΟΣ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας.

*2. Κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρὸς ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ‡ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

3. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν διὰ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,

*4. Εἰς ‡ κληρονομίαν ‡ ἄφθαρτον καὶ ‡ ἀμίαντον καὶ † ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς.

5. Τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἑτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ.

6. Ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλί-

PETRI APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA PRIOR.

CAPUT I.

1 PETRUS Apostolus Jesu Christi, electis advenis dispersionis Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Asiæ, & Bithyniæ,

2. Secundum prænotionem Dei Patris, in sanctificatione Spiritus, in obedientiam & aspersionem sanguinis JESU Christi: Gratia vobis & pax multiplicetur.

3. Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Jesu Christi, qui secundum multam suam misericordiam regenerans nos in spem vivam, per resurrectionem Jesu Christi ex mortuis.

4. In hæreditatem incorruptibilem, & incontaminatam, & immarcescibilem, conservatam in cœlis in vos,

5. In virtute Dei custoditos per fidem in salutem paratam revelari in tempore novissimo.

6. In quo exultatis modicum nunc,

γον ἄρτι (εἰ δέον ἐστὶ) λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς.

nunc, (si opus est) tristati in variis tentationibus.

* 7. Ἵνα τὸ † δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολὺ τιμιώτερον χρυσίου, τοῦ ἀπολλυμένου, διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου, εὑρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν καὶ δόξαν, ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7. Ut probatio vestræ fidei multo pretiosior auro illo perdito, per ignem vero exploratо, inveniatur in laudem & honorem & gloriam, in revelatione Jesu Christi:

* 8. Ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὁρῶντες, πιστεύοντες δὲ, ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ † ἀνεκλαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ.

8. Quem non videntes diligitis: in quem nunc non videntes, credentes autem, exultatis lætitia inenarrabili & glorificata,

9. Κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν.

9. Reportantes finem fidei vestræ, salutem animarum.

* 10. Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ † ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύσαντες.

10. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt Prophetæ, qui de illa in vos gratia prophetantes.

* 11. Ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς πνεῦμα Χριστοῦ, † προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα, καὶ τὰς μετὰ ταῦτα δόξας.

11. Scrutantes in quod vel quale tempus significaret in eis Spiritus Christi, prætestatus illas in Christum passiones, & post hæc glorias:

12. Οἷς ἀπεκαλύφθη, ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτὰ, ἃ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων ὑμᾶς ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι.

12. Quibus revelatum est, quia non sibimetipsis, vobis autem ministrabant ea, quæ nunc nuntiata sunt vobis, per eos evangelizantes vobis in Spiritu sancto misso de cælo, in quæ desiderant angeli prospicere.

* 13. Διὸ † ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, ‡ νήφοντες, † τελείως ἐλπίσατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

13. Ideo succincti lumbos mentis vestræ, sobrii, perfecte sperate in eam latam vobis gratiam in revelatione Jesu Christi,

* 14. Ὡς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ ‡ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρό-

14. Quasi filii obedientiæ, non configurati illis prius in ig-

τερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις.

15. Ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον, καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε.

16. Διότι γέγραπται· Ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι. Ψ14.5,17.

* 17. Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν † ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ τὸ ἑκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς ‡ παροικίας ὑμῶν χρόνον ‡ ἀναστράφητε.

* 18. Εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ ‡ χρυσίῳ ‡ ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς † πατροπαραδότου.

19. Ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ.

20. Προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς,

21. Τοὺς δι' αὐτοῦ πιστεύοντας εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν.

* 22. Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας διὰ πνεύματος εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον, ἐκ καθαρᾶς καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε † ἐκτενῶς.

ignorantia vestra cupiditatibus:

15. Sed secundum eum vocantem vos, Sanctum, & ipsi sancti in omni conversatione fiatis:

16. Quoniam scriptum est, Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum.

17. Et si Patrem invocatis eum sine acceptione personarum judicantem uniuscujusque opus, in timore commorationis vestræ tempus conversamini:

18. Scientes quod non corruptibilibus argento vel auro redempti estis de vana vestra conversatione paterna traditione accepta,

19. Sed pretioso sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Christi.

20. Præcogniti quidem ante constitutionem mundi, manifestati autem in novissimis temporibus propter vos:

21. Per ipsum credentes in Deum illum suscitantem eum à mortuis, & gloriam ei dantem, ut fidem vestram & spem esse in Deum.

22. Animas vestras castificantes in obedientia veritatis per Spiritum in fraternum amorem non simulatum, ex puro corde alii alios diligite impense,

23. Re-

*23. ‡ Ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ † σπορᾶς ‡ φθαρτῆς, ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος εἰς τὸν αἰῶνα.

24. Διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε.

25. Τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα· Τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. 23. † 10.

Κεφ. β'. 2.

1. Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλιάς,

*2. Ὡς † ἀρτιγέννητα βρέφη, τὸ † λογικὸν † ἄδολον ‡ γάλα ‡ ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε.

3. Εἴπερ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος.

4. Πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδεδοκιμασμένον, παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτὸν, ἔντιμον,

5. Καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς, ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας, εὐπροσδέκτους τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

*6. Διὸ καὶ περιέχει ἐν τῇ γραφῇ· Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιὼν λίθον ‡ ἀκρογωνιαῖον, ἐκλεκτὸν, ‡ ἔντιμον· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ, οὐ μὴ καταισχυνθῇ.

23. Renati non ex semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum Dei vivi & permanentis in æternum.

24. Quia omnis caro ut fœnum, & omnis gloria hominis ut flos fœni. exaruit fœnum, & flos ejus decidit:

25. At verbum Domini manet in æternum. Hoc autem est verbum evangelizatum in vos.

CAPUT II.

1. Deponentes igitur omnē malitiam, & omnem dolum, & simulationes, & invidias, & omnes oblocutiones,

2. Sicut modo geniti infantes, rationale sine dolo lac concupiscite: ut in eo augeamini.

3. Siqvidem gustastis qvoniam benignus ille Dominus.

4. Ad qvem accedentes, lapidem vivum, ab hominibus qvidem reprobatum, à autem Deo electum, honorabilem:

5. Et ipsi tanqvam lapides vivi superædificamini; domus spiritualis, sacerdotium sanctum, offerre hostias spirituales, bene acceptabiles Deo per Jesum Christum.

6. Propter qvod continetur in Scriptura: Ecce pono in Sion lapidem summum angularem, electum, pretiosum: & credens in eo, non pudefiet.

*7. Ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσι δὲ, λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ λίθος † προσκόμματος, καὶ πέτρα † σκανδάλου·

8. Οἳ προσκόπτουσι τῷ λόγῳ, ἀπειθοῦντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν.

*9. Ὑμεῖς δὲ, γένος ἐκλεκτὸν, † βασίλειον ‡ ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν· ὅπως τὰς ἀρετὰς † ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς.

10. Οἱ ποτὲ οὐ λαὸς, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ· οἱ οὐκ ἠλεημένοι, νῦν δὲ ἐλεηθέντες.

11. Ἀγαπητοὶ, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους, ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς.

*12. Τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν· ἵνα ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων † ἐποπτεύσαντες, δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

13. Ὑποτάγητε οὖν πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, διὰ τὸν Κύριον· εἴτε βασιλεῖ, ὡς ὑπερέχοντι·

*14. Εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν μὲν κακοποιῶν, ‡ ἔπαινον δὲ † ἀγαθοποιῶν·

7. Vobis igitur honor credentibus: non credentibus autem, lapis qvem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli: Et lapis offensionis, & petra scandali.

8. Qvi offendunt verbo, inpersuasi, in qvod & positi sunt.

9. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus in vendicationem, ut virtutes annuncietis ejus de tenebris vos vocantis in admirabile suum lumen.

10. Qvi aliqvando non populus, nunc autem populus Dei: qvi non consecuti misericordiam, nunc autem misericordiam consecuti.

11. Dilecti, obsecro tanqvam advenas, & peregrinos, abstinere carnalibus desideriis, qvæ militant adversus animam:

12. Conversationem vestram habentes honestam in gentibus, ut in qvo obloqvuntur vobis, ut malefactoribus, ex bonis operibus inspicientes, glorificent Deum in die visitationis.

13. Subjecti estote igitur omni humanæ creaturæ, propter Dominum: sive regi, qvasi super habenti.

14. Sive præsidibus, ut per eum missis, ad vindictam qvidem malefactorum, laudem vero beneagentium:

15. Quia

15. Ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἀγαθοποιοῦντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν·

16. Ὡς ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς † ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ.

17. Πάντας τιμήσατε· τὴν ‡ ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε· τὸν Θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα ‡ τιμᾶτε.

18. Οἱ ‡ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς ‡ δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ‡ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.

19. Τοῦτο γὰρ χάρις, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ‡ ὑποφέρει τις ‡ λύπας, πάσχων † ἀδίκως.

20. Ποῖον γὰρ † κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ.

21. Εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν, ὑμῖν † ὑπολιμπάνων † ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ‡ ἴχνεσιν αὐτοῦ·

22. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ·

23. Ὃς ‡ λοιδορούμενος οὐκ † ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει· παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως.

24. Ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον· ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις † ἀπογενόμενοι, τῇ

15. Qvia sic est voluntas Dei, benefacientes capistrare imprudentium hominum ignorantiam:

16. Qvasi liberi, & non qvasi velamen habentes malitiæ libertatem, sed sicut servi Dei.

17. Omnes honorate: Fraternitatem diligite: Deum timete: Regem honorificate.

18. Servi, subditi in omni timore dominis, non tantum bonis & æqvis, sed etiam pravis.

19. Hoc enim gratia, si propter conscientiam Dei suffert qvis tristitias, patiens injuste.

20. Qvæ enim laus, si peccantes, & colaphizati sustentis? Sed si bene facientes, & patientes sustinetis, hoc gratia apud Deum.

21. In hoc enim vocati estis: quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinqvens exemplum, ut sequamini vestigia ejus:

22. Qvi peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.

23. Qvi conviciis affectus non contra conviciabatur: patiens, non minabatur: tradebat autem judicanti juste.

24. Qvi peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui, justitiæ vivamus:

δικαιοσύνης ζήσωμεν· οὗ τῷ † μώλωπι ἰάθητε.

25. Ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώμενοι· ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν. 32. † 13.

Κεφ. γ'. 3.

1. Ὁμοίως αἱ γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται.

2. Ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν.

* 3. Ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν † ἐμπλοκῆς τριχῶν, καὶ † περιθέσεως χρυσίων, ἢ † ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος.

4. Ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὅ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελές.

5. Οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἅγιαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι ἐπὶ τὸν Θεὸν, ἐκόσμουν ἑαυτὰς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν.

* 6. Ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα, ἀγαθοποιοῦσαι, καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν † πτόησιν.

* 7. Οἱ ἄνδρες ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνῶσιν, ὡς ἀσθενεστέρῳ σκεύει τῷ † γυναικείῳ † ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς,

mus: cujus vibice ejus sanati estis:

25. Eratis enim sicut oves errantes: sed conversi estis nunc ad pastorem & episcopum animarum nostrarum.

CAPUT III.

1. Similiter mulieres subditæ propriis viris, ut & si qui non suadentur verbo, per mulierum conversationem sine verbo lucrifiant.

2. Aspicientes illam in timore castam conversationem vestram.

3. Quarum sit non extrinsecus implicationis capillorum, circumpositionis aureorum, aut indumenti vestimentorum ornatus.

4. Sed ille absconditus cordis homo, in incorruptibilitate lenis & quieti spiritus: qui est in conspectu Dei pretiosus.

5. Sic enim aliquando & illæ sanctæ mulieres sperantes in Deum, ornabant seipsas, subjectæ propriis viris.

6. Sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum eum vocans: cujus factæ estis natæ, benefacientes, & non timentes ullam consternationem animi.

7. Viri similiter, cohabitantes secundum cognitionem, quasi infirmiori vasi muliebri tribuentes honorem, tanquam & cohæredes gratiæ vitæ:

εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

8. Τὸ δὲ τέλος, πάντες † ὁμόφρονες, † συμπαθεῖς, † φιλάδελφοι, ‡ εὔσπλαγχνοι, † φιλόφρονες.

9. Μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τοὐναντίον δὲ εὐλογοῦντες· εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε.

10. Ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθάς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ καὶ χείλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.

11. Ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν.

12. Ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά.

13. Καὶ τίς ὁ κακώσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ μιμηταὶ γένησθε;

14. Ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε.

15. Κύριον δὲ τὸν Θεὸν ἁγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἕτοιμοι δὲ ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου.

16. Συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθήν· ἵνα ἐν ᾧ ‡ καταλαλῶ-

tæ: ad non intercidi orationes vestras.

8. At finis, omnes unanimes, compatientes, fraternitatis amatores, misericordes, humiles.

9. Non reddentes malum pro malo, aut convicium pro convicio: contrarium vero, benedicentes: scientes quia in hoc vocati estis, ut benedictionem hæreditate possideatis.

10. Nam volens vitam diligere, & videre dies bonos coerceat linguam suam à malo, & labia sua non loqui dolum.

11. Declinet à malo, & faciat bonum: inquirat pacem, & sequatur eam.

12. Quia oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum: Vultus autem Domini super faciendes mala.

13. Et quis ille male tractans vos, si boni imitatores fueritis?

14. Sed si & patimini propter justitiam, beati. At timorem eorum ne timueritis, neque conturbemini.

15. Dominum autem Deum sanctificate in cordibus vestris, parati vero semper ad apologiam omni poscenti vos rationem de ea in vobis spe: Cum modestia & timore,

16. Conscientiam habentes bonam, ut in eo quod oblo-

quun-

σιν ὑμῶν ὡς ‡ κακοποιῶν, ‡ κατασκυνθῶσιν οἱ ‡ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφήν.

17. Κρεῖττον γὰρ ἀγαθοποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν, ἢ κακοποιοῦντας.

18. Ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων· ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ, ζωοποιηθεὶς δὲ τῷ πνεύματι.

19. Ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκήρυξεν,

20. Ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγαι (τουτέστιν ὀκτὼ) ψυχαὶ διεσώθησαν δι' ὕδατος.

* 21. Ὃ καὶ ἡμᾶς ‡ ἀντίτυπον νῦν σώζει ‡ βάπτισμα, (οὐ σαρκὸς ‡ ἀπόθεσις † ῥύπου, ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς † ἐπερώτημα εἰς Θεὸν) δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ.

22. Ὃς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. 21. † 13.

Κεφ. δ'. 4.

*1. Χριστοῦ οὖν παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν † ὁπλίσασθε, ὅτι ὁ παθὼν ἐν σαρκὶ πέπαυται ἁμαρτίας,

* 2. Εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων

quuntur vobis ut malefactoribus, pudefiant illi calumniantes vestram bonam in Christo conversationem.

17. Melius enim benefacientes, (si velit voluntas Dei,) pati, quam male facientes,

18. Quia & Christus semel pro peccatis passus est, justus pro injustis; ut nos offerret Deo, mortificatus quidem carne, vivificatus autem spiritu.

19. In quo & illis in custodia spiritibus profectus prædicavit:

20. Incredulis aliquando, quando expectabat illa Dei longanimitas, in diebus Noe apparata arca: in quam paucæ (id est octo) animæ servatæ sunt per aquam.

21. Cui correspondens exemplar nunc & nos salvat baptisma non carnis depositio sordis, sed conscientiæ bonæ interrogatio in Deum, per resurrectionem Jesu Christi:

22. Qui est in dextera Dei, profectus in cælum subjectis sibi angelis, & potestatibus, & virtutibus.

CAPUT IV.

1. Christo igitur passo pro nobis carne, & vos, eadem cogitatione armamini, quia passus in carne, destitit peccato:

2. Ut non amplius hominum

desi-

ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν † ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ † βιῶσαι χρόνον.

*3 ‡ Ἀρκετὸς γὰρ ἡμῖν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος † βίᾳ τὸ θέλημα τῶν ἐθνῶν κατεργάσασθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, † οἰνοφλυγίαις, κώμοις, † πότοις, καὶ † ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις.

*4. Ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ‡ ἀσωτίας † ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες.

5. Οἱ ἀποδώσουσι λόγον τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

6. Εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.

7. Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς τὰς προσευχάς.

8. Πρὸ πάντων δὲ τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῆ ἔχοντες· ὅτι ἡ ἀγάπη καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

9. Φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἄνευ γογγυσμῶν.

10. Ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ.

*11. Εἴ τις λαλεῖ, ὡς ‡ λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς

desideriis, sed voluntati Dei reliquum in carne vivere tempus.

3. Sufficiens enim vobis præteritum tempus vitæ voluntatem Gentium adoperari, incedentes in proteryiis, cupiditatibus, vinolentiis, comessationibus, potationibus, & nefariis idololatriis.

4. In qvo peregrinantur, non concurrentibus vobis in eandem luxuriæ confusionem, blasphemantes.

5. Qvi reddent rationem ei parate habenti judicare vivos & mortuos.

6. In hoc enim & mortuis evangelizatum est, ut judicentur qvidem secundum homines carne, vivant autem secundum Deum spiritu.

7. Omnium autem finis appropinqvavit: Prudentes estote itaqve, & vigilate in orationes,

8. Ante omnia autem illam in vosipsos, charitatem propensā habentes: qvia charitas operiet multitudinē peccatorū

9. Hospitales in invicem, sine murmurationibus.

10. Unusqvisqve sicut accepit donum, in seipsos illud ministrantes, ut pulchri dispensatores variæ gratiæ Dei.

11. Si qvis loqvitur, ut eloqvia Dei: si qvis ministrat, tanquam

ἐξ † ἰσχύος ἧς † χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζηται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

qvam ex virtute, ſicut ſuppeditat Deus, ut in omnibus glorificetur Deus per Jeſum Chriſtum cui eſt gloria & imperium in ſecula ſeculorum. Amen.

12. Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένῃ, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος·

12. Dilecti, ne peregrinamini illa in vobis ignitione ad experimentum vobis facta, ſicut peregrini vobis contingente:

13. Ἀλλὰ καθὸ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε· ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῆτε ἀγαλλιώμενοι.

13. Sed ſicut communicatis Chriſti paſſionibus, gaudete: ut & in revelatione gloriæ ejus gaudeatis exultantes.

14. Εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι· ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται· κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται.

14. Si probris afficimini in nomine Chriſti, beati: qvoniam qvod gloriæ & ille Dei Spiritus, ſuper vos reqvievit, ſecundum qvidem eos blaſphematur, ſecundum autem vos glorificatur.

* 15. Μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεύς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιὸς, ἢ ὡς † ἀλλοτριοεπίσκοπος·

15. Non enim qvis veſtrum patiatur qvaſi homicida, aut fur, aut maleficus, aut ut alienorum explorator.

16. Εἰ δὲ ὡς Χριστιανὸς, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ μέρει τούτῳ.

16. Si autem ut Chriſtianus, non pudeſiat: glorificet autem Deum in parte hac.

17. Ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρῖμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ;

17. Qvoniam tempus incipi judicium à domo Dei. Si autem primum à nobis, qvis finis impersuaſorum Dei evangelio?

18. Καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;

18. Et ſi juſtus vix ſalvabitur, impius & peccator ubi parebit:

* 19. Ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες

19. Itaqve & patientes ſecun-

κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὡς πιστῷ † κτίστῃ παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς ἑαυτῶν ἐν † ἀγαθοποιΐᾳ. 15. † 10.

cundum voluntatem Dei, ut fideli creatori commendent animas suas in beneficentia.

Κεφ. ε. 5.

*1. Πρεσβυτέρους τοὺς ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ † συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός,

CAPUT V.

1. Presbyteros illos in vobis obsecro, ut compresbyter, & testis Christi passionum, qui & futuræ revelari gloriæ communicator:

*2. Ποιμάνατε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ‡ ἐπισκοποῦντες μὴ ‡ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως· μηδὲ † αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ † προθύμως·

2. Pascite illum in vobis gregem Dei, prospicientes non coacte, sed spontanè: neqve turpis lucri gratia, sed prompto animo:

3. Μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου.

3. Neqve ut dominantes cleris, sed exemplaria facti gregis.

*4. Καὶ φανερωθέντος τοῦ † ἀρχιποιμένος, κομιεῖσθε τὸν † ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

4. Et apparente illo principe pastorum, reportabitis immarcescibilem gloriæ coronam.

*5. Ὁμοίως νεώτεροι ὑποτάγητε πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι, τὴν ταπεινοφροσύνην † ἐγκομβώσασθε, ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

5. Similiter juniores, subditi estote senioribus. Omnes autem alii aliis subditi, humilitatem animi insinuate, qvia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam:

*6. Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν † κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ.

6. Humiliamini igitur sub potentem manum Dei, ut vos exalter in tempore:

*7. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ‡ ἐπιῤῥίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

7. Omnem solicitudinem vestram projicientes in eum: qvoniam ipsi cura est de vobis.

*8. Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων † ὠρυόμενος, περιπατεῖ, ζητῶν τινα καταπίῃ.

8. Sobrii estote, vigilate: qvia adversarius vester diabolus, tanqvam leo rugiens, ambulat qværens qvem devoret.

9. Ὃ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ

9. Cui resistite firmi fide:

sci-

πίσει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιπληροῦσθαι.

10. Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ἡμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει.

11. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

12. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ (ὡς λογίζομαι) δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ Θεοῦ εἰς ἣν ἕστηκατε.

13. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ, καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.

14. Ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀμήν. 16. † 12.

scientes eadem passionum illi in mundo vestræ fraternitati impleri.

10. At Deus omnis gratiæ vocans vos in æternam suam gloriam in Christo Jesu, modicum passos ipse perficiat vos, confirmet, roboret, fundet.

11. Ipsi gloria, & imperium in secula sæculorum, Amen.

12. Per Silvanum vobis fidelem fratrem, (ut arbitror) per pauca scripsi: obsecrans & contestans hanc esse veram gratiam Dei in quam statis.

13. Salutat vos in Babylone coelecta, & Marcus filius meus.

14. Salutate alii alios in osculo charitatis. Pax vobis omnibus in Christo Jesu. Amen.

ΠΕΤΡΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Κεφ. α'. 1.

1 Συμεὼν Πέτρος, δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῖς † ἰσότιμον ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ·

2. Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

PETRI APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA SECUNDA.

CAPUT I.

1 SIMON Petrus, servus & Apostolus Jesu Christi, iis æque pretiosam nobis sortitis fidem in justitia Dei nostri & salvatoris Jesu Christi:

2. Gratia vobis & pax adimpleatur in cognitione Dei, & Christi Jesu Domini nostri:

3. Quo-

3. Ὡς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδωρημένης, διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς.

3. Quomodo omnia nobis divinæ virtutis suæ ad vitam & pietatem donatæ, per cognitionem vocantis nos per gloriam, & virtutem:

* 4. Δι' ὧν τὰ † μέγιστα ἡμῖν καὶ ‡ τίμια ‡ ἐπαγγέλματα ‡ δεδώρηται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε ‡ θείας ‡ κοινωνοὶ φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς.

4. Per quæ pretiosa nobis & maxima promissa donata sunt: ut per hæc efficiamini divinæ consortes naturæ, fugientes ab illa in mundo in cupiditate corruptionis.

* 5. Καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν † παρεισενέγκαντες, ‡ ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει ὑμῶν τὴν ἀρετήν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνῶσιν,

5. Et hoc ipsum autem studium omne adinferentes subministrate in fide vestra virtutem, in autem virtute cognitionem.

6. Ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν εὐσέβειαν,

6. In autem cognitione temperantiam, in autem temperantia tolerantiam, in autem tolerantia pietatem.

7. Ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὴν ἀγάπην.

7. In autem pietate amorem fraternitatis, in autem amore fraternitatis charitatem.

8. Ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα, καὶ πλεονάζοντα, οὐκ ἀργοὺς οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπίγνωσιν.

8. Hæc enim vobis adsistentia & exuberantia, non otiosos nec sine fructu constituent in Domini nostri Jesu Christi cognitionem.

* 9. ὯΙ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα, τυφλός ἐστι, † μυωπάζων, † λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν.

9. Cui enim non adsunt hæc, cæcus est, non procul cernens, oblivionem accipiens purgationis veterum suorum delictorum.

10. Διὸ μᾶλλον, ἀδελφοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι· ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταίσητέ ποτε.

10. Ideo magis, fratres, studete firmam vestram vocationem & electionem facere. Hæc enim facientes, non impingetis aliquando.

11. Sic

11. Οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπιχορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

12. Διὸ οὐκ ἀμελήσω ὑμᾶς ἀεὶ ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας, καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρούσῃ ἀληθείᾳ.

13. Δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει·

* 14. Εἰδὼς ὅτι ‡ ταχινή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ ‡ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ‡ ἐδήλωσέ μοι.

* 15. Σπουδάσω δὲ καὶ † ἑκάστοτε ἔχειν ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ‡ ἔξοδον, τὴν τούτων † μνήμην ποιεῖσθαι.

* 16. Οὐ γὰρ ‡ σεσοφισμένοις ‡ μύθοις ‡ ἐξακολουθήσαντες ‡ ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ ‡ παρουσίαν, ἀλλὰ † ἐποπται γενηθέντες τῆς ἐκείνου ‡ μεγαλειότητος.

* 17. Λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ Πατρὸς τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ † τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς † μεγαλοπρεποῦς δόξης· Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα.

18. Καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ.

* 19. Καὶ ἔχομεν βεβαιότε-

11. Sic enim abundanter subministrabitur vobis introitus in æternum regnum Domini nostri, & Salvatoris Jesu Christi.

12. Ideo non negligam semper vos commonere de his, quamvis scientes, & confirmatos in præsenti veritate.

13. Justum autem arbitror, ad quantum sum in hoc tabernaculo, persuscitare vos in commonitione:

14. Sciens quod velox est depositio tabernaculi mei, sicut & Dominus noster Jesus Christus significavit mihi.

15. Studebo autem & singulatim habere vos post meum exitum horum memoriam facere.

16. Non enim sophisticatas fabulas secuti, notam fecimus vobis Domini nostri Jesu Christi virturem & præsentiam, sed speculatores facti illius magnitudinis.

17. Accipiens enim à Deo Patre honorem & gloriam, voce delata ei hujuscemodi à magnifica gloria, Hic est Filius meus dilectus, in quem ego beneplacui.

18. Et hanc vocem nos audivimus de cælo allatam, cum ipso existentes in monte sancto.

19. Et habemus firmiorem pro-

ρον τοῦ ‡ προφητικοῦ λόγου, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνῳ φαίνοντι ἐν † αὐχμηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα † διαυγάσῃ, καὶ † φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν.

* 20. Τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς, ἰδίας † ἐπιλύσεως οὐ γίνεται.

21. Οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ πνεύματος ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν οἱ ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι. 31. † 14.

Κεφ. β. 2.

* 1. Ἐγένοντο δὲ καὶ ‡ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὡς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται † ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες † παρεισάξουσιν αἱρέσεις ἀπωλείας, καὶ τὸν ἀγορά-σαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχινὴν ἀπώλειαν.

2. Καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀπωλείαις, δι' οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται.

* 3. Καὶ ἐν πλεονεξίᾳ † πλαστοῖς λόγοις ὑμᾶς ‡ ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρῖμα ‡ ἔκπαλαι οὐκ † ἀργεῖ, καὶ ἡ ἀπώλεια αὐτῶν οὐ ‡ νυστάζει.

* 4. Εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ‡ ἁμαρτησάντων οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ † σειραῖς ‡ ζόφου † ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν τετηρημένους.

propheticum sermonem: cui bene facitis attendentes quasi lucernæ apparenti in caliginoso loco, usque quo dies eluceſcat, & lucifer oriatur in cordibus vestris.

20. Hoc primum cognoſcentes, quod omnis prophetia ſcripturæ, propria interpretatione non fit.

21. Non enim voluntate hominis allata eſt aliqvando prophetia, ſed à Spiritu ſancto acti, locuti ſunt ſancti Dei homines.

CAPUT II.

1. Fuerunt vero & pſeudo prophetæ in populo, ſicut & in vobis erunt falſi doctores: qui abintroducent ſectas perditionis, & illum mercatum eos Dominum negantes: inferentes ſibi ipſis celerem perditionem.

2. Et multi ſequentur eorum luxurias: per quos via veritatis blaſphemabitur:

3. Et in avaritia fictis verbis vos negotiabuntur: quibus judicium ex olim non ceſſat, & perditio eorum non dormitat.

4. Si enim Deus angelis peccantibus non pepercit, ſed catenis caliginis detrudens in tartarum tradidit in judicium ſervatos:

5. Et

*5. Καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης ‡ κήρυκα ἐφύλαξε, ‡ κατακλυσμὸν κόσμῳ ‡ ἀσεβῶν ‡ ἐπάξας·

5. Et originali mundo non pepercit, sed octavum Noe, justitiæ præconem custodivit, diluvium mundo impiorum inducens,

*6. Καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας † τεφρώσας κατέκρινεν ‡ καταστροφῇ, ὑπόδειγμα μελλόντων † ἀσεβεῖν τεθεικώς.

6. Et civitates Sodomorum & Gomorrhæ in cinerem redigens, eversione damnavit, exemplum futurorum impie agere ponens.

7. Καὶ δίκαιον Λὼτ καταπονούμενον ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς ἐρύσατο.

7. Et justum Lot fatigatum à nefandorum in luxuria conversatione eripuit.

*8. †(Βλέμματι γὰρ καὶ ἀκοῇ ὁ δίκαιος, † ἐγκατοικῶν ἐν αὐτοῖς, ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ψυχὴν δικαίαν ἀνόμοις ἔργοις † ἐβασάνιζεν.)

8. Aspectu enim & auditu ille justus habitans in ipsis, diem ex die animam justam iniqvis operibus cruciabat.

*9. Οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ‡ ῥύεσθαι, ‡ ἀδίκους δὲ εἰς ἡμέραν κρίσεως κολαζομένους τηρεῖν.

9. Novit Dominus pios de tentationibus eripere, iniqvos vero in diem judicii cruciandos reservare.

*10. Μάλιστα δὲ τοὺς ὀπίσω σαρκὸς ἐν ἐπιθυμίᾳ † μιασμοῦ πορευομένους, καὶ ‡ κυριότητος καταφρονοῦντας· † τολμηταὶ, αὐθάδεις, δόξας οὐ ‡ τρέμουσι βλασφημοῦντες.

10. Maxime autem eos qvi post carnem in concupiscentia immunditiæ ambulantes, & dominationes contemnentes, audaces, sibi placentes, dignitates non horrent blasphemantes.

11. Ὅπου ἄγγελοι ἰσχύϊ καὶ δυνάμει μείζονες ὄντες, οὐ φέρουσι κατ' αὐτῶν παρὰ Κυρίῳ βλάσφημον κρίσιν.

11. Ubi angeli, fortitudine & virtute majores existentes, non portant adversum se à Domino blasphemũ judicium

*12. Οὗτοι δὲ, ὡς ἄλογα ζῶα φυσικὰ, γεγεννημένα εἰς † ἅλωσιν καὶ φθοράν, ἐν οἷς ἀγνοοῦσι βλασφημοῦντες, ἐν τῇ φθορᾷ αὐτῶν ‡ καταφθαρήσονται.

12. Hi vero velut irrationabilia animantia naturalia facta in captionem & corruptionem, in his qvæ ignorant, blasphemantes, in corruptione sua adcorrumpentur,

13. Re-

* 13. Κομιούμενοι μισθὸν ἀδικίας, ἡδονὴν ἡγούμενοι τὴν ἐν ἡμέρᾳ τρυφήν, σπίλοι καὶ † μῶμοι, † ἐντρυφῶντες ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν, ‡ συνευωχούμενοι ὑμῖν,

13. Reportantes mercedem injustitiæ, voluptatem existimantes illas in die delicias, labes & maculæ, luxuriantes in deceptionibus suis, crapulantes vobis,

14. Ὀφθαλμοὺς ἔχοντες μεστοὺς μοιχαλίδος, καὶ † ἀκατάπαυστους ἁμαρτίας, δελεάζοντες ψυχὰς ἀστηρίκτους, καρδίαν γεγυμνασμένην πλεονεξίας ἔχοντες, κατάρας τέκνα.

14. Oculos habentes plenos adulterii, & incessabiles peccati, inescantes animas instabiles, cor exercitatum avaritia habentes, maledictionis nati.

15. Καταλιπόντες τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν, ἐπλανήθησαν, ἐξακολουθήσαντες τῇ ὁδῷ τοῦ Βαλαὰμ τοῦ Βοσὸρ, ὃς μισθὸν ἀδικίας ἠγάπησεν.

15. Derelinquentes rectam viam, erraverunt, secuti viam Balaam, illius Bosor, qui mercedem iniquitatis amavit:

* 16. † Ἔλεγξιν δὲ ἔσχεν ἰδίας † παρανομίας· ‡ ὑποζύγιον ἄφωνον, ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον, ἐκώλυσε τὴν τοῦ προφήτου † παραφρονίαν.

16. Correptionem vero habuit propriæ transgressionis legis: subjugale mutum, in hominis voce loquutum, prohibuit Prophetæ insipientiam.

17. Οὗτοί εἰσι πηγαὶ ἄνυδροι, νεφέλαι ὑπὸ λαίλαπος ἐλαυνόμεναι, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται.

17. Hi sunt fontes sine aqua, nebulæ à turbine exagitatæ: quibus caligo tenebrarum in æternum reservata fuit.

18. Ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος φθεγγόμενοι δελεάζουσιν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς, ἐν ἀσελγείαις, τοὺς ὄντως ἀποφυγόντας τοὺς ἐν πλάνῃ ἀναστρεφομένους.

18. Superba enim vanitatis loquentes inescant in desideriis carnis, luxuriis, illos vere aufugientes illos in errore versatos.

19. Ἐλευθερίαν αὐτοῖς ἐπαγγελλόμενοι, αὐτοὶ δοῦλοι ὑπάρχοντες τῆς φθορᾶς· ᾧ γάρ τις ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται.

19. Libertatem illis promittentes, ipsi servi existentes corruptionis; cui enim quis superatus est, huic & servus factus est.

* 20. Εἰ γὰρ ‡ ἀποφυγόντες τὰ † μιάσματα τοῦ κόσμου ἐν

20. Nam aufugientes inquinamenta mundi in cogni-

ἐπιγνώσει τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τούτοις δὲ πάλιν ἐμπλακέντες ‡ ἡττῶνται, γέγονεν αὐτοῖς τὰ ἔσχατα χείρονα τῶν πρώτων.

21. Κρεῖττον γὰρ ἦν αὐτοῖς μὴ ἐπεγνωκέναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης, ἢ ἐπιγνοῦσιν ἐπιστρέψαι ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτοῖς ἁγίας ἐντολῆς.

* 22. ‡ Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς ‡ παροιμίας· Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸ ἴδιον † ἐξέραμα· καὶ † Ὗς ‡ λουσαμένη, εἰς † κύλισμα † βορβόρου. 48. † 24.

Κεφ. γ. 3.

*1. Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοὶ, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολὴν, ἐν αἷς ‡ διεγείρω ὑμῶν ἐν ‡ ὑπομνήσει τὴν ‡ εἰλικρινῆ ‡ διάνοιαν.

2. Μνησθῆναι τῶν προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἁγίων προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων ἡμῶν ἐντολῆς, τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος.

* 3. Τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ‡ ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ‡ ἐμπαῖκται, κατὰ τὰς ἰδίας αὐτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι.

4. Καὶ λέγοντες· Ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως.

5. Λανθάνει γὰρ αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπα-

tione Domini & salvatoris Jesu Christi, his vero rursus implicati superantur: facta sunt eis posteriora deteriora prioribus.

21. Melius enim erat illis non agnovisse viam justitiæ, qvam agnoscentibus reverti ex tradito eis sancto mandato.

22. Contigit autem eis illud veri proverbii, Canis reversus ad proprium vomitum: &, sus lota, in volutabrum luti.

CAPUT III.

1. Hanc jam, dilecti, secundam vobis scribo epistolam, in qvibus excito vestram in commonitione sinceram mentem:

2. Meminisse illorum prædictorum verborum à sanctis Prophetis & Apostolorum vestrorum mandati, Domini & Salvatoris:

3. Hoc primum scientes, qvod venient in novissimo dierum irrisores, juxta proprias concupiscentias ipsorum ambulantes,

4. Et dicentes: Ubi est promissio adventus ejus? ex qvo enim patres dormierunt, omnia sic permanent ab initio creationis.

4. Latet enim eos hoc volentes, qvod cæli erant jam olim, &

λαι, καὶ ἐξ ὕδατος καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ.

*6. Δι' ὧν ὁ τότε κόσμος ὕδατι † κατακλυσθεὶς ἀπώλετο.

7. Οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ τεθησαυρισμένοι εἰσὶ, πυρὶ τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπωλείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

8. Ἓν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοὶ, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία.

*9. Οὐ ‡ βραδύνει ὁ Κύριος τῆς ἐπαγγελίας, (ὡς τινες † βραδυτῆτα ἡγοῦνται) ἀλλὰ μακροθυμεῖ εἰς ἡμᾶς, μὴ βουλόμενός τινας ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν χωρῆσαι.

*10. Ἥξει δὲ ἡ ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτης ἐν νυκτὶ, ἐν ᾗ οὐρανοὶ † ῥοιζηδὸν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται.

11. Τούτων οὖν πάντων λυομένων, ποταποὺς δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἁγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις.

*12. Προσδοκῶντας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ ‡ στοιχεῖα ‡ καυσούμενα † τήκεται;

13. Καινοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

& terra de aqva & per aqvam, consistens Dei verbo:

6. Per qvæ ille tunc mundus aqva inundatus periit.

7. At nunc cæli & terra, eo ipsius verbo repositi sunt, igni reservati in diem judicii & perditionis impiorum hominum.

8. Unum vero hoc non lateat vos, dilecti, qvia unus dies apud Dominū sicut mille anni, & mille anni, sicut unus dies.

9. Non tardat Dominus promissionem, sicut qvidam tarditatem ducunt: sed patienter agit in nos, non volens ullos perire, sed omnes ad pœnitentiam tendere.

10. Veniet autem dies Domini ut fur in nocte, in qvo cæli stridenter præreribunt: elementa vero æstuantia solventur: & terra & qvæ in ipsa opera exurentur.

11. His igitur omnibus solutis, qvales oportet esse vos in sanctis conversationibus & pietatibus,

12. Expectantes & properantes adventum Dei diei, per qvem cæli ardentes solventur, & elementa æstuantia liqvescent?

13. Novos vero cælos & terram novam secundum ipsius promissum expectamus, in qvibus justitia habitat.

14. Διὸ, ἀγαπητοὶ, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώμητοι αὐτῷ εὑρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ.

15. Καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακροθυμίαν, σωτηρίαν ἡγεῖσθε· καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν,

16. Ὡς καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς, λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων, ἐν οἷς ἐστι † δυσνόητά τινα, ἃ οἱ † ἀμαθεῖς καὶ ‡ ἀστήρικτοι † στρεβλοῦσιν, ὡς καὶ τὰς λοιπὰς γραφὰς, πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν.

* 17. Ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοὶ, ‡ προγινώσκοντες, φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ‡ ἀθέσμων ‡ πλάνῃ ‡ συναπαχθέντες, ἐκπέσητε † ἰδίου † στηριγμοῦ.

18. Αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέραν αἰῶνος. Ἀμήν. 23. † 8.

14. Ideo, dilecti, hæc expectantes, studete immaculati & inviolati ei inveniri in pace:

15. Et Domini nostri longanimitatem, salutem arbitremini, sicut & dilectus noster frater Paulus secundum sibi datam sapientiam scripsit vobis:

16. Sicut & in omnibus Epistolis loquens in eis de his, in quibus sunt difficilia intellectu quædam, quæ indocti & instabiles detorquent, sicut & cæteras scripturas, ad propriam ipsorum perditionem.

17. Vos igitur, dilecti, præcognoscentes custodite, ut ne nefariorum errore simul traducti excidatis propria firmitate.

18. Crescite vero in gratia & cognitione Domini nostri & salvatoris Jesu Christi. Ipsi gloria & nunc in diem æternitatis. Amen.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

Κεφ. ά. 1.

1. Ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὃ ἐθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς.

2. (Καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ

JOANNIS APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA PRIMA.

CAPUT I.

1. Quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus oculis nostris, quod spectavimus, & manus nostræ contrectaverunt de verbo vitæ.

2. Et vita manifestata est:

&

ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν, τὴν αἰώνιον, ἥτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν.)

3. Ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

4. Καὶ ταῦτα γράφομεν ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

5. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἀναγγέλλομεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστι, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐδεμία.

6. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκότει περιπατῶμεν, ψευδόμεθα, καὶ οὐ ποιοῦμεν τὴν ἀλήθειαν.

7. Ἐὰν δὲ ἐν τῷ φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτὶ, κοινωνίαν ἔχομεν μετ' ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

8. Ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

9. Ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθαρίσῃ ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας.

& vidimus, & teſtamur, & annunciamo vobis illam vitam, illam æternam, quæ erat apud Patrem, & apparuit nobis:

3. Quod vidimus, & audivimus, annunciamus vobis, ut & vos communionem habeatis cum nobis, & communio vero noſtra cum Patre & cum Filio ejus Jeſu Chriſto.

4. Et hæc ſcribimus vobis, ut gaudium veſtrum ſit plenum,

5. Et eſt hæc annunciatio quam audivimus ab eo, & annunciamus vobis, quoniam Deus lux eſt, & tenebræ in eo non ſunt ullæ.

6. Si dixerimus quoniam communionem habemus, cum eo & in tenebris ambulamus, mentimur, & non facimus veritatem.

7. Si autem in luce ambulamus, ſicut ipſe eſt in luce, communionem habemus alii cum aliis: Et ſanguis Jeſu Chriſti filii ejus emundat nos ab omni peccato.

8. Si dixerimus quoniam peccatum non habemus, nos ipſos ſeducimus: & veritas non eſt in nobis.

9. Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt & juſtus ut remittat nobis peccata, & emundet nos ab omni iniquitate.

10. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην ποιοῦμεν αὐτὸν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. 1. † ο.

Κεφ. β'. 2.

*1. Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε· καὶ ἐάν τις ἁμάρτῃ, ‡ παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον.

*2. Καὶ αὐτὸς ‡ ἱλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν· οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

3. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτὸν, ἐὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.

4. Ὁ λέγων, ἔγνωκα αὐτὸν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστὶ, καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν·

5. Ὃς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ ἐσμεν.

6. Ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει, καθὼς ἐκεῖνος περιεπάτησε, καὶ αὐτὸς οὕτως περιπατεῖν.

7. Ἀδελφοὶ, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιὰν, ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς. ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιά ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς.

8. Πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὅ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν ὑμῖν· ὅτι ἡ σκο-

10. Si dixerimus qvoniam non peccavimus, mendacem facimus eum: & verbum ejus non est in nobis.

CAPUT II.

1. Filioli mei, hæc scribo vobis, ut non peccetis: Et si qvis peccaverit advocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum:

2. Et ipse propitiatio est pro peccatis nostris: non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

3. Et in hoc scimus qvoniam cognovimus eum, si mandata ejus observemus.

4. Dicens, Novi eum, & mandata ejus non servans, mendax est, & in hoc veritas non est.

5. Qvi autem servat ejus verbum, vere in hoc charitas Dei perfecta est: in hoc cognoscimus qvoniam in ipso sumus.

6. Dicens in ipso manere, debet, sicut ille ambulavit, & ipse ita ambulare.

7. Fratres, non mandatum novum scribo vobis, sed mandatum vetus, qvod habuistis ab initio. Mandatum vetus est verbum qvod audistis ab initio.

8. Iterum mandatum novum scribo vobis, qvod est verum in ipso, & in vobis; qvia tene-

τία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει.

9. Ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶν ἕως ἄρτι.

10. Ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν.

11. Ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ σκοτίᾳ ἐστὶ, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει, ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

12. Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

13. Γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. γράφω ὑμῖν, παιδία, ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα.

14. Ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροί ἐστε, καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρόν.

15. Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ· ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ·

*16. Ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκὸς, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ‡ ἀλαζονεία τοῦ βίου οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί.

tenebræ transeunt, & lumen verum jam lucet.

9. Dicens in luce esse, & fratrem suum odio habens, in tenebris est usque adhuc:

10. Diligens fratrem suum, in lumine manet: & scandalum in eo non est.

11. Verum odio habens fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit qvo eat: qvia tenebræ obcæcaverunt ejus oculos.

12. Scribo vobis, filioli, qvoniam remittuntur vobis peccata propter nomen ejus.

13. Scribo vobis, patres, qvoniam cognovistis eum ab initio: Scribo vobis, adolescentes, qvoniam vicistis malignum. Scribo vobis, infantes, qvoniam cognovistis Patrem.

14. Scripsi vobis, patres qvoniam cognovistis eum ab initio: scripsi vobis adolescentes, qvoniam fortes estis, & verbum Dei in vobis manet, & vicistis illum malignum.

15. Ne diligite mundum, neqve ea qvæ in mundo. Si qvis diligit mundum, non est charitas Patris in eo:

16. Qvoniam omne illud in mundo, concupiscentia carnis, & concupiscentia oculorum & superbia vitæ non est ex Patre, sed ex mundo est.

17. Καὶ ὁ κόσμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

17. Et mundus transit, & concupiscentia ejus. Verum faciens voluntatem Dei, manet in æternum.

18. Παιδία, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκομεν ὅτι ἐσχάτη ὥρα ἐστίν.

18. Pueruli, noviſſima hora eſt: & ſicuti audiſtis quia antichriſtus venit, & nunc antichriſti multi facti ſunt: unde ſcimus, quia noviſſima hora eſt.

19. Ἐξ ἡμῶν ἐξῆλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερωθῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν.

19. Ex nobis exierunt: ſed non erant ex nobis: ſi enim fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique cum nobis: ſed ut manifeſti ſint, quoniam non ſunt omnes ex nobis.

20. Καὶ ὑμεῖς †χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ ἁγίου, καὶ οἴδατε πάντα.

20. Et vos unctionem habetis à Sancto, & noſtis omnia.

21. Οὐκ ἔγραψα ὑμῖν ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλήθειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ ἔστι.

21. Non ſcripſi vobis, qvod non noſtis veritatem, ſed qvod noſtis eam: & quoniam omne mendaciũ ex veritate non eſt.

22. Τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱόν.

22. Quis eſt mendax, ſi non negans quoniam Jeſus non eſt Chriſtus? Hic eſt antichriſtus, ille negans Patrem & Filium.

23. Πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει.

23. Omnis negans Filium, nec Patrem habet.

24. Ὑμεῖς οὖν ὃ ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν ὑμῖν μενέτω· ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὃ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε.

24. Vos igitur quod audiſtis ab initio, in vobis permaneat: ſi in vobis manſerit quod ab initio audiſtis, & vos in Filio & in Patre manebitis.

25. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν αὐτὸς ἐπηγγείλατο ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

25. Et hæc eſt repromiſſio, quam ipſe pollicitus eſt nobis, illam vitam æternam.

26. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν περὶ τῶν πλανώντων ὑμᾶς.

26. Hæc ſcripſi vobis de illis ſeducentibus vos.

27. Et

27. Καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐτοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ οὐ χρείαν ἔχετε, ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ' ὡς τὸ αὐτοῦ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ οὐκ ἔστι ψεῦδος· καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μενεῖτε ἐν αὐτῷ.

27. Et vos unctionem quam accepistis ab eo, in vobis manet, & non opus habetis ut aliquis doceat vos: sed sicut ipsa unctio docet vos de omnibus, & vera est, & non est mendacium. Et sicut docuit vos, manete in eo.

28. Καὶ νῦν, τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ὅταν φανερωθῇ, ἔχωμεν παῤῥησίαν, καὶ μὴ αἰσχυνθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ.

28. Et nunc, filioli, manete in eo: ut cum apparuerit, habeamus fiduciam, & non pudefiamus ab eo in adventu ejus.

29. Ἐὰν εἰδῆτε ὅτι δίκαιός ἐστι, γινώσκετε ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, ἐξ αὐτοῦ γεγέννηται.

29. Si scitis quoniam justus est, scitote quoniam omnis faciens justitiam ex ipso natus est.

4. † ο.

Κεφ. γ'. 3.

CAPUT III.

1. Ἴδετε ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατὴρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κληθῶμεν· διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἔγνω αὐτόν.

1. Videte qualem charitatem dedit nobis Pater, ut nati Dei vocemur. Propter hoc mundus non novit nos, quia non novit eum.

2. Ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὔπω ἐφανερώθη τί ἐσόμεθα· οἴδαμεν δὲ ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα· ὅτι ὀψόμεθα αὐτὸν καθώς ἐστι.

2. Dilecti, nunc nati Dei sumus: & nondum apparuit quid erimus. Scimus autem quoniam si apparuerit, similes ei erimus: quoniam videbimus eum sicuti est.

3. Καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' αὐτῷ, ἁγνίζει ἑαυτὸν, καθὼς ἐκεῖνος ἁγνός ἐστι.

3. Et omnis habens spem hanc in eo, sanctificat seipsum, sicut ille sanctus est.

4. Πας ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ· καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία.

4. Omnis faciens peccatum, & transgressionem legis facit: & peccatum est transgressio legis.

5. Καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ· καὶ ἁμαρτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστι.

5. Et scitis quia ille apparuit, ut peccata nostra tolleret: & peccatum in eo non est.

6. Πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων, οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρτάνων, οὐχ ἑώρακεν αὐτὸν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν.

7. Τεκνία, μηδεὶς πλανάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην, δίκαιός ἐστιν, καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν.

8. Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν, ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν· ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου.

9. Πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται.

10. Ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

* 11. Ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ † ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους.

12. Οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· καὶ χάριν τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, δίκαια.

13. Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί μου, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος.

14. Ἡμεῖς οἴδαμεν ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν, μένει ἐν τῷ θανάτῳ.

15. Πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν

6. Omnis in eo manens, non peccat. omnis peccans, non vidit eum, nec cognovit eum.

7. Filioli, nemo seducat vos: Faciens justitiam, justus est, sicut ille justus est.

8. Faciens peccatum, ex diabolo est: qvoniam ab initio diabolus peccat. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolvat opera diaboli.

9. Omnis natus ex Deo, peccatum non facit: qvoniam semen ipsius in eo manet: & non potest peccare, qvoniam ex Deo natus est.

10. In hoc manifesti sunt nati Dei, & nati diaboli. Omnis non faciens justitiam, non ex Deo, & non diligens fratrem suum.

11. Qvoniam hæc est annunciatio, qvam audistis ab initio, ut diligamus alii alios.

12. Non sicut Cain ex maligno erat: & occidit fratrem suum. Et gratia cujus occidit eum? Qvoniam opera ejus maligna erant: qvæ autem fratris ejus justa.)

13. Ne admiremini, fratres mei, si odit vos mundus.

14. Nos scimus qvoniam translati sumus de morte ad vitam qvoniam diligimus fratres. Non diligens fratrem, manet in morte.

15. Omnis odio habens fratrem

φὸν αὐτοῦ, ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἴδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν.

trem suum, homicida est. Et scitis qvoniam omnis homicida non habet vitam æternam in se manentem.

16. Ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θεῖναι.

16. In hoc cognovimus charitatem Dei, qvoniam ille pro nobis animam suam posuit: & nos debemus pro fratribus animas ponere.

17. Ὃς δ' ἂν ἔχῃ τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρείαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ;

17. Qvi vero habuerit victum mundi, & viderit fratrem suum opus habentem, & clauserit viscera sua ab eo, qvomodo charitas Dei manet in eo?

18. Τεκνία μου, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μηδὲ γλώσσῃ, ἀλλ' ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ.

18. Filioli mei, non diligamus verbo, neqve lingua, sed opere & veritate.

19. Καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμὲν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσομεν τὰς καρδίας ἡμῶν.

19. Et in hoc cognoscimus qvoniam ex veritate sumus, & ante eum suadebimus corda nostra.

20. Ὅτι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα.

20. Qvoniam si reprehenderit nos cor, qvod major est Deus corde nostro, & novit omnia.

21. Ἀγαπητοὶ, ἐὰν ἡ καρδία ἡμῶν μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παῤῥησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν Θεόν.

21. Dilecti, si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum.

22. Καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν παρ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν.

22. Et qvicqvid petierimus, accipiemus ab eo: qvoniam mandata ejus custodimus: & placita coram eo facimus.

23. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν.

23. Et hoc est mandatum ejus, Ut credamus nomini Filii ejus Jesu Christi: & diligamus alii alios, sicut dedit mandatum.

24. Καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ· καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν. 1. Joh. 1.

24. Et servans mandata ejus, in illo manet, & ipse in eo manet & in hoc scimus quoniam manet in nobis, de Spiritu quem dedit nobis.

Κεφ. δ'. 4.

CAPUT IV.

1. Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ Θεοῦ ἐστιν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον.

1. Dilecti, ne omni spiritui credite: sed probate spiritus, si ex Deo sint: quoniam multi pseudoprophetæ exierunt in mundum.

2. Ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι.

2. In hoc cognoscitur spiritus Dei. omnis spiritus qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est:

3. Καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα, ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι. καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἤδη.

3. Et omnis spiritus qui non confitetur Jesum Christum in carne venientem, ex Deo non est: & hic est antichristi: de quo audistis, quoniam venit: & nunc in mundo est jam.

4. Ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν, ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ.

4. Vos ex Deo estis, filioli, & vicistis eos, quoniam major est qui in vobis, quam qui in mundo.

5. Αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ, διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ κόσμος αὐτῶν ἀκούει.

5. Ipsi de mundo sunt: propter hoc de mundo loquuntur, & mundus eos audit.

6. Ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν, ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.

6. Nos ex Deo sumus. Cognoscens Deum, audit nos: qui non est ex Deo, non audit nos. Ex hoc cognoscimus Spiritum veritatis, & spiritum erroris.

7. Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν, ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται, καὶ γινώσκει τὸν Θεόν.

7. Dilecti, diligamus alii alios, quia charitas ex Deo est: Et omnis diligens ex Deo natus est, & cognoscit Deum.

8. Qui

8. Ὁ μὴ ἀγαπῶν, οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.

9. Ἐν τούτῳ ἐφανερώθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ.

10. Ἐν τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἱλασμὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν.

11. Ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν.

12. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετελειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν.

13. Ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν.

14. Καὶ ἡμεῖς τεθεάμεθα, καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν σωτῆρα τοῦ κόσμου.

15. Ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ.

16. Καὶ ἡμεῖς ἐγνώκαμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν· ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ Θεὸς ἐν αὐτῷ.

17. Ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ

8. Qui non diligens, non novit Deum: quoniam Deus charitas est.

9. In hoc apparuit charitas Dei in nobis, quoniam filium suum unigenitum misit Deus in mundū, ut vivamus per eum

10. In hoc est charitas, non quod nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse dilexit nos: & misit filium suum propitiationem pro peccatis nostris.

11. Dilecti, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alii alios diligere.

12. Deum nemo unquam vidit: Si diligamus alii alios, Deus in nobis manet: & charitas ejus perfecta est in nobis.

13. In hoc cognoscimus quoniam in eo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis.

14. Et nos vidimus, & testificamur quoniam Pater misit Filium Salvatorem mundi.

15. Quisquis confessus fuerit quoniam Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo.

16. Et nos cognovimus, & credidimus charitatem quam habet Deus in nobis. Deus charitas est, & manens in charitate, in Deo manet, & Deus in eo manet.

17. In hoc perfecta est chari-

ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα παῤῥησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι, καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

* 18. Φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ, ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον· ὅτι ὁ φόβος † κόλασιν ἔχει· ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ.

19. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς.

20. Ἐάν τις εἴπῃ· Ὅτι ἀγαπῶ τὸν Θεὸν, καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὃν ἑώρακε, τὸν Θεὸν ὃν οὐχ ἑώρακε, πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

21. Καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν Θεὸν, ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. 1. † ο.

Κεφ. ε'. 5.

1. Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ Χριστὸς, ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα, ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον ἐξ αὐτοῦ.

2. Ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν.

3. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν.

* 4. Ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ τὸν κόσμον·

tas cum nobis, ut fiduciam habeamus in die judicii: qvia sicut ille est, & nos sumus in mundo hoc.

18. Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem: qvoniam timor punitionem habet: at timens non perfectus est in charitate.

19. Nos diligimus eum, qvoniam ipse prior dilexit nos.

20. Si qvis dixerit Qvoniam diligo Deum, & fratrem suum oderit, mendax est. Nam non diligens fratrem suum qvem vidit, Deum qvem non vidit, qvomodo potest diligere?

21. Et hoc mandatum habemus ab eo, ut diligens Deum, diligat & fratrem suum.

CAPUT V.

1. OMnis credens qvoniam Jesus est Christus, ex Deo natus est: & omnis diligens genitorem, diligit & genitum ex eo.

2. In hoc cognoscimus qvoniam diligimus natos Dei, cum Deum diligimus, & mandata ejus servamus.

3. Hæc enim est charitas Dei, ut mandata ejus custodiamus: & mandata ejus gravia non sunt.

4. Qvoniam omne natum ex Deo, vincit mundum. & hæc est

καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ † νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν.

est victoria vincens mundum, fides nostra.

5. Τίς ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ;

5. Qvis est vincens mundum, si non credens qvoniam Jesus est Filius Dei?

6. Οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος, Ἰησοῦς ὁ Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ τῷ αἵματι· καὶ τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ πνεῦμά ἐστιν ἡ ἀλήθεια.

6. Hic est ille veniens per aqvam & sanguinem, Jesus ille Christus, non in aqva solum, sed in aqva & sanguine. Et Spiritus est ille testans, qvoniam Spiritus est veritas.

7. Ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῷ οὐρανῷ, ὁ Πατὴρ, ὁ Λόγος, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα· καὶ οὗτοι οἱ τρεῖς ἓν εἰσι.

7. Qvoniam tres sunt illi testantes in cælo, Pater, & Verbum, & sanctus Spiritus: & hi tres unum sunt.

8. Καὶ τρεῖς εἰσὶν οἱ μαρτυροῦντες ἐν τῇ γῇ, τὸ πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἓν εἰσιν.

8. Et tres sunt illi testantes in terra, Spiritus, & aqva, & sanguis. & tres in unum sunt.

9. Εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ ἣν μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

9. Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est: qvoniam hoc est testimonium Dei, qvod testificatus est de Filio suo.

10. Ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν ἑαυτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ Θεῷ, ψεύστην πεποίηκεν αὐτὸν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.

10. Credens in Filium Dei, habet testimonium in se: non credens Deo, mendacem fecit eum: qvia non credidit in testimonium qvod testificatus est Deus de filio suo.

11. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία, ὅτι ζωὴν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός· καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐστιν.

11. Et hoc est testimonium, Qvoniam vitam æternam dedit nobis Deus. Et hæc vita in Filio ejus est.

12. Ὁ ἔχων τὸν υἱὸν, ἔχει τὴν ζωήν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

12. Habens Filium, habet vitam: non habens Filium Dei, vitam non habet.

16. Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν τοῖς

13. Hæc scripsi vobis credenti-

πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ· ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, καὶ ἵνα πιστεύητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

14. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παῤῥησία ἣν ἔχομεν πρὸς αὐτὸν, ὅτι ἐάν τι αἰτώμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει ἡμῶν.

15. Καὶ ἐὰν οἴδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν, ὃ ἂν αἰτώμεθα, οἴδαμεν ὅτι ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ἠτήκαμεν παρ' αὐτοῦ.

16. Ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θανάτον, αἰτήσει, καὶ δώσει αὐτῷ ζωὴν, τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θανάτον· ἔστιν ἁμαρτία πρὸς θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ.

17. Πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστὶ· καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

18. Οἴδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐχ ἁμαρτάνει· ἀλλ' ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ, τηρεῖ ἑαυτὸν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ.

19. Οἴδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται.

20. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἥκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν· καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ· οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἡ ζωὴ αἰώνιος.

21. Τεκνία, φυλάξατε ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν εἰδώλων. Ἀμήν. † I.

dentibus in nomen Filii Dei, ut sciatis quoniam vitam æternam habetis, & ut credatis in nomen Filii Dei.

14. Et hæc est fiducia quam habemus ad eum, quia si quid petierimus secundum voluntatem ejus, audit nos.

15. Et si scimus quia audit nos, quicquid petierimus, scimus quoniam habemus petitiones quas postulavimus ab eo.

16. Si quis viderit fratrem suum peccantem peccatum non ad mortem, petet & dabit ei vitam, peccantibus non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget.

17. Omnis iniquitas peccatum est: & est peccatum non ad mortem.

18. Scimus quia omnis natus ex Deo, non peccat: sed ille genitus ex Deo conservat seipsum, & ille malignus non tangit eum.

19. Scimus quoniam ex Deo sumus: & mundus totus in maligno positus est.

20. Scimus autem quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis mentem, ut cognoscamus verum Deum: & sumus in vero, in filio ejus Jesu Christo. Hic est verus Deus, & vita æterna.

21. Nati, custodite vos ipsos ab idolis. Amen. IO-

1 Ὁ Πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν

2. Διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα.

3. Ἔσται μεθ' ὑμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ πατρὸς, καὶ παρὰ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρὸς, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

4. Ἐχάρην λίαν ὅτι εὕρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός.

* 5. Καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, ✝ κυρία, οὐχ ὡς ἐντολὴν γράφων σοι ✝ καινὴν, ἀλλὰ ἣν εἴχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους.

6. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ· αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατῆτε.

* 7. Ὅτι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί· οὗτός ἐστιν ὁ ✝ πλάνος καὶ ὁ ✝ ἀντίχριστος.

8. Βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα, ἀλλὰ

JOANNIS APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA SECUNDA.

1. PResbyter Electæ dominæ, & natis ejus, quos ego diligo in veritate: & non ego solus, sed & omnes cognoscentes veritatem,

2. Propter veritatem manentem in nobis, & cum nobis erit in æternum.

3. Sit cum vobis gratia, misericordia, pax, à Deo Patre, & à Domino Jesu Christo Filio Patris, in veritate & charitate.

4. Gavisus sum valde quoniam inveni de natis tuis ambulantes in veritate, sicut mandatum accepimus à Patre.

5. Et nunc rogo te, domina, non tanquam mandatum scribens tibi novum, sed quod habuimus ab initio: ut diligamus alii alios.

6. Et hæc est charitas, ut ambulemus secundum mandata ejus. Hoc est mandatum, quemadmodum audistis ab initio, ut in eo ambuletis.

7. Quoniam multi seductores ingressi sunt in mundum, non confitentes Jesum Christum qui venit in carne: hic est seductor & antichristus.

8. Videte vosmetipsos, ut ne perdamus quæ operati sumus

pul-

λὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβωμεν.

9. Πᾶς ὁ παραβαίνων, καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, Θεὸν οὐκ ἔχει. ὁ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει.

10. Εἴ τις ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε.

11. Ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν, κοινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.

*12. Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν, οὐκ ἠβουλήθην διὰ † χάρτου καὶ μέλανος· ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλῆσαι, ἵνα ἡ χαρὰ ἡμῶν ᾖ πεπληρωμένη.

13. Ἀσπάζεταί σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελφῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς. Ἀμήν. 5. † 1.

pulchra: sed mercedem plenam accipiamus.

9. Omnis transgrediens & non manens in doctrina Christi, Deum non habet. Manens in doctrina Christi, hic & Patrem & Filium habet.

10. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, ne recipite eum in domum: gaudere ei ne dicite.

11. Nam dicens illi Gaudere, communicat operibus ejus malignis.

12. Plura habens vobis scribere, nolui per chartam & atramentum: sed spero venire ad vos, & os ad os loqui: ut gaudium vestrum sit plenum.

13. Salutant te nati sororis tuæ Electæ. Amen.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΡΙΤΗ.

1 Ὁ Πρεσβύτερος Γαΐῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.

2. Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὔχομαί σε εὐοδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς εὐοδοῦταί σου ἡ ψυχή.

3. Ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν, καὶ μαρτυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς.

JOANNIS APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA TERTIA.

1 PRESBYTER Cajo dilecto, quem ego diligo in veritate.

2. Dilecte, de omnibus opto te prospere agere & valere, sicut prospere agit tua anima.

3. Gavisus sum enim valde venientibus fratribus, & testantibus tuæ veritati, sicut tu in veritate ambulas.

4. Majus

*4. †Μειζοτέραν τούτων οὐκ ἔχω χαρὰν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν ἀληθείᾳ περιπατοῦντα.

5. Ἀγαπητὲ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς καὶ εἰς τοὺς ξένους,

6. Οἳ ἐμαρτύρησάν σε τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας· οὓς καλῶς ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ.

7. Ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐξῆλθον, μηδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνῶν.

8. Ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ἀπολαμβάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.

* 9. Ἔγραψα τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ † φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς.

* 10. Διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα ἃ ποιεῖ, λόγοις πονηροῖς † φλυαρῶν ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις, οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφοὺς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει, καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει.

* 11. Ἀγαπητὲ, μὴ μιμοῦ τὸ κακὸν, ἀλλὰ τὸ ἀγαθόν· ὁ ἀγαθοποιῶν, ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ δὲ ‡ κακοποιῶν, οὐχ ἑώρακε τὸν Θεόν.

12. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἴδατε ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν ἀληθὴς ἐστι.

13. Πολλὰ εἶχον γράφειν, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου σοι γράψαι.

4. Majus horum non habeo gaudium, ut audiam meos natos in veritate ambulantes.

5. Dilecte, fidele facis quicquid operaris in fratres, & in peregrinos:

6. Qui testati sunt tuæ charitati in conspectu ecclesiæ, quos benefacies deducens digne Deo.

7. Pro enim nomine ejus exierunt, nihil accipientes à Gentibus.

8. Nos ergo debemus suscipere hujusmodi, ut cooperatores simus veritati.

9. Scripsi ecclesiæ: sed amans primatum gerere ipsorum Diotrephes, non recipit nos.

10. Propter hoc si venero, submonebo ejus opera quæ facit, verbis malignis garriens nos: & non contentus in his, neque ipse suscipit fratres, & volentes prohibet, & de ecclesia ejicit.

11. Dilecte, ne imitare malum, sed bonum. Benefaciens ex Deo est: malefaciens non vidit Deum.

12. Demetrio testatum est ab omnibus, & ab ipsa veritate: & nos autem testamur, & nostis quoniam testimonium nostrum verum est.

13. Multa habui scribere, sed non volo per atramentum & calamum tibi scribere.

14.

14. Ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσομεν.

15. Εἰρήνη σοι· ἀσπάζονταί σε οἱ φίλοι. Ἄσπαζε τοὺς φίλους κατ' ὄνομα. 4. † 3.

14. Spero autem protinus videre te: & os ad os loquemur.

15. Pax tibi. Salutant te amici. Saluta amicos per nomen.

ΙΟΥΔΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

1 ΙΟΥΔΑΣ Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος, ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου, τοῖς ἐν Θεῷ πατρὶ ἡγιασμένοις, καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς.

2. Ἔλεος ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

* 3. Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας, ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν, παρακαλῶν † ἐπαγωνίζεσθαι τῇ ἅπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει.

* 4. † Παρεισέδυσαν γάρ τινες ἄνθρωποι οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρῖμα, ἀσεβεῖς, τὴν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον δεσπότην Θεὸν καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

5. Ὑπομνῆσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώλεσεν.

6. Ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν,

JUDÆ APOSTOLI CATHOLICA EPISTOLA.

1. JUDAS Christi Jesu servus, frater autem Jacobi, his in Deo Patre sanctificatis, & Jesu Christo servatis, vocatis:

2. Misericordia vobis, & pax, & charitas adimpleatur.

3. Dilecti: omnem solicitudinem faciens scribere vobis de communi salute, necessitatem habui scribere vobis: deprecans supercertari semel traditæ sanctis fidei.

4. Subrepserunt enim quidam homines (olim præscripti in hoc judicium) impii, Dei nostri gratiam transferentes in luxuriam, & solum Deum & herum, Dominum nostrum Jesum Christum negantes.

5. Commonere autem vos volo, scientes vos semel hoc, quoniam Dominus populum de terra Ægypti salvans, secundo non credentes perdidit.

6. Angelosque non servantes suum principium, sed relin-

ἀλλὰ ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας, δεσμοῖς ἀϊδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν.

linquentes proprium domicilium, in judicium magni diei, vinculis æternis sub caliginem reservavit.

* 7. Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ αὐτὰς πόλεις τὸν ὅμοιον τούτοις τρόπον † ἐκπορνεύσασαι, καὶ ἀπελθοῦσαι ὀπίσω σαρκὸς ἑτέρας, πρόκεινται † δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην † ὑπέχουσαι.

7. Sicut Sodoma, & Gomorrha, & illæ circa eas civitates, similem his modum exfornicatæ, & abeuntes post carnem alteram, propositæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes.

* 8. ‡ Ὁμοίως ‡ μέν τοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι, σάρκα μὲν μιαίνουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν.

8. Similiter atqui & hi sopiti, carnem quidem maculant, dominationem autem spernunt, dignitates autem blasphemant.

9. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν· Ἐπιτιμήσαι σοι Κύριος.

9. At Michaël archangelus, cum diabolo dijudicans, disceptaret de Moysi corpore, non est ausus judicium inferre blasphemiæ: sed dixit, Increpet te Dominus.

* 10. Οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἴδασι βλασφημοῦσιν· ὅσα δὲ † φυσικῶς, ὡς τὰ ‡ ἄλογα ‡ ζῶα, ‡ ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.

10. Hi autem quæcumq; qvidem ignorant, blasphemant: quæcumq; autem naturaliter tanquam irrationalia animalia norunt in his corrumpuntur.

11. Οὐαὶ αὐτοῖς· ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κόρε ἀπώλοντο.

11. Væ illis, quia via Cain ingressi sunt, & errore Balaam mercede effusi sunt, & contradictione Core perierunt.

12. Οὗτοί εἰσιν ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν † σπιλάδες, συνευωχούμενοι, ‡ ἀφόβως ἑαυτοὺς ‡ ποιμαίνοντες· ‡ νεφέλαι ‡ ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων † περιφερόμεναι· δένδρα † φθινοπωρινὰ, ‡ ἄκαρπα, ‡ δὶς ἀποθανόντα, ἐκριζωθέντα·

12. Hi sunt in agapis vestris maculæ, convivantes vobis, sine timore semetipsos pascentes: nubes sine aqua, a ventis circumlatæ, arbores emarcidæ, infructuosæ, bis mortuæ, eradicatæ.

13. Flu-

*13. Κύματα ἄγρια θαλάσσης, † ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας· ‡ ἀστέρες † πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς τὸν αἰῶνα τετήρηται.

13. Fluctus feri maris, despumantes sua ipsorum dedecora, stellæ erraticæ: quibus caligo tenebrarum in æternum servata est.

14. Προεφήτευσε δὲ καὶ τούτοις ἕβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνὼχ, λέγων· Ἰδοὺ, ἦλθε Κύριος ἐν μυριάσιν ἁγίαις αὐτοῦ,

14. Prophetavit autem & his septimus ab Adam, Enoch, dicens: Ecce venit Dominus in sanctis millibus suis,

*15. Ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ † ἐλέγξαι πάντας τοὺς ἀσεβεῖς αὐτῶν περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν ἠσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς.

15. Facere judicium contra omnes, & redarguere omnes impios eorum, de omnibus operibus impietatis eorum quibus impie egerunt: & de omnibus duris quæ locuti sunt contra eum peccatores impii.

*16. Οὗτοί εἰσι † γογγυσταὶ, † μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι· καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ‡ ὑπέρογκα, θαυμάζοντες πρόσωπα, ‡ ὠφελείας χάριν.

16. Hi sunt murmuratores, querulosi, secundum desideria sua ambulantes, & os eorum loquitur prætumida, mirantes personas utilitatis gratia.

17. Ὑμεῖς δὲ ἀγαπητοὶ μνήσθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

17. Vos autem, dilecti, memores estote verborum prædictorum ab Apostolis Domini nostri Jesu Christi,

18. Ὅτι ἔλεγον ὑμῖν, ὅτι ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται ἐμπαῖκται, κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν.

18. Quia dicebant vobis, Quoniam in novissimo tempore erunt illusores, secundum desideria sua ipsorum ambulantes impietatum.

*19. Οὗτοί εἰσιν οἱ † ἀποδιορίζοντες ἑαυτοὺς, ‡ ψυχικοὶ, πνεῦμα μὴ ἔχοντες.

19. Hi sunt segregantes se, animales, Spiritum non habentes.

20. Ὑμεῖς δὲ, ἀγαπητοὶ, τῇ ἁγιωτάτῃ ὑμῶν πίστει ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς, ἐν πνεύματι ἁγίῳ προσευχόμενοι,

20. Vos autem, dilecti, sanctissimæ nostræ fidei superædificantes vosmetipsos, in Spiritu sancto orantes,

21. Vos-

21. Ἑαυτοὺς ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

22. Καὶ οὓς μὲν ἐλεεῖτε διακρινόμενοι.

23. Οὓς δὲ ἐν φόβῳ σώζετε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἁρπάζοντες, μισοῦντες καὶ τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

24. Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς † ἀπταίστους, καὶ στῆσαι ‡ κατενώπιον τῆς δόξης αὐτοῦ ‡ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει.

25. Μόνῳ σοφῷ Θεῷ σωτῆρι ἡμῶν δόξα καὶ μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν. 23. † 15.

21. Vosmetipsos in dilectione Dei servate, expectantes misericordiam Domini nostri Jesu Christi, in vitam æternam:

22. Et hos quidem miseremini dijudicantes.

23. Hos vero in timore salvate, de igne rapientes, odientes & eam à carne maculatam tunicam.

24. At potenti custodire eos sine peccato, & constituere ante conspectum gloriæ suæ inculpatos in exultatione.

25. Soli sapienti Deo salvatori nostro gloria & magnificentia, robur & auctoritas, & nunc & in omnia secula. Amen.

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α. 1.

1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ.

2. Ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα τε εἶδε.

3. Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων, καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4. Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλη-

APOCALYPSIS JOANNIS THEOLOGI.

CAPUT I.

1 Revelatio Jesu Christi, quã dedit illi Deus, indicare servis suis qvæ oportet fieri in celeritate: & significavit, mittens per angelum suum servo suo Joanni:

2. Qui testatus est verbum Dei, & testimonium Jesu Christi, quæcunque vidit.

3. Beatus legens & audientes verba prophetiæ? & servantes ea quæ in ea scripta: Nam tempus prope.

4. Joannes septem ecclesiis

quæ

σίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ τοῦ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευμάτων ἃ ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ.

quæ in Asia, Gratia vobis & pax ab eo qui est, & qui erat, & qui venturus, & à septem spiritibus, qui sunt in conspectu throni ejus,

5. Καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς, ὁ πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς· τῷ ἀγαπήσαντι ἡμᾶς, καὶ λύσαντι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ.

5. Et à Jesu Christo, ille testis fidelis, ille primogenitus ex mortuis, & princeps regum terræ: illi diligenti nos, & lavanti nos à peccatis nostris in sanguine suo:

6. Καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

6. Et fecit nos reges & sacerdotes Deo & Patri suo: Ipsi gloria & robur in secula seculorum. Amen.

* 7. Ἰδοὺ, ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ‡ ἐξεκέντησαν. καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναὶ, ἀμήν.

7. Ecce venit cum nubibus: & videbit eum omnis oculus, & qui eum transfixerunt: Et plangent super eum omnes tribus terræ. etiam, amen.

8. Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, λέγει ὁ Κύριος, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.

8. Ego sum α & ω, dicit Dominus Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus, ille omnipotens.

9. Ἐγὼ Ἰωάννης ὁ καὶ ἀδελφὸς ὑμῶν, καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ, διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

9. Ego Johannes frater vester & communicans in tribulatione, & regno, & tolerantia in Christo Jesu, fui in insula vocata Patmos, propter verbum Dei, & propter testimonium Jesu Christi.

* 10. Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ ‡ κυριακῇ ἡμέρᾳ· καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν μεγάλην ὡς σάλπιγγος,

10. Factus sum in spiritu in dominica die, & audivi vocem post me magnam tanquam tubæ,

11. Λεγούσης· Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ

11. Dicentis: Quod vides scribe in librum: & mitte

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0875
DFG

κὴν· Ὃ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἐκκλησίαις ταῖς ἐν Ἀσίᾳ, εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν, καὶ εἰς Λαοδίκειαν.

12. Καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἥτις ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ· καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσᾶς.

* 13. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ‡ ἐνδεδυμένον † ποδήρη, καὶ ‡ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς ‡ μαστοῖς ζώνην ‡ χρυσῆν.

14. Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ θρίχες λευκαὶ ὡσεὶ ἔριον λευκὸν, ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρός.

* 15. Καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι ‡ χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν ‡ καμίνῳ ‡ πεπυρωμένοι· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν.

16. Καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ χειρὶ ἀστέρας ἑπτά· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

17. Καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἐπέθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα ἐπ' ἐμὲ, λέγων μοι· Μὴ φοβοῦ· ἐγώ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος·

18. Καὶ ὁ ζῶν, καὶ ἐγενόμην νεκρὸς, καὶ ἰδοὺ ζῶν εἰμι εἰς

septem ecclesiis, in Ephesum, & in Smyrnam, & in Pergamum, & in Thyatiram, & in Sardeis, & in Philadelphiam, & in Laodiciam.

12. Et ibi conversus sum videre vocem quæ loquebatur cum me: et conversus vidi septem candelabra aurea:

13. Et in medio septem candelabrorum similem Filio hominis, indutum talari, & præcinctum ad mamillas zona aurea.

14. Et caput ejus & capilli candidi, tanquam lana alba, tanquam nix. & oculi ejus velut flamma ignis.

15. Et pedes ejus similes chalcolibano, sicut in camino igniti: & vox illius tanquam vox aquarum multarum.

16. Et habens in dextera sua manu stellas septem: & de ore ejus gladius anceps acutus exiens: & facies ejus sicut sol lucet in virtute sua.

17. Et cum vidissem eum, cecidi ad pedes ejus tanquam mortuus. Et imposuit dexteram suam manu super me: dicens: Ne time: ego sum primus & novissimus,

18. Et vivens: & factus sum mortuus, & ecce vivens

τὸς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν· καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ ᾅδου καὶ τοῦ θανάτου.

19. Γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσὶ, καὶ ἃ μέλλει γίνεσθαι μετὰ ταῦτα.

20. Τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὧν εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες, ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσὶ· καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι, ἃς εἶδες, ἑπτὰ ἐκκλησίαι εἰσί. 10.† 1.

Κεφ. β'. 2.

1. Τῷ ἀγγέλῳ τῆς Ἐφεσίνης ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν.

2. Οἶδά τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον σου, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνῃ βαστάσαι κακούς· καὶ ἐπειράσω τοὺς φάσκοντας εἶναι ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶ· καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς.

3. Καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, καὶ διὰ τὸ ὄνομά μου κεκοπίακας, καὶ οὐ κέκμηκας.

4. Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας.

5. Μνημόνευε οὖν πόθεν ἐκπέπτωκας, καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς.

sum in secula seculorum amen. & habeo claves mortis & inferni.

19. Scribe ergo quæ vidisti, & quæ sunt, & quæ futurum est fieri post hæc.

20. Mysterium septem stellarum quas vidisti in dextera mea, & septem candelabra aurea. septem stellæ, angeli septem ecclesiarum sunt: & septem candelabra quæ vidisti, septem ecclesiæ sunt.

CAPUT II.

1. Angelo ecclesiæ in Epheso scribe: Hæc dicit tenens septem stellas in dextera sua, ambulans in medio septem candelabrorum aureorum.

2. Scio opera tua, & laborem, & tolerantiam tuam: & quia non potes sustinere malos: & tentasti dicentes seipsos Apostolos esse, & non sunt: & invenisti eos mendaces:

3. Et portasti, & tolerantiam habes propter nomen meum, & non defecisti.

4. Sed habeo adversum te, quod charitatem tuam primam reliquisti.

5. Memor esto itaq; unde excideris: et age pœnitentiam, et prima opera fac: si autem non, venio tibi cito, & movebo candelabrum tuum de loco suo, si non pœnitentiã egeris.

5. Sed

6. Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ.

7. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅ ἐστιν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου τοῦ Θεοῦ.

8. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Σμυρναίων γράψον· Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς, καὶ ἔζησεν.

9. Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ τὴν θλῖψιν καὶ τὴν πτωχείαν, (πλούσιος δὲ εἶ) καὶ τὴν βλασφημίαν τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγὴ τοῦ σατανᾶ.

10. Μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ, μέλλει βαλεῖν ἐξ ὑμῶν ὁ διάβολος εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε· καὶ ἕξετε θλῖψιν ἡμερῶν δέκα· γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.

11. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

12. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν.

13. Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν

6. Sed hoc habes, quia odisti opera Nicolaitarum, quæ & ego odi.

7. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo edere de ligno vitæ, quod est in medio Paradisi Dei mei.

8. Et angelo in Smyrna ecclesiæ scribe: Hæc dicit primus & novissimus, qui fuit mortuus, & vixit.

9. Scio tua opera, & tribulationem, & paupertatem, sed dives es: & blasphemiam dicentium Judæos esse seipsos, & non sunt, sed synagoga satanæ.

10. Nihil timeas quæ futurus es pati: Ecce jam futurus est jacere diabolus ex vobis in custodiam, ut tentemini: & habebitis tribulationem diebus decem: esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ.

11. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincens, non lædetur à morte secunda.

12. Et angelo illius in Pergamo ecclesiæ scribe: Hæc dicit habens romphæam ancipitem acutam:

13. Scio opera tua, & ubi habitas, ubi thronus Satanæ: & tenens nomen meum, & non negasti fidem meam,

πίστις μου, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστὸς, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου κατοικεῖ ὁ σατανᾶς.

14. Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τὸν Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα, καὶ πορνεῦσαι.

15. Οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν Νικολαϊτῶν ὁμοίως.

16. Μετανόησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.

17. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις· Τῷ νικῶντι, δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς ἔγνω εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

18. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρὸς, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ.

19. Οἶδά σου τὰ ἔργα, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν διακονίαν, καὶ τὴν πίστιν, καὶ τὴν ὑπομονήν σου, καὶ τὰ ἔργα σου, καὶ τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.

20. Ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἐᾷς τὴν γυναῖκα Ἰε-

in diebus in quibus Antipas testis meus fidelis, qui occisus est apud vos, ubi Satanas habitat.

14. Sed habeo adversus te pauca, quia habes illic tenentes doctrinam Balaam, qui docebat Balac mittere scandalum, coram filiis Israel, edere idolothyta, & fornicari.

15. Ita habes & tu tenentes doctrinam Nicolaitarum, quod odi.

16. Pœnitentiam age: Si vero non, veniam tibi cito, & pugnabo cum illis in gladio oris mei.

17. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis: Vincenti dabo ei edere de manna abscondito, & dabo illi calculum candidum, & in calculo nomen novum scriptum, quod nemo scit, si non accipiens.

18. Et angelo illius in Thyatiris ecclesiæ scribe: Hæc dicit Filius Dei, habens oculos suos tanquam flammam ignis, & pedes ejus similes chalcolibano:

19. Novi tua opera, & charitatem, & fidem, & ministerium, & patientiam tuam, & opera tua novissima plura prioribus.

20. Sed habeo adversus te pauca, quia permittis mulierem tu-

am

ζαβὴλ, τὴν λέγουσαν ἑαυτὴν προφῆτιν, διδάσκειν καὶ πλανᾶσθαι ἐμοὺς δούλους, πορνεῦσαι καὶ εἰδωλόθυτα φαγεῖν.

21. Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ οὐ μετενόησεν.

22. Ἰδοὺ, ἐγὼ βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς, εἰς θλῖψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

*23. Καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ, καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγώ εἰμι ὁ ‡ ἐρευνῶν † νεφροὺς καὶ καρδίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.

24. Ὑμῖν δὲ λέγω, καὶ τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, καὶ οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βάθη τοῦ σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βαλῶ ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος.

25. Πλὴν ὃ ἔχετε, κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἥξω.

26. Καὶ ὁ νικῶν, καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν.

*27. Καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ † κεραμικὰ συντρίβεται, ὡς κἀγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρός μου.

*28. Καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν † πρωϊνόν.

29. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. 4. † 3.

am Jezabel, quæ dicit seipsam propheten, & docet, & seducit meos servos, fornicari, & manducare idolothyta.

21. Et dedi illi tempus ut pœnitentiam ageret à fornicatione sua, & non pœnituit.

22. Ecce mitto eam in lectum, & mœchantes cum ea, in afflictionem magnam, si non pœnitentiam egerint ab operibus suis.

23. Et filios ejus interficiam in mortem: & scient omnes ecclesiæ, quia ego sum scrutans renes & corda: & dabo vobis unicuique secundum opera vestra.

24. Vobis autem dico, & cæteris in Thyatiris, quicunque non habent doctrinâ hanc, & qui non cognoverunt profunda Satanæ, quemadmodum dicunt: non mittam super vos aliud pondus.

25. Tamen quod habetis, tenete donec veniam.

26. Et vincens, & custodiens usq; in finem opera mea, dabo illi potestatem super Gentes.

27. Et pascet eas in virga ferrea, tanquam vasa fictilia confringentur: sicut & ego accepi à Patre meo:

28. Et dabo illi stellam matutinam.

29. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

Κεφ. γ'. 3.

1. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον. Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι τὸ ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῇς, καὶ νεκρὸς εἶ.

2. Γίνου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ἃ μέλλει ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ εὕρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

3. Μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. Ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσῃς, ἥξω ὡς κλέπτης, καὶ οὐ μὴ γνῷς ποίαν ὥραν ἥξω ἐπί σε.

4. Ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα καὶ ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς· ὅτι ἄξιοί εἰσιν.

5. Ὁ νικῶν, οὗτος περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐξομολογήσομαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ πατρός μου, καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.

6. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

7. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖδα τοῦ Δαβίδ· ὁ ἀνοίγων, καὶ οὐδεὶς κλείει· καὶ κλείων, καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει·

8. Οἶδά σου τὰ ἔργα· ἰδοὺ

CAPUT III.

1. ET angelo illius in Sardis ecclesiæ scribe: Hæc dicit habens septem spiritus Dei, & septem stellas, scio tua opera, quia nomen habes quod vivas, & mortuus es.

2. Esto vigilans, & confirma cætera quæ futurus eras abjicere. non enim inveni tua opera plena coram Deo meo.

3. Memento ergo quomodo acceperis, & audieris: & serva, & pœnitentiam age si ergo non vigilaveris, veniam ad te tanquam fur, & nescies qua hora veniam ad te.

4. Sed pauca habes nomina in Sardis, quæ non inquinaverunt vestimenta sua, & ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt.

5. Vincens, hic vestietur in vestimentis albis, & non delebo nomen ejus de libro vitæ, & confitebor nomen ejus coram Patre meo, & coram angelis ejus.

6. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

7. Et angelo illius in Philadelphia ecclesiæ scribe: Hæc dicit Sanctus, Verus, habens clavem David, aperiens, & nemo claudet eam; & claudens, & nemo aperiet:

8. Scio tua opera: ecce de-

dī

δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεῳγμένην, καὶ οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν. ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον, καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου.

di coram te ostium apertum, quod nemo potest claudere illud: quia parvam habes virtutem, & servasti meum verbum, & non negasti nomen meum.

9. Ἰδοὺ, δίδωμι ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται· ἰδοὺ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε.

9. Ecce dabo de synagoga Satanæ, dicentium seipsos Judæos esse, & non sunt, sed mentiuntur. ecce faciam illos ut veniant, & adorent ante pedes tuos, & sciant quia dilexi te.

10. Ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγώ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

10. Quoniam servasti verbum patientiæ meæ, & ego te servabo ab hora tentationis futuræ venire in habitatam universam, tentare habitantes in terra.

11. Ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου.

11. Ecce venio cito: tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam.

12. Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου τῆς καινῆς Ἰερουσαλὴμ, ἡ καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν.

12. Vincens, faciam illum columnam in templo Dei mei, & foras non egredietur amplius: & scribam super eum nomen Dei mei, & nomen civitatis Dei mei novæ Hierusalem, quæ descendit de cœlo à Deo meo, & nomen meum novum.

13. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

13. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

14. Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐκκλησίας Λαοδικείων γράψον· Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ.

14. Et angelo illius in Laodicia ecclesiæ scribe: Hæc dicit Amen, testis fidelis, & verus, principium creaturæ Dei.

* 15. Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ, οὔτε ζεστός· ‡ ὄφελον ‡ ψυχρὸς εἶης ἢ ‡ ζεστός.

* 16. Οὕτως, ὅτι † χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ψυχρὸς οὔτε ζεστός, μέλλω σε † ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου.

* 17. Ὅτι λέγεις· Ὅτι πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενὸς χρείαν ἔχω. Καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ‡ ταλαίπωρος, καὶ ‡ ἐλεεινὸς, καὶ πτωχὸς, καὶ τυφλὸς, καὶ γυμνός.

* 18. ‡ Συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρὸς, ἵνα πλουτήσῃς· καὶ ἱμάτια λευκὰ, ἵνα περιβάλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλύριον † ἔγχρισον τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.

19. Ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλωσον οὖν καὶ μετανόησον.

* 20. Ἰδοὺ, ἕστηκα ἐπὶ τὴν θύραν, καὶ ‡ κρούω. ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν, καὶ ‡ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ.

21. Ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς κἀγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρός μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.

22. Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. 12. † 4.

15. Scio tua opera quia neque frigidus es, neque calidus. utinam frigidus esses, aut calidus.

16. Sic quia tepidus es, & nec calidus, nec frigidus, futurus sum te evomere ex ore meo:

17. Quia dicis, Dives sum, & locupletatus sum, & nullius opus habeo: & nescis quia tu es ærumnosus, & miserabilis, & pauper, & cæcus, & nudus.

18. Suadeo tibi emere aurum à me ignitum ex igni, ut locuples fias: & vestimentis albis ut induaris: ne appareat confusio nuditatis tuæ: & collyrio inunge oculos tuos, ut videas.

19. Ego quoscunque amo, arguo & castigo, æmulare ergo, & pœnitentiam age.

20. Ecce sto ad ostium, & pulso. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit januam, & intrabo ad illum, & cœnabo cum illo, & ipse mecum.

21. Vincens, dabo ei sedere mecum in throno meo, sicut & ego vici, & sedi cum Patre meo in throno ejus.

22. Habens aurem, audiat quid Spiritus dicat ecclesiis.

CA-

Κεφ. δ'. 4.

1. Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἠνεῳγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα· Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.

2. Καὶ εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι· καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενος.

*3. Καὶ ὁ καθήμενος ἦν ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ‡ ἰάσπιδι καὶ † σαρδίνῳ· καὶ ‡ ἶρις ‡ κυκλόθεν † τοῦ θρόνου ‡ ὁμοία † ὁράσει † σμαραγδίνῳ.

4. Καὶ κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἴκοσι καὶ τέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον τοὺς εἴκοσι καὶ τέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ ἔσχον ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς.

5. Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναί· καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἵ εἰσι τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ.

*6. Καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου θάλασσα ‡ ὑαλίνη, ὁμοία ‡ κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὄπισθεν.

7. Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρί-

CAPUT IV.

1. Post hæc vidi, & ecce ostium apertum in cœlo: & vox prima quam audivi tanquam tubæ loquentis cum me, dicens, Ascende huc, & ostendam tibi quæ oportet fieri post hæc.

2. Et statim factus sum in spiritu: & ecce thronus erat positus in cœlo, & supra thronum sedens,

3. Similis aspectu lapidi jaspidi, & sardio: & iris in circuitu throni similis aspectui smaragdino.

4. Et in circuitu throni, throni viginti quatuor: & super thronos vidi viginti quatuor seniores sedentes, circum amictos in vestimentis albis: & in capitibus eorum coronas aureas.

5. Et de throno procedunt fulgura, & voces, & tonitrua; & septem lampades ignis ardentes ante thronum ejus, quæ sunt septem spiritus Dei.

6. Et in conspectu throni, tanquam mare vitreum, simile crystallo: & in medio throni, & circuitu throni quatuor animalia plena oculis ante & retro.

7. Et animal primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium ani-

τον ζῶον ἔχον τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον ἀετῷ πετωμένῳ.

8. Καὶ τέσσαρα ζῶα, ἓν καθ' ἑαυτὸ, εἶχον ἀνὰ πτέρυγας ἓξ κυκλόθεν, καὶ ἔσωθεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς, λέγοντα· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν, καὶ ὁ ὤν, καὶ ὁ ἐρχόμενος.

9. Καὶ ὅταν δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων,

10. Πεσοῦνται οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσι τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, λέγοντες.

11. Ἄξιος εἶ Κύριε λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν· ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου εἰσὶ, καὶ ἐκτίσθησαν. 8. † 2.

Κεφ. ε. 5.

*1. Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ὄπισθεν, † κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτά.

2. Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα φωνῇ μεγάλῃ· Τίς ἐστιν ἄξιος ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ;

mal, habens faciem quasi homo & quartum animal, simile aquilæ volanti.

8. Et quatuor animalia, unum secundum unum eorum habebant singula alas sex in circuitu, & intus plena sunt oculis: & requiem non habent die ac nocte, dicentia, Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Deus omnipotens, qui erat, & existens, & qui venturus.

9. Et cum dederint illa animalia gloriam, & honorem & gratiarum actionem sedenti super thronum, viventi in secula seculorum:

10. Procident viginti quatuor seniores ante sedentem in throno, & adorabunt viventem in secula seculorum: & mittunt coronas suas ante thronum, dicentes:

11. Dignus es Domine accipere gloriam, & honorem, & virtutem: quia tu creasti omnia, & propter voluntatem tuam sunt, & creata sunt.

CAPUT V.

1. ET vidi in dexteram sedentis supra thronum librum scriptum intus & foris, obsignatum sigillis septem.

2. Et vidi angelum fortem prædicantem voce magna, Quis dignus aperire librum, & solvere signacula ejus?

Et

3. Καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, οὐδὲ βλέπειν αὐτό.

4. Καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολλά, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὑρέθη ἀνοῖξαι καὶ ἀναγνῶναι τὸ βιβλίον, οὐτε βλέπειν αὐτό.

5. Καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ὢν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ῥίζα Δαβίδ, ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς ἑπτὰ σφραγῖδας αὐτοῦ.

6. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἀρνίον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον κέρατα ἑπτὰ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτά· οἵ εἰσι τὰ ἑπτὰ τοῦ Θεοῦ πνεύματα τὰ ἀπεσταλμένα εἰς πᾶσαν τὴν γῆν.

7. Καὶ ἦλθε καὶ εἴληφε τὸ βιβλίον ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.

8. Καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας καὶ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας θυμιαμάτων, αἵ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων.

9. Καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν, λέγοντες· Ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοῖξαι τὰς σφραγῖδας αὐτοῦ, ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς ἐν τῷ

2. Et nemo poterat in cœlo, neque in terra, neque subtus terram, aperire librum, neque respicere illum.

4. Et ego flebam multum, qvoniam nemo dignus inventus est aperire & legere librum, neque inspicere eum.

5. Et unus de senioribus dicit mihi, Ne fleveris: ecce vicit leo, ille de tribu Juda, radix David, aperire librum, & solvere septem signacula ejus.

6. Et vidi, & ecce in medio throni & quatuor animalium, & in medio seniorum, agnum stantem tanquam occisum, habentem cornua septem, & oculos septem, qui sunt septem spiritus Dei, missi in omnem terram:

7. Et venit, & accepit de dextra sedentis in throno librum.

8. Et cum accepisset librum, quatuor animalia, & viginti quatuor seniores ceciderunt coram Agno, habentes unusquisque citharas, & phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum.

9. Et canunt canticum novum, dicentes: Dignus es accipere librum, & aperire signacula ejus: quoniam occisus es, & redemisti Deo nos in san-

αἵματί σου, ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους.

10. Καὶ ἐποίησας ἡμᾶς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς· καὶ βασιλεύσομεν ἐπὶ τῆς γῆς.

11. Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων, καὶ χιλιάδες χιλιάδων·

12. Λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· Ἄξιόν ἐστι τὸ ἀρνίον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν, καὶ πλοῦτον, καὶ σοφίαν, καὶ ἰσχύν, καὶ τιμὴν, καὶ δόξαν, καὶ εὐλογίαν.

13. Καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐστιν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἅ ἐστι, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας· Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ τῷ ἀρνίῳ ἡ εὐλογία, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

14. Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον· Ἀμήν· καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσαν, καὶ προσεκύνησαν ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. 2. † 1.

Κεφ. 5. 6.

1. Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν σφραγίδων, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωνῆς βροντῆς· Ἔρχου καὶ βλέπε.

guine tuo, ex omni tribu, & lingua, & populo, & gente.

10. Et fecisti nos Deo nostro reges & sacerdotes, & regnabunt super terram.

11. Et vidi, & audivi ut vocem angelorum multorum in circuitu throni, & animalium & seniorum: & erat numerus eorum, myriades myriadum, & chiliades chiliadum:

12. Dicentes voce magna, dignus est Agnus occisus accipere virtutem, & divitias, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriam, & benedictionem.

13. Et omnem creaturam quæ est in cœlo, & super terram, & sub terra, & in mari quæ sunt, & ea quæ in eis, omnes audivi dicentes, sedenti in throno, & Agno benedictio, & honor, & gloria, & robur in sæcula sæculorum.

14. Et quatuor animalia dicebant, Amen. & vigintiquatuor seniores ceciderunt, & adoraverunt viventem in sæcula sæculorum.

CAPUT VI.

1. ET vidi quod aperuisset Agnus unum de septem sigillis, & audivi unum de quatuor animalibus, dicens, tanquam vox tonitrui, Veni & vide.

3. Et

* 2. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκὸς· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτῷ, ἔχων † τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος, καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

3. Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν δευτέραν σφραγῖδα, ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζῴου λέγοντος· Ἔρχου καὶ βλέπε.

* 4. Καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος ‡ πυρρός· καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτῷ ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἵνα ἀλλήλους ‡ σφάξωσι· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

5. Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν τρίτην σφραγῖδα, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζῴου λέγοντος· Ἔρχου καὶ βλέπε· Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτῷ, ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.

* 6. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζῴων λέγουσαν· Χοῖνιξ σίτου δηναρίου· καὶ τρεῖς † χοίνικες † κριθῆς δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

7. Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ τετάρτου ζῴου λέγουσαν· Ἔρχου καὶ βλέπε.

8. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ Θάνατος· καὶ ὁ ᾅδης ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἀποκτεῖναι ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

2. Et vidi, & ecce equus albus, & sedens super illum habens arcum: & data est ei corona, & exivit vincens, & ut vinceret.

3. Et cum aperuisset secundum sigillum, audivi secundum animal dicens, Veni & vide:

4. Et exivit alius equus rufus, & sedenti super illum, datum est ei sumere pacem de terra, & ut alii alios interficiant, & datus est ei gladius magnus.

5. Et cum aperuisset sigillum tertium, audivi tertium animal dicens, Veni & vide. Et vidi, & ecce equus niger, & sedens super illum habens stateram in manu sua.

6. Et audivi vocem in medio quatuor animalium, dicentem: Chœnix tritici denario, & tres chœnices hordei denario: & oleum & vinum ne læseris.

7. Et cum aperuisset quartum sigillum, audivi vocem quarti animalis, dicentis, Veni & vide.

8. Et vidi, & ecce, equus pallidus, & sedens super eum, nomen illi Mors: & Infernus sequebatur cum ea: & data est illi potestas super quartam partem terræ, interficere in gladio, & in fame, & in morte, & sub bestiis terræ.

9. Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγῖδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον.

9. Et cum aperuisset quintum sigillum, vidi subtus altare animas hominum interfectorum propter verbum Dei, & propter testimonium quod habebant.

10. Καὶ ἔκραζον φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· Ἕως πότε ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ὁ ἀληθινὸς οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἀπὸ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;

10. Et clamabant voce magna dicentes, usquequo Domine sanctus & verus, non judicas & vindicas sanguinem nostrum de habitantibus in terra?

11. Καὶ ἐδόθησαν ἑκάστοις στολαὶ λευκαί, καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρὸν, ἕως πληρώσωνται καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, οἱ μέλλοντες ἀποκτίνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

11. Et datæ sunt singulis stolæ albæ, & dictum est illis, ut requiescerent adhuc tempus parvum, donec compleantur & conservi eorum, & fratres eorum, futuri trucidari sicut & illi.

* 12. Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἕκτην, καὶ ἰδοὺ σεισμὸς μέγας ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο ‡ μέλας ὡς ‡ σάκκος † τρίχινος, καὶ ἡ ‡ σελήνη ἐγένετο ὡς αἷμα.

12. Et vidi, cum aperuisset sigillum sextum, & ecce terræmotus magnus factus est, & sol niger factus est tanquam saccus cilicinus, & luna facta est sicut sanguis.

* 13. Καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει τοὺς † ὀλύνθους αὐτῆς, ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου ‡ σειομένη.

13. Et stellæ cœli ceciderunt in terram, sicut ficus emittit grossos suos, à magno vento mota.

* 14. Καὶ οὐρανὸς ‡ ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον † εἱλισσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.

14. Et cœlum recessit sicut liber involutus, & omnis mons & insula de locis suis motæ sunt.

* 15. Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ‡ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ χιλίαρχοι, καὶ οἱ δυνατοὶ, καὶ πᾶς δοῦλος καὶ πᾶς ‡ ἐλεύθερος ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ ‡ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων·

15. Et reges terræ, & magnates, & divites, & tribuni, & fortes, & omnis servus, & omnis liber absconderunt seipsos in spelæa, & in petras montium.

16. Et

16. Καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ
τοῖς πέτραις· Πέσετε ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ
καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ ἀπὸ
τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου.

17. Ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ τίς δύναται σταθῆναι; 16. † 6.

Κεφ. ζ'. 7.

1. Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ἐπὶ παν δένδρον.

2. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβάντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου ἔχοντα σφραγῖδα Θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν,

3. Λέγων· Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

4. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων· ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ.

5. Ἐκ φυλῆς Ἰούδα, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ῥουβήν, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Γάδ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

6. Ἐκ φυλῆς Ἀσήρ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς

16. Et dicunt montibus & petris, Cadite super nos, & abscondite nos à facie sedentis super thronum, & ab ira Agni.

17. Quoniam venit dies magnus iræ ejus: & quis poterit stare?

CAPUT VII.

1. ET post hæc vidi quatuor angelos stantes super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor ventos terræ, ne flaret ventus super terram, neque super mare, neque super omnem arborem.

2. Et vidi alterum angelum ascendentem ab ortu solis, habentem signum Dei vivi: & clamavit voce magna quatuor angelis, quibus datum est eis nocere terræ & mari,

3. Dicens: Ne nocete terræ, neque mari, neque arboribus, quoad usque signemus servos Dei nostri in frontibus eorum.

4. Et audivi numerum signatorum, centum & quadraginta quatuor millia signati, ex omni tribu Israël.

5. Ex tribu Juda, duodecim millia signati: ex tribu Ruben, duodecim millia signati: ex tribu Gad, duodecim millia signati:

6. Ex tribu Aser, duodecim millia signati: ex tribu

Neph-

Νεφθαλείμ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς Μανασσῆ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

7. Ἐκ φυλῆς Συμεών, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Λευΐ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ἰσασχάρ, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

8. Ἐκ φυλῆς Ζαβουλών, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ, ιβ χιλιάδες ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.

9. Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ὄχλος πολύς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἑστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκὰς καὶ φοίνικες ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν·

10. Καὶ κράζοντες φωνῇ μεγάλῃ, λέγοντες· Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καὶ τῷ ἀρνίῳ.

11. Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἱστήκεισαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ·

12. Λέγοντες· Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

13. Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν

Nephthalim, duodecim millia signati: ex tribu Manasse, duodecim millia signati:

7. Ex tribu Symeon, duodecim millia signati: ex tribu Levi, duodecim millia signati: ex tribu Isaschar, duodecim millia signati:

8. Ex tribu Zabulon, duodecim millia signati: ex tribu Joseph, duodecim millia signati: ex tribu Benjamin, duodecim millia signati.

9. Post hæc vidi, & ecce turba multa, quam dinumerare nemo poterat, ex omni gente, & tribubus, & populis & linguis, stantes ante thronum, & in conspectu Agni, circumamicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum:

10. Et clamabant voce magna, dicentes, Salus Deo nostro, sedenti super thronum, & Agno.

11. Et omnes angeli stabant in circuitu throni, & seniorum, & quatuor animalium, & ceciderunt in conspectu throni in facies suas, & adoraverunt Deum,

12. Dicentes, Amen. Benedictio, & gloria, & sapientia, & gratiarum actio, & honor, & virtus, & fortitudo Deo nostro in secula seculorum. Amen.

13. Et respondit unus ex se-

πρεσβυτέρων, λέγων μοι· Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκὰς, τίνες εἰσὶ, καὶ πόθεν ἦλθον;

14. Καὶ εἴρηκα αὐτῷ· Κύριε, σὺ οἶδας· Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης· καὶ † ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν στολὰς αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου.

15. Διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου, σκηνώσει ἐπ' αὐτούς.

16. Οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα.

17. Ὅτι τὸ ἀρνίον τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτοὺς, καὶ ὁδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωσας πηγὰς ὑδάτων· καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. I. † I.

Κεφ. ή. 8.

* 1. Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγῖδα τὴν ἑβδόμην, ἐγένετο ‡ σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ † ἡμιώριον.

2. Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἑστήκασι· καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

3. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε, καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ, ἵνα

seniorib⁹, dicens mihi, Hi circumamicti stolis albis, qui sunt? & unde venerunt?

14. Et dixi illi, Domine, Tu scis; & dixit mihi: Hi sunt venientes de tribulatione magna, & laverunt stolas suas, & dealbaverunt eas in sanguine Agni.

15. Propter hoc sunt ante thronum Dei, & serviunt ei die ac nocte in templo ejus; & sedens in throno habitabit super illos.

16. Non esurient amplius, nepue sitient amplius, neque cadet super illos sol, neque omnis æstus.

17. Quoniam Agnus qui per medium throni, pascet illos, & deducet eos ad viventes fontes aquarum: & absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum.

CAPUT VIII.

1. ET cum aperuisset sigillum septimum, factum est silentium in cœlo, quasi media hora.

2. Et vidi septem angelos qui in conspectu Dei steterunt: & datæ sunt illis septem tubæ.

3. Et alius angelus venit, & stetit ad altare, habens thuribulum aureum, & data sunt illi incensa multa, ut

daret

δῶσῃ ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου.

4. Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων, ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

* 5. Καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν † λιβανωτὸν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο φωναὶ, καὶ † βρονταὶ, καὶ ἀστραπαὶ, καὶ σεισμός.

6. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας, ἡτοίμασαν ἑαυτοὺς ἵνα σαλπίσωσι.

7. Καὶ ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

8. Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὄρος μέγα πυρὶ καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης, αἷμα.

9. Καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς· καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρη.

10. Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν, καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς ὑδάτων.

* 11. Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος

daret orationibus sanctorum omnium super altare aureum quod ante thronum.

4. Et ascendit fumus incensorum orationibus sanctorum de manu angeli, coram Deo.

5. Et accepit angelus thuribulum, & implevit illud de igne altaris, & misit in terram: & factæ sunt voces, & tonitrua, & fulgura, & terræmotus.

6. Et septem angeli habentes septem tubas, præparaverunt seipsos ut clangerent.

7. Et primus clanxit, & facta est grando, & ignis, mixta in sanguine, & missa sunt in terram; & tertia pars terræ combusta est, & omne fœnum viride combustum est.

8. Et secundus angelus clanxit, & tanquam mons magnus incensus missus est in mare: & facta est tertia pars maris, sanguis.

9. Et mortua est tertia pars creaturarum in mari, habentia animas, & tertia pars navium perierunt.

10. Et tertius angelus clanxit & cecidit de cælo stella magna incensa tanquam lampas, & cecidit in tertiam partem fluminum, & in fontes aquarum.

11. Et nomen stellæ dicitur Ab-

λέγεται Ἄψινθος· καὶ γίνεται τὸ † τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς † ἄψινθον, καὶ πολλοὶ ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι † ἐπικράνθησαν.

12. Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ † ἐπλήγη τὸ τρίτον † ἡλίου, καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης, καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων· ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαίνῃ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ νὺξ ὁμοίως.

13. Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἀγγέλου † πετομένου ἐν † μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλῃ· Οὐαὶ, οὐαὶ, οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν. 10. † 3.

Κεφ. θ'. 9.

*1. Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ † κλεὶς τοῦ † φρέατος τῆς † ἀβύσσου.

2. Καὶ ἤνοιξε τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου· καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου μεγάλης· καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀὴρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος.

3. Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς.

4. Καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσι τὸν χόρτον τῆς γῆς, οὐδὲ πᾶν χλωρόν, οὐδὲ πᾶν δένδρον·

Absinthium: & facta est tertia pars aquarum in Absinthium, & multi hominum mortui sunt de aquis, quia amaræ factæ sunt.

12. Et quartus angelus clanxit, & percussa est tertia pars solis, & tertia pars lunæ, & tertia pars stellarum, ita ut obscuraretur tertia pars eorum, & dies non luceret tertiam partem ipsius, & nox similiter.

13. Et vidi, & audivi unam aquilam volantem in medio cæli, dicentem voce magna ter, Væ, væ, væ habitantibus in terra, de cæteris vocibus tubæ trium angelorum futurorum clangere.

CAPUT IX.

1. ET quintus angelus clanxit: & vidi stellam de cælo delapsam in terram, & data est ei clavis putei abyssi.

2. Et aperuit puteum abyssi, & ascendit fumus ex puteo sicut fumus fornacis ardentis, & obscuratus est sol & aër de fumo putei.

3. Et de fumo exierunt locustæ in terram, & data est illis potestas, sicut habent potestatem scorpiones terræ.

4. Et dictum est illis, ne læderent fœnum terræ, neque omne viride, neque omnem arbo-

εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους μόνους οἵτινες οὐκ ἔχουσι τὴν σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

*5. Καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτοὺς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσι μῆνας πέντε· καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς ‡ βασανισμὸς ‡ σκορπίου, ὅταν ‡ παίσῃ ἄνθρωπον.

6. Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ζητήσουσιν οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὑρήσουσιν αὐτὸν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται ὁ θάνατος ἀπ' αὐτῶν.

7. Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἡτοιμασμένοις εἰς πόλεμον· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι ὅμοιοι χρυσῷ, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων.

8. Καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν.

9. Καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς· καὶ ἡ φωνὴ τῶν πτερύγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἁρμάτων, ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον.

*10. Καὶ ἔχουσιν ‡ οὐρὰς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα ἦν ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· καὶ ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε.

*11. Καὶ ἔχουσιν ἐφ' αὐτῶν βασιλέα τὸν ἄγγελον τῆς ἀβύσσου· ὄνομα αὐτῷ Ἑβραϊστὶ Ἀβαδδών, καὶ ἐν τῇ ‡ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

12. Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν,

omnem arborem, nisi homines solos, qui non habent signum Dei in frontibus suis.

5. Et datum est illis ne occiderent eos, sed ut cruciarent mensibus quinque: & cruciatus eorum, ut cruciatus scorpii, cum percutit hominem.

6. Et in diebus illis quærent homines mortem, & non invenient eam: & desiderabunt mori, & fugiet ab eis mors.

7. Et similitudines locustarum, similes equis paratis in prælium: & super capita earum tanquam coronæ aureæ, & facies earum velut facies hominum:

8. Et habebant capillos sicut capillos mulierum: & dentes earum sicut leonum erant:

9. Et habebant thoraces sicut thoraces ferreos: & vox alarum earum sicut vox curruum equorum multorum currentium in bellum:

10. Et habebant caudas similes scorpiis, & aculeos in caudis suis: & potestatem habent ad lædendum homines mensibus quinque.

11. Habentes regem super se angelum abyssi, nomen ei Hebraice, Abaddon, in autem Græca nomen habet, Apollyon.

12. Væ unum abiit, ecce ve-

ἰδοὺ ἔρχονται ἔτι δύο ὰαὶ μετὰ ταῦτα.

13. Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ,

14. Λέγουσαν τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ ὃς εἶχε τὴν σάλπιγγα· Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.

15. Καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι οἱ ἡτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ ἡμέραν καὶ μῆνα καὶ ἐνιαυτὸν, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων.

* 16. Καὶ ὁ ἀριθμὸς ‡στρατευμάτων τοῦ †ἱππικοῦ, δύο ‡μυριάδες μυριάδων· καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν.

* 17. Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ‡ἵππους ἐν τῇ †ὁράσει, καὶ τοὺς καθημένους ἐπ' αὐτῶν ἔχοντας ‡θώρακας †πυρίνους καὶ †ὑακινθίνους καὶ †θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων, καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον.

18. Ὑπὸ τῶν τριῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων, ἐκ τοῦ πυρὸς, καὶ τοῦ καπνοῦ, καὶ ἐκ τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν.

19. Αἱ γὰρ ἐξουσίαι αὐτῶν ἐν τῷ στόματι αὐτῶν εἰσιν· αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν, ἔχουσι κεφαλὰς· καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσι.

veniunt adhuc duo væ post hæc.

13. Et sextus angelus clanxit, & audivi vocem unam ex quatuor cornibus altaris aurei quod coram Deo,

14. Dicentem sexto angelo, habens tubam, Solve quatuor angelos alligatos in flumine magno Euphrate.

15. Et soluti sunt quatuor angeli parati in horam, & mensem, & annum, ut occiderent tertiam partem hominum.

16. Et numerus exercituum equi, duo myriadum. & audivi numerum eorum.

17. Et ita vidi equos in visione, & sedentes super eos habentes loricas igneas, & hyacinthinas, & sulphureas: & capita equorum tanquam capita leonum, & de oribus eorum procedit ignis, & fumus, & sulphur.

18. A tribus plagis his occisa est tertia pars hominum, de igne, & fumo, & sulphure procedente ex oribus ipsorum.

19. Nam potestas equorum in ore eorum est, & in caudis eorum. nam caudæ eorum similes serpentibus, habentes capita, & in his nocent.

20. Et

*20. Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς τούτοις, οὔτε μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσουσι τὰ δαιμόνια, καὶ εἴδωλα τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ † χαλκᾶ καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ‡ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύναται, οὔτε ἀκούειν, οὔτε περιπατεῖν.

*21. Καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν, οὔτε ἐκ τῶν † κλεμμάτων αὐτῶν. 20. † 6.

Κεφ. ι. 10.

1. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην· καὶ ἶρις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός.

2. Καὶ εἶχεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἠνεῳγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, τὸν δὲ εὐωνυμον ἐπὶ τὴν γῆν.

*3. Καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων † μυκᾶται· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς.

4. Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς φωνὰς ἑαυτῶν, ἔμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσάν μοι· Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ, καὶ μὴ ταῦτα γράψῃς.

20. Et cæteri hominum qui non occisi sunt in plagis his, non pœnitentiam egerunt de operibus manuum suarum, ut non adorent dæmonia, & simulachra aurea, & argentea, & ærea, & lapidea, & lignea, quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare.

21. Et non egerunt pœnitentiam ab homicidiis suis, neque à veneficiis suis, neque à fornicatione sua, neque à furtis suis.

CAPUT X.

1. ET vidi angelum fortem descendentem de cælo amictum nube: & iris in capite ejus, & facies ejus ut sol, & pedes ejus tanquam columnæ ignis.

2. Et habebat in manu sua libellum apertum: & posuit pedem suum dextrum super mare, at sinistrum super terram.

3. Et clamavit voce magna, quemadmodum leo rugit. & cum clamasset, locuta sunt septem tonitrua suas ipsorum voces.

4. Et cum locuta fuissent septem tonitrua, futurus eram scribere: & audivi vocem de cælo, dicentem, Signa quæ locuta sunt septem tonitrua, & non hæc scribas.

5. Et

5. Καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν,

6. Καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται ἔτι.

7. Ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἑβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ τελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐηγγέλισε τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας.

8. Καὶ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσα μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσα· Ὕπαγε, λάβε τὸ βιβλαρίδιον τὸ ἠνεῳγμένον ἐν τῇ χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ἑστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.

9. Καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον, λέγων αὐτῷ· Δός μοι τὸ βιβλαρίδιον. Καὶ λέγει μοι· Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.

* 10. Καὶ ἔλαβον τὸ ‡ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου, καὶ ‡ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ· καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου.

11. Καὶ λέγει μοι· Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσι πολλοῖς. 3. ‡ 1.

5. Et angelus, quem vidi stantem super mare & super terram, levavit manum suam dexteram ad cælum,

6. Et juravit in vivente in secula seculorum, qui creavit cælum & ea quæ in eo, & terram & ea quæ in ea, & mare & ea quæ in eo: quia tempus non amplius erit.

7. Sed in diebus vocis septimi angeli, cum futurus erit clangere, consummabitur mysterium Dei, sicut evangelizavit servis suis Prophetis.

8. Et vox quam audivi de cælo, iterum locuta cum me, & dicens, Vade, accipe librum apertum in manu angeli stantis super mare, & super terram.

9. Et abii ad angelum, dicens ei: Da mihi librum: & dixit mihi, Accipe, & devora illum: & faciet amaricari tuum ventrem, sed in ore tuo erit dulce tanquam mel.

10. Et accepi librum de manu angeli, & devoravi illum: & erat in ore meo tanquam mel dulce: & cum devorassem eum, amaricatus est venter meus.

11. Et dixit mihi, Oportet te iterum prophetizare in populis, & in Gentibus & linguis, & regibus multis.

CA-

Κεφ. ια'. 11.

1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ· καὶ ὁ ἄγγελος εἱστήκει, λέγων· Ἔγειραι, καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ.

2. Καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξω, καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσῃς, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι· καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.

3. Καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους.

4. Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τῆς γῆς ἑστῶσαι.

5. Καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν· καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλῃ ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.

* 6. Οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ‡ βρέχῃ ὑετὸς ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῶν τῆς προφητείας· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν πάσῃ πληγῇ, ‡ ὁσάκις ἐὰν θελήσωσι.

7. Καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσει πόλεμον μετ' αὐτῶν, καὶ νικήσει αὐτοὺς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς.

CAPUT XI.

1. ET datus est mihi calamus similis virgæ, & astitit angelus, dicens, Surge, & metire templum Dei, & altare, & adorantes in eo.

2. Et atrium quod foris templum, ejice foras: & ne illum metiaris, quoniam datum est Gentibus: & civitatem sanctam calcabunt mensibus quadraginta duobus.

3. Et dabo duobus testibus meis, & prophetabunt diebus mille ducentis sexaginta, amicti saccis.

4. Hi sunt duæ olivæ, & duo candelabra in conspectu Domini terræ stantes.

5. Et si quis eis voluerit nocere, ignis egreditur de ore eorum, & devorat inimicos eorum; & si quis eos voluerit lædere, sic oportet eum occidi.

6. Hi habent potestatem claudere cœlum, ne pluvia pluat diebus prophetiæ illorum: & potestatem habent super aquas convertere eas in sanguinem, & percutere terram in omni plaga, quotiescunque voluerint.

7. Et cum finierint testimonium suum, bestia ascendens de abysso, faciet cum eis bellum, & vincet, & occidet eos.

8. Et

8. Καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας πόλεως τῆς μεγάλης, ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἐσταυρώθη.

8. Et cadavera eorum in platea civitatis magnæ, quæ vocatur spiritualiter Sodoma & Ægyptus, ubi & Dominus noster crucifixus est.

9. Καὶ βλέψουσιν ἐκ τῶν λαῶν, καὶ φυλῶν, καὶ γλωσσῶν, καὶ ἐθνῶν, τὰ πτώματα αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς καὶ ἥμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσι τεθῆναι εἰς μνήματα.

9. Et videbunt de populis, & tribubus, & linguis, & Gentibus, cadavera eorum dies tres & dimidium: & cadavera eorum non sinent poni in monumenta.

10. Καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαροῦσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται· καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

10. Et habitantes in terra gaudebunt super illos, & jucundabuntur, & munera mittent alii aliis: quoniam hi duo prophetæ cruciaverunt habitantes super terram.

11. Καὶ μετὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας καὶ ἥμισυ, πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ἐπ' αὐτούς· καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἔπεσεν ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς.

11. Et post tres dies & dimidium, spiritus vitæ à Deo intravit in eos, & steterunt super pedes suos, & timor magnus cecidit super spectantes eos.

12. Καὶ ἤκουσαν φωνὴν μεγάλην ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν αὐτοῖς· Ἀνάβητε ὧδε· καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ· καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν.

12. Et audivi vocem magnam de cœlo, dicentem eis: Ascendite huc: & ascenderunt in cœlum in nube: & viderunt illos inimici eorum.

13. Καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτά· καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.

13. Et in illa hora factus est terræmotus magnus, & decima pars civitatis cecidit: & occisa sunt in terræmotu nomina hominum millia septem, & reliqui territi facti sunt, & dederunt gloriam Deo cœli.

14. Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν, ἰδοὺ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύ.

14. Væ secundum abiit, væ tertium ecce veniet cito.

15. Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ, λέγουσαι· Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

16. Καὶ οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες πρεσβύτεροι οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καθήμενοι ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ,

17. Λέγοντες· Εὐχαριστοῦμέν σοι Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ἐρχόμενος· ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην, καὶ ἐβασίλευσας.

18. Καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν, κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις· καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείροντας τὴν γῆν.

19. Καὶ ἠνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη. 2. † 0.

Κεφ. ιβ'. 12.

1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα.

15. Et septimus angelus clanxit: & factæ sunt voces magnæ in cœlo, dicentes, factum est regnum hujus mundi, Domini nostri, & Christi ejus, & regnabit in secula seculorum.

16. Et viginti quatuor seniores in conspectu Dei sedentes in thronis suis, ceciderunt in facies suas, & adoraverunt Deum,

17. Dicentes: Gratias agimus tibi, Domine Deus omnipotens, qui existens, & qui erat, & qui venturus, quia accepisti virtutem tuam magnam, & regnasti.

18. Et gentes iratæ sunt, & advenit ira tua, & tempus mortuorum, judicari, & reddere mercedem servis tuis prophetis, & sanctis, & timentibus nomen tuum, parvis & magnis, & perdere corrumpentes terram.

19. Et apertum est templum Dei in cœlo, & visa est arca testamenti Domini in templo ejus, & facta sunt fulgura, & voces, & tonitrua, & grando magna.

CAPUT XII.

1. ET signum magnum visum est in cœlo: Mulier circumamicta sole, & luna sub pedibus ejus: & in capite ejus corona stellarum duodecim.

2. Et

2. Καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, καὶ κράζει ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.

3. Καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ δράκων μέγας πυρρὸς, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ διαδήματα ἑπτά.

4. Καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν· καὶ ὁ δράκων ἕστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τεκεῖν, ἵνα ὅταν τέκῃ, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγῃ.

5. Καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄρρενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ.

6. Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

7. Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ ἐπολέμησαν κατὰ τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ.

8. Καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὑρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ.

9. Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος, καὶ ὁ σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκου-

2. Et in utero habens, clamabat doloribus partus detenta, & cruciata parere.

3. Et visum est aliud signum in cœlo, & ecce draco magnus rufus, habens capita septem, & cornua decem: & in capitibus ejus diademata septem.

4. Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum cœli, & misit eas in terram: & draco stetit ante mulierem futuram parere, ut cum peperisset, filium suum devoraret.

5. Et peperit filium masculum, qui futurus erat pascere omnes Gentes in virga ferrea: & raptus est filius ejus ad Deum, & ad thronum ejus.

6. Et mulier fugit in solitudinem, ubi habet locum paratum à Deo, ut ibi pascant eam diebus mille ducentis sexaginta.

7. Et factum est prælium in cœlo: Michaël & angeli ejus præliabantur cum dracone, & draco pugnabat, & angeli ejus.

8. Et non valuerunt, neque locus inventus est eorum amplius in cœlo.

9. Et projectus est draco ille magnus, serpens antiquus, vocatus diabolus & satanas, seducens habitatam uni-

μένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν.

10. Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην λέγουσαν ἐν τῷ οὐρανῷ· Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι κατεβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός.

11. Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν· καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου.

12. Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε οἱ οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. Οὐαὶ τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

* 13. Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα ἥτις ἔτεκε τὸν † ἄρρενα.

* 14. Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα † πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς, καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως.

* 15. Καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ὀπίσω τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὕδωρ ὡς ποταμόν· ἵνα τὴν † ποταμοφόρητον ποιήσῃ.

16. Καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυ-

versam, projectus est in terram, & angeli ejus cum illo projecti sunt.

10. Et audivi vocem magnam in cœlo, dicentem, Nunc facta est salus, & virtus & regnum Dei nostri, & potestas Christi ejus. quia projectus est accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante conspectum Dei nostri die ac nocte.

11. Et ipsi vicerunt eum propter sanguinem Agni, & propter verbum testimonii sui: & non dilexerunt animam suam usque ad mortem.

12. Propter hoc lætamini cœli, & in eis habitantes. Væ terræ, & mari: quia descendit diabolus ad vos, habens animum magnum, sciens quod modicum tempus habet.

13. Et cum vidit draco quod projectus esset in terram, persecutus est mulierem, quæ peperit masculum.

14. Et datæ sunt mulieri duæ alæ aquilæ magnæ, ut volaret in desertum in locum suum, ubi alitur illic tempus, & tempora, & dimidium temporis à facie serpentis.

15. Et emisit serpens ex ore suo post mulierem, aquam tanquam flumen, ut eam flumine latam faceret.

16. Et adjuvit terra mulierem,

ναικὶ, καὶ ἤνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατέπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

17. Καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

18. Καὶ ἐστάθην ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. 3. † 2.

Κεφ. ιγ'. 13.

*1. Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα· καὶ ἐπὶ τῶν † κεράτων αὐτοῦ † δέκα † διαδήματα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὄνομα βλασφημίας.

* 2. Καὶ τὸ θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον † παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς † ἄρκτου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην.

3. Καὶ εἶδον μίαν τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη, καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου.

* 4. Καὶ προσεκύνησαν τὸν δράκοντα ὃς ἔδωκεν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνησαν τὸ θηρίον, λέγοντες· τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; τίς δύναται † πολεμῆσαι μετ' αὐτοῦ;

5. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν

rem, & aperuit terra os suum, & absorbuit flumen quod misit draco de ore suo.

17. Et iratus est draco in mulierem, & abiit facere prælium cum reliquis seminis ejus, custodientibus mandata Dei, & habentibus testimonium Jesu Christi.

18. Et steti super arenam maris.

CAPUT XIII.

1. ET vidi de mari bestiam ascendentem, habentem cornua decem, & capita septem, & super cornua ejus decem diademata, & super capita ejus nomina blasphemiæ.

2. Et bestia quam vidi, erat similis pardo, & pedes ejus sicut ursi, & os ejus sicut os leonis, & dedit illi draco virtutem suam, & thronum suum, & potestatem magnam.

3. Et unum de capitibus suis quasi cæsum in mortem: & plaga mortis ejus curata est, & admirata est universa terra post bestiam:

4. Et adoraverunt draconem, qui dedit potestatem bestiæ. Et adoraverunt bestiam, dicentes: quis similis bestiæ? & quis potens pugnare cum ea?

5. Et datum est ei os lo-

λοῦν μεγάλα καὶ βλασφημίας, καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαρακοντα δύο.

6. Καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν πρὸς τὸν Θεὸν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας.

7. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ πόλεμον ποιῆσαι μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος.

8. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

9. Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω.

* 10. Εἴ τις ‡ αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδε ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

11. Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων.

12. Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἵνα προσκυνήσουσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.

quens magna, & blasphemiam. Et data est ei potestas bellum facere menses quadraginta duos.

6. Et aperuit os suum in blasphemiam ad Deum, blasphemare nomen ejus, & tabernaculum ejus, & in cœlo habitantes.

7. Et datum est illi facere bellum cum sanctis, & vincere eos: & data est illi potestas in omnem tribum, & linguam, & gentem.

8. Et adorabunt eam omnes habitantes super terram, quorum non scriptum est nomen in libro vitæ Agni mactati à fundatione mundi.

9. Si quis habet aurem, audiat.

10. Si quis in captivitatem ducit, in captivitatem vadit: si quis in gladio occiderit, oportet eum in gladio occidi. hic est patientia & fides sanctorum.

11. Et vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo, similia agno, & loquebatur sicut draco.

12. Et potestatem prioris bestiæ omnem facit in conspectu ejus, & facit terram & in ea habitantes, ut adorent bestiam primam, cujus curata est plaga mortis ejus.

13. Et

13. Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

14. Καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου· λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς, ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃ ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρης, καὶ ἔζησε.

15. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ, ὅσοι ἂν μὴ προσκυνήσωσι τὴν εἰκόνα τοῦ θηρίου, ἵνα ἀποκτανθῶσι.

16. Καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ, τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχούς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους, ἵνα δῶσι αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

17. Καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, ἢ τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου, ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

18. Ὧδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων τὸν νοῦν, ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί, καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ χξς'. 7. † 2.

Κεφ. ιδ'. 14.

1. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἀρνίον ἑστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσα-

13. Et facit signa magna, ut & ignem faceret descendere de cœlo in terram, in conspectu hominum.

14. Et seducit habitantes in terra, propter signa, quæ data sunt illi facere in conspectu bestiæ, dicens habitantibus in terra, facere imaginem bestiæ, quæ habuit plagam gladii, & vixit.

15. Et datum est illi spiritum dare imagini bestiæ, & ut loquatur imago bestiæ, & facit non adorantes imaginem bestiæ, ut occidantur.

16. Et facit omnes parvos & magnos, & divites, & pauperes, & liberos, & servos, ut dent illis characteres in manu eorum dextera, aut in frontibus eorum.

17. Et ne quis possit emere aut vendere, si non habens characterem, aut nomen bestiæ, aut numerum nominis ejus.

18. Hic sapiéntia est: habens mentem, computet numerum bestiæ. numerus enim hominis est, & numerus ejus sexcenti sexaginta sex.

CAPUT XIV.

1. ET vidi, & ecce Agnus stans supra montem Sion, & cum eo centum qua-

ρακοντατέσσαρες χιλιάδες, ἔχοντα τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

2. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ φωνὴν ἤκουσα κιθαρῳδῶν κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν.

3. Καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσεραικοντατέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς.

* 4. Οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ‡ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν· οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ· οὗτοι ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ‡ ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ‡ ἀρνίῳ.

5. Καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὑρέθη δόλος· ἄμωμοι γάρ εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ.

6. Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετάμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον, εὐαγγελίσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν.

7. Λέγοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Φοβήθητε τὸν Θεὸν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ· καὶ προσ-

draginta quatuor millia, habentes nomen ejus & nomen Patris ejus scriptum in frontibus suis.

2. Et audivi vocem de cœlo, tanquam vocem aquarum multarum, & tanquam vocem tonitrui magni: & vox quam audivi, sicut citharœdorum citharizantium in citharis suis:

3. Et cantabant canticum novum ante thronum, & ante quatuor animalia, & seniores: & nemo poterat discere canticum, nisi illa centum quadraginta quatuor millia, empti de terra.

4. Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati: virgines enim sunt. hi sunt sequentes Agnum quocunque ierit: hi empti sunt ex hominibus primitiæ Deo & Agno.

5. Et in ore eorum non est inventus dolus: sine macula enim sunt coram throno Dei.

6. Et vidi alterum angelum volantem in medio cœli, habentem evangelium æternum, evangelizare habitantibus super terram, & super omnem gentem, & tribum, & linguam, & populum.

7. Dicentem in voce magna: timete Deum, & date illi gloriam, quia venit hora judicii ejus: & adorate eum

κυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

8. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἠκολούθησε, λέγων· Ἔπεσεν ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπότικε πάντα τὰ ἔθνη.

9. Καὶ τρίτος ἄγγελος ἠκολούθησεν αὐτοῖς, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· Εἴ τις τὸ θηρίον προσκυνεῖ καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

*10. Καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ †κεκερασμένου † ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου.

11. Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν ἀναβαίνει εἰς αἰῶνας αἰώνων· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

12. Ὧδε ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστὶν· ὧδε οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.

*13. Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης μοι, γράψον· μακάριοι οἱ νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες † ἀπάρτι· ναὶ, λέγει τὸ πνεῦμα, ἵνα ἀναπαύσωνται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ δὲ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ' αὐτῶν.

eum qui fecit cœlum, & terram, & mare, & fontes aquarum.

8. Et alius angelus secutus est, dicens: Cecidit cecidit Babylon, civitas illa magna, quia ex vino iræ fornicationis suæ potavit omnes gentes.

9. Et alius angelus tertius secutus est illos, dicens in voce magna: Si quis adoraverit bestiam, & imaginem ejus, & acceperit characterem in fronte sua, aut in manu sua:

10. Et hic bibet de vino iræ Dei, mixto mero in poculo iræ ipsius, & cruciabitur in igne & sulphure in conspectu sanctorum angelorum, & ante conspectum Agni.

11. Et fumus cruciatus eorum ascendit in secula seculorum, & non habent requiem die ac nocte adorantes bestiam, & imaginem ejus: & si quis acceperit characterem nominis ejus:

12. Hic patientia sanctorum est: hic custodientes mandata Dei, & fidem Jesu.

13. Et audivi vocem de cœlo, dicentem mihi, scribe: beati mortui, in Domino morientes à modo. etiam dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis: at opera illorum sequuntur cum ipsis.

14. Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενος ὅμοιος υἱῷ ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὀξύ.

15. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν μεγάλῃ φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης· Πέμψον τὸ δρέπανόν σου, καὶ θέρισον· ὅτι ἦλθέ σοι ἡ ὥρα τοῦ θερίσαι· ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.

16. Καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τὴν νεφέλην τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

17. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὀξύ.

* 18. Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου, ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός· καὶ ἐφώνησε ‡ κραυγῇ μεγάλῃ τῷ ἔχοντι τὸ ‡ δρέπανον τὸ ‡ ὀξύ, λέγων· Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὀξὺ, καὶ ‡ τρύγησον τοὺς † βότρυας τῆς ‡ ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι † ἥκμασαν αἱ ‡ σταφυλαὶ αὐτῆς.

19. Καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην.

* 20. Καὶ ‡ ἐπατήθη ἡ ‡ ληνὸς ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθε αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν ‡ χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ ‡ σταδίων ‡ χιλίων ‡ ἑξακοσίων. 20. † 4.

14. Et vidi, & ecce nubes alba, & super nubem sedens similis Filio hominis, habens in capite suo coronam auream, & in manu sua falcem acutam.

15. Et alius angelus exivit de templo: clamans in voce magna sedenti super nubem: Mitte falcem tuam, & mete, quia venit hora metendi: quoniam aruit messis terræ.

16. Et misit sedens super nubem, falcem suam in terram; & demessa est terra.

17. Et alius angelus exivit de templo quod in cœlo, habens & ipse falcem acutam.

18. Et alius angelus exivit de altari, habens potestatem supra ignem, & clamavit clamore magno habenti falcem acutam, dicens, Mitte tuam falcem acutam, & vindemia botros vineæ terræ: quoniam maturæ sunt uvæ ejus.

19. Et misit angelus falcem suam in terram, & vindemiavit vineam terræ, & misit in lacum iræ Dei magnum.

20. Et calcatus est lacus extra civitatem, & exivit sanguis de lacu usque ad frenos equorum à stadiis mille sexcentis.

CA-

Κεφ. ιε. 15.

1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέλους ἑπτὰ ἐχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

2. Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρὶ καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἑστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθάρας τοῦ Θεοῦ.

3. Καὶ ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἀρνίου, λέγοντες· Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ βασιλεὺς τῶν ἁγίων.

4. Τίς οὐ μὴ φοβηθῇ σε, Κύριε, καὶ δοξάσῃ τὸ ὄνομά σου; ὅτι μόνος ὅσιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἥξουσι καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου· ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

5. Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ.

6. Καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς, ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς.

7. Καὶ ἓν ἐκ τῶν τεσσάρων

CAPUT XV.

1. ET vidi aliud signum in cœlo magnum & mirabile, angelos septem, habentes plagas septem novissimas: quoniam in illis consummata est ira Dei.

2. Et vidi tanquam mare vitreum igne mistum, & vincentes ex bestia, & ex imagine ejus, & ex numero nominis ejus, stantes super mare vitreum, habentes citharas Dei.

3. Et cantant canticum Moysi servi Dei, & canticum Agni, dicentes, magna & mirabilia opera tua, Domine Deus omnipotens: justæ & veræ viæ tuæ, rex gentium.

4. Quis non timebit te, Domine, & glorificabit nomen tuum: quia solus sanctus es: quoniam omnes gentes venient, & adorabunt in conspectu tuo, quoniam judicia tua manifesta sunt.

5. Et post hæc vidi, & apertum est templum tabernaculi testimonii in cœlo.

6. Et exierunt septem angeli, habentes septem plagas, de templo, qui erant vestiti linum purum, & splendidum, & præcincti circa pectora zonis aureis.

7. Et unum de quatuor a-

ζώων ἔδωκε τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς, γεμούσας τῆς θυμοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

8. Καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων.

Κεφ. ις'. 16.

1 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ, λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἀγγέλοις· ὑπάγετε καὶ ἐκχέατε τὰς φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.

2. Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ ἐγένετο ἕλκος κακὸν καὶ πονηρὸν εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἐχοντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνοῦντας.

3. Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ· καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσσῃ.

4. Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ εἰς τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ ἐγένετο αἷμα.

5. Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· Δίκαιος, Κύριος, εἶ, ὁ ὢν, καὶ ὁ ἦν, καὶ ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας.

6. Ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐ-

nimalibus dedit septem angelis septem phialas aureas, plenas iracundiæ Dei viventis in secula seculorum.

8. Et impletum est templum fumo ex gloria Dei, & de virtute ejus: & nemo poterat introire in templum, donec consummarentur septem plagæ septem angelorum.

CAPUT XVI.

1. ET audivi vocem magnam de templo, dicentem septem angelis: Ite, effundite phialas iræ Dei in terram.

2. Et abiit primus, & effudit phialam suam in terram: & factum est vulcus malum & malignum in homines habentes characterem bestiæ, & adorantes imaginem ejus.

3. Et secundus angelus effudit phialam suam in mare: & factus est sanguis tanquam mortui, & omnis anima vivens mortua est in mari.

4. Et tertius angelus effudit phialam suam in flumina & fontes aquarum: & factus est sanguis.

5. Et audivi angelum aquarum dicentem, Justus es, Domine, qui existens & qui erat, & sanctus, quia hæc judicasti.

6. Quia sanguinem sanctorum & prophetarum effuderunt,

τοῖς ἔδωκας πιεῖν· ἄξιοι γάρ εἰσι.

14. Καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· Ναὶ Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις σου.

8. Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί.

* 9. Καὶ ‡ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι ‡ καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα ℣ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας· καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

* 10. Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν ‡ φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ † ἐσκοτωμένη· καὶ † ἐμασσῶντο τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ ‡ πόνου.

11. Καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν· καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

12. Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἑτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου.

* 13. Καὶ εἶδον ἐκ ℣ στόματος ℣ † δράκοντος καὶ ἐκ ℣ στόματος ℣ θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὅμοια † βατράχοις.

runt, & sanguinem eis dedisti bibere: digni enim sunt.

7. Et audivi altetum de altari dicentem, etiam Domine Deus omnipotens, vera & justa judicia tua.

8. Et quartus angelus effudit phialam suam in solem: & datum est ei æstu affligere homines in igni.

9. Et æstuaverunt homines æstu magno, & blasphemaverunt homines nomen Dei habentis potestatem super plagas has. & non egerunt pœnitentiam dare illi gloriam.

10. Et quintus angelus effudit phialam suam super thronum bestiæ: & factum est regnum ejus tenebrosum, & mandebant linguas suas ex labore:

11. Et blasphemaverunt Deum cœli ex laboribus suis, & ex vulneribus suis: & non egerunt pœnitentiam ex operibus suis.

12. Et sextus angelus effudit phialam suam in flumen illud magnum Euphraten: & exsiccata est aqua ejus, ut præparetur via regum ab ortu solis.

13. Et vidi de ore draconis, & de ore bestiæ, & de ore pseudoprophetæ spiritus tres immundos similes ranis.

14. Εἰσὶ γὰρ πνεύματα δαιμόνων ποιοῦντα σημεῖα ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος.

15. Ἰδοὺ ἔρχομαι ὡς κλέπτης· μακάριος ὁ γρηγορῶν, καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.

16. Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἁρμαγεδδών.

17. Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὸν ἀέρα· καὶ ἐξῆλθε φωνὴ μεγάλη ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου, λέγουσα· Γέγονε.

18. Καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικοῦτος σεισμὸς οὕτω μέγας.

19. Καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλὼν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ.

20. Καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ εὑρέθησαν.

* 21. Καὶ ‡ χάλαζα μεγάλη ὡς † ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ

14. Sunt enim spiritus dæmoniorum facientes signa, quæ procedunt ad reges terræ & habitatæ totius: congregare illos in prælium diei illius magnæ Dei omnipotentis.

15. Ecce venio sicut fur: beatus vigilans, & custodiens vestimenta sua, ne nudus ambulet, & videant turpitudinem ejus.

16. Et congregavit illos in locum illum vocatum Hebraice Armageddon.

17. Et septimus angelus effudit phialam suam in aërem: & exivit vox magna de templo cœli, à throno, dicens, Factum est.

18. Et facta sunt fulgura, & tonitrua, & voces, & terræmotus factus est magnus, qualis non factus est ex quo homines facti sunt super terram, talis terræmotus sic magnus.

19. Et facta est civitas magna in tres partes, & civitates Gentium ceciderunt: & Babylon magna venit in memoriam ante Deum, dare illi poculum vini indignationis iræ ejus.

20. Et omnis insula fugit, & montes non sunt inventi.

21. Et grando magna sicut talentaria descendit de cœlo in homines, & blasphema-

ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης· ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς ‡ σφόδρα. 11. †4.

Κεφ. ιζ. 17.

1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ, λέγων μοι· Δεῦρο, δείξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνης τῆς μεγάλης, τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν.

2. Μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν.

3. Καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν πνεύματι· καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμον ὀνομάτων βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα.

*4. Καὶ ἡ γυνὴ ἡ περιβεβλημένη πορφυρᾶ καὶ κοκκίνῳ, καὶ ‡ κεχρυσωμένη χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦν ποτήριον ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς, γέμον ‡ βδελυγμάτων καὶ ἀκαθαρτητος πορνείας αὐτῆς.

5. Καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον· Μυστήριον· Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς.

*6. Καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα ‡ μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτὴν, † θαῦμα μέγα.

maverunt homines Deum ex plaga grandinis : quoniam magna est plaga ejus vehementer.

CAPUT XVII.

1. ET venit unus de septem angelis habentibus septem phialas, & locutus est mecum, dicens, Veni, ostendam tibi damnationem meretricis magnæ, sedentis super aquas multas :

2. Cum qua fornicati sunt reges terræ, & inebriati sunt de vino fornicationis ejus habitantes terram.

3. Et abstulit me in desertum in spiritu : & vidi mulierem sedentem super bestiam coccineam plenam nominibus blasphemiæ, habentem capita septem, & cornua decem.

4. Et mulier circumdata purpura & coccino, inaurata auro, & lapide pretioso, & margaritis, habens aureum poculum in manu sua, plenum abominationibus, & immunditia fornicationis suæ.

5. Et in fronte ejus nomen scriptum, Mysterium, Babylon magna, mater fornicationum & abominationum terræ.

6. Et vidi mulierem ebriam de sanguine sanctorum, & de sanguine martyrum Jesu. & miratus sum videns illam, admirationem magnam. 7.

7. Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος· Διατί ἐθαύμασας; ἐγώ σοι ἐρῶ τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτὴν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς, καὶ τὰ δέκα κέρατα.

7. Et dixit mihi angelus, Quare miraris? ego tibi dicam mysterium mulieris, & bestiæ portantis eam, habentis septem capita, & decem cornua.

8. Θηρίον ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν· καὶ θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, (ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου) βλεπόντες τὸ θηρίον ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καίπερ ἔστιν.

8. Bestia quam vidisti, erat, & non est, & futura est ascendere de abysso, & in interitum abire: & mirabuntur habitantes super terram, (quorum non sunt scripta nomina in libro vitæ à constitutione mundi) videntes bestiam, quæ erat, & non est, & aderit.

9. Ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν· Αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ, ὄρη εἰσὶν ἑπτὰ, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν.

9. Hic sensus habens sapientiam: septem capita, septem montes sunt, ubi mulier sedet super eos,

10. Καὶ βασιλεῖς ἑπτά εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, καὶ ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὔπω ἦλθε· καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μεῖναι.

10. Et reges septem sunt. Quinque ceciderunt, unus est, alius nondum venit: & cum venerit, paululum illum oportet manere.

11. Καὶ τὸ θηρίον ὃ ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτά ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει.

11. Et bestia quæ erat, & non est, & ipse octavus est, & de septem est, & in interitum vadit.

12. Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὔπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσι μετὰ τοῦ θηρίου.

12. Et decem cornua quæ vidisti, decem reges sunt, qui regnum nondum acceperunt, sed potestatem tanquam reges unam horam accipient cum bestia.

13. Οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐξουσίαν ἑαυτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν.

13. Hi unum consilium habent, & virtutem & potestatem suam bestiæ tradent.

14. Οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πο-

14. Hi cum Agno pugnabunt,

λεμήσουσι, καὶ τὸ ἀρνίον νικήσει αὐτούς, ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.

15. Καὶ λέγει μοι, τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶ, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι.

16. Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες ἐπὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἠρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί.

17. Ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην, καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθῇ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ.

18. Καὶ ἡ γυνὴ ἣν εἶδες, ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς. ϛ. † 2.

Κεφ. ιη'. 18.

1 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.

2. Καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχύϊ, φωνῇ μεγάλῃ, λέγων· Ἔπεσεν, ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ

bunt, & Agnus vincet illos: quoniam Dominus dominorum est, & rex regum: & qui cum illo, vocati, & electi, & fideles.

15. Et dixit mihi, aquæ quas vidisti, ubi meretrix sedet, populi & turbæ sunt, & gentes, & linguæ.

16. Et decem cornua, quæ vidisti in bestia, hi odient fornicariam, & desolatam facient illam, & nudam, & carnes ejus manducabunt, & ipsam concremabunt in igni.

17. Nam Deus dedit in corda eorum facere sententiam ejus, & facere sententiam unam, & dare regnum suum bestiæ, donec consummentur verba Dei.

18. Et mulier quam vidisti, est civitas magna, habens regnum super reges terræ.

CAPUT XVIII.

1. ET post hæc vidi alium angelum descendentem de cœlo, habentem potestatem magnam: & terra illuminata est a gloria ejus.

2. Et exclamavit in fortitudine, voce magna dicens: Cecidit, cecidit Babylon magna, & facta est habitatio dæmoniorum, & custodia omnis spiritus immundi,

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0916
DFG

φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου.

* 3. Ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπώκασι πάντα τὰ ἔθνη· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ‡ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ † στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.

* 4. Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λέγουσαν· Ἐξέλθετε ἐξ αὐτῆς ὁ λαός μου, ἵνα μὴ ‡ συγκοινωνήσητε ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἵνα μὴ λάβητε ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς.

5. Ὅτι ἠκολούθησαν αὐτῆς αἱ ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς.

* 6. Ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν· καὶ † διπλώσατε αὐτῇ ‡ διπλᾶ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε, κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν.

7. Ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν καὶ ἐστρηνίασε, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμὸν καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει· Κάθημαι βασίλισσα καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω.

8. Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός· καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνων αὐτήν.

* 9. Καὶ κλαύσουσιν αὐτὴν καὶ κόψονται ἐπ' αὐτῇ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, οἱ μετ' αὐτῆς ‡ πορνεύ-

di, & custodia omnis volucris immundæ, & odibilis.

3. Quia de vino iræ fornicationis ejus biberunt omnes gentes; & reges terræ cum illa fornicati sunt, & mercatores terræ de virtute deliciarum ejus divites facti sunt.

4. Et audivi aliam vocem de cœlo, dicentem: Exite de illa populus meus, ne communicetis peccatis ejus, & ut non accipiatis de plagis ejus.

5. Quoniam pervenerunt ejus peccata usque ad cœlum, & recordatus est Deus injustitias ejus.

6. Reddite illi sicut & ipsa reddidit vobis, & duplicate ei duplicia secundum opera ejus. in poculo quo miscuit, miscete illi duplum.

7. Quanta glorificavit se ipsam, & in deliciis fuit, tantum date illi cruciatum & luctum: quia in corde suo dicit, sedeo regina, & vidua non sum, & luctum non videbo.

8. Propter hoc in una die venient plagæ ejus, mors, & luctus, & fames, & in igne comburetur: quia fortis Dominus Deus judicans illam.

9. Et flebunt eam, & plangent super illam reges terræ, cum

σαντες καὶ ‡ κραυγάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν † καπνὸν τῆς ‡ πυρώσεως αὐτῆς.

10. Ἀπὸ μακρόθεν ἑστηκότες, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά· ὅτι ἐν μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου.

11. Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτῇ, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι.

* 12. Γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου, καὶ μαργαρίτου, καὶ βύσσου, καὶ πορφύρας, καὶ † σηρικοῦ, καὶ κοκκίνου· καὶ πᾶν ξύλον † θύϊνον, καὶ πᾶν σκεῦος † ἐλεφάντινον, καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου, καὶ χαλκοῦ, καὶ † σιδήρου, καὶ † μαρμάρου,

* 13. Καὶ † κινάμωμον, καὶ ‡ θυμιάματα, καὶ μύρον, καὶ ‡ λίβανον, καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον, καὶ † σεμίδαλιν, καὶ σῖτον, καὶ κτήνη, καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων, καὶ † ἐδνῶν, καὶ σωμάτων, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων.

* 14. Καὶ † ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ † λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ εὑρήσῃς αὐτά.

15. Οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται, διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες.

cum illa fornicantes, & luxuriantes, cum viderint fumum incendii ejus:

10. A longe ſtantes propter timorem cruciatus ejus, dicentes, Væ, væ civitas illa magna Babylon, civitas illa fortis: quoniam una hora venit judicium tuum:

11. Et mercatores terræ plorant & lugent ſuper illam: quoniam merces eorum nemo emit amplius:

12. Merces auri, & argenti, & lapidis pretioſi, & margaritæ, & byſſi, & purpuræ, & ſerici, & coccini: & omne lignum thyinum, & omne vas ebutneum, & omne vas ex ligno pretioſo, & ære, & ferro, & marmore,

13. Et cinamomum, & ſuffitus, & unguentum, & thus, & vinum, & oleum, & ſimilam, & triticum, & jumenta, & oves: & equorum, & rhedarum, & mancipiorum, & animas hominum.

14. Et poma deſiderii animæ tuæ diſceſſerunt à te, & omnia pinguia & præclara perierunt à te, & amplius non invenies illa.

15. Mercatores horum divites facti ab ea, à longe ſtabunt propter timorem cruciatus ejus, flentes, & lugentes:

16. Et

16. Καὶ λέγοντες· Οὐαὶ, οὐαὶ, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσῷ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις· ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος.

* 17. Καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ἐπὶ † τῶν πλοίων ὁ † ὄμιλος, καὶ ‡ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται, ἀπὸ ‡ μακρόθεν ἔστησαν,

18. Καὶ ἔκραζον, ὁρῶντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες· τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;

* 19. Καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραζον κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες· οὐαὶ, οὐαὶ ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες πλοῖα ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐκ τῆς † τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἠρημώθη.

20. Εὐφραίνου ἐπ' αὐτὴν, οὐρανὲ καὶ οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι, καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρῖμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.

* 21. Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν, λέγων· Οὕτως † ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἔτι.

* 22. Καὶ φωνὴ ‡ κιθαρῳδῶν, καὶ † μουσικῶν, καὶ ‡ αὐλητῶν, καὶ † σαλπιστῶν, οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ πᾶς τεχνί-

16. Et dicentes, Væ, væ civitas illa magna circumamicta byſſo, & purpura, & coccino, & deaurata in auro & lapide prerioſo, & margaritis: Quoniam una hora deſertæ ſunt tantæ divitiæ:

17. Et omnis gubernator, & omnis in navibus turba, & nautæ, & quotquot mare operantur, à longe ſteterunt,

18. Et clamaverunt, videntes fumum incendii ejus, dicentes: quæ ſimilis civitati huic magnæ?

19. Et miſerunt pulverem ſuper capita ſua, & clamaverunt flentes, & lugentes, & dicentes: vae, vae civitas illa magna, in qua divites facti ſunt omnes habentes naves in mari de pretio ejus: quoniam una hora deſolata eſt.

20. Exulta ſuper eam, cælum, & ſancti Apoſtoli, & Prophetæ: quoniam judicavit Deus judicium veſtrum de illa.

21. Et ſuſtulit unus angelus fortis lapidem quaſi molarem magnum, & miſit in mare, dicens, Sic impetu mittetur Babylon illa magna civitas, & non invenietur amplius.

22. Et vox citharœdorum, & muſicorum, & tibia canentium, & clangentium non audietur in te amplius: & omnis

της πάσης τέχνης, οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι.

omnis artifex omnis artis non invenietur in te amplius: & vox molæ non audietur in te amplius.

23. Καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῇ ἐν σοὶ ἔτι· καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροί σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη.

23. Et lux lucernæ non lucebit in te amplius, & vox sponsi & sponsæ non audietur in te adhuc: quia mercatores tui erant magnates terræ, quia in veneficio tuo erraverunt omnes gentes.

24. Καὶ ἐν αὐτῇ αἷμα προφητῶν καὶ ἁγίων εὑρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς. 30. † 17.

24. Et in ea sanguis prophetarum et sanctorum inventus est, & omnium mactatorum in terra.

Κεφ. ιθ' 19. CAPUT XIX.

1. Καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ, λεγόντων· Ἀλληλουϊά· ἡ σωτηρία, καὶ ἡ δόξα, καὶ ἡ τιμὴ, καὶ ἡ δύναμις Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

1. ET post hæc audivi quasi vocem turbæ multæ magnam in cœlo, dicentium, Alleluja. Salus & virtus, & gloria Dei nostri.

*2. Ὅτι ἀληθιναὶ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν πόρνην τὴν μεγάλην, ἥτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ‡ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς.

2. Quia vera & justa judicia ejus, quia judicavit meretricem magnam, quæ corrupit terram in fornicatione sua, & vindicavit sanguinem servorum suorum de manu ejus.

3. Καὶ δεύτερον εἰρήκαν. Ἀλληλουϊά· Καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

3. Et iterum dixit, Alleluja: & fumus ejus ascendit in secula seculorum.

4. Καὶ ἔπεσον οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι καὶ τέσσαρες, καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ, λέγοντες· Ἀμὴν· Ἀλληλουϊά.

4. Et ceciderunt seniores viginti quatuor, & quatuor animalia, & adoraverunt Deum sedentem super thronum, dicentes, Amen. Alleluja.

5. Καὶ φωνὴ ἐκ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε, λέγουσα· Αἰνεῖτε τὸν

5. Et vox de throno exivit, dicens, Laudate Deum

nostrum

Θεὸν ἡμῶν πάντες οἱ δοῦλοι αὐτοῦ, καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτὸν, καὶ οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.

* 6. Καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λεγόντων· ‡ Ἀλληλουϊα· ὅτι ‡ ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ‡ παντοκράτωρ.

7. Χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ· ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ Ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοίμασεν ἑαυτήν.

* 8. Καὶ ἐδόθη αὐτῇ ἵνα ‡ περιβάληται ‡ βύσσινον ‡ καθαρὸν καὶ ‡ λαμπρόν· τὸ γὰρ βύσσινον, τὰ δικαιώματά ἐστι τῶν ἁγίων.

9. Καὶ λέγει μοι· Γράψον· Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ Ἀρνίου κεκλημένοι. Καὶ λέγει μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοί εἰσι τοῦ Θεοῦ.

10. Καὶ ἔπεσον ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι· Ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

11. Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἠνεῳγμένον, καὶ ἰδοὺ ἵππος λευκὸς, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν καλούμενος Πιστὸς καὶ Ἀληθινὸς, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ.

12. Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλὸξ πυρὸς, καὶ ἐπὶ τὴν κεφα-

nostrum omnes servi ejus, & timentes eum parvi & magni.

6. Et audivi quasi vocem turbæ multæ, & sicut vocem aquarum multarum, & sicut vocem tonitruorum fortium, dicentium, Alleluja: quoniam regnavit Dominus Deus omnipotens.

7. Gaudeamus & exultemus, & demus gloriam ei, quia venerunt nuptiæ Agni, & uxor ejus præparavit seipsam.

7. Et datum est illi ut amicietur byssino splendenti & candido: nam byssinum, justificationes sanctorum sunt.

9. Et dixit mihi, Scribe, beati illi ad cœnam nuptiarum Agni vocati. Et dicit mihi, hæc verba vera sunt Dei.

10. Et cecidi ante pedes ejus adorare eum: & dicit mihi: Vide ne: conservus tuus sum, & fratrum tuorum habentium testimonium Jesu: Deum adora: nam testimonium Jesu est spiritus prophetiæ.

11. Et vidi cœlum apertum, & ecce equus albus, & sedens super eum vocatus Fidelis & Verax, & in justitia judicat & belligerat.

12. At oculi ejus flamma ignis, & in capite ejus diade-

mata

λην αὐτοῦ διαδήματα πολλά· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός.

13. Καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι· καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

14. Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς, ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν καὶ καθαρόν.

15. Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος.

* 16. Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν † μηρὸν αὐτοῦ τὸ ὄνομα γεγραμμένον· Βασιλεὺς βασιλέων καὶ Κύριος κυρίων.

17. Καὶ εἶδον ἕνα ἄγγελον ἑστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ, λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι· Δεῦτε καὶ συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ μεγάλου Θεοῦ,

18. Ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων καὶ δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.

19. Καὶ εἶδον τὸ θηρίον, καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα

mata multa: habens nomina scripta, & nomen scriptum, quod nemo novit nisi ipse.

13. Et circumindutus vestimentum tinctum sanguine: & vocatur nomen ejus, Verbum Dei.

14. Et exercitus qui in cœlo, sequebantur eum in equis albis, induti byssino albo & mundo.

15. Et de ore ejus procedit gladius anceps, acutus, ut in ipso percutiat Gentes: & ipse pascet eas in virga ferrea: & ipse calcat lacum vini furoris & iræ Dei omnipotentis.

16. Et habet in vestimento et in femore suo nomen scriptum, Rex regum, & Dominus dominorum.

17. Et vidi unum angelum stantem in sole, & clamavit voce magna, dicens omnibus avibus volantibus in medio cœli: Venite congregamini ad cœnam magnam Dei,

18. Ut manducetis carnes regum, & carnes tribunorum, & carnes fortium, & carnes equorum, & sedentium in ipsis, & carnes omnium, liberorumque & servorum, parvorumque & magnorum.

19. Et vidi bestiam, & reges terræ, & exercitus eorum con-

congregatos facere prælium cum sedente in equo, & cum exercitu ejus.

20. Et apprehensa est bestia, & cum ea pseudopropheta qui fecit signa coram ipso, in quibus seduxit accipientes characterem bestiæ, & adorantes imaginem ejus: vivi missi sunt hi duo in stagnum ignis ardens in sulphure.

21. Et cæteri occisi sunt in gladio sedentis super equum, procedente de ore ipsius: & omnes aves saturatæ sunt ex carnibus eorum.

CAPUT XX.

1. ET vidi angelum descendentem de cœlo, habentem clavem abyssi, & catenam magnam in manu sua.

2. Et apprehendit draconem, serpentem antiquum, qui est diabolus & satanas, & ligavit eum mille annos.

3. Et misit eum in abyssum, & clausit eum, & signavit super illum, ut non seducat gentes amplius, donec consummentur mille anni. & post hæc oportet illum solvi parvum tempus.

4. Et vidi thronos, & sederunt super eos, & judicium datum est illis: & animas securi percussorum propter testimo-

ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ.

20. Καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην ἐν θείῳ.

*21. Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ † ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, τῇ ἐκπορευομένῃ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ † ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν. 12. † 1.

Κεφ. κ'. 20.

1 ΚΑὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖδα τῆς ἀβύσσου, καὶ ἅλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ.

2. Καὶ ἐκράτησε τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὅς ἐστι διάβολος καὶ σατανᾶς· καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη.

3. Καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ ἔκλεισεν αὐτὸν, καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ τὰ ἔθνη ἔτι, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· καὶ μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι μικρὸν χρόνον.

*4. Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς· καὶ τὰς ψυχὰς τῶν † πεπελεκισμένων διὰ τὴν

‡ μαρτυρίαν Ἰησοῦ, καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τῷ θηρίῳ, οὔτε τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ ‡ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ χίλια ἔτη.

* 5. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ‡ ἀνέζησαν ἕως τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη.

6. Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ θάνατος ὁ δεύτερος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ χίλια ἔτη.

7. Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ·

8. Καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γὼγ καὶ τὸν Μαγώγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης.

9. Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλωσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἠγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς.

10. Καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βα-

stimonium Jesu, & propter verbum Dei, & qui non adoraverunt bestiam, neque imaginem ejus, & non acceperunt characterem in frontem suam, & in manum suam: & vixerunt, & regnaverunt cum Christo mille annis.

5. Et cæteri mortuorum non revixerunt donec consummentur mille anni, hæc illa resurrectio prima.

6. Beatus & sanctus habens partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: sed erunt sacerdotes Dei & Christi, & regnabunt cum illo mille annis.

7. Et cum consummati fuerint mille anni, solvetur Satanas de carcere suo:

8. Et exibit seducere Gentes quæ in quatuor angulis terræ, Gog & Magog, congregare eos in prælium: quorum numerus sicut arena maris.

9. Et ascenderunt super latitudinem terræ, & circuierunt castra sanctorum, & civitatem dilectam. Et descendit ignis de cælo à Deo, & devoravit eos.

10. Et diabolus seducens eos, missus est in stagnum ignis & sulphuris, ubi & bestia & pseudopropheta, &

σανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

11. Καὶ εἶδον θρόνον λευκὸν μέγαν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ, οὗ ἀπὸ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός· καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη αὐτοῖς.

12. Καὶ εἶδον τοὺς νεκροὺς, μικροὺς καὶ μεγάλους, ἑστῶτας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ βιβλία ἠνεῴχθησαν· καὶ βιβλίον ἄλλο ἠνεῴχθη, ὅ ἐστι τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

13. Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκροὺς, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἅδης ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκροὺς· καὶ ἐκρίθησαν ἕνας καὶ ἕνας κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

14. Καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἅδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ἐστιν ὁ δεύτερος θάνατος.

15. Καὶ εἴ τις οὐχ εὑρέθη ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. 5. † 1.

Κεφ. κα'. 21.

1. Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινήν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ παρῆλθε· καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι.

2. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης εἶδον τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλὴμ καινὴν, καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς.

cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum.

11. Et vidi thronum candidum magnum, & sedentem super eum, cujus à conspectu fugit cælum & locus non est inventus eis.

12. Et vidi mortuos, parvos & magnos, stantes in conspectu Dei, & libri aperti sunt: & alius liber apertus est, qui est vitæ: & judicati sunt mortui ex scriptis in libris, secundum opera ipsorum.

13. Et dedit mare eos qui in eo mortuos, & mors & infernus dederunt suos ipsorum mortuos: & judicati sunt unusquisque secundum opera ipsorum.

14. Et mors & infernus missi sunt in stagnum ignis: hæc est mors secunda.

15. Et si quis non inventus est in libro vitæ scriptus, missus est in stagnum ignis.

CAPUT XXI.

1. Et vidi cælum novum, & terram novam: nam primum cælum, & prima terra abiit, & mare non est jam.

2. Et ego Joannes vidi civitatem sanctam, Hierusalem novum, descendentem à Deo de cælo, paratam sicut sponsam ornatam viro suo.

3. Et

3. Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, λεγούσης· Ἰδοὺ ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν, Θεὸς αὐτῶν.

4. Καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος, οὔτε κραυγή, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα ἀπῆλθον.

5. Καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου· Ἰδοὺ καινὰ πάντα ποιῶ. Καὶ λέγει μοι· Γράψον· ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ καὶ πιστοί εἰσι.

6. Καὶ εἶπέ μοι· Γέγονε· ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος· ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν.

7. Ὁ νικῶν κληρονομήσει πάντα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός.

*8. ‡ Δειλοῖς δὲ καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσι καὶ ‡ πόρνοις καὶ † φαρμακεῦσι καὶ ‡ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσι τοῖς ‡ ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ ‡ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ ‡ θείῳ, ὅτι ‡ δεύτερος θάνατος.

9. Καὶ ἦλθε πρός με εἷς τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας τὰς γεμούσας τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων· καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ,

3. Et audivi vocem magnam de cælo, dicentem, Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis: & ipsi populi ejus erunt, & ipse Deus erit cum eis, Deus eorum.

4. Et absterget Deus omnem lacrymam ab oculis eorum, & mors non erit ultra, neqve luctus, neqve clamor, neqve dolor non erit ultra, qvia prima abierunt.

5. Et dixit sedens in throno, Ecce nova facio omnia. & dicit mihi, Scribe: qvia hæc verba vera & fidelia sunt.

6. Et dixit mihi, Factum est. Ego sum α & ω, initium & finis: ego sitienti dabo de fonte aqvæ vitæ gratis.

7. Vincens possidebit omnia, & ero illi Deus, & ille erit mihi filius.

8. At timidis, & incredulis, & abominandis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum in stagno ardenti igne & sulphure, qvod est mors secunda.

9. Et venit ad me unus de septem angelis habentibus septem phialas plenas septem plagis novissimis, & locutus est mecum, dicens, Veni,

λέγων· Δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην τοῦ ἀρνίου τὴν γυναῖκα.

10. Καὶ ἀπήνεγκέ με ἐν πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν Ἱερουσαλὴμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

*11. Ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ ‡ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι † κρυσταλλίζοντι.

12. Ἔχουσάν τε τεῖχος μέγα καὶ ὑψηλόν, ἔχουσαν πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἅ ἐστι τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

*13. Ἀπ' ‡ ἀνατολῆς, πυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ ‡ βορρᾶ, πυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ νότου, πυλῶνες τρεῖς· ἀπὸ ‡ δυσμῶν, ‡ πυλῶνες τρεῖς.

14. Καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐν αὐτοῖς ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου.

15. Καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ, εἶχε κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας αὐτῆς καὶ τὸ τεῖχος αὐτῆς.

*16. Καὶ ἡ πόλις † τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ ‡ μῆκος αὐτῆς ‡ τοσοῦτόν ἐστιν ‡ ὅσον καὶ τὸ ‡ πλάτος· καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους δώδεκα † χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ‡ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστί.

*17. Καὶ ἐμέτρησε τὸ ‡ τεῖ-

ostendam tibi sponsam, Agni uxorem.

10. Et sustulit me in spiritu in montem magnum & altum, & ostendit mihi civitatem magnam sanctam Hierusalem descendentem de cælo à Deo:

11. Habentem gloriam Dei: lumen ejus simile lapidi pretiosissimo, tanqvam lapidi jaspidi crystallizanti:

12. Habentem murum magnum & altum: Habentem portas duodecim, & in portis angelos duodecim, & nomina inscripta, qvæ sunt duodecim tribuum filiorum Itraël.

13. Ab oriente portæ tres, & ab Aqvilone portæ tres, & ab Austro portæ tres, et ab occasu portæ tres,

14. Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim nomina duodecim Apostolorum Agni.

15. Et loqvens cum me habebat calamum aureum, ut metiretur civitatem, & portas ejus & murum ejus.

16. Et civitas qvadrangularis sita est, & longitudo ejus tanta est, qvanta & latitudo: & mensus est civitatem calamo ad stadia duodecim millium: longitudo, & latitudo, & altitudo ejus æqvalia sunt.

17. Et mensus est murum ejus

χος αὐτῆς ἑκατὸν ‡ τεσσαράκοντα ‡ τεσσάρων ‡ πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὅ ἐστιν ἀγγέλου.

jus centum qvadraginta qvatuor cubitorum, mensura hominis, qvæ est angeli.

* 18. Καὶ ἦν ἡ † ἐνδόμησις τοῦ τείχους αὐτῆς, ἴασπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ὁμοία ὑάλῳ καθαρῷ·

18. Et erat stuctura muri ejus jaspis: & civitas aurum mundum, simile vitro mundo.

* 19. Καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος, ἴασπις· ὁ δεύτερος, † σάπφειρος· ὁ ‡ τρίτος, † χαλκηδών· ὁ ‡ τέταρτος, † σμάραγδος·

19. Et fundamenta muri civitatis omni lapide pretioso ornata: fundamentum primum, jaspis: secundum, sapphirus: tertium, chalcedonius: qvartum, smaragdus:

* 20. Ὁ ‡ πέμπτος, † σαρδόνυξ· ὁ ‡ ἕκτος, † σάρδιος· ὁ ‡ ἕβδομος, † χρυσόλιθος· ὁ ‡ ὄγδοος, † βήρυλλος· ὁ ‡ ἔννατος, † τοπάζιον· ὁ ‡ δέκατος, † χρυσόπρασος· ὁ ‡ ἑνδέκατος, † ὑάκινθος· ὁ ‡ δωδέκατος, † ἀμέθυστος.

20. Qvintum, sardonyx: sextum, sardius: septimum, chrysolithus: octavum, beryllus: nonum, topazius: decimum, chrysoprasus: undecimum. hyacinthus: duodecimum, amethystus.

* 21. Καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες, δώδεκα μαργαρίται, ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἑνὸς μαργαρίτου· καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως, χρυσίον καθαρὸν, ὡς ‡ ὕαλος † διαφανής.

21. Et duodecim portæ, duodecim margaritæ, unaqvæqve portarum erat ex una margarita, & platea civitatis aurum mundum, tanqvam vitrum perlucidum.

22. Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστι, καὶ τὸ ἀρνίον.

22. Et templum non vidi in ea: nam Dominus Deus omnipotens, templum illius est, & Agnus.

23. Καὶ ἡ πόλις οὐ χρείαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν ἐν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτὴν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἀρνίον.

23. Et civitas non opus habet sole, neqve luna, ut luceant in ea: nam gloria Dei illuminavit eam, & lucerna ejus Agnus.

24. Καὶ τὰ ἔθνη τῶν σωζομένων ἐν τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν

24. Et ambulabunt Gentes per lumen ejus: & reges terræ afferent gloriam & honorem suum in illam.

25. Et

25. Καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας· νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ.

26. Καὶ οἴσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν.

27. Καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτὴν πᾶν κοινοῦν, καὶ ποιοῦν βδέλυγμα, καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου. 51. † 17.

ΚΕΦ. ΚΒ'. 22.

1 Καὶ ἔδειξέ μοι καθαρὸν ποταμὸν ὕδατος ζωῆς, λαμπρὸν ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ τοῦ ἀρνίου.

2. Ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς, καὶ τοῦ ποταμοῦ, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν.

* 3. Καὶ πᾶν † κατανάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται· καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ.

4. Καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.

5. Καὶ νὺξ οὐκ ἔσται ἐκεῖ· καὶ χρείαν οὐκ ἔχουσι λύχνου· καὶ φωτὸς ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίζει αὐτούς· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

6. Καὶ εἶπέ μοι· Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ Κύ-

25. Et portæ ejus non claudentur die: nox enim non erit illic.

26. Et afferent gloriam & honorem Gentium in illam.

27. Et non intrabit in eam omne commune, & faciens abominationem & mendacium, si non scripti in libro vitæ Agni.

CAPUT XXII.

1. ET ostendit mihi fluvium purum aqvæ vitæ, splendidum tanqvam crystallum, procedentem de throno Dei, & Agni

2. In medio plateæ ejus, & fluminis, hinc & hinc, lignum vitæ, faciens fructus duodecim, per mensem unumqvemqve reddens fructum suum: & folia ligni ad sanitatem Gentium.

3. Et omne maledictum non erit illic: & thronus Dei & Agni in illa erunt: & servi ejus servient illi.

4. Et videbunt faciem ejus: & nomen ejus in frontibus eorum.

5. Et nox non erit illic, & opus non habent lucerna; & lumine solis: qvoniam Dominus Deus illuminabit illos: & regnabunt in secula seculorum.

6. Et dicit mihi, Hæc verba fidelia & vera: & Dominus

ριος ὁ Θεὸς τῶν ἁγίων προφητῶν ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει.

nus Deus sanctorum prophetarum misit angelum suum ostendere servis suis qvæ oportet fieri in celeritate.

7. Ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.

7. Ecce venio velociter: beatus custodiens verba prophetiæ libri hujus.

8. Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ βλέπων ταῦτα καὶ ἀκούων· καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα, ἔπεσον προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντός μοι ταῦτα.

8. Et ego Joannes videns hæc & audiens: & postqvam audissem & vidissem, cecidi adorare ante pedes angeli, ostendentis mihi hæc.

9. Καὶ λέγει μοι· Ὅρα μή· σύνδουλός σου γάρ εἰμι, καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

9. Et dicit mihi, Vide ne: conservus tuus nam sum, & fratrum tuorum Prophetarum, & servantium verba libri hujus: Deum adora.

10. Καὶ λέγει μοι· Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· ὅτι ὁ καιρὸς ἐγγύς ἐστιν.

10. Et dicit mihi, Ne signaveris verba prophetiæ libri hujus: qvia tempus prope est.

* 11. Ὁ ἀδικῶν, ἀδικησάτω ἔτι· καὶ ὁ ῥυπῶν, † ῥυπωσάτω ἔτι· καὶ ὁ δίκαιος, δικαιωθήτω ἔτι· καὶ ὁ ἅγιος, ἁγιασθήτω ἔτι.

11. Nocens noceat adhuc, & sordidus sordescat adhuc, & justus justitiam faciat adhuc, & sanctus sanctificetur adhuc.

12. Καὶ ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ· καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἑκάστῳ ὡς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἔσται.

12. Ecce venio cito, & merces mea cum me, reddere unicuiqve ut opus erit ejus.

13. Ἐγώ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος.

13. Ego sum α & ω, principium & finis, primus & novissimus.

14. Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν.

14. Beati facientes mandata ejus, ut sit potestas eorum in ligno vitæ, & portis intrent in civitatem.

* 15. Ἔξω δὲ οἱ κύνες καὶ οἱ

15. Foris canes, & venefici, & for-

† φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ ποιῶν ψεῦδος.

*16. Ἐγὼ Ἰησοῦς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις· ἐγώ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμπρὸς καὶ † ὀρθρινός.

17. Καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσι· Ἐλθέ· καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω· Ἐλθέ· καὶ ὁ διψῶν ἐλθέτω, καὶ ὁ θέλων λαμβανέτω τὸ ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

18. Συμμαρτυροῦμαι γὰρ παντὶ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας βιβλίου τούτου· Ἐάν τις ἐπιθῇ πρὸς ταῦτα, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν βιβλίῳ τούτῳ.

19. Καὶ ἐάν τις ἀφαιρῇ ἀπὸ τῶν λόγων βίβλου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφαιρήσει ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας, καὶ τῶν γεγραμμένων ἐν βιβλίῳ τούτῳ.

20. Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα· Ναὶ ἔρχομαι ταχύ· Ἀμήν· Ναὶ ἔρχου Κύριε Ἰησοῦ.

21. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν· Ἀμήν. 4. † 4.

& fornicatores & homicidæ, & idololatræ, & omnis amans & faciens mendacium.

16. Ego Jesus misi angelum meum testificari vobis hæc in ecclesiis. Ego sum radix & genus David, stella splendida & matutina.

17. Et Spiritus & sponsa dicunt: Veni. & audiens dicat: Veni. & sitiens veniat, & volens accipiat aqvam vitæ gratis.

18. Contestor enim ego omni audienti verba prophetiæ libri hujus: Si qvis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto.

19. Et si qvis abstulerit de verbis libri prophetiæ hujus, auferet Deus partem ejus de libro vitæ, & de civitate sancta, & scriptis in libro isto.

20. Dicit testans hæc. Etiam venio cito. Amen, Etiam veni Domine Jesu.

21. Gratia Domini nostri Jesu Christi cum omnibus vobis. Amen.

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0931
DFG

APPENDIX
N. TEST.
LEVSDENIANI,

continens

TABVLAS
CHRONOLOGICAS,
GEOGRAPHICAS,

nec non

NVMMORVM
PONDERVM
&
MENSVRARVM

notitiam exhibentes.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0932
DFG

TABV
CHRONO
IN NO
TESTA

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Augusti.	Anno Herodis Magni.	Anno Christi.
3927.	753.	30.	34.	
3928.	754.	31.	35.	1
3929.	755.	32.	36.	2.
			Archelai.	
3930.	756.	33.	1.	3.
3931.	757.	34.	2.	4.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0933
DFG

LA
LOGICA
VVM
ENTVM.

	Matth.	*Marc.*	*Luc.*	*Io.*
Natiuitas Ioannis baptistæ & Christi ab angelo Gabriele prædicitur.			I, 5-57.	
Nascitur Ioannes baptista.			I, 57.	
Nascitur Christus ad festum scenopegiæ mense Tisri, cum Hillel præsedisset synedrio annos XXVII.			II, 1-40.	
Christus a magis adoratur, quos perdere vult Herodes; ipse cum parentibus suis fugit in Ægyptum.	II, 1-23.			
Herodes moritur ditionesque suas inter filios & Salomen, sororem, distribuit: regnum ipsum Archelao; tetrarchiam, Trachonitidem, Gaulonitidem, Batanæam & Pameadæ regiones complexam, Philippo; Iamniam, Azotum & Phasaëlida Salomæ sorori, adsignans.				

TABVLA CHRONOLOGICA

Anno Mundi.	*Anno Romæ.*	*Anno Augusti.*	*Anno Archelai.*	*Anno Christi.*
3932.	758.	35.	3.	5.
3933.	759.	36.	4.	6.
3934.	760.	37.	5.	7.
3935.	761.	38.	6.	8.
3936.	762.	39.	7.	9.
3937.	763.	40.	8.	10.
3938.	764.	41.	9.	11.
3939.	765.	42.	10.	12.
3940.	766.	43.		13.
3941.	767.	44.		14.
		Tiberii.		
3942.	768.	1.		15.
3943.	769.	2.		16.
3944.	770.	3.		17.
3945.	771.	4.		18.
3946.	772.	5.		19.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0935
DFG

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Intra hoc tempus Coponius Iudæam, in prouinciam redactam, procurator ab Augusto missus, administrat.				
Secundus ab Augusto procurator in Iudæã missus est Marcus Ambivius.				
Christus, natus annos duodecim, specimen suæ sapientiæ edit in templo medius inter doctores.			II, 40.	
Archelaus moritur, quo remoto Iudæa in prouinciam redacta & Syriæ est adtributa.				
Tertius ab Augusto in Iudæam procurator missus est Annius Rufus.				
Moritur Augustus d. XIX. Aug. S. Pompeio & Apuleio Coss. natus annos LXXV, menses X, dies XXVI.				
A Tiberio Iudææ procurator mittitur Valerius Gratus.				

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.		Anno Christi.
3947.	773.	6.		20.
3948.	774.	7.		21.
3949.	775.	8.		22.
3950.	776.	9.		23.
3951.	777.	10.		24.
3952.	778.	11.		25.
3953.	779.	12.		26.
3954.	780.	13.		27.
3955.	781.	14.		28.
3956.	782.	15.		29.
3957.	783.	16.		30.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Hos annos, qui præcedunt, & qui sequuntur, transegit Christus Nazarethi cum parentibus artem fabrilem exercens.	*XIII*, 55.	*VI*, 3.	*II*, 51.	
Valerio Grato Pontius Pilatus vt procurator Iudææ datur.				
Cœpit euangelium in ministerio, & baptismo Ioannis baptistæ.	*III*, 1-13.	*I*, 1-9.	*III*, 1-18.	
Iudæi hoc tempore aduentum Messiæ exspectant. Luc. XIX, 11.				
Baptizatur Christus circa festum tabernaculorum, mense Tisri.	*III*, 13-17.	*I*, 9-11.	*III*, 21, 22.	
Christus tentatur a Satana.	*IV*, 1-12.	*I*, 12, 13.	*IV*, 1-14.	
Ioannes Christum commonstrat; & quidam ex discipulis eius eum sequuntur.				*I*, 15-52.
Christus Canæ in Galilæa aquam in vinum conuertit; & post baptismum celebrat PRIMVM PASCHA.				*II*, 1-25.
Nicodemus ad Christum				*III*, 1-36.

Anno Mundi.	*Anno Romæ.*	*Anno Tiberii.*		*Anno Christi.*
3957.	783.	16.		30.
3958.	784.	17.		31.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
inuisit; cuius discipuli in nomine eius baptizant.				
Hoc capite Ioannis III. continetur historia sex mensium a paschate ad scenopegiam.				
Ioannes coniicitur in Galilæa in carcerem medio Nouembris.			*III*, 18-20.	
Christus in Iudæa de Ioanne in custodiam dato audiens, in Galilæam abit; cum quadrimestre spatium supereſſet ad messem, id est, ad pascha. Est in agro Sichar ad fontem Iacobi mense Nouembri; Samaritanos conuertit; ægrotum sanat; Canæ sanat filium cuiusdam, regis Herodis partes secuti.	*IV*, 12.			*IV*, 1-54.
Christus in synagoga Nazarethi prædicans in periculum vitæ suæ venit.		*I*, 14.	*IV*, 14-31.	
Christus prædicat euangelium in finibus Zabulon & Napthalim.	*IV*, 13-17.	*I*, 14, 15.		
Christus Petrum & Andream aliosque constituit piscatores hominum.	*IV*, 18-22.	*I*, 16-20.	*V*, 1-12.	
Christus dæmonem eiicit in synagoga Capernaumi, socrumque Petri, aliosque sanitati restituit.	*IIX*, 14-17.	*I*, 21-40.	*IV*, 31-44.	

Anno Mundi.	*Anno Romæ.*	*Anno Tiberii.*	*Anno Christi.*
3958.	784.	17.	31.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Christus discipulis & magna turba comitatus, tertio peragrat Galilæam.	*IV*, 23, 24, 25.			
Christus sanat paralyticum, cui & remittit peccata, & vocat Matthæum.	*IX*, 2-10.	*II*, 1-15.	*V*, 17-29.	
Christus ægrotum sanat ad piscinam Bethesdæ; & post baptisma celebrat SECVNDVM PASCHA.				*V*, 1-47.
Christus discipulos, spicas vellentes, defendit; deinde & aridam manum habenti restituit sanitatem die sabbati.	*XII*, 1-15.	*II*, 23. *III*, 7.	*VI*, 1-12.	
Christus per magnam turbam habet comitem; omnesque ad se venientes sanat.	*XII*, 15-22	*III*, 7-13.		
Christus discipulos duodecim constituit.	*V*, 1.	*III*, 13-19.	*VI*, 12-20.	
Christus in monte habet concionem.	*V. VI. VII.*		*VI*, 20-49.	
Christus sanat servum centurionis.	*IIX*, 1-14.		*VII*, 1-11.	
Christus resuscitat viduæ filium in urbe Nain.			*VII*, 11-17.	
Ioannes ad Christum mittit nuncium; Christus autem de Ioanne fert testimonium.	*XI*, 2-20.		*VII*, 18 36.	
Christus increpat urbes Chorazin & Bethsaida.	*XI*, 20-30.			
Christum sequuntur nonnullæ mulieres.			*IIX*, 1, 2, 3.	

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.	Anno Christi.
3958.	784.	17.	31.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0943
DFG

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Christus eiicit dæmonium, vocaturque Beelzebub; qua occasione agit de peccato in Spiritum sanctum.	XII, 22-46.	III, 19-31.		
Christus a matre & fratribus quæritur.	XII, 46-50.	III, 31-35.	IIX, 19, 20, 21.	
Christus proponit parabolam de seminante, aliasque plures.	XIII, 1-54.	IV, 1-35.	IIX, 4-19.	
Scriba quispiam vult Christum sequi.	IIX, 18-22.	IV, 35.	IX, 57-62.	
Christus sedat tempestatem maris, eiicitque legionem dæmonum integram ab obsesso.	IIX, 23-34. IX, 1.	IV, 36-41. V, 1, 2.	IIX, 22-41.	
Christus a Leui conuiuio excipitur, & huius postmodum occasione differit de ieiunio.	IX, 10-18.	II, 15-23.	V, 29-39.	
Christus mulierem sanat sanguinis profluuio laborantem, & Iairi filiam in vitam reuocat.	IX, 18 27.	V, 22-43.	IIX, 41-56.	
Christus duos cæcos, nec non & mutum & dæmoniacum sanat.	IX, 27-35.			
Christus, cum esset Nazarethi quibusdam est offendiculo.	XIII, 54-58.	VI, 1-6.		
Christus iterum Galilæam peragrat.	IX, 34-38.			
Christus ad prædicandum emittit duodecim apostolos.	X, 1-42.	VI, 7-11.	IX, 1-6.	

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.		Anno Christi.
3958.	784.	17.		31.
3959.	785.	18.		32.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Ab Herode Antipa, Galilææ & Pereæ tetrarcha, Herodiadem Philippi fratris, tetrarchæ Trachonitidis & Iturææ, vxorem & Aristobuli itidem fratris filiam, in matrimonio habente, decollatur Ioannes, cuius ad Christum eunt discipuli.	*XIV*, 1-13.	*VI*, 14-30.	*IX*, 7, 8, 9	
Christus quinque mille pascit miraculose; & deinde pedibus super mare ambulat.	*XIV*, 13-36.	*VI*, 30-56.	*IX*, 10-18.	*VI*, 1-22.
Christus versatur in Galilæa.				*VII*, 1.
Christus pharisæos, ineptas traditiones suas vrgentes, increpat; sanat filiam Chananææ, vt & mutum & surdum; quater mille miraculose pascit; pharisæos signum petentes, reiicit; discipulosque hortatur, vt sibi ab ipsorum fermento caueant.	*XV*, 1-39. *XVI*, 13.	*VII*, 1-37. *IIX*, 1-22.		
Christus sanat cæcum Bethsaidæ.		*IIX*, 22-26.		
Christus dat Petro claues regni cælorum.	*XVI*, 13-28.	*IIX*, 27-38. *IX*, 1.	*IX*, 18-28.	
Christus transformatur; & posteà a puero eiicit dæmonem.	*XVII*, 1-24.	*IX*, 1-33.	*IX*, 28-46.	
Christus soluit pecuniam miraculo partam.	*XVII*, 24-27.			

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.		Anno Christi.
3959.	785.	18.		32.
3960.	786.	19.		33.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Christus discipulos disceptantes, quis maior sit, ad modestiam adhortatur; discipulos, aliquem daemonium eiicientem inhibere volentes, reprimit; & denique, quomodo cum fratre peccante agendum sit, regulas tradit.	XVIII, 1-35.	IX, 33-50.	IX, 46-51.	
Christus ad festum tabernaculorum celebrandum Hierosolymas iter instituit.			IX, 51-62.	VII, 2. 10.
Christus septuaginta emittit discipulos.	X, 17.			
Christus ad festum tabernaculorum aduenit.				VII, 11-53.
Christus mulierem in adulterio deprehensam condemnare non vult; & se contra pharisaeos & iudaeos defendit.				VIII, 1-59.
Reuertuntur ad Christum discipuli septuaginta cum esset Hierosolymis; quis proximus sit, legis peritum docet: ad Mariam & Martham diuertitur.			X, 17-42.	
Discipulos orationem dominicam docet; daemonium eiicit, & pharisaeos increpat. Multa iam olim dicta rursus inculcat, saluberrima monita. Ad poenitentiam hor-			XI, 2-54. XII, 1-59. XIII, 1-23.	

Anno Mundi.	*Anno Romæ.*	*Anno Tiberii.*	*Anno Christi.*
3960.	786.	19.	33.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
tatur; mulierem a malo spiritu liberat die sabbati, proponitque varias similitudines. —				
Christus cæcum a natiuitate sua sanat; bonum se esse pastorem demonstrat; & encænia Hierosolymis celebrat.				IX, 1-41. X, 1-42.
Christus hortatur, introire per angustam portam in regnum cœlorum. Hydropicum sanat die Sabbati, defenditque hoc factum; hortatur ad humilitatem & redarguit iudæos spretæ gratiæ diuinæ. Per ires illustres parabolas Deum promte amplexari docet. Parabolam proponit de dispensatore prodigo: item de diuite Lazaroque. Varia inculcat; sanat decem leprosos: de aduentu regni Dei docet & prædicit multa.			XIII, 23, 24 XIV, 1-34. XV, 1-32. XVI, 1-31. XVII, 1-37.	
Christus duabus parabolis tum necessitatem tum efficaciam feruidæ & indefinentis precationis docet; & parabolam de publicano & pharisæo narrat.			XIIX, 1-15.	
Christus venit in fines Iudææ trans Iordanem; docetque de repudiis.	XIX, 1-13.	X, 1-13.		

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.	Anno Christi.
3960.	786.	19.	33.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0951
DFG

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Christus infantibus ad se adductis imponit manus: diues opum contristatus ab ipso abit.	XIX, 13-30.	X, 13-32.	XIIX, 15-31.	
Christus proponit parabolam de vinea.	XX, 1-17.			
Christus de ægrotante Lazaro nuncium accipit.				XI, 1-17.
Christus prædicit perpessiones suas.	XX, 17, 18, 19.	X, 31, 33, 34.	XIIX, 31-34.	
Christus inepta pro filiis suis petentem matrem filiorum Zebedæi reiicit, & martyriũ eorum prædicit.	XX, 20-29.	X, 35-46.		
Christus Ierichuntem ingrediens sanat cæcum.	XX, 29-34.	X, 46-52.	XIIX, 35-43.	
Christus ad Zachæum publicanum diuertit.			XIX, 1-29.	
Christus resuscitat Lazarum Bethaniæ; Hierosolymis autem de eius interitu consultant iudæi, prophetiam edente Caipha.				XI, 17-57.
Christus Bethaniæ cœnat; vbi & ipsi unguntur pedes.				XII, 1-12.
Christus asino insidens Hierosolymam ingreditur.	XXI, 1-17.	XI, 1-11.	XIX, 29-48	XII, 12-20.
Christus, cum ipsum Græci videre desiderassent, testimonium e cœlo recipit.				
Christus ficui maledicit.	XXI, 17-23.	XI, 11-27.		
Christus in templo de Ioannis baptismo quæritat,	XXI, 23-39.	XI, 27-33.	XX, 1-20.	XII, 20-50.

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.	Anno Christi.
3960.	786.	19.	33.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0953
DFG

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
& parabolam de vinea recenſet.		XII, 1-13.		
Chriſtus recenſet parabolam de rege nuptias filio parante.	XXII, 1-15.			
Chriſtus de tributo Cæſari dando interrogatus reſpondet; reſurrectionem e lege confirmat; quæſtionem de præcepto maximo expedit; & de Meſſia, cuius ſit filius, quærit; denique væ ſcribis ac phariſæis dicit.	XXII, 15. XXIII, 1-39.	XII, 13-41.	XX, 20-47.	
Chriſtus hiſtoriam de vidua, duo minuta in gazophylacium iniiciente recenſet.		XX, 41-44.	XXI, 1-4.	
Chriſtus Hieroſolymæ excidium prædicit; itidemque ſigna, tum quæ illud præceſſura eſſent, tum quæ adiuncta eſſet habiturum, memorat.	XXIV, 37. XXV, 1-46.	XIII, 1-37.	XXI, 5-38.	
Chriſtus cœnat Bethaniæ inungiturque capite binas ante paſcha noctes; lauat diſcipulorum pedes; dat offulam Iudæ intinctam.	XXVI, 1-14.	XIV, 1-10.	XXII, 1, 2.	XIII, 1-29.
De Chriſto prodendo, poſtquam in eum ſatanas introiuerat, cum iudæis tranſigit.	XXVI, 14, 15, 16.	XIV, 10-11.	XXII, 3-6.	XIII, 27-30
Chriſtus diſcipulos ſuos conſolatur.				XIII, 31-38.

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.		Anno Christi.
3960.	786.	19.		33.

	Matth.	Marc.	Luc.	Io.
Christus edit pascha; & eucharistiam instituit.	XXVI, 17-30	XIV, 12-26.	XXII, 7-24.	XIV, 1-31.
Christus discipulos, de primatu, disceptantes, perstringit.			XXII, 24-39	
Christus ultimum cum discipulis habet sermonem; & orationem pro ipsis interponit.				XV. XVI, XVII.
Christus orat in horto; adprehenditur; deducitur	XXVI, 30-75.	XIV, 26-72.	XXII, 39-71.	XIIX.
ad Hannam; sistitur coram synedrio; a Petro abnegatur; Romanis traditur; Iuda interim proditionem Christi, iudæis factam, nequicquam retractante, & miseram mortem oppetente; coram Pilato sistitur; crucifigitur.	XXVII 1-66.	XV, 1-47.	XXIII, 1-56.	X IX.
Christus resurgit a mortuis & adparet Mariæ Magdalenæ.	XXIIX 1-16.	XVI, 1-12.	XXIV, 1-13.	XX, 1-19.
Christus adparet Petro & Alphæo Emauntem euntibus.		XVI, 12,13.	XXIV, 13-36.	
Christus adparet undecim discipulis.		XVI, 14.	XXIV, 36-49.	XX, 19-26.
Christus adparet iterũ discipulis, cũ Thomas adesset.				XX, 26-31.
Christus adparet discipulis ad mare Tiberiadis.	XXIIX 16.			XXI, 1-25.
Christus adparet in monte Galilææ undecim apostolis & quingentis aliis.	XXIIX 17-20.	XVI, 15 18.	XXIV, 49.	

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Tiberii.		Anno Christi.
3960.	786.	19.		33.
3961.	787.	20.		34.
3962.	788.	21.		35.
3963.	789.	22.		36.
3964.	790.	23.		37.
		Caligulæ.	Herodis. Agripp.	
3965.	791.	1.	1.	38.
3966.	792.	2.	2.	39.
3967.	793.	3.	3.	40.
		Claudii.		
3968.	794.	1.	4.	41.

Actor.

I.
II.
III, IV.
V.
VI. VII.
IIX.
IX. 1.
23.
IX, 23-
32.

Marcellus a Vitellio, Syriæ præfecto, mittitur vt Iudææ procurator.

Moritur Tiberius XVI. Martii, cum post Augusti excessum imperauisset annos XXII, menses VII. & dies VII.

Caius Caligula succedit Tiberio, & imperium suscipit d. VII. Martii.

In iudæam Caius Caligula Marullum mittit procuratorem. IX, 32. fin. X. totũ.

Herodi Agrippæ, Herodis magni ex Aristobulo nepoti, regnum auitum adsignat Caius Caligula. XI, 1-19.

Herodi Agrippæ Caius tetrarchiam Herodis patrui sui, Lugdunum in exilium missi, donat, vt adeo totius iudææ regnum teneret.

Caius Caligula occiditur a Chærea, qui & Cassius nominatur, die XXIII. Ian. cum imperasset annos III, menses IX. & dies XXVIII. XI, 19-fin. XII.

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Claudii.	Anno Herodis Agripp.	Anno Christi.
3969.	795.	2.	5.	42.
3970.	796.	3.	6.	43.
3971.	797.	4.	7.	44.
3972.	798.	5.		45.
3973.	799.	6.		46.
3974.	800	7.		47.
3975.	801.	8.		48.
3976	802.	9.	Agripp. iunioris. 1.	49.
3977.	803.	10.	2.	50.
3978.	804.	11.	3.	51.

	Actor.
Caligulæ succedit Claudius imperiumque ingreditur die XXIV. Ian.	XIII.
	XII, 1-20.
	XIII, 1-14.
	XII, 20-24.
Herodes Antipas percutitur ab angelo, & erosus a vermibus animam efflat.	
Claudius præterito Agrippa iuniore defuncti Agrippæ filii mittit in Iudæam Cuspium Fadum procuratorem.	
	XIII, 14. *fin.* XIV, *totum.*
Tiberius Alexander procurator mittitur in Iudæam.	
Ventidius Cumanus procurator mittitur in Iudæam.	
Agrippa iunior obtinet a Claudio regnum Chalcidis, post obitum Herodis Agrippæ, magni fratris, regis Chalcidis; postremus Iudæorum rex.	
	XV.
	XVI.
	XVII.
	XVIII.
Corinthi dum agit Paulus, scribit primam epistolam ad Thessalonicenses; & paullo post scribit Corinthi etiam secundam ad Thessalonicenses.	

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Claudii.	Anno Agripp. iunioris.	Anno Christi.
3979.	805.	12.	4.	52.
3980.	806.	13.	5.	53.
3981.	807.	14.	6.	54.
3982.	808.	Neronis. 1.	7.	55.
3983.	809.	2.	8.	56.

	Actor.
Claudius Agrippam iuniorem ablata ipsi Chalcide donauit tetrarchia Philippi cum Batanea, Trachonitide & Abylene.	XII, 1-9.
Claudius Felix procurator in Iudæam mittitur.	XIX, 9-21.
Moritur Claudius d. XIII. Octobr. cum imperasset annos XIII. & dies XX. succedente Nerone.	
Nero regno Agrippæ quatuor vrbes cum agris donat, in Galilæa Tiberiadem & Tarichæam in Iturææ, trans Iordanem Abelam & Iuliadem cum agro eo pertinente.	XIX, 21, 22.
Intra hoc tempus dum Ephesi ageret Paulus scripsit epistolam primam ad Corinthios.	XIX, 23 ad fin. XX, 1-3.
Cum Macedoniæ regiones peragrasset Paulus scripsit epistolam priorem ad Timotheum. *Aliquamdiu in Macedonia commoratus rediit in Græciam. Hoc iter carpens Cretam petebat, & ibidem Titum reliquit Tit. I, 5. Cum insidiæ ipsi, in Syriam proficisci volenti, struerentur, a Iudæis in Macedoniam rediit; quo cum rediisset, aut rediturus esset, scripsit epistolam ad Titum.*	XX, 2.
Cum nouus annus initium habuisset, Paulus, primo vere Syriam petiturus, Titum duosque alios fratres Erastum & Marcum Corinthum præmittit, & per hosce mittit secundam epistolam ad Corinthios.	XX, 4-6.

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Neronis.	Anno Agripp. iunioris.	Anno Christi.
3983.	809.	2.	8.	56.
3984.	810.	3.	9.	57.
3985.	811.	4.	10.	58.
3986.	812.	5.	11.	59.
3987.	813.	6.	12.	60.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0963
DFG

	Actor.
Paulus & Lucas Corinthum petunt, vbi scribit Paulus epistolam ad Romanos.	
	XX, 6. *&sque ad XXI*, 17 *XXII.*
	XXIII.
	XXIV, 27.
Paulus hoc anno captiuus detinetur, Felice præside Cæsareæ.	
	XXIV, 27.
Paulus adhuc Cæsareæ captiuus detinetur, præside Felice, quem mox hoc anno excipit Festus.	
	XXV, 24-27.
Paulus coram Festo, præsente Agrippa iuniore, causam suam agit.	*XXVI*, 1-32. *XXVII. XXIIX.* 1-30.
Paulus Romæ scribit epistolam ad Galatas.	
Paulus itidem sub initium anni scribit secundam epistolam ad Timotheum non obstantibus verbis 2. Tim. IV, 6.	
Per Tychicum mittit etiam epistolam ad Ephesios.	
	XXIIX, 31.
Paulus mittit epistolam ad Philippenses. Vti & epistolam ad Colossenses. Vti etiam epistolam ad Philemonem.	

Anno Mundi.	Anno Romæ.	Anno Neronis.	Anno Agripp. iunioris.	Anno Christi.
3988.	814.	7.	13.	61.
3989.	815.	8.	14.	62.
3990.	816.	9.		63.
3991.	817.	10.		64.
3992.	818.	11.		65.
3993.	819.	12.		66.
3994.	820.	13.		67.
3995.	821.	14.		68.
		Galbæ & Othon.		
3996.	822.	1.		69.
		Vitellii.		
3997.	823.	1.		70.
		Vespan.		
3998.	824.	1.		71.
3999.	825.	2.		72.

Actor.

Liberatur Paulus & incarceratur Timotheus.

Porcius Felix mittitur procurator in Iudæam.

Verisimile est Paulum nunc scripsisse epistolam ad Ebræos.

Circa hoc tempus scriptam esse verisimile est epistolam Iacobi.

Albinus mittitur procurator in Iudæam.

Probabile est circa hoc tempus scriptam fuisse primam epistolam Petri.

Videtur circa hoc tempus scripta esse secunda epistola Petri.

Probabile est, hoc anno scriptam fuisse epistolam Iudæ & Ioannis trinam.

Gessius Florus mittitur in Iudæam procurator.

Nero mortem sibi cónsciscit d. IX. Iun. cum imperasset annos XIII. & menses IIX.

Hierosolymæ excidium.

II.

TABVLÆ TOPOGRAPHICÆ,

exhibentes descriptionem

TERRÆ SANCTÆ,

siue

PALÆSTINÆ,

VRBIS HIEROSOLYMÆ

&

TEMPLI.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0968
DFG

I. TABVLÆ de PALÆSTINA.

TAB. I. generalis.

PALÆSTINÆ

- Nomen: *a Philistæis, notis inter Græcos huius regionis cultoribus, ductum.*
- Cognomina:
  - *Terra Canaan, vtpote primi possessoris. Gen. XII. 5. Num. XIII. 3.*
  - *Terra Israel, Matth. II. 20.*
  - *Terra Iudæ & Iudæa, Act. II, 9.*
  - *Terra Sancta, Zach. IV. 12. Sap. XII. 13.*
- Notatio diuersa:
  - *Stricte dicta TERRA Sancta vocatur.*
  - *Late acceptæ complectitur quasdam regiones vicinas.*
- Confini:
  - Orientalia, *Hermonim montes, & fluuius Arnon Ios. XII. 1. & inter Ammonitas Deut. III. 16. & Moabitas. Iud. XI. 18.*
  - Occidentalia, *mare mediterraneum, inter Philistæos & Phœnices.*
  - Australia, *montana Seir, inter Amalekitas & Edomitas.*
  - Septentrionalia, *Libanus, Antilibanus, & Syria.*
- Lacus: *Samachonitis, Tiberiadis, Asphaltites,* } *facti a Iordane transeunte & in vltimum infuso.*
- Partes:
  - stricte dictæ, siue TERRÆ sanctæ: *Galilæa. Samaria. Iudæa.*
  - late acceptæ præter illas: *Decapolis. Peræa. Batanæa. Trachonitis. Ituræa. Idumæa. Philistæa.*

TAB. II.

TAB. II. de Galilæa.

- GALILÆA.
  - Confinia
    - Orient.
      - *Trachonitis.*
      - *Batanæa.*
      - *Decapolis per istas diffusa.*
    - Occid. *Phœnicia, & mare mediterraneum.*
    - Austral. *Samaria.*
    - Septentr. *Libanus.*
  - Pars: Galilæa
    - superior, continens
      - Regiones,
        - *Galilæam gentium.*
        - *Terram Cabul.*
        - *Tyri ac Sidonis ὄρια.*
      - Oppida,
        - *Dan, vel Paneada, & post Cæsarea.*
        - *Hazor.*
        - *Riblat.*
        - *Gabam.*
        - *Achzib, siue Ecdippam.*
        - *Aco, postea Ptolemaidem.*
      - Castella,
        - *Petram Achabaorum.*
        - *Seph.*
        - *Iamnith.*
        - *Mero.*
      - Montes
        - *Hermon.*
        - *Amana.*
        - *Sullama dezor, siue Scalam Tyriorum.*
      - Fontem & fluuium *Iordanem.*
      - Lacum *Samachonitidem.*
      - Incolas, tribus
        - *Dan.*
        - *Aser.*
        - *Naphthali partem.*
    - Inferior, continens
      - Oppid. *quæ sunt: Iapha, Iotapata, Tarichæa, Capernaum, Tiberias, antea Rakkath, Scythopolis, Chammath Tiberiadis, siue Emmaus, Cana, Zipporis, Nazareth, Naim, Arbela, Chorazin, Salamis, Pereccho, Parathus, Cæsarea, antea Turris Stratonis.*
      - Montes: *Tabor & Carmel.*
      - Lacus: *Tiberiadis, & Cendeuium.*
      - Riuos: *Kischon & Belum.*
      - Incolas: *Tribus Isaschar, Zabulon, & partem reliquam Naphthali.*

TAB. III.

TAB. III. de Samaria.

SAMARIÆ

- Confinia
  - Orientalia: *Peræa proprie sic dicta.*
  - Occidentalia: *Mare mediterraneum.*
  - Australia: *Iudæa.*
  - Septentrionalia: *Galilæa inferior.*
- Oppida: *Samaria, quæ & Sebaste, Thirza, Sichem, postea Neapolis, Machmas, Bethoron superius, Acrabata, Gophna, Thamna, Iesreel, Tanach, Ephra, Phaselis, Zartan, Ephron, Bethel, Gamala, Dora supra Cæsaream, Mageddo, Antipatris, antea Caphar, Salama, vel Capharzaba, Apollonia, & Saron.*
- Castellum: *Alexandrium.*
- Montes: *Garizim, Ebal; montana Ephraim, & Sebal.*
- Incolæ: *Tribus Ephraim, & pars Manasse.*

TAB. IV. de Iudæa.

IVDÆÆ

- Confinia
  - Orientalia: *Lacus Asphaltites, & Arabia petræa.*
  - Occident. *Mare mediterraneum, & Philistæa.*
  - Australia: *Idumæa.*
  - Septentr. *Montana Ephraim, & Samaria.*
- Oppida: *Hierosolyma, Bethlehem, Emmaus, postea Nicopolis, Hiericbus, Archelais, Hai, Bethel, Hebron, Siloh, Rama sive Ramatha, Gabeon, Thecua, Noh, Anathoth, Kiriatjearim, Ephraim, sive Ephrem, Bethschemes, Eleutheropolis, Ioppe, Iafneh, sive Iamnea, Lyddæa, Iudæis Lud, postea Diospolis, Bethar, Græcis Bitter, Gezer, sive Gazar, post etiam Gadara, Bersabe, Gerara, Cadesbarnea, Rhinocolura, Zoar, & olim Sodoma, Gomorrha, Adama, & Seboim.*
- Lacus, *Asphaltites, sive mare mortuum.*
- Fluuii
  - Iordanes, *qui mari mortuo infunditur.*
  - Schichor, *Ægypto vicinus, & inde nomen sortitus.*
- Deserta, *solitudo*
  - *Quercetana, sive Hierichuntina.*
  - *Kadesbarnea.*
- Incolæ: *tribus*
  - *Iudæ.*
  - *Beniamin.*
  - *Simeon.*
  - *Dan.*

TAB. V.

TAB. V. de aliis Palæstinæ regionibus, TERRÆ SANCTÆ vicinis, & mixtis, speciatim Peræa.

TERRÆ SANCTÆ adiacent

Peræa Diuisa in

Sita inter
- Iordanem *ab occasu.*
- Syriam *a septentrione.*
- Arabiam desertam *ab ortu.*
- Arabiam Petream *a meridie.*

Peræam propriam habentem

Termi nos
- Septentr. *lacum Tiberiadis.*
- Australem *Fluuium Arnon.*

Oppida
- Rubenitarum sedes antiquas: *Emath, Bosor, Nabo.*
- Baptismate Ioann. illustrata: *Salim, Ænon, Bethabaram.*
- Herodis castella & sedes: *Herodium & Macherunta.*

Traiectus Iordanis
- *Hierichuntinum.*
- *Scythopolitanum.*
- *Medium ad ciuitatem Adam, qui transitum præbuit Israelitis terram Sanctam occupaturis.*

Montem *Pisga.*

Incolas
- *Olim Amoritas.*
- *Postea Rubenitæ.*

Termi nos
- Occid. *Galilæam, & lacum Tiberiadis.*
- Austr. *Peræam.*
- Orient. *Ituræam.*
- Septentr. *Trachonitidem.*

Batanæam habentem

Regiones
- *Gaulonitidem.*
- *Galaaditidem.*
- *Decapolitanæ partem.*

Oppida *Bethsaidam, Gamalam, Betharamphtham, Magdalam, Dalmanutham, Channat Gadaræ, Golan, Hippo, Gadaram, Gergesam, Pellam, Dios, Gilead, Ramoth, Iabes, Bosor.*

Incolas,
- *Olim Basanitici regni ciues.*
- *Postea tribum Gad, & partem Manasis.*

Decapolis A. Philistæa B. Idumæa C.

Ituræam, *sedem partis Manassis.*

Trachonitidem, *ad montem Hermon, & Syriæ fines pertingentem.*

A De-

- A Decapolis
  - Sita *inter Galilæam, Peræam, Batanæam, & Syriam.*
  - Continens *Oppida dispersa per dictas regiones: Damascum, Raphanam, Philadelphiam, Scythopolin, Gadaram, Hipponem, Dionem, Pellam, Galasam, Canetham; vel quæ obscurioribus ex his substituuntur, Cæsaream Philippi, & Caphar Zemaeh.*
- B Philistæa
  - Sita *in Iudæa versus Occidentem.*
  - Complexa
    - Celebratam Pentapolin *hostium populo Dei diu gravium sedem, nempe, Gath, Ekron, siue Accaron, Azotum, siue Asdot, Ascalon, & Gazam.*
    - Subiectam illis Tripolin, *Maiumam, Anthedonam, Raphiam.*
- C Idumæa
  - Sita *ad fines Iudææ in montibus Seir.*
  - Habens
    - Olim *oppida: Dedan, Buma, Bozra & Elusa.*
    - Postea *magnam Iudæa partem, nempe australem.*

2. Ta-

2. Tabula de VRBE HIEROSOLYMA.

HIEROSOLYMÆ

- Nomen, *Hebraicum ex* יבא, ירה, *vel* יראה *&* שלם, *commoda vbius significatione.*
- Cognomina,
  - *Iebus. Ios. XV. 8. XIIX. 28. Iud. XIX. 10. 1. Chron. XI. 4.*
  - *Salem Gen. XIV. 18. Ebr. VII. 1. 2. Psl. LXXVI. 3.*
- Situs, *in finibus tribus Iudæ & Beniaminis.*
- Facies & Pares
  - Vrbanæ,
    - Suburbanæ.
      - Occid. *Castra Titi, Castra Pompeii, regia piscina, horti regii, piscina Schelah, siue inferior, Aquæ ductus Etam, caluaria, siue gareb, fons Siloam, vel gihon, vallis eiusdem fontis. (siue Tophet.*
      - Merid. *Migdal Eder, ager fullonis, vallis Hinnon,*
      - Orient. *vallis Hinnon continuatio, locus tentoriorum Assyriorum, mons corruptionis, lauacrum, Bethania, duæ cedri, signa ignis, via Bethphage, combustio vaccæ rufæ, vallis Kidron, Gethsemane.*
      - Septentr. *Herodis monumentum, mons Zophim, turris Psephini.*
    - Exteriæ & includentes,
      - Occi. *Post dictã turrim Psephini armamẽtaria, domus potentis, monumenta Dauidis, gradus ad ciuitatẽ Dauid, porta fontis, porta stercoris, tyropœon, siue vallis & platea Cæsarea, porta vallis, turris fornacaria, porta anguli.*
      - Merid *Murus latus, porta Ephraim cum platea huius portæ, forum pullorum, porta Vetus, porta piscium, turris Hananeel, turris Meah, forum ouiũ, porta ouium, Aceldama.*
      - Orient. *Porta Miphkadh, porta equorum, Ophet, porta aquæ Bethphage, horti.*
      - Septentr. *Turris exterior, piscina Amigdalæ, domus Lebanon.*
    - Interiæ & includæ,
      - ept. *Ciuitas superior Sion, siue ciuitas Dauidis,*
      - Merid. *Ciuitas inferior, siue Hierosolyma proprie dicta, vbi Archiuium, domus senatus, turris & piscina Siloam, quæ & Bethesda dicitur.*
      - Orient.
        - *Ciuitas noua, vbi forũ lanariũ, domus Asmonæorũ, xystus, piscina iuncosa, carcer, ascensꝰ Salomonis, porta regis, porta equina, stabula regis, turris Antonia, Millo.*
        - *Templum, de quo vide tab. sequent.*

3. Tabula de TEMPLO.

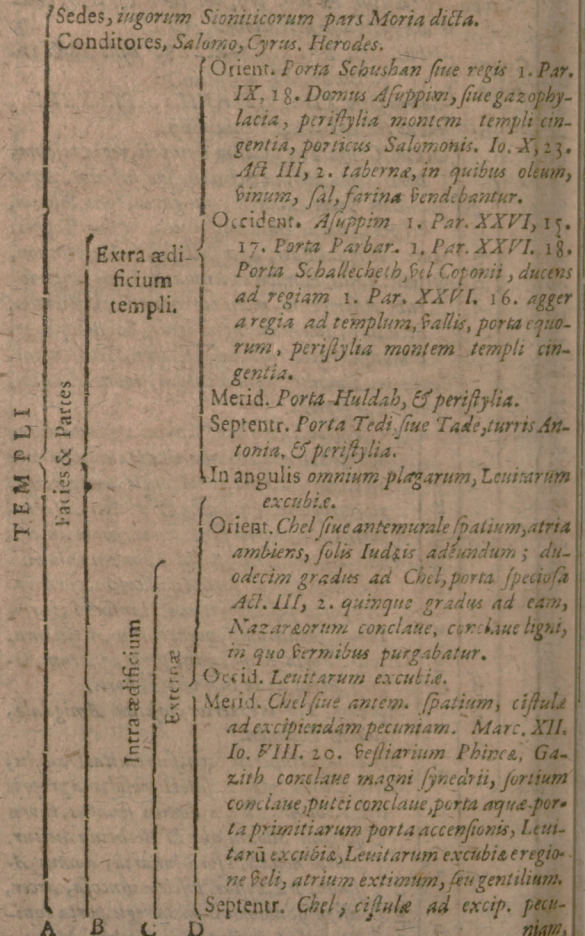

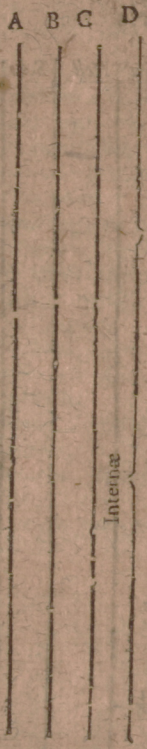

niam, conclaue agni asseruandi ad quotidianum sacrificium, balneum, Mokadh conclaue panum propositionis, conclaue lapidum altaris, porta Beth Mokadh, siue porta Korba, conclaue salis, thesaurus, Korban, siue porta mulierum, Parbah cum balneo, Conclaue ablutionis, Nizsots, siue porta cantus, conclaue Nizsots, conclaue vasorum lapideorum.

Duodecim gradus templi, Boaz & Iachin, duæ columnæ in introitu porticus templi, atrium mulierum, quod & nouum 2. Par. XX. 5. exterius Ez. XLVI. 21. & Gazochylacium Io. VIII. 20. vocatur, leprosorum conclaue, domus olei & vini. Num. XV. porta Nicanoris superior 2. Reg. XV. 35. noua Ier. XXXVI. 10. gradus XV. ad eam, conclaue pistorum, ianuæ, conclaue familiæ, Abtines, balneum, vbi summus sacerdos die expiationis primum abluebatur, adscensus ad altare, Chebesh Iudæis, mensæ, lauacrum, Parchedrin, conclaue summi sacerdotis, ligni conclaue, Leuitarum custodia, annuli, lauacra V, atrium Israelis, atrium Sacerdotum, pulpita Leuitarum, sacerdos super ascensu altaris, altare æneum, sanctum sanctorum, sanctus locus, vb. candelabrum, altare æneum &c.

III. Ta-

III.

Tabula de numis sacris

comparatis cum Misnicis.

	Ioach.	Groſ.	Pfen.	Hell.	Sch.
Talentum auri valet	18000				
Talentum argenti 3000. *ſiclorum*	1500				
Mina auri 100. *drachmarũ Atticarum*, 50. *ſiclorum*	300				
Mina argenti 240. *drachmarum* 60. *ſiclorum*	30				
Drachma auri Hebræa, Atticarum dupla	3				
Siclus, Keſeph, δίδραχμα (*ſecundum* 70. *interpretes*) τέτραδραχμα *iuxta Attic. drachm. ſtater dimidiæ vnciæ*		12			
Becka dimidius ſiclus, δίδραχμα (Matth. XVII, 24. δίδραχμα *iuxta* 70. *interpretes*		6			
Triens ſicli		4			
Sicli quadrans drachma Attica (argenti) denarius Romanus		3			
Gera vigeſima pars ſicli, Agora Megha, Keſitha, ὀβολὸς *iuxta* 70. *interpretes*			$7\frac{1}{5}$		
Obolus Italicus ſexta pars drachm.			6		
As decima pars denarii			$3\frac{3}{5}$		
Aſſarius vigeſima pars denarii			$1\frac{4}{5}$		
Quadrans quadrageſima pars denarii, δύο λεπτὰ *dupondium*			$\frac{9}{10}$	$1\frac{4}{5}$	
Chalcus octaua pars oboli Italici				$1\frac{1}{2}$	3
Minutum, λεπτὸν, *octogeſima pars denarii*				$\frac{9}{10}$	$1\frac{4}{5}$

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0977
DFG

IV.
Tabula de ponderibus sacris.

	Libræ.	Unciæ.	Grana.
Talentum auri ponderat	1500		
Talentum argenti ponderat 3000. siclos,	125		
Mina auri ponderat 200. drachmas Attic.	75		
Mina argenti ponderat 240. drachm.	$2\frac{1}{2}$		
Drachma Ebræa (Atticarum dupla) ponderat		$\frac{1}{4}$	
Siclus argenti		$\frac{1}{2}$	320
Drachma argenti		$\frac{1}{4}$	80
As in ære, quatuor drachmas ponderat		1	
Assarius semissis duas drachmas ponderat.		$\frac{1}{2}$	
Quadrans drachmam ponderat		$\frac{1}{4}$	
Minutum semidrachmam ponderat		$\frac{1}{8}$	

V. Ta-

V.

Tabula de mensuris sacris.

MENSVRÆ

Aridorum	*Chœnix continet ova*	XII.
	Satum, siue modius	CXLIV.
	Corus	IIIIMCCCXX.
Liquidorum	*Xestes*	VI.
	Metreta	CCCCXXXII.
	Batus	CCCCXXXII.

Longitudinum

	Stadia	*Passus*	*Pedes*	*Palmi*	*Digiti*	*Grana*
Digitus continet						V
Palmus					IV	
Spithama				III	XII	
Pes				IV	XVI	
Cubitus				VII	XXIIX	
Passus				X	LX	
Calamus mensorius				LXII	CLXIIV	
Stadium		CXXV	DCXXV	IIMD		
Μίλιον *miliare (Italicum, iter sabbathi)*	VIII	M	VM	XXM		
Milliare Germanicum	XXXII	IVM	XXM	LXXXM		

FINIS.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0979
DFG

- Adv. I.
a) Mat. 21. 1-9.
b.) Rom. 13. 11-14.
- Adv. II.
a.) Luc. 21. 25-33.
b.) Rom. 15. 4-13.
- Advent III.
a) Matth. 11. 2-10.
b.) 1. Cor. 4. 1-5.
- Advent. IV.
a) Joh. 1. 19-28.
b.) Phil. 4. 4-7.
- Christtag. I.
a.) Luc. 2. 1-14.
b.) Tit. 2. 11-14.
- Christtag II.
a.) Luc. 2. 15-20.
b.) Tit. 3. 4-7.
- Christtag. III.
a.) Joh. 1. 1-14.
b.) Hebr. 1. 1-12.
- Dom. nach d. Xtag.
a) Luc. 2. 33-40.
b.) Gal. 4. 1-7.
- Neuen Jahrstag.
a) Luc. 2. 21.
b.) Gal. 3. 23-29.
- Sonntag n. Neuj. Fest
a) Matth. 2. 13-23.
b.) 1 Petr. 4. 12-19.
- Epiphan.
a) Matth. 2. 1-12.
b.) Jes. 60, 1-6.
- I. post Epiphan.
a.) Luc. 2, 41-52.
b.) Rom. 12, 1-6.
- II. post Epiphan.
a) Joh. 2. 1-11.
b.) Rom. 12. 6-16.
- III. post Epiphan.
a.) Matth. 8. 1-13.
b.) Röm. 12. 17-21.
- IV. post Epiphan.
a) Matth. 8. 23-27.
b.) Rom. 13. 8-10.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0980
DFG

- Epiphan. V.
a.) Matth. XIII. 24–30.
b.) Col. III. 12 – 17.
- Mariae Reinigung.
a.) Luc. II. 22–32.
b.) Malach. III 1–4.
- Epiphan. VI.
a) Matth. XVII. 1–9
b.) α.) 2. Petr. I. 16–21.
β.) Col. III. 18 – IV. 1.
- Septuagesima.
a.) Matth. XX 1–16.
b.) 1. Cor. IX 24 – X. 5.
- Sexagesima.
a.) Luc. IIX. 4–15.
b.) 2. Cor. XI. 19 – XII. 9.
- Quinquag. s. Estomihi.
a.) Luc. XIIX. 31–43.
b.) 1. Cor. XIII.
- Invocavit.
a) Matth. IV. 1–11.
b.) 2. Cor. VI. 1–10.
- Reminiscere.
a) Matth. XV. 21–28.
b.) 1. Thess. IV. 1–7.
- Oculi.
a.) Luc. XI. 14–28.
b.) Eph. V. 1–9.
- Lätare.
a) Joh. VI. 1–15.
b.) Gal. IV. 21–31.
- Judica.
a) Joh. IIX 46–59.
b.) Hebr. IX 11 – 15.
- Palmarum.
a.) Matth. XXI. 1–9
b.) Philipp. II. 5–11.
- Paschae I.
a.) Marc. XVI. 1–8.
b.) 1. Cor. V. 7. 8.
- Paschae II.
a.) Luc. XXIV. 13–35.
b.) Act. X. 34–43.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0981
DFG

- Paschae III.
a.) Luc. XXIV. 36–47.
b.) Act. XIII. 36–47.
- Quasimodogeniti.
a.) Joh. XX. 19–31.
b.) 1. Joh. V. 4–10.
- Misericordias Domini.
a.) Joh. X. 11–16.
b.) ~~Ich bin der~~
b.) 1. Petr. II. 11–20.
- Jubilate
a.) Joh. XV. 16–23.
b.) 1. Petr. II. 21–25.
- Cantate.
a.) Joh. XVI. 5–15.
b.) Jac. I. 17–21.
- Rogate.
a.) Joh. XVI. 23–30.
b.) Jac. I. 22–27.
- Himmelfahrt Christi
a) ~~Joh. XIV. 28~~
a) Marc. XVI. 14–20
b.) Act. I. 1–11.
- Exaudi
a.) Joh. XV. 26. – XVI. 4.
b.) 1. Petr. IV. 8–11.
- Pentecost. I.
a.) Joh. XIV. 23–31.
b.) Act. II. 1–13.
- Pentecost. II.
a.) Joh. III. 16–21.
b.) Act. X. 42–48.
- Pentecost. III.
a.) Joh. X. 1–21.
b.) Act. IIX. 14–17.
- Trinitatis
a.) Joh. III. 1–15.
b.) Rom. XI. 33–36.
- Dom. I. Trinit.
a.) Luc. XVI. 19–31.
b.) 1. Joh. IV. 16–21.
- Dom. II. Trinit.
a.) Luc. XIV. 16–24.
b.) 1. Joh. III. 13–18.
- Dom. III. Trinit.
a.) Luc. XV. 1–10.
b.) 1. Petr. V. 6–11.

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0982
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0983
DFG

Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0984
DFG

us Deus sanctorum prophe-
rum misit angelum suum o-
endere servis suis qvæ opor-
t fieri in celeritate.

7. Ecce venio velociter : bea-
s custodiens verba prophe-
æ libri hujus.

8. Et ego Joannes videns
ec & audiens : & postqvam
udissem & vidissem, cecidi a-
orare ante pedes angeli, o-
endentis mihi hæc.

9. Et dicit mihi, Vide ne :
onservus tuus nam sum, &
atrum tuorum Prophetа-
m, & servantium verba libri
ujus : Deum adora.

10. Et dicit mihi, Ne si-
naveris verba prophetiæ li-
i hujus : qvia tempus pro-
est.

11. Nocens noceat adhuc, &
rdidus fordescat adhuc, &
ustus justitiam faciat adhuc,
sanctus sanctificetur ad-
c.

12. Ecce venio cito, & mer-
s mea cum me, reddere uni-
iqve ut opus erit ejus.

13. Ego sum α & ω, princi-
m & finis, primus & no-
simus.

14. Beati facientes manda-
ejus, ut sit potestas e-
m in ligno vitæ, &
rtis intrent in civitatem.

15. Foris canes, & venefici,
& for-

the scale towards document
Image Engineering Scan Reference Chart TE263 Serial No. 0337
Patch Reference numbers on UTT
C1 B1 A1 C2 B2 A2 B5 A5 20 18 17 16 11
10 09 03 02 01 C7 B7 A7 C8 B8 A8 C9 B9
Universitäts Bibliothek Rostock
http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn863551491/phys_0986
DFG